BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE ROMA
8
27 — B
22

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE ROMA
8
27 — B
22

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Cat. Inscr. Biblioth. ...

ADRIANI MANGOTII GOVDANI SOC. IESV

MONITA SACRA

EX

S. SCRIPTVRA & SS. PATRIBVS POTISSIMVM COLLECTA,

Varijs in locis ad Clerum & populum dicta, omnibus vtiliſſima.

PARS TERTIA.

Cum duplici Indice,

Prior eſt, Dominicorum & Feſtorum dierum, quibus hæc Monita rectè à Concionatoribus dici poſſint.

Poſterior eſt, rerum præcipuarum, quæ hiſce Monitis continentur ac tractantur.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

ANTVERPIÆ,

Apud Hieronymum Verduſſen, P. & F.

M. DC. XV.

D.PROB.ROM.S.J.

Digitized by Google

8-27-B-22

Digitized by Google

B

REVER$^{dis.}$ IN CHRISTO CATHOLICÆ ECCLESIÆ PASTORIBVS & DOCTORIBVS

cæteriſque omnibus Chriſtianæ pietatis amatoribus.

OFFERO vobis, Reuerendi Domini, tertiam partem Monitorum Sacrorũ, quæ vt priora, ex Scripturis Sacris, & Sanctis Patribus potiſſimùm collecta ſunt. Opnum enim mihi viſum eſt, non ſolùm ripturas ſacras Canonicas pro ædificane populi Dei, & aduerſus hoſtes Ecſiæ, adhibere; verumetiam de Sancto- litteris, qui eas ante famâ celeberri-, & ingenti gloriâ tractauerunt, docu- ıta adferre. *Non quò Canonicis libris à s vllius diſputatoris æquetur authoritas,* (Cont. 2. epiſt. Pelag. lib. 4. ca. 8.) r verbis D. Auguſtini) *ſed vt admoner qui putant hoſtes Eccleſiæ aliquid dice- emadmodum de rebus fidei, ac morum,*

ante noua iſtorum vaniloquia, Catholici Doctores eloquia diuina ſecuti ſint, & ſciant à nobis rectam & antiquitus fundatam Catholicam fidem, aduerſus recentem hæreticorum præſumptionem, pernitiemq́ defendi. Etſi autem inueniantur hic, quæ ex recentioribus Eccleſiæ Catholicæ ſcriptotibus deſumpta ſunt; illi tamen ſunt, qui Scripturas ſacras, & antiquos Patres, diurnâ nocturnâque manu diligentiſſimè verſarũt. Conuentus ergo iſtorum virorum quos citamus, *non eſt multitudo popularis; non ſolùm filij, ſed & patres Eccleſiæ ſunt. Ex illo numero ſunt, de quibus prædictum eſt; Pro patribus tuis nati ſunt tibi filij: conſtitues eos principes ſuper omnem terram. Ex qua filij regenerati ſunt, vt hæc diſcerent, eius patres facti ſunt, vt docerent. Abſit vt quis audeat cæcos iſtos viros vel cogitare, vel dicere. Eorum ergo appendendæ ſententiæ: quæ non ſunt leues, vt eas quis dedignetur appendere; imò tam ſunt graues, vt hoſtes Dei videam ſub earum onere laborare.* Non dubito legentibus, quæ hiſce Monitis continentur placitura, quòd ea & vtilitatem & iucunditatem exiſtimem habere non exiguam, propter varietatem rerum quæ tractantur, tum ad fidem tum ad mores pertinentium, quibus pectoris ſui cellaria locupletare poſſint, & quãdo opus erit, ad alios etiam effundere. *Non enim ſuf-*

Aug. cont. Iul lib. 1. cap. 7.

Pſal. 44.

Vide ibid. lib. 2. c. 10.

Digitized by Google

ſufficit, ait S. Hieron. *ſcire ſapientiam, niſi & alios erudias, tacitusq́ ſermo doctrinæ alium non ædificans, mercedem operis recipere non poteſt; iuxta illud Sapientis; Sapientia abſcondita & theſaurus inuiſus quæ vtilitas in vtrisq;?* Quod dictũ Hieronymi, maximè ad Paſtores & Doctores Eccleſiæ pertinere, quis non videt? Quibus etiam à Sapiente præcipitur; *Bibe aquam de ciſterna tua, & fluenta putei tui. Deriuentur fontes tui foras, & in plateis aquas tuas diuide.* Quod ita explicat D. Gregor. in Paſtorali. *Aquam prædicator de ciſterna ſua bibit; cùm ad cor ſuum rediens priùs audit ipſe quod dicit. Bibit quidem fluenta putei, ſi ſui irrigatione verbi infunditur. Vbi benè ſubiungitur; Deriuentur fontes tui foras, & in plateis aquas diuide. Rectum quippe eſt, vt ipſe priùs bibat, & tunc prædicando alijs influat. Fontes quippe foras deriuare, eſt exteriùs alijs vim prædicationis infundere. In plateis autem aquas diuidere, eſt in magna auditorum amplitudine, iuxta vniuſcuiusq́ qualitatem diuina eloquia diſpenſare.* Sed quæret aliquis, Cur ſtatim ſubiungit Sapiens, quod dictis videtur contrarium, nempe, *Habeto eas ſolus; nec ſint alieni participes tui? Quia plerunq;* (addit Gregor.) *inanis gloriæ appetitus ſubrepit, dum ſermo Dei ad multorum notitiam currit. Alienos quippe malignos ſpiritus vocat: de quibus per*

In cap. 12. Daniel.

Eccleſ. 41.

Prou. 5.

Part. 3. admonit. 25.

Ibidem.

Pſal. 51. *Prophetam tentati hominis voce dicitur; Alieni inſurrexerunt in me, & fortes quæſierunt animam meam. Ait ergo; aquas in plateis diuide, & tamen ſolus habe. Ac ſi apertiùs dicat; Sic neceſſe eſt vt prædicationi exteriùs ſeruias quatenus per elationem te immundis ſpiritibus non cõiungas: ne in diuini verbi miniſterio hoſtes tuos ad te participes admittas. Aquas ergo & in plateis diuidimus, & tamen ſoli poſſidemus; quando & exteriùs late prædicationem fundimus, & tamen per eam humanas laudes aſſequi minimè ambimus.* Hactenus Gregor. Salubris eſt admonitio S. Hieronymi ad Nepotianum, omnes Dei ſacerdotes in illo erudiẽtis; *Docente te in Eccleſia,* inquit, *non clamor populi, ſed gemitus ſuſcitetur. Lachrymæ auditorum laudes tuæ ſint. Sermo Preſbyteri, ſcripturarum lectione conditus ſit Nolo te declamatorem eſſe & rabulam, garrulumq́; ſine ratione, ſed myſteriorum peritum, & Sacramentorum Dei tui eruditiſſimum.* De eodem idem refert, quod *Lectione aſsiduá, & meditatione diuturna, pectus ſuum bibliothecam fecerat Chriſti: Illud, aiebat Tertulliani, illud Cypriani, hoc Lactantij, illud Hilarij eſt: Sic Minutius felix, ita Victorinus, in hunc modum eſt locutus Arnobius.* Videtis quibus vel qualibus eloquijs, Dei Sacerdotes implere debeant animũ, quos Chriſtus conſtituit Paſtores & Doctores, vide-

In epiſt. ad Nepotianum.

In Epitaph Nepot.

videlicet, Scripturarum & Patrum, vt de theſauro cordis ſui proferant & fundant ea, quæ pertinent ad ædificationem corporis Chriſti, & ſanctorum conſummationem, ne populi ſint velut paruuli fluctuantes & circumferantur omni vento doctrinæ in nequitia hominum, ſed iuuante Dei gratiâ, & vigilantiâ Magiſtrorum permaneant ſemper in fide Catholica ſtabiles & in opere bono efficaces. Antuerpiæ Calendis Martijs. 1615. D Ephef 4.

Seruus in Chriſto

ADRIANVS MANGOTIVS.

PROPOSITA.

1. *Videbunt filium hominis venientem in nube cum poteſtate magna & maieſtate.* Luc. 21.
2. *Tu es qui venturus es, an alium exſpectamus?* Matth. 11.
3. *Ego baptiſo in aqua. Medius autem veſtrũ ſtetit, &c.* Ioan. 1.
4. *Parate viam Domini.* Luc. 3.
5. *Dixit inſipiens in corde ſuo, Non eſt Deus.* Pſalm. 52.
6. *Qui odit animam ſuam in hoc mundo, in vitam æternam cuſtodit eam.* Ioan. 12.
7. *Mortificate Concupiſcentiam veſtram.* Coloſſ. 3.
8. *Aſperges me, Domine Hyſſopo, & mundabor.* Pſalm. 50.
9. *Dele, Domine, iniquitatem meam.* Pſalm. 50.
10. *Secundùm magnam miſericordiam tuam.* Pſal. 50.
11. *Si quis ſitit, veniat ad me, & bibat.* Ioan. 7.
12. *Erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem, &c.* Ioan. 1.
13. *Videns fidem illorũ.* Matt. 9. *Fides tua te ſaluam fecit.* Luc. 7.
14. *Remittuntur tibi peccata tua.* Matth. 9. Luc. 7.
15. *Oportet corruptibile hoc induere incorruptionem.* 1. Cor. 15.
16. *Adhuc modicum lumen in vobis eſt: ambulate dum lucem habetis, vt non vos tenebræ compræhendant.* Ioan. 12.
17. *Niſi granum frumenti cadens in terram mortuũ fuerit, &c.* Ioan. 12.
18. *Filius hominis tradetur gentibus, & illudetur, & flagellabitur, &c.* Luc. 18.
19. *Væ homini illi per quem ſcandalum venit.* Matth. 18.
20. *Cùm ieiunaſſet 40. diebus, & 40. noctibus.* Matth. 4.
21. *Emerunt aromata, vt venientes vngerent Ieſum.* Marc. vlt.
22. *Duo ex diſcipulis ibant ipſa die in caſtellum, &c.* Luc. 24.
23. *Ecce homo quidam hydropicus erat ante illum.* Luc. 14.
24. *Thomas autem non erat cum eis, quando venit Ieſus.* Ioan. 20.
25. *Mulier cùm parit, triſtitiam habet, &c.* Ioan. 16.
26. *Ego ſum paſtor bonus.* Ioan. 10.

27. *Arguet*

E

27. *Arguet mundum de peccato, de iuſtitia, de iudicio,* Ioan.16.
28. *Si quid petieritis patrem in nomine meo, &c.* Ioan.16.
29. *Hæc facient vobis, quia non nouerunt Patrem, &c.* Ioan.16.
30. *Sic Deus dilexit mundum, vt filium ſuum, &c.* Ioan.3.
31. *Ego vobiſcum ſum omnibus diebus, &c.* Matth. 28.
32. *Ne proijcias me à facie tua, & ſpiritũ Sanctum, &c.* Pſal.50.
33. *Redde mihi lætitiam ſalutaris tui, & ſpiritu principali. &c.* Pſalm. 50.
34. *Venite comedite panem meum, & bibite vinum, &c.* Prou.9.
35. *Si peccauerit in te frater tuus, corripe eum. &c.* Matth.18.
36. *Corripite inquietos.* 1. Theſſ. 5.
37. *Nolite iudicare, & non iudicabimini. Date, & dabitur vobis.* Luc. 6.
38. *Tentatio eſt vita hominis ſuper terram.* Iob. 7.
39. *Surge qui dormis, & exurge à mortuis.* Epheſ.5.
40. *Venite cogitemus contra iuſtum cogitationes.* Ierem. 18.
41. *Qui dixerit fratri ſuo fatue, reus erit gehennæ ignis.* Matt.5.
42. *Cùm turbæ irruerent in eum, vt audirent verbum Dei.* Luc.5.
43. *Accipiens ſeptem panes, gratias agens, fregit, &c.* Marc.8.
44. *Attendite à falſis Prophetis, qui veniunt ad vos, &c.* Matt.7.
45. *Diliges proximum tuum, ſicut teipſum.* Matth. 22.
46. *Tu es Chriſtus, filius dei viui.* Matth. 16.
47. *Beatus es Simon Bariona, quia caro & ſanguis, &c.* Ibidem.
48. *Ingreſſus in templum, cœpit eijcere vendentes in illo, &c.* Luc. 19.
49. *Adducunt ei ſurdum & mutum.* Marci.7.
50. *Miſit digitos in auriculas eius, &c.* Marc.7.
51. *Qui amat animam ſuam, perdet eam, & qui odit, &c.* Ioan. 12.
52. *Non turbetur cor veſtrum. Creditis in Deum, & in me credite.* Ioan. 14.
53. *Elegi vos de mundo, vt eatis & fructum afferatis, & fructus veſter maneat,* Ioan. 15.
54. *Regreſſus eſt cum magna voce magnificans Deum.* Luc. 17

55. *Tunc*

55. *Tunc qui in Iudæa ſunt, fugiant ad montes.* Matth. 24.

56. *Simile eſt regnum cœlorum theſauro abſcondito.* Matth. 13.

57. *Chriſtus Ieſus venit in hunc mundum, peccatores ſaluos facere, &c.* 1. Timoth. 1.

58. *Miſericordiam conſecutus ſum, quia ignorans feci, in incredulitate.* Ibidem.

59. *Non eſt impoſſibile apud Deum omne verbum.* Luc. 1.

60. *Si licet Sabbatho curare?* Luc. 14.

61. *Sabbatha vmbra ſunt futurorum, corpus autem Chriſti.* Coloſſ. 2.

62. *Erat Ieſus eijciens dæmonium, & illud erat mutum.* Luc. 11.

63. *Ieſus cùm cognouiſſet, quia venturi eſſent, vt raperent eum, &c.* Ioan. 6.

64. *Propterea vos non auditis, quia ex Deo non eſtis.* Ioan. 8.

65. *Proprio filio non pepercit, ſed pro nobis omnibus tradidit illum.* Rom. 8.

66. *Sicut Moyſes exaltauit ſerpentem in deſerto, &c.* Ioan. 3.

67. *Vnuſquiſque vxorem ſuam, ſicut ſeipſum diligat. Mulier timeat virum.* Epheſ. 6.

68. *Puer meus iacet in domo paraliticus, & malè torquetur.* Matth. 8.

69. *Miſericordiam volo, & non ſacrificium.* Matth. 9.

70. *Hoc eſt primum & maximum mandatum.* Matth. 22.

71. *Propoſito ſibi gaudio, ſuſtinuit crucem.* Heb. 12.

72. *Duo homines aſcendebant in templum, vt orarent.* Luc. 18.

73. *Nemo poteſt duobus dominis ſeruire.* Matth. 6.

74. *Quæ pacis ſunt, ſectemur.* Rom. 14.

75. *Iurabis, Viuit Dominus, in veritate, & in iudicio, & in iuſtitia.* Ierem. 4.

76. *Vouete & reddite.* Pſalm. 75.

77. *Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati eſtis.* Matt. 11.

78. *Domine, ſalua nos, perimus,* Matth. 8.

79. *Aſſumptus eſt in cœlum, & ſedet à dextris Dei.* Marc. 16.

80. *Cum ipſo ſum in tribulatione.* Pſalm. 90.

81. Ore-

Digitized by Google

81. *Credidi propter quod locutus ſum.* Pſalm. 115.
82. *Manifeſtè magnum eſt pietatis Sacramentum.* 1. Timot. 3.
83. *Adhuc quadraginta dies, & Niniue ſub uertetur.* Ionæ. 3.
84. *Ore confeſſio fit ad ſalutem.* Rom. 10.
85. *Incipiebat enim mori.* Ioan. 4.
86. *Nec mihi, nec tibi, ſed diuidatur.* 3. Reg. 3.
87. *Diliges Dominum Deum.* Luc. 10.
88. *Hic eſt filius meus dilectus. Hunc audite.* Matth. 18.
89. *A ſignis cæli nolite metuere, quæ timent gentes.* Ierem. 10.
90. *Filia mea modo defuncta eſt.* Matth. 9.
91. *Ecce mulier Chananæa à finibus illis egreſſa, &c.* Matth. 15.
92. *Benedictus Dominus Deus Iſraël, quia viſitauit, &c.* Luc. 1.
93. *Fornicatores & adulteros iudicabit Deus.* Hebr. 13.
94. *Beatus qui non fuerit ſcandaliſatus in me.* Matth. 11.
95. *Verbum caro factum eſt.* Ioan. 1.
96. *Qui vicerit, faciam illum columnam in templo Dei mei.* Apoc. 3.
97. *Saluus erit ſic tamen quaſi per ignem.* 1. Cor. 3.
98. *Mulierem fortem quis inueniet?* Prou. 31.
99. *Accinxit fortitudine lumbos ſuos.* Ibidem.
100. *Stetit in medio, & dixit eis, Pax vobis.* Ioan. 20.
101. *Magiſter, volumus à te ſignum videre.* Matth. 12.
102. *Mihi autem adhærere Deo, bonum eſt.* Pſalm. 72.
103. *Grati eſtote.* Coloſ. 3.
104. *Libera me de ſanguinibus, Deus Deus ſalutis meæ, &c.* Pſalm. 50.
105. *Pars mea Dominus, dixit anima mea.* Threnor. 3.
106. *Qui intrat per oſtium, Paſtor eſt ouium.* Ioan. 10.
107. *Audi filia & vide, & inclina aurem tuam,* &c. Pſal. 44.
108. *Quæ eſt iſta quæ aſcendit de deſerto, delitijs affl. &c.* Cant. 8.
109. *Cœpit lauare pedes diſcipulorum, &c.* Ioan. 13.
110. *Tu es ſacerdos in æternum ſecundùm ordinem Melchiſedech.* Pſalm. 109.

111. Ac-

Digitized by Google

111. *Accipite,& manducate.* 1.Cor.11.
112. *Mortuo ne prohibeas gratiam.* Eccleſ.7.
113. *Vocauit ſeruos ſuos,& tradidit illis bona ſua.* Matth.25.
114. *Maria ſedens ſecus pedes Domini audiebat verbum illius.* Luc.10.
115. *Tribulationem carnis habebunt huiuſmodi.* 1.Cor.7.
116. *Cùm adhuc longè eſſet, vidit illum pater ipſius. &c.*Luc.15.
117. *Eleëmoſyna ab omni peccato,& à morte liberat.* Tob.4.
118. *Nunc Princeps huius mundi eÿcietur foras.* Ioan.12.
119. *Beatus quem elegiſti,& aſſumpſiſti.* Pſalm.64.
120. *Dignè ambuletis vocatione, quâ vocati eſtis.* Epheſ.4.

INDEX

Digitized by Google

INDEX

Dominicorum ac Feſtorum dierum, quibus hæc Monita rectè à Concionatoribus dici poſsint.

DOMINICI DIES.

Dominica 1. *Aduentus. Mon.* 1.
Dominica 2. *Aduentus, Mon.*2. 94.
Dominica 3. *Aduentus, Mon.* 3.
Dominica 4. *Aduentus. Mon.* 4.
*In Natali Domini. Mon.*12.95.
*Dominica infra octauam .Mon.*82.
In die Circunciſionis, Mon. 102.105.
In die Epiphan. Mon. 69.
Dominica infra Octauam Epiphan. Mon. 16.
Dominica 2. *poſt Epiphan. Mon.* 67. 115.
Dominica 3. *poſt Epiphan. Mon.* 68.
Dominica 4. *poſt Epiphan. Mon.* 78.
Dominica 5. *poſt Epiphan. Mon.* 86.
Dominica 6. *poſt Epiphan. Mon.* 31.
Dominica Septuageſ. Mon. 1.
Dominica Sexageſ. Mon. 113.
*Dominica Quinquag. Mon.*18.
Dominica 1. *Quadrag. Mon.*20. 38.
Dominica 2. *Quadrag. Mon.* 88.
Dominica 3. *Quadrag. Mon* 62.101.
Dominica 4. *Quadrag. Mon.* 63.
Dominica in Paſsione, Mon. 8. 64.
*Dominica Palmarum, Mon.*65.
Feria 5. *in Cœna Domini. Mon.*109.
Dominica Reſurrectionis. Mon. 15. 21.
Feria 2. *Paſchæ. Mon.* 22.

Feria

Feria 3.Paſcha.Mon.100.
Dominica in Octaua Paſcha.Mon.24.74.
Domini.2.poſt Paſcha.Mon.26.
Dominica 3.poſt Paſcha.Mon.25.
Domini.4.poſt Paſcha.Mon.27.118.
Dominica 5.poſt Paſcha.Mon.28.
In die Aſcenſionis.Mon.79.
Dominica. 6.poſt Paſcha.Mon. 29.
In die Pentecoſtes. Mon.32.33.
Feria 2.Pentec.Mon. 30.40.
Feria 3.Pentec. Mon.106.
Dominica Trinitatis ſiue 1.poſt. Pentec. Mon. 5. 31. 35. 36. 37.
In die V.Sacramento Mon. 34.
Dom.2.poſt Pentec.Mon.110.111.
Dom.3.poſt Pentec.Mon.116.
Dom.4.poſt Pentec.Mon.42.
Dom. 5.poſt Pentec.Mon.7.41.74.
Dom.6.poſt Pentec.Mon.43.
Dom.7.poſt Pentec.Mon.44.
Dom.8.poſt Pentec.Mon.117.
Dom.9.poſt Pentec.Mon.48.
Dom.10.poſt Pent.Mon.9.10.72.116.
Dom.11.poſt Pentec.Mon.49.50.
Dom.12.poſt Pent.Mon.45.
Dom.13.poſt Pentec.Mon.54.103.
Dom.14.poſt Pentec.Mon.73.
Dom.15.poſt Pentec.Mon.39.
Dom.16.poſt Pentec.Mon.60.61.
Dom.17.poſt Pentec.Mon.45.87.
Dom.18.poſt Pentec.Mon.13.14.23.
Dom.19.poſt Pent.Mon.76.
Dom.20.poſt Pent.Mon.85
Dom.21.poſt Pent.Mon.14.

Dom.

Dom.22.poſt Pent.Mon.45.87.
Dom.23.poſt Pentec.Mon.70.90.
Dom.24.poſt Pentec.Mon.55.

FESTI DIES.

IN feſto Conuerſionis D. Pauli.Mon.57.58.59.
In Cathedra S.Petri. Apoſt.Mon.46.47.
In feſto S.Matthiæ.Mon.11.77.
In feſto SS. Apoſt.Philippi & Iacobi.Monit.52.
In feſto S.Crucis.Mon.8.66.71.
In feſto S.Ioannis Baptiſtæ.Mon.92.
In feſto SS.Apoſt.Petri & Pauli.Mon.46.47.
In feſto S.Mariæ Magdal.Mon.13.14.114.
In feſto S.Iacobi Apoſt.Mon.81.84.
In feſto S.Laurentij Mart.Mon.6.17.51.
In feſto S.Bartholomæi.Mon.53.
In feſto S.Matthæi.Mon.69.
In feſto S.Michaelis Archang.Mon.19.
In feſto SS.Apoſt.Simonis & Iudæ.Mon.84.
In feſto omnium Sanctorum. Mon.96.102.
In commemoratione animarum fidelium.Mon.97.112.
In feſto S.Martini.Mon.105.
In feſto S.Catharinæ.Mon.56.107.108.
In feſto S.Andreæ Apoſt.Mon.84.
In feſto S.Nicolai.Mon.113.
In feſto S.Thomæ Apoſt.Mon.24.
In feſto S.Stephani.Mon.40.
In feſto S.Ioannis Euang.Mon.76.
In feſto S.Annæ.Mon.98.99.
In feſto S.Bernardi. Mon.119.120.

D. Ambros. *Epiſt.* 82.

Sta in Eccleſia; ibi tecum eſt Deus. Vbi eſt Eccleſia, ibi firmiſſima ſtatio tuæ mentis, ibi fundamentum animi tui.

D. Hieron. *in Epiſt. ad Cteſiphont.*

Semper habui ſtudio, audientibus loqui, quod publicè in Eccleſia didiceram: nec Philoſophorum argumenta ſectari, ſed Apoſtolorum ſimplicitati aquieſcere.

D. Avgvst. *de Trinit. lib.* 4. *cap.* 6.

Contra rationem, nemo ſobrius; contra Scripturas, nemo Chriſtianus; contra Eccleſiam, nemo pacificus ſenſerit.

D. Leo *Epiſt.* 33. *ad Theodoſ. Imp.*

Et nos, & beati Patres noſtri, quorum doctrinam & veneramur, & ſequimur, in vnius fidei concordia ſumus.

Digitized by Google

Adriani Mangotii Goudani

MONITA SACRA,

EX S. SCRIPTVRA ET SS. PATRIBVS POTISSIMVM COLLECTA.

PARS TERTIA.

Monitvm I.

Videbunt filium hominis venientem in nube cum poteſtate magna & maieſtate.

Luc. 21.

VAria Dei iudicia in Scripturis exprimuntur. Duo occulta, quorum vnum nunc agitur, de quo Apoſtolus Petrus; *Tempus eſt, vt iudicium incipiat à domo Dei*; & vt D. Auguſt. ait, *eſt pœna, quâ nunc vnuſquiſque hominum aut exercetur add nrgationem, aut admonetur ad conuerſionẽ; aut ſi contempſerit vocationem, & diſciplinam Dei, excæcatur ad damnationem.* Aliud occultum eſt, quod exercet Chriſtus in animas, cùm primùm à corpore ſeparantur. De quo Apoſt. Paulus; *Statutum eſt homini-*

Vide Aug in Pſal. 9.

1. Pet. 4.

Hebr. 9.

Digitized by Google

Eccleſ. 11. *bus, ſemel mori; poſt hoc autem iudicium.* & Sapiens; *Facilè eſt coram Deo in die obitus retribuere vnicuique ſecundùm vias ſuas.* Tertium autem manifeſtum eſt, quo venturus eſt Dominus iudicare viuos & mortuos: omnibus fatentibus eum eſſe, à quo & bonis præmia, & malis ſupplicia tribuentur. Sed tunc illa confeſſio, non ad remedium malorum, ſed ad cumulum damnationis valebit. De quo in Euang.

Sed quærat aliquis, Cur pręter particulare & occultum, quod in morte cuiuſque agitur iudicium, opus fuerit manifeſto & vniuerſali? Variæ à doctoribus adferuntur cauſæ. Primò, mortuis ipſis hominibus, ſuperſunt interdum filij, parentum imitatores, libri, diſcipuli, exemplorum, opinionum, actionum imitatores, & propugnatores: quibus rebus ipſorũ mortuorũ præmia vel ſupplicia augeri neceſſe eſt. Quæ vtilitas aut calamitas ad plurimos pertinẽs, nõ finitur priùs quàm mundus: ideo de his omnibus perfecta quæſtio haberi debebat, quòd fieri non poteſt, niſi facto communi omnium iudicio. Deinde piorum fama ſæpè hîc læditur, mali innocentiæ laude cõmendantur; diuinæ ergo iuſtitiæ ratio poſtulat, vt pij ablatam iniuſtè apud homines exiſtimationem in publico omnium cœtu ac iudicio recuperent. Vnde Chriſtus; *Nihil opertum quod non reuelabitur.* & iuſtitia patientis, & iniuſtitia perſequentis. Hinc in pſal. ad conſolationem iuſtorum, qui hîc iniuſtè affliguntur, ſæpè dicitur; *Iudicabit Deus orbem in æquitate, &c.* Tertiò, vt pœna conueniens detur impijs, pijs verò beatitudo cùm eo honore, quo par eſt. Propria autem hominis pœna, quatenus homo, eſt confuſio & ignominia (igne & ſimilibus pœnis etiam beſtiæ affliguntur) & maximè

Vide D. Baſil. de vera Virg.

Matt. 10.

Pſal. 95.

Digitized by Google

ximè peccato conueniens. Quam & intendunt leges publicè ſceleratos punientes. Iſto ſupplicio Deus peccatores in vniuerſali iudicio puniet, reuelans ipſorum peccata coram toto mundo. Quartò, multi nunc Dei iudicia & opera damnant, dicentes cum impijs Iudæis; *Non eſt æqua via Domini.* Tunc oſtendetur omnibus, quòd omnes viæ Domini æquitas & iudiciũ. Etiam ſancti aliquando in illam tentationẽ cadunt, quando vident malos proſperari, bonos affligi. Tunc reuelabitur non ſolùm illud iudicium extremum eſſe iuſtum, ſed & omnia alia antè iudicata, fuiſſe iuſtiſſima. Poſtremò, boni & mali quæcunque in vita egerunt, non ſine corporibus egerunt: conueniebat ergo maximè, vt corpora ſimul cùm animabus, vel præmijs vel ſupplicijs afficiantur; (*non poſſunt ſeparari in mercede*, inq. Tertullia. *quos opera cõiungit*, loquens de carne & anima) Quod quidem nec ſine generali hominum aut reſurrectione aut iudicio fieri poterat.

Ezech. 18. Pſal. 72. Aug. de Ciuit. lib. 20. cap. 2.

Libro de reſur. carnis

Cùm autem iudicij diem dicimus, adijcimus vltimum vel nouiſsimum, inq. D. Auguſt. *quia & nunc iudicat, & ab initio generis humani iudicauit Deus, dimittens de paradiſo, & à ligno vitæ ſeparans primos homines peccati magni perpetratores; imò etiam, quando angelis peccantibus non pepercit: quorum princeps homines à ſeipſo ſubuerſus: inuidendo ſubuertit, proculdubio iudicauit. Nec ſine illius alto iuſtóque iudicio, & in hoc aëreo cælo, & in terris & dæmonum & hominum vita miſerrima, eſt erroribus ærumniſque pleniſſima. Verùm etſi nemo peccaſſet, non ſine bono rectóque iudicio Deus vniuerſam rationalem creaturã perſeuerantiſsimè ſibi Domino cohærentem, in æterna beatitudine retineret. Iudicat etiam non ſolùm vniuerſaliter de genere dæmonum atque hominum, vt miſeri ſint propter primorum*

De Ciuit. Dei. ibid.

2. Pet. 2.

Ecclef. 12.

morum meritum peccatorum, ſed etiam de ſingulorum operibus proprijs, quæ gerunt arbitrio voluntatis. Nam & dæmones, ne torqueantur, precantur; nec vtique iniuſtè vel parcitur eis, vel pro ſua quique improbitate torquentur. Et homines plerumque apertè, plerumq; occultè luunt pro ſuis factis diuinitus pœnas, ſiue in hac vita, ſiue poſt mortẽ: quãuis nullus hominum agat iniquè, niſi diuino eodemq; iuſtiſſimo Dei iudicio permittatur. Sicut enim ait Apoſtolus; Non
Rom. 9.
Rom. 11.
eſt iniquitas apud Deum: & ſicut ipſe alibi dicit; Inſcrutabilia ſunt iudicia Dei, & inueſtigabiles viæ eius.

Non igitur in Euang. de illis primis, nec de iſtis medijs Dei iudicijs, ſed de ipſo nouiſſimo eſt ſermo; quando Chriſtus de cælo venturus eſt, iudicaturus viuos & mortuos. *Iſte quippe dies iudicij propriè vocatur, eò quòd nullus ibi erit imperitæ querelæ locus,* inq. D. Aug. *cur iniuſtus ille ſit felix, & cur iuſtus ille infelix. Omnium namque tunc non niſi bonorum vera & pleniſſima felicitas, & omnium non niſi malorum digna & ſumma infelicitas apparebit. Non ſolùm autem quæcunque tunc iudicabuntur, verùm etiam quæcunque ab initio iudicata, & quæcunque vſque ad illud tempus adhuc iudicanda ſunt, apparebunt eſſe iuſtiſſima. Vbi hoc quoque manifeſtabitur, quàm iuſto iudicio Dei fiat, vt nunc tam multa, ac penè omnia iuſta iudicia Dei, ſenſus menteſque mortalium lateant; cùm tamen in hac re piorum fidem non lateat, iuſtum eſſe quod latet.*

De Ciuitat. lib. 20. cap. 2.

Magna autem eſt differentia inter primum & vltimum aduentum Chriſti: In illo enim humilis & manſuetus apparuit; & dum hæc vita agitur valdè larga eſt Dei miſericordia erga genus humanũ. Multis dat *pœnitentiam, vt reſipiſcant à diaboli laqueis;* & facilè veniam concedit. At in fine ſeculi ex cælo, vbi nunc regnat, venturus eſt in ea forma ſiue effigie, in

2. Timot. 2.
Act. 1.

qua

qua viſus eſt cælum conſcendere; cum multa gloria & maieſtate, cum omnibus ſanctis angelis ſuis: venturus inquam, iudicatum omnes omnino homines. Nullus Chriſti iudicium effugiet, nullus impius impunitus euadet, nullus iuſtus ſpe ſuâ fruſtrabitur. Matth. 25.

Futurum eſt enim hoc iudicium ſecundùm cuiuſque opera; vti clariſſimè docet Chriſtus; *Venturus eſt*, inquit, *filius hominis in gloria patris ſui cum angelis ſuis, & tunc reddet vnicuique iuxta opera ſua.* Quod repetens Paulus; *Reddet vnicuique ſecundùm opera eius. ijs quidem qui ſecundùm patientiam boni operis, gloriam & honorem, & incorruptionem quærunt, vitam æternam; ijs autem qui ſunt ex contentione, & qui non acquieſcunt veritati, credunt autem iniquitati, ira & indignatio.* Vbi ſequentibus in textu verbis clariſſimè oſtendit, ob legem decalogi violatam damnandos impios: ſicut & alibi dicit; *Lex iuſto non eſt poſita* (hoc eſt maledictum legis) *ſed iniuſtis, & non ſubditis, impijs & peccatoribus, &c.* Iuſtos quoque accepturos vitam æternam, quia factores ſiue obſeruatores legis fuerunt, habueruntque per Chriſti gratiam opera legis ſcripta in cordibus ſuis. Sicut & alibi affirmat, cùm de ſe ait; *Bonum certamen certaui, curſum conſummaui, fidem ſeruaui: in reliquo repoſita eſt mihi corona iuſtitiæ, quam reddet mihi Dominus in illa die, iuſtus iudex: non ſolùm autem mihi, ſed & ijs qui diligunt aduentum eius.* Similiter Iacobus; *Qui*, inq. *perſpexerit in legem perfectam libertatis; non auditor obliuioſus factus, ſed factor operis; hic beatus in facto ſuo erit.*

Matth. 16. Rom. 2. Vide epiſt. 47. Auguſt. 1. Timot. 1. 2. Timot. 4. Iac. 1.

Qui putat, ait D. Auguſt. *quando ad iudicium Dominus venerit, non iudicari hominem ſecundùm opera ſua, qui iam per ætatem vti potuit libero voluntatis arbitrio, in* Epiſt. 47.

errore eſt. Soli enim paruuli, qui nondum habent opera propria, vel bona vel mala, ſecundùm ſolum Originale peccatum damnabuntur, quibus per lauacrum regenerationis non ſubuenit gratia Saluatoris. Cæteri autem omnes, qui iã vtentes libero arbitrio, ſua propria peccata originali peccato inſuperaddiderunt, ſi de poteſtate tenebrarum per gratiam Dei non eruuntur, nec transferuntur ad regnũ Chriſti, non ſolùm ſecundùm Originis, ſed etiam ſecundùm propriæ voluntatis merita, iudicium reportabunt. Boni verò etiam ipſi quidem non ſolùm ſecundùm ſuæ bonæ voluntatis merita præmium conſequentur, ſed etiam ipſam bonam voluntatem per Dei gratiam conſecuti ſunt, &c. Et alibi idem Auguſt. *Immutabilis eſt illa lex, quá boni beatam vitam, mali verò miſeram merentur. Reddet omnino Deus & mala pro malis, quoniam iuſtus eſt: & bona pro malis, quoniam bonus eſt: & bona pro bonis, quoniam bonus & iuſtus eſt. alioquin, ſi nullum eſt meritũ vel bonum piorum, vel malum impiorum, quomodo Deus iudicabit mundum?* inq. idem Aug.

Lib. 1. de lib. arb. ca. 6 lib. 3. c. 3 De grat. & lib arb cap. 23. epiſt. 46

Non autem erit opus longa mora in cauſis cuiuſque diſcutiendis, nec locum habebunt fraudes & technæ, dilationes & excuſationes: quæ hominum iudicijs ſolent imponere. *Tunc enim illuminabit Deus abſcondita tenebrarum, & manifeſtabit conſilia cordium; teſtimonium vnicuique perhibente propriâ conſcientiâ, & cogitationibus vnumquemque aut damnantibus, aut ſecurum reddentibus. Venient*, inq. Sapiens, *in cogitatione peccatorum ſuorum timidi, & traducent illos ex aduerſo iniquitates ipſorũ. Tunc ſtabunt iuſti in magna conſtantia aduerſus eos qui ſe anguſtiauerunt. Per librum, qui in Apocal. apertus legitur, vis quædam*, ait S. Auguſt. *eſt intelligenda diuina, quá fiet, vt cuique opera ſua, vel bona, vel mala, cuncta in memoriam reuocentur, & mentis intuitu*

1. Cor. 4. Rom. 2.

Sap. 4 & 5.

De ciuit. lib. 20. c. 14

itu mirà celeritate cernantur: vt accuſet, vel excuſet ientia conſcientiam; atque ita ſimul & omnes & ſinguli dicentur. Quæ nimirum vis diuina, libri nomẽ accepit. in quippe quodammodo legitur, quicquid à faciẽte recolitur.

Sed dices: Fides & gratia dicuntur iuſtos perdu- re ad vitam æternam, vbi ergo merita? Hac ra- one verum eſt; quòd fide impetretur & remiſſio Aug. de ſpir & lit. ca. 32 eccatorum, & gratia, qua ea opera obtinentur, ac De corrept. eis perſeueratur, quibus vita æterna ex Dei im- & grat. cap. utabili ordinatione debetur. *Non enim fides deſtruit* 13. *gem, ſed eam ſtatuit:* dum nimirum per fidem præ- Rom. 3. epta legis implentur, & pro ea impletione pro- iſſum præmium redditur. Sic dicit Apoſt. *nos ex fide ſtificari, quia illa prima datur*, inq. S. Auguſt. *& per am cætera impetrantur, quæ ad iuſtitiam & vitam perti- nt.* De prædeſt ſanctor. cap. 7. *Fides impetrat*, ait alibi, *quod lex imperat.*

Sed nonne in illo iudicio etiam ſanctis miſeri- In pſal. 118 conc. 16. rdia erit neceſſaria? Ita. Hoc enim teſtatur ſcri- ura, vbi ſanctus Dauid dicit animæ ſuæ de Domi- Pſalm. 102. o Deo ſuo; *Qui coronat te in miſericordia & miſera- ne.* Et dicit D. Iacobus; *Iudicium ſine miſericordia qui non fecit miſericordiam. Oſtendens etiam in illo iu-* Iac. 2. *io, in quo iuſti coronantur, iniuſtique damnantur, alios m miſericordia, alios ſine miſericordia iudicandos. Hinc mater Machabæorum filio ſuo dicit, vt in illa miſeratio- cum fratribus tuis te recipiã. Cùm enim Rex iuſtus, ſicut* 2. Mach. 7. *iptũ eſt, ſederit in throno non aduerſabitur ante eũ omne* Prou. 20. vt *ilũ. Quis gloriabitur caſtũ ſe habere cor, aut quis gloriabi-* 70. *r mundũ ſe eſſe à peccato? ac per hoc etiam ibi miſericordia eſſaria erit, quâ fiet beatus, cui nõ imputauit Dominus pec- ũ.* Pſal. 31. Quomodo ergo ſecundũ merita? *Quia tunc pro* Vide Proſp. *orũ operũ meritis iuſto iudicio etiã ipſa miſericordia tri-* lib. 3. ca. 12 *tur. Cũ enim dicitur, Iudiciũ ſine miſericordia illi qui non* de vit. Contempl.

Digitized by Google

fecit miſericordiam, manifeſtatur in his, inquit D. Aug. *in quibus inueniuntur bona opera miſericordiæ, iudicium cum miſericordia fieri; ac per hoc etiam ipſam miſericordiã, meritis bonorum operum reddi.*

Sed quid de illis, qui in ipſo ſolùm vitæ fine renouantur? Etiam ipſi iuſto iudicio vitam æternam accipiunt, quia parati erant bene operari, ſi tempus habuiſſent. De talibus loquens S. Auguſt. *Pax,* inquit, *in terra hominibus bonæ voluntatis. Deus non annotat facultatem, ſed coronat voluntatem. Scit quia voluiſti & non potuiſti; ſic te annotat, quaſi feceris, quod voluiſti.* Imò & infantes renati digni ſunt vitâ, per iuſtitiam, *& occultiſſimam Spiritus ſancti gratiam, quam latenter infundit & paruulis,* inquit idem Auguſt. Et alibi: *Scimus quòd omnes aſtabimus ante tribunal Chriſti, vt ferat vnuſquiſq; ſecundùm ea quæ per corpus geſſit, ſiue bonum, ſiue malum. Scimus etiam paruulos ſecundùm ea quæ per corpus geſſerunt, recepturos vel bonum vel malum. Geſſerunt autem non per ſeipſos, ſed per eos quibus pro illis reſpondentibus, & renuntiare diabolo dicuntur, & credere in Deum, vnde & in numero fidelium computantur, pertinentes ad ſententiam Domini, Qui crediderit, & baptizatus fuerit, ſaluus erit. Propter quod & illis qui hoc Sacramentum non accipiunt, contingit quod ſequitur; Qui autem non crediderit, condemnabitur. Vnde & ipſi, ſicut dixi, ſi in illa parua ætate moriuntur, vtiq; ſecundùm ea quæ per corpus geſſerunt, id eſt, tempore quo in corpore fuerunt, quando per corda & ora geſtantium crediderunt vel non crediderunt, iudicantur.*

Proſp. lib. 1. de voc. gent. cap. 5. Beda in 2. Cap. Iac. Aug. lib. 83. q. q 76. Ser. 27. in Nou. Lib. 1. de pec. mer. ca. 9. Epiſt. 107. Marc. 16.

MO-

Digitized by Google

MONITVM II.

Tu es qui venturus es, an alium expectamus?

Matth. 11.

QVærebant olim Gentiles Philoſophi Chriſtianam religionem irridentes, Cur Chriſtus, qui ſe viam dicit ac Saluatorem, tot ſeculis ſeſe ſubduxerit, tã ſerâ miſeratione humano generi ſubuenerit; & non potiùs ab initio venerit priuſquam innumerabilis hominum multitudo periret? Sed *hanc quæſtionem*, inquit D. Hieron. *Apoſtolus ad Romanos ſcribens prudentiſſimè ventilat, ignorans hæc, & Dei concedens ſcientiæ.* Et S. Aug. *Quid quando fiat quod ad vnam eandemq́; fidelium & piorum liberationem pertineat, conſilium Deo tribuamus, nobis obedientiam teneamus.* Vbi inprimis vitandus pernitioſiſſimus Pelagianorum error dicentium primùm vixiſſe homines iuſtos ex natura, deinde ſub lege, tertiò ſub gratia. Ex natura, ſcilicet ex Adam tam longâ ætate, quâ lex nondum erat data. Tunc enim, aiunt, duce ratione cognoſcebatur creator; & quemadmodum erat viuendum, ſcriptum erat in cordibus, non lege literæ, ſed lege naturæ. Verùm vitiatis moribus, inquiunt, vbi cœpit non ſufficere natura, iã decolor, lex ei addita eſt, quâ velut luna fulgore priſtino, detrita rubigine, videretur. Sed poſtquam nimia, ſicut diſputant, conſuetudo præualuit, cui ſanandæ lex parum

Vide Aug. epiſt. 49. q. 2.

In epiſt. ad Creſiph. Aug. lib. de grat. Chriſti cap. 37. epiſt. 49.

Vide epiſt. Cæleſtij ad Demetriad.

Digitized by Google

valet, Chriſtus aduenit; & tanquam morbo deſperatiſſimo, non per diſcipulos, ſed per ſeipſum medicus ipſe ſubuenit.

Sed hæc diſputantes, inquit D. Auguſt. *à gratia Mediatoris iuſtos excludere conantur antiquos, tanquam Dei & hominum illorum non fuerit mediator homo Chriſtus Ieſus, quia nondum ex vtero virginis carne ſuſceptâ, homo fuit, quando illi iuſti fuerunt. Quod ſi ita eſſet, nequaquam Apo-*
1. Cor. 15. *ſtolus diceret. Per hominem mors, & per hominem reſurrectio mortuorum. Sicut enim in Adam omnes moriuntur, ita & in Chriſto omnes viuificabuntur. Quandoquidem illi antiqui iuſti ſecundùm iſtorum vaniloquia, ſibi ſufficiente naturâ, nec mediatore homine Chriſto indiguerunt, per quem reconciliarentur Deo; nec in eo viuificabuntur, ad cuius corpus & membra, ſecundùm id quod propter homines homo factus eſt, non pertinere monſtrantur.* Hæc & alia eodem pertinentia S. Aug.

De peccat. Orig. cap. 26. & ſeq. Apoc. 13. Hoc ergo certiſſimè teneamus: Sicuti nos per Chriſti mortem iam peractam, iuſti ſaluique efficimur: ita omnes ante Chriſtum fideles, iuſtos ſaluoſque per Chriſti mortem futuram euaſiſſe, *Agno illo nimirum, qui mundi peccatum tollit occiſo ab origine mundi.* Semper enim in oculis Dei mors Chriſti præſens fuit, eiuſque intuitu ab exordio mundi, iuſtos fecit
Epiſt. 49. quos voluit. *Ab exordio mundi*, inquit. S. Auguſt. *quicunq; in eum crediderunt, eúmque vtcumq; intellexerunt, & ſecundùm eius præcepta iuſtè & piè vixerunt, quandolibet, & vbilibet fuerint, per eum proculdubio ſalui facti ſunt.*
Ser. 3. de Nat. Et D. Leo; *Ceſſent*, inquit, *illorum querelæ, qui impio murmure diuinis diſpenſationibus obloquentes, de Dominicæ natiuitatis tarditate cauſantur: tanquam præteritis temporibus non ſit impenſum, quod in vltima mundi ætate eſt geſtum. Verbi incarnatio hoc contulit facienda, quæ facta; &*

Sa-

cramentum ſalutis humanæ, in nulla antiquitate ceſſauit. &c.

Non dubitemus etiam ſumma Dei Sapientia factum eſſe, vt ſub finem ſæculorum Verbum caro fieret, omnium ſalutis cauſa. Cuius rei etiamſi nos rationem percipere omninò nullã poſſemus, ſubmittere tamen animos Deo deberemus. Licet tamen cum modeſtia huius conſilij rationes inquirere, vti id à veteribus factum reperimus. Vna ergo ac vera ratio dilationis ſit, vt progreſſu temporum palàm fieret talis tantique liberatoris neceſſitas. Hinc autem manifeſtata eſt, 1. quòd nec lex naturæ ſanare hominem potuit. Non enim obſtante lumine naturali, in varias idololatrias, & alia nefanda ſcelera homines paſſim proruebant, & quod eius erat reliquum, ſenſim extinguebatur denſiore caligine vitiorum. 2. Nec etiam lex ſcripta, quia licet homo per eam eſſet eruditus, tamen iugum peccati excutere nondum potuit: habita enim cognitaque iam lege, nondum omnis ſuperbia adempta eſt; putabant enim legem ſibi ſufficere ad bene iuſteque viuendum: vnde accepta lege, *Omnia*, inquiunt, *quæ præcepit nobis Deus faciemus*. Cùm tamen, teſte Apoſtolo. *Lex iram operetur. Neſcio enim quo modo*, inquit S. Auguſt. *hoc ipſum quod concupiſcitur, fit iucundius dum vetatur*. Priuſquam ergo hanc ſuam infirmitatem perſpexiſſet homo, nondum tempus erat vt veniret medicus. Non enim ab ægroto fuiſſet acceptus, ſed contemptus; iſtaque ratione, medicina importunè adhibita exaſperaſſet morbum, non ſanaſſet. Debuit ergo homo per legem cognoſcere imbecillitatem ſuam, vt eâ intellectâ, intelligerent ſibi cæleſtem medicum eſſe neceſſarium; venientemque

Ioan. 1.

Rom. 4. De Spir. & lit.

temque lubentiùs admitterent, ac multiplicatis infirmitatibus ſuis, poſteà accelerarent. *Nam ſi ſibi*, ait D. Auguſt. *adhuc ſani viderentur, nunquam accelerarent. Quare bonum eſt ſic humiliari peccatorem: & nemo eſt inſanabilior eo, qui ſibi ſanus videtur.* Idcirco etiam Iudæis *lex pædagogus fuiſſe dicitur ad Chriſtum*, ad eumque vſum ordinata eſſe in manu Mediatoris, donec veniret ſemen; vt paulatim magnus ille qui per vniuerſum genus humanum iacebat ægrotus, præpararetur ad ſuſcipiendum medicum Chriſtum.

In Pſal. 58.

Galat. 3.

Altera dilationis cauſa eſt talis: Agendum quidem erat cum infirmis, vt intelligerent medicum ſibi eſſe neceſſarium; ſed & multò antè præparandi, vt crederent ſibi repoſitam eſſe medicinam in filio Dei, homine facto, & mortuo. Quia enim mira illa adeoque inuſitata fuit medendi ratio, facilè eam infirmi reſpuiſſent, non credentes ſe poſſe hâc ratione ſanari, etiamſi laborare ſe grauioribus vitiorum morbis non diffiterentur. Hinc *crucis prædicatio gentibus ſtultitiæ loco fuit*, quod tametſi multi non ignorarent naturę vitia, morboſque varios, tamen hâc viâ reduci hominem ad iuſtitię ſanitatem poſſe non exiſtimarent. Hanc rationem tradit D. Leo; *Sapientia*, inquit, *& benignitas Dei, hâc ſalutiferi operis morâ, capaciores nos ſuæ vocationis effecit: vt quod multis ſignis, multis vocibus, multiſque myſterijs per tot fuerat ſæcula prænuntiatum, in his diebus Euangelij non eſſet ambiguum: & natiuitas quæ omnia miracula, omnémque intelligentiæ erat exceſſura menſuram, tantò conſtantiorem in nobis gigneret fidem, quantò prædicatio eius & antiquior præceſſiſſet & crebrior.* Tam diuturna ergo, tam varia prænuntiatio mortis reſurrectioniſque Domini, & redemptionis per crucem futuræ, multùm valuit

1. Cor. 1.

Serm. 3. de Nat. vide & ſer. 13. de paſ.

ad

Digitized by Google

ad Chriſtũ venientẽ in propria, complectendum. Vnde & D. Auguſt. *Hoc totum prophetandum fuit, prænuntiandum fuit, venturum commendandum fuit, vt non ſubitò veniens horreretur, ſed creditum exſpectaretur.* In pſal. 109

Tertia dilationis cauſa iungi poteſt illa; vt declararetur diuinæ iuſtitiæ ſeueritas, quæ ad tantos luctus, & clamores, & miſerias hominum, noluit ſtatim commoueri vt veniret; ſed multo tempore hominum genus dereliquit, pauciſſimos quoſdam ſaluans per fidem; vt palàm fieret, quid mereretur peccatum, & quàm graue fuiſſet delictum, cui ſic indignaretur Dei iuſtitia. Ob hoc etiam non ſtatim per Chriſtum reſtituit hominem priſtino ſtatui, ſed cum multis vitiorum fibris, innumeras relinquit huius vitæ pœnas & ærumnas, etiam peccatis in baptiſmo plenè remiſſis. *Productior eſt enim pœna, quàm culpa, ne parua putaretur culpa, ſi cum illa finiretur & pœna,* inquit, S. Auguſt. Domini ſententia in ipſa ſtatim origine fuit; *Quia audiſti vocem vxoris tuæ, maledicta terra in omnibus operibus tuis; in triſtitia & gemitu edes ex ea omnibus diebus vitæ tuæ; in ſudore vultus tui veſcêris pane tuo, donec reuertaris in terrã de qua ſumptus es; terra enim es, & in terram reuertêris.* Ex hac ſententia ſic omnes naſcimur, vt preſſuris hîc varijs & conflictationibus laboremus: idque totum vt illius tranſgreſſionis & culpæ magnitudo, quæ in loco tantę felicitatis admiſſa eſt, ipſius miſeriæ continuatione monſtraretur. Aug. tract. vlt. in Ioan. Geneſ. 3.

MO-

MONITVM III.

Ego baptizo in aqua: medius autem veſtrum ſtetit, &c.

Ioan. 1.

CRaſſus admodum & apertiſſimus eſt error hęreticorum, qui aſſerunt idem eſſe Sacramentũ Baptiſmi, quod conferebatur à Ioanne & à Chriſto: cùm tamen omnium Patrum certiſſima ſit fides, Baptiſmum Ioannis non fuiſſe Sacramentum, ſed aſſuefactionem quandam, & excitationem per prædicationem & pœnitentiam ad Sacramentum baptiſmi: quod ipſe Ioannes hîc apertè teſtatur; *Ego* inquit, *baptizo in aqua*. In quo loco D. Chryſoſt. & cæteri omnes Patres hoc intelligunt, & efficaciſſimè probant ex illo Pauli opere, de quo in actis habetur: vbi confeſſi ad Pauli interrogationem, ſe baptizatos tantum baptiſmo Ioannis, baptizati ſunt rurſum. Inciderunt verò in hunc errorem, quia Sacramentum baptiſmi Chriſti tantùm putant eſſe ſignum gratiæ & non cauſſam. Itaque ſicut Iudæi vt Chriſtum repellerent, Ioannem conabantur extollere; ita hi quia minùs tribuunt baptiſmo Chriſti, coguntur illi æquare Ioannis baptiſmum.

Hom. 15. & 16.

Act. 19.

Quantum autem ſit diſcrimē inter baptiſmum Chriſti & Ioannis, alibi diximus. Nunc ad maiorē eius rei confirmationem, & elucidationem, varios Baptiſmi Chriſti effectus proferemus ex Scripturis &

Part. 1. Mo. Sacr. Mon. 81.

& Patribus. Primus eſt, Remiſſio peccatorum. Vnde Petrus ad Iudæos; *Pœnitentiam agite*, inquit, *& baptizetur vnuſquiſq; veſtrum in remiſſionem peccatorum.* Et Symbolum Conſtantinopolitanum; *Conſiteor vnum baptiſma in remiſſionem peccatorum.* Eſt autem hæc remiſſio peccatorum, pleniſſima ; tum quia omnia peccata, quantumuis multa & grandia hîc condonentur; tum quia perfectè abſoluteque remittantur, vt nulla futuri ſæculi pœna luenda reſtet. Vnde Auguſt. *Si continuò poſt baptiſma ſequatur ex hac vita migratio, non erit omninò quod obnoxium hominem teneat, ſolutis omnibus quæ tenebant.* Hinc iuxta vetuſtiſſimam Eccleſiæ conſuetudinem, nulla baptizatis imponitur ſatisfactio. *Gratia Dei*, inquit D. Ambroſ. *non requirit gemitũ, neque planctum, vel etiam opus aliquod*; (videlicet afflictiuum) *ſed ſolam fidem, & omnia gratis condonat*, id eſt, ſine compenſatione, qua Dei iuſtitiæ per ſui punitionem ſatisfiat, ſicut poſt baptiſmum.

Act. 2.

Symb. Cõſtantinop.

Lib. 2. de peccat. mer. cap. 28. & lib. 1. c. 20.

In Comment.

Peti tamen debet requies pro omnibus baptizatis adultis, etſi vno momento baptizati, altero ex hac vita migraſſent. Inde tamen non ſequitur non conferre baptiſmum plenam remiſſionem, ſed hoc eò fit, quòd venialis affectus malus hærere etiam in baptizato poſſit, qui non ſit plenè Sacramento baptiſmi deterſus, non imbecillitate Sacramenti, ſed aliquo vitio baptizandi. Alioqui hanc plenam remiſſionem Ambroſius videtur etiam tribuere baptiſmo flaminis, vt patet ex oratione eius in obitu Valentiniani Imper. Et pro ita baptizatis etiam fieri debere ſacrificium altaris ex eodem patet, & Chryſ. ſed vt inquit, S. Auguſt. in Enchir. *Iſta pro valdè bonis ſunt gratiarum actiones, pro non valdè malis propitiationes.*

Ambr. in orat. de obitu Valent.

Ench. cap. 110.

De

Ench.c.64. Vide de pec merit.lib.2. ca.28. lib.1. de nupt. ca. 25.& ſeq. Ibid ca 23. de perf. iuſt. in fine Cont. Iulia lib.5.ca.3. Cont. 2.ep. Pelag.lib.1 ca.13.

De priori verò pleniſſimæ remiſſionis parte, ſic habet idem Auguſt. *Baptiſmatis munus contra originale peccatum donatum eſt, vt quod generatione attractum eſt, regeneratione detrahatur: & tamen actiua quoque peccata, quæcunq; corde, ore, opere commiſſa inuenerit, tollit.* Sed nonne manet in baptizatis concupiſcentia? ita; ſed *peccatum ampliùs non eſt, ſoluto nimirum ipſius reatu, quo captiuum hominem detinebat. Vocatur tamen ab Apoſtolo peccatum, non quia peccatum iam ipſa ſit, ſed quia peccato facta eſt, ſicut vocatur lingua, locutio, quam facit lingua; & manus vocatur ſcriptura, quam facit manus. Deinde vocatur peccatum, quia peccatum, ſi vicerit, facit; ſicut vocatur frigus pigrum, quod pigros faciat.*

Calumnia ergo erat, quod Iulianus dicebat olim, Catholicos docere *baptiſma non dare indulgentiã omnium peccatorum, nec auferre crimina, ſed radere, vt omnium peccatorum radices in mala carne teneantur, quaſi raſorum in capite capillorum, vnde creſcant iterum reſecanda peccata.* Hic ergo primus effectus baptiſmi eſt, remiſſio peccatorum, quâ ſoluitur omnis reatus, ingeneratus & additus, per quam fit, vt à poteſtate tenebrarũ (in quam nemo niſi per peccatum incidit) baptizatus eripiatur.

Tit.3. Ioan.3.

Secundus effectus ex priori profluens eſt, renouatio, & regeneratio, iuſtificatio, & ſanctificatio, quæ fit per aduentum Spiritus ſancti. De qua Apoſtolus; *Secundùm miſericordiam ſuam ſaluos nos fecit, per lauacrum regenerationis, & renouationis Spiritus ſancti.* Et Chriſtus ipſe; *Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu ſancto, non poteſt introire in regnum Dei, &c.* Quo loco docet Chriſtus, ita ex Spiritu ſancto per aquam homines ſpiritualiter renaſci, ſicuti ex ſanguinibus, & voluntate carnis & viri carnaliter omnes naſcuntur.

Vide de pec cat. merit l. 1. ca. 9. lib. 2. ca. 7.

Digitized by Google

tur. Addit enim, *Quod natum eſt ex carne, caro eſt: quod natum eſt ex ſpiritu, ſpiritus eſt.*

Sed in quo conſiſtit hæc nouitas, & regeneratio ſpiritus? In iuſtitia & ſanctitate veritatis, id eſt, in vera coram Deo iuſtitia, & ſanctitate, per quam Chriſtum induimus, ſeu, ſimiles illi reddimur, per quod & in filios Dei adoptamur: quemadmodum de baptiſatis Galatis ait Apoſtolus; *Omnes filij Dei eſtis, per fidem: quicunque enim in Chriſto baptiſati eſtis, Chriſtum induiſtis. Quod ſi filij ſumus Dei, & hæredes, & Chriſti fratres, & cohæredes*; quia per Chriſtum membra Chriſti, & commembra aliorum Apoſtolorum efficimur. Etenim ſicut ait Apoſtolus; *In vno ſpiritu omnes in vnũ corpus baptiſati ſumus.* Hos omnes effectus pulchrè recenſet D. Chryſoſtomus. Galat. 3. Rom. 8. 1. Cor. 12. In Serm. de Baptizat.

Etiam paruulos in baptiſmo verè regenerari & renouari, patet ex his ſcripturis, atque infundi gratiam (vide in Conc. Viennenſi generali) & qualitates aliquas fidei, ſpei, & charitatis, quantum neceſſe eſt, vt animus innouetur, dubitari non debet; tametſi adeò tenuiter inhęreant, vt citiſſimè excutiantur, vanitate ſæculi animum occupante: ideòque neceſſe eſt vigilantiâ diſciplinæ, inſtitutioneque parentum ſenſim foueri, donec radices agant altiùs. Qui habitus in eo perſpiciuntur, quòd doctrinę ſalutari propoſitę acquieſcant, atque vbi inter Chriſtianos viuere contigerit, eorum more & religione ſine auerſatione viuant. Conc. Vien. Gen. Aug. epiſt. 107.

Tertius effectus eſt, de his effectibus adeptis bona confidentia, & quaſi ſecuritas quædam & bona conſcientia. Vnde Paulus reſpiciens ad baptiſmum: *Aſperſi*, inquit, *corda à conſcientia mala, & abluti corpus aqua munda.* & Petrus, baptiſma dicit Hebr. 10. 1. Pet. 3.

 eſſę

eſſe id per quod quærimus, & adipiſcimur bonam conſcientiam apud Deum. Facit vt conſcientia bona ſit: remittit enim peccata præterita, vt non debeat conſcientia metuere ac trepidare: & per Spiritum Sanctum renouat hominem, vt deinceps rectè viuat; bona autem conſcientia audet interrogari & examinari in iudicio, & tribunali Dei, Rom. 5. confidens ſe haud damnatam iri. Hunc effectum Lib. 9. Cóf. Paulus vocat, *Pacem ad Deum*. De quo & D. Auguſt. cap. 4. & 6. *Fides*, inquit, *me ſecurum eſſe non ſinebat de præteritis peccatis meis, quæ mihi per baptiſmum tuum remiſſa nondum erant.* Et: *Baptiſati ſumus, & fugit à nobis ſollicitudo vitæ præteritæ*, in vitijs ſcilicet transactæ.

Atque hi ſunt effectus quos baptiſmus mox præſtat: at omnis ſanatio & mundatio, quæ paulatim poſt baptiſmum efficitur, & tandem perficitur, etiam eſt baptiſmo tribuenda. *Sic enim acci-* Lib. 1. de *piendum eſt*, ait S. Auguſt. *quod ait Apoſtolus; Chriſtus* nupt. cap. *dilexit Eccleſiam, & ſemetipſum tradidit pro ea, vt eam* 33. & 34. *ſanctificaret, mundans eam lauacbro aquæ in verbo vitæ,* Ephes. 5. *vt exhiberet ipſe ſibi glorioſam Eccleſiam, non habentem maculam aut rugam, aut aliquid eiuſmodi. Sic, inquam, accipiendum eſt, vt eodem lauacbro regenerationis, & verbo ſanctificationis omnia prorſus mala regeneratorum mundentur atque ſanentur; non ſolùm peccata, quæ omnia nunc remittuntur in baptiſmo, ſed etiam quæ poſterius humanâ ignorantiâ vel infirmitate contrahuntur: non vt baptiſma toties repetatur, quoties peccatur, ſed quia ipſo quod ſemel datur, fit, vt non ſolùm anteà, verùm etiam poſteà quorumlibet peccatorum venia fidelibus impetretur. Quid enim prodeſſet, vel ante baptiſmum pœnitentia, niſi baptiſmus ſequeretur, vel poſteà, niſi præcederet? In ipſa quoque Dominica oratione, quæ quotidiana eſt noſtra mundatio,*

datio, quo fructu, quo effectu diceretur, Dimitte nobis debita noſtra, niſi ab ijs qui baptiſati ſunt, diceretur? Item eleëmoſynarum largitas & beneficentia quantalibet, cui tandem ad dimittenda ſua peccata prodeſſet, ſi baptiſatus non eſſet? Poſtremò regni cælorum ipſa felicitas: vbi, non habebit Eccleſia, maculam aut rugam, aut aliquid eiuſmodi, vbi nihil repræhenſionis, nihil ſimulationis erit; vbi non ſolùm reatus, ſed nec concupiſcentia vlla peccati erit, quorum erit niſi baptiſatorum? Ac per hoc non ſolùm omnia peccata, ſed omnia prorſus hominum mala Chriſtiani lauachri ſanctitate tolluntur, quo mundat Eccleſiam ſuam Chriſtus, vt exhibeat eam ſibi, non in iſto ſæculo, ſed futuro, non habentem maculam, aut rugam aut aliquid huiuſmodi. Sic Auguſt. Matth. 6.

Conſequitur hinc & alius effectus in nobis qui permanet, etiamſi in multa crimina labamur: & quando Dei gratiâ conuertimur, ad ſanationem recuperandam alijs Sacramentis cooperatur; non ſecus quàm medicæ potioni cooperatur ipſa natura per generationem accepta: eſt enim baſis & fundamentum, ſine quo alia non operantur. *Apoſtata anima*, inquit, S. Auguſt. *velut de coniugio Chriſti recedens, etiam fide perditâ, Sacramentum fidei non amittit, quod lauachro regenerationis accepit. Redderetur enim proculdubio redeunti, ſi amiſiſſet abſcedens. Habet autem hoc qui receſſerit ad cumulum ſupplicij, non ad meritum præmij.* Putabat Iulianus apoſtata ſanguine victimarum deleri potuiſſe ſignaculum quod baptiſma impreſſerat, & eodem manus illas abluere, quibus S. Euchariſtiam, ori eam admoturus, acceperat, vt teſtatur. D. Gregor. Nazian. Lib. eodem cap. 10.

Hic effectus comparatur alibi ab Auguſt. Charactéri, vel notæ militari, vel ſigno regali monetæ impreſ- Orat. 1. in Iulia.

Lib.2. cont Parmenian. cap.13.

impreſſo. Ideóque à Doctoribus Character vocatur, quemadmodum enim per hanc notam cognoſcitur, quis ad militiam adſcriptus ſit, quis non ſit: ita per hunc effectum baptiſmi, agnoſcitur, quis adſcriptus ſit ciuis, & miles in Eccleſia Dei. Sed quid ſi quis fictè, id eſt, ſimulans pœnitentiam, quam corde non agit, (nam ea fictio quâ ſimulant baptiſmi ſuſcipiendi voluntatē, etiam Sacramentum excludit) baptiſmum ſuſcipiat? Is quidem tunc non prodeſt, imò nocet ob peccatum Sacrilegij, tamen recedente fictione, id eſt, mutatâ voluntate peccandi, Sacramentum ipſum incipit operari, non minùs, quàm ſi cùm ſuſciperetur, adeſſet illa pœnitentia, vt Auguſt. docet. quod tota ſequitur Eccleſia: opus eſt autem illud peccatum poſt baptiſmum confiteri, & deteſtari. Quod putant quidam in reliquis omnibus Sacramentis locum habere. Oſtendit D. Petrus quòd exterior ablutio per ſe non ſaluet nos, ſed per pœnitentiam & fidem, de qua interrogantur baptizandi. Vnde & S. Auguſt. Sacramenta recepta ſine interna motione fidei & pœnitentiæ ſimilia eſſe præceptis, Sacramentis, exemplis, quæ ſine ſpiritu peiorem faciunt, & occidunt.

Lib.1. de bapt. cont. Donat. cap. 12. Vide Tho p.3. q.69. art.10.

1. Petri. 3. De perfect. iuſt. in fine. Vide Baſil. de Spirit. S. cap. 12. 15. Ambr. de initiandis myſt ca. 3. 4. Auguſt. cont. Fauſt. lib. 19 c. 12 tract. 8. in Ioan. Serm. 3. de verb. Domini.

MO-

MONITVM IV.

Parate viam Domini.

Lucæ 3.

VIA Domini, pœnitentia eſt: recedit à nobis per culpam, redit per pœnitentiam: non eſt autem vera pœnitentia, niſi omnis diſpliceat offenſa. De ea vt virtus eſt, omnibus temporibus neceſſaria, agendum. Multiplex eſt autem huius vocis (Pœnitentia) ſignificatio. Primò enim pœnitentia de ijs dicitur, quibus aliquid diſplicet, quod antè placuerat, nullâ habitâ ratione huius cogitationis, bonúmne an malum fuerit. Sic omnes pœnitet, *quorum triſtitia ſecundùm ſæculum eſt*, non ſecundùm Deum; cuiuſmodi pœnitentia *non vitam adſert*, *ſed mortem*, vt ait Apoſtolus. Altera eſt, cùm quis ex admiſſo ſcelere, quod quidem anteà placebat, dolorem concipit, non Dei, ſed ſuipſius causâ, quia per illud incurrit infamiam, vel aliam aliquam pœnam. Tertia eſt, cùm non ſolùm admiſſi ſceleris cauſâ, intimo animi ſenſu dolemus, vel eius doloris externum etiam aliquod ſignum damus, verùm vnius Dei cauſa in eo mœrore ſumus. Atque hoc verbum (Pœnitere) etiam Deo tribuitur, qui tamen de ſe in Scriptura dicit; *Ego Deus*, *& non mutor*. Et Dauid de eo; *Tu autem idem ipſe es*. De quo D. Auguſt. *Immutabilis, mutans omnia*; Et, *Opera mutat, non mutat conſilium.* Tribuitur autem ei per tranſlationem; eo enim loquendi genere, quod ad

Vide Catech. Trid.

2. Cor. 7.

In confeſſ. lib. 1. cap. 5.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

ad hominum mores accommodatum eſt, ſacræ literæ vtuntur, cùm Deum mutare aliquid conſtituiſſe declarant; quod non aliter facere videatur, quàm homines; quos ſi alicuius rei pœniteat, eam commutare omni ſtudio laborant. Sic ergo ſcriptum eſt de Deo, quod inundante malitiâ hominum, dixerit; *Pœnitet me feciſſe hominem.* Sic etiam pœnituit eum, *quòd Saulem* in multis contra eum peccantem, *Regem conſtituiſſet.* Et dicebat Ieremias ad populum; *Bonas facite vias veſtras &c. & pœnitebit Dominum mali, quod locutus eſt aduerſum vos.* Vnde & D. Ambroſ. *Nouit Dominus mutare ſententiam, ſi tu noueris emendare delictum.* Et S. Hieron. *O felix pœnitentia, quæ furentem Dei ſententiam confeſſo errore mutat.*

Geneſ. 6.

1. Reg. 15.

Ierem. 26.

Lib. 2. in Lucam.

In Epitaph. Fabiolæ.

Obſeruandum autem diſcrimen inter has pœnitentiæ ſignificationes. Prima, in vitio ponenda eſt. Secunda eſt quædam commoti & perturbati animi commotio. Tertia ad virtutem pertinet. Atque in hac intima animi pœnitentia maximè fideles elaborare debent, ſine qua quæ extrinſecus adhibetur, parum admodum profutura eſt. Eſt autem, cùm ad Deum ex animo nos conuertimus, & commiſſa à nobis ſcelera deteſtamur, & odio habemus, ſimulque id nobis certè propoſitum eſt, malam vitæ conſuetudinem, corruptoſque mores emendare non ſine ſpe veniæ à Deo conſequendæ. Primùm ergo laborandum fidelibus, vt communis fragilitatis memores, omni ſtudio optent & conentur, vt diuinâ ope adiuti, ſine caſu aliquo in via Domini progredi poſſint. Quod ſi offenderint, tum verò ſummam Dei benignitatem intuentes, qui tanquam *bonus Paſtor*, ouium ſuarum vulnera obligare, eiſque mederi ſolet, hoc

Ioan. 10.

ſalu-

ſaluberrimum pœnitentiæ medicamentum, nunquam in aliud tempus differendum eſſe cogitabunt. Vnde D. Cyprian. *Primus felicitatis gradus eſt, non delinquere: ſecundus, delicta agnoſcere, & deflere. Illic currit innocentia integra & illibata, quæ ſeruet; hic ſuccedit medela, quæ ſanet.* Conqueritur idem Cyprian. de lapſis; *Ecce peiora adhuc peccandi vulnera, ecce maiora delicta: peccaſſe, nec ſatisfacere; delinquere, nec delicta deflere.*

Lib 1. epiſt. 11.

In tract. de lapſis.

Hanc ergo pœnitentiam ſequitur dolor & triſtitia, quæ perturbatio & affectio eſt, & paſſio à multis vocatur, veluti comes peccatorum deteſtationi adiuncta. Quamobrem apud complures ex Patribus, pœnitentiæ definitio, huiuſmodi animi cruciatu declaratur. Eſt ergo duplex dolor peccati; vnus voluntatis, ſeu appetitus rationalis, qui ſemper neceſſarius eſt; qui deſcribitur, diſplicentia in ſuperiori parte animi, quâ non ſolùm peccatum, ſed aliquis ſibi ob peccatum diſplicet. Alter dolor eſt in appetitu ſenſitiuo, qui non ſemper ad imperium rationis paret; nec ex eo pœnitentia menſuranda eſt: ideoque non ſenſibilem hunc dolorem, ſed rationalem præcipuè à pœnitente requirimus. *Sed ſciat*, inquit D. Auguſt. *culpabiliter ſe durum, qui deflet damna temporis, vel mortem amici, & dolorem peccati lachrymis non oſtendit.* Requiritur autem dolor, ſeu diſplicentia, ac deteſtatio de quolibet peccato, quod ipſemet pœnitens commiſit: Neque enim peccatum mortale quiſquam ſub ratione peccati deteſtatur, ſi vnum ſine altero deteſtetur. Omnes enim docent de ratione pœnitentiæ eſſe dolorem deteſtationemque peccati, quia contra Deum eſt. Conſideranda quidem ſunt in

De vera & falſa pœnit. cap. 9.

Digitized by Google

peccatis, quæcunque mala ſunt, quòd videlicet, ſint turpia, contra rectam rationem, & honeſtatem, contra honorem & famam, contra æternam vitam & felicitatem peccantis; omnibus tamen ſupereminеat, quòd ſit contra iuſtitiam, contra Dei bonitatem, reuerentiam, honorem ac debitam obedientiam: nec ſi priora illa ſenſibilius moueant, curandum eſt.

Ex multis autem oſtenditur hanc intimam pœnitentiam ad virtutem pertinere. 1. ex multis præceptis de pœnitentia traditis. Lex enim de ijs tantùm actionibus,quę cum virtute ſuſcipiuntur,pręcipit. 2. dolere, quando, quomodo, & quatenus oportet, virtutis eſſe, nemo negarę poteſt. Hoc autem vt rectè fiat, pœnitentiæ virtus præſtat. 3. colligitur ex ijs rebus,quas ſibi tanquam finem, proponit is, quem verè pœnitet peccati. Cupit autem delere peccatum, omnemque animæ maculam abſtergere. Deinde, pro ſceleribus admiſſis aliquo modo ſatisfacere, quod ad iuſtitiam refertur. Denique, in Dei gratiam redire, in cuius offenſionem & odium propter peccatum incurrit.

Vide Aug. de Ciuit. Dei li. 9, c. 5

Sed quibus gradibus ad hanc virtutem aſcenditur? Primò miſericordia Dei nos præuenit,& ad ſe corda noſtra conuertit. Sed quibus modis? Primò, facit hominem peccatorem credere veras eſſe minas Dei, eique æternas (ſi in peccato perſeueret) in inferno præparatas eſſe pœnas. 2. Sequitur inde motus timoris,& ſuppliciorum,quæ ſuis peccatis meruit acerbitate propoſitâ, animus paulatim à peccatis reuocatur. De quo timore dicitur: *Timor Domini expellit peccatum*; Et, *Initium Sapientiæ, timor Domini.* Quem præcipit Dominus, dicens; *Timete*

Eccleſ. 1. Pſalm. 110. ibi Aug. & Proſp.

Timete eum, qui poteſt animam & corpus perdere in gehennam. 3. Oritur in animo peccatoris, peccati odium & deteſtatio, deſiderium iuſtitiæ. De quo deſiderio Dauid; *Ecce concupiui mandata tua*. Et, *Quoniam mandata tua elegi*. Et, *Beati qui eſuriunt, & ſitiunt iuſtitiam*. 4. Ex conſideratione omnipotentiæ & miſericordiæ Dei, accedit ſpes impetrandæ ab eo veniæ. De qua dicitur; *Sperantem in Domino miſericordia circundabit*. Et: *Quoniam in me ſperauit, liberabo eum*. 5. Ex hac ſpe, accedit homo ad orandum Deum. Nec enim veram agit pœnitentiam, qui vt veniam conſequatur, iudici ſuo non ſupplicat. Non enim ſufficit, quod dicitur; *Peccaſti, non adijcias iterum*; ſed adijcitur; *Sed & de præteritis deprecare Dominum, vt tibi dimittantur*. Suſcipienda eſt autem pœnitenti duplex oratio; Vna, quâ deprecetur pro præteritis; altera quâ ad futura declinanda, impetrata gratia, confirmetur. Poſtremò caritate cor inflammatur; ex qua filialis ille timor oritur, quæ non eſt aliud quàm *Sollicitudo cum Deo ambulandi*, quam per Prophetam exigit Deus, quâ illud vnum veremur, ne qua in re Dei Maieſtatem offendamus. Huic autem pœnitentiæ adeſſe votum debet, præſtandi reliqua, quæ ad remiſſionem peccatorum, Deique gratiam conſequendam à Deo ſunt inſtituta, vt iam ſunt, confeſſio, & ſatisfactio.

Matth. 10. Pſal. 118. Matth. 5. Pſalm. 37. Pſalm. 90. Eccleſ. 21. Mich. 6.

Sed quem fructum parit hæc pœnitentiæ virtus & quam habet in Scripturis promiſſionem? Vitę æternæ. Ita enim Baptiſta & Chriſtus apud Matthæum: *Pœnitentiam agite, appropinquabit enim regnum cælorum*. Et antè Propheta Ezechiel; *Viuo ego, dicit Dominus; Nolo mortem impij, ſed vt conuertatur impius à*

Matth 3. & 4. Ezech. 33.

via ſua, & viuat: impietas impij non nocebit ei, in qua-
Ezech. 18. *cunque die conuerſus fuerit ab impietate ſua.* Et, *Si impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis ſuis, quæ operatus eſt, & cuſtodierit omnia præcepta mea, vitâ viuet, & non morietur. Omnium iniquitatum eius quas operatus eſt, non recordabor; in iuſtitia ſua quam operatus eſt, viuet.* Vbi beata vita & æterna, ſine dubio intelligenda eſt.

MONITVM V.

Dixit inſipiens in corde ſuo, Non eſt Deus.

Pſalm. 52.

MVltiplex eſt genus impiorum hominum. 1. eorum qui dicuntur Athei. Quorum ge-
Pſalm. 9. nus deſcribens Dauid, ait. *Non eſt Deus in con-*
Pſalm. 52. *ſpectu eius.* Et; *Dixit inſipiens in corde ſuo, Non eſt Deus.*
In Pſal. 52. *In corde ſuo dicit*, inquit Hilar. quia *ſi velit verbis oris hoc eloqui, inſipiens eſſe, ſicut eſt, publici aſſenſus iudicio argueretur. Quis enim mundum contuens, Deum eſſe*
Sap. 13. *non ſentiat? A magnitudine ſpeciei & creaturæ*, ait Sap.
Rom. 1. *cognoſcibiliter poteſt creator horum videri.* Et Apoſtolus; *Inuiſibilia Dei, à creatura mundi, per ea quæ facta ſunt intellecta, conſpiciuntur: ſempiterna quoque eius virtus,*
Lib. 10. c 6. *& diuinitas; ita vt ſint inexcuſabiles.* Et D. Auguſtin. in Confeſſ. Deum alloquens; *Cælum & terra*, inquit, *& omnia quæ in eis ſunt, ecce vndique mihi dicunt*, non ſolùm quod tu ſis, ſed etiam *vt te amem, nec ceſſant dicere omnibus, vt ſint inexcuſabiles.*

Imò

Imò,vt Lactant.ait,homines etiam gentiles, ſi qua neceſſitas grauiùs preſſerit, tunc Deum recordantur, in terrore belli, vi morborum, ſiccitate cæli, tempeſtate, naufragio, &c. ad Deum confugiunt, hunc protinus implorant,ab eo auxilium petunt, &c. & ſuperiùs multis demonſtrat, cogente(vt ait)naturâ,etiam ab inuitis pectoribus erumpere veritatem.Quod & Tertullia. in Apolog.& in libro quem ſcripſit de teſtimonio animi aduerſus idola:& poſt eum Minutius Felix in Octauio,& alij docent. *Sed fit frequenter* ait S. Hilar. *vt cùm veri neceſſitas ad confeſſionem Dei nos cogat, oblectatio tamen vitiorum Deum nobis non eſſe perſuadeat.* Quod rectè dicit Hilar.Præcipuè enim Dei ignorantiam incurrit homo per peccatum; vnde Apoſtolus deſcribit infideles gentes:*Gentes*, inquiens, *quæ ignorant Deum.* Dauidem imitatus dicentem; *Effunde iram tuam in gentes,quæ te non nouerunt*,&c.Eò autem cæcitatis deuenire, vt dicamus, non eſt Deus, cauſa eſt & origo maximorum malorum. Vnde ſequitur in Pſal.*Inquinatæ ſunt viæ illius in omni tempore.*Et, *Corrupti & abominabiles facti ſunt in iniquitatibus, &c. Cœpit corruptio à mala fide*, inq. D.Auguſt. *inde itur in turpes mores, indè in acerrimas iniquitates.*Inde ſequitur:*Manducemus & bibamus,cras enim moriemur*,vt eſt apud Iſaiam & Paulũ: Inde ſequitur:*Venite coronemus nos roſis antequam marceſcant.Opprimamus pauperem iuſtum*,&c.vt eſt apud Sapient.

Lib.2.ca.1. Diuinar. inſtit.

Tertul: in Apolog. Minutius in Octauio.

Ibidem.

1.Theſ.4. Pſalm.78.

Pſalm.9. Pſalm.52.

Iſai.22. 1.Cor.15. Sap.2.

Secundum genus,eſt eorum qui dicunt Deum non eſſe præſcium futurorum.De quorum numero Cicero fuit, qui vt ſtatuat liberum voluntatis arbitrium, (quo ſublato,omnis humana vita ſubuertitur, fruſtra dantur leges, fruſtra obiurgationes

De Diuin. & Denat. Deorum. Aug. lib.5. de Ciuit. cap.9.

Digitized by Google

nes, laudes, vituperationes, exhortationes adhibentur: neque vllâ iuſtitiâ bonis præmia, & malis ſupplicia conſtituta ſunt:) tollit futurorum præſcientiam, putans eam rebus futuris imponere neceſſitatem; *atque ita dum vult facere liberos, facit ſacrilegos. Nam & confiteri Deum eſſe, & negare præſcium futurorum, apertiſſima inſania eſt. At que ita tentauit inſipiens aſſerere, Non eſt Deus. Nos vt confitemur ſummum & verum Deum*, inquit Auguſt. *ita voluntatem, ſummamq́ꝫ poteſtatem ac præſcientiam eius confitemur. Nec timemus ne ideo voluntate non faciamus, quod voluntate facimus; quia id nos ille facturos præſciuit, cuius præſcientia falli non poteſt. Quod Cicero timuit, vt oppugnaret præſcientiam.*

Ibidem.

Sentẽt. 379 Ex Aug de lib. arb. lib. 3. cap. 5.

Rectè D. Proſper, *Neminem Deus ad peccandum cogit: præuidet tamen eos, qui propriâ voluntate peccabunt. Cur ergo non vindicet iuſtus, quæ fieri non cogit præſcius? Sicuti enim nemo memoria ſua cogit facta eſſe quæ præterierunt: ſic Deus præſcientia ſua non coget facienda, quæ futura ſunt.*

Lib. 5. de conſolat. proſ. 4.

Eundem errorem Ciceronis recitans & confutans Boëtius; *Credimus quidem*, inquit, *quæ Deus futura eſſe prænoſcit euenta, nihil tamen vt eueniant, ſui naturâ, neceſſitatis habere. Quod hinc facilè perpendere licebit. Plura etenim dum fiunt, ſubiecta oculis, intuemur; num igitur quicquam illorum ita fieri neceſſitas vlla compellit? Quæ igitur cùm fiunt, carent exiſtendi neceſſitate, eadem priuſquam fiant, ſine neceſſitate futura ſunt. Hæc igitur etiam præcognita, liberos habent euentus. Nam ſicut ſcientia præſentium, nihil his quæ fiunt, ita præſcientia futurorum, nihil his quæ ventura ſunt, neceſſitatis importat.*

Super Gen.

Vt omittamus quod ait Origenes: Quod futurum eſt, cauſam eſſe cur id euenturũ præuiderit Deus: itaque non id fieri quia præſcitur, potiùs contrà, præ-

prę́ſciri, quia futurum eſt. *Fuit quidam in noſtro Monaſterio*, ait S. Aug. *qui corripientibus fratribus, cur quadam non facienda faceret; & facienda non faceret, reſpondit; qualiſcunque nunc ſim, talis ero, qualem me Deus futurum eſſe præſciuit. Qui profectò & verum dicebat, & hoc vero non proficiebat in bonum: ſed vſque adeò profecit in malum, vt deſertâ Monaſterij ſocietate fieret canis reuerſus ad vomitum ſuum, & tamen qualis adhuc futurus ſit, incertum eſt. Nunquid ergo propter huiuſmodi cauſas, ea quæ de præſcientia Dei vera dicuntur, vel neganda ſunt, vel tacenda, tunc ſcilicet, quando ſi non dicantur, in alios itur errores*? Ita Aug. De bono perſeuer. cap. 15.

Tertium genus eorum eſt qui dicunt, Non eſt noſter Deus, id eſt, non curat res humanas: contra innatum conſcientiæ remorſum. Sicut enim qui benè agit, naturaliter gaudet, ſic qui peccat, naturaliter metuit, remorſumque conſcientiæ patitur. Et vnde hoc, ſi non ſit qui res humanas curat? Epicurus dictus orbis ſolatium, quòd homines magno timore liberaſſet, tollens Dei prouidentiam; hinc eius imaginem vbique pictam habebant, publicè, priuatim. *Si enim prouidentia non præſidet rebus humanis*, inquit, D. Auguſt. *nihil eſt de religione ſatagendum.* De vtilit. credendi cap. 16. Ariſtoteles aſſeruit, S. Ambroſio teſte, *Dei prouidentiam vſque ad lunam deſcendere*; ſublunaria eſſe extra eius prouidentiam, & latione quadam temerariâ ferri, prout contingit: Lib. 1. Offi. cap. 13. tanquam dicens cum impijs; *Circa cardines cæli perambulat, nec noſtra conſiderat.* Vide Greg. Niſſe. de prouid. Iob 22. Propter quod videtur Gregorius Theologus, Ariſtotelis *parcam appellaſſe prouidentiam*. Putabant enim indignum eſſe, quod tam beata ſubſtantia huiuſmodi vilibus ac minutis rebus ſe immiſceret.

Digitized by Google

Ouidius. *Non vacat exiguis rebus adeſſe Ioui.*
Lib. 12. Metaphyſ. dicebat ille. Et dicit Auerroes; *Intellectus diuinus vileſceret, ſi minima naturæ attenderet.* Deinde putabant, quòd beatitudo & quies eius perturbaretur, ſi totius vniuerſi negotia humeris eius incumberent; infinitum ac immenſum Deum ſecundùm hominem metientes. *Omnia tanquam ſingula, & ſingula*
Lib. 3. Cõf. cap. 11. *tanquam omnia curat*, ait S. Aug. *Operis ſui curam nequaquam negligit, nec vnquam deſerit, quod condendum*
Amb. Ibidẽ *putauit*, inquit, D. Ambroſ. Et Scriptura diuina;
Sap. 6. & 8. *Puſillum & magnum ipſe creauit, & æqualiter eſt illi cura de omnibus. Attingit à fine vſque ad finem fortiter, & diſ-*
Lib. 5. Cõf. cap. 2 & lib. 7. ca. 6. *ponit omnia ſuauiter*. Eius imperium ait Aug. à cælis *vſque in nouiſſima iuſtum & integrum, ab eo adminiſtratur mundus vſque ad arborum volatica folia.*

Ex eo autem maximè arbitrati ſunt non eſſe
Eccleſ. 9. prouidentiam rerum humanarum, quòd *vniuerſa æquè eueniant iuſto & impio.* imò, quòd impio benè ſit, & malè iuſto; hic affligatur, ille proſperetur. *Te-*
Lib 3. de Nat. Deor. *lamon*, inquit Cicero, *vno verſu locum totum conficit: vtrum Dij homines negligant. Nam ſi curent, bonis benè ſit, malis malè; quod nunc abeſt. Debebant quidem illi omnes bonos efficere, ſi quidem hominum generi conſulebant. Sin*
Lib. 2. Rhetoric. *id minus, bonis quidem certè conſulere debebant.* Vnde Ariſtoteles docuit ad bonos mores pertinere dolere de ſecundis rebus impiorum: contra Scripturam
Pſalm. 36. dicentem; *Noli æmulari in malignantibus.* Democri-
Lib. 10. Noct. Attic. cap. 17. tus verò oculos ſibi eruit, ne videret malis benè eſſe, vt Agellius tradit, tantam ordinis perturbationem, vt ipſe putabat, videre non ſuſtinens. Au-
Claud. li. 1. di Claudianum Poetam;

Sæpè mihi dubiam traxit ſententia mentem
Curarent Superi terras: an nullus ineſſet

Rector,

Digitized by Google

Rector,& incerto fluerent mortalia caſu:
Quum res humanas tantâ caligine volui
Aſpicerem,lætoſq; diu florere nocentes, Ierem. 12,
Vexariq; pios,&c. Habac. 1.

Imò & Sanctos iſta res non leuiter perturbauit. Iob. 21.
Vnde D.Leo; *Licet omnium fidelium corda non dubitet,* Serm. 5 de
nullis huius mundi partibus,nulliſq; temporibus prouiden- Quadrag.
tiam abeſſe diuinam, nec de ſtellarum poteſtate, quæ nulla
eſt,ſæcularium negotiorum pendere prouentus , ſed æquiſſi-
mo , & clementiſſimo ſummi regis arbitrio cuncta diſponi;
quoniam ſicut ſcriptum eſt,uniuerſæ viæ Domini miſericor- Pſalm.24.
dia & veritas: tamen cùm quædam non ſecundùm deſide-
ria noſtra procedunt,& ſub humani iudicij errore, ſuperior
plerumq; eſt iniqui cauſa,quam iuſti,vicinum nimis,atque
contiguum eſt, vt etiam magnanimos iſta concutiant & in
aliquod illicitæ cauſationis murmur impellant. Adfert
exemplum de Dauide. *Mei autem penè moti ſunt pe-* Pſalm.72.
des, inquit, *pacem peccatorum videns.* &c. D. Gregor.
Nazianzenus, ſcribens ad Nectarium Epiſcopum Epiſt.ad
Conſtantinop.cùm abundaret ibi hæreſis, *Viſa eſt,* Necta.
inquit , *cura Dei penitus dereliquiſſe præſentem vitam,*
quæ temporibus ante nos Eccleſiam cuſtodiebat. Sic & S.
Baſilius, audiens perſecutiones Eccleſiæ Alexan- Epiſt 71.
drinæ; *An,* ait, *Eccleſias ſuas prorſus reliquit Dominus?*
Dicit Saluſtius; *Sæpè praua magis quàm bona conſilia*
*proſperè euenire,non quòd,*vt ait,*pleraſq; res fortuna ex li-*
bidine ſua agitet, ſed quòd bonos conatus, vel im-
pedientibus peccatis,vel ſecretiori aliâ diuini con-
ſilij ratione , cæleſtis prouidentia non ſecun-
det.

His omnibus reſpondet D. Ambroſ. adducto Lib. 1.offic.
Lazari mendici,& diuitis epulonis exemplo; cui cap. 13.
dictum eſt; *Recepiſti bona in vita tua; Lazarus ſimiliter*
mala,

Digitized by Google

mala; nunc autem hic conſolatur, tu verò cruciaris. Meri-
Lib.1.Offi. cap.13. *torum*, ait Ambroſ. *aut præmia aut ſupplicia, poſt mortem manere; & rectè, quia in certamine labor eſt, poſt certamen,* (quod non niſi poſt mortem finitur) *alijs victoria, alijs ignominia*, Et D. Cyprian. *Cùm crebris*, inquit, *imò continuis exacerbetur offenſis Deus, indignationem ſuam temperat, & præſtitutum ſemel retributionis diē patienter exſpectat. Cumq; habeat in poteſtate vindictam mauult diu tenere patientiam, ſuſtinens ſcilicet clementer & differens, vt ſi fieri poteſt, multùm malitia protracta, aliquando mutetur; & homo in errorum & ſcelerum contagione volutatus, vel ſerò ad Dominum conuertatur, ipſo monente & dicente, Nolo mortem peccatoris, tantùm vt reuertatur & viuat.* &c. Chryſo. verò, *Malorum* inquit, *proſperitas* (quâ deteriores redduntur) *non eſt Dei remuneratio, ſed contemptio: bonorum autem afflictio* (quâ probantur & purgantur) *non eſt ira Dei, ſed admonitio.* Imò declarat Auguſt. quòd etiam hîc nulli bono, malè ſit, nulli malo bene. *Sed quod nunc eſt in occulto, pòſt erit in manifeſto.* Vide ibi Auguſt.

De bono patient. — Ezech. 18 — Ser. 37. in Nou.

MONITVM VI.

Qui odit animam ſuam in hoc mundo, in vitam æternam cuſtodit eam.

Ioan. 12.

Tract. 51. in Ioan. HInc, inquit D. Auguſt. *quidam maligni atque peruerſi homines, & in ſemetipſos crudeliores, & ſceleratiores homicidæ, flammis ſe donant, aquis ſe præfocant,*

cant, præcipitio ſe collidunt, & pereunt. Hoc Chriſtus non docuit: imò etiam diabolo præcipitium ſibi ſuggerenti, reſpondit; Vade ſatana, Non tentabis Dominum Deum tuum. Matth.4. *Petro autem dixit, ſignificans quâ morte clarificaturus erat Deum; Cùm eſſes iunior, cingebas te, & ambulabas, quò volebas: cùm autem ſenueris, alter cinget te, & ducet quò tu non vis.* Ioan.vlt. *Vbi ſatis expreſſit non à ſeipſo, ſed ab alio debere occidi, qui veſtigia ſequitur Chriſti.* Vetat Pythagoras, ait Cicero, iniuſſu Imperatoris, id eſt, Dei, de præſidio & ſtatione vitæ diſcedere. De ſenect. Et rurſum; Retinendus eſt animus, in cuſtodia corporis, nec iniuſſu eius, à quo ille datus eſt, ex hominum vita migrandum, ne munus aſſignatum à Deo diffugiſſe videamur. Lib.6.de Repub. Vetat Conc. Bracar. 1. orare pro talibus. Et ijſdem in inferno certa pœnarum loca tribuit Poëta; Aeneid, lib.6.

Proxima deinde tenent mœſti loca, qui ſibi lethum
Inſontes peperêre manu, lucemq; peroſi
Proiecêre animas, De quorum ſera pœnitentia mox ſubdit,

——— *Quam vellent æthere in alto*
Nunc & pauperiem & duros perferre labores.

Dicit S. Auguſt. *Nuſquam in Scripturis diuinitus nobis præceptum, permiſſúmve reperiri poteſt, vt vel ipſius adipiſcendæ immortalitatis, vel vllius carendi, cauendíve mali cauſa nobiſmetipſis necẽ inferamus. Qui enim hoc faciunt, velut fugiendo moleſtias temporales, incidunt in perpetuas: qui propter aliena peccata, eo ipſo incipiunt habere grauiſſimum propriũ, quem non polluebat alienũ. Qui propter ſua peccata præterita, ſtultus eſt, cùm propter hoc magis hâc vitâ opus eſt, vt poſſint pœnitendo ſanari. Sunt alij qui ſpontaneam ſibi mortem intulerunt, velut deſiderio vitæ melioris, quæ pòſt mortem ſperatur; ſed reos ſuæ mortis, melior* Auguſt. De ciuit. Dei, li.1.c.18 20 22. & ſeq.

 poſt

Rom. 1. *poſt mortem vita non ſuſcipit: Alij ne in peccata irruerent, ijſq; conſentirent;* *ſed non ſunt facienda certa, vt euadamus incerta; non ſunt facienda mala, vt eueniant bona.*

Cicer. lib. 1. Tuſc. q. Plato in Phædone. Cleombrotus lecto Platonis libro, vbi diſputat de immortalitate animæ, de muro ſe præcipitem dedit. De quo extat epigramma Callimachi è Græco tranſlatum.

Vita vale, muro præceps delapſus ab alto,
Dixiſti moriens, Ambrociota puer:
Nullum in morte malũ credens, ſed ſcripta Platonis,
Non ita erant animo percipienda tuo.

Et Hegeſias Philoſophus tantum valuit eloquentiâ, vt mala vitæ huius repræſentando, eorum miſerandâ imagine, audientium pectoribus inſertâ, multis voluntariæ mortis appetendæ, cupiditatem ingenerârit. Ideoque à Rege Ptolomęo vlteriùs hac de re diſſerere prohibitus eſt, vt teſtatur Valer. Max. (Lib. 8 c. 10. ex Cic. li. 1. Tuſc. q.) Sic & Cato Vticenſis, lecto paulò ante mortem Phædone Platonis, ne in manus hoſtis perueniret, ſibi manus intulit; de cuius morte quid potiſſimùm dicam, ait Auguſt. (De Ciuit. lib. 1. c. 23.) niſi quod amici eius etiam docti quidam viri, qui hoc fieri prudentiùs diſſuadebant, *imbecillioris quàm fortioris animi, facinus eſſe cenſuerunt? quo demonſtraretur non honeſtas turpia præcauens, ſed infirmitas aduerſa non ſuſtinens.* Factum tamen Catonis laudat Seneca, & viri fortis eſſe ſeipſum occidere, docet in lib. de Prouidentia. (Sen. de prouident.) Et alibi, (In Epiſt.) *Si*, inquit *inutile miniſterijs eſt corpus, quidni oporteat educere animam laborantem? Proſiliam ex ædificio putrido & ruenti.* Malè ais, ô Seneca, & multa benè dicta, vno polluis malè dicto. (Lib. 2. cap. 118. de remed.) *Miror vnde tam triſtis ſententia tanti viri pectus inuaſerit;* inquit Petrarcha. Et Plinius iunior de Corellio, (Lib. 1. ad Corell.)

qui

ſame ſe enecauit, vt morbi cruciatus euade-
dicit, *quòd eum ſumma ratio, quæ ſapientibus pro ne-
tte eſt, ad hoc conſilium compulit.* Impetu quodam
nortem currere, inquit, commune cum mul-
eliberare verò & cauſas eius expendere, vt-
ſuaſerit ratio, vitæ mortiſque conſilium ſuſci-
, vel ponere, ingentis eſt animi. Idem eodem
le alio ſcribit, qui idem decreuerat, ſi medici
bum iudicaſſent inſuperabilem. Eod. lib. ad Caull.

dferebant Donatiſtæ ad authoritatem ſcele-
uo ſeipſos perdebant, exemplum Raziæ, ex 2. Mach. 14
Machab. Ad quod D. Auguſt. *Quamvis*, inq. Epiſt. 61.
*ipſe fuerit laudatus, factum tamen eius narratum
n laudatum: & iudicandum potiùs quàm imitan-
ante oculos conſtitutum. Non ſanè noſtro iudicio,
ctrinæ ſacræ in Scripturis expreſſæ, à qua ille longè ab-
uæ ita ait: Omne quod tibi applicitum fuerit, accipe;* Eccleſ. 2.
*dolore ſuſtine, & in humilitate tua patientiam habe.
uit iſte vir eligendæ mortis Sapiens, ſed ferendæ humi-
impatiens. Scriptum quidem eſt, quod voluerit no-
& viriliter mori, nunquid ideo ſapienter? Dicit* Vide Aug. de patient. cap. 13.
*ura, Innocentem & iuſtum non occides: aut in-
s & iuſtus fuit iſte Razias, aut non: Si non fuit, cur
itur imitandus? ſi fuit? quare interfector innocen-* Lib. 2. cont. Gaud. cap. 30. 31.
*iuſti, id eſt, ipſius Raziæ, inſuper putatur eſſe lau-
s?* Similiter loquitur de Lucretia Romana, Lib. 1. Ciuit cap. 19.
n Romani maximâ prædicatione laudare ſo-
Quod ſeipſam, inquit, *quoniam adulterium per-
tiam non adultera, occidit, non eſt pudicitiæ chari-
l pudoris infirmitas. Puduit enim eam turpitudinis
in ſe commiſſæ, etiamſi non ſecum: & Romana mu-* Ibid. c. 22.
*dis auida, nimium verita eſt, ne putaretur, quod
ter paſſa eſt, cùm viueret, libenter paſſa, ſi viueret.*

Aut adultera fuit, aut pudica. Si adultera, cur laudata? ſi pudica, cur occiſa? Nec iſta eſt animi magnitudo vbi quiſque non valendo tolerare vel quæque aſpera, vel aliena peccata, ipſe ſe interimit. Magis enim infirma depræhenditur, quę ferre non poteſt vel duram corporis ſeruitutem, vel ſtultam vulgi

Ibid. c. 22. opinionem: *maiorq; animus meritò dicendus eſt, qui vitam ærumnoſam magis poteſt ferre, quàm fugere; & humanum iudicium, maximè vulgare, quod plerumque caligine erroris inuoluitur, præ conſcientiæ luce ac puritate contemnere.*

Sed nonne legimus quaſdam ſanctas fœminas, tempore perſecutionis, vt inſectatores ſuæ pudicitiæ deuitarent, ſeipſas interemiſſe, quarum Martyria in Catholica Eccleſia veneratione celeberrimâ frequentantur? Ita. Sed hoc fecerunt non humanitus deceptæ, ſed diuinitus iuſſæ, nec erran-

Ibid. ca. 21. tes, ſed obedientes. *Sicut Samſon laudabiliter ſeipſum cum hoſtibus ruinâ domus oppreßit, quia ſpiritus hoc latenter iuſſerat, qui per illum miracula faciebat. Cùm autem Deus iubet, quis obedientiam in crimen vocet? quis obſequium pietatis accuſet?* Sicut autem homo non eſt Dominus vitæ ſuæ, ita nec membrorum ſuorum: ideoque ſicut vitam, ſic nec aliquod membrum ſibi auferre poteſt, niſi quando ad totius corporis ſanitatem id eſt neceſſarium.

Pro ſpiritali autem ſalute animæ, numquam

Euſeb. li. 6. c. 7. Hiſt. licet homini ſeipſum mutilare: neque enim integritas membrorum peccati cauſa eſt, ſed voluntas.

Matth 19. Vnde ſtultè fecit Origenes ſe caſtrando, ſimpliciùs interpretatus illam Scripturam: *Qui ſeipſos caſtrauerunt propter regnum cœlorum:* vnde & ſecta orta Eu-

Hæreſ. 58. nuchorum, de qua Epiphan. Eo tamen animo, vt

infide-

infidelibus omnem obtrectandi anſam adimeret, quoniam non ſolùm cum viris, ſed & fœminis diuinos ſermones conferebat. Non laudat autem Dominus in Euang. ſeſe caſtrantes corporalitérve exſecantes, cùm in veteri teſtamento nec bruta caſtrari voluerit: ſed laudat eos qui ab omni concubitu abſtinent, & impudicitiam oculorum, & cogitationum reſecant. Non enim à membro, ſed à propoſito incontinentię, & mente negligenti impudicitia fomentum habet. Leuit. 22.

Imò *nec ſpadonibus deeſt carnis concupiſcentia, quæ pudicè comprimatur,* inquit Sanctus Auguſtinus. *Mouentur enim & ipſi concupiſcentiæ carnalis affectibus, licet deſtituti carnis effectibus. Alioqui non inde adhiberetur ſimilitudo in Eccleſiaſtico: Quaſi ſpado complectens virginem, & ſuſpirans.* Et refert Calligonum Eunuchum Imperatoris Valent. *ob turpitudinem gladio vltore punitum, meretricis confeſſione conuictum.* Refert & D. Baſil. confeſſam eſſe mulierem, Eunuchum, cui illa à Domino, ſeu viro ſuo credita fuerat, quaſi virum impudicè ſibi commiſceri ſolitum: præſumebatque actum turpitudinis, ipſâ ſuâ infecunditate, & ſeminis priuatione ſecurius. Item aliam quandam cum eiulatu faſſam, quòd in cubiculo ipſius Eunuchus fuerit, quæ illam vitioſo complecteretur affectu, totuſque toti affuſus, cùm non haberet, quo poſſet concupiſcentiæ ſuæ ſatisfacere, dentibus vtebatur, ardentem in carne concubitus rabiem morſibus indicans, &c. quæ cùm eius turpes conatus aduerteret, execrata eſt hominem. *In longam ſecuramq; libidinem exectus ſpado,* ait S. Hieron. Hinc non vult Lætæ filiam cum Eunuchis eſſe, *quòd non deponant animos maritorum.*

Eccleſ 30. Lib 6. cont. Iulia. cap. 5. De vera Virginit. Lib. 1. in Iouinia. In epiſt. ad Lætam.

MONITVM VII.

Mortificate Concupiſcentiam malam.

Coloſſ. 3.

NOtum eſt naſci hominem cum concupiſcentia mala, prauum & peruerſum, quàm peruerſitatem ex primi parentis peccato contrahit; quâ Deo eiuſque legi contrariatur. Quæ concupiſcentia etſi in infante non appareat, quamdui neque in bono neque in malo cogitatione verſatur, quia in *illo vtrumque conſopitum vacat, & bonum naturale rationis, & malum Originale peccati:* Attamen temporis progreſſu ſe prodit, quando puer creſcendo vana cupit, vana ſapit, & contra ſemetipſum pugnare incipit. *Sine lege enim Concupiſcentia mortua eſt in infante,* & quaſi non ſit, latet occulta; *Sed cùm venit lex*, id eſt, cùm accedente mentis iudicio, lex illi innoteſcit, tunc ipſa Concupiſcentia, viuendo, atque mala operando ſe prodit, & qualis fuerit etiam tunc cùm veluti profundâ ebrietate in infante ſopita iacebat, oſtendit. Eſt autem diſperſa per totum hominem: per illud enim vitium, cùm ad annos diſcretionis peruenimus, impedimur, ne de Deo & legitimo eius cultu veritatem recipiamus, id eſt, per illud fit, vt terrena ſapiamus, & non percipiamus ea quæ ſunt ſpiritus Dei, niſi ipſe mẽtes noſtras illuminet: per illud fit vt Deum, & iuſtitiam eius etiam cognitam non amemus,

Rom. 7.

niſi

niſi *charitas Dei, diffundatur in cordibus noſtris per Spiritum ſanctum qui datus eſt nobis,* vt amor mundi, cum quo naſcimur, in Dei amorem commutetur: per illud etiam fit vt inferiores partes animæ erga ſuperiores ſint inobedientes, & membrum genitale rebellet contra imperium rationis, & ſic ſuâ lege ad opus proprium concitatur, vt neque cùm mens voluerit exurgat, neque cùm mens voluerit, conquieſcat. Etſi autem Apoſtolus fontem Concupiſcentiæ, quæ ſpiritum rectum oppugnat in carne conſtituere videatur, vnde ait, *Caro concupiſcit aduerſus ſpiritum.* Eodem tamen loco inter opera carnis enumerat inimicitias, contentiones, æmulationes, animoſitates, inuidias, quorum omnium caput & origo ſuperbia eſt, quæ ſine carne in diabolo maximè dominatur. Rom. 5. Galat. 5.

Vnde D. Chryſoſt. *Non hîc*, inquit, *carnem corpus appellat, quomodo alioqui conſentaneum eſſet, quod mox dicitur, Caro concupiſcit aduerſus ſpiritum? atqui corpus non eſt de numero eorum, quæ mouent, ſed quæ mouentur: non de numero eorum quæ agunt, ſed quæ aguntur. Quomodo igitur concupiſcit, quandoquidem Concupiſcentia non carnis eſt, ſed animi? Sed ſolet Paulus appellare carnem, non corporis naturam; ſed prauam voluntatem: veluti cùm dicit: Vos non eſtis in carne, ſed in ſpiritu.* Et, *Qui in carne ſunt, Deo placere non poſſunt.* Sic & D. Auguſt. Non corporis naturam, nomine carnis eſt interpretatus, ſed hominem quâ parte adhuc ſecundum ſeipſum, non ſecundùm Deum viuit. Viuit autem ſecundùm ſeipſum ac proinde carnaliter, etiam tunc quidem cùm ſecundùm mentem ſuam viuit naturamque optimam ducem (vt ille ait) tanquam Deum ſequitur, ſi non mens ipſa, natu- In hunc locum Pauli. Gal. 5. Rom. 8. Lib. 6. cont. Iulia. cap. 5.

raque ſpiritus euadat, id eſt, ſi non cæleſti gratiâ renouata, ſpiritualis efficiatur. Quod enim natum eſt ex carne, caro eſt: quod natum eſt ex ſpiritu,
Ioan. 3. ſpiritus eſt. Hoc autem tunc demum conſecuta mens eſt, cùm non ſeipſam, vt Deum ſequitur, ſed cùm Deo ſuo ſubiecta, ſinceraque illi charitate adhærens, ea ſapit quæ ſurſum ſunt, non quæ
Coloſ. 3. ſuper terram. Tum igitur ſecundũ Deum viuens anima, ſpiritualiſque effecta; aduerſus carnem concupiſcit, eique bello quotidiano reluctatur, id eſt, motibus ſuis anima quos habet ſecundùm ſpiritum, aduerſatur alijs motibus ſuis, quos habet ſecundùm carnem, id eſt, ſecundùm vitioſitatis innatæ vetuſtatem, quam non ſtatim exuit, ſed proficiendo quotidie minuit.

Cont. Iulia. lib. 4. c. 14. Cur autem Concupiſcentia in homine mala ſit & non in brutis, docet D. Auguſt. Cont. Iulian. *Quia in eis non concupiſcit aduerſus ſpiritum, ſed eorum potiùs oblectat ſpiritum. Non enim habent rationem, quâ libidines ſubiugent ſuperando, fatigéntve pugnando.* Bonum ergo eſt pecoris, cuius ſine vlla repugnantia delectat ſpiritum; malum autem hominis, quo concupiſcit aduerſus ſpiritum, qui & rationem habet, quâ concupiſcentias ſubiuget ſuperando, fatigétve pugnando. Et vt idem alibi, *Tanta excellentia*
De peccat. Orig. lib. 2. cap. 40. *eſt in comparatione pecoris homo, vt vitium hominis, natura ſit pecoris.* Præmiſerat Auguſt. *Etſi homo in hono-*
Pſal. 48. *re poſitus, & non intelligens comparatur pecoribus, eiſq; ſimilis fit, non tamen vſque adeò ſimilis fit, vt pecus ſit. Comparatur namque per vitium, non pecoris vitio, ſed natura. Nec tamen ideo natura hominis in naturam vertitur pecoris: ac per hoc Deus hominem damnat*, inquit, *propter vitium quo natura dehoneſtatur, non propter naturam,*

qua

Digitized by Google

quæ vitio non auſertur.

Manet autem concupiſcentia in homine iuſto etiam poſt baptiſmum, ad agonem, & vt *dum pugnatur aduerſus eam, periculorum ſuorum admoneatur animus, ne ſecurus infletur, donec humana fragilitas ad tantam perfectionem perueniat ſanitatis, vbi nulla putredo concupiſcentiæ, nullus ſuperbiæ tumor formidetur. Sic virtus in infirmitate perficitur, quia & pugnare infirmitatis eſt. Quantò enim quiſque vincit faciliùs, tantò minùs pugnat. In ſemetipſo autem quis pugnaret, ſi nihil ex ſemetipſo ei repugnaret? Et quid nobis repugnat ex nobis, niſi quod adhuc curatur, vt ſanetur in nobis? Ergo in nobiſmetipſis ſola eſt infirmitas cauſa pugnandi, & rurſus infirmitas admonitio eſt, non ſuperbiendi.*

De pec. merit, li. 2. cap. 4. Lib. 40. in Iulia cap. 2.

2. Cor. 12.

Non tamen in tali iuſto baptiſato peccatum eſt, quando ei ad illicita non præbetur conſenſus, *quia* videlicet *non amplius ineſt illi inobedientia contra dominatum mentis*, id eſt, euertens dominatum mentis: quia iam non regnat nec amplius dominatur hominis voluntati, vt antè. *Non ergo propter remanentem concupiſcentiam dicunt in oratione baptiſati, Dimitte nobis debita noſtra: nec ideo verum eſt, quod non ſumus ſine peccato, quia ipſa operatur in membris, repugnans legi mentis, etiam non ſibi ad illicita conſentientibus nobis. Quantum enim ad nos attinet, ſine peccato ſemper eſſemus, donec ſanaretur hoc malum, ſi ei nunquam conſentiremus ad malum: ſed in quibus ab illo rebellante, etſi non lethaliter, ſed venialiter, tamen vincimur, in his contrahimus, vnde quotidie dicamus, Dimitte nobis debita noſtra. Vocatur autem hæc concupiſcentia ab Apoſtolo interdum peccatum: ſiue quòd peccato facta ſit, ſiue quòd ad peccatum inclinet, & peccandi delectatione moueatur, etiamſi ei, vincente delectatione iuſtitiæ, non conſentiatur: Sicut manus vocatur*

Cont. Iulia. lib. 5. c. 3.

Lib. 2. ibid. in fine.

Cont. 2. epiſt. Pelag. lib. 1. c. 13.

Digitized by Google

Scriptura, quam facit manus: & frigus dicitur pigrum, quod pigros faciat. Sic alibi D. Auguſt. Cùm rogaſſet quæ petamus dimitti nobis, cùm dicimus, Dimitte nobis debita noſtra: vtrum quæ nos operamur, quando peccati deſiderijs obedimus, an ipſa deſideria dimitti nobis volumus, quę nos non operamur, ſed quod habitat in nobis peccatum. Reſpondet, *quantum ego ſapere poſſum, languoris illius & infirmitatis, vnde illicita deſideria commouentur, quod peccatum vocauit Apoſtolus, vniuerſus reatus Sacramento baptiſmatis ſolutus eſt: nec deinceps languor iſte nobis obeſſet, quamvis ineſſet, ſi deſiderijs eius illicitis nullis vnquam obedientiam præberemus.*

In Pſalm. 118. conc. 3. de perf. iuſt. in fine.

Maximum autem nobis eſt ab iſta interna concupiſcentia periculum. Vnde idem Auguſt. *Dicit Apoſtolus, Caro concupiſcit aduerſus ſpiritum, & ſpiritus aduerſus carnem. Graue bellum, & quod eſt moleſtius internum. In quo bello ſi ſit quiſque victor, illos quos non videt inimicos, continuò ſuperabit. Non enim tentat diabolus, vel angeli eius, niſi quod in te carnaliter dominatur.* Et alibi; *Dicit Apoſtolus; neque locum detis diabolo. Dant autem locum homines diabolo, & concupiſcentijs ſuis. Non enim vident diabolum homines cum quo pugnant: ſed facile habent remedium: ſeipſos interiùs vincant, de illo foris triumphant.* Sic & D. Ambroſ. *In hac vita humanam iuſtitiam, in quadam militia, belloq; conſtituit, non ſolùm aduerſus æmulas aereas poteſtates, ſed aduerſus ipſas noſtras cupiditates, per quas & illi exteriores inimici nos deijcere, vel penetrare moliuntur.* Duplices autem cupiditates idem Auguſtinus dicit eſſe in homine: *Cùm aliquibus enim nati ſumus,* inquit, *aliquas conſuetudine facimus. Nam propter illas cum quibus nati ſumus, baptiſantur infantes, vt ſoluantur à reatu propaginis malæ,*

In Pſal. 143 Galat. 5.

Epeſ. 4.

Serm. 23. in Nou.

Apud Aug. lib. 2. c. 9. cont. Iulia.

Serm. 49. in Nou.

quam

quam habuerunt. Conſuetudini ergo ſemper repugnandum, quia ipſa concupiſcentia, cum qua nati ſumus, finiri non poteſt, quamdiu viuimus. Quotidie minui poteſt, finiri non poteſt.

Sed cur homines huiuſmodi vitijs ac concupiſcentijs ex quo concepti ac nati ſunt, magis minúſve laborant? Niſi quia Deus quoſdam ſecundùm altitudinem Sapientiæ ſuæ, valdè malos naſci permittit? per quos oſtendat, quanta fuerit virtus primæ tranſgreſſionis, etiam ad ſubuerſionem totius poſteritatis. Alijs verò naturaliter vtcumque bonam indolem tribuit, vt ex his veluti primæ integritatis veſtigijs cognoſcatur, & quanta initio fuerit humanæ conditionis excellentia, cuius tam præclara ſunt veſtigia; & quàm multiplex ſit conditoris beneuolentia, qui creaturam à ſe fugientem, etiam in reprobis hominibus, præclaris naturæ dotibus ornare non ceſſat. Diuerſitas enim iſta vitiorum ac cupiditatum quæ in eis reperitur, non prouenit ex genitorum aut generantium ſtudio, & opere, ſed tantùm ex Dei operantis diſpoſitione, qui collatis vni bonis animi dotibus, non permiſit eum tantum vitiorum naſcendo contrahere, quantum contraxit alter, & quantum ex vi primę præuaricationis etiam à generante contraxiſſet, niſi Deus corrupti ſeminis actionem, datâ meliori indole, miſericorditer in eo nonnihil correxiſſet.

Iob. 31.
Sap. 8.

MO-

Digitized by Google

MONITVM VIII.

Aſperges me, Domine, hyſſopo, & mundabor, &c.

Pſal. 50.

HYſſopus, herba humilis eſt, ſed medicinalis: ſic crux & paſſio Chriſti deſpecta, ſed medicina mundi. *Noli herbam contemnere*, inquit S. Aug. *vim medicamenti attende. Apta eſt purgandis pulmonibus*, vt medici & experientia docent. *In pulmone autem ſolet notari ſuperbia; illic enim inflatio, illic anhelitus.* Quæ autẽ aptior medicina ſuperbiæ hominis, quam humilitas paſſionis filij Dei? Quis non infirmabitur, humiliabitur, videns ante pedes ſuos infirmam & humilem diuinitatem, ex participatione tunicæ noſtræ pelliceæ, ex aſſumptione miſeriæ ac mortalitatis noſtræ? Deinde humilis paſſio Chriſti, quæ *gentibus ſtultitia, Iudæis ſcandalum fuit, virtus ac ſapientia eſt credentibus.* Sapientia quidem; quomodo enim poterat ſapientiùs reprimi ſuperbia hominis, quàm per humilitatem Dei? Quomodo poterat ſapientiùs oſtendi grauitas delicti, quam per acerbitatem ſupplicij? Virtus autem, quia ſceptro crucis, feræ nationes miteſcunt, indomitę gentes ſub iugum Domini miſſæ. *Ibi, id eſt, in ſceptro crucis*, inquit Auguſt. *abſcondita eſt fortitudo eius.* Petit ergo Propheta, *aſperges, ſiue aſpergas me Domine, hyſſopo*, id eſt, per faſciculum hyſſopi, aſper-

August. in Pſal. 50.
De doct. Chriſt. li. 2. cap. 41.
Lib. 7. cõf. cap. 18.
1. Cor. 1.
Abac. 3.
De Ciuit. l. 18. c. 32.

Digitized by Google

ſpergas me ſanguine agni, ſiue fac me participem humilis paſſionis Chriſti.

Sed quomodo Dauid petit aſpergi Chriſti ſanguine, qui tunc nondum fuſus erat: particeps fieri paſſionis Chriſti, quæ nondum facta erat? In Apocal. dicitur *Agnus occiſus ab origine mundi*; & ſciebat Dauid, quòd non *eſſet in alio aliquo ſalus niſi in Chriſto crucifixo*, cuius paſſio, crux, & mors non ſolùm operatur iam facta, ſed & operabatur futura. Quæ tamen non prodeſt, niſi fide, & Sacramentis applicetur. Vnde & D. Proſp. dicit mortem Chriſti eſſe, vnicum, potens, efficax remedium, contra omnia vulnera peccatorum; *ſed ſi non bibitur*, inq. *non medetur*, Et D. Chryſ. *Chriſtus*, inquit, *multò plura exoluit, quàm debeamus: tantoq; plura, quanto guttulam exiguam pelagus immenſum excellit*. Sed quo mihi fons plenus aquę ſalutaris, ſi inde non hauriam? Malagma vulnus non ſanat, niſi ei applicetur, quod fit, fide, oratione, pœnitentia, Sacramentis, &c. De hac aſperſione ſæpè Scriptura loquitur. Vt Iſaias, *Iſte aſperget gentes multas, ſcilicet ſanguine ſuo eas mundans*, ait Hieron. *& in baptiſmate Dei conſecrans ſeruituti*. Et Apoſtolus ad Hebr. dicit, quod *aſperſio Sanguinis Chriſti melius loquitur, quàm Abel*: vel quia exemplum patientiæ & martyrij Chriſti melius, excellentius eſt, quàm Abel: vel quia Sanguis Abel effuſus clamabat vindictam, Chriſti verò miſericordiam. De hac aſperſione & Petrus: *In ſanctificationem ſpiritus, in obedientiam & aſperſionem ſanguinis Ieſu Chriſti. Electi erant ad hoc*, inquit Beda, *vt per donationem Spiritus ſancti ſanctificarentur, emundati ab omnibus peccatis*, per obedientiam Chriſti, quâ obediuit Patri ſuo vſque ad mortem crucis.

Apoc. 13.

Actor. 4.

Artic. 1. falſo impoſit. D. Auguſt.

Serm. 10. in cap. 5. ad Rom.

Iſai. 52. & ibi Hieron.

Hebr. 12.

1. Petri 1.

In illum locum Pet.

cis. Et quia illa obedientia Chriſti non omnibus prodeſt, quia non omnibus fide & Sacramentis applicatur, ideo adijcit Petrus: *Secundùm aſperſionem ſanguinis Chriſti*, ita vt dicat illos ſanctificari authore Spiritu Sancto, propter meritum obedientiæ Chriſti, & quia illud meritum eis applicatur.

Exod. 24. Variæ ſunt huius aſperſionis figuræ, in veteri teſtamento. 1. Aſperſio filiorum Iſrael, quâ aſperſit eos Moyſes dicens; *Hic eſt ſanguis fœderis, quod mandauit ad vos Deus*: ſignificans, quòd ſanguis Chriſti facit nos noui teſtamenti participes, e-

Leuit. 8. mundans nos ab omni peccato. 2. Aſperſio, quâ ſacerdotes in die conſecrationis ſuæ, in extremo auriculæ dextræ, & in pollicibus dexteræ manus, & dexteri pedis, & quâ tunc veſtes eorum aſpergebantur: ſignificans quòd Chriſti ſanguis

Apoc. 1. & 5 facit nos ſacerdotes, offerentes Deo preces, laudes, opera miſericordiæ, & ſimiles hoſtias: hic efficit, vt cum audiamus, & audita compleamus,

Leuit. 14. ſaltem dextrâ, id eſt, præcipuâ parte. 3. Aſpergebatur leproſus mundandus, &c. ſignificatur, quòd Chriſtus eiectos è conſortio ſanctorum per lepram peccati, etiam hæreſis, rurſus mundat, &

Exod. 12. ad priſtinam dignitatē reducit. 4. Aſpergebantur poſtes per ſanguinem Paſchæ; ſignificatur eos qui circuncisi in vna domo Eccleſiæ comedunt Chriſtum, liberandos & defendendos per ſanguinem Chriſti, cum venerit ad condemnandum impios.

Hæ aſperſiones ſignificant ſanguinem Chriſti, quatenus fructus eius cōmunicatur hominibus,

1. Ioan. 1. *Sanguis eius*, inquit Ioannes, *emundat nos ab omni pec-*

Digitized by Google

'to. *Siue quod baptiſmo dimittitur* , *ſiue quod poſt* *iſmum committitur*, vt inquit D.Aug. & V. Be- In hunc locum Ioan. *Hoc tam in confeſſione baptiſmatis, quàm in clemen-* *ɔnitudinis accipiendum eſt*, ait S. Hieron. Con- Lib. 2. cont. Pelagia. Ambroſium Catharinum, qui dicit Chriſtum ı eſſe crucifixum nec mortuũ pro peccatis poſt tiſmum commiſſis, ſed pro eis tantùm factum ocatum. Verbum autem, *emundat*, non ſig-:at determinatum aliquod tempus, ſed dicitur ɔlutè; & rei explicat efficaciam: ſicut dici-, hæc herba ſanat hunc morbum. Emundat :m à peccato, tum quia & cordis conuerſio-ı à peccato, & amorem iuſtitiæ, ſanctaque ra largitur: tum quia pœnam præteritis pec-s debitam tollit. De ipſa cordis conuerſione, ıncta operatione, quod per Chriſti ſanguinem ſtetur, docet Apoſtolus, *Quod impoſſibile erat* Rom. 8. inquit, &c. *de peccato damnauit peccatum, vt iuſti-io legis impleretur in nobis*. Et: *Sanguis Chriſti e-* Hebr. 9. *ıdauit conſcientiam noſtram ab operibus mortuis, ad* *iendum Deo viuenti*. Et Dominus ipſe in Euang. Ioan. 12. *lux in mundum veni, vt omnis qui credit in me, in* *bris non maneat*. Quod de conuerſione à minu-ɔeccatis idem aſſerit: *Omnem palmitem, qui fert* Ioan. 15. *tum in me, purgabit eum*; vt fructus plus adfe-, vtique me vite cooperante. Et Ioannes poſt-.m dixiſſet: *Sanguis eius emundat nos ab omni pec-* 1. Ioan. 1., ſtatim addit de leuioribus, *Si dixerimus quia* *atum non habemus. &c.* Vnde & Sacerdotes ve-s legis etiam ſancti, neceſſitatem habebant ɔtidie pro ſuis delictis, hoſtias, typum Chriſti ſuri gerentes, offerre. Imò quod liberabimur à ua concupiſcentia, & corpore mortis huius,

futu-

Digitized by Google

futurum id dicit Apoſtolis per Ieſum Chri-ſtum.

Atque hæc mundatio per ſanguinem Chriſti, tam in maioribus, quàm in minoribus peccatis, fit & à malitia, & à pœna. Et ſanè Chriſtus in Euang. dicens ei, quem mundum eſſe pronuntiauerat, *Si non lauero te, non habebis partem mecum.* Et, *Qui lotus eſt, non indiget, niſi vt lauet pedes, ſed eſt mundus totus,* lotis ſcilicet pedibus, abundè teſtatur, ſine ſanguinis ſui lotione, qui in remiſſionem fuſus eſt peccatorum, non ignoſci etiam leuia iuſtorum peccata. Sicut enim ait S. Auguſt. *Reatus peccatorum manet in occultis legibus Dei, quæ conſcriptæ ſunt quodammodo in mentibus Angelorum, vt nulla ſit iniquitas impunita, niſi quam ſanguis Mediatoris expiauerit.* Et iterũ, *Quia etiam ſub gratiâ poſitis difficile eſt omni modo implere, quod in lege ſcriptum eſt, Non concupiſces: ille per carnis ſuæ ſacrificium ſacerdos effectus, impetrat nobis indulgentiam, etiã hinc adimplens legem, vt quod per noſtram infirmitatẽ minus poſſumus, per illius perfectionem recuperetur.* Vnde Ioannes dicit, *Filioli mei, hæc ſcribo vobis, vt non peccetis. Et ſi quis peccauerit, aduocatum habemus apud Patrem, Ieſum Chriſtum, iuſtum: ipſe eſt exoratio, vel propitiatio pro peccatis noſtris.*

Ioan. 13. Vide Aug. tract. 56. in Ioan. Bern. ſerm. de cœna Domini.

Lib. 6. c. 8. cont. Iulia.

Cont. Fauſt lib. 19. c. 7.

1. Ioan. 2.

Dicitur autẽ Sanguis Chriſti nos mundare, quia Chriſtus voluntariè ſanguinem ſuum pro nobis in cruce effundens, & effuſo ſanguine moriens, meruit nobis apud Patrem peccatorum emundationem. Cuius meriti virtus perpetuò durat, & in Sacramentis efficax eſt, tranſactam ſemel Chriſti paſſionem tanquam præſentem, Patre ſemper intuente. Paulatim autem mundatur hîc homo, ſed *ſuper niuem dealbabitur* in futuro ſeculo, quando exhi-

Pſalm. 50.

Digitized by Google

exhibebit ipſe ſibi Eccleſiam glorioſam, & immaculatam, non habentem maculam aut rugam, & liberabitur à ſeruitute corruptionis, cui adhuc ſubiecta eſt. Pro qua dealbatione ita orat S. Auguſt. *Virtus animæ meæ, intra in eam, & coapta tibi, vt habeas & poſsideas ſine macula & ruga. Hæc eſt ſpes mea, ideo loquor: & in ea ſpe gaudeo, quando ſanum gaudeo.* Et in Retract. *Cùm tota*, inquit, *Eccleſia dicat, quamdiu hîc eſt, Dimitte nobis debita noſtra: non vtique hîc eſt ſine macula & ruga; ex eo tamen quòd hîc accipit, ad illam gloriam, quæ hîc non eſt, perfectionemq́ perducitur.*

Epheſ. 5.

lib. 10. confeſ. cap. 1.

lib. 1. ca. 7.

MONITVM IX.

Dele Domine, iniquitatem meam.

Pſal. 50.

PEtit Propheta Dauid non ſolùm à peccatis mundari, ſed etiam ab ipſa iniquitate. Non omnis autem iniquitas peccatum eſt, vti contrà, omne peccatum iniquitas. Auguſtinus enim pluribus locis negat Concupiſcentiam in renatis eſſe peccatum, quam tamen appellat iniquitatem, imitatus Ambroſium, qui etiam hoc illi nomen tribuit, in libro de Iſaac & anima. Quem locum citat Auguſt. cont. Iulia. Qui & in libro de Apologia Dauid, diſertis verbis latiùs patere docet iniquitatem, quàm nomen peccati. *Peccatum*, inquit, *aut donatur, aut deletur, au tegitur. Donatur per gratiam, deletur per ſanguinem crucis, tegitur per caritatem. Similiter & iniquitas, quæ æſtimatur habitudo mentis iniuſtæ: licet Ioannes in epiſtola*, eum qui fecerit peccatum, & iniquitatem feciſſe dixerit, ſicut habemus ſcriptum, *Omnis qui facit peccatum, & iniquitatem facit*

lib. 1. de cap. 25. 26.

lib. 5. ca. 5. & cap. 8. lib. 6.

cit, id eſt, peccatum eſt iniquitas, quia in ipſo peccato iniquitas eſt. Tamen (vt nobis videtur) omne peccatum eſt iniquitas, iniquitas autem operatrix culpa aut delicti. Plus ergo eſt, vt ipſa iniquitas deleatur, excindatur radix & ſeminarium peccatorum; mala tollatur radix, ne malos fructus ferat: aboleatur erroris omnis affectus: vniuerſa iniquitatum genera tollantur. &c. Peccatum vocatur iniquitas, quam Græci anomiam vocant, quòd contra legem, vel, ſine lege fiat. Lex, Græcè, Nomos, Et Ioannes dicens, *Omnis qui peccatum facit, & iniquitatē facit, & peccatum eſt iniquitas,* oſtendit clarè, quia omne quicquid peccamus, contra legem Dei facimus. Sed & Latinum nomen, eidem rationi competit, quòd iniquitas quaſi æquitati aduerſa nuncupatur. Quicunque ergo peccatum facit, & iniquitatem facit; quia quicunque peccat, contrarius æquitati diuinę legis peccando, exiſtit.

Aug. de animæ qualitate cap. 9 & 16.

Æquitas autem Latinè ab æqualitate quadam videtur appellata. Virtus enim eſt æqualitas quædam vitæ, rationi vndique conſentientis, Siue, vt Cicero definiuit, *Eſt habitus animæ, rationi, naturæ, atque modo conſentaneus.* Dicit autem Ambroſ. *Omne peccatum eſſe iniquitatē, non contrà,* quia eſt aliqua iniquitas, quę culpa nō eſt, ſed culpę operatrix, nempe, quę in ſanctis eſt, mala Concupiſcentia. Et inde dicit, *plus eſſe deleri iniquitatē quā peccatum,* quia cū iniquitas deletur, excluditur radix, & ſeminariū peccatorū, ac omne peccati deſideriū aboletur, quod fieri docet, *non per remiſſionem peccatorum, ſed perfectam virtutem.* Quamdiu enim non inuenimus perficere bonum diuinæ legis, tandiu aliquid iniquitatis, & obliquitatis à lege Dei habemus. Sed remiſſio peccatorum delet omne peccatum, quia delet

de apolog. Dauid cap 13.

Rom. 7.

Chi-

Chirographum nobis contrarium, id eſt, *reatum in ſpiritualium poteſtatum mentibus* (vt Auguſt. loquitur) *tamquam in Chyrographo ſcriptum*. Nomine igitur peccati, & Chirographi nobis contrarii, deſignat Ambroſ. reatum. Id quod clariùs explicat, dum dicit *Chriſtum in remiſſione peccatorum delere obligationem hæreditatis obnoxiæ*. Obligatum autem eſſe ſiue debitorem, vel obnoxium eſſe, nihil eſt aliud, quã reum eſſe pœnæ. Quia igitur per remiſſionem peccatorum, quæ fide impetrantur, non tollitur iniquitas, ſed manet Concupiſcentia, frequenter poſt priorum remiſſionem peccata pariens, hinc ait S. Ambroſius, quòd fides peccatum minuat, quia videlicet, ex vita noſtra non penitus tollitur.

lib. 6. cont. Iulia. cap. 8

Vocatur autem Concupiſcentia, ſeu lex peccati, iniquitas, quia iniquum eſt, vt caro concupiſcat aduerſus ſpiritum, ſicut iuſtum eſt, vt ſpiritus cõcupiſcat aduerſus carnem. *Licet enim in baptiſmo detur remiſſio omnium peccatorum, idq; in momento, non tamen plena ſanatio*, quia remanent languores cupiditatum malarum, qui paulatim ſanandi ſunt. *Sicut homo qui liberatus eſt à febribus, non tamen caret ſtatim infirmitate febribus facta*, inquit S. Auguſt. Sic Propheta Dauid, *Propitiatur*, inquit, *omnibus iniquitatibus tuis, & ſanat omnes infirmitates tuas. Poſt remiſſionem peccatorum*, inquit S. Auguſt. *adhuc infirmam carnem geris, deſideria carnalia titillant, quibuſdam perturbationibus adhuc ipſa anima quatitur, adhuc in periculis tentationum verſatur; languores ſunt, ſanat etiam ipſe omnes languores tuos. Magni ſunt, inquies, ſed maior eſt medicus. Omnipotenti medico nullus languor inſanabilis occurrit: tantùm tu curari te ſine, manus eius ne repellas.* &c.

Lib. 14. de Trinitat. cap. 17. & lib. 2. de pecc. merit. cap. 27. Pſalm. 102. Aug. in illũ pſalmum.

Digitized by Google

tem,quod eſt immedicabilis ægritudinis. Vbi doloris ſenſus, ibi ſenſus vita, &c. *Quàm miſera erat anima mea,* inquit,D.Aug.ad Dominũ,*& ſenſum vulneris tu pungebas, vt cõuerteretur ad te,& ſanaretur. Quàm miſer eram, & quomodo egiſti,vt ſentirem miſeriam meam.* Sunt, qui gloriantur in delictis ſuis,& peccata virtutes æſtimant. De quibus Sapiens, *Lætantur cùm malefecerint, & exultant in rebus peßimis.* Appetitus vindictæ, nobilitas animi vocatur: vſura,beneficium & officium charitatis. Alij glorĩantur de ſuis ebrietatibus: alij de ſuis libidinibus,&c. lib.6.cõfeſ. 6.& 10.

Sunt plerique,etſi non glorientur de ſuis peccatis,non tamen benè cognoſcunt,non tanti æſtimant, vel ob inclinationem & affectum prauum, quem erga illa gerunt: vel ob conſuetudinem malam peccandi quæ excæcant,& peccata etſi grauia & horrenda leuia aut nulla faciunt. De his D. Cyprian. *Ante facinus improuidi,poſt facinus, obſtinati, nec priùs ſtabiles, nec poſtmodum ſupplices.* Et rurſum: *Ecce peiora adhuc peccandi vulnera,ecce maiora delict;apeccaſſe, nec ſatisfacere: delinquere,nec delicta deflere.* Et alibi: *Primus felicitatis gradus eſt,non delinquere. Secundus delicta cognoſcere & deflere.illic currit innocentia integra, & illibata quæ ſeruet: hîc ſuccedit medela, quæ ſanet.* Addit Propheta Dauid, *Et peccatum meum contra me eſt ſemper*,id eſt,coram me, in conſpectu meo eſt ſemper, ante animum meum ſemper verſatur. Cauendum autem ne cogitatio præteritorum peccatorum, noceat, vel ad delectationem, vel ad deſperationem. Minatur Dominus peccatoribus, qui peccata ſua poſt dorſum ponunt: *Arguam te,& ſtatuam contra faciem tuam.* Vbi D.Auguſt. *Modò tu fac, quod tibi minatur Dominus,quando correctioni nullus eſt locus.* De Lapſis. Ibid. lib.1.epiſt. 11. Pſal.49. Aug.in Pſal.49.

 Tolle

Digitized by Google

Tolle te à tergo tuo, vbi te videre non vis, diſſimulans à factis tuis, & conſtitue te ante te; aſcende tribunal mentis tuæ, eſto tibi iudex, torqueat te timor, erumpat à te confeſſio, & dic Deo tuo, Quoniam iniquitatem meam ego cognoſco, & peccatum meum contra me eſt ſemper.

MONITVM X.

Secundùm magnam miſericordiam tuam.

Pſal. 50.

DVo conſideranda. Primùm, quòd Propheta Dauid petat à Deo miſericordiam: Secundùm, quòd magnam petat. *Prima ſalus*, inquit, S. Auguſt. *declinare culpam. Secunda ſalus, quærere miſericordiam, ſeu veniam.* Primam perdiderat peccando, Secundam quærit pœnitendo. Atque hæc venia, *azylum eſt peccatoris*, ad quod confugiens tutus eſt. Sed nónne pœnitenti debetur peccatorum remiſſio, propter promiſſionem Dei, quâ pœnitenti veniam pollicetur? Et dicit D. Auguſt. *Accepimus promiſſorem, tenemus debitorem.* Quomodo ergo petit miſericordiam, & non potiùs iuſtitiam? Primò, dici poteſt, quòd ipſa pœnitentia, ob quam datur remiſſio, miſericordia ſeu gratia eſt; ſicuti *Gratia Dei vita æterna.* Sed nónne debetur iuſtitiæ? ita tamen gratia, quia gratia eſt ipſa iuſtitia cui redditur. Sic gratia eſt pœnitentia, cui redditur venia. Deinde hic aliud eſt; Quia quòd vita æterna reddatur bonis operibus, ſeu iuſtitiæ, eſt ex debito primæ inſtitutionis. *Si ſeruaueris mandata,*

Apud Proſp Sent. 200.

De ciuit. li. 2. ca. 29. lib. 5. ca. 17.

Rom. 6. Auguſt. ep. 105. De cor. & grat. cap. 13.

Eccleſ. 15.

con-

conſeruabunt te. Quòd autem pœnitentibus detur venia, eſt ex nouo pacto Dei, de humani generis reparatione, quo merè gratuitò, & miſericorditer pœnitentiam ordinauit, vt diſpoſitionem quandam neceſſariam, & quaſi meritum quoddam ad veniam conſequendam.

Petit autem Dauid magnam miſericordiam, quia magna erat eius miſeria, magna iniquitas & culpa. *Magnum peccatum*, inquit D. Hieron. *magnâ deleri vult miſericordiâ. Chriſtianus*, ait S. Chryſoſt. *grauiter cadit ob duas cauſas, vel propter magnitudinem peccati*, vt ſi adulterium, homicidium faciat: *vel propter altitudinem dignitatis, etſi peccatum leuius ſit*, vt ſi Sacerdos, religioſus peccet. *Ex alto enim ruina grauior eſt, & magnum ſonum facit*. Primò ergo magnum erat peccatum Dauidis, quia adulterium & homicidium, quæ præter damnationem æternam, etiã corporali morte puniri voluit Deus. Sed cur non ita punitus? *Quis Regem vocabit ad pœnam?* inquit D. Ambroſ. *tutus imperij poteſtate.* Hinc ipſe Domino, *Tibi ſoli peccaui. Rex enim erat*, ait S. Hieron. *alium non timebat. Pauper homo*, inquit D. Auguſt. *ſi non timet Deum, ceſſat timore hominis, ne rapiatur in ſupplicium. Potentes autem mundi, niſi Deum timeant, quid timebunt?* Et in lib. confeſſ. dicit ex Salluſtio, de Catilina, quòd *ideo honores & imperia aſſequi conabatur, vt careret metu legum, propter conſcientiam ſcelerum.* Rectè Philoſophus, leges telis aranearum ſimiles eſſe dixit, quibus enim minora animalcula, vt muſcæ, inhærent, eas maiora perrumpunt.

Lib. 2. in Iouin. Hõ 40. in Matt.

Hebr. 13. Apoc. 21. Gen. 9. Leuit. 20.

In epiſt. ad Ruſtic.

In pſal. 149.

Valer. Max lib. 7. ca. 2.

Secundò magnum erat eius peccatum, quia Rex erat, *in quo libido*, vt ait D. Auguſt. deſcribens officium Principis, *quò poteſt eſſe liberior, eò debet eſſe caſti-*

caſtigatior, debetq́ malle prauis cupiditatibus, quàm quibuslibet gentibus imperare. Dicit Poëta;

Iuuenal. Sat. 8.

Omne animi vitium tantò conſpectius in ſe
Crimen habet: quantò qui peccat, maior habetur.

Et alius,

Horat. in Odis.

Celſæ grauiore caſu decidunt turres. Hinc & noſter Sapiens; *Potentes potenter tormenta patientur. Et; Iudicium duriſſimum his qui præſunt fiet.* Eorum enim conuerſatio quaſi in ſpecula conſtituta, magiſtra eſt publicæ diſciplinæ; in illos omnium oculi diriguntur. Quidquid fecerint, id ſibi omnes faciendum putant. Cauere ergo diligenter debent, ne committant, quod aut qui repræhendere volunt, dignè laceraſſe videantur, aut qui imitari, cogantur delinquere. *Secundùm iudicem populi,* ait Sapiens, *ſic & miniſtri eius: & qualis rector ciuitatis, tales & inhabitantes in ea. Regis ad exemplum totus componitur orbis.* Magnum ergo etiam eius peccatum erat, ob ſcandalum populo datum. Sicut enim quando Magni conuertuntur, rectè agunt, multis ſunt authoritati ad ſalutem: ita quando deprauantur, ad perditionem. Vnde plus gaudetur de conuerſione magnorum, quia non de ſolis gaudetur, vt oſtendit Auguſt. in Confeſſ. Sed, quod deplorandum, ſæpè locum habet illud Senecæ: *Quod non poteſt, vult poſſe, qui nimium poteſt:* ratione poteſtatis, maiorem ſibi peccandi licentiam ſumens. Iuliæ ſollicitanti Caracallam priuignum ſuum ad inceſtas nuptias, cùm ille dixiſſet; Vellem, ſi liceret: Adiecit, *Si libet, licet: An neſcis te Imperatorem eſſe, & leges dare, non accipere?* Caligulam crudelitate & libidine in omnes ſæuientem, cùm Antonia eius auia blandè ſimul & grauiter corripuiſſet, dixiſſe ferunt: *Memento*

Sap. 6. Vide Hier. ad Heliodor.

Eccleſ. 10.

Lib. 8. Cõf. cap. 4.

In Hyppol.

Spartia. in Caracal.

Sueton. in Calig.

Digitized by Google

mento omnia mihi & in omnes licere.In qua ciuitate, inquit Plato,*lex ſubdita eſt,ibi video pernitiem ei paratam;* Lib.4.de
in qua verò lex dominatur,& Principes ſerui ſunt legis,ibi legib.
video ſalutem, & omnia bona.

Tertiò,magnum erat Dauidis peccatum, quia ſcienter peccauit. Vnde in exaggerationem peccati ſui dicit, *Incerta & occulta ſapientiæ tuæ manifeſtaſti mihi*,ſignificans,ſecundùm Euthymium, eò grauiùs ſe deliquiſſe, quò magis ei voluntas Dei fuerat patefacta.Magna enim fuit ingratitudo, quòd cùm excelleret intelligentiâ cœleſtis doctrinæ,& Prophetico ſpiritu eſſet donatus,tamē inſtar brutæ pecudis proiecit ſe in fœdam libidinem. *Seruus* Luc.12.
*ſciens voluntatem domini ſui, & non faciens; vapulabit multis.*Peccat quidem etiam ignorans vt oſtendit
S.Bern.niſi inuitus ignoret,ſed minùs, niſi ſit ig- Epiſt.77.
norantia affectata,de qua dicitur,*Noluit intelligere,* Pſal.35.
*vt benè ageret.*Et; *Scientiam viarum tuarum nolumus.* Iob 21.
Cui plus datum eſt, plus exigetur ab eo. Tantò maiore
iniuſtitiâ violatur præceptum, inquit D. Auguſt. De Ciuit.
quantò faciliore obſeruantiâ cuſtodiri poteſt. Igno- lib.14.c.12
ranti deeſt ſcientia & bona voluntas; ſcienti tantùm bona voluntas;igitur qui ſciens peccat, liberiore voluntate peccat, quàm neſciens, & plus habet adiumenti ad vitandum peccatum, ideóque grauiùs puniendus, Sic dicitur *Lex iram ope-* Rom.4.
rari;quia ſi ſciatur,& non perficiatur, maiori iræ Dei hominem reddit obnoxium: non enim iam ſimplex eſt tranſgreſſio,ſed præuaricatio. *Scienti*
bonum,& non facienti,peccatum eſt illi,ait S. Iacobus. Iac.4.
Sed nunquid ideo non peccatum eſt illi, qui neſcit bonum facere,& ideo non facit? Vtique peccatum eſt,inquit D.Auguſt. ſed hoc grauius, ſi

Lib.1.ca.9. de adulter. coniug.

etiam ſciat,& non faciat: nec ideo illud nullum, quia minus.

Poſtremò petit Dauid à Domino magnam miſericordiam,quia remiſſionem peccatorum, quæ per Antonomaſiã,miſericordia ſeu gratia dicitur, quia inter omnes diuinas gratias nulla eſt maior. Vnde & Apoſtolus in ſuis ſalutationibus vocat ſimpliciter, *Gratiam*.Et alibi ait; *Commendat autem charitatem ſuam Deus in nobis,quoniam cùm adhuc peccatores eſſemus, Chriſtus pro nobis mortuus eſt. Multò igitur iuſtificati in ſanguine ipſius, ſalui erimus ab ira per ipſum. Si enim cùm inimici eſſemus,reconciliati ſumus per mortẽ filij eius,multò magis reconciliati, ſalui erimus in vita ipſius*. Maior ergo miſericordia in impiorum reconciliatione,quàm iuſtorũ ſaluatione; quia illud beneficium hoſtibus,hoc verò amicis & filijs datur. Illud malè merentibus datur,hoc benè. Cuius beneficij magnitudinem intelligens Propheta, toties idem repetit, vehementem affectum indicans, & rem tantam, crebris & ſollicitis precibus implorandam & impetrandam docens. *Cui enim multũ dimittitur*,inquit Chriſtus,id eſt, qui intelligit quantũ ſibi dimittatur, (intelligit autẽ qui intelligit,quid ſit mors ſecunda,quã toties peccator promeruit) *ille multũ diligit*,i. multa dilectionis opera facit,multũ orat,ieiunat,tolerat,laborat, eleëmoſynas dat, &c. vt illud remiſſionis donũ acquirat. *Omnia enim mandata facta deputantur*,inq D. Auguſt. *quando quicquid non fit,ignoſcitur*. Et, *Iuſtitia noſtra,quamuis vera ſit propter veri boni finem, ad quem refertur, tanta tamen eſt in hac vita, vt potiùs remiſſione peccatorum conſtet quàm perfectione virtutum*. Et rurſum, *Per remiſſionem peccatorum ſtat Eccleſia, quæ in*

Vide Aug. lib.1. Retract. ca.24. 25.
Rom.5.
Luc.7.
Aug. hom. 23. inter 50.
Lib 1. Retract. ca.19.
De ciuit. lib.19. cap. 17.
Enchir.64.

in terris eſt ; per hanc non perit , quod perierat , & inuentum eſt.

MONITVM XI.

Si quis ſitit , veniat ad me & bibat, &c.

Ioan. 7.

SItire, eſt amare, deſiderare. *Beati qui eſuriunt, & ſitiunt iuſtitiam.* Hanc ſitim habebat, qui dicebat, *anima mea ſicut terra ſine aqua tibi* id eſt, ariditas animæ meæ tibi ſitit, quia à te deſiderat irrigari. *Immortalitatẽ ſapientiæ concupiſcebam æſtu cordis incredibili,* inquit Auguſt. de ſe. Et Hieron. *Quanto plus bibo, tantò plus ſitio,* fontem vitæ. Eſt quædam mala ſitis, de qua Propheta ; *Prohibe guttur tuum à ſiti* , mundanæ videlicet cupiditatis æſtu, peccati deſiderio , & voluptatis affectu. Quæ ſitis extincta erat in S. Ignatio, qui dicebat, *Nunc diſco nihil huius mundi concupiſcere.* Et in S. Monica quæ ad filium, *Nulla re* inquit, *iam delector in hac vita. Veniat ad me,* id eſt, in me credat, à me poſtulet, non in ſuis viribus confidat. Venitur ad illum, fide, oratione, vſu Sacramentorum. &c. Hæ ſunt veluti ſitulæ , vel cochlearia quibus hauritur, & bibitur ex fonte. *Haurietis,* inquit Propheta, *aquas in gaudio de fontibus Saluatoris,* id eſt, ex ipſo Saluatore , vel ex eius vulneribus. Sed quomodo hauries, ſi deſint ſitulæ? Cùm autem ipſe biberis , flumina de ventre tuo

Math 5. Pſal. 141. Lib. 3. Cõf. cap. 4. ad Cteſiphont Ierem. 2. In epiſt. ad Rom. Lib. 9. Cõf. cap. 10. Iſai. 12.

Digitized by Google

Tract. 32. in Ioan. tuo fluent aquæ viuæ. *Venter interioris hominis, conſcientia cordis eſt*, inquit Aug. *Bibito ergo iſto liquore, reuiuiſcit purgata conſcientia, & hauriens, fontem habebit, etiam ipſa fons erit. Quid eſt fons, & quid eſt fluuius qui manat de ventre interioris hominis? Beneficentia, quâ vult conſulere proximo, & etiam animam pro ſalute eius ponere. Si enim putet quia quod bibit, ſoli ipſi debet ſufficere, non fluit aqua viua de ventre eius: ſi autē proximo feſtinat cōſulere, ideo non ſiccat, quia manat.* Ergo fluuius de ventre bibētis manat, quia omnibus modis etiā fratrū ſaluti incūbit; ſuccurrens ei, linguâ, bonis, etiam vitâ.

Exemplo enim Chriſti, quoties id fratrum æterna ſalus poſtulat, voluntariè pro eis moritur: eo enim caſu ſalutem eorum temporali huic vitę noſtrę, quam illâ neglectâ, aliquanto fortaſſe diutiùs eramus retenturi, præponere debemus. Nam vt ait D. Aug. *Amplius anima proximi quàm corpus noſtrum diligendum eſt.* Exempla huius caritatis aliàs dicta ſunt. Hanc eximiam charitatem præſtant Præpoſiti ex officio, dum alios ad ſalutem adducere ſtudentes, occidi malunt, quàm à pio illo officio abſtinere. Cęteri verò Chriſtiani habere debent eam charitatem in animi præparatione, ſeu parati eſſe ad mortem pro fratribus ſuſcipiendam, cū id fuerit neceſſe; ac diligenter Dominū deprecari, vt aut tā fortes eos in dilectione faciat, vt auſint pro fratribus mori, aut huiuſmodi tentationem & caſum, quo mori pro fratribus oporteat, euenire nō patiatur. Sic Chriſtus Petro adhuc infirmo, cui dixerat, Nō poteș me ſequi modò, præcipit vigilare, & orare, ne intraret in tentationē. *Magnâ enim miſericordiâ multis parcitur*, ait S. Aug. *vt tentatione nō interrogentur, vt non tentētur ſupra id quod poſſunt. Dicet fortè aliquis*, ait idem

De doct. Chriſt. lib. 1. cap. 27.

Ioan 13, Matth. 26.

De S. Virginit. c. 47.

idem Aug. *Et quomodo poſſum habere iſtam charitatem? Noli citò de te deſperare; fortè nata eſt, ſed nondum perfecta eſt; nutri eam, ne ſuffocetur. Et vnde, inquis, noui natã in me caritatẽ eſſe quã nutriã? Audi quid Ioannes dicat. Qui habuerit ſubſtantiã huius mundi, & viderit fratrẽ ſuum neceſſitatem habere &c. Ecce vnde incipit caritas. Si nondum es idoneus mori pro fratre, iam idoneus eſto dare de tuis facultatibus fratri.* Sed ſi non potes dare ſubſtantiam tuam fratri, quomodo potes pro eo dare animam? ſed illam diligenter exercendo paulatim ad hanc peruenies; & perdendo vitam temporalem propter fratrem, inuenies æternam.

Tract. 5. in Canonic. Ioan.
1. Ioan. 3.

Quid autem efficiat verus Dei amor, vtcunque colligere licet ex his, qui pecuniã vel amicam carnaliter amãt; quãtos enim hi labores, & moleſtias ſubeunt, quàm laſſantur, quã ardenti ſeipſos amore conficiunt, quid non captant conſilij, quid non tentant & aggrediuntur, vt optatis votis tandẽ aliquando potiantur? Videmus eos nonnunquam ex amoris magnitudine varios morbos incurrere, atque adeò in furorem & amentiam conuerti. Vnde monet Scriptura, vt *ſapientiam quæramus velut pecuniam, & iuſtitiæ ſeruiamus, quemadmodum ſeruiuimus aliquando iniquitati.* Videbat enim Spiritus Sanctus filios huius ſæculi ardentiùs quærere aurum & argentum ac ſordidas voluptates, quàm lucis filij iuſtitiam, veraſque diuitias & voluptates. Et quamuis longè plus laboris & diligentiæ, iuſtitiæ dandum ſit, quàm vnquam datum ſit vanitati, optandum tamen eſſet, ſi vel tantum daretur. *O ſi poſſemus*, inquit D. Auguſt. *homines excitare, & cum illis pariter excitari, vt tales eſſemus amatores vitæ permanentis, quales ſumus vitæ fugientis.*

Prou. 2.
Rom. 6.
Auguſt. cont. Iulia. [illegible]4. c, 3.
Luc. 16.

Po-

Eccleſ. 15. Poteſt eadem Scriptura rectè intelligi de aqua ſapientiæ ſalutaris, quâ Dominus iuſtum potat. Si quis illam ſitit, veniat ad me, inquit Chriſtus, quia Coloſſ. 2. in me ſunt *omnes theſauri ſapientiæ & ſcientiæ Dei abſconditi* ; quos in Scripturis ſanctis aperuit, quæ in Eccleſia Catholica verè explicantur. Hæc ſunt, vbera ſponſi (etiã ſponſæ) vetus & nouum Teſtamentũ, de quibus ipſa ſpõſa ad ſponſum in Cant. *Meliora ſunt vbera tua vino.* Ad quæ ſugenda hortatur Iſai. 60. nos Iſaias Propheta, & Apoſtolus Petrus. *Quaſi* 1. Petri 2 *modò geniti infantes*, inquit, *ſine dolo lac concupiſcite.* Omnes enim quamdiu hîc ſumus, paruuli ſumus comparatione perfectæ ætatis in futuro ſæculo; licet alter ad alterum hic collatus vir dici poſſit. 1. Cor. 13. Vnde & Dauid & Paulus ſe lactanti paruulo com- Pſalm. 130. parant. Addit autem. *Sine dolo*, vt diſtinguat doctrinam Scripturæ, & Eccleſiæ quæ illam exponit, in qua nullus metuendus eſt dolus aut falſitas, à doctrina Philoſophorum, hæreticorum, &c. quæ multis dolis & mendacijs eſt referta, quantúmvis Prouer. 1. dulce lac eſſe videatur. De quo Salomon; *Si te la-* Pſal. 118. ibi. Auguſt. & Proſp. *ctauerint peccatores ne acquieſcas eis*. Et Dauid; *Narrauerũt mihi iniqui fabulationes*, id eſt, fabulas vanarum opinionum, delectabilis eloquij arte compoſitas. Doctas fabulas vocat Petrus, *quia cùm exigua ac fragilia ſint quæ narrantur, ſpumeo verborum ambitu ornan-* De doct. Chriſt. lib. 4. cap. 14. *tur*, inquit Auguſt. *Sed nihil in eis vtile reperitur, ſicut in lege Domini, in qua eſt omnis veritas.*

Prou 23. Monet Sapiens; *ne deſideres de cibis illius in quo eſt panis mendacij*, id eſt, ne legas nec audias libros vel expoſitiones illius, qui habet falſam doctrinam. Vbera ſponſi, (quæ eadem & ſponſæ ſunt) concu- Prouerb. 5. tienda & exprimenda ſunt. Doctores Catholici, audien-

Digitized by Google

endi & ſequendi qui diuina eloquia vel ſcrip-
vel viuâ voce prędicant. Monet idem Sapiens;
ıquam de ciſterna tua, & fluenta putei tui, id eſt, de
tis Scripturis Sanctorumque Patrum docu-
tis, qui illas explicant, in quibus continentur
: Sapientiæ Salutaris. Et ſequitur; *Deriuentur
tui foras, & in plateis aquas tuas diuide*; Sic flu-
ı de ventre tuo fluent aquæ viuæ, quando ſa-
tiam tibi conceſſam, quâ intus redundas, com-
icas alijs prædicando, conſulendo, docen-
corripiendo. Quod monet Petrus, *Vnuſquiſq;
accepit gratiam in alterutrum illam adminiſtrantes.* 1. Pet. 4.
fecit Sapiens; *Sapientiam*, inquit, *ſine fictione di-* Sap. 7.
& ſine inuidia communico. Hoc fecit & ille Dia- Hiſt. Trip. lib. 10. cap.
ıs, qui cùm prohiberetur docere alios, *Impoſſi-* 33.
l, ait, *vt non communicem alijs lumen, quod ipſe per-*
Hoc etiam fecit Hieronymus, qui de ſe, *Sem-* ad Cteſiph.
*bui ſtudio audientibus loqui, quæ publicè in Eccleſia
ram.* Hoc denique Auguſtinus, qui petens à Lib. 11. Conf. c. 1.
ſapientiam; *Deſiderium*, inquit, *meum non mihi
ꝉuat, ſed vſui vult eſſe fraternæ charitati.* Dicit
niſta; *Mutuabitur peccator*, quia multa bona à Pſalm. 36.
accipit, *ſed non ſoluit*, quia nec Deo gratias a- & ibid.
ec vtitur ad aliorum ſalutem, ſed ſeruat vel Auguſt.
itur; *iuſtus autem miſeretur, & retribuit*, quia &
gratias agit, & ad aliorum vſum expendit.

MO-

MONITVM XII.

Erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem, &c.

Ioan. 1.

Ioan. 8. DICIT de ſeipſo Chriſtus; Ego ſum lux mun-
di. Quo loco dupliciter lux intelligi poteſt;
Et primò quidem pro luce ſenſibili, ſiue, ſole, vt
Malach. 4. Metaphorica ſit locutio, quo modo Malachias
Chriſtum vocat *Solem iuſtitiæ.* Secundò, pro luce
intelligibili, ſiue, pro eo quod aliquid intellectui
Epheſ. 5. manifeſtum facit. Vt enim ait Apoſtolus; *Omne
quod manifeſtatur, lumen eſt*, id eſt, ab aliqua luce
illuſtratur. Facilè autem fuerit intelligere, quo-
modo Chriſtus propriè ſit lux intelligibilis, ſi priùs
cognouerimus, quomodò Metaphoricè lux eſſe
dicitur. Sol igitur omnium corporum lucidiſſimus
Vide Heſſ eſt, cuius lumen nullum aliud corpus aſſequitur,
in 1. Canon à quo lumen accipiunt, quæcunque luminis ca-
Ioan. pacia ſunt: ſi quid autem ab eo non illuminatur,
accidit hoc non ſolaris luminis imperfectione, ſed
ex alio impedimento. Ita quoque & Deus plenus
Dan. 2. eſt intelligentiâ, clariſſimè ſeipſum & omnia in-
telligens: ſecundùm quod ait Daniel; *Ipſe nouit in
tenebris conſtituta & lux cum eo eſt.*

Ad hæc, Dei intelligentiam nullus compræ-
Ierem. 32. hendere poteſt, *Magnus conſilio eſt, & incomprahenſi-
1. Tim. 6. bilis cogitatu*, inquit, Ieremias; & iuxta Apoſtolum,
lucem

Digitized by Google

m habitat inacceſſibilem. Omnis quoque ratio-
:s natura per ſolum Deum illuſtratur, vt ali-
d intelligat, ſicut ait Saluator; *Vnus eſt Magiſter*
:r Chriſtus. Nemo dignus aperire librum, & ſoluere
acula eius niſi ſolus agnus. Dicuntur tamen etiam
oſtoli à Chriſto *lux mundi*, propter ſolum ex-
num miniſterium; foris tantùm agunt, ille au-
n corda inſtruit, & illuminat; illi clamant ver-
, Chriſtus autem auditui intelligentiã tribuit.
m mens eſt, quaſi ſenſus, ſeu oculus animę. Diſ-
linarum autem quæque certiſſima talia ſunt,
ılia illa quæ ſole illuſtrantur, vt videri poſſint;
uti eſt terra, atque terrena omnia. Intelligen-
autem eſt ita in mentibus, vt eſt in oculis aſpe-
s, atque ipſa viſio. Deus autem ipſe eſt veluti
l, qui illuſtrat. De vniuerſis enim quæ intelli-
ıus, non loquentem, qui perſonat foris, ſed
us ipſi menti præſidentem conſulimus veri-
em, verbis fortaſſe, vt conſulamus, admoniti.
: autem qui conſulitur, docet, qui in interiori
mine habitare dictus eſt, Chriſtus, id eſt, incõ-
ıtabilis Dei virtus atque ſempiterna ſapientia;
am quidem omnis anima rationalis conſulit,
tantum cuique panditur, quantum capere,
ıpter propriam, ſiue bonam, ſiue malam vo-
ıtatẽ poteſt. Et ſi quando fallitur, non fit vitio
ıſultę veritatis, vt neque huius quæ foris eſt, lu-
vitium eſt, quòd corporei oculi ſæpè fallantur.
Rurſus Sol lumine & calore ſuo, ſordida purgat
pora, iſta inferiora generat, fouet, roborat, &
ficit: Similiter & Deus, præterquam quod Spi-
ıs ſui illuſtratione omnia creet, atque conſer-
:, hominem quoque cum radice erroris, amo-

Matth. 23. Apoc. 5.

Matth. 5. Kemp. lib. 3. ca. 2.

Aug. lib. 1. Solilo q. cap. 6.

Lib. de Magiſtro c. 11. Lib. 1. Retr. cap 12. Lib 1. de pec meri t. cap. 25.

Digitized by Google

riſque peruerſi natum, varijs inſuper erroribus, & vitiorum ſordibus coopertum, non ſolùm legem ſuam docet, verumetiam expurgat, regenerat, cu-
Aug li. 14. de Trinit. ca. 15. ſtodit, corroborat, & perficit. *Ex libro enim lucis illius quæ veritas dicitur, & omnis lex iuſta deſcribitur, & in cor hominis qui operatur iuſtitiam, non migrando, ſed tanquā imprimendo transfertur: ſicut imago ex annulo & in cerā tranſit, & annulum non relinquit. Qui verò non operatur, & tamen videt quid operandum ſit, ipſe eſt qui ab ipſa luce auertitur, à qua tamen tangitur.* Quia ergo Deus ita electos ſuos illuſtrat, ita legē ſuam mentibus eorū inſcribit ac imprimit, vt voluntates eorū obedientes efficiat, hinc fit, vt non ſolùm propter intelligentiam ſuam, cuius etiā alios participes facit, ſed etiā propter iuſtitiā ſuā, quā alijs quoque communicat, lux eſſe dicatur; quemadmodum & Iacobus
Iac. 1. teſtatur, Deum vocans *Patrem luminum*, & ab eodē *omne datum optimum, & omne donum perfectum docens*
Malach. 2. *deſcendere.* Sic Malachias Chriſtum appellat, *Solem*
Zach. 3. & 6 *iuſtitiæ*, & Zacharias, *Orientem*; quia videlicet, eius illuſtratione vbicunque oritur, ſimul cum eo oritur & iuſtitia; ſicut cum lumine ſolis oritur calor.
Sap. 5. Hinc apud Sapientem conqueruntur impij in inferno, non ſolùm de defectu luminis intelligentiæ, ſed & luminis iuſtitiæ: *Errauimus*, aiunt, *à via veritatis, & iuſtitiæ lumen non luxit nobis, & ſol intelligentiæ non eſt ortus nobis.*

Hinc & ipſa iuſtitia, & obedientia frequenter piæ mentis nominibus ad intellectus illuſtrationem pertinentibus, in Script. appellatur. Vt dum Ieremias in deſcriptione noui teſtamenti dicit *le-*
Ierem. 31. Iob 28. Ioan. 6. *gem Dei ſcribi in cordibus hominum*, dum Iob *Dei cultū eſſe*, ait, *Sapientiam, & à malo recedere intelligentiam*; dū

Chri-

Chriſtus *omnes qui audiunt à patre & didicerunt, ad ſe venire dicit*; dumque toties orat Propheta, vt iuſtificationes Domini edoceatur. Hîc enim doctrinæ nomine, ea gratia intelligitur, *quâ non ſolùm facienda nouimus, ſed etiam cognita facimus; nec ſolùm diligenda credimus, verùmetiam credita diligimus.* Porrò quamquã Deus rectè lux dicatur, quòd vt ait Dionyſ. *omnis veritatis cognitio, & omnis creatura ab eo ſit*; hîc tamẽ ideò potiſſimùm lux dicitur, quia nos ab erroribus agendorum, & prauitate noſtrâ purgans, ita quid agendum ſit docet, vt hoc ipſum etiam agere donet. Vnde Ioannes, *Vita erat lux hominum, & lux in tenebris lucet, & tenebræ*, id eſt, homines erroribus & peccatis obtenebrati, *eam non comprehenderunt*. Et iterum; *Erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem*. Et ipſe Chriſtus de ſe dicit; *Ego lux in mundum veni, vt omnis qui credit in me, in tenebris non maneat*; Vbi vtiq. tenebras peccata appellans, eam ſe lucẽ declarat eſſe, quæ peccata noſtra depellit. Sic autem Chriſtus eſt lux, inquit, Ioannes, *vt tenebræ in eo non ſint vllæ*, monſtrans diuinæ puritatis excellentiam. Sicut intelligentia lux dicitur, ita ignorantia, error, ac iniuſtitia, tenebrę. Deus autem & omnia nouit, & iniquitas in eo non eſt, ideoque nec vllæ in eo ſunt tenebræ.

Aug. de grat. Chriſti lib. 1. ca. 13. & ſeq.

Lib de Diuin. nominib. cap. 4.

Ioan. 1.

Ibidem.

Ioan. 12.

1. Ioan. 1.

Ideò autem Chriſtus ſe lucem dicit, vt ſciremus per quem tenebræ noſtræ diſcuti poſſent, & à quo iuſtitiæ lux exſpectanda, & accipienda foret. Vnde & ait; *Ego lux in mundum veni, vt omnis qui credit in me, in tenebris non maneat.* Deinde vt lucis huius puritatem imitaremur, vnde & ait, *Ego ſum lux mundi, qui ſequitur me non ambulat in tenebris*. Quod autem in Script. *tenebras latibulum ſuum Deus poſuiſſe dicitur*, habi-

Ioan. 12.

Ioan. 7.

Pſal. 17.

2. Par. 6.

Pſal. 96.

Digitized by Google

habitareq́; in caligine & nube, id ſit, quòd ſit nobis incomprehẽſibilis', tum quòd per occulta nobis adſit Sacramenta, & per occultam ſpem valde latẽs impios credentium corda inhabitet. Dicit Iſaias;
Iſai. 45. *Verè tu es Deus abſconditus:* Tum quòd præteritis ætatibus mundo ſe, ſuaſque opes quodammodo abſcondit, veram diuinitatẽ ignorari paſſus: tũ quòd lucem habitat inacceſſibilem, neque à vitiatis & cæcis mortalibus adiri mente, ac conſpici, niſi illuſtrante ipſo, ac vires ſubminiſtrante, poſſit. Deniq; quia oculis corporeis obuius non eſt, ſicut Gentiliũ Dij, ſed tanquam latens in opere viſibili & abſconditus, mentis ſedulâ contemplatione requirendus.

MONITVM XIII.

Videns fidem illorum. Matth. 9.
Fides tua te ſaluam fecit. Luc 7.

Vide Heſſ. de fide ſpec RES eſt conſideratione digna, quę vel qualis fides neceſſaria ſit, ad iuſtificationem & ſalutẽ conſequendam. Inprimis habenda eſt admodum pernitioſa hæreticorum noſtri temporis doctrina, quâ nos volunt ad iuſtificationem obtinendã certò credere debere, remiſſa nobis eſſe peccata. Hæc enim fides 1. tollit orationem, quâ oramus vt dimittantur nobis debita noſtra; Non enim rectè oratione petit, quod iã certus eſt ſe habere; at iſtâ fide certò ſibi hoc homo perſuadet; irriſoriè ergo dicet verè fidelis Deo, Dimitte debita mea.

Actor. 8. 2. Tollit Scripturæ doctrinam de baptiſmo. Cũ enim

nim, nemo adultus poſſit admitti ad baptiſmum, iſi qui Chriſtianam fidem habet; iuxta illud Phippi ad Eunuchum: *Si credis ex toto corde, licet te baptiare*: Atque hâc fide certus ſit homo ſe eſſe Dei fiium, Deumque ſibi iam propitium, ſequitur bapiſmum non adhibendum, vt peccata remittantur vel vt homo renaſcatur, contra illud Symboli Cōtantinopol. *Confiteor vnum baptiſma in remiſſionem peccatorum*: & illud Petri ad Iudæos conuerſos in die Pentecoſtes, dicentis; *Baptizetur vnuſquiſq; veſtrum in remiſſionem peccatorum*: & illud Domini, *Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu S. non poteſt introire in regnum Dei.* Symb. Cōſtant. Act. 2. Ioan. 3.

3. Tollit doctrinam Apoſtoli de recto vſu Euchariſtiæ. Apoſtolus enim ait, quòd *qui indignè ſumit, reus eſt corporis & ſanguinis Domini*. Hæc autem fides, certus, inq. eſto, & firmiter ſtatue, quòd nec reus inde fies, nec iudicium incurres, & ſic periculum omne euades. Apoſtolus docet fideles, *probare ſeipſos*, ne indignè ſumant Euchariſtiam, rei fiant, & condemnentur; hæreticus docet ſecurum, & certū te eſſe quòd non indignè ſumes, nec ibi reus fies, ſed gratiam conſequeris. Apoſtolus prædicat examen præmittendum conſcientiæ; ille autem ſolâ fide, quâ quis ſtatuit ſe eſſe in gratia, conſequi gratiam in communione; auertentes, ſcilicet, hominē à ſuipſius examine, ac probatione; & docentes eū reſpicere in ſolā miſericordiā, & non in iudicium. 1. Cor. 11. Ibidem.

4. Tollit prędicationē veræ pœnitentiæ, ſiue cōuerſionis ad Deū. Nā cùm Scriptura dicat, *Conuerte nos Deus ſalutaris noſter, & auerte iram tuam à nobis*, Et; *Derelinquat impius viā ſuam, & vir iniquus cogitationes ſuas, & reuertatur ad Dominū, & miſerebitur eius*. Et, *Lauami-* Pſal 84. Iſai. 55. Iſai. 1.

Digitized by Google

Actor.2. *uamini, mundi eſtote, auferte malum cogitationũ veſtrarũ, ſi fuerint peccata veſtra ſicut cor.*&c. Et, *Pœnitentiam agite, & baptizetur vnuſquiſq; veſtrum in remiſſion.* &c. Cũ iſta omnia dicat Scriptura, oſtendens veram pœnitentiam côuerſationemque precedere remiſſionẽ peccatorũ, hæc doctrina contrà docet obtineri remiſſionem peccat. ante hæc omnia, per ſolam fidẽ; & tum ſequi veram pœnitentiam, & conuerſationẽ ſecundũ Deũ. Hinc eſt illud Lutheri dictũ, *Qui credit ſe abſolutũ, eſt abſolutus, quicquid ſit de contritione.*

In Bulla Leonis 10. Art. 11. & 12.

5. Tollit poteſtatem ligandi & ſoluendi, remittendi & retinendi peccata, quam dedit Dominus Petro, & Apoſtolis. Hæc enim fides habet, quòd peccata ſint remiſſa ſolâ fide, etiãſi nemo accedat ſolutor vel remiſſor: vt ridiculũ iam ſit, quod Dominus Apoſtolis ſuis dixit, *Quorum remiſeritis peccata remittuntur eis*; cùm nimirũ & illis ipſis remiſſa ſint peccata, antequam accedunt Apoſtolos.

Matth. 16. Ioan. 20.

6. Cùm homo certò non ſciat, an aliquod crimen in ſe lateat, vnde ira Dei (*cui placere non poteſt, qui ſecundùm carnem ambulat*) ſuper eũ maneat, quâ fronte, obſecro, certò ſtatuat ſibi remiſſa eſſe peccata? aut quomodo talis fides ad iuſtificationẽ requiritur, cuius nec Symbolum Apoſtolicum, nec Nicenum, nec Athanaſij meminerunt? quæ tamen nefas eſt putare, eum articulũ omiſiſſe, vnde pendet iuſtificatio & ſalus. Rectè igitur Scriptura mãdat: *De propitiato tibi peccato noli eſſe ſine metu.* Talis fides non fuit in Sanctis; Vnde iuſtus Iob *verebatur omnia opera ſua*, ne fortè cõtra Deum quid latenter committeret; *ſciens quòd Deus non parceret delinquenti.* Ieremias cor hominum ſoli Deo ſcrutabile eſſe teſtatur. Ipſe Apoſtolus nullius infidelis diſpenſationis

Rom. 8.

Eccleſ. 5.

Iob 9.

Ierem. 17.

1. Cor. 4.

nis ſibi conſcius. nō audet certò iudicare,ſe eſſe fidelē diſpenſatorē.Legerat enim à Propheta dictū, *Delicta quis intelligit?* Et, *Ab occultis meis munda me Domine.* Et, *Eſt via quæ videtur homini iuſta, & nouiſſima eius ducunt ad interitum.* Et, *Omnis via viri, recta ſibi videtur, appendit autem corda Deus.* Idcirco temperabat Apoſtolus ſententiam, ne fortè, per ignorantiam deliquiſſet. Abraham poſt plurima certamina, elapſis pluſquā viginti ſex annis, ex quo ſecutus erat Dominum, tandem audit; *Nunc cognoui*, id eſt, interprete S. Auguſtino, *Nunc te cognoſcere feci, quòd timeas Deum.* Non igitur ſtatim acceptâ veniâ certò cognoſcit iuſtus, quod Deum timeat, ſiue, quòd Deo placeat. *Si quid boni* (dicebat Beda orans Deum) *te largiente fecero, quo fine hoc faciam, quáve diſtrictione à te penſetur, ignoro.*

Ber ep. 42. Hieron. lib 2. cont. Pelagian.

Pſal 18. Prou. 21.

Geneſ. 22. Aug quæſt. 57. 58. in Geneſ.

In cap 18. Lucæ Hier. lib. 2. cont. Pelag. in fine.

Non minùs etiam pernitioſa eſt malè ſecura illa fides, quâ quiſque certò ſtatuat, ad vitā æternam ſe peruenturū. 1. enim etiam de futuris prænuntiat, quæ ſoli Deo nota ſunt, iuxta illud Sapientis, *Homo futura nullo ſcire poteſt nuntio.* Et, *Ne glorieris in craſtinū, ignorans quid ſuperuentura pariat dies.* 2. eſt in hæreticis qui certò eò non peruenient. Hoc enim olim ſtatuebat Eunomius; ſtatuūt nunc & Caluiniſtæ, ſtatuunt & Brentiani, etiā in grauiſſima materia Religionis, nempe, Euchariſtiæ doctrina à ſe mutuo diſſentientes. Falſa eſt ergo hæc perſuaſio, nō innitens veraci verbo Dei. 3. hæc fides certum hominē facit, quod in fide perſeuerabit. Vita quippe æterna fidelibus tantū, & in fide vſque ad mortē perſeuerantibus, parata eſt. Sed ſicut Apoſt. docet, multi *repulſâ bonâ conſcientiâ, naufragiū circa fidē fecerūt:* & alios *præ auaritiâ à fide excidiſſe dicit.* Chriſtus quoq. quoſdam

Eccl. 8. Prou. 28.

Aug. in lib. de hæreſib.

1. Tim. 1.

1. Tim. 6.

Luc.9. dã ponit in fide temporales,quos verè dicit crede-
re. His adde,quod iã olim Iouiniani dogma,rena-
tos,videlicet,Spiritu S.à ſatana non poſſe ſuperari
Lib.cont. oſtenſum ſit à D. Hieronymo clariſſimis Scriptu-
Iouinian. ris aduerſari:totaque Eccleſia Nouatianos condẽ-
nans credidit fideles labi , excidereque à gratia
Vide Bern. poſſe:ſicut Chriſtus ait, *Refrigeſcet charitas multorum.*
epiſt.42. Et Ezechiel. *Si iuſtus auerterit ſe à iuſtitia ſua.*&c. 4.
Matth.24. Ezech.18. Hæc perſuaſio pronuntiat de occulta & inſcruta-
bili Dei prædeſtinatione. Nam per eam firmiter
ſtatuit homo ſe prædeſtinatum,ſecuriorque eſt de
ſua ſalute quã fuit homo & angeli ante lapſum. At
Lib.11.Ci- aliter Aug. *Licet,*inq.*ſancti de ſua perſeuerantiæ præmio*
uit.ca.12. *certi ſint,de ipſa tamen perſeuerantia ſua reperiuntur incer-*
ti. Quis enim hominum ſe in actione profectuq; iuſtitiæ vſq;
in finem perſeueraturum ſciat,niſi aliqua reuelatione ab il-
lo fiat certus,qui de hac re iuſto,latentiq; iudicio, non omnes
Lib.2.cõt. Pelag. *inſtruit,ſed neminẽ fallit?* Aliter quoque Hieron. *Ne*
Prou.27. *glorieris* inquit,*in craſtinum; neſcis enim quid adueniens*
Eccleſ.11. *pariat fides.Vnde ſcriptum eſt.Ne beatum dixeris quempiam*
ante mortem. Quamdiu enim viuimus, in certamine ſu-
mus,quãdiu in certamine,nulla eſt certa victoria, quæ etiã
Apoſtolo fortiſſimè prælianti,in futuro ſæculo reſeruabatur.

5.Hæc perſuaſio tollit ſollicitudinẽ rectè agen-
di, *Securitas enim mater negligentiæ eſt*, ait Gregor. Et
Rom.11. illum timorem,quo iubet Apoſtolus, *Tu fide ſtas,no-*
li altùm ſapere,ſed time.&c.quo timore in nobis exci-
Ad Fabiol. tatur,& conſeruatur humilitas. *Timor virtutũ cuſtos*
manſ.23. *eſt,*inq.S.Hier.*Securitas ad lapſum facilis.*Iubet nos A-
Hebr.4. poſt.*metuere,ne fortè ab olea Patriarcharũ excidamur.Ne*
fortè relictâ pollicitatione introeundi in requiẽ eius,exiſti-
1.Cor.10. *metur aliquis in nobis deeſſe;* iubet vt *qui ſtat,videat ne ca-*
dat; vt cum metu & tremore ſalutem noſtram operemur.

Ipſe

Ipſe *caſtigat corpus ſuum, ne cùm alijs prædicauerit, ipſe* Philip. 2.
reprobus efficiatur. Ipſe poſt tot pro Chriſto perpeſ- 1. Cor. 9.
ſos labores, tanquam nondum ſecurus, dicit, *Si* Philip. 3.
quo modo occurram ad reſurrectionem: Et peccator ne- Auguſt. de bono perſ.
ſcio quis audet credere, tanquam certum Dei ver- cap. 13.
bum, ſe peruenturum ad illam gloriam: *Quos, ait* De cor. & grat. c. 13.
Apoſt. prædeſtinauit, ipſos & vocauit: vocatione illâ de qua Rom. 11.
dictum eſt, Sine pœnitentia ſunt Dei dona, & vocatio. Ad quam vocationē pertinere nullus eſt homo ab hominibus certâ aſſeueratione dicendus, niſi cùm de hoc ſæculo exierit. In hac autem vita humana, quæ tentatio eſt ſuper terram, Iob 7.
qui videtur ſtare, videat ne cadat. Ideo *quippe non perſe-* 1. Cor. 10.
ueraturi perſeueraturis prouidentiſſimâ Dei voluntate miſcentur, vt eſſe diſcamus, non alta ſapientes, ſed humilibus Rom. 12.
conſentientes, & cum timore & tremore noſtram ipſorum Philip. 2.
ſalutem operemur.

6. Nullum Symbolorum, neque Apoſtolicum, neque Nicenum, neque Conſtantinopolitanum, neque Athanaſij habet, quòd quilibet deberet certò credere ſe habiturum vitam æternam. Licet enim credamus vitam æternam, non tamen idcirco credimus nos eam poſſeſſuros. Credimus enim ſimiliter & mortem impiorum æternam, tamen nemo debet, etiamſi hactenus impiè vixerit, credere ſe iturum in mortem æternam. Nec igitur etiam ſi quis ſciret ſe hactenus rectè vixiſſe, credere ſe poſſeſſurum vitam æternam.

Illa ergo fides ad iuſtitiam ducit, & vitam, quâ Deus creditur paratus peccata omnibus pœnitentibus & inuocantibus ſe per Chriſtum, in Sacramento baptiſmi vel reconciliationis ignoſcere. Item quâ creditur daturus bona opera inuocantibus ſe per Chriſtum, & perſeuerantes in illis per

eundem reſuſcitaturus, & merito ipſorum bonorum operum vitam æternam redditurus. Huic fidei coniuncta eſt ſpes, videlicet, in Dei potentia & miſericordia, quæ tum cuique naſcitur, cùm primùm fuerit bonę voluntatis, cùm primùm cœperit eſſe bonæ conſcientiæ, & deſiderium pœnitentiæ ac bonę vitæ conceperit. Spes inquam tali oritur de veniá percipienda, & bona vita, atque æterna. Nec ambigua vel incerta eſt hæc ſpes, qualis ſolet eſſe eorum, qui in homine confidunt. Spes enim Chriſtiana certo fundamento innititur, & immobili. Scimus enim Deum omnipotentem & miſericordem: ſcimus Deum pœnitentes & inuocantes ſe per Chriſtum exaudire; ſcimus eum, perſeueranter ſibi adherentes coronare. In hoc dogmate nihil hæſitare licet. *Poſtulet* (ait Iacobus) *in fide nihil hæſitans*, &c.

August. in Pſalm. 36. verſu, Non confundetur in tempore malo.

Iac. 1.

Ex hac ergo fide & deſiderio iuſtitiæ oritur in nobis ſpes. *Spem* (ait Auguſt.) *gerit bona conſcientia*. Et Apoſtolus docet *patientiam operari probationem*, id eſt, oſtendere nobis quantum profecerimus in amore Dei; *probationem verò operari ſpem, quæ non confundit, quia charitas Dei diffuſa eſt in cordibus noſtris*. Et Ioannes; *Fiduciam*, inquit, *habemus in die iudicij; quia ſicut ille eſt, & nos ſumus in hoc mundo*. Quantò igitur melior fuerit conſcientia, tantò maior eſt ſpes, ita vt homo perfectæ charitatis fidenter poſtulet aduentum Chriſti; quia *perfecta charitas foras mittit timorem*, quem gerit mala conſcientia vel imperfecta, quæ adhuc cupit aduentum iudicis differri. Hic timor magnam pœnam habet ex cogitatione repentini aduentus Chriſti.

In Pſal. 31.
Rom. 5.
1. Ioan 4.
Aug. tract. 9. in Canonic. Ioan.

Cùm autem timor oriatur ex conſideratione

r.. noſtræ infirmitatis; ſpes verò miſericordiæ omnipotentis, quæ & prauitatem à nobis auferre, & infirmitatem noſtram erigere parata eſt, innitatur. Longè nobis maior cauſa ſpei quàm timoris eſt. *Potens eſt Deus facere ſupra quàm petimus, & intelligimus.* Ipſe abundantiâ pietatis ſuæ merita ſupplicum excedit & vota. *A cuſtodia igitur matutina vſque ad noctem ſperet Iſraël in Domino: quia apud Dominum miſericordia & copioſa apud eum redemptio; & ipſe redimet Iſraël ex omnibus iniquitatibus eius. Non eſt opus Dei perdere quos creauit, ſed facere opus alienum; quod ad crudelitatem magis quàm ad clementiam pertinet. Ipſius enim proprium eſt miſereri ſemper & parcere.* Epheſ. 3. Pſalm. 129. Bern. ſerm. 5. de Nat. Hieron. in cap. 28. Iſai.

MONITVM XIV.

Remittuntur tibi peccata tua.

Matth. 9.

OCcaſione huius ſententiæ aliquid dicendum de peccatis, eorumque remiſſione. Omnibus notum eſt duplex eſſe peccatum. Quoddam enim eſt Originale, quod non eſt aliud, quàm ex peccato primi parentis ſtatim ab ipſius conceptionis initio contracta peruerſitas. Quod intrat in homines per vnius hominis inobedientiam: ex quo vno omnes naſcuntur filij iræ, & æternæ damnationi obnoxij. Enchir. De pec. mer. lib. 1. cap. 35. Rom. 5.

Aliud eſt peccatum actiuum, ſiue, peccatum propriæ vitæ. *Et eſt dictum, factum, vel concupitum, propriâ volun-* Epheſ. 2.

Cont. Fauſt lib. 22. c. 27. *voluntate, contra legem Dei.* Dicitur propriâ voluntate, vt excludatur ille actus ſeu motus carnis, quem homo patitur, non agit, qui contra legem dicitur, quia ad violationem legis impellit, vt eſt ad *Rom. 7.* Et compræhenditur etiam peccatum omiſſionis, D. Thom. quod vt S. Thomas docet, affirmatio & negatio ad idem genus reducantur, & ideo, inquit, pro eodem accipiendum, dictum & non dictum, factum Rom. 9. & non factum. De hoc peccato loquebatur Apoſt. cùm diceret Iacob & Eſau, cùm eſſent in vtero matris *nihil mali egiſſe*, qui tamen erant immundi & peccatores per originale peccatum. Hoc autem peccatum duplex eſt; Quoddam enim crimen eſt, & mortale vocatur, quia mortem adfert, primam, Rom. 7. animæ, de qua Apoſt. *Peccatum per mandatum ſeduxit me, & per illud occidit.* 1. Tim. 5. Et ad Timoth. *Vidua in delitijs viuens mortua eſt.* Matth. 8. Et Chriſtus apud Matth. *Sinite mortuos ſepelire mortuos ſuos.* Secundam videlicet Apoc. 20. gehennæ, de qua in Apocal.

1. Cor. 15. Dicitur ergo mortale, quia mortem infert, tanquam mortiferâ quâdam punctione, aut morſu Lib. 3. c. 11. de peccat. mer. lęthali, vt eſt ad Corinth. & apud S. Auguſt. Hoc ergo peccatum tam graue eſt, vt excludat hominem à regno Dei, qualia ſunt quæ recenſet Apoſtolus ad Galat. Gallat. 5. Rom. 1. 1. Cor. 6. Epheſ 5. 1. Tim. 1. *Manifeſta ſunt opera carnis, quæ ſunt, Fornicatio, immunditia, luxuria, idolorum ſeruitus, veneficia, inimicitiæ, contentiones, æmulationes, iræ, rixæ, diſſenſiones, ſectæ, inuidiæ, homicidia, ebrietates, comeſſationes, & his ſimilia.* De quibus ſubdit, *Qui talia agunt regnum Dei non poſſidebunt.* Similes catalogos criminum habes etiam alibi apud eundem.

Aliud actiuum peccatum: Veniale vocatur, quod non tam graue eſt, vt hominem alioqui bonum exclu-

Digitized by Google

excludat à regno Dei: mortem non meretur, ſed pœnam temporalem. Ideo veniale dicitur, quia de eo ſi ſolùm ſit, venia obtinebitur à Deo, aut certè poſt pœnam condignam temporalem impedire hominem nō poteſt, quin ad iuſtitiæ ſuæ præmium pertingat. Vt enim cùm iuſtitiæ vita conſiſtit, ita etiam præmij iuſtitiæ conſecutionem impedire non poteſt. In quibus autem ſemper inhærent, vt in damnatis, non mirum ſi perpetuâ pœnâ afficiantur, quia affectus prauos non depoſuerunt, neque hîc indulgentiam meriti ſunt.

Duobus autem modis accidit vt aliquid ſit veniale, 1. propter ſolam inchoationem eius; quod ſi per deliberatum aſſenſum, progreſſum fuiſſet longiùs, mortale peccatum euaſiſſet, de quo Iacob. 1. & Auguſt. de verb. Domini. 2. propter ſui exilitatem, materiæque in qua verſatur, leuitatem, etiamſi deliberatus conſenſus non deſit. De quo Auguſt. ſine tali peccato nemo iuſtorum hîc viuit, ſicut ait Ioan. *Si dixerimus, quia peccatum non habemus.* &c. Et Iacob. *In multis offendimus omnes.* Et Paulus: *Iam omninò delictum eſt in vobis quod iudicia habetis inter vos.* Sine crimine autem multi viuunt; vt Zacharias, & Eliſabeth. Et illi quos Apoſtolus dignos iudicat Epiſcopatu, cùm ait; *Si quis ſine crimine eſt.* De qualibus etiam ſcriptum eſt, *Beati immaculati in via.* Notandum autem in hoc vtroque genere actiuorum peccatorum magnam eſſe varietatem; Grauius enim eſt adulterium fornicatione, cùm vtrumque ſit mortiferum: grauiùs fabulis aliquantum temporis terere, quàm raptim inania cogitare, cùm vtrumque ſit veniale.

Iac. 1. Auguſt de verb. Dom. ſerm. 44. De nat. & grat. ca. 3. 1. Ioan. 1. Iac. 3. 1. Cor. 6. Luc. 1. Vide Aug. lib. 1. cont. 2. ep. Pelag. cap 14. Tract. 19. in Ioan. Tit. 1. Pſalm. 118.

Sed quærat aliquis vnde penſanda ſit grauitas pecca-

Ench.c. 78. peccatorum? Dicit S. Auguſt. *Quæ ſint mortifera, quæ venialia peccata; quæ grauia, quæ leuia, non humano ſed diuino ſunt penſanda iudicio. Imprimis ſunt quædā quæ leuiſſima putarentur, niſi in Scripturis demonſtrarentur opinione grauiora. Quis enim dicentem fratri ſuo, Fatue,* in-
Ibid. ca.79. quit idem Auguſt. *reum gehennæ ignis putaret, niſi veritas diceret?* Deinde *peccata quamvis magna & horren-*
Ibid.ca.80. *da,* ait idem, *cùm in conſuetudinem venerint, aut parua aut nulla eſſe creduntur, vſque adeò, vt non ſolùm non occultanda, verumetiam iam prædicanda ac diffamanda videantur; quando ſicut ſcriptum eſt, Laudatur peccator in*
Pſal. 9. *deſiderijs animæ ſuæ & iniquus benedicitur.* Vt ſunt hoc tempore, ebrietates, comeſſationes, appetitus vindictæ, amari ſales, &c.

Vide Aug. lib. 21. de Ciuit. c. vlt. Vbi etiam hoc notandum, non certò à nobis cognoſci omnium peccatorum grauitatem. Sicut medici de multis morbis certi ſunt, quòd per ſeipſos læthales ſunt, & de multis, quòd ſoli mortem non adferunt: at de pleriſque incerti, ſíntne mortiferi, an non: Ita nos ſcimus, multa peccata, quæ morbi ſunt animæ, talia eſſe vt excludant hominem à vitâ æterna, multaque non eſſe tam grauia; De multis verò, an venialia ſint difficillimum eſt inuenire, periculoſiſſimum definire. *Ego certè* ait
Ibidem. Auguſt. *vſque ad hoc tempus, cùm inde ſatagerem, ad eorum indagationem peruenire non potui; & propterea fortaſsis latent,* ſubdit, *ne ſtudium proficiendi ad omnia peccata cauenda, pigreſcat.* Sed quomodò hæc peccata remittuntur?

Lib. 2. de pec. mer. c. 28. & lib. 1. cap. 20. Peccatum originale, & quæcunque illi adiecta ſunt, remittuntur in baptiſmo, tam perfectè, vt *nulla futuri ſeculi pœna luenda reſtet, ſi continuò poſt baptiſma,* inquit S. Auguſt. *ſequatur ex hac vita migratio.*

Actua-

Actualia mortalia in relapſis, remittuntur in Sacramento pœnitentiæ per claues Eccleſiæ, ijs nempe, qui ſecum adferunt veram contritionem, quæ eſt, animi dolor, ac deteſtatio de peccato commiſſo, cum propoſito non peccandi de cætero. Venialia autem remittuntur pacto orationis Dominicæ, & ſimilibus. Conc. Trid. ſeſſ. 14. c. 4. de Pœnit.

Admodum autem conſolatorius eſt articulus remiſſionis peccatorum, ſed ijs tantùm, qui non permanent impœnitentes, quique non tardant conuerti ad Dominum, neque differunt de die in diem, (ſcientes quòd ſicut miſericors eſt Dominus, ita etiam iuſtus ſit) atque Eccleſiæ Sacramentis quæ præſentiſſima ſunt contra peccata remedia, ritè vtentibus. Fides enim, pœnitentia, oratio, præparant hominem vt capax fiat & idoneus ad recipiendam remiſſionem: Sacramenta autem conferunt: illis homo agnoſcit, & ſeriò petit medicinam; his autem velut vaſculis & poculis bibitur potio medica, id eſt, virtus ſanguinis Chriſti, à peccatis liberãs. Iuſtitia autem hominis non conſiſtit in ſola remiſſione peccatorum, tametſi eam ſolam nominant in Symbolo Apoſtoli, ſed etiam in nouitate mentis & bonis operibus. Nominant autem eam ſolam Apoſtoli, *quòd noſtra iuſtitia, quamvis vera ſit propter veri boni finem ad quem refertur, tanta ſit tamen in hac vita, vt potiùs remiſſione peccatorum conſtet, quàm perfectione virtutum*, inquit D. Aug. quod eo ſenſu dicitur, quod plura peccata perfectè remittantur, quàm ſint operationes perfectè iuſtæ. *Per remiſſionem peccatorum ſtat Eccleſia, quæ in terris eſt: per hanc non perit, quod perierat, & inuentum eſt.* Hinc magis confidendum in remiſſione peccatorum, quàm Eccleſ. 5. Enchirid. De Ciuit. lib. 19. c. 27. Ench. c. 64. Vide de ciuit. lib. 2. cap. 29. lib. 5. c. 17.

quàm in operatione virtutum.

Imputatitia autem iuſtitia à Deo aliena eſt, qui *ſecundùm veritatem iudicat*; vnde nuſquam Scriptura eam Deo tribuit. Dicimur tamen per Chriſtum iuſtificari, tum quia legis impletionem is nobis promeruit; tum quia pro peccatis noſtris, vt ea nobis ignoſcerentur ſatisfecit. Si quæras vbi aut ad quid proſit remiſſio peccatorum? Reſpondet S. Auguſt. *Magis propter futurum iudicium, quàm propter commoda præſentis vitæ, fit remiſſio peccatorum. In hac enim vita vſque adeò valet quod ſcriptum eſt; Graue iugum ſuper filios Adam à die exitus de ventre matris eorum vſque in diem ſepulturæ in matrem omnium; vt etiam videamus paruulos poſt lauachrum regenerationis, diuerſorum malorum afflictione cruciari: vt intelligamus totum quod ſalutaribus agitur Sacramentis, magis ad ſpem futurorum bonorum, quàm ad retentionem vel adeptionem præſentium pertinere.* Sic Dauid confeſſione peccati veniam meruerat, dixeratque ei Propheta eſſe remiſſum; tamen quanta adhuc poſteà propter id paſſus? *Productior eſt enim pœna quàm culpa* (inquit alibi) *ne parua putaretur culpa, ſi cum illa finiretur & pœna.* Remanet autem (ſublato reatu pœnæ æternæ) pœna temporalis, *vel ad demonſtrationem debitæ miſeriæ, vel ad emendationem labilis vitæ, vel ad exercitationem neceſſariæ patientiæ.* De quibus alibi latiùs à nobis dictum eſt.

Rom. 2.
Enchir. cap. 66. Cont. Iulia. lib. . cap. 6. & lib. 6. c. 4. De ciuit. lib. 21. cap. 14. & 15.
De pecc. mer. lib. 2. cap. 31. & ſeq.
Tract. 124. in Ioan.
Parte. 1. Mon. 101.

MONITVM XV.

Oportet corruptibile hoc induere incorruptionem.

1. Cor. 15.

MORS in homine eſt, eiuſque ſubeundæ neceſſitas, non ex inſtitutione naturæ; ſed in pœnam peccati inflicta eſt. Quam vehementer timet homo, arbitrans ſe more pecorum penitus interire; ideoque ad quæuis ſcelera progreditur vt vitam aut prolonget, aut commodam ducat. Ita vt iuxta Apoſtoli ſententiam, *homines timore mortis per totam vitam obnoxiÿ ſint ſeruituti peccati, & diaboli.* De quibus idem Apoſt. *Deſperantes*, id eſt, poſt hanc vitam, aliam non ſperantes, *tradiderunt ſe in operationem omnis immunditiæ.* Vnde etiam eſt illa vox infidelium, apud eundem; *Manducemus & bibamus, cras enim moriemur.* Et apud Sapientem; *Exiguum, & cum tædio eſt tempus vitæ noſtræ* &c. *Venite ergo fruamur bonis quæ ſunt*, &c. *Opprimamus pauperem iuſtum, non parcamus viduæ.* &c. Quæ conſiderantes gentiles Reipublicæ ſuæ eſſe valdè noxia, fabuloſa multa de futuro ſęculo finxerunt, ipſimet ea non credentes, vt metu ſuppliciorum quę ibi ſuſtinenda fingebant, homines hîc à ſceleribus compeſcerent. Et pauci quidem ad indagandam animæ immortalitatem peruenire potuerunt; cui tamen animę beatam vitam non inuenerunt ſtabilem, id eſt, veram. Corpori verò eſſe aliquod prę-

Aug. cont. Iulia. lib. 5. cap. 7.

Heb 2.

Epheſ. 4.

1. Cor. 15.

1. Cor. 15.

Sap. 2.

Aug. de Trinit. lib. 13. ca. 9

De ciuit. li. 10. cap. 32.

Digitized by Google

mium repoſitū, nec ſuſpicati ſunt. Vnde cùm Paulus eis annuntiaret, mortuorū reſurrectionem, dicebant, *Nouorum dæmoniorum videtur annuntiator eſſe.*

Act. 17. Fides autem Catholica totum hominem immortalem futurum, qui vtique conſtat ex anima & corpore, & ob hoc verè beatum, non argumentatione humanâ, ſed diuinâ authoritate promittit.

Hiero. ad Pammach. cont. errores Ioannis Ieroſol. Quanquam igitur videamus carnem iſtam mori, credimus tamen ſuſcitandam ad vitam perpetuam. Non autem in alio aliquo corpore, aut alia carne reſurgemus, ſed in eadem carne, eiſdem neruis & oſſibus, eâdem pelle, eiſdem manibus, pedibus, oculis & reliquis membris eiſdem. Ita

1. Cor. 15. enim Chriſtus reſurrexit. Et ait Apoſtolus; *Oportet corruptibile hoc induere incorruptionem, & mortale hoc induere immortalitatem.* Id ergo quod nunc eſt corru-

Iob. 19. ptibile, tunc reſurget. Vnde & Iob ſe conſolatur dicens; *Scio quòd redemptor meus viuit, & in nouiſſimo die de terra ſurrecturus ſum, & rurſum circundabor pelle meâ, & in carne mea videbo Deum: quem viſurus ſum ego ipſe & oculi mei conſpecturi ſunt, & non alius. Repoſita eſt*

Ibidem Hieron. *hæc ſpes mea in ſinu meo.* Idem ergo quilibet erit, qui nunc eſt, eiuſdemque ſexus, (qui non vſui veteri, ſed nouo decori aptabitur) & in effigie ſua proprietas cuiuſque & diſcernibilis ſimilitudo ſerua-

Serm. 7. in Nou. bitur. Oſtendit Aug. in Serm. Nou. *multa tunc membra fore ad ſpeciem, non ad vſum; ad commendationem pulchritudinis, non ad indigentiam neceſſitatis: Sicut barba & mammilla in viris; quis enim eorū vſus, niſi ſola pulchritudo?*

Hier. ibid. Sed cur idem corpus reſurget? Iuſtum eſt vt illa caro, quæ fuit animæ inſtrumentum, ad laborem, quo pertigit ad vitam, ipſa etiam particeps ſit præ-

1. Cor. 6. mij & ſalutis. Corpora, quæ nunc ſunt membra Chri-

Digitized by Google

Chriſti, quæ nunc paſcuntur immortali eius carne, quę nunc inhabitantur à Spiritu Sancto, decet etiã tunc viuificari, & corpori Chriſti ſimilia fieri. Irene. lib. 5. cap. vlt.

Quomodo reſurgent mortui; quali autem in corpore venient? Huic inſipienti quæſtioni reſpondet Apoſtolus: *Inſipiens tu, quod ſeminas, non viuificatur, niſi prius moriatur. Et quod ſeminas, non corpus quod futurum eſt ſeminas, ſed nudum granum, vtputa tritici, aut alicuius cæterorum. Deus autem dat illi corpus ſicut vult, & vnicuique ſeminum proprium corpus. Quia nemo ſeminat* (ait S. Auguſt.) *herbam vel ſtipulam, & multiplicia in palea tegumenta granorum, cùm quibus tamen ſemina exurgunt. Ideo ait Apoſtolus, ſed nudum granum. Hinc volens oſtendere,* inq. D. Auguſt. *quia ſi Deus poteſt addere, quod non erat in nudo ſemine, multò magis poteſt reparare, quod erat in hominis corpore.* Reuera, non minus eſt mirabile, quòd omnipotens in agro ſegetes multiplicat, quàm quòd mortuos ſuſcitat: ſed quia illud frequenter fit, nemo miratur. Et ſi non videremus fieri, æquè impoſſibile videretur, vt reſurrectio mortuorum. Credendum ergo eſt omnipotenti, cui non perit terrena materies, de qua creatur caro mortalium: ſed in quemlibet pulucrem cinerémve ſoluatur, in quoſlibet halitus auráſve diffugiat, in quamcumque aliorum corporum ſubſtantiam, vel in ipſa elementa vertatur, in quorumcumque animalium, etiam hominum cibum cedat, carnemque mutetur, illi animæ humanæ, Deo operante, puncto temporis redibit, quæ illam primitus, vt homo fieret, creſceret, viueret, animauit. Quamvis etſi omnibus modis periiſſet caro humana, nec vlla eius materies in vllis naturæ latebris, remanſiſſet, vnde vellet,

Epiſt. 146.

Tract. 8. & 24. in Ioan.

Aug. in ench. c. 88.

De Ciuit. l. 22. ca. 20.

repararet eam omnipotens.

Philip. 3. Sed qualia erunt corpora Sanctorum? Dicit Apoſtolus; *Saluatorem exſpectamus Dominum noſtrum* IESVM *Chriſtum, qui reformabit corpus humilitatis noſtræ, configuratum corpori claritatis ſuæ.* Inprimis, erunt Spiritualia, id eſt, ſpiritui perfectè ſubiecta. 1. Cor. 15. Hinc Apoſtolus; *Reſurget corpus ſpiritale.* Quare dicitur ſpiritale corpus? quærit Auguſt. (Ser 71. in Nou. Enchir. ca. 91.) *niſi quia ad nutum ſpiritus ſeruiet. Quoniam tunc tanta erit concordia carnis & ſpiritus, viuificante ſpiritu ſine ſuſtentaculi alicuius indigentia ſubditam carnem, vt nihil nobis repugnet ex nobis: ſed ſicut foris neminem, ita nec intus noſipſos patiamur inimicos. Proinde quantum ad ſubſtantiam attinet, etiam tunc caro erit; propter quod & poſt reſurrectionem corpus Chriſti appellatum eſt caro* (Luc. 24.). *Quantum autem ad corruptionem qua nunc aggrauat animam, & ad vitia trahit, quibus nunc caro concupiſcit aduerſus ſpiritum, tunc non erit caro ſed corpus. Vnde dicitur; Caro & ſanguis regnum Dei non poſſidebit.*

1. Cor. 15. De Ciuit. lib. 13. cap. 22. Deinde, *corpora ſanctorum nullo ligno indigebunt, quo fiat vt nullo morbo, vel ſenectute inueterata moriantur; neque alijs vllis alimentis corporalibus, quibus eſuriendi & ſitiendi qualiſcumque moleſtia deuitetur. Sicut egebat Adam ante peccatum, quoniam certo & omni modo inuiolabili munere immortalitatis induentur, vt non niſi velint, poſſibilitate non neceſſitate veſcantur. Sicut Chriſtus poſt reſurrectionem manducauit, non neceſſitate,* inq. S. Auguſt. (Ser. 4. & 71 in nou.) *ſed poteſtate.* Tunc fiet ſermo qui ſcriptus eſt; *Abſorpta eſt mors in victoria.* (1. Cor. 15. Oſeæ. 13.) *Mori enim non poterunt,* vt ait Chriſtus Sadducæis (Luc. 20.).

Ench. cap. 87. 91. Deinde ſanctorum corpora pulchra erunt ac integra. *Promiſſum eſt enim ſanctis, quod nec capillus de capite eorum peribit, quantò minùs integritati corporum*

aliquid deerit, ſi dihil ſit defuturum ornatui: Ille ſupplebit, ſi quid hic ſanctis deſit ad integritatem; Ille ſi quid naturam grauat, reſecabit, qui omnes eorum capillos, ex quibus ornantur, cuſtodit. Nulla ergo erit deformitas, quam facit incongruentia partium, vbi & quæ praua ſunt, corrigentur; & quod minus eſt quod decet, vnde creator nouit, inde ſupplebitur. Fortaſſe, inquit D. Auguſt. *etiam in corporibus Martyrum videbimus vulnerum cicatrices, quæ pro Chriſti nomine pertulerunt: Non enim deformitas in eis, ſed dignitas erit, & quædam quamvis in corpore, non corporis, ſed virtutis pulchritudo fulgebit. Caloris porrò ſuauitas, quanta erit, vbi iuſti fulgebunt ſicut ſol in regno patris eorum? Quæ claritas in corpore cùm reſurrexit, ab oculis diſcipulorum potiùs abſcondita fuiſſe, quàm defuiſſe, credenda eſt. Non enim eam ferret humanus aſpectus, quando ille à ſuis ita deberet attendi, vt poſſet agnoſci.* De Ciuit. 22. ca. 29. De Ciuit. l. 22. ca. 20. Matth. 13. De Ciuit. l. 20. cap. 18. Hiero in c. 40. Iſai. Proſp. li. 1. ca. 11. de tit. cont.

Denique tam agilia erunt ſanctorum corpora, vt illic ſint, vbi eſſe voluerint, ſine vlla defatigatione ad eum locum celerrimè & breuiſſimo tempore moti. Sicut dicit Iſaias; *Qui ſperant in Domino, mutabunt fortitudinem, aſſument pennas vt aquilæ, current & non laborabunt, ambulabunt & non deficient.* Sed quid erit de reſurrectione paruulorum? *Credibilius,* inquit S. Auguſt. *accipitur, & probabilius, ac rationabilius, plenas ætates reſurrecturas, vt reddatur munere, quod acceſſurum erat tempore.* Et alibi; *Suam quiſque recipiet menſuram, quam vel habuit in iuuentute, etiamſi ſenex eſt mortuus; vel fuerat habiturus, ſi antè defunctus eſt. Vnde dicitur, In menſura ætatis Chriſti, non ſtaturæ, aut corporis. Iuuentus enim circa 30. annos à doctis definitur, in qua ætate & robore, quiſque reſurget.* Iſa 1.40. Aug. ſer. 71 in Nou. De ciuit. li. 22. cap. 15. Epheſ. 4.

Qualis vita ſanctis promittitur poſt reſurrectionem? æterna, & ſecundùm animam & ſecundùm In ſimbol.

corpus. Ne quis intelligat talem reſurrectionem, quali hîc quidam reſurrexerunt, iterumque ſunt mortui, vt Lazarus, & adoleſcens in Naim, & multi alij. Vita animæ in hoc conſiſtit, quòd Sancti Deum videbunt, ſicuti eſt: plenè ſatiati ab immenſa eius bonitate, ſecuri ſe numquam ab illa felicitate eſſe caſuros. Corporibus etiam omni robore & ſanitate firmatis immortaliter, aderunt conuenientia bona. Imò, quomodo nunc oculis corporalibus nouimus diſcernere viuentes à mortuis, dicimurque quadam ratione oculis corporis videre animã, ita ſenſibus corporeis incorporeum Deum, omnia regentem, & vbique præſentem, in nobis & in omni creatura ſentiemus. *Tunc etiam cogitationes, quas modò non videt niſi Deus, omnes inuicem videbunt*, inquit Auguſt. *Nemo ibi vult tectum eſſe, quod cogitat, quia nemo ibi malè cogitat.* Et alibi: *Cùm venerit Dominus*, ait, *& illuminauerit abſcondita tenebrarum, & manifeſtauerit cogitationes cordium; tunc nihil latebit proximum in proximo, nec erit quod quiſque aperiat ſuis, abſcondat alienis, vbi nullus erit alienus*, &c.

[Margin: Proſp. lib. 1. cap. 4. de vit. cont.]
[Margin: Aug. li. 22. de ciuit. ca. 29.]
[Margin: Ibid. c. 30.]
[Margin: Ser. 7. in Nou.]
[Margin: Epiſt. 6. ad Italicam]

Quanta autem erit illa felicitas ſanctorum, vbi nullum erit malum, nullum latebit bonum: vacabitur Dei laudibus, qui erit omnia in omnibus, vbi quilibet laudabit Deum de bonis quæ alius habet, æquè atque de ſuis, & ita tota illa ſuperna ciuitas in vnum Deum Patrẽ, & Filium, Spiritumq; ſanctum laudandum vnâ charitate exardeſcet. Tanta eſt autem pulchritudo iuſtitiæ, tanta iucunditas lucis æternæ, id eſt, incommutabilis veritatis atque ſapientiæ, vt etiamſi non liceret amplius, in ea manere, quàm vnius diei mora, propter hoc ſolum innumerabiles anni huius vitæ, pleni delitijs & circumfluentiâ bonorum temporalium, rectè meritoq; contemnerentur. Non enim falſo aut parue

[Margin: De Ciuit. lib. 22. cap. vlt.]
[Margin: Lib. 3. de li. arb. ca. 25.]
[Margin: Pſal. 83.]

Digitized by Google

paruo affectu dictum eſt; Melior eſt dies vna in atrijs tuis ſuper millia. Et, nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcenderunt, quæ præparauit Deus diligentibus ſe. Iſai 64. 1. Cor. 2.

MONITVM XVI.

Adhuc modicum lumen in vobis eſt. Ambulate dum lucem habetis, vt non vos tenebræ compræhendant.

Ioan. 12.

VArius poteſt eſſe huius Scripturæ ſenſus, quæ varietas placere debet, & oblectare animũ. *Cur enim,* inquit D. Bernard. *hoc diſpliceat in ſenſibus Scripturæ, quod in vſibus rerum aſſiduè experimur? In quantos, verbi cauſa, ſola aqua noſtrorum aſſumitur corporum vſus? Ita quilibet ſermo diuinus, non erit ab re, ſi diuerſos pariat intellectus, diuerſis animarum neceſſitatibus & vſibus accommodando.* Sit ergo prior ſenſus de Chriſto: Ego qui lux ſum ſplendens miraculis, doctrinis, exemplis, modico tempore vobiſcum ero. Citò enim per mortem erat eos relicturus, inſtabat mors, hora paſſionis iam venerat. Ambulate ergo ad meam lucem, donec vobiſcum ſum, credite doctrinis, exempla ſequamini, ad vtrumque miraculis moueamini: *Vt non vos tenebræ comprahendant*. Hoc factum eſt in Iudæis, obſcurati ſunt oculi eorum ne videant, quia ad lucem eius ambulare noluerunt: ablatum eſt ab eis Ser 51. In cant.

Digitized by Google

Pſal. 117. regnum Dei, & quicquid eò pertinet, quia lapidem angularem, id eſt, Chriſtum, reprobarunt;
Luc. 19. Nec cogitauerunt tempus viſitationis ſuæ, ideo deſolatio & temporalis, & ſempiterna eis ſuperuenit, vt ſæpe Prophetæ prædixerunt. *Abijciet*
Ozeæ. 9. *eos Deus meus*, ait Ozeas, *quia non audierunt eum, & erunt vagi in nationibus.* Huc pertinet libellus repudij datus Iudæis.

Secundus ſenſus eſt, vt intelligatur lux huius
Ioan. 9. vitæ, & tenebræ mortis. Sic Chriſtus, *Me oportet operari opera patris mei dum dies eſt. Venit nox quando nemo poteſt operari.* Significatur ergò, quòd vita hæc, in qua eſt oportunitas benè agendi, & me-
Iacob. 4. rendi, fluxa, breuis, ac incerta ſit. *Quæ eſt*
Eccleſ. 10. *enim vita veſtra?* ait Iacob. *Vapor eſt, ad modicum parens,*
Iſai 40. *& deinceps exterminabitur.* Et Iſaias; *Omnis caro fœnum,*
Pſal. 143. *& omnis gloria eius, vt flos fœni.* Et, *Dies hominis ſicut vmbra prætereunt.* Et, *Hodie homo eſt, & cras non comparet.* Dum ergo hanc lucem habetis, & in ea viuitis, ambulate, proficite in omni genere virtutum. *Vt non vos tenebræ comprahendant*, id eſt, ne mors inopinatò vos opprimat, vt ſæpè fit; quæ lucem huius vitæ aufert, ſimulque omnem benè agendi & meren-
Apoc. 10. di occaſionem. Hinc iurat Angelus per viuentem in ſęcula, quòd poſt hoc tempus non eſt aliud tempus merendi videlicet. Vnde & hortatur Sapiens;
Eccleſ. 14. *Ante obitum tuum operare iuſtitiam, quoniam non eſt a-*
Galat. 6. *pud inferos inuenire cibum.* Et grauiter monet Apo-
Part. 3. Paſt. adm 13. ſtolus; *Dum tempus habemus, operemur bonum ad omnes.* D. etiam Gregor. Sanos diligenter admonet, & ab alijs admonendos docet, vt ſalutem corporis exerceant ad ſalutem mentis, ex duabus cauſis
P. 1. Mon. 1. quas alibi diximus.

Tertius

Tertius ſenſus eſt, vt lux, ſit verbum Dei, doctrina veritatis, cui in loco hoc caliginoſo tanquam lucernæ ardenti, attendere & ſequi debemus, vt Petrus admonet, & Propheta Dauid. Eſt ergo comminatio populi fidelis, non ſtudentis ambulare, & proficere ad hanc lucernam; cui ſæpe minatur Dominus Verbi ſui, & doctrinæ veritatis ablationem. Sic Amos 6. ob ſcelera hominum minatur emittere famem in terram, non famem panis, inquit, neque ſitim aquæ, ſed audiendi verbum Domini. Et Apoſt. Paulus horribiliter dicit; *Terra venientem ſuper ſe bibens imbrem*, (doctrinæ ſalutaris) *proferens autem ſpinas, & tribulos, reproba eſt, & maledicto proxima.* Et per Iſaiam Vineæ non proferenti vuas, ſed labruſcas minatur, dicens: *Mandabo nubibus meis ne pluant ſuper eam*, id eſt, prædicatoribus, ne eam irrigent doctrinæ ſalutaris pluuiâ. Sicut videmus accidere multis regnis & prouincijs. Dum ergo lucem habetis, dum ſuppetit copia verbi Dei, doctrinæ ſalutaris, ambulate ad eam, facite quod vobis præſcribit, in eoque proficite. *Vt non vos tenebræ comprehendant*, id eſt, ne iſta auferantur, & incidatis in tenebras errorum. Quia enim homines non amant veritatem, nec eam ſequuntur, ſed prauitatẽ & concupiſcentiam cordis ſui: Hinc *illis mittit operationem erroris, vt credant mendacio*, inquit Apoſtolus. Quo quid horribilius, & magis metuendum? Dicit S. Auguſt. *eſſe inchoationem diuini iudicij, quòd hîc homines dolores & tormenta patiantur, & maximè damnũ intelligentiæ veritatis. De quo dicit Apoſtolus, Tradidit eos in reprobum ſenſum. Ea eſt cæcitas mentis.* quando bonum, malum creditur, verum, falſum: & contra.

2. Pet. 2. Pſal. 118. Amos. 6. Hebr. 6. Iſaiæ. 5. 2. Theſ. 2. In Pſal. 6. Rom. 1.

Digitized by Google

Tract. in Ioan. c. 12. Quartus ſenſus eſt, ſi iſta duo Modicum, & lumen, coniungantur, vt Auguſtinus coniungit, quod quiſque ſecum æſtimare debet, etſi valdè bonus ac ſapiens ſibi videatur, adhuc tamen modicum lumen veritatis & iuſtitiæ habeat, vt hac ratione ſe ad profectum excitet. Ambulate, ergo, id eſt, in cognitione veritatis eiuſdemque dilectione proficite, in quo præcipuè noſtra iuſtificatio poſt baptiſmum conſiſtit. Sic D. Antonius, *Semper quaſi in initijs conſtitutus, ſeipſum ad profectum concitabat, nouis cupiens augeri præterita, memor Paulinæ ſententiæ, Quæ retro ſunt obliuiſcens, ad ea verò quæ ſunt priora meipſum extendens.* Sic & ad diſcipulos concionabatur; *Nullus in arrepti propoſiti vigore laſſeſcat, ſed quaſi incipiens augeat ſemper, quod cœperit.* D. etiam Franciſcus, poſt ſtigmata Dominicæ crucis in corpore accepta, poſt tot annorum labores maximos, paulò ante mortem, ita ſuos hortabatur: *Eia fratres hodie incipiamus ſeruire Domino Deo noſtro, quia parum hucuſque profecimus.* Sic etiam orat Thom. Kemp. vir religioſus: *Adiuua me Domine Deus, in bono propoſito meo, & ſancto ſeruitio tuo, & da mihi nunc hodie perfectè incipere, quia nihil eſt quod hactenus feci.* Ideò aliquid lucis datur, vt per illud quæratur aliud. Qui non quærunt, eos dicit Paulus deeſſe gratiæ Dei, & in vacuum eam recipere. Ipſe de ſe, *Gratia Dei in me vacua non fuit.* Sic enim vult Deus & ſic ordinauit, vt homo per ea quæ accepit, quærat quæ nondum donata ſunt. Seruus piger in Euangelio, non de non ſeruato, ſed de non aucto munere damnatur, & portione quam acceperat, exuitur.

Athanaſ. in Vita.

Philip. 3.

Ibidem.

D. Bonau. in vita c. 14.

De Imit. Chriſti. lib. 1. ca. 19.

Proſp. lib. 2. de voc. gent. cap. 8.

Heb. 12.

2. Cor. 6.

1. Cor. 15.

Matth. 25.

Periclitatur enim amittere quod habet, qui non

non ſtudet proficere ad id quod non habet, per id quod habet.

Sic multi inchoant nouam vitam, & quia non laborant continuè proficere, redeunt facilè ad priſtinas ſordes. Nauis enim animæ, quia contra ictum fluminis nauigat, niſi continuâ mentis contentione conetur aſcendere, vi concupiſcentiæ malæ, facilè retrolabitur. *Mens*, ait S. Gregor. *cùm ad meliora nititur, quaſi contra ictum fluminis conatur; cùm ab intentione aſcendendi reſoluitur, ſine labore ad ima malè ducitur: niſi mentis contentio ferueat, vnda mundi non vincitur, per quam anima ſemper ad ima reuocatur. Eſt ea vera perfectaq; iuſtitia*, inquit D. Leo, *perfectorum, vt nunquam præſumant ſe eſſe perfectos, ne ab itineris nondum finiti intentione ceſſantes, ibi incidant deficiendi periculum, vbi proficiendi perdiderunt appetitum. Bona autem ſpei eſt homo*, inquit S. Auguſt. *ſi eum ſic proficientem dies vltimus huius vitæ inuenerit, vt adijciantur ei, quæ proficienti defuerunt, & perficiendus potius, quàm puniendus iudicetur.*

Greg. li. 11. Mor. cap. 27. 28.

Ser. 2. de Quadr.

De bono perſeuer. cap. 21.

M O-

MONITVM XVII.

Niſi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit ipſum ſolum manet.

Ioan. 12.

CHriſtianus tametſi baptiſmo ex parte renouatus, tamen multum adhuc retinet de veteri Adam, de veteri fermento, concupiſcentia mala, quam in ſe quotidie magis ac magis mortificare debet: Hinc etiam baptiſati monentur *exuere veterem hominem, expurgare vetus fermentum, mortificare facta carnis, membra terrena,* &c. Quamdiu enim caro ſeu Concupiſcentia praua, quæ quidem diſperſa eſt per totum hominem, in carne tamen ſenſibiliùs ac manifeſtiùs ſe prodit, quamdiu, inquam, illa viuit, dominatur, granum frumenti ſolum manet, nullos aut paucos fructus profert; impedit enim illa fructus bonorum operum, quæ inimica eſt Deo; legi enim Dei non eſt ſubiecta, nec enim poteſt, inquit Paulus. Quid enim impedit fructum caritatis, obedientiæ, pacis mutuæ, &c. nonne Superbia vitæ? Quid fructum temperantiæ, caſtitatis, &c. nonne Concupiſcentia carnis? Sunt enim *ſpinæ Euangelicæ, quæ ſuffocant ſemen verbi Dei*, inſpirationem & cogitationem bonam, propoſitum alicuius operis boni, ne fructus bonos producat. Mundus inquit quidam Sapiens, *à multis ſæpe*

Ephef. 4. 1. Cor. 5. Rom. 8. Coloſ. 3.

Rom. 8.

Matth. 13.

Kemp. lib. 3. cap. 22.

tis ſæpe reprehenditur, quòd fallax ſit & vanus, nec tamen facilè relinquitur, quia concupiſcentiæ nimis dominantur. Sed alia trahunt ad amandum, alia ad contemnendum: Ad amorem mundi trahunt deſiderium oculorum, carnis, & ſuperbia vitæ; ſed pœna ac miſeria ea ſequentes odium mundi pariunt & tædium. Sed vincit, proh dolor, praua delectatio mentem mundo deditam, & eſſe ſub ſentibus delitias reputat, quia Dei ſuauitatem, & virtutis amœnitatem, nec vidit nec guſtauit.

Niſi itaque granum frumenti mortuum fuerit, ſecundùm illam videlicet concupiſcentiam, fructum non adfert. Mortuum, inquam, non ſic vt non operetur ſuos motus, ſed ſic vt non dominetur, non vincat. Hinc dicit Apoſtolus; *Non regnet peccatum*, id eſt, ipſa Concupiſcentia, quæ ex peccato eſt, & ad peccatum inclinat, *in veſtro mortali corpore.* Non dicit, Non ſit, hoc enim in præſenti vita non obtinetur: Et non dicit, vt ſentiatis, ſed vt obediatis concupiſcentijs eius. *Ad hanc enim vitam pertinet*, inquit S. Auguſt. *Poſt concupiſcentias non eas; ad futuram vitam, Non concupiſces: item, ad hanc vitam pertinet, Non regnet peccatum in veſtro mortali corpore: ad illam verò, Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo*, &c. Tunc enim ne quidem ſentietur vllus concupiſcentiæ prauæ motus, aut in corpore, aut in animo. Sed quomodo aut vbi mortificabitur? Iuſſus fuit Ieremias Propheta lumbare lineum abſcondere in foramine petræ, & poſteà rediens, inuenit illud ibi computruiſſe. Significatur Concupiſcentia carnis, quæ vt computreſcat, id eſt, mortificetur, abſcondenda eſt in foramine Petræ, in vulneribus Chriſti. Crucifixi enim virtute ac gratiâ fit, vt non dominetur, non

Rom. 6.

Aug. de ſpir. & lit. cap. vlt.

Eccleſ. 18.

Ierem. 13.

præ-

Digitized by Google

præualeat, ſed opprimatur, & magis magiſque minuatur. Non mirum ergo ſponſam Chriſti ſiue columbam eius eſſe libenter *in foraminibus petræ*.
Ierem.48. Et monet Propheta: *Eſtote quaſi columba nidificans in ſummo ore foraminis.*

Contra Fauſtum. Hoc etiam figuratum eſt in Moyſe; de quo D. Auguſt. *Hoſtis intercludere molitus viam, extenſis Moyſi manibus, ſigno crucis Dominicæ ſuperatur.* Moyſes extenſis manibus crucifixi formam expreſſit, & quamdiu ſpiritus crucifixi agit mentem, ſuperatur Amalech, hoſtis noſter, qui viam ac progreſſum noſtrum impedire conatur. Sicuti etiam Iſraëlitæ aſpectu ænæi ſerpentis in deſerto exaltati, qui figuram Chriſti in ſimilitudinem peccatoris, & in cruce exaltati repræſentabat, ſanati ſunt à veneno ſerpentis: ſic Chriſtiani à veneno concupiſcentiæ malæ, prauâ ſuggeſtione antiqui ſerpentis, nobis afflatæ. Ergo ad Crucifixum recurrendum, vt moriatur granum, vt concupiſcentia praua ſuperetur.

Pſalm. 36. & ibi Aug. *Reuela Domino viam tuam*, inquit Propheta, id eſt, ait Auguſt. *Indica illi quid patiaris, indica illi quid velis.*
Galat. 5. *Quid enim pateris? Caro concupiſcit aduerſus ſpiritum.*
Rom. 7. *Quid ergo vis? Infelix homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Et quia ipſe faciet, cùm reuelaueris ei viam tuam, vide quid ſequitur; Gratia Dei per Ieſum Chriſtum Dominum noſtrum.* Quiſque ergo, diligenter obſeruare debet concupiſcentiam ſuam, eiuſque tentationem. Solet enim vna, aut altera maximè inter alias ſe exerere, & alias non quidem ſanare, ſed frænare. Sic experimur vnum maximè tentari & procliuem eſſe ad ſuperbiam, alium ad luxuriam, alium ad auaritiam, &c. *Neque enim vnius*

anima,

anima, inquit S. Chryſoſt. *multis ſufficere poteſt cupiditatibus; ſed ab alia, alia opprimitur, & diuiſa fit imbecillior cùm alia dominetur, & totum ad ſe animum trahat.* De Romanis dicit S. Auguſt. quod tam ingens in eis fuerit gloriæ cupiditas, vt ea vna cæteras cupiditates frænarint ac preſſerint. Obſerua erga tuam concupiſcentiam, quâ maximè laboras, & indica Domino in oratione, quam ad eum fundis, quid ab illa patiaris; & ſpera in eo, & ipſe faciet, id eſt, præſto aderit, vt faciat quod poſtulas.

Hom. 1. in cap. 1. Ioan.

Cont. Iulia. lib. 4. cap. 3. lib. 21. ciuit. cap. 26. lib. 5. c. 12.

Sic Sapiens; *Vt ſciui,* inquit, *quoniam non poſſum eſſe continens, niſi Deus det, adij Dominum, & deprecatus ſum illum ex totis præcordijs meis.* Sic Dauid quando in Pſalm. dicit, *Miſer factus ſum, & curuatus ſum, & lumbi mei impleti ſunt illuſionibus, & non eſt ſanitas in carne mea,* &c. Quid aliud facit, quàm quod æger oſtendit medico ſuum morbum, vt adhibeat medicamentum? Sic Auguſt. in Confeſſ. conſiderat & confitetur languores peccatorum ſuorum coram Domino, in triplici cupiditate, inuocans dexteram Dei ad ſalutem ſuam. *Ecce,* ait, *vulnera mea non abſcondo. Medicus es, æger ſum; miſericors es, miſer ſum,* &c. Reuela etiam Domino viam tuam in ſacra communione, quando medicum animæ tuæ ſumere deſideras, & te illi corporaliter coniungis; cibus enim iſte non ſolum eſt confortans ſanum, ſed & infirmum ſanans. Dicit D. Bernard. quod *peſſimum vlcus,* concupiſcentiæ ſcilicet prauæ, paulatim vi huius Sacramenti, *accedat ad ſanitatem. Et ſi quis veſtrum* (ſæpe communicantes alloquitur) *non tam ſæpe nec tam acerbos ſentit motus, iracundiæ, inuidiæ, luxuriæ, aut cæterorum huiuſmodi; gratias agat corpori & ſanguini Domini, quoniam virtus Sacramenti in eo operatur.*

Sap. 8.

Pſalm. 37.

Lib. 10. Confeſs.

In ſerm. de Cœna Domini.

Sicque

Citatus à D. Thoma in opuſculo 59.

Thom. Kemp. li. 4. c. 10. & 16.

Sicq; granum frumenti mortuũ, multum fructum adfert. Vnde idem Bern. de eodem Sacramento loquens; *Per hoc*, ait, *homo manſuetior efficitur ad correptionem, patientior ad laborem, ardentior ad amorem, ſagacior ad cautelam, ad obedientiam promptior, ad gratiarũ actionem deuotior.* Vnde monet quidam Sapiens, *frequenter recurrendum eſſe ad hunc fontem gratiæ & diuinæ miſericordiæ, quatenus,* inquit, *à paſsionibus tuis & vitÿs curari valeas, & contra vniuerſas tentationes & fallacias diaboli fortior atque vigilantior effici merearis. Vnde & inimicus,* inquit, *ſciens fructum & remedium maximum in ſacra communione poſitum, omni modo & occaſione nititur fideles & deuotos, quantùm præualet, retrahere & impedire*; atque ita, ad eam accedentem, docet orare. *O dulciſsime atque amantiſsime Domine, quem nunc deuotè deſidero ſuſcipere, tu ſcis infirmitatem meam, & neceſsitatem quam patior, in quantis malis & vitÿs iaceo, quàm ſæpè ſum grauatus, tentatus, turbatus, & inquinatus. Pro remedio ad te venio: pro conſolatione & ſubleuamine te deprecor. Tu ſcis quibus bonis indigeo præ omnibus, & quàm pauper ſum in virtutibus: Ecce ſto ante te pauper & nudus, gratiam poſtulans, & miſericordiam implorans. Refice eſurientem mendicum tuum, accende frigiditatem meam igne amoris tui, illumina cæcitatem meam claritate præſentiæ tuæ.* &c.

MO-

Digitized by Google

MONITVM XVIII.

Filius hominis tradetur gentibus, & illudetur, & flagellabitur, & conſpuetur, &c.

Lucæ 18.

PRoponitur fidelibus hoc Euangeliũ, in cuius initio Chriſtus prædicit imminentes paſſiones, vt earum conſideratione, lubentiùs & alacriùs quoslibet dolores ac labores ſuſcipiant, & amplectantur; quo Chriſto capiti ſuo ac Duci ſint ſimiliores, qui vitam ſuam à doloribus & laboribus inchoauit, in iiſdem tranſegit & finiuit. *Magna eſt gloria ſequi Dominum,* ait Sap. Glorioſum militi quòd ſuo Duci ſit ſimilis. Rebecca camelo inſidebat, videns verò ſponſum ſuum Iſaac euntem pedibus, & ipſa de camelo deſcendit, vt ei eſſet ſimilis; in typo Eccleſiæ, quæ ſponſa Chriſti, ſollicita eſt vt ſponſo ſuo conformetur. Vrias iuſſus à Dauide ire in domum ſuam, vt comederet, biberet, dormiret cum vxore ſua; Reſpondit, *Dominus meus Ioab, & ſerui Domini mei ſuper faciem terræ manent, & ego ingrediar domum meam, vt comedam & bibam, & dormiam cum vxore mea? non faciam rem hanc.* Sic nobis quoque dicendum; Dominus meus Chriſtus, & ſerui Domini mei, omnes ſancti in doloribus & laboribus ſemper fuerunt, & ego voluptatibus operam dabo? *Turpis eſt omnis pars,* inquit Auguſt. *ſuo vniuerſo non*

Eccleſ. 24. Geneſ. 24. 2. Reg. 11. Lib. 3. Cõf. cap. 8.

non congruens. Turpe delicatum membrum ſub ſpinato capite, ait Bern.

Ser. 5. de omnib. ſanct. *Chriſtus paſſus eſt pro nobis, vobis relinquens exemplum, vt ſequamini veſtigia eius*, ait D. Petrus, Quale exemplum? *Non delitiarum*, inquit Beda, *ſed tribulationum, laborum, contumeliarum, flagellorum, dolorum, opprobriorum, ſpinarum, crucis, vulnerum, mortis.* Apparuit Chriſtus S. Catharinæ Senenſi habens in dextra coronam auream, in ſiniſtra ſpineam, *dicens eligeret, vtram mallet.* At verò illa; *Ego*, inquit, *Domine, cupio in hac vita ſemper tuæ paßioni conformari*, ſimulque ſpineā coronā feruenter arripiens, illā vi multâ impreſſit in caput ſuum. S. verò Elizabeth ingreſſa templum & Chriſtum in cruce pendentem intuens, effuſa in lachrymas; *En*, inquit, *Saluator meus nudo corpore, ego gemmis, & auro onuſta; illius caput pungit corona ſpinea, meū venuſtat aurea; illum vallant opprobria, me omnes honorant. Sic illius ſequor veſtigia? ſic illius beneficia reuoluo? Memoria rerum à Saluatore geſtarū*, inq. S. Leo, *magnā nobis confert vtilitatem, ſi quæ veneramur credita, ſuſcipiamus imitanda. In diſpenſationibus enim Sacramentorum Chriſti, & virtutes ſunt gratiæ, & incitamenta doctrinæ; vt quem confitemur fidei ſpiritu, operum quoque ſequamur exemplo, &c.* Et infrà; *Legem viuendi remedia nobis noſtra ſanxerunt; & inde data eſt moribus forma, vnde mortuis impenſa eſt medicina.* Confundantur hæretici, qui audent dicere; Chriſtus ſoluit omnia, à nobis non niſi fides exigitur. Quale eſt Chriſti exemplum, talis eſt etiam eius doctrina.

1. Pet. 2. In illum loc. Petri. In vita c. 7. Ser. 7. de Epiphan.

Cant. 4. De illo dicitur in Cantic. *Labia ſponſi diſtillant myrrham.* quia doctrina eius, quid aliud ſonat, quā Myrrham? id eſt, crucem, mortificationem, odium ſui, voluptatum abdicationē, carnis refrænationē,

pau-

Digitized by Google

paupertatem ſpiritus, laborum patientiam. &c. Si- Prou. 5.
cuti contrà *labia meretricis*, id eſt, mundi & carnis,
quæ nos ſuis illecebris ad ſe trahere, ab amore ve-
ri ſponſi alienare conantur, *fauum diſtillant*, id eſt, Prou. 7.
ad ſuauitates & voluptates vocant. Venite, ine-
briemur vberibus, fruamur cupitis amplexibus, &c
Sicut Chriſtus, ita & eius Eccleſia de ſuis opera- Cant. 5.
rijs, vſque ad mortem pro Deo certantibus, dicit:
Manus meæ diſtillauerunt myrrham, inquit, D. Gregor. Hom. 10. in Euang.
Quia Apoſtoli & alij qui laborant in verbo, & do-
ctrina, ad exemplum Chriſti, & ipſi ad mortifica-
tionem, cæteraſque aſperitates hortantur. Sic Pau- Coloſ. 3.
lus; *Mortificate membra veſtra, quæ ſunt ſuper terram, for-
nicationem, immunditiam, libidinem, concupiſcentiam
malam, & auaritiam.* Et, *Si ſecundùm carnem vixeritis,* Rom: 8.
moriemini: Si ſpiritu facta carnis mortificaueritis, viuetis.
Sic Petrus, *Obſecro vos tanquam aduenas & peregrinos,* 1. Pet. 2.
*abſtinere vos à carnalibus deſiderijs, quæ militant aduerſus
animam.* Et Ioannes; *Nolite diligere mundum, neque ea* 1. Ioan. 2.
*quæ in mundo ſunt. Tranſit mundus, & concupiſcentia eius.
Curramus ergo,* ait Paulus, *per patientiam, ad propoſitum
nobis certamen, aſpicientes in authorem fidei & conſumma-* Hebr. 12.
*torem Ieſum, qui propoſito ſibi gaudio ſuſtinuit crucem.
Chriſtus,* inquit S. Gregor. *in carne apparuit, vt non ſo-
lùm per paſſionem nos redimeret, verumetiam per conuerſa-* In Paſtor. par. 1. cap. 3
*tionem doceret; exemplum ſequentibus ſe præbens rex fieri
noluit, ad crucis vero patibulum ſponte peruenit. Oblatam
gloriam culminis fugit, pœnam probroſæ mortis appetijt, vt
membra eius videlicet diſcerent fauores mundi fugere, ter-
rores minimè timere; pro veritate aduerſa diligere, proſpera
formidando declinare.*

Moyſes ligni immiſſione, aquas amaras, dul- Exod. 15.
ces fecit: ſic omnis aſperitas, crucis aſpectu, & co-

Digitized by Google

gitatione dulcoratur. *Si paſſio Chriſti*, ait S. Auguſt. *ad memoriam reuocetur, nihil eſt quod non æquo animo toleretur*. Iſraelitæ aſpectu ſerpentis ænei, ſanabantur; Num. 11. Ioan. 3. Hic ſerpens figura erat Chriſti crucifixi, qui habuit ſimilitudinem peccatoris, tamen peccato carens; quem Chriſtiani aſpicientes, ſanantur ab impatientia, acedia, luxu, & cæteris vitijs, quæ ſunt venenum, quod antiquus ſerpens afflat, & ſuggerit. *Cùm me pulſat aliqua turpis cogitatio*, inquit S. Aug. *recurro ad vulnera Chriſti. Cùm me premit caro mea, recordatione vulnerum Domini mei reſurgo. Cùm Diabolus mihi parat inſidias fugio ad viſcera Domini mei, & recedit à me. Si ardor libidinis moueat membra mea, recordatione vulnerum Domini mei extinguitur. In omnibus aduerſitatibus meis non inueni tam efficax remedium quàm vulnera Chriſti.* Sic Auguſt.

In Manuali, cap. 21.

Ponitur verò hoc Euangeliũ ab Eccleſia etiam eo die ante oculos fidelium, quo mundus iſte ſolet ſe ad omnes leuitates, voluptates, laſciuias, comeſſationes, ebrietates effundere, ignem Concupiſcentiæ malæ, quæ ad omnia ſcelera accendit, aquâ Dominicæ paſſionis extinguere, vel ſaltem tẽperare cupiens. Primò propter myſterium, quod in cruce ac morte Chriſti, Chriſtiani attẽdere debẽt, quod illos à peccato reuocat; *Quidquid enim in cruce geſtum eſt*, inquit S. Aug. *ita geſtum eſt, vt ijs rebus non tantum myſticè dictis, ſed etiam geſtis configuraretur vita Chriſtiana, quæ hic geritur. Sicut enim ipſe crucifixus eſt carne, ita & Chriſtiani carnẽ ſuam crucifigũt cum vitijs & concupiſcentijs. Sicut ipſe mortuus eſt carne, ita & ipſi peccato, & cupiditatibus prauis moriuntur*. Quod factũ in bonis Chriſtianis aiebat Paulus; *Vetus homo noſter ſimul cum illo crucifixus eſt, vt deſtruatur corpus peccati, vt vltra*

Ench. 53.

Rom. 6.

Vltra non ſeruiamus peccato. Et de ſe; *Chriſto confixus ſum cruci, Viuo autem iam non ego, viuit verò in me Chriſtus.* Galat. 2.
Ad quod omnes hortatur Petrus, *Chriſto igitur paſſo in carne, & vos eâdem cogitatione armamini*, id eſt 1. Pet. 4.
cùm Chriſtus paſſus ſit in carne, ſiue, ſecundùm humanam naturam; (ſecundùm Diuinitatem enim eſt impaſſibilis) & vos quoque ſimili cogitatione, intentione, & propoſito armate vos, id eſt, cogitate & reputate vos ſimiliter eſſe mortuos peccato, & carnali concupiſcentiæ; & ad huiuſmodi mortem contendite, ſicut Chriſtus voluntariè mortuus eſt ſecundùm carnem.

Secundò, vt fideles cauſam quærant, cur tanta Maieſtas tam acerbam & ignominioſam mortem ſubierit, & non inuenientes aliam, quàm peccata hominum, ab ijs maximè abhorrerent. *Vulneratus eſt*, inquit Propheta, *propter iniquitates noſtras; attritus eſt propter ſcelera noſtra*. Quando quis occidit patrem Iſai. 53.
alicuius, aut benefactorem, quanto eum odio perſequitur? quantâ vindictæ cupiditate ſtimulatur? peccata ſunt, quæ optimum tuum patrem ac benefactorem in crucem egerunt, & ea non deteſtaberis? non ea, quaſi te vindicando, penitus delere conaberis? Hinc illi qui ad peccata redeunt, Dei filium rurſum dicũtur crucifigere, cõculcare, quantum videlicet in ipſis eſt; ea agentes, quæ eum vulnerarunt, & cruci affixerunt. Quod ſignificauit ignotus ille homo, de quo Thomas Cantiprat. qui Heb. 6. 10.
inuentus de nocte ante tabernam, miſerabiliter Lib. 2. ca. 49. Nu. 10.
lagatus, & ſanguine cruentatus; & interrogatus quis tantæ læſionis eſſet auctor, reſpondit, iuuenes perditiſſimi, qui in iſta taberna ad ludũ teſſe-

rarum ſedentes, blaſphemijs & iuramentis inuicem contendunt. Qui eo nomine grauiter repræhenſi, ſed negantes aliquem à ſe vel verbo vel facto laceſſitum. Et mox ſurgentes, cùm hominem cruentatum quærerent, nec inuenirent; conuerſi ſinguli ad ſeipſos, animaduertunt iuramentis ſuis terribilibus, rurſum Chriſtum Dominum contumelijs affectum, rurſum improperijs cruciatum.

Cæcus autem clamans, pro lumine corporis, docet nos petere à Chriſto illuminationem cordis. *Si*, inquit Auguſt. *deſiderauit ille lumen corporis, quantò plus deſiderare debetis lumen cordis?* In Scripturis ſacris, & ignorantia, & iniquitas tenebræ vocantur; ſicut & ſcientia, & iuſtitia, lumen. Ille ergo benè illuminatus eſt, qui nouit & facit bonum. Quod petebat à Domino Propheta dicens; *Doce me facere voluntatem tuam.* Et, *Intellectus bonus, omnibus facientibus eum. Bonum intellectum habet*, ait S. Aug. *qui quod faciendum eſt, rectè intelligit, & facit. Nec eſt vera ſcientia boni, niſi ad hoc comprehendatur, vt agatur*, ait D. Proſp. *Ecce*, inquit Iob *pietas, ſiue cultus Dei eſt Sapientia*; colitur autem Deus fide per charitatem operante. Et Auguſt. *Vera Sapientia eſt, noſſe & amare Deum, cuius initium eſt timor Domini.* Quando igitur orat Propheta, *Illumina oculos meos: Illumina tenebras meas*: non ſolùm petit boni ſcientiam, ſed & iuſtitiã & caritatẽ. Et quando orat; *Iuſtificationes tuas doce me*; nomine doctrinæ, ea intelligitur gratia, quâ non ſolùm facienda nouimus, ſed etiã cognita facimus; nec ſolũ diligẽda credimus, verumetiã credita diligimus. Et Chriſtus ideo potiſſimũ lux dicitur; quia nos aberroribus agendorũ & prauitate noſtra purgans, ita q́ agendũ ſit, docet, vt hoc ipſum etiã agere donet.

Ser. 40. in Nou.

Pſal. 110
Aug. ibid.
Proſp. Sent. 24.
Iob 28.

In pſal. 110
Pſal. 12.
Pſal. 17.
Pſal. 118.
Aug. de gratia Chriſti. cap. 13. & ſeq.

Ioan. 1. & 12.

Ve-

Verùm religioſam vitam agere diſponens, multos ſtatim experitur contradictores, qui bonum eius propoſitum impedire conantur; vt hic cæcus. *Qui* enim *præibant, increpabant eum, vt taceret.* Pręeuntes autem ſunt, 1. peccata, quibus aſſueuimus; cupiditates & inclinationes malæ, quibus ſeruiuimus, quæ impediunt conuerſionem; vti experiebatur in ſua Auguſtinus; *Retinebant me*, inquit in Confeſſ. *nugæ nugarum, vanitates vanitatum antiquæ amicæ meæ, dicentes, Dimittisne nos? & à momento iſto nō erimus vltra tecum in æternum? & dicebat conſuetudo violenta: Poteriſne ſine iſtis?* &c. 2. præeuntes Dominum, mali ſunt & mundani amantes terrā, ſapientes puluerē, nihil de cœlo ducentes, qui non exſpectant Dei directionem, iudicium, voluntatem; ſed ſuo arbitrio, iudicio, conſilio feruntur. Hi contradicunt, & doloſis verbis ſanctum propoſitum cupiunt deterrere, Quid pateris? quid inſanis? Boni ſequuntur Dominum, quia omnia ex eius ſententia & conſilio agunt, nihil ex ſuo. De bonis ouibus dicitur, quòd *ſequuntur ſuum paſtorem.* & Ieremias dicebat Domino; *Non ſum turbatus te paſtorem ſequens.* Et Dauid, *Adhæſit anima mea poſt te.* Grauiter repræhenſus Petrus, quòd Dominum præire volebat, volens dare conſilium Chriſto paſſuro: prohibere eum ab opere maximæ obedientiæ, humilitatis, caritatis. Dictū eſt ei, *Vade poſt me Satana.* 3. ſignificatur, quòd etiam interdum illi qui cum Chriſto ambulant, & boni videntur, ex quadam animi cæcitate, & affectu carnali alios à Chriſto retrahunt, à religione, Dei cultu, &c. parentes, liberos ſuos; amici amicos. &c. ſicut patet, in S. Bernardo, Thoma, & alijs.

Lib 8. c. 11

Ioan. 10. Ierem. 17. Pſal. 62. Ibi Auguſt. Matth. 16.

Aug ſer. 40 in Nou.

Digitized by Google

Quid verò cæcus: *at ille multò magis clamabat*. Cõfundit eos qui ſtatim à bono incepto reſiliunt, vbi ſentiunt aliquam contradictionem, repræhenſionem, irriſionem. Orabat Dauid,
Pſal. 118. *Redime me à calumnijs hominum*; non vt non audiam, ſed vt nõ eis ſuccumbam, non propter eas bonum propoſitum deſeram. Et cũ rideretur à Michol vxore, quòd Rex Iſrael, nudus quaſi vnus de ſcurris, ſaltaſſet ante ar-
2. Reg. 6. camDomini, dixit illi, *Vilior ſiam pluſquam factus ſum*;
Actor. 9. *& ero humilis in oculis meis*. De Paulo conuerſo dicit Lucas, quòd ſtupentibus Iudæis & eum impedire volentibus, *multo magis conualeſcebat, & confundebat Iudæos*. *Tu ne cede malis*, ait Poëta, *ſed contrà audentior ito*. Sic flamma ignis vento extingui videtur, ſed augetur magis. Auguſtinus de ſe & ſocijs in con-
Lib. 9. Cõf. cap. 2. uerſione dicit, quòd verba Dei, & exempla ſanctorum, benè cogitata & expenſa, *abſumebant omnem torporem, & accendebãt eos validè, vt omnis ex lingua ſubdola contradictionis flatus, inflammare eos acriùs poſſet, non extinguere*.

In methodo Conf. Doctor quidam dans remedia contra tentationes, monet dandam eſſe operam, vt ex tentationibus dæmonum & hominum meliores euadamus; Si ad libidinem, inquit, aut gulam ſollicitaris, aliquid de conſuetis cibis, & licitis voluptatibus ſubtrahe: ſi ad auaritiam, auge eleëmoſynam: ſi ad ſuperbiam vel inanem gloriam, magis te humilia in omnibus, ita fortè fiet vt confuſus aduerſarius non audeat te tentare, ne qui mali operis gaudet eſſe author, boni occaſionem miniſtret.

MONITVM XIX.

Væ homini illi per quem ſcandalum venit.

Matth.18.

CONuerſatio noſtra coram Deo eſt,& corā hominibus, ideoque diligenter curandum,ne offendatur Deus,ne proximus ſcandalizetur: ſed, iuxta admonitionem Pauli, prouideamus bona coram Deo,& corā omnibus hominibus. Cogitatio de præſentia Dei,non ſolùm ad hoc eſt vtilis,vt benè ſemper confidamus, ſcientes bonum & potentem Deum nobis ſemper eſſe præſentem,eique nos curæ eſſe; ſed vel maximè ad fugam vitiorum & incrementa virtutum. Hinc mandat Dominus Abrahæ, *Ambula coram me,& eſto perfectus*, ſeu vt alij legunt, *& eris perfectus.* Quod ſe præſtitiſſe ipſemet dicit; *Dominus*,inquit, *in cuius conſpectu ambulo,mittet angelum ſuum.* Eſt autem corā Deo ambulare, ſemper intueri Deum quaſi præſentem ſibi, & idcirco cautiſſimum, modeſtiſſimum, & deuotiſſimum Deo incedere. Sic dicitur de Enoch,Noe, & alijs, quòd *ambularunt cum Deo*, non ſolùm quia ei in omnibus conſentiebant, ſed etiam quia cogitabant ſe eſſe ſemper in oculis Domini, ſuaque omnia coram eo facere. Dicebat Helias Propheta, *Viuit Dominus, in cuius conſpectu ſto. Cuius ſententiæ memor D. Antonius, talem ſe præbere cupiebat, qualem ſciebat dignum eſſe Dei conſpectibus,purum corde,& paratum obedi-*

Rom. 12.
Geneſ. 17.
Geneſ. 24.
Geneſ. 5.
3. Reg. 17
Athan. vita

Tob.4. *obedire voluntati eius.* Admonebat ita filiũ Tobias; *In mẽte habeto Deũ*, videlicet obiectiuè, quoad iugẽ cogitationẽ & reuerentiã: hinc duo quę ſequũtur, velut ſua ſponte emergũt; *Caue ne aliquãdo cõſentias peccato, & prætermittas præcepta Dei.* Scripſit quidã Poëta,

Viuere flagitio ſi vis, Tite, liber ab omni;
In deſolato ſit tua vita loco.
Atque ibi quicquid ages, furtímve, palámve, memento,
Inſpectatorem ſemper adeſſe Deum.

Thales Mileſius dicebat, homines exiſtimare debere, Deos omnia cernere, Deorũque omnia eſſe plena: atque ita omnes fore caſtiores, ſi Deo teſte & inſpectore, ſe omnia agere crederent. De qua ſententia Cicero ait, Omnem virtutis Philoſophiam, hoc vno verbo vir ſapiens complexus eſt.

Laert. li. 1. Lib. 3 de Legib.

Conuerſatio noſtra etiã corã hominibus eſt, & ideo prouidendũ, ne illos aliqua in re ſcandalizemus; *Væ enim homini per quẽ ſcandalũ venit, expedit ei vt ſuſpendatur mola aſinaria in collo eius, &c.* quo ſignificatur illũ grauiſſimo ſupplicio dignũ. Et alibi dicit Chriſtus, quòd *Angeli tollent omnia ſcandala de regno eius*, i. *de Eccleſia præſentis temporis*: inq. S. Greg. *In regno enim beatitudinis non inueniuntur; & mittentur in caminũ ignis.* Eſt autẽ ſcandalũ, dictũ vel factũ malũ vel ſaltẽ mali ſpeciẽ habens, præbens alteri occaſionẽ ruinæ ſpiritualis, i. peccati. Sumitur autẽ ratio nominis ab ambulantibus, & ad lapidẽ impingentibus, atque cadentibus. Talis enim lapis ſcandalũ i. offendiculũ appellatur. Exempli gratia: Qui impudica verba corã alio loquitur, is alteri prębet occaſionem impudicitiæ. Sicut & ille qui impudica loquenti arridet: videtur enim eius ſtultiloquia approbare, etſi in animo nõ faciat. Et ſi quidẽ eo fine

Matth. 18. Matth. 13. Hom. 12. in Euang.

dicat

dicat quis,vt alius peccet & ruat,omninò ſcandali prauitatē elegit:At ſi aliũ ſcandalizet,ruinā tamen eius non quærens,minore ſcandalo peccat, quàm prior:Si tamen res ex ſe ad id inducat,etiā mortaliter peccat,ſi occaſionem peccandi mortaliter dat. Si autē ille cui præbetur occaſio peccandi,tā fortis ſit vt non peccet, non minùs tamē peccat qui occaſionem dat, quā ſi alter peccaret. Scandalizans enim ad ruinā eũ induxit, quantũ ex opere ipſius, aut ipſomet fuit. *Venenũ propinauit,etſi alius nō biberit*, inq.Chryſ.Sic dicit S.Aug de malis Paſtoribus,qui corā ouibus ſuis malè viuũt,quòd eas occidāt,quātũ,videlicet,in ipſis eſt, etſi illę tā fortes ſint, vt nō moriantur,ſequentes regulā Domini; *Quæ dicũt facite;quæ autē faciunt,nolite facere:dicũt enim & nō faciũt.* Tract. de Paſtor.ca 4 Matth.23.

Quando autē ſcandalũ tantũ ſpeciē mali habet, tunc corā eo qui intelligit ipſum reuera bonũ eſſe, abſque ſcandalo fit. Alioqui tale ſcandalũ etiam vitandũ;vnde Apoſtolus: *Ab omni ſpecie mala abſtinete vos.*& in Deut.dicitur: *Corā cæco non pones offendiculũ.* Sed quid ſi quis cadat occaſione bonorũ operũ, nullā mali ſpeciē habentiũ,quæ homines boni faciunt? Tantā vult nos Dominus gerere curā fraternæ ſalutis,vt ſi ex recto noſtro facto videamus eũ peccare,(maximè ſi ex ignorantia aut infirmitate) & à peccato ſuo conuertendus ſperetur, ſi bonum opus noſtrũ paululũ vel intermiſſum, vel occultatũ fuerit (ſi ſine peccato fieri poſſit) debeamus illud intermittere vel occultare. Neceſſaria autem opera nunquam licet omittere propter ſcandalum acceptum ; quia nemo poteſt peccare , vt alium à peccato liberet. Si autem nulla ſperetur correctio locum habebit illud Euangelij : 1. Theſ.5. Deut.19.

Sinite

Matth. 15. *Sinite illos, cæci ſunt, & duces cæcorum.* &c. Alioqui Dominus ad ſalutem diſcipulorum conſeruandam,
Ioan. 16. multa tacebat, ne ſcandalizarentur. *Adhuc,* inquit, *multa habeo vobis dicere, ſed non poteſtis portare modò.* Falſò autem aliquid docere, aut aliquid mali ob ſcan-
Hom. 7. in Ezech. dalum facere, nunquam licet. Vnde S. Gregor. *Inquantum ſine peccato poſſumus, vitare proximorum ſcandala debemus. Si autem de veritate ſcandalum ſumitur, vtilius permittitur naſci ſcandalum, quàm veritas relinquatur. Non enim ſunt facienda mala, vt veniant bona.*

Rationem vitandi ſcandali ſumit Dominus ex
Rom. 3. duobus. Primò ex Angelis. *Angeli eorum,* inquit, *ſemper vident faciem patris, qui in cælis eſt.* Deus tanti eos fecit, vt etiam Angelos eorum miniſterio deputârit.
Hebr. 1. *Nonne,* (inquit Apoſt. de Angelis loquens) *omnes ſunt adminiſtratorij ſpiritus, in miniſterium miſſi propter eos, qui hæreditatem capient ſalutis? Cuilibet fidelium,*
In pſal. 48. inquit D. Baſil. *eſt Angelus aſſiſtens & adiunctus, Patrē*
In cap. 18. Matth. *qui in cælo eſt, videre dignus.* Et D. Hieron. *Magna dignitas animarum, vt vnaquæq; habeat ab ortu ſuæ natiuitatis in cuſtodiam ſui Angelum delegatum.* Sic & S. Hila-
Can. 18. ſup. Matth. rius, *Saluandorum per Chriſtum orationes Angeli quotidie offerunt Deo, ergo periculosè ille contemnitur.* Varia autem ſunt officia, quę Dei ordinatione Angeli hominibus præſtant. 1. Sicut dæmones *circumeunt*
1. Pet. 5. *nos, quærentes quem deuorent;* ita ſancti *Angeli cuſtodiunt*
Pſal. 90. homines, *prout illis Deus mandauit.* 2. Sicut illi tentāt
1. Theſ. 3. homines, & ad malum ſollicitāt; ita hi è diuerſo, ad
Pſal. 102. bonum exhortantur. 3. Sicut illi dum eiecti ſunt, *ſeptem alios ſpiritus nequiores aſſumunt, vt priſtinam do-*
Matth. 12. *mum ſubintrent;* ita hi alios angelos ſanctos in adiutorium aſſumunt; quemadmodum apud Danielē
Dan. 10. vnus eorum dicebat; *Adiutor meus eſt Michaël.* 4. Si-

cut

Digitized by Google

nit dæmones ſollicitè petunt à Deo, vt permittantur tribulare iuſtos, ſi quomodo eos ad blaſphemandum Dominum inducant, vtque permittantur, mendacijs decipere homines; ita hi orant Dominum, vt miſereatur populi ſui, veritatem eos docens, & in pietate cuſtodiens. *Vſquequo* (clamat Angelus apud Zachariam) *non miſereberis Ieruſalem, & vrbium Iuda*? 5. Satanas inſidiatur nobis vt impediat orationes noſtras; Angeli ſancti *offerũt eas Deo*. 6. Dæmones adſunt homini morienti, vt eum, ſi poſſint, ſecum rapiant; Angeli ſanctorum animas ad cœlum portant. Iob.1. 3.Reg.22. Zach.1. 1.Theſ.2. Apoc.8. Tob.12. Luc.16. Baſil.in pſal.7. Greg.hom. 39.

Secunda ratio vitandi ſcandali ſumitur efficaciùs ex ipſo filio Dei, qui tanti eos fecit, vt ipſemet venerit, demittendo ſe vſque ad carnẽ, mortẽ, crucẽ, vt eos ſaluaret. Vnde Dauid admirans, *Quid eſt homo*, inquit, *quia reputas eũ*? *Hominẽ enim pretioſum aliquid eſſe oſtendit, quando pro eo vnici ſanguinẽ effudit*, inq. Aug. Hanc cauſam maximè vrget Apoſt. quãdo ait de ſcandalo. *Noli*, inq. *cibo tuo illum perdere, pro quo Chriſtus mortuus eſt*, Et alibi, *Et peribit infirmus in tua ſcientia frater, propter quem Chriſtus mortuus eſt. Si Chriſtus*, inquit D. Bern. *proprium ſanguinem dedit in pretiũ redemptionis animarum, nonne tibi videtur grauiorem ab eo ſuſtinere perſecutionem, qui ſuggeſtione malignâ, exemplo pernitioſo, ſcandali occaſione, auertit ab eo animas, quas redemit, quàm à Iudæo, qui ſanguinem illum fudit*? Sicut maximum Deo ſacrificium eſt zelus animarum; *maius enim miraculum eſt*, inquit S. Gregor. *peccatorem conuertere, quàm carne mortuum ſuſcitare: in iſto enim reſuſcitatur caro iterum moritura, in illo verò anima in æternum victura*: Ita grauiſſimum ſcelus hominẽ à Deo auertere. Pſal. 143. Auguſt.in illum pſal. Rom.14. 1.Cor.8. S.Bernard. In Dialog. lib.13.c,17 1.Reg.2. & 3.

Dicit

Dicit Scriptura de filijs Heli; Erat peccatum puerorum grande nimis coram Domino, quia detrahebant homines à Sacrificio Domini; vnde etiam grauiſſimè puniuit. Si ſolùm impedimento eſſe ne ſacrificium arietum aut hircorum, &c. offeratur Deo, ſic puniuit Deus: quâ irâ mouebitur in eum, qui impedit ab opere bono, quod ſecundùm ſe placet Deo, & ab eius manibus animam aufert, quam ſanguinis ſui dato pretio redemit? Quàm alienus ab omni ſcandalo fuerit Apoſtolus, declarat his verbis; *Si eſca ſcandalizat fratrem*
1.Cor.8. *meum, non manducabo carnem in æternum, ne fratrem meum ſcandalizem.* Et, *Nemini dantes vllam*
2.Cor.6. *offenſionem, vt non vituperetur miniſterium noſtrum.*
Rom.14. Et alios hortatur, *Hoc iudicate magis ne ponatis offendiculum fratri, vel ſcandalum*, Et, *Sine offenſione*
1.Cor.10. *eſtote Iudæis & gentibus, & Eccleſiæ.*

MONITVM XX.

Cùm ieiunaſſet quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, &c.

Matth. 4.

Epiſt.86. EGo, inquit S. Auguſt. *in Euangelicis, & Apoſtolicis literis, totoq́; inſtrumento, quod appellatur nouum, animo id reuoluens, video præceptum eſſe ieiunium. Quibus autem diebus non oporteat ieiunare & quibus oporteat, præ-*
Idem epiſt. 119.ca.15. *cepto Domini vel Apoſtolorum non inuenio definitũ.* Quadrageſima ſanè ieiuniorum habet authoritatem,
Exo.23.34 & in veteribus libris, ex ieiunio Moyſis & Eliæ: &
3.Reg.19. ex Euangelio, quia totidem diebus Dominus ieiuna-

nauit, demonſtrans Euangelium non diſſentire à lege & Prophetis. Vnde & D.Ignatius; *Quadrageſimale ieiunium,ne ſpernatis; continet enim exemplum Dominicæ conuerſationis.* Ieiunium autem Quadrageſimæ eſſe Apoſtolicam traditionem clarum eſt ex D.Hieronymo: *Nos, inquit, vnam Quadrageſimam, ſecundùm traditionem Apoſtolorum, toto anno, tempore nobis congruo,ieiunamus.* Et S.Leo, agens de eodem ieiunio; *Meritò,inquit,à S.Apoſtolis per doctrinam Spiritus S.maiora ſunt ordinata ieiunia, vt per commune conſortium crucis Chriſti,etiam nos aliquid in eo,quod propter nos geſſit,ageremus.* Et alibi; *Quod ergo dilectiſſimi omni tempore, vnumquemq; conuenit facere Chriſtianũ,id nunc ſolicitiùs & deuotiùs exequendum, vt Apoſtolica inſtitutio, 40. dierum ieiunio impleatur non ciborum parcitate tantummodo,ſed priuatione maximè vitiorum.*

Math. 4. Epiſt. 8. Epiſt.ad Marcellum Ser. 9. de Quadr. Ser. 4. & 6.

At Theophilus Alexandr. non tantùm ex Apoſtolica traditione, ſed ex Euangelica Quadrageſimale ſibi ieiunium vindicat. Sed ante Tertullianus Quadrageſimæ ieiunium, quod ipſe appellat ieiunium Paſchatis,tam ex Scriptura, quã ex Traditione maiorum eſſe præſcriptum, Catholicam Eccleſiã profiteri ſolitam tradit. *Vt igitur hi 40.dies,* inquit Auguſt. *in ieiunio obſeruentur ante Paſcha,Eccleſiæ conſuetudo roborauit. Montaniſtæ tres in anno faciunt Quadrageſimas, quaſi tres paſſi ſint Saluatores*, ait Hieron. *non quòd & per totum annum,exceptâ Pentecoſte, ieiunare non liceat,ſed quòd aliud ſit neceſſitate,aliud voluntate munus offerre.* Ideoque dicit Apollonius apud Euſebiũ: Montanum primum leges ieiuniorũ impoſuiſſe, quia ipſe primus plures Quadrageſimas anno neceſſarias eſſe docuit. Et ſanè nulla innititur origo Ieiunij vnius Quadrageſimæ poſt Apoſto-

Theoph. Paſch.ep.1. in fine. Aduerſ. Pſychic.c. 13. Epiſt.ead. ca.17. Eadem ep. ad Marc. Lib. 5.c.18 hiſtor.

Digitized by Google

poſtolos, vt liqueat ab eis traditum eſſe.

Teleſphorus quidem à Petro ſeptimus inueniens Quadrageſimam iam ab omnibus fidelibus obſeruari, adiecit, vt Clerici aliquot dies ieiunando excederent Laicos. *Cognoſcite,* inquit, *à nobis & à cunctis Epiſcopis in hac ſancta & Apoſtolica ſede, congregatis, ſtatutum eſſe vt ſeptem hebdomadas plenas ante ſanctū Paſcha, omnes clerici in ſortem Domini vocati, à carne ieiunent, quia ſicut diſcreta debet eſſe vita Clericorū à Laicorū conſuetudine, ita & in ieiunio debet fieri diſcretio.* Hoc ipſum autem Quadrageſimale ieiuniū obſeruandum eſſe neceſſariò, per publicū Eccleſię edictū, Diaconus pręconis voce fungens, publicè pronuntiabat. Vnde D. Baſil. *Ieiunium per omne tempus vtile eſt his, qui illud ſuſcipiunt.* Et paulò poſt; *Sed multò magis hoc tempore, quo per vniuerſum terrarum orbem vndiq; denuntiatur ieiunij præconium; nec vlla eſt inſula, nec terra continens, non ciuitas, non gens vlla, non extremus mundi angulus, vbi non ſit auditum ieiunij edictum, & ſummo gaudio accipiunt.*

Orat. 2. de Ieiun.

Ad hæc ſpectat, quod ieiunij legem non obſeruantem Nazianzenus Celeuſium præfectum redarguit, dicens; *Legibus iniuriam facis iudex, qui non ieiunas. Et quomodo leges humanas ſeruabis, qui Diuinas contemnis, ac pro nihilo putas? purga tribunal tuum.* Appellat enim ieiunij præceptum, diuinam legem, quod adeò in Eccleſia ſacroſanctum, ac penitus inuiolabile haberetur. *Quod pium eſt,* inquit Leo, *agere non indictum, impium eſt negligere prædicatum.* Ob eandem cauſam Auguſt. hæc ad populum; *Rogo vos fratres & admoneo, vt in iſto legitimo, & ſacratiſſimo tempore, exceptis Dominicis diebus, nullus prandere præſumat; niſi fortè ille quem infirmitas ieiunare non permittit: quia*

Epiſt. 74.

Ser. 3. de ieiun. 10. menſ.

Serm. 62. de temp.

alij;

Digitized by Google

aliis diebus ieiunare remediũ eſt, aut præmiũ: in Quadrageſima nõ ieiunare, peccatũ eſt: alio tẽpore qui ieiunat accipit indulgẽtiã, in quadrageſima qui non ieiunat, ſentiet pœnã.

At Hieron. ab huius præcepti cenſura, nec infirmam ætatem patitur eſſe immunem. Scribens enim ad Lætam de inſtitutione filiæ, prohibens in tenella ætate onera abſtinentię; *In Quadrageſima tamen*, inquit, *Continentiæ vela pandenda ſunt, & tota aurigæ retinacula equis laxanda properantibus.* Hæc ideo quòd eiuſmodi ieiunium cæteris venerabilius ac maiori obſeruantia dignius haberetur. Vnde idem ad Euſtoch. *Ieiunium*, inquit, *totius anni, æquale eſt, excepta Quadrageſima, in qua conceditur diſtrictiùs viuere.* Et de Aſella ſanctiſſima virgine eiuſmodi adfert exemplum; *Cùm per omnem annum iugi ieiunio paſceretur, biduo triduoq́; ſic permanens; tum verò in Quadrageſima nauigij ſui vela tendebat, omnes penè hebdomadas vultu lætante coniungens; & quod impoßibile forſitan eſt hominibus ad credendum, Deo autem præſtante poßibile eſt, ita ad quinquagenariam peruenit ætatem, vt non doleret ſtomachum, non viſcerum cruciaretur iniuriâ.* Epiſt. 7. Epiſt. 22. Epiſt. 15.

Mira quidem ſunt hæc, ſed non noua. Nam de Chriſtianis teſtatur Lucianus, ſic ſolitos ſeruare ieiunium, vt quod ait, *decem ſoles ſine cibo tranſigerent.* At maiora ſunt quæ S. Gregor. Naz. de habitantibus Ponticam ſolitudinem ſui temporis Monachis ſcribit, complures ex illis fuiſſe, qui totos 20. dies totidemque noctes à cibo abſtinerent, dimidia ex parte Chriſti ieiunium imitantes: Ex eiſque vnum ſui gregis ouem fuiſſe teſtatur. Et Auguſt. ad Caſulanum, nonnullos ſuo tempore repertos eſſe, qui vltra hebdomadam perpetuũ ſeruaſſent ieiunium, ſe nouiſſe tradit: atque addit, ad ipſum In Philopat. Ad Hillenium de Monachis. Epiſt. 86.

ſpiritus, & *exhibetur Deo hoſtia viua*, ſicut docet Paulus. Vnde apparet eſſe cultum Deo gratum. Vnde & Lucas ſcribit Annam viduam, duabus rebus, *ieiunijs & orationibus Deo latriam exhibuiſſe.* Et D. Leo: *Pro conſummata perceptione omnium fructuum, digniſſimè largitori eorum Deo, continentiæ libamen offertur. Quid enim poteſt efficacius eſſe ieiunio? cuius obſeruãtiâ appropinquamus Deo, & reſiſtentes Diabolo, vitia blãda ſuperamus. Semper virtuti cibus ieiunium fuit. De abſtinentia prodeunt caſtæ cogitationes, rationabiles voluntates, ſalubriora conſilia; & per voluntarias afflictiones, caro concupiſcentijs moritur, virtutibus ſpiritus innouatur.* 1. Cor. 9. Roman. 12. Luc. 2. Ser. 2. de ieiu. 10. menſ.

Deinde quia ad intentè liberiuſque orandum & laudandum Deum, ſimiliaque *exercitia* ſpiritualia exercitia peragenda, præparat hominem. Hinc in vigilijs ſanctorum ieiunatur; vt homo diei feſto magis ſe idoneum reddat. Et D. Leo: *Meritò,* inquit, *doctrina Spiritus ſancti hâc eruditione imbuit populum Chriſtianum, vt ad Paſchale feſtum, 40. dierum continentiâ ſe præpararet. Quanto enim ſanctiùs quiſq; hos dies inuenietur egiſſe, tanto probabitur Paſcha Domini honoraſſe religioſiùs. Ipſam mentem,* inquit S. Proſper, *abſtinẽtiæ fructus alacrem facit, carnem quoque non vſque ad laßitudinem fatigatam, ſed ſpiritui ordinanti ſubiectam, mobilem reddit; ſenſus etiam quos dicuntur craßos efficere vel grauare congeſtæ delitiæ, conſuetudo parcitatis exonerat, & velut quadam politurâ religioſæ exercitationis attenuat.* Ser. 3. de Quadrag. Lib. 2. de vit. contempl. cap. 22.

Tertiò, præcipit abſtinentiam Eccleſia, quòd ad placandum Deum, eiuſque flagella auertenda, multum faciat ieiunium, ſicut nos ſatis docent Dauidis & Niniuitarum exemplum, admonitioque Ioelis: & quòd Iudæis, in die expiationis, cùm 2. Reg. 12. Ion. 3. Ioel. 2.

Digitized by Google

Leuit. 23. veniam peccatorum flagitabant à Domino, indiſtum erat à Moyſe ieiunium. *In ſacratiſſimorum dierum Quadrageſimæ obſeruantia,* inquit S. Leo, *omnes præteritæ deſidiæ caſtigantur, omnes negligentiæ diluuntur. In his aliorum temporum culpas & pia opera rediniunt, & ieiunia caſta decoquunt.*

Ser. 1. & 4. de Quadr.

Poſtremò ad quamlibet rem à Deo obtinendam, multum adiuuat ieiunium: Sicut ait Chriſtus diſcipulis interrogantibus, cur non potuerint eijcere dæmonium; *Hoc genus in nullo poteſt exire, niſi in oratione & ieiunio.* Et quando Paulus & Barnabas ad euangeliſandum ſegregabantur, ieiunabat Eccleſia, vt Deus eorum prædicationi adeſſet. Et cùm ipſi conſtituerent per ſingulas ciuitates Preſbyteros, ieiunante atque orante Eccleſiâ, hoc faciebant. Quod & hodie in ieiunio quatuor temporum imitamur. S. Thomas, in difficultatibus locorum Scripturæ S. ad orationem adhibebat ieiunium. Sic Angelus ad Danielem; *Ex quo die poſuiſti cor tuum ad intelligendum, vt te affligeres in conſpectu Dei tui, exaudita ſunt verba tua. Hinc docemur,* inquit Theodoretus, *quantum nobis voluntaria proſit carnis afflictio. Etiam Daniel cum voluntario ſe ipſum maceraſſet ieiunio, & Dominum quæſiſſet, ſtatim exorauit, & voti ſui compos factus eſt. Per humilitatem ieiunij,* ait S. Leo, *contra omnes hoſtes diuinum meremur auxilium.* D. Antonius docens quibus armis Diabolus vinceretur; *pertimeſcit,* inquit, *piorum vigilias, orationes, ieiunia. Iſraelitæ, cùm graui Philiſtinorum ob peccata ſua dominatione premerentur, vt ſuperare hoſtes ſuos poſſent,* ait Leo, *vires animi & corporis indicto ſibi reparauêre ieiunio.* Sic & Rex Ioſaphat totum ſe contulit ad rogãdum Dominum, prædicauit ieiunium vniuerſo populo, &

Marc. 9. Act. 13. Act. 14. In vita. Daniel. 10. Ser. 1 de ieiu. 7. menſ. Athan. in vita. 1. Reg. 7. Ser. 1. de Quadr. 2. Paral. 20.

victor

victor euaſit. Sic magnus Theodoſius præparabatur ad bellum, non tam armorum, telorumq́;, quàm ieiuniorum, orationumq́ue ſubſidijs, inq. Ruff. & victoriam adeptus eſt. Ruff. lib. 2. cap. 33.

Quanti autem facienda ſint publica ieiunia, oſtendit D. Leo; *Quibuſdam diebus*, inquit, *oportet ab omnibus pariter celebrari ieiunium, & tunc eſt efficacior, ſanctiorq; deuotio, quando in operibus pietatis totius Eccleſiæ vnus eſt animus, & vnus eſt ſenſus. Publica enim præferenda ſunt proprijs, & ibi intelligẽda eſt præcipua ratio vtilitatis, vbi vigilat cura communis.* Et iterum: *Tunc fit potentiſsimus Dei populus, quando in vnitatem ſanctæ obedientiæ, omnium fidelium corda conueniunt, & in caſtris militiæ Chriſtianæ, ſimilis ex omni parte præparatio, & eadem eſt vbiq; munitio.* Ser. 3. & 4. de ieiu. 7. menſ. Aërius negabat ordinata eſſe ieiunia, id eſt, ſtatutâ lege certis diebus ieiunia nõ eſſe obſeruanda, prętextu libertatis, quâ Apoſtolus Chriſtianos à Chriſto donatos eſſe dicit. Si ergo, inquit, omnino volo ieiunare, qualemcumque eligam diem à meipſo, & ieiunabo, propter libertatem, Ob hoc & alia iam olim connumeratus hæreticis. Epipha. hæreſ. 75. Aug. lib. de hæreſib. Iouinianus verò dicit nullum eſſe abſtinentiæ meritum, nullum frugalitatis, delirare eos qui carnem caſtigant vt menti ſubdant. Delirauit ergo Apoſtolus, qui de ſe, Caſtigo, inquit, corpus meum, & in ſeruitutem redigo. Ambroſ. epiſt. 82. 1. Cor. 9. *Quæ iſtos Epicuræos*, inquit Ambroſ. *noua ſchola miſit? qui voluptatem prædicent, delitias ſuadeant?* &c.

MONITVM XXI.

Emerunt aromata, vt venientes vngerent Ieſum.

Marc. vlt.

ETſi hæc viſitatio mulierum ex infidelitate orta ſit; ſi enim credidiſſent verbo Domini, *Tertia die reſurget*, non viſitaſſent, ſicut Mater Chriſti, quæ domi manſit, certa de eius reſurrectione; audierat ab Angelo, *Regnabit in domo Iacob in æternum*. &c. Tamen in ijs quædam aduertenda, & imitanda. Primùm, conſtans earum amor erga Chriſtum; quem enim geſſerant erga viuum, oſtendunt erga mortuum. Multorum amor facilè perit: amant ſanum, deſerunt ægrum; amant in proſperis, deſerunt in aduerſis; amant præſentẽ, abſentem obliuiſcuntur; amant viuum, deſerunt mortuum. Dicit Sapiens; *Eſt amicus ſecundùm tempus ſuum, & non permanebit in die tribulationis. Eſt amicus ſocius menſæ, & nõ permanebit in die neceſſitatis.* Quod & Poëta ait,

Matth. 20. — Luc. 1. — Eccleſ. 6.

Ouid. de triſt.

Donec eris felix multos numerabis amicos;
Tempora ſi fuerint nubila, ſolus eris.

1 Pet. 4. — Matth. 5.

Hortatur Petrus, *Mutuam in vobiſmetipſis continuam charitatem habentes.* Et monet Dominus, etiam *inimicos diligendos, benefaciendum etiam ijs qui oderunt nos*, &c. Etſi ergo homines mutentur, ex amicis fiant inimici, amor tamen noſter mutari non debet; eſt debitum quod *ſemper debetur, ſemper ſoluitur*, inquit Auguſtinus.

In Pſal. 33. conc. 2.

Secundò

Secundò docent nos mulieres iſtæ, comparanda nobis eſſe aromata ſpiritualia virtutum & bonorum operum, quorum odore Chriſtus recreatur. Dicit Apoſtolus: *Chriſti bonus odor ſumus in omni loco. Quemadmodum ſuauia aromatum odoramenta proprium quiddam per aërem continentem ſpirant, quibus præſentes recreantur; ita vir bonus toti ſibi commorantium contubernio ſalutaris & iucundus eſt*, inquit D. Baſil. *Myrrha & caſia*, inquit Dauid Chriſto, id eſt, *odores boni*, ait S. Aug. *à veſtimentis tuis. Veſtimenta eius, ſunt ſancti eius, electi eius, tota Eccleſia eius*, inquit idem Auguſt. *quam ſibi tanquam veſtem exhibet ſine macula & ruga.* Ex illis *delectauerunt te filiæ Regum*, id eſt, animæ Chriſtianæ, natæ prædicatione Apoſtolorum, qui Reges ſunt, quia carnem & affectus prauos regunt, & ſedebunt ſuper ſedes 12. iudicantes, &c. Sic Iſaac, vbi ſenſit fragrantiam veſtimentorum Iacob, benedixit ei: Sic & Deus nobis; *Innocens enim manibus & mundo corde*, &c. *Hic accipiet benedictionem à Domino.* Eleemoſynam ſibi à Philippenſibus miſſam vocat Paulus, *odorem ſuauitatis, hoſtiam acceptam, placentem Deo.* Sic omne opus quod in Dei honorem fit, ſacrificium eſt ſpiritale, acceptabile Deo. Propter opera miſericordiæ, quæ ſuauiter olent ante Dominum, dicetur electis: *Venite benedicti patris mei, poſſidete paratum vobis regnum.*

2. Cor. 2. — Hom. in Gordium Mart. — Pſal. 44. — Aug. in illũ Pſal. — Math. 19. — Geneſ. 27. — Pſal. 14. — Philip. 4. — Matth. 25.

Tertiò dicitur, quòd *valde manè veniunt ad monumentum*, &c. Sic valde mane, id eſt, à prima ętate oportet incipere bene agere, non differendum longiùs. De Tobia dicitur quòd filium *ab infantia ſua docuit timere Deum, & abſtinere ab omni peccato. Bonum enim eſt viro*, inquit Propheta, *cùm portauerit iugum Domini ab adoleſcentia ſua.* Et Sapiens monet:

Tob. 1. — Thren. 3. — Eccleſ. 12.

 Memento

Digitized by Google

Eccleſ.7. *Memento creatoris tui in diebus iuuentutis tuæ* : Et parẽtes hortatur; *Filÿ tibi ſunt? erudi illos, & curua eos à pueritia eorum.* Multi florem iuuentutis offerunt Diabolo, fecem ſenectutis dant Deo. Dictum eſt ad Cain: *Non rectè diuidis*: quia ſibi potiora ſeruabat, Deo viliora dabat. Abel, & Abraham contra. Maledicitur apud Prophetam qui *habens in grege ſuo maſculum, immolat debile Domino.*

Geneſ.4. Geneſ.18. Malach.1.

Quartò non cogitant mulieres armatos milites, ſepulchri cuſtodes, non ingentem lapidem ſuperpoſitum, & ſimilia impedimenta. Sic amor nihil ſibi difficile aut impoſſibile putat. Omnis difficultas quæ in bene agendo obijcitur, ſuperanda Dei gratiâ & virtutis amore, qui omnia leuia facit. *Amor*, ait Sapiens quidam, *onus non ſentit, labores non reputat, plus affectat quàm valet, de impoſſibilitate, non cauſatur; quia cuncta ſibi licere, ac poſſe arbitratur.* Multi abſtinent ab opere bono, propter aliquam difficultatem aut laborem ſubeundũ. Dicit Sapiens: *Propter frigus piger arare noluit*, &c. Et, *Qui obſeruat ventum, non ſeminat : Et qui conſiderat nubes, nunquam metit.* Ventus & nubes ſunt obſtacula, quæ à Dæmonibus & hominibus malis bene agentibus objiciuntur. Hæc omnia fortiter ſuperanda. Tu ne cede malis, ſed contra audentior ito.

Kemp. lib. 3. de imit. cap. 6.

Vide Greg. in Paſto. parte 3. admo. 10.

Videntes autem reuolutum lapidem, & introeuntes in monumentum viderunt iuuenem ſedentem in dextris, coopertum ſtola candidâ. Monumentum quaſi monens mentem, videlicet, quis ſit finis hominis. Et ideo monet Chryſoſtomus illud animo ſæpè intrare & videre quid ſint futura hominum corpora, quæ tam molliter ac delicatè hîc habent. Angeli apparent

Digitized by Google

parent ſpecie iuuenum, ſic & figurantur, nè putes eos ſeneſcere & ætate conſumi, vt mortalia quæ oriuntur, creſcunt, perficiuntur, ſeneſcunt, intereunt. Sunt ſemper in eodem vigore, ſicut & primi homines in eodem ſtatu ſemper manſiſſent, ſi non peccaſſent. Tales erimus in regno cœlorum ſicut Angeli. Viderunt autem eum in dextris, quia ſunt in bonis æternis. Sic Chriſtus dicitur ſedere in dextera patris, quia eſt in ſumma felicitate, & gloria patris. Oues etiam à dextris locantur, id eſt, electi, qui in æterna beatitudine ſunt futuri. Heb. 12. Matth. 25.

Viſus eſt autem in ſtola candida, quæ eſt veſtis lætitiæ, ſicut atra, luctus. Quia feſtiuitas magna, & iucunda erat: Vnde in Eccleſia frequentatur ille verſiculus: *Hæc dies quam fecit Dominus, exultemus & lætemur in ea.* Eſt autem feſtiuitas Chriſti, qui reſurrexit ad gloriam, non amplius moriturus. *Chriſtus reſurgens ex mortuis, iam non moritur, mors illi vltra non dominabitur.* Eſt & noſtra, quia per reſurrectionē Chriſti nos etiam ad immortalitatem reducimur: Chriſti enim reſurrectio cauſa eſt exemplaris noſtræ: hinc Apoſtolus dicit nos in illo *conreſuſcitatos & conuiuificatos.* Et, *Qui ſuſcitauit Ieſum, & nos cum Ieſu ſuſcitabit.* Denique eſt feſtiuitas Angelorū; *quia dū nos eò reducimur, eorū numerū implemus, & ſic illorū damna reparātur*, inq. Greg. de quo vehemēter gaudēt. Vnde & canitur in Eccleſia: In reſurrectione tua, Chriſte, cœli & terra lætentur. Pſal. 117. Rom. 6. Epheſ. 2. 2. Cor. 4. Hom. 21. in Euang.

Ait Angelus mulieribus: *Nolite expaueſcere*, &c. Boni Angeli eſt conſolari, & cōfortare. Mali cōtrà, terrere, cōtriſtare. Rē eis narrat cōſolatione & lætitiā plenā, videlicet, *crucifixus ſurrexit.* Nota verba

Digitized by Google

MONITVM XXII.

Duo ex diſcipulis ibant ipſa die in caſtellum, &c.

Luc. 24.

QVædam conſideranda & imitanda in iſtis diſcipulis, etſi iam à fide & ſpe ſua deflexerant, *Nos*, inquiunt *ſperabamus*: quaſi non amplius ſperãtes. Primùm, quòd bini, ſeu ſimul ambularent, quo ſignificatur pax & concordia charitatis. Sic Chriſtus diſcipulos ſuos binos miſit ad prædicandum, & idem ſignificatur, vt docet D. Gregor. Qui à ſe inuicem diſſentiunt, ſimul loqui, ambulare, nolunt. Maximè placet Deo amor mutuus, & concordia Chriſtianorum, ſe quaſi negligi ſuumq́; ſacrificium differri malens, vt illa præcedat. Nil placitum ſine pace, Deo. Eſt quidem ita, quod interdum coniuncti corpore, diuiſi ſunt animo: hoc tamen ſignificatur, quòd ſicut iuncti ſunt corpore, ita etiam animo debeãt eſſe ſociati. Vbi pax eſt & charitas, ibi Deus eſt. *Factus eſt in pace locus eius*, ait Dauid. Et ipſe Chriſtus; *Vbi ſunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi ego ſum in medio eorum*. vbi vnanimitas commendatur, inquit S. Cypria. Vnde monet Apoſtolus; *Quæ pacis ſunt, ſectemur*. Et, *ſolliciti ſeruare vnitatem ſpiritus in vinculo pacis*.

Luc. 10. Hom. 17. in Euang. Matth. 5.

Pſal. 75. Matth. 18.

De vnit. Eccleſ.

Secundò notandum quòd loquerentur in via *de Ieſu Nazareno*, id eſt, eius vita, doctrina, paſſione, morte. Et nos in via ſumus: vita enim noſtra,

Digitized by Google

mea ſunt quaſi ignis & quaſi malleus conterens petram. Sed nonne multi ſunt, qui ex lectione vel auditione ſermonum Domini nullum aut exiguũ fructum referunt? Vnde hoc, ſi Domini eloquium ſit ignitum? Quod quædam non illuminentur, emolliantur, inflammentur à ſole, non fit vitio ſolis, ſed ex alio impedimento. Sic de ſole iuſtitiæ, & hominibus. Quod bonum ſemen non ſemper fructificet, non eſt hoc ex vitio ſeminis, ſed terræ, in quam cadit, vt eſt in Euang. Obdurant homines corda ſua, contra vocem Domini. Vnde dicitur, *Hodie ſi vocem Domini audieritis, nolite obdurare corda veſtra.* Sicut dicitur de Pharaone, quòd *ingrauauit cor ſuum.* Quod homo facit per liberum arbitrium, hoc Deus facit per iuſtum iudicium, permittendo, deſerendo. Pſal. 94. Exod. 7. 8. Vide Aug. de grat. & lib. arbit. cap. 23.

Quartò, *cùm appropinquarent caſtello, & Ieſus fingeret ſe longiùs ire, coegerunt eum.* Hìc diſcimus, 1. non leuiter, ſuperficialiter, aut verbis ſolis bene faciẽdum, ſed ex toto corde hoc agendum. Non diligamus verbo neque linguâ, ſed opere & veritate, inq. S. Ioan. Vnde monet Dauid; *Inquire pacem, & perſequere eam: Non enim ſufficit eam quærere,* inq. S. Hiero. *niſi inuentam, fugientemq́, omni ſtudio perſequamur.* Et Apoſtolus ait: *Hoſpitalitatem ſectantes; vt non leui vſitatoq́, ſermone,* inq. idem Hieron. *& vt ita dicã, ſummis labijs hoſpites inuitemus; ſed toto mentis ardore teneamus; quaſi offerentes ſe cum lucro noſtro, atq́, compẽdio.* Sicut fecerunt Abraham, Loth, Tobias. 2. Diſcimus, inquit D. Bernardus, *magna vi & contentione opus eſſe, vt in via Dei proficiamus & Deum ipſum acquiramus. Non enim leuiter ad perfectionis culmen attingitur, ſed paulatim virtutum gradibus ad apicem* 1. Ioan. 3. Pſal. 33. Ad Ruſtic. Rom. 12. Ibid. Geneſ. 18. Geneſ. 19. Tob. 2.

charitatis

Digitized by Google

charitatis magnâ contentione peruenitur. Qui ad meliora nititur, quaſi contra ictum fluminis conatur; cùm ab intentione aſcendendi reſoluitur, ſine labore ad ima malè ducitur, ait S. Gregor. *Regnum cælorum vim patitur, & violenti rapiunt illud. Magna violentia eſt, in terra nos eſſe generatos, & cælorum ſedem quærere; poſſidere per virtutem, quod non tenuimus per naturam*, inquit S. Hieronymus.

Li. 11. moral. cap. 27. 28

Math. 12.

In cap. 12. Math.

Quintò, orandum cum illis: *Mane nobiſcum Domine.* Frequenter Dauid in Pſalmis, *Domine ne derelinquas me, Domine ne diſcedas à me*, &c. Perſeuerãtia petitur, ſine qua nulla virtus coronatur. Et ſignificatur neceſſitas diuini auxilij, quod ſi ſubtrahitur, cadit homo, non erectus, ſed præcipitatus libero arbitrio. Omni ergo tempore petendum, *Mane nobiſcum Domine*, etiam à perfectiſſimis & prouectiſſimis ſanctis. *Nemo dicat*, inquit S. Auguſt. *Protegat me Dominus cùm paruulus ſum, quaſi aliquando ad tantam magnitudinem peruenire poſſet, quæ ſibi ſufficiat: ſine protectione Dei nihil es. Semper ergo ab illo protegi velimus.* Sic & Innocentius I. apud Auguſt. *In omnibus diuinis paginis*, inquit, *voluntati liberæ, non niſi adiutorium Dei legimus eſſe nectendum, eamq; nihil poſſe cæleſtibus auxilijs deſtitutam.*

In Pſal. 62.

Epiſt. 93.

Sextò, cùm Dominũ cognouiſſent ex fractione panis, regreſſi ſunt ſtatim in Ieruſalem, vt & alijs reſurrectionem Chriſti manifeſtarent. In qua præcipua eſt ſpes & conſolatio Chriſtianorum; per eam enim mentes infirmas, ac deſperatione iuſtitię & immortalitatis deiectas, in ſpem iuſtitiæ & immortalitatis erexit; ad hoc reſurgens, vt mentes noſtras impietate mortuas, & ſepultas, ad iuſtam & nouam vitam in hoc ſæculo gerendam

Lib. 4. de Trinit. c. 4.

ſuſ-

Digitized by Google

ſuſcitaret, corpuſque hoc mortale, tandem abſorptâ morte immortalitate renouaret. Libenter ergo quiſque communicare & alijs debet bona quæ habet, maximè veritatis doctrinam, ſalutis ſcientiam. *Qui enim veritatem occultat, & qui mendacium prodit, vterq; reus eſt*, inquit S. Auguſt. *Ille, quia prodeſſe non vult; iſte quia nocere deſiderat.* Debet ergo quiſque mendacium vitare, ne alijs noceat; debet veritatem manifeſtare, vt alijs proſit. Et alibi, *Veritas tua, Domine, nec mea eſt, nec illius, aut illius, ſed omnium noſtrùm, quos ad eius communionem publicè vocas, terribiliter admonens nos, vt nolimus eam habere priuatam, ne priuemur eâ. Nam quiſquis id quod tu omnibus ad fruendum proponis ſibi propriè vindicat, & ſuum vult eſſe quod omnium eſt, à communi propellitur ad ſua, hoc eſt, à veritate ad mendacium. Qui enim loquitur mendacium de ſuo loquitur.*

De agone Chriſtia.

Li. 12. cõf. cap. 25.

Ioan. 8.

MONITVM XXIII.

Ecce homo quidam hydropicus erat ante illum.

Luc. 14.

IBat Dominus ad conuiuium, inquit S. Hieron. *vt occaſionem haberet docẽdi, & ſpirituales inuitatoribus praberet cibos.* Dicebant Platonis conuiuę apud Ciceronem; Platonis cœnas etiam in poſterum diem prodeſſe, videlicet, ob ſobrietatem, & honeſtos vtileſque ſermones. *Sermo* Nepotiani, vt teſtatur D. Hieron. *per omne conuiuium, de Scripturis aliquid*

In cap. 9. Math.

5. Tuſcul.

In Epitaphi

Poſſidon. in vita cap. 22. *Quid proponere, libenter audire.* Et ipſe Auguſt. *in menſa magis lectionem, vel diſputationem quàm epulationem potationemq́; diligebat.* Dicit Apoſtolus cibum *ſanctificari per verbum Dei,* id eſt, ipſam doctrinam Dei, quæ ſanctificat, non quia dicitur, ſed quia creditur, vt ſecundùm hoc præceptum Apoſtoli fieri intelligatur, non ſolùm quòd oramus ante cibũ, ſed etiam quòd in menſa aliquid ſpiritale legitur, tractatur, cogitatur, vti faciendum docet S. Auguſt. *vt non ſolùm fauces cibo, ſed & mens paſcatur Dei verbo.* Dicit D. Baſil. præmittendam orationem ante cibum; inter edendum ſeruandam ſobrietatem, continentiam, *& nec tunc à commentatione rerum Diuinarum vacandum.* Et S. Gregor. illa conuiuia probat, *in quibus nulla abſentium vita mordetur, nullus ex irriſione reprehenditur, & non inanes in eis ſæcularium geſtorum fabulæ, ſed verba lectionis ſacra audiuntur, cũ non plus quàm neceſſe eſt, ſeruitur corpori, ſed ſola eius infirmitas reficitur, vt ad vſum exercendæ virtutis habeatur.*

1. Tim. 4.

Epiſt. 109.

Epiſt. 9. ad Gregor.

Epiſt. 37. li. 2. Reg. 5.

Eſth. 1. 2. In conuiuio Aſſueri Regis *non erat qui nolentes cogeret ad bibendum, ſed ſtatuerat Rex vt vnuſquiſque ſumeret quod vellet.* Et in libro Iudith dicitur, quòd *erat populus iucundus ſecundùm faciem ſanctorum.* Deplorat Propheta conuiuia ſui temporis dicẽs; *Omnes menſæ repletæ vomitu, ſordiumq́;* Nonne id verè dicitur de pleriſque conuiuijs Chriſtianorum, vbi lacerantur abſentes, innocẽtes ridentur, effunduntur ſermones obſcœni, blaſphemantur ſacra, prouocãtur conuiuę ad æquales hauſtus, ebrietatem? Monet Sapiens; *Noli eſſe in conuiuijs potatorum nec in comeſſationibus eorum, qui carnes ad veſcẽdum conferunt.* Arguitur in Euang. ſeruus malus, qui manducat & bibit

Iudith. vlt.

Iſaiæ 28.

Prouer. 23.

& bibit cum ebrioſis. Vnum ex inſtitutis D. Ambroſij erat, ſeruandum in vita & moribus hominis Dei, vt monet S. Auguſt. *vt petitus in patria ſua, non iret ad conuiuium; ne per frequentiam in patriæ conuiuijs conſtitutus, temperantiæ amitteretur modus. Conſolatores nos potiùs in mœroribus ſuis, nouerint homines, quàm conuiuas in proſperis*, inquit Hieron. *Facilè contemnitur Clericus, qui ſæpè vocatus ad conuiuium, ire non recuſat*. D. Chryſoſtomo, quod virtutis erat, vt ſolus cibum caperet, nec inuitatus quoquam iret, nec alios ipſe rogaret, id inhoſpitalitatis vitio ab æmulis tribuebatur. Matth. 4. Poſſido. in vita Aug. cap. 27. In epiſt. ad Nepot.

Et ipſi obſeruabant eum. Sed nonne bonum eſt obſeruare Ieſum, facta eius & dicta, quæ omnia ſunt ad ſalutem animarum? Ita. Sed non quomodo illi, ad detrahendum, calumniandum. Nos obſeruemus eum diligenter, eius vitam ac mores ad imitandum; Vbique enim ſe in exemplum proponit: *Diſcite à me, quia mitis ſum & humilis corde. Si quis vult venire poſt me, abneget ſemetipſum, tollat crucem ſuam, & ſequatur me*. Dixit de eo Symeon ſenex, quòd *poſitus ſit in ſignum:* quod aſpicere debemus vt rectè gradiamur; in ſignum, ad quod nobis collimandum, ad quod omnes noſtras cogitationes, affectus, & actiones componere & conformare debemus. *Aſpicite in authorem fidei & conſummatorem Ieſum*, inquit Apoſt. *Chriſtus*, inquit D. Leo, *vniuerſis in ſe credentibus, & Sacramentum condidit & exemplum; vt vnum apprehenderent renaſcendo, alterum ſequerentur imitando. Si periculoſum eſt imitari illos de quibus dubitas an imitandi ſint*, inquit S. Hieron. *hunc certè imitari tutiſſimum eſt, atque eius veſtigia ſequi, qui dixit, Ego ſum via, veritas, & vita. Nunquam enim errat,* Matth. 11. Luc. 2. Hebr. 12. Ser. 14. & 16. de paſſ. In epiſt. ad Celant. Ioan. 14.

qui ſequitur veritatem. Ceſſet omnis excuſatio errorum, auferantur peccandi fœda ſolatia; nihil omnino agimus, qui nos per multitudinis exempla defendimus, & deeſſe nobis dicimus, quos ſequi debemus. Ad illius exemplum mittimur, quem omnes fatemur imitandum.

Hieron. ad Aſellam.

Multi alios obſeruant, ſed non benè: curioſè explorant aliorum conuerſationem, ſed malignè. 1. Ad repræhendendum, & calumniandum. 2. Ad ſuam conſolationem, remedium pœnæ ſuæ arbitrantes, ſi nemo ſit ſanctus, quaſi multitudo peccantium ſcelus minuat. 3. Vt ipſi aliorum comparatione iuſti habeantur: Non ſum ſicut cæteri homines. *Nulli vnquam detrahas*, ait Hieron. *nec aliorum vituperatione te laudabilem videri velis; magiſque vitam tuam ordinare diſce, quàm alienam carpere.* Si autem vtiliter alios obſeruare vis, ſequere regulam cuiuſdam Sapientis; *Vbique profectum tuum capias, vt ſi bona exempla videas vel audias, ad imitandum accendaris. Si quid autem reprahenſibile conſideraueris, caue ne idem facias, aut ſi aliquando feciſti, citiùs emendare te ſtudeas.* D. Antonius quæcunque bona aliorum exempla videbat, ea ſtudebat in ſe exprimere. Et propterea ſuadet Hieron. Ruſtico, *viuere in conſortio Sanctorum, vt ab vno humilitatem, ab alio manſuetudinem, ab alio aliam diſceret virtutem.* Prudenter monet Apoſtol. *Bonum in bono æmulamini ſemper.* Quia enim ſciebat etiam Sanctos interdum cadere, & ſua habere vitia, *Bonum*, inquit, *in bono æmulamini*: Petrum non in negatione, ſed in confeſſione; Dauidem, non in adulterio, ſed in pœnitentia, & charitate erga hoſtem Saulem. Sic S. Auguſt. loquens de ſcriptis ſuis, *Quiſquis*, inquit *iſta lecturus eſt, non me imitetur errantem, ſed in melius proficientem.* Et alibi;

Epipha. in epiſt. ad Hieron. Ad Celantium. Tho. Kemp lib. 1. c. vlt. de imit. Athanaſ. in vita. Hieron. ad Ruſt. Galat. 4. Lib. 1 Retract. in præfat. Lib. 10. Conf. ca. 4.

Amet

Amet in me fraternus animus, quod amandum doces; doleat in me quod dolendum doces.

Et ecce quidam hydropicus erat ante illum. Narratur in Prato Spirit. de quodam Sancto qui ob nimiam vitæ auſteritatē factus erat hydropicus, qui ſe viſitantibus, *Orate,* inquit, *pro me, ne interior homo fiat hydropicus; ego enim vt in hac infirmitate diutiùs durem, Deum oro.* Significat ergo hic hydropicus, hominem Concupiſcentijs huius ſæculi deditum, videlicet auarum, ſuperbum, luxurioſum. Terrena enim bona, quæ iſti cupiunt, quibus inhiant, cor non ſatiant; ſed deſideria magis accendunt. Vti aliàs oſtenſum. Hic hydropicus ſi ſanari vult, debet ſe ſanandum præbere, debet ſe conuertere ad medicum, Chriſtum Dominum, per orationes & gemitus, & ſimilia. Morbi corporum quos in Euang. ſanaſſe legitur, ſignificant morbos animarum; & corpora ſanauit, vt oſtenderet ſe Saluatorem animarum, vt omnes eum talem agnoſcerēt, & ad eum pro ſanitate confugerent. Iſraëlitę percuſſi à ſerpentibus, ſerpentem æneum iuſſu Domini à Moyſe erectum aſpicere debebant, vt ſanarentur. Chriſtus ſerpens eſt, ob ſimilitudinem carnis peccati, tamen æneus, non habens vllum peccatum, ad quem oculos fidei erigere oportet eos, & gemitus cordis emittere, qui veneno ſerpētis antiqui infecti ſunt, vt ab eo ſanentur.

Cap. 8. Part. 1. Mon. 33. Num. 21.

Erat ante illum dicit Euang. Ante illum es quando oras, legis, confiteris, communicas: quæ omnia ſunt optima conſequendæ ſanitatis remedia. Quando oras, illum alloqueris; oratione autem impetratur ſanitas; hinc Sapiens; *Vt ſciui quoniam aliter non poſſum eſſe continens, niſi Deus det, adij Dominum,*

Sap. 8.

Digitized by Google

Iſaiæ. 28. *num, & deprecatus ſum illum ex totis præcordijs meis. Omnis autem qui inuocauerit nomen Domini, ſaluus erit*. Sic quando legis, ille tibi loquitur, in Scripturis Sanctis & ſimilibus libris. *Omnis autem morbus animæ in Scripturis, habet ſuum medicamentum*, inq. S. Auguſt. (In Pſal. 36. in præfat.) *tantum opus eſt, vt qui ægritudine aliquá tentationis laborat, non recuſet potionem, quam ibi Deus temperauit.* Confeſſione etiam quæ fit Sacerdoti, Dei vicario, & ſic ipſi Deo euomuntur peccata, lauantur crimina & homo reſtituitur priſtinæ ſanitati. Denique communio ſacra, qua ipſe Chriſtus percipitur, *non ſolùm mortem, ſed & morbos omnes depellit*, inquit D. Cyrill. (Lib. 4. in Ioan c. 17.) & facit vt non tam frequenter nec tam vehementer homo ſentiat motus iræ, inuidiæ, ſuperbiæ, luxuriæ, cæterorumque vitiorum, & vt (Bern in ſer. de cœna Dom.) *peſſimum illud vlcus Concupiſcentiæ prauæ paulatim accedat ad ſanitatem.*

Proponit deinde Chriſtus legiſperitis & Phariſæis quæſtionem, dicens; Si licet Sabbatho curare? Cùm tacerent, ipſe appræhenſum hydropicum, ſanauit eum, ac dimiſit. Oſtenditque licere hoc modo: Si licet Sabbatho extrahere, ouem, bouem, aſinum è puteo, multò magis hominem liberare à morbo. Taxantur illi, qui magnam de rebus paruis, & de magnis paruam aut nullam curam gerunt. Queritur D. Bernard: (De conſiderat. lib. 4.) *Cadit aſina, & eſt qui ſubleuet eam: perit anima, & nemo eſt qui reputet. De expenſis ſumptuum quotidiana diſcuſſio; de peccatis populorum, nulla ſollicitudo.* Et S. Auguſt. (Serm. 16. de verb. Dom. & 3. & 63. in Nou. Cantic.) Curant homines habere bonam veſtem, calceum, caligam, & non animam; præfer ſaltem animam tuam vel caligæ tuæ. Caritas & cura debet eſſe ordinata; id primò amandũ, curandum, quod maius ac pretioſius eſt.

Atque

Digitized by Google

Atque hoc miraculum maximè conuenit die Sabbathi, ſiue rem ſignificatam, ſiue finem attendas. Sabbathum enim, quo ab operibus ſeruilibus quieſcitur, ſignificat requiem ab operibus malis, id eſt, peccatis, quæ verè ſeruos faciunt. Hoc hîc ſpiritualiter ſignificatur: tunc enim ſanatur hydropicus, quando peccator à Concupiſcentijs ſæculi, quæ ſunt inſatiabiles, curatur, & ille eſt verus Sabathiſmus Domini. Hoc cogitare debet, qui ſabbathum colit, ita ſibi à peccatis quieſcendum, quomodo quieſcit à ſeruilibus operibus. Quomodo ergo peccant, qui otio hoc ad peccata liberiùs perpetranda abutuntur? De quibus S. Auguſt. *Obſerua diem Sabbathi, non carnaliter, non Iudaicis delitijs, qui otio abutuntur ad nequitiam. Meliùs enim vtique totâ die foderent, quam totâ die ſaltarent. Sed tu cogitans requiem in Deo tuo, & propter ipſam requiem omnia faciens, abſtine ab opere ſeruili. Omnis enim qui facit pecatum, ſeruus eſt peccati, (vtinam hominis, non peccati.)* In Pſal. 32. conc. 1. lib. de Decach. cap. 3. Ioan. 8.

Deinde Sabbathum eſt inſtitutum, vt Deus in eo ſanctificaretur. Non enim putandum eſt, Deum carnali otio hominis delectari, ſed illo debebat vti tanquam proteſtatione gratiarum actionis pro beneficijs. *Vacate & videte quoniam ego ſum Deus.* Finis autem huius miraculi erat (ſicut & aliorum omnium) nominis Diuini ſanctificatio, qui tam diuerſa ſanitatum beneficia confert hominibus. In Sabbatho enim, ſicut nunc in Dominicis & feſtis, homo ex conſideratione Diuinorum operum incitari & exardeſcere debet, in amorem & laudem ſui conditoris & redemptoris, ac in pleriſque miraculis hic fructus ſecutus eſt, vt patet in Euangelijs. Pſalm. 45.

MONITVM XXIV.

Thomas autem non erat cum eis quando venit Ieſus. Ioan. 20.

MVLTA ſunt in hoc Euang. conſideratione digna. Primum, homini vtile eſſe, in bona ſocietate eſſe, abeſſe damnoſum. Hinc Thomas non vidit Dominum, quando ſe exhibuit diſcipulis in vnum congregatis; Petrus Chriſtum ter negauit; Iudas prodidit, qui reliquit Societatem [Gen. 24.] Chriſti & Apoſtolorum, & adhæſit impijs. Dina egreſſa è conſortio fratrum, rapta & ſtuprata eſt. [Hom. 38. in Euang.] Gordiana D.Gregorij amita, Virgo ſacra, quando cœpit amare ſocietatem ſæcularium, turpiter à propoſito defecit. Quàm multi Catholici facti hæretici, propter eorum ſocietatem? *Diabolus,* in- [Serm. 2. de Quadr.] quit S. Leo, *captat indefeſſus & peruigil, ſi fortè reperiat aliquas oues à ſacris gregibus negligentiùs euagantes*: illas [Cato.] enim inuenit inſidijs ſuis oportuniores. Vetus di- [Pſalm. 17.] ctum, *Cum bonis ambula.* Et Pſalmiſta: *Cum Sancto* [Pſalm. 25.] *Sanctus eris, cum peruerſo peruerteris.* Et, *Lauabo,* inquit, *inter innocentes manus meas.* Curare debet homo vt quotidie manus, id eſt, opera ſua mundiora efficiat. Sed vbi hoc faciet, inter impios? ibi quotidie magis magiſque ſordeſcerent. Id faciet, inter in- [In Epiſt. ad Ruſt.] nocentes. Hinc ſuadet Ruſtico Hieronymus, *viuere in conſortio ſanctorum, vt in ſingulis aliquam virtutem conſideraret, eamq; addiſceret ac imitaretur.*

[Hom. 26. in Euang.] Secundò, dicit D. Gregor. abfuiſſe Thomam, non caſu, ſed diuinâ diſpenſatione. *Egit Dominus, vt diſcipulus dubitans, dum in Magiſtro ſuo vulnera palparet carnis, in nobis ſanaret vulnera infidelitatis. Plus enim*

...um nobis incredulitas Thomæ ad fidem profuit, quàm ſi...s diſcipulorum credentium; quia dum ille ad fidem pal...ando reducitur, noſtra mens omni dubitatione poſtpoſitâ, ...i fide ſolidatur. Myſterium autem reſurrectionis maximè neceſſarium eſt. Vnde S. Auguſt. *Non magnum eſt credere, quia mortuus eſt Chriſtus: Hoc & paani, & Iudæi, & iniqui omnes credunt. Fides Chriſtianorum, reſurrectio Chriſti eſt, hoc pro magno habemus, quia credimus eum reſurrexiſſe.* Deinde reſurrectio Chriſti, eſt tota noſtra conſolatio: eſt enim forma & exemplar noſtræ, in cuius ſpe gaudemus & conſolamur. Vtilis ergo incredulitas Thomæ, non quia ipſa in ſe bona, ſed quia tàm bonus, ſapiens, ac potens eſt Deus, vt poſſit & velit etiam malis bene vti, & ad bonum finem ordinare. In Pſal. 120.

Tertiò, in Thoma aduertere eſt voces infidelium, niſi videro, &c. non credam. Vnde enim in hæreticis infidelitas de Euchariſtiæ Sacramento, niſi quia non vident, nec ſenſu aliquò aut ratione percipiunt, hoc eſt, quia fidem à corde ſuo eliminant? Manichæi fidem ſeu credulitatem Catholicorum irridentes, ſcientiam ſeu rationem pollicebantur, vt refert Auguſt. *vt nomine rationis quâ naturaliter gaudet anima humana, multitudinem ſibi conciliarent.* Et de ſe adhuc infideli dicit, quòd nolebat credere, quòd non poterat compræhendere. Sed in lib. de vtilitate credendi, oſtendit nullam iniri poſſe religionem ſine fide. Ac in Confeſſionibus, ſeipſum repræhendit; quum multa ſe credere aduertit quæ nunquam vidiſſet, & quibus nunquam interfuiſſet, vt amicis, Medicis, hiſtorijs, &c. quæ niſi crederentur, nihil ageremus in vita. poſtremò, quam inconcuſſè fixum fide retineret.

Lib. 6. cõf. cap. 5. De vtilit. cred. cap. 1. Lib. 6. Cõf. cap. 4. De vtilit. cred. cap. 9. Ibidem.

Digitized by Google

...vr.II. neret, quibus parentibus ortus eſſet, quod ſcire, inquit non poſſem, niſi audiendo credidiſſem. *Fides*, ait Apoſt. *eſt argumentum rerum non apparentium*, id eſt, quæ nec ſenſu, nec experientiâ, nec ratiocinatione compertæ habentur. Eſt ergo contra naturam fidei, nolle credere, niſi quod poſſis ſenſu, aut ratione percipere. *Quid enim aliud eſt fides, quàm credere quod non vides?* inquit D. Proſp. Nos primò credimus, vt aliquando videamus, & *niſi credideritis, non intelligetis*, ait Propheta. *Intellectui fides viam aperit, infidelitas claudit*, inquit Auguſt. Viſio, fidei merces eſt: hinc Sancti in cœlo; *Sicut audiuimus, ſic vidimus in ciuitate Dei noſtri*. *Si quis indiget Sapientiâ*, ait S. Iacob. *poſtulet à Deo, in fide nihil hæſitans*: Agens contra illos, qui cupiunt eſſe intelligentes rerum diuinarũ, & in fidei doctrina dubitant, antequam, ſcilicet, eas firmiter credant, contra illud iam dictum, *Niſi credideritis, non intelligetis*: & contra Apoſtolum, qui primùm, lac fidei, deinde ſolidum Sapientiæ cibum tradi voluit.

Sent. 350. Epiſt. 3 ad Voluſ. & Sent. 128. Pſalm. 47. Hieron. ad Heliodor. Iac. 1. Iſaiæ. 7. 1. Cor. 3. Hebr. 5.

Quartò conſideranda eſt hîc patientia Chriſti in toleranda infirmitate Thomæ: & benignitas in ſananda, cùm eius vnius cauſa videatur iterum apparuiſſe diſcipulis, qui iam de eius reſurrectione certi erant. Taxantur illi, qui alios ſtatim volunt habere perfectos, nolunt eorũ infirmitates portare, cùm & ipſi imperfecti ſint, & multos defectus habeant, qui ab alijs tolerantur. Non recordantes illud Apoſt. *Alter alterius onera portate, & ſic adimplebitis legem Chriſti*, id eſt, legem charitatis, inq. Greg. Deinde & illi, qui multitudinem ſemper quærunt, paucis intendere nolunt, cùm Chriſtus ob vnum Thomam ſanandũ, quid non fecit, quid non permiſit!

Galat. 6. In Paſtor. part. 3. ad monit. 27.

miſit? Quàm benè concionatus eſt vni Nicodemo? vni mulierculæ Samaritanę: quàm ſalutaria monita dedit paucis Apoſtolis in monte? Et bonus paſtor relictis 99. vnam ouiculam perditam, quàm diligenter quærit? Chriſto ne vna quidem animula vilis eſt: patet ex pretio, quod pro ea dedit. Sic nec tibi debet aliquis vileſcere, memor quo ſanguine emptus, quo pretio ſit redemptus. Ioan. 3. Ioan. 4. Math 5. Luc. 15.

Quintò expendenda eſt Thomæ confeſſio, *Dominus meus & Deus meus*. Id cuique Dominus eſt, cui ſeruit & obſequitur. *Serui eſtis eius cui obeditis*, inquit Apoſt. *ſiue peccati ad mortem, ſiue obeditionis ad iuſtitiã.* Rom. 6. *Qui facit peccatum, ſeruus eſt peccati: à quo quis deuictus eſt, huius & ſeruus eſt.* Dicit Deus per Prophetam: *Si Dominus ego ſum, vbi eſt timor meus?* id eſt, ſollicitudo euadẽdi flagella mea, & obſeruandi mãdata mea? *Seruos decet eſſe obſequentes*, ait D. Cyprian. Malè ſucceſſit Angelo, & primo homini, quando noluerũt ſubeſſe, voluerunt eſſe ſui iuris ac poteſtatis: hinc malo ſuo edoctus homo, clamat; *Seruus tuus ſum ego.* Id etiam cuique Deus eſt, quod primo loco habet, quod omnibus alijs anteponit. *Quorundam Deus, venter*: quia in hoc toti intenti, vt ventri & ijs quæ ſub ventre inſeruiant. Sic *Auaritia idolorum ſeruitus*, quia auarus primo loco pecuniam habet, in illa confidit, propter illam omnia facit, pro illa etiam animam venalem habens. Si autem homo Chriſtum omnibus alijs rebus præponit, in illo ſpem omnem collocat, Chriſtus illi Deus eſt. *Dixi Domino*, ait Propheta; *Deus meus es tu.* A te habeo quod habeo, à te exſpecto, quod ſpero, te omnibus rebus antepono. Maxima autem eſt huius rei vtilitas; promittit enim: *Ego ero illorum Deus, & ipſi erunt*

Ioan. 8. 2. Petri 2. Malach. 1. De bono patientiæ. Pſalm. 118. Philip. 3. Epheſ. 5. Pſalm. 15. Iſaiæ 52.

2. Cor. 6. *erunt mihi populus*, id eſt, eorum ego curam geram,
Rom. 8. illos protegam, &c. Quid iucundius, quid ſecu-
Ioan. 10. rius? *Si enim Deus pro nobis, quis contra nos? Nemo rapit eas de manu mea*, ait Chriſtus. Pro ſumma conſola-
1. Petri. 2. tione dicit Petrus; *Qui aliquando, non populus, nunc autem populus Dei.*

Sextò, Nota dictum Domini; *Quia vidiſti me Thoma credidiſti.* Non hoc ſignificat, fidem eſſe de eo quod videtur, ſed rei viſibilis conſpectum cauſam eſſe credendi id quod videri non poteſt. Velut miraculorum aſpectu adducti multi ſunt, vt Chri-
Apud Prosp. Sent. 350. ſtum crederent aliquid eſſe ſupra hominem. *Fides autem ſemper præuenit viſionem*, inquit Auguſt. *Credimus enim vt cognoſcamus; non cognoſcimus vt credamus. Fides ergo eſt, quod non vides, credere: veritas, quod credidiſti, videre.* Ac tametſi contingat nonnullos in ijs quæ fidei ſunt cognoſcendis, proficere, vel ſtudio ac meditatione, vel radijs quibuſdam luminoſiſſimæ charitatis: tamen nulla hîc tanta lux mentibus noſtris oboritur, quę obſcuritatem omnem diſpellat, vt non neceſſe ſit animum fidei præſidio roborari. Quippe hîc ad lucernulam ambulamus,
2. Petri 1. tanquam caliginoſo in loco (vt Petrus ait) conſtituti, donec illuceſcat dies, & lucifer oriatur in cordibus noſtris. Quod cùm fiet, tunc mercedem ſuam fides accipiet, quia fidei merces viſio eſt,
Isaiæ 7. promiſſa credentibus verbis Propheticis, *Niſi credideritis, non intelligetis*. Vtcunque igitur alijs in rebus intelligentia præcedat fidem, id eſt, aſſenſum, vt Auguſt. ait; in ijs tamen rebus quæ Chriſtianæ ſunt religioni propriæ, fides intelligentiam præcedat neceſſe eſt. Cumque temeritatis hoc eſſe aliquando calumniarentur hæretici, credere an-

tequam

Digitized by Google

tequam intelligas, reſpondit eis Auguſt. *Iuſtiſſimè nos moueri ad credendum, authoritate*; nec grauiorem vſpiam authoritatem quàm in Eccleſia Catholica reperiri; non quòd nihil credi poſſit, niſi interueniente hac authoritate, cùm etiam poſſit nondum Eccleſiâ cognitâ, de vno Deo vel Chriſto credi quippiam, ob diuinam authoritatem, quâ id pateſiat. Neque enim hoc eſſentiale fidei eſt, vt credatur ob authoritatem Eccleſiæ, ſed vt ſuſcipiatur quicquid creditur, quatenus eſt à Diuina authoritate profectum, ſiue ob diuinam authoritatem. Et quicquid creditur ob authoritatem Eccleſiæ, ei creditur, tanquam diuini Verbi miniſtræ, & diuinam authoritatem nobis manifeſtanti. Fides autem propriè eſt, cùm quid non accipitur, *tanquam verbum hominum, ſed ſicut verè eſt verbum Dei*, vt Apoſt. & ideo meremur credendo Chriſtum mortuum, quia hoc credimus propter verbum Dei, cui ſecundùm ſe, meritorium eſt, aſſentiri; non Iudæus, quia hoc credit propter verbum hominum, quomodo aliorum hominum res geſtæ creduntur.

Vide Aug. de vtilit. credendi.

1. Theſ. 2.

Poſtremò, notanda ſententia Domini, quæ ad nos pertinet, *Beati qui non viderunt, & crediderunt; & nos lætificat, ac conſolatur*, inquit S. Gregor. *Nos enim ſignati ſumus, qui Chriſtum, quem in terris non vidimus, mente retinemus. Si tamen*, ait, *fidem noſtram operibus ſequimur: ille etenim verè credit, qui exercet operando, quod credit. Fides dicitur*, inquit D. Auguſt. *quia fiat, quod dicitur. Duæ ſyllabæ ſonant, cùm dicitur fides; prima ſyllaba eſt à facto, ſecunda à dicto. Interrogo ergo te, vtrum credas? Dicis, credo: Fac quod dicis, & fides eſt.* Rurſum D. Gregor. *Fortaſſe*, inquit, *vnuſquiſque apud ſemetipſum dicat; Ego iam credidi, ſaluus ero. Verum dicit, ſi fidem operi-*

Homil. 26.

Serm. 28. in Nou.

Hom. 29.

Digitized by Google

operibus tenet. *Vera etenim fides eſt, quæ in hoc quod verbis dicit, moribus non contradicit. Hinc eſt enim quod de quibuſdam falſis fidelibus Paulus dicit: Qui confitentur ſe noſſe Deum, factis autem negant. Hinc Ioannes ait: Qui dicit ſe noſſe Deum, & mandata eius non cuſtodit, mendax eſt. Quod cùm ita ſit, fidei noſtræ veritatem in vita noſtræ conſideratione debemus agnoſcere. Tunc enim veraciter fideles ſumus, ſi quod verbis promittimus, operibus complemus.* Verba autem iſta, *Beati qui non viderunt, & crediderunt &c. intelligenda ſunt de futuro: ſed ſic loquitur ille, qui quod erat futurum, in ſua prædeſtinatione nouerat eſſe iam factum*, inquit S. Auguſt. Et iterum: *Non ſine cauſa; & quæ futura ſunt, tanquam tranſacta dicuntur: Deo enim ſic certa ſunt, vt iam pro factis habeantur.*

Th. 1.

1. Ioan. 2.

Tract. in hunc locū.

Serm. 36 in Nou.

MONITVM XXV.

Mulier cùm parit, triſtitiam habet.

Ioan. 16.

COmparat Dominus hominem operantem ſalutem ſuam mulieri parturienti: Sicut enim hęc, ita & ille fœtum enititur: ille ſeipſum in vitam æternam; hæc verò prolem in hanc temporalem. De hac parturitione & partu Propheta: *Concepimus, & parturiuimus, & peperimus ſpiritum ſalutis. Vbi parturientem audis*, inquit S. Auguſt. *fœtum exſpecta: parturit vetus homo, ſed naſcitur nouus homo, id eſt, immortalis.* Hinc tranſitus ſanctorum de hac temporali vita ad æternam, natalis eorum dicitur. Illum celebramus in ſanctis: non natalem eorum in hanc

Iſai. 26.

In Pſal. 39. & 47.

anc vitam, quia ille eſt dies iræ & maledictionis:
:oncipimur enim in peccatis, in ijs nutrimur in
tero matris, cum ijs naſcimur, propterea æternæ
lamnationi addicti, niſi Dei miſericordia libere-
nur. Hinc Propheta Iob & Ieremias illum dete- Iob. 3. Ierem. 20.
tantur: *Pereat dies in qua natus ſum*, &c. Heſiodus Ad Heſiod.
natales hominum plangens, gaudet in funere, Val. Max.
nquit Hieron. Fuiſſe quidam feruntur populi, qui ex Cicer.
ortus hominum lugerent, obituſque celebrarent. lib 1. Tuſc.q.
Teſtis Valer. Max. Id multo rectiùs fideles; quibus mors finis eſt ad mala temporalia, & tranſitus ad vitam æternam. Sed quemadmodum mulier non parit fœtum in hanc vitam ſine labore & periculo: ſic nec iuſtus ſeipſum, in aliam. Rectè D. Hieron. *Nihil Chriſtiano felicius, cui promittuntur regna cœlorum: Nihil laborioſius, qui quotidie de vita periclitatur. Nihil fortius, qui vincit diabolum; Nihil imbecillius, qui à carne ſuperatur.* In epiſt. ad Ruſtic.

Grauiſſimum nobis periculum eſt à propria concupiſcentia, cum qua naſcimur, quæ non niſi mala ac turpia deſideria in nobis operatur, quibus ad peccata trahimur. Ac maxima difficultas in ea ſuperanda. Hinc Sapiens eum qui ſe vincit, expugnatore vrbium eſſe fortiorē affirmat. Vnde idem Hieron. *Grandis virtutis eſt, & ſollicitæ diligentiæ, ſuperare quod natus ſis, in carne non carnaliter viuere, tecum pugnare quotidie, & incluſum hoſtem, Argi (vt fabulæ ferunt) centum oculis obſeruare.* Cum auaritia nobis, luxuria, ira, ambitione, cæteriſque vitijs, id eſt, eorum deſiderijs, quę etiam ſanctis inſunt, aſſidua nobis & moleſta luctatio eſt atque congreſſio, inquit D. Cyprian. *Si auaritia proſtrata eſt, exurgit libido; ſi libido compreſſa eſt, exurgit ambitio*, &c. Prou. 16. In epiſt. ad Fur.am. De Mortalit.

Mirum

Matth. 14. Daniel. 6 Dan. 3. Mirum quòd Petrus ſuper mare ambulans non ſtatim ſiderit, quòd leones non ſtatim Danielem vorarint; ignis, tres pueros, non ſtatim exuſſerit; ſic mirum quòd fidelis ſæcularia calcans, non ijs immergatur; quòd flamma concupiſcentiæ, velut fera indomita, non ilicò hominis pietatem exurat, & glutiat. 1. Petri 5. Circuit etiam nos Diabolus cum ſuis miniſtris tanquam Leo rugiens, quærens quem deuoret, indefeſſus ac peruigil. De quo S. Hieron. In epiſt. ad Heliod. *Perſequitur me hoſtis, cui nomina mille, mille nocendi artes: qui omnia genera tentandi, & artes atque inſidias deijciendi vſu ipſo vetuſtatis edidicit*, inq. D. Cyprian. De ex hort. Martyr. Qui etſi ſæpe victus, iuſtos impugnare non ceſſat, quia nunquam victoriam deſperat, & vt ſaltem tædio vincat, quos virtute nequit. Narratur de quodam ſancto, qui poſt pugnam. 40. annorum, ſuperatus eſt à ſpiritu fornicationis. Et de Virgine quadam ſexagenaria quæ turpiter cecidit, cùm antea ſemper caſtè vixiſſet. Ita vt vera omnino ſit vetus ſententia Pyttaci, quam etiam D. Baſilius habet; Homil. 24. *Difficile eſt bonum eſſe*, vel, vt alij legunt, *permanere*. Quidam venit ad Abbatem Theodorum, dicens ei; Ecce quidam frater reuerſus eſt ad ſeculum. Reſpondit Abbas; In Vitis Patrum. *De hoc non mireris; ſed ſi audieris quòd quis effugerit de ore inimici, hoc mirare.* Vnde & ille ſenex, apud S. Bernard. Serm. 2. de Reſurrect. cùm audiſſet vnum ex fratribus peccaſſe, amariſſimè flebat, dicens; *Ille hodie, & ego cras.* Sciens difficultatem ſtandi, & cadendi facilitatem, inter tot aduerſarios. *Homini lapſo,* inquit S. Proſper. De vocat. gent. lib. 1. cap. 8. *non expedit contra hoſtem (diabolum) confligere ſine protectore. Cum illo enim certamen habet, à quo aliquando ſuperatus eſt. Non ergo de viribus ſuis fidat, quæ etiam cùm integræ eſſent, non ſteterunt; ſed per*

illum

Digitized by Google

illum quærat victoriam, qui ſolus non eſt victus, & omnibus vicit. Omitto multitudinem miſeriarum quibus exagitantur hîc iuſti ob peccata antiqua,& in quæ quotidie incidunt, vt ab ijs purgentur, & parentur ad regnum.

Sed cùr Deus tantâ difficultate ad iuſtitiam adductos, tantis amittendæ iuſtitiæ periculis ſubiacere permittit, cur tot peccatis & miſerijs obnoxij manent? Primò, ſi tam facilis eſſet medicina, non curaretur infirmitas. *Nunquid quicumque faciunt præcepta legis*, inquit S. Auguſt. *ſani ſunt? Nondum, ſed vt ſani fiant, faciunt. Sicut qui audiunt præcepta medici, non continuò iam ſani ſunt, ſed obſeruando paulatim perueniunt ad illam ſanitatem, quam minùs temperando amiſerant. Non deficiant ergo faciendo, quia paulatim recipitur, quod amiſſum eſt ſemel. Si enim citò rediret homo ad priſtinam beatitudinem, ludus illi eſſet peccare, & peccando in mortem cadere.* Aug. Serm. 105. in Nou.

Deinde, vt eleganter docet idem Auguſt. facit hoc Deus, ne ob iuſtitiam nobis placeamus, ac ſuperbiamus. Ne, inquit, *in omnibus facilitatem aſſecuti, noſtrum putemus eſſe quod Dei eſt; qui error eſt multum religioni pietatiq; contrarius.* Inſcrutabile eſt autem cur non aliâ potiùs ratione curet Deus ſuperbiam noſtram, & impium hunc contra gratiam eius errorem, quam relinquendo nos in multis peccatis, frequentibuſque periculis. Agit quidem Deus vt omnia ſanet in homine, ſed hoc agit iudicio ſuo, nec ordinem ſanandi accipit tantus medicus ab ægroto. Lib. 2. de peccat. mer. cap. 19. li. 4. cont. Iulia. cap. 3. De nat. & grat. ca. 27. & ſeq.

Denique *ipſa difficultas bene agendi, & diabolo reſiſtendi*, ait Auguſt. *quam experitur homo, ad hoc vtilis eſt, ne ſit ſpes ſibi quiſque; aut homo alter alteri, ſed Deus ſuis omni-* In Enchir. cap. 60.

omnibus. Sic & mala omnia, quæ nos premunt, ad Deum nos ire compellunt, à quo nobis omne remedium & ſubſidium. Cùm enim in nobis non ſit tanta fortitudo, vt omnibus hoſtibus reſiſtere poſſimus, omnes huius vitæ miſerias perferre, quid habemus reſidui, niſi vt oculos noſtros ad Deum dirigamus? Sic ſeipſum repræhendit Auguſtinus, quòd ante conuerſionem, cùm difficile ſibi aut etiam impoſſibile putaret carnis carere amplexibus, medicinam diuinæ miſericordiæ ad eam infirmitatem ſanandam non cogitarit: Dediſſet enim Deus, inquit, caſtitatem, ſi gemitu interno pulſaſſem aures eius, & fide ſolida iactaſſem in eum curam meam. *Venite*, inquit, *ad me, qui laboratis, & onerati eſtis, & ego reficiam vos*. Hoc fecit Dauid: vnde toties in Pſalmis; *Tu es refugium meum à tribulatione. De tribulatione inuocaui Dominum. Ad Dominum cùm tribularer clamaui.*

Lib. 6. cõf. cap. 11

Pſalm. 31 Pſalm. 117 Pſalm. 119.

Videtis ergo difficultatem partus ſpiritualis, ſiue, ſalutis æternæ adipiſcendæ; & cauſas cur Deus eam etiam à iuſtis non auferat. Addit Chriſtus; *Cùm autem peperit puerum, iam non meminit preſſuræ*, videlicet, cum dolore, ſed bene meminit cum gaudio, propter fructum. Dicit D. Bernar. de omnibus Sanctis; quòd *cum iucunda admiratione, & mirâ iucunditate conſiderant pericula quæ euaſerunt, labores quos pertulerunt, certamina quæ vicerunt*, &c. Quomodo Dux aut miles pericula & labores belli, in quo victor fuit; tantò maius gaudium habens in triumpho, quantò maius fuit periculum in prælio. Sic & nauigantibus quo maior metus in tempeſtate, eò in tranquillitate maior exultatio. Hoc etiam indicat Pſalmus Dauidicus; *Niſi quia Dominus erat in nobis*,

Serm. 2. de omnibus ſanct.

Pſalm. 126.

nobis,&c. *Eſt Pſalmus eorum*, inquit D. Aug. *qui iam in beatitudine & ſecuritate conſtituti, conſiderant quà tranſierint, quò venerint. Cogitant quid euaſerint, quæ ſcandala, quas tribulationes, quas perſecutiones paganorum, quos dolos hæreticorum, quas ſuggeſtiones diaboli, quas cupiditatum conflictationes: Et quia difficile, imò impoſsibile erat, inde liberari, niſi adeſſet manus liberantis, in gaudio dicunt, Niſi quia Dominus erat in nobis, &c. & inde extolluntur in laudem & gratiarum actionem, dicentes, Benedictus Deus, qui non dedit nos in captionem dentibus eorum.* Auguſt. In illum Pſal.

Sic & in alio Pſalmo dicunt iam beati; *Tranſiuimus per ignem & aquam, & eduxiſti nos in refrigerium.* Et; *Lætati ſumus pro diebus quibus nos humiliaſti, annis quibus vidimus mala. Habet*, inquit Cicero, *præteriti doloris ſecura recordatio delectationem.* Et apud eundem Euripides; *Suauis eſt laborum præteritorum memoria. Quod fuit durum pati, meminiſſe dulce eſt,* ait Seneca. D. Auguſtinus de Beatis loquens in lib. de Ciuit. Dei: *Carebunt quidem omnibus malis, ita vt penitus deleantur de ſenſibus eorum: ea tamen potentia ſcientiæ, quæ magna in eis erit, non ſolùm ſua præterita mala, ſed etiam damnatorum eos ſempiterna pœna non latebit. Alioqui ſi ſe fuiſſe miſeros neſcituri ſunt, quomodo, ſicut ait Pſalmus, Miſericordias Domini in æternum cantabunt? Quo cantico in gloriam gratiæ Chriſti, cuius ſanguine liberati ſumus, nihil erit profectò illi iucundius ciuitati. Ibi perficietur, Vacate & videte, quoniam ego ſum Deus*, &c.

Pſalm. 65. Pſalm. 89. Lib. 5. epiſt. fam. Lib. 2. de finib. bonor. In Hercule furente. Lib. 22. cap. vlt. Pſal. 88. Pſal. 45.

MONITVM XXVI.

Ego ſum Paſtor bonus.

Ioan. 10.

Ioan. 10. MVlta dicuntur in Script. de Paſtore, quòd *cognoſcit oues ſuas, ante eas vadit, dat animam ſuã pro eis, educit eas, dat eis vitam æternam, nemo rapit eas de manu eius, non pereunt in æternum.* Quàm felices & ſecuræ ſunt oues ſub tali Paſtore. Demus ergo operam vt ſimus oues Chriſti. Chriſti autem oues nos facit, in primis mutua charitas: *In hoc* inq. ipſe Paſtor, *cognoſcent omnes, quòd diſcipuli mei ſitis, ſi dilectionem habueritis ad inuicem.* Et Ioannes agens de dilectione fraterna; *In hoc* inq. *manifeſti ſunt filij Dei & filij Diaboli.* Quem locum tractans D. Aug. *Sola dilectio eſt*, ait, *quæ filios Dei ſeparat à filijs Diaboli.* Non fides, nõ opus bonum, non Sacramentum, non ſcientia myſteriorum, non lingua angelorum, non diſtributio facultatum in pauperes, *&c.* quæ etiam malis poſſunt eſſe communia: ſed *dilectio propria eſt virtus piorum, atq; electorum, nec diſcernũtur filij Dei à filijs Diaboli, niſi in caritate.* Vbi autem dilectio proximi non eſt, nec Dei eſt; *Qui enim non diligit fratrem quem videt, Deum, quem non videt, quomodo poteſt diligere?*

Ioan. 13. 1. Ioan. 3. Aug. hom 5. in Canonic. Ioan. 1. 1. Ioan. 4.

2. Obedientia: Ouis mirabiliter ſuo Paſtori eſt obediens; Chriſtus de ſuis ouibus; *Oues meæ vocem meã audiunt:* ad vocem Diaboli, mundi, carnis ſurdæ ſunt: ſed audiũt vocem Chriſti, ſiue fidem ſpectes, ſiue mandata. Captiuant intellectum in obſe-

Ioan. 10.

quium

quium Chriſti,& ſemetipſas abnegant. Vitant diligēter hæc duo verba; Quomodo, quod eſt *Iudaicum verbum & dignum ſummis cruciatibus*, inq. D. Cyrill. *Quomodo poteſt hic nobis carnem ſuam dare ad manducandum?* Et, Quare, quod eſt, verbum Serpentis ad primos parentes, quo illos omneſque poſteros ad mortē traxit; *Quare præcepit vobis Deus, &c.* *Quaſi filij obedientiæ*, inq. S. Petrus. *non configurati prioribus ignorātiæ veſtræ deſiderijs. Omnia facite ſine murmurationibus & hæſitationibus*, ait D. Paulus, *vt ſitis ſine querela, & ſicut ſimplices filij Dei.* Voces obedientium ſunt; *Paratum, cor meum, Deus, paratum cor meum. Ecce ancilla Domini. Domine, quid me vis facere? Iube quod vis.*

Ioan. 6. Gen. 3. 1. Pet. 1. Philip. 2. Pſal. 107. Luc. 1. Act. 9. Aug. l. 10. confeſ.

3. Innocentia: *Vera autem innocentia eſt*, inq. Proſp. *quæ nec ſibi, nec alteri nocet*, in anima, corpore, fama, honore, & alijs bonis. *Nemo autem non priùs in ſe, quàm in alium peccat*. Sed dicit voluptuoſus alijs proſum, cui noceo? in primis ſibi nocet. *Qui enim diligit iniquitatem, odit animam ſuam*, inq. Dauid; Et angelus ad Tobiam; *Qui faciunt iniquitatem, & peccatum, hoſtes ſunt animæ ſuæ. Et qui ſibi nocet, quomodo tibi parcit?* inq. Aug. *Nocet, ſaltem malo exemplo: & ſi in iſtis voluptatibus proſperatur, ecce, quomodo turbaris? etſi non conſentias.*

Sent. 1. Pſal. 10. Tob. 12. In Pſal. 139.

4. Ouis eſt animal vſibus hominum valde commodum; lanā ſua veſtit hominem; lacte & carne paſcit: chordis, ex viſceribus eius factis, recreat; fimo ſuo agros impinguat. Sic verus Chriſtianus dat operam, non ſolùm vt nulli noceat, ſed & alijs prout poteſt, proſit. Parū *enim eſt*, inq. S. Aug. *nemini nocere, niſi ſtudeas multis prodeſſe.* Stoicorum eſt opinio, ait Cicero; *Quæ in terris gignuntur ad vſum homi-*

Senten. 86. Lib. 1. Officior.

 num

num omnia creati homines autem hominum cauſa eſſe generatos, vt ipſi inter ſe alius alij prodeſſe poſſent. In hoc ergo inq. naturam ducem ſequi debemus, & communes vtilitates in medium afferre.

5. Patientia & manſuetudo: Eſt ouis malorum patiēs, etiam cùm ad mortem ducitur, nullam vocem edit, nullam vim facit; Cui & Chriſtus comparatur, tanquam ouis ad occiſionem ductus. Chriſtiano vbique commendatur in Script. patientia & manſuetudo & æquabilitas in omni fortuna, vt Dominum benedicat in omni tempore, & animum gerat vacuum omni amaritudine, ira, indignatione, vindictæ cupiditate, ſeruetque ſemper ſuauitatem & vnitatem ſpiritus in vinculo pacis.

Iſaiæ 53. Pſal. 33. Epheſ. 4.

6. Oues delectantur ſalicum frōdibus, etſi amaris: maluntque ſalſis paſcuis vti quàm dulcibus; ſic oues Chriſti veritatem mordētem, & carnis mortificationē libentiùs admittunt, quàm falſitatem adulantem, & mollitiem vitæ. *Caſtigo corpus meum & in ſeruitutem redigo*, dicit de ſe Apoſtolus. Et de alijs bonis Chriſtianis; *Qui Chriſti ſunt, carnem ſuam crucifixerunt cum vitijs & concupiſcentijs. Corripe ſapientē & amabit te*, ait Sap. Et Dauid; *Corripiet me iuſtus in miſericordia, oleum autem peccatoris, non impinguet caput meum.* Sed quod deplorandum, *plures ſunt vitijs malè blandientibus, quàm vtili virtutum aſperitati amiciores,* vt inq. Aug.

1. Cor. 9. Galat. 5. Prou. 9. Pſal. 140. De Ciuit. l. 2. cap. 29.

7. Ouis, animal eſt ſociale, à ſolitudine abhorrēs, turmatim libenter ambulans, & ſuo Paſtori ac gregi ſemper adhærēs. Talis eſt verus Chriſtianus ſuo capiti & corpori ſemper adhærens. *Non deſerētes collectionem noſtrā*, inq. Apoſt. *Qui Eccleſiam non audit, haben-*

Heb. 10. Math. 18.

bendus tanquã Ethnicus & publicanus: Nec *poteſt Deũ habere patrem, qui Eccleſiam non habet matrem.* Fruſtraque
dicit, ſe Chriſtum paſtorem ſequi, qui Vicarios Paſtores non audit, quibus Chriſtus dixit; *Qui vos audit, me audit; Qui vos ſpernit, me ſpernit.* Matth. 10.

8. Ouis animal eſt timidum; & maximè lupum
timet, vnde eo vel longiſſimè conſpecto ſtatim ad
Paſtorem fugit. Sic Chriſtianus peccatũ & peccati
authorem Diabolum ſemper timere debet, & fugere,
ſuggeſtiones eius malignas ſtatim à ſe repellere,
vel interficere; eſt enim latro animarũ. *Quaſi à* Eccleſi. 21.
facie colubri fuge peccatum, ait Sap. Et Chriſtus de ouibus
ſuis; *Alienum non ſequũtur, ſed fugiunt ab eo.* Fugiũt Ioan. 10.
autem ad Paſtorem Chriſtũ, vt ab eo protegãtur,
ad quẽ dicunt; *Sub vmbra alarum tuarum protege nos* Pſal. 16.
ſemper, &; *Sub vmbra tua viuemus in gẽtibus. Quomodo nõ* Threnor. 4
ſumus in vmbra, inq. Ambroſ. *qui crucis protegimur ve-* Lib. 7. in
lamento? quomodo non ſumus in vmbra; quos crucifixus à Luc.
malignitate ſeculi, & corporis ardore defendit? Deinde vt
Ariſtoteles refert, magis ad ſonitum pedum ſuorũ, De animalib.
quam ad aliud quicquã expaueſcit, cùm ſimul currunt.
Sic ſalubris timor in Chriſtianis eſt, propriarũ Prou. 28.
affectionũ, & operũ. *Beatus homo, qui ſemper eſt pauidus*, ait Sapiens.
Et Iob; *Verebar*, inq. *omnia opera mea.* Iob. 9.
Et ipſe Paulus etſi nihil ſibi conſcius, non audet ſe
iuſtum pronuntiare. Dauid quoque orat; *Delicta* 1. Cor. 4.
quis intelligit? ab occultis meis munda me Domine. Et Pſal. 18.
Auguſt. in Confeſ. *Multùm timeo occulta mea, quæ norunt* Lib. 10.
oculi tui, mei autem non. Si quid boni, ait V. Beda cap 37.
orans Deum, *te largiente, fecero; quo fine hoc faciam,
quàue diſtrictione à te penſetur, ignoro.*

Deniq; cũ paſtor eas educit in paſcua propria, in
via non patitur eas ſaturari, ſed obiter tantùm

Digitized by Google

Arguendus etiam qui non credit in Mediatorem Chriſtum, cùm ex operibus mirabilibus quæ fecit, certiſſimò conſtet ipſum eſſe qui à Deo per Prophetas promiſſus eſt, qui eiuſmodi opera ab eo facienda pręedixerunt. Hinc Chriſtus Iudæis, dicẽtibus ei: *Si tu es Chriſtus dic nobis palàm: reſpondit, Opera quæ ego facio, hæc teſtimonium perhibent de me, &c. Si mihi* id eſt, verbis meis, *non vultis credere, operibus credite.* Et cùm à diſcipulis Ioannis interrogaretur an ipſe eſſet, qui venturus erat, videlicet, Saluator mundi; id ſolùm ex operibus eis demonſtrare voluit, *Euntes dicite Ioanni, quæ audiſtis & vidiſtis, &c.* quia erant opera de Chriſto in Scripturis prædicta. Ioan 10. Matth. 11. Iſaiæ 35.

Denique arguendus eſt qui non credit, Eccleſiam in qua ſumus, eſſe Chriſti Eccleſiam; quòd ipſa ſola Catholica ſit, id eſt, in omnia loca & tẽpora ſe extẽdens: quod de vera Chriſti Eccleſia Prophetæ prædixerũt; in quo ab omnibus hæreticorũ conuenticulis diſtinguitur, qui in angulo tantùm aliquo ſua dogmata propagare poſſunt, nec originem ſuam ad Eccleſiam primitiuam referre poſſunt, cùm eorum doctrina longè poſt exorta ſit, & cùm primùm depræhenſa eſt, reprobata. Gen. 22. Pſal. 71. Lucæ 24. Marc. 16.

Sub hoc autem infidelitatis peccato, quod maximum eſt, & reliquorum origo, intelligenda alia omnia peccata, de quibus etiam arguendi ſunt homines; Quod videlicet ea faciant, quæ Deo diſplicent, optimo patri; Diabolo placent, hoſti noſtro infenſiſſimo; & ipſis grauiter nocent. Vnde enim omnia mala huius vitæ & futuræ, niſi ex peccato? Idque propter rem nihili. Auarus ob vile & exiguum lucrum; luxurioſus ob fœdam & momentaneam delectationem; ſuperbus, ob laudis & glo-

Digitized by Google

ſitiui,& non dediſtis mihi bibere; nudus fui, & non operuiſtis me,&c.

Denique arguendi ſunt de iuſtitia etiam ea quam faciunt, de eius videlicet, impuritate, inſufficientia, imperfectione; quòd opera iuſtitiæ non faciant eo animo, eâ circumſpectione, caritate, intentione, *&c.* quâ fieri debent: ſæpe cum tędio, triſtitia, ex neceſſitate, cum diſtractione, *&c.* Oſtenditur in Scripturis etiam punitione dignus, qui facit quidem opus Dei, ſed negligēter; Pręcepit Dominus per Moyſen; *Iuſtè quod iuſtum eſt perſequêris, vt viuas. Non in facto virtus eſt, ſed in eo quemadmodum fiat*, inq. Seneca: & D. Hieron. *Non virtus*, ait, *ſed cauſa virtutis apud Deum mercedem habet.* Auguſtinus quoque, *Nemo*, inq. *inuitus benè facit, etiamſi bonum eſt, quod facit*. Ierem. 48. Deut. 16. In cap. 5. Matth. Lib. 1. conf. cap. 12.

Poſtremò arguendi ſunt homines de Iudicio. Agitur autem hîc de Iudicio Diaboli; 1. quo is iudicatus eſt, expulſus & excluſus à cordibus fideliū; atque infirmata eius eſt virtus, virtute crucis; Ideoque arguendi ſunt homines, quòd Diabolo ita debilitato adhuc ſponte & libenter ſeruiāt. Chriſtus illum in tentatione ſuperans, & maximè in cruce pro nobis moriens, vires eius eneruauit; hinc ipſe; *Confidite, ego vici mundum*; vicit ſibi, vicit nobis. Ioan. 16.
Non vincit autem Diabolus niſi volentem: *eſt enim velut canis innexus cathenis*, qui non niſi ad ſe propinquātes mordere poteſt. Quàm ergo ſtultus eſt, qui ſe à tali cane mordere ſinit, tam ſtultus eſt qui à Diabolo. Aug. Ser. 197. de tēp.

2. Intelligi poteſt, de iudicio Diaboli, initio mundi. *Hoc enim iudiciū, quod inter iuſtos homines, iniuſtoſq; futurum dicimus; inter ſanctos & immundos credimus* Lib. 1. c. 3 de vit. con

Enchir. 28. De cor. & gra c. 11. De bono perſeu. c. 7. De ciuit. lib. 11. c. 11 Matth. 18. Ibid. Proſp.

mus factum, ait Proſp. Angeli enim qui in pia obedientia perſtiterunt, meruerũt pertingere ad perpetuam beatitudinem; in qua ſemper vident faciẽ patris, & à qua ſe nunquam eſſe caſuros ſunt ſecuri. Qui verò per ſuperbiam ſe cõtra Deum extulerunt, nolentes ei ſubijci, tales ſunt effecti, vt quia noluerunt perſeuerare cùm poſſent, iã nec velint reparari, nec poſſint; & cum ſuo Principe ſatana ęterni ignis ſupplicijs, ſine vlla ſpe liberationis ſunt addicti. Sed quare de iſto iudicio arguendi homines? quòd illud non magis ob oculos habeant, in quo præceſſit forma iudicij futuri in fine mundi ſuper homines.

Part. 1. Monit. 79. Iob. 31. Hieronymi dictum.

Cogitatio autem futuri iudicij magnam habet vim ad cauẽda, & deſerenda peccata & ad ſanctè honeſteque viuẽdum. Hinc voluit Chriſtus illud populo diligenter inculcari, vt aliàs oſtenſum. Sãcti etiam illud ſemper ante oculos habuerũt. *Quid faciam*, inq. Iob, *cùm ſurrexerit ad iudicandum Deus, & cùm quæſierit, quid reſpondebo illi?* Dicit S. Hieron. *Quoties diem illum conſidero, toto corpore contremiſco. Siue enim comedo, ſiue bibo, ſiue aliud aliquid facio, ſemper videtur mihi tuba illa terribilis ſonare in auribus meis: Surgite mortui, venite ad iudicium. Hoc ſolũ eſt quod expoſcitur à nobis*, inq. D. Chryſoſt. *vt ſemper recordemur & ad animum reuocemus mala noſtra, & conſcientiã geſtorum noſtrorum habeamus ante oculos, vt pro his ſupplicemus Deo, vt gehennam ponamus in conſpectibus noſtris & angelos, qui in die iudicij vbiq; diſcurrunt & congregant de omni orbe terrarum, eos, qui trudendi ſunt in gehennam, ac ſupplicijs tradendi.* Ita Chryſoſt.

Lib. de cõpunction. cordis.

MO-

Digitized by Google

MONITVM XXVIII.

Si quid petieritis Patrem in nomine meo, &c.

Ioan. 16.

SCriptura Sacra & veteris & noui Teſtamenti frequenter ad orationem hortatur. *Confitemini Domino*, ait Iſaias, *& inuocate nomen eius.* Vtque id libentiùs faciat homo, dicit Ioel; *Omnis qui inuocauerit nomen Domini, ſaluus erit.* Ipſe Chriſtus in Euangelio; *Oportet ſemper orare, & non deficere.* Et eius, Apoſtolus: Sine intermiſſione orate. *Quod ſaniſsimè ſic accipitur*, inq. Aug. *vt nullo die intermittantur certa tempora orãdi.* Quæres, quâ potiſſimũ oratione vtẽdũ? Quâ; niſi ea quæ ab ipſo Chriſto Domino *nobis tradita eſt*, cuius tãta eſt excellẽtia, vt omnibus alijs orationibus meritò præferatur. Paucis enim verbis ordinatiſſimè digeſtis, omnia quę ſanctè à Deo peti poſſunt, & eo ordine quo petenda ſunt, continet. *Nam quamlibet alia verba dicamus,* inq. S. Aug. *quæ affectus orantis vel præcedendo format, vt clareat; vel conſequẽdo attendit, vt creſcat; nihil aliud dicimus, quàm, quod in iſta oratione Dominica poſitum eſt, ſi rectè & congruenter oramus. Vnde liberum eſt alijs atq; alijs verbis, eadem tamen orando dicere, ſed non debet eſſe liberum alia dicere.*

Iſaiæ 28. Ioel. 2. Lucæ 18. 1. Theſ. 5. Aug in lib: de hæreſib. Hæreſi. 57. Epiſt. 121. cap. 12.

Quæ eſt ergo huius orationis vtilitas? Inprimis vtilis eſt breuitate; propter quam etiam ab omni ætate & ſexu facilè memoriæ commendatur. Et

qui eam ignorat aut non frequẽtat ſæpiſſimè, Catholicus eſſe non poterit. Deinde, vtilis eſt plenitudine, quia nihil prætermittit. Tribus enim prioribus petitionibus, præcipua hominis bona, quæ æterna ſunt, petuntur; reliquis verò alia ad hæc neceſſaria, in iſta mortali vita poſtulantur. *Quaſi diceremus*; inq. D. Aug. *Da æterna, da temporalia: promiſiſti regnum, noli negare ſubſidiũ.* Denique vtilis eſt authoritate Chriſti inſtituentis; *Amica enim & familiaris oratio eſt*, ait S. Cypria. *Deum de ſuo rogare, ad aures eius aſcendere Chriſti orationem. Agnoſcat Pater filij ſui verba, cùm precem facimus. Qui habitat intus in pectore, ipſe ſit & in voce: & cùm ipſum habeamus aduocatum, apud Patrem pro peccatis noſtris, quando peccatores pro delictis noſtris petimus; aduocati noſtri verba promamus. Nam cùm dicat; Quia, quodcunq; petieritis à patre in nomine meo, dabit vobis: quanto efficaciùs impetramus quod petimus in Chriſti nomine, ſi petamus ipſius oratione?*

Sexta Synodus c. 7.

Ser. 1. de orat. Dom.

In tract. de orat. Dominica.

1. Ioan. 2.

Ioan 16.

Præfatio autem huius orationis eſt, *Pater noſter qui es in cælis.* Cuius primum verbum, Pater, paulo latiùs explicare volumus, propterea quòd dicat Chriſtus in Euang. *Si quid petieritis Patrem, &c.* Non eſt autem petitio iſta præfatiuncula, ſed gratiarum actio inq. D. Cypr. quòd nos de filijs Diaboli fecerit filios Dei, de filijs iræ filios gratiæ. Omnis enim oratio à gratiarum actione & laude Dei inchoari debet. Vnde D. Ambroſ. *In oratione*, inq. *non debes quaſi famelicus ad cibum de cibo incipere, ſed ante à laudibus Dei.* Sic & D. Baſil. *Duplex*, inq. *eſt orandi modus; alter in glorificatione, adhibita animi ſubmiſſione cernitur: alter in petitione quæ priori ſubijcitur. Cùm oras igitur, noli ſtatim ad petitionem accedere, ſed exorditor ab eius glorificatione, qui omnia condidit.* Vnde Iſaias, vt ſuprà,

Ibidem.

Lib. 6. de Sacram, c. 5

Conſtit. Monaſt. c 2

Digitized by Google

prà, *Confitemini*, inq. *Domino*, deinde, addit, *& inuocate nomen eius*. Et Paulus in epiſtolis ferè gratiarum actioni ſubiungit orationem: *Grati ſimus Deo*, ait D. Aug. *ex eo quod habemus, vt addatur, quod non habemus, & non perdamus quod habemus*. De verb. Apoſt. Serm. 16.

Cùm autem multa dicta ſint in laudem Dei, nihil tamen ita conuenienter oraturis explicat laudes Dei, atque hoc nomen, Pater; hoc enim ineffabilem Dei miſericordiam, ſummamque eius gratiam erga genus humanum ſignificat. Multa autem hoc nomine, Pater, excitātur in cordibus fidelium. 1. Charitas; quid enim charius eſſe debet filijs, quàm pater? 2. Supplex affectus, cùm homines dicunt Deo, Pater noſter. 3. Quædam impetrandi præſumptio, quę petituri ſumus: cùm priuſquam aliquid peteremus, tam magnum donum accepimus, vt ſinamur dicere, *Pater noſter*, Deo? Quid enim iam non det filijs petentibus, cùm hoc ipſum ante dederit, vt filij eſſent? 4. Magna cura, vt qui dicit Pater noſter, Deo; tanto patre non ſit indignus. *Si* inq. *pater ego ſum, vbi eſt honor meus?* Et Petrus; *Si patrem inuocatis eum*, &c. *in timore incolatus veſtri tempore conuerſamini*, &c. 5. Neceſſitas imitandi; vnde Chriſtus Iudæis; *Si filij Abrahæ eſtis, opera eius facite*. Et ad diſcipulos; *Eſtote miſericordes, ſicut & pater veſter miſericors eſt. Eſtote perfecti, ſicut & pater veſter perfectus eſt.* Aug. li. 2. c. 8. de Ser. Dom. in monte. Malach. 1. 1. Pet. 1. Ioan. 8. Matth. 5.

Sed cur Deus dicitur pater hominum? Non per naturam, ſic enim vnicum filium habet; ſed 1. quia *creauit nos ad imaginem & ſimilitudinem ſuam*, vt in æterna gloria naturali filio ſimiles ſimus. 2. Quia nos paſcit, veſtit, & innumeris fouet beneficijs. Denique quia nobiſcum haud ſecus agit, Gen. 1. De verb. Apoſt. Ser. 13.

Digitized by Google

git, quàm ſolet agere miſericors pater cũ filio ſuo; *Quomodo miſeretur pater filiorum, miſertus eſt Dominus timẽtibus ſe*, inq. Dauid. Imo etſi pater & mater obli-
Pſal. 102. uiſcantur filiorum ſuorum, vt non miſereãtur eorum; Dominus tamen non obliuiſcitur noſtri, longè benignius & dulcius nos complectens, quã poteſt vlla mater filio ſuo affici. *Nunquid poteſt*, ait, *mu-*
Iſaiæ 49. *lier obliuiſci infantem ſuum, vt nõ miſereatur filio vteri ſui? & ſi illa oblita fuerit, ego tamen non obliuiſcar tui*, ait Do-
Apoc. 1. Galat. 4. minus: vbi hunc paternũ affectum maximè oſtẽdit? Dum ſibi rebelles, peccatoque deprauatos fouere non deſtitit, ſed per vnicum filium ſuum rurſus inſtaurauit, peccata noſtra illius ſanguine abluens, & eiuſdem filij ſui ſpiritu nos donãs. Ex quo etiam ſpem ęterni cum eodem filio conſortij in gloria reſurrectionis & felicitate perpetua iam habemus.

Vnde naturalis Dei filius Chriſtus, omnes eos, qui per Spiritum Sanctum *Dei voluntatem faciunt*, etiam ante reſurrectionem ſuam fratres ſuos nominauit, tanquam ſimiles ſibi per naturam humanam, & mandatorum obſeruationem. *Quicunq; fe-*
Matth. 12. *cerit voluntatẽ patris mei qui in cælis eſt, ille meus frater & ſoror eſt*, inq. Chriſtus in Euãg. Sed peculiariter poſt reſurrectionem, quando pro peccatis hominũ indigniſſima eſt paſſus, & eis in ſumma miſeria mortis ſimilis factus, & à morte reſuſcitatus, ſpem dedit hominibus, non ſolùm conſequendę liberationis à peccatis, & perſeuerantis mãdatorum cuſtodiæ; verùm etiam reſurrectionis à morte, ſeu vitæ in corpore & anima perpetuæ. Vnde Pſalmiſta, Pſalmo, quo paſſionem, in qua Chriſtus nobis ſimilis factus eſt, & reſurrectionem, in qua nos ei ſi-

miles

Digitized by Google

miles efficimur, deſcribit; inducit Chriſtũ fuſâ ad Patrem pro ſua reſurrectione prece, promittẽtem; *Narrabo nomen tuum fratribus meis.* Quod repetens Apoſtolus, dicit eum non *confundi fratres nos vocare, dicendo, Narrabo nomen tuum fratribus meis.* Pſal. 21. Heb. 2.

In die quoque reſurrectionis ſuæ, hanc tantam gratiam, quâ Dei patris filij, & fratres filij Dei appellamur & ſumus, ipſe primus nuntiauit, dicens mulieribus; *Ite, nuntiate fratribus meis.* Et apud aliũ Euangeliſtam, vni earum, nempe Magdalenę, iam pedes eius complectenti; *Vade*, inq. *ad fratres meos, & dic eis; Aſcendo ad patrem meum, & patrem veſtrum; Deũ meum, & Deum veſtrum.* Agnoſcat ergo homo dignitatem ſuam, & tanto à Diuina Maieſtate dignatus honore, vt ſit filius Dei, frater Chriſti, caueat diligenter eo quicquam indignum committere; caueat, inquam, degeneri conuerſatione in veterem vilitatem redire, certamque inde ſpem de ſalute ſua æterna conſequenda concipiat. *Si enim filij & hæredes, hæredes quidem Dei, cohæredes autem Chriſti.* 1. Ioan. 3. Matth. 28. Ioan. 20. Rom. 8.

MO-

Digitized by Google

MONITVM XXIX.

Hæc facient vobis, quia non nouerunt Patrem neque me.

Ioan.16.

PRæmonet & præmunit Apoſtolos; (& in ijs Eccleſiam ſuam) Chriſtus Dominus, contra multiplices perſecutiones imminentes, vt ad eas ſeſe pararent ac aduerſus eas fortiores efficerẽtur. Iacula enim præuiſa minùs feriunt. Magis etiam in fide & ſpe futurorum confirmarentur. Cùm enim viderent euenire mala, quæ prædicta erant, quomodo non etiam ſperarent ventura aliquando bona, quæ promiſſa erant.

Act. 7. 8. 9. A varijs autem generibus hoſtium perſecutiones paſſura erat Eccleſia. Primùm à Iudæis; à quibus lapidatus Stephanus, Iacobus decollatus, flagellati Apoſtoli, diſperſi diſcipuli, *&c. Inter quos tãdem & Saulus accepta à Principe Sacerdotum poteſtate acerrimè Chriſtianos perſecutus eſt vſq; ad mortem, alligans & tradens in cuſtodias viros ac mulieres, & cùm occiderentur deferẽs ſententiã:* De Iudæis & ipſe Saulus, factus iã Paulus, ex lupo agnus, ex perſecutore prędicator, ait; *Qui & Dominũ occiderũt Ieſum & Prophetas, & nos perſecuti ſunt, & Deo non placent, & omnibus hominibus aduerſantur.* Plenæ ſunt hiſtoriæ de Iudæorum perſecutione & crudelitate in Chriſtianos, quando ijs erant ſuperiores. Quæ tantò erat grauior quantò magis ſe zelo Dei, eiuſque legis (tametſi non

Act. 22. 26.

1. Theſſ. 2.

non ſecundùm ſcientiam) iſta omnia facere præ ſe ferebant. Vnde Chriſtus in Euangelio. *Venit hora vt omnis qui interficit vos, arbitretur obſequium ſe præſtare Deo.* Rom. 10.

Deinde grauiſſima à gentilibus paſſa eſt Eccleſia, etiam prætextu pietatis in Deos: vnde & Chriſtianos, impios vocabant; *Tollantur impij*, ob contemptum falſorum Deorum. Qui & mala omnia quæ accidebāt, vt ſunt ſterilitas, peſtis, inundatio, &c. Chriſtianis tribuebant, quòd Deos non colerent: vnde ſoliti clamare; *Chriſtiani ad leones.* Quis dicat quòd centena millia Chriſtianorum ſub Tyrannis varijs locis ac temporibus ſunt occiſa? Scribit Suidas ideo Traianum Imperat. mandaſſe ſuis Præfectis, ne Chriſtianos ampliùs ſupplicijs afficerent, quòd Tyberianus præfectus Palęſthinorum, ad eum ſcripſiſſet ſe non eſſe parem Chriſtianis occidendis; qui vltrò ſupplicia appeterent. Tam grauia autem & horrenda fuerunt, vt animus etiam à cogitatione abhorreat. Et primò notandum, quòd *hoſtis callidus tarda ad mortem ſupplicia cōquirebat, animas iugulare quærens, non corpora.* Deinde, quòd tortores ſibi mutuo ſuccedentes in torquendo fatigabantur, non Chriſtiani in patiendo. Denique quòd inuenientibus noua pro Chriſtianis ſupplicia, præmia interdum proponebantur, ac dabantur. In hiſtoria Polycarp. Tertullia. in Apolig. Suidas in hiſtor. Hiero. in vita Pauli herem. Euſeb. lib. 5. cap. 3.

Paſſa eſt etiam grauiſſimas perſecutiones ab hæreticis, qui nullo vnquam tempore defuerunt, etiam zelum Dei prætendentes. Hæretici enim *per legis verba, legem impugnant*, inquit D. Ambroſ. *Fidem ſine fide prætendunt*, ait S. Hilar. *& ſub vocabulo Chriſtiano, doctrinæ reſiſtunt Chriſtianæ*, vt rectè D. Aug. In comment. ad Titum. cōtra Conſtant. Lib. 18. ciuit. cap. 51.

Digitized by Google

Contra quos duplici clypeo opus eſt; Vigilantiâ: quia quando non ſatis viribus valent, dolis & fallacijs vtuntur. Sunt enim inſtar vulpium, verſipelles, aſtuti & fraudulenti, ad decipiendas animas, ad veritatem corrumpendam, &c. Niſi diligenter vigiles, facilè decipiêris. Quando autem vt Lupi dentes acquirunt, & ſecum incipiunt habere Reges & Principes terræ, etiam patiētiâ opus eſt, quia tyrannidem exercent, maiorem ſæpe quàm ipſi Pagani, vt videre eſt in hiſtorijs Arianorum, Donatiſtarum, Iconomachorum, Huſſitarum, Caluiniſtarum, &c.

Cyprian. de vnit. Eccleſ.

Deniq; per Philoſophos qui fidē Eccleſię rationibus euertere ſunt conati. De quibus Apoſtolus: *Videte ne quis vos decipiat per Philoſophiam*; Alexander Epiſcopus Conſtantinop. Philoſopho volenti curioſè de rebus fidei diſputare in Conc. Niceno; *In nomine Ieſu Chriſti*, inq. *præcipio tibi ne loquare, & ſtatim obmutuit*, vt refert Soſom. lib. 1. cap. 17. Et Spiridion ibid. alteri Philoſopho; *Noli*, inq. *in his quæ fide duntaxat intelliguntur, curioſè refutandis laborem fruſtrà conſumere: quærere, qui iſta fieri aut non fieri poſſunt*, vt ſcribit Ruff. lib. 1. cap. 3. & Soſom. ibid. Quod & ab hæreticis (*quorum Patriarchæ ſunt Philoſophi*, vt ait Hieron.) factitatum ſcribit D. Aug. *Illi*, inq. *cùm in vnitate atq; communione Catholica non ſint, Chriſtiano tamen nomine gloriantur, coguntur aduerſari credentibus, & audent imperitos quaſi ratione traducere, quando maximè cum iſta medicina venerit Dominus, vt fidem populis imperaret. Sed hoc facere coguntur, quia iacere ſe abiectiſſimè ſentiunt, ſi eorum authoritas cum authoritate Catholica conferatur. Conantur ergo authoritatē ſtabiliſſimā fundatiſſimæ Eccleſiæ quaſi rationis nomine & pollici-*

Coloſſ. 2.

Ad Cteſiphont. Epiſt. 56. ad Dioſc.

Digitized by Google

pollicitatione ſuperare. Omnium enim hæreticorum quaſi regularis eſt illa temeritas: Sed ille fidei Imperator clementiſſ. & per conuentus celeberrimos populorum atq; gentium, ſedeſq; ipſas Apoſtolorum arce authoritatis muniuit Eccleſiam, & per pauciores piè doctos & verè ſpiritales viros, copioſiſsimis apparatibus etiam inuictiſsimæ rationis armauit. Verùm illa rectiſsima diſciplina eſt in arcē fidei quàm maximè recipi infirmos, vt pro eis iam tutiſsimè poſitis, fortiſsimâ ratione pugnetur, &c. Sic Aug. *Ad diſcendum*, inq. D. Proſp. *neceſſariò dupliciter ducimur, autoritate atque ratione. Tempore autoritas, re autem ratio prior eſt. Aliud eſt enim quod in agendo anteponitur, aliud quod pluris in appetendo æſtimatur. Quia ergo principium ſapientiæ timor Domini, & per humilitatem ad ſublimia gradus eſt, incedat humana ignorantia per fidem, vt mereatur fides videre, quod credit.* Sent. 387. Vide Aug. lib. 6. conf. cap. 4. & 5. Pſal. 110.

Cauſa perſecutionis adfertur à Domino, *Quia non nouerunt Patrem neq; me.* Videntur iſta facere zelo Dei, & tamen reuera Deum non norunt. Ignorantia & cæcitas animi maximorū malorū cauſa. Ioan. 16.

Infideles priuſquam fide à Deo illuminētur, habent perfidiam pro fide, errorem pro veritate, vitium pro virtute. *Amant*, inq. D. Proſp. *languores ſuos, & pro ſanitate habent eò quòd ægrotare ſe neſciant, donec prima hæc medela cōferatur ægrotis, vt incipiant noſſe quod langueant.* Periculoſus morbus & inſanabilis, qui ſanitas putatur. Dicebat Chriſtus Iudæis; *Quia dicitis, Videmus, peccatum veſtrum manet*, id eſt, inſanabile eſt. Præterea dicit hoc Chriſtus, *Quia non nouerunt Patrem neq; me*, ne hoſtibus, quos etiam diligere monemur, indignemur, ſed potiùs cōpatiamur. Ex eadē cauſa dixit in cruce de ſe crucifigentibus: *Quia neſciunt quid faciunt*, vt oſtenderet illos commiſera- Reſp. ad 6. ca. Gallor. Ioan. 9. Ioan. 16. Luc. 23.

Digitized by Google

tione dignos. Si enim miſer reputatur qui amiſit oculos corporis, quantò eſt miſerior qui amiſit oculos cordis.

In perſecutione ſeu tribulatione duplex tentatio timenda: Vna eſt impatientiæ & querelæ ſeu murmurationis contra Deum, qui permittit. De Martyribus dicitur,

In hymno Eccleſiæ

Cæduntur gladijs more bidentium,
Non murmur reſonat, non querimonia.

Sed quotuſquiſque talis eſt? Altera eſt, iræ, vindictæ, odij in proximum, qui infert perſecutionem. Hoc timebat Dauid, in ſua exercitatione; *Timor*, inquit, *mortis*, id eſt, *odij fraterni, cecidit ſuper me. Qui enim odit fratrem ſuum, homicida eſt*, vt ait S. Ioannes. Sed non eſt, quòd quis in eos vindicet, quia ſatis magnam vindictam ſuſtinent; Cæcitas enim animi, quàm patiuntur impij, & ex qua iſta mala faciunt, incomparabiliter grauius eſt ſupplicium, quàm ipſa tormenta, quæ alijs inferunt: ſed quia inſenſibile eſt, & ſpiritale, non ita æſtimatur.

Pſal. 54. & ibi D. Aug.

1. Ioan. 3.

Dicit S. Auguſt. *eſſe damnationis inchoationem, quòd hic homines dolores & tormenta patiantur, & maximè damnum intelligentiæ veritatis, de quo dicitur: Tradidit illos Deus in reprobum ſenſum. Ea eſt cæcitas mentis.* Quibus dicitur ab Iſaia: *Væ qui dicitis bonum malum, & malum, bonum; ponentes tenebras lucem, & lucem tenebras*, &c. *In iudicium ergo futurum ſeruatur ad manifeſtationem, atque ad acerrimum ſenſum miſeriæ, quicquid nunc occultiſſimè vindicatur*, inquit S. Auguſt.

In Pſal. 6.

Rom. 1.

Iſai. 5.

Lib. 3. de lib arb. cap. 15.

Occultæ autem pœnæ huius vitæ ſunt, conſcientia intus rodens, quæ pœna grauiſſima eſt, peccatum ſequens: de qua Poëta:

—— Prima eſt hæc vltio quòd ſe Iudice

Iuuen. ſat. 13.

Digitized by Google

Iudice nemo nocens abſoluitur. —

Et alius: Seneca in Hypol.

Pœna peccati præſens, conſciæ mentis pauor
Animuſq́; culpâ plenus, & ſemet timens:
Scelus aliquis tutum nullus ſecurum tulit.

Et Propheta, *Impij quaſi mare feruens, quod quieſcere nõ poteſt.* Deinde ſi ea extinguatur, vt ſæpe fit, ipſa cæcitas mentis, ſiue ſenſus reprobus, de quo iam dictum; quod eſt extremũ malorum, de quo Sap. *Peccator cùm in profundum venerit, contemnit.* Denique peccata conſequentia, ſæpe pœnę ſunt præcedentium, vt oſtendit Apoſtolus ad Roma. & fuſè ex varijs Scripturis. Auguſt. contra Iulianum. *Punit ergo etiam iſtis modis Deus, nec ideo iniuſtè quia occultè. Ceterùm iniquus puniri ſe ignorat, niſi cùm manifeſto ſupplicio ſenſerit nolens, quantum mali perpetrauit volens*, inquit Proſper. Rectè ergo idem Auguſtinus: *Ne vel puncto quidem temporis vniuerſalis pulchritudo turpatur vt ſit in ea dedecus culpæ, ſine decore vindictæ. Sicut enim qui non vigilat, dormit, ſic quiſquis non facit quod debet, ſine interuallo patitur quod debet: quoniam tanta eſt beatitudo iuſtitiæ, vt nemo ab ea niſi ad miſeriam poſſit abſcedere.*

Iſaia. 57. Hiero. in cap. 1. Ezech. Prou. 18. Rom. 1. Cont. Iul. lib. 5. ca. 3. Sent. 47. De lib. arb. vt ſup.

Digitized by Google

MONITVM XXX.

Sic Deus dilexit mundum, vt filium ſuum vnigenitum daret.

Ioan. 3.

Vide Toletum in Ioannem.

DVo ſunt in his verbis admiratione digna: & Deum mundum diligere, & ſic dilexiſſe. Per mundum autem homo, hoc loco ſignificatur, & per dilectionem, non ea, quâ cuncta quæ creauit Deus diligit, ſed ea, quâ homines, ſingulari quodam modo eos ad bonum ſupernaturale ordinãs & extollens, & ad ſe pertrahens, proſecutus eſt. Quòd hac dilectione mundum dilexerit, & ſic dilexerit, omni admiratione res digna eſt. Deũ quidem amare & diligere, non eſt mirabile, ſed ſi non diligeret, mirabile eſſet. Vt enim rectè S. Auguſt. dicit; *Sicut neceſſarium eſt Deum intelligere, ſic etiam neceſſarium eſt amare*; ſicut etiam neceſſarium eſt ipſum eſſe, & viuere; eſt enim Deus natura intellectualis, cuius proprium eſt intelligere & amare: cumque ſit actus purus, nõ aliquando amat, & intelligit, aliquando verò non, ſed ſemper amat, ſemper intelligit. Nulla enim imperfectio in Deo eſt, eſſet autem ſi poſſet amare, & aliquando non haberet in ſe actum amandi: ſemper ergo & neceſſariò amat. Præterea amandi obiectum bonum eſt; cùm igitur Deus bonum ſit infinitum, amor profectò tanto reſpondẽs bono erit infinitus. Nõ hoc miramur quòd Deus amet, & quòd ſe amet:

Li. 11. Trinit. cap. 20.

ſed

ſed quòd homines, & quidem tali amore, amet.

Cauſa autem prima admirationis eſt, ſi, quis Deus ſit, conſideremus, quod in Exodo expoſitum aliquo modo inuenimus. *Oſtendam tibi*, inq. *omne bonum*: quod Auguſt. explicans, dicit; *Bonum hoc & bonum illud: tolle hoc, tolle illud, reſpice bonum ipſum, ſi potes, hoc eſt Deus.* Significat per hoc omnem rationem bonitatis in Deo eſſe, imò ipſum bonũ eſſe Deum. Hoc igitur eſt mirabile, Deũ, qui in ſe habet omnem bonitatem, omnem perfectionem, omnem rationem amabilitatis, eſtq; in ſe bonum & amabile infinitum, amorem extendere extra ſe, ad homines, quaſi nõ haberet in ſe obiectũ, quod totũ ſuum infinitũ amorẽ adæquaret. Fuit autem amor hic antiquus. Amauit enim nos ab æterno: tam vetus eſt amor erga homines, quàm proprius amor erga ſe. *Elegit nos in ipſo ante conſtitutionem mundi.* Effectus quidem amoris huius in tempore fuit, tamen amor erga nos ſine tempore. Quod S. Aug. pulchrè docet: *Conſilium*, ſcilicet, *Dei æternum fuiſſe de his, quæ futura erant, opus nouum.* Et D. Cyrill. *Creator*, inq. *ab æterno, tamen opere apparuit in tempore.* Mirus profectò amor hominũ, vna cũ Deo æternus.

Exod 33.

Lib. 8. Trinit. cap. 3.

Epheſ. 1.

De ciuit. li. 12. cap. 17.

Lib. 1. Theſau. cap. 5.

Secunda cauſa maioris adhuc eſt admirationis, ſi conſideremus Deum ſine vlla neceſſitate mundum dilexiſſe. Si enim aliter facere non poſſet, nõ ita miraremur, ad neceſſitatẽ quandã & naturam referẽtes: tamen amauit mundum liberè & ſponte, cũ poſſet nõ amare nec diligere. Se ipſum quidem neceſſariò amat & diligit, nec poteſt non amare, neque hoc eſt impotentia, ſicut nec impotentia eſt, non poſſe mori, ſed magna potentia. Et ex hoc amore neceſſariò Spiritus ſanctus

Digitized by Google

ęqualis Patri & filio procedit. At mundi amor neceſſarius ei non fuit; poterat non amare, poterat mundum non facere; & hominem factum potuit ſupernaturali bono non diligere. Tanto ergo mirandum eſt magis, quod dilexerit.

Tertia adhuc maior cauſa eſt, ſi conſideremus abſque vtilitate ſua vlla dilexiſſe. Si enim ex hominum aut mundi dilectione, vel vtilitatem reportaret exiguam, etiamſi neceſſarius amor non eſſet, non ita mirabilis foret, quia cogitarę poſſemus, eum propter vtilitatem dilexiſſe propriam. Solet enim homo hominem ob propriam diligere vtilitatem. At non ſic Deus fecit, amauit & dilexit hominem ob nullum ſuum proprium commodum, Deus enim nullâ re extra ſe indiget; omnem intra ſe ſufficientiam, & perfectionem habet; creataque omnia perfectiùs ſunt in Deo, quàm in ſe ipſis, vt docet Dionyſ. de Diuinis nominibus. Sicut argentum perfectiùs eſt in auro, quàm in ſe, & nummus inferior, in ſuperiori, quod etiam docent Auguſt. & Anſelm. Nullam ergo in ſe à creatura, nec ab homine vtilitatem capit Deus. D. Irenæus, *Deum dicit feciſſe Abraham ſibi amicum, non ob propriam, ſed propter ipſius Abrahæ vtilitatem.* Cyrillus quoque, *Superflua*, inquit, *Deo eſt, productio creaturarum, quantum ad Dei perfectionem pertinet. Hoc enim erat Deus, antequam creati eſſemus, quod nunc etiam eſt; nihil ei attulimus à nihilo ad eſſe producti: & ſi ad nihilum redigeremur nihil ei detraheremus.* Et D. Auguſtinus, *Dicit Deũ habuiſſe ab æterno voluntatem faciendi creaturas, at in tempore feciſſe, vt oſtenderet ſe eis non indiguiſſe, ſed ſine eis ab æterno omnino beatum & perfectum extitiſſe.* Attende hęc tria prędicta, quòd Deus extra ſe

Cap. 5.

Ser. 4. de verb. Dom. in proſolo. cap. 17.

Lib. 4. cap. 28.

Lib. 1. Theſau. cap. 6.

Lib. 12. ca. 17.

ab

Digitized by Google

ab æterno amauerit, quòd ſponte & ſine vtilitate, communia eſſe amori, quo Deus diligit cuncta, ſed amorem erga homines hunc de quo agimus, mirabiliorem hæc eadem faciunt. Non enim ſatis Deo fuit amore naturali, ſed etiam tanto quantus eſt ſupernaturalis, homines diligere, cùm is amor neque neceſſarius neque vtilis ei eſſet.

Quarta cauſa admirationem auget. Dilexit enim hominem nullâ præcedente in homine ratione, aut merito, ob quod amaretur. Aduertenda eſt inter Diuinum & noſtrum amorem differentia. Noſtrum præcedit ratio in eo qui amatur, propter quam diligitur. Amor enim noſter inuenit quod amet, non autem facit. At Diuinus non ſic; non enim inuenit in amato rationem amandi, ſed ipſe amabilem facit hominem, & amat. Vt enim in naturali amore, quo cuncta amauit, vt eſſent, nullum naturale bonũ in creatura præceſſit, quod amaret, ſed Deus amando fecit; ſic in amore ſupernaturali, quo diligit homines, nullum præceſſit ſupernaturale bonum, ſed Deus amando fecit. Vnde D. Aug. in expoſitione epiſt. ad Rom. annotat illud verbum, *Dilectis à Deo. Non* inquit, *dicit, diligentibus Deum, ſed dilectis à Deo; quia enim dilecti ſunt, propterea diligentes fiunt.* Mirabilis profectò eſt in hoc amor Dei erga homines.

Quinta cauſa mirè auget præcedentem. Non enim Deus non inuênit ſolum in homine quod amaret bonum aut meritum propter quod diligeret; ſed inuênit malũ & demeritũ, propter quod odio & pœnâ proſequeretur. Quam rationem ad Roman. annotat Paulus dicens; *Commendat Deus charitatem ſuam in nobis, quoniam cùm inimici eſſemus,* Rom. 5.

Chriſtus pro nobis mortuus eſt. Ac ſi dicat; mira eſt in hoc Dei caritas erga homines, quòd cùm odio & pœnâ digni eſſent, eos dilexerit.

Sexta autem multò maior eſt. Si enim odio tãtum digni eſſent homines, tamen dilecti à Deo grati futuri eſſent, aliqua ex parte admirationis cauſa ceſſaret: at non ſic eſt; ſed cùm præcognouiſſet plurimos ingratos futuros tanto amori, imò maiorem eorum partem ingratam, etiam poſtquam amoris ſeu effectum experti eſſent, peccatum peccato accumulantes, adhuc tamen dilexit mundum, & filium pro ipſiſmet futuris ingratis dedit. Quod Chryſoſt. annotans dicit; *Commendat Deus caritatem ſuam, quòd pro ingratis filium dederit.*

Homil. 26.

Septima ratio admirationem excedit, quando conſideramus Dei amorem cum ſumma ſapientia & æquitate eſſe coniunctum. Si enim in Deo appetitus, paſſiones inordinatę, aut ignorantia aliqua eſſet, dici poſſet amaſſe ex ignorãtia; quia hominum imperfectionem non nouit; aut ex paſſione, quæ quod amabile non eſt, ſæpe amore dignum apparere facit; atque hâc ratione non eſſet cur vehementer admiraremur. At non ſic euenit. Summa ſapientia, & ſcientia, ſine vlla ignorantia; ſumma æquitas ſine deordinatione paſſionum eſt. Cùm tanta ergo ſapientia & æquitate mundum dilexiſſe, prædictis omnibus exiſtentibus, mirabilem ſupra omnem modum facit amorem.

At obijciet aliquis; Talis amor temerarius videtur; inconſideratè enim eſt amare, quod nulla ratio amandum perſuadet. Reſpondeo non ita eſſe; quamuis enim in ijs, quæ amantur, nulla cauſa inueniatur, tamen in ipſo amante ſumma ratio

eſt

eſt diligendi. Vt enim aduertit S. Chryſoſt. *Infinita Dei bonitas radix eſt & ratio amandi homines, omni dilectione indignos.* Eſt enim tanta diuina bonitas, vt ipſa ſola ſufficiat ad rationem & cauſam amandi, non exſpectata nec requiſita cauſa, ex parte eorum qui amãtur. Solemus inter homines aliquos inuenire, qui etiam ignotis & indignis benè faciunt, de quibus affirmamus eſſe eos tam bonos ac clementes, vt etiam ignotis & indignis ipſâ bonitate inducti, bene faciant: multò hoc verius de Deo noſtro prędicamus, qui tam bonus eſt, vt inutilibus, indignis, immeritis bene faciat, eoſq; diligat. Non hoc igitur ab ratione alienum aut ſtultum, ſed ſapientiſſimum potiùs, ac rationi congruentiſſimum iudicandum. Vnde rectè Paulus hanc Dei dilectionem vocauit benignitatem; *Apparuit,* inquit, *benignitas & humanitas Saluatoris.* D. Baſilius autem definit eam eſſe, *quâ bene facimus ijs qui opus habent, etiamſi nulla res ratio ſuppetat obtinendi.* His ergo de cauſis mirabile eſt Deum dilexiſſe mundum. Alterum mirabile vide apud Toletum.

Hom. 7. in primam ad Timoth.

Tit. 3.

In reg. breu. reſp. 214.

M O-

MONITVM XXXI.

Ego vobiſcum ſum omnibus diebus vſque ad conſummationem ſæculi.

Matth. 28.

HÆc Domini promiſſio primò ad Apoſtolos, eorumque ſucceſſores pertinet. Vnde D. Proſp. *Ad omnes prorſus homines,* inquit, *miſſum eſt Euangelium crucis Chriſti. Et ne prædicantium miniſteria humano tantùm viderentur opere peragenda; Ecce, ego,* inquit, *vobiſcum ſum omnibus diebus vſque ad conſummationem ſæculi: id eſt; cùm ſicut oues introieritis in medium luporum, nolite de veſtra infirmitate trepidare, ſed de mea poteſtate confidite, qui vos vſq; ad cõſummationem ſæculi, in omni hoc opere non derelinquam: Non ad hoc vt nihil patiamini, ſed quod multo maius eſt, præſtiturus, vt nullâ ſæuientium crudelitate ſuperemini. In mea enim poteſtate prædicabitis, & per me fiet vt inter contradicentes, inter furentes, Abrahæ filij de lapidibus ſuſcitentur. Ego inſinuabo, quod docui; ego faciam quod promiſi.*

Lib. 2. de voc. gent. cap. 2.

Secundò refertur ad ipſam Eccleſiam, quæ inter tot tamq; graues perſecutiones Tyrannorum, Philoſophorum, Iudæorum, hæreticorum, ſtetit immobilis; Domino eam cõtra portas inferi protegente. Dictum eſt Petro; *Non deficiet fides tua.* Quod rectè etiam de Eccleſia intelligitur, cuius in multis perſonam geſtabat Petrus, vt docet D. Auguſt. varijs locis. Sicut quando datæ ſunt illi claues

Luc. 22. Tract. 50. & vlt. in Ioã. Epiſt. 105. De agone Chriſt c. 30 lib. 1. Retr. cap. 21.

claues. Quod enim illi vni datum eſt, Eccleſiæ datum eſt, ait S. Aug. nam & alij habuerunt, Paulus, Ioannes, Iacobus. &c. Et ipſo moriente non defecerunt in Eccleſia. Sic & D. Fulgent. Chriſtus Petro, id eſt Eccleſiæ ſuæ, in terra ligandi, ſoluendique tribuit poteſtatem. Et D. Cypria. dicit Petrum loqui Eccleſiæ nomine, cùm ait, *ad quem ibimus? verba vitæ æternæ habes.* Sic & Hieron. teſtatur Petrum omnium Apoſtolorum nomine eſſe profeſſum, *Tu es Chriſtus filius Dei viui.* *Quædam*, inquit S. Auguſt. *dicuntur, quæ propriè ad Apoſtolum Petrum pertinere videntur; non tamen habent illuſtrem intellectum, niſi cùm referuntur ad Eccleſiam, cuius ille in figura agnoſcitur geſtâſſe perſonam.*

Serm. 54. in nou.
Lib. 2. de pecat. merit. cap. 20.
Epiſt. 89.
Ioan 6.
Math. 16.
In cap. 16. Math. in Pſal. 108.

Tertiò, ad omnes electos pertinet; nullus ex eis perit quos Dominus elegit, tametſi hoc fortaſſe videatur. Conſilia & promiſſa Dei de Saluandis manent incommutabilia, & illa eſt ſanctorum conſolatio, vt eſt apud D. Auguſt. *Ego vobiſcum ſum*, non quidem corporaliter liberans, ſed ſpiritualiter iuuans. Quomodo ſe liberatum dicit Paulus de ore Leonis, id eſt, crudelis Neronis, adhuc tamen in carcere cathenâ ligatus. *Liberauit*, inquit, *me Dominus ab omni opere malo; & ſaluum faciet in regnum ſuum cœleſte.* Hæc eſt liberatio filiorum noui teſtamenti. Corpus ligatur, vulneratur, occiditur; ſed non læditur ipſa anima, quia nõ deficit à fide, patientia, caritate, etiam erga perſecutores, ſaltem finaliter. Hinc D. Cyprian.

De ciuit. li. 18. c. 51.
2. Tim. 4.

In perſecutionibus nemo cogitet, quòd periculum Diabolus importet, ſed conſideret quod auxilium Deus præſtet: nec mentem labefactet humana infeſtatio, ſed corroboret per fidem diuina protectio. Maior eſt enim Dominus ad protegendum,

De exhort. martyr. cap. 10.

Digitized by Google

1. Ioan. 4. *gēdum, quàm Diabolus ad impugnādum.* Vnde & Ioan. *Maior eſt qui in vobis eſt, quàm qui in mundo.* Et Dauid; Pſal 117. *Dominus mihi adiutor, non timebo quod faciat mihi homo.* Pſal. 26 *Dominus protector vitæ meæ à quo trepidabo?* Vnde Rom. 8. apud Paulum eſt iſta vox ad regnum electorum; De cor. & grat. cap. 7. *Si Deus pro nobis, quis contra nos?* &c. *Quàm fortis autem perſeuerantia vſq; in finem munus acceperint; ſequantur & dicant; Quis nos ſeparabit à charitate Chriſti? Tribulatio? an anguſtia? an fames? an nuditas? an periculum? an perſecutio? an gladius?* &c. *Certus ſum enim quia neque mors, neque vita, neque Angeli, neque principatus, neque virtutes,* &c. *nec creatura alia poterit nos ſeparare à charitate Chriſti; quæ eſt in Chriſto,* &c.

Ex hac Domini promiſſione clariſſimè cognoſcitur Eccleſiæ perpetuitas, quæ propterea etiā Catholica ſeu vniuerſalis appellatur; non ideo ſolùm quòd toto orbe diffuſa, & nulla gente, nullo loco concluſa ſit; omnē gentē, omnē locum occupās; Beda in cap. 6. Cant. ſed etiā quòd in omnia tempora ſe extendat. Nūquam enim defuerūt ab initio mūdi, qui Saluatorem expectarent, ab eo habētes eundē Spiritum fidei & charitatis nobiſcū; ita vt meritò nos eorū imitatione filij, vnū cū eis conſtituamus populum; quomodo ſucceſſione, eadē aliqua ciuitas perdurat per multa ſæcula. At in die Pētecoſtes in Ieruſalē cœpit euidentiùs hæc Eccleſia Chriſti apparere. 1. Pet. 1. Tunc magnificę illę Prophetarū promiſſiones cœperunt in ea cōpleri, vt ait Petrus. Et ideo tunc ſpe- Matth. 16. cialiter cœpit vocari Eccleſia Chriſti, *Ædificabo*, inq. Aug. ep. 80 ad Heſych. *Eccleſiam meā.* Tunc ex Ieruſalē cœpit longè lateq; De nat & grat. cap. 2. diffundi, donec totū orbē occuparet, diffundenda Proſp. de voc. gent. adhuc in illas gentes ad quas nondum peruenit, ſi lib 2. cap. quę fortè ſuperſunt. Hæc durat ad noſtra vſq; tē-

pora

pora,duratura vſq; ad ſæculi cõſummationẽ:quẽadmodũ ei dũ quondã ſterilis appareret in terris, promiſit Dominus: *Sicut in diebus Noë iſtud mihi eſt; cui iuraui, ne inducerẽ aquas diluuij vltra ſuper terrã, ſic iuraui, vt non iraſcar tibi, & nõ increpẽ te. Montes enim cõmouebuntur, & colles contremiſcent; miſericordia autem mea non recedet à te, & fœdus pacis mea non mouebitur, dixit miſerator tuus Dominus.* Iſai. 54. *Ego* (ait ſponſus) *vobiſcum ſum omnibus diebus vſq; ad conſummationem ſæculi.* Matth. 28.

Per hoc autem quod Eccleſia, Catholica dicitur, diſcernitur ab omnibus hæreticorum conuẽticulis, qui impudenter ſibi nomẽ Catholicorũ aſſumunt; quia in angulo tantũ aliquo ſua dogmata propagare poſſunt, ridiculè ſibi de nomine Catholico blandientes. Etſi etiam per quatuor angulos terrę impugnent caſtra ſanctorum, nõ tamẽ vna aliqua hæreſis, ſiue vnus aliquis populus concordiâ & vnitate ſentẽtiæ ita diffunditur, ſed varię & inter ſe mirũ in modũ diſcordes ſunt hæreticorũ ſectæ. Vnde D. Aug. *Hoc intereſt inter fidẽ Catholicã & hæreſes, quod fides Catholica in vniuerſo mũdo eadẽ eſt. Hæreſes autem in vniuerſo mundo nõ eædem, ſed diuerſiſſimæ ſunt, ac per hoc nulla earum Catholica dici poteſt.* De Paſtorib. cap. 8.

Prẹterea ſi vna aliqua ſecta per totũ orbẽ diffũderetur, ad Eccleſiã tamẽ in Ieruſalẽ in die Pẽtecoſtes clariùs oſtenſam, totoq; orbe dilatatã, ſuã originẽ referre nõ poſſet, dum velint nolint, fateri cogãtur nõ ſemper à die Pẽtecoſtes ſuam doctrinam tanquam Chriſtianam traditam & receptam, ſed multis etiam ſæculis poſt illum diem exortã, & cũ primũ deprehẽſa eſt, reprobatã. Hæreticis Tertullianus ita loquitur; *Qui eſtis vos, vnde & quando veniſtis? vbi tam diu latuiſtis?* Et D. Hieronymus, *Vſque* De præſcript. hæretic. ad Pamachiũ.

vſq; ad hunc diem ſine iſta doctrina mundus Chriſtianus fuit: illam ſenes tenebimus fidem, in qua pueri nati ſumus. Et S. Auguſt. Manicheis; *Vos & tam pauci & tam turbulenti, & tam noui, nihil dignum authoritate præfertis.*

De vtilit. credendi.

Lib. 4. c. 42

Eis, inquit S. Irenæus, *qui in Eccleſia ſunt Presbyteris obaudire oportet, qui ſucceſsionem habent ab Apoſtolis, qui cum Epiſcopali ſucceſsione chariſma veritatis certum, ſecundùm placitum patris, acceperunt. Reliquos verò qui abſiſtunt à principali ſucceſsione, & quocumq; loco colliguntur, ſuſpectos habere, vel quaſi hæreticos, & malæ ſententiæ; vel quaſi ſcindentes & elatos & ſibi placentes aut rurſus vt hypocritas, quæſtus gratiâ & vanæ gloriæ hoc operantes: qui omnes decidunt à veritate.* Sic & D. Hiero. *Breuem apertamq; animi mei ſententiam tibi proferam: In illa permanendum eſſe Eccleſia, quæ ab Apoſtolis fundata vſq; ad diem hunc durat. Sicubi audieris eos, qui dicuntur Chriſti, non à Domino Ieſu Chriſto, ſed à quodam aliò nuncupari, vtputa Marcionitas, Valentinianos, Montenſes ſiue Campates (Lutheranos, Caluiniſtas, Mennoniſtas) ſcito non Eccleſiam Chriſti, ſed Antichriſti eſſe Synagogam. Ex hoc enim ipſo quòd poſtea inſtituti ſunt, eos ſe eſſe indicant, quos Apoſtolus futuros prænunciauit. Tenet me*, ait S. Auguſt. *in Eccleſia conſenſio populorum atq; gentium, tenet authoritas miraculis inchoata, ſpe nutrita, charitate aucta, vetuſtate firmata: tenet ab ipſa ſede Petri Apoſtoli, cui paſcendas oues ſuas poſt reſurrectionem ſuam Dominus commendauit vſq; ad præſentem Epiſcopatum, ſucceſsio Sacerdotum: tenet poſtremò ipſum Catholicæ nomen, quod inter tam multas hæreſes ſola ſemper obtinuit, &c.*

Cont. Luciferia.

Cont. epiſt. Fundam. cap. 4. vide epiſt. 160. & Pſal. cont. partē Donati.

M O.

Digitized by Google

MONITVM XXXII.

Ne proijcias me à facie tua, & ſpiritum ſanctum tuum ne auferas à me.

Pſalm. 50.

PROPHETA Dauid poſt duo grauiſſima peccata, adulterium, & homicidium, aliaque his coiuncta gratiâ Spiritus Sancti pœnitētiam agens, & vitam ſanctam inſtituens, perſeuerantiam petit, vt videlicet, in eo quod benè cœperat, vſque in finem perſeueraret. *Ne proijcias me,* inquit, *à facie tua.* Is enim à facie Domini proijcitur, cui perſeuerantia, non datur. Quæ donum Dei eſſe clariſſimè oſtenditur, 1. Cùm ab eo poſcitur; oratio enim gratiæ Dei eſt teſtificatio. *Et quid ſtultius, quàm orare vt facias, quod in poteſtate habes,* ait D. Auguſt. 2. Cùm ab eo promittitur, *Timórem*, inquit, *meum dabo in corde eorum, vt non recedant à me.* Quod enim Deus promittit, non homo facit, ſed Deus in homine; alioqui non eſſet promittere, ſed prædicere, vt frequenter docet Auguſt. De nat. & grat. c. 18. Ierem. 32. De ſpir. & lit. cap. 24.

Auxilium autem perſeuerantiæ non eſt tantùm externum; vt cùm parcit homini ne veniat maior tentatio, quàm vt poſſit ſuſtinere, & cùm rapit hominem de hac vita, ne malitia mutet intellectum eius; non enim omnibus præſtat 1. Cor. 10. Sap. 4. De S. Vir. cap. 47.

Digitized by Google

De bono perſeu.c 6. 7. hæc dona, quibus dat perſeuerantiam; ſed dicitur dare perſeuerantiam, quia in electis operatur, vt perſeueranter velint bonum, eique adhæreant, Ibidem. qui bonum velle deſinerent, niſi Deus hoc ipſum velle operaretur. Dat autem quibus voluerit: vnde De bono perſeu.c.8. Philip. 2. monet Apoſt. vt *cum timore & tremore noſtram ſalutem operemur. Deus eſt enim qui operatur in nobis velle & perficere.* Sed cur vel quid timendum, cùm Deus ſit omnipotens & vinci nequeat? *Ne deſerti*, inquit Ser. 8. de Epipha. D. Leo, *adiutorio gratiæ, remaneamus in infirmitate naturæ.*

Verùm quidem eſt quòd voluntate ſuâ quiſque deſerit Deum, vt deſeratur à Deo. Quis hoc negauerit? inquit De nat. & grat. ca. 26. idem Auguſt. *Sed ideo petimus ne inferamur in tentationem vt hoc non fiat: Et ſi exaudimur, vtique non fit,* De bono perſ. cap. 6. *quia Deus non permittit, vt fiat.* Nihil enim fit, niſi De cor. & grat. ca. 13. quod aut ipſe facit, aut fieri ipſe permittit. Non dat autem quibuſdam ſanctis hoc donum perſeuerantiæ, *ne fortè quis extollatur, ſed omnes, etiam qui benè currunt, timeant, dum occultum eſt, quo perueniant*, & ſtudeant ſuppliciter emereri, ſeu impetrare à Deo, vt qui cœpit in eis opus bonum, perficiat vſque in fi- Philip. 1. nem; vti hic Propheta Dauid, orans, *Ne proiicias me* Confeſ. lib. 4. cap. 1. *à facie tua*, &c. id eſt, ne me deſeras; *quid enim mihi eſſem ſine te, niſi dux in præceps?*

Et meritò petit perſeuerantiam, quia *ſola inter omnes virtutes coronatur; vnde illi maximè inſidiatur* Epiſt. 32. *diabolus*, inquit D. Bern. *quam ſolam nouit coronari. Non enim qui benè cœperit, ſed qui perſeuerauerit vſque in* Matth. 24. *finem, hic ſaluus erit*, ait Chriſtus Dominus. *Non quæ-* In epiſt. ad Furiam. *runtur in Chriſtiano initia*, ait S. Hieron. *ſed finis, Paulus malè cœpit, ſed benè finiuit. Iudæ laudantur exor-* Ezech. 18. *dia, ſed finis proditione damnatur. Lege Ezechielem: Iuſti-*

tia

tia iuſti non liberabit eum, in quacunque die peccauerit; & impietas impij non nocebit ei, in quacunque die conuerſus fuerit ab impietate ſua. Tolle perſeuerantiam, inquit S. Bernard. *nec obſequium mercedem habet, nec beneſitium gratiam, nec laudem fortitudo: Denique non qui cœperit, ſed qui perſeuerauerit vſque in finem, hic ſaluus erit.* Epiſt. 129. D. Cyprian. de Confeſſoribus qui ad Nouatianos defecerant; *Confeſſio*, inquit, *gloriæ exordium eſt, non meritum iam coronæ; nec perficit laudem, ſed initiat dignitatem; Cumq; ſcriptum ſit; Qui perſeuerauerit vſque in finem,*&c. *quidquid ante finem fuerit, gradus eſt quo ad faſtigium ſalutis aſcenditur, non terminus quo iam culminis ſumma teneatur.* Sic Cyprian. De Vnit. Eccleſ. Matth. 24.

Et Spiritum Sanctum tuum ne auferas à me. Diuerſis nominibus appellatur in hoc Pſalmo, & in alijs Script. Spiritus Sanctus. Ab operationibus ſuis vocatur *ſpiritus fidei, ſpiritus caritatis, ſpiritus Sapientiæ*, & ſimilium donorum, quia hæc in hominibus operatur. Item *Spiritus Paracletus*, id eſt, conſolator ſeu aduocatus. Conſolator, quia mentes, quas inhabitat, etſi foris anguſtiæ videantur, intus ſuaui conſolatione mirabiliter reficit. Aduocatus autē ideo dicitur, *quia nos interpellare & clamare ad Deum facit.* Vnde etiam Propheta *Spiritum precum*, eum vocat. Rurſum ab ipſa Diuinitate ſua dicitur, *ſpiritus rectus, principalis, bonus.* Item ab origine ſua, *Spiritus patris & filij*; ineffabiliter enim ex Patre & Filio tanquam vno principio procedit. Christus in Euang. vocat eum *Spiritum Sanctum*, ſicut & Dauid in hoc Pſalmo, & Symbolum Apoſtolicum. Quo nomine optimè explicatur eius Diuinitas. Dum enim ſpiritus dicitur, ſignificatur planè incorporeus, ſimplex, & incompoſitus; nullo loco circumſcrip-

D Aug. ad Sixtum. Ioan. 14. Zachar. 12. Pſal. 50. Ioan. 14. 1. Ioan. 5. Baſil. de Spiritu. Sancto ca. 9. & 19.

Digitized by Google

tus, nullo tempore compræhenſus. Tale enim eſt quod perfectè ſpiritale eſt. Dum dicitur ſanctus, ſignificatur ipſe purus, & alienus ab omni malo, imméſeq; bonus. Plena enim ſanctitas ſolius Dei eſt;
Iſaiæ 6. iuxta quod Seraphim Trinitatē à ſanctitate collaudant. Et in Miſſa dicitur: *Quoniã tu ſolus ſanctus.* Subindicatur etiã hoc nomine, eius erga creaturam rationalem præcipua operatio, nempe, ſanctificatio. Dum enim eum ſanctũ audimus, vnde ſanctificemur, id eſt, Deo conſecremur, ſtatim intelligimus.

Meritò ergo rogat Dauid, & quiſque Chriſtianus cum eo, ne Spiritus S. qui hæc omnia dona, tam vtilia ac neceſſaria in homine operatur, auferatur ab eo. *Si enim recedat ſpiritus Dei,* inq. Aug. *pondere ſuo ſpiritus hominis reuoluitur in carnem, redit ad facta carnalia, redit ad concupiſcentias ſæculares; & erunt illius hominis peiora nouiſſima, quã erant prima.* Et alibi: *Cùm data fuerit gratia*, videlicet Spiritus S. *incipiunt eſſe etiam merita noſtra bona, per illam tamē. Nam ſi ſe illa ſubtraxerit, cadit homo, non erectus, ſed præcipitatus libero arbitrio. Quapropter, quãdo cœperit homo habere merita bona, non ſibi debet illa tribuere, ſed Deo cui dicitur in Pſalmo. Adiutor meus eſto, ne derelinquas me. Dicendo, ne derelinquas me, oſtendit, quia ſi derelictus fuerit, nihil boni valet ipſe per ſe.* Sic Auguſt.

Serm. 6. de verb. Apo.

De grat. & lib. arb. cap. 6.

Pſal. 26.

Exodi 17. Sicut enim cùm leuaret Moyſes manus, pugnante Ioſue contra Amalech, ſuperabat Iſraël; ſin autē paululũ remiſiſſet manus, ſuperabat Amalech: ita ſi ſpiritus Crucifixi Chriſti agat mentem, ſuperat homo tentationem; ſi autem paululum homo ſibi dimittatur, vincit tētatio, & redit corruptus homo
2. Reg. 11. ad ingenium. Expertus eſt Dauid vir fortiſſimi ſpiritus, & maximè ſpiritalis, paululũ deſerente eum Spiritu

Digitized by Google

iritu Dei, quid poſſet, lapſus in fœdum adulte- m, ſimul & homicidium; & nouem integris enſibus abſque vlla tam fœdi peccati ſeria pœni- ıtia remanſit, donec nouâ Dei gratiâ excitaretur ıorte peccati. Vti & aliàs ſuperbiâ elatus, nume- i iuſſit populum, & nouem menſes, & viginti s exfluxerunt, antequam cor eius eum percu- et. Dixerat enim in tali abundantia, quam præ erat Deus, non de illo qui eam præſtiterat; *Non iebor in æternum*. Auguſt. de grat. & lib arb cap. 6. De correp. & grat c. 9. 2. Reg. 24. Pſal. 29.

Meritò ergo à ſanctis Patribus antiquitus defi- ım eſt, *gratiam Spiritus Sancti ad ſingulos bonos actus one vtentibus dari*; eamque ad ſingulos bonos us eſſe neceſſariã; tum propter humanæ naturę ɔecillitatem; tum propter prauitatem veluti in uram verſam; quam quidem opprimit atque ıuit, non autem penitus euellit Spiritus Chriſti: ɔque ad ſingulos bonos actus opus eſt eius au- ɔ, ne remanens concupiſcentia præualeat ac ninetur. Quemadmodum enim Petrus ambu- ; ſupra mare, naturali grauitate ſtatim ſidiſſet, ſi :iſtus operari miraculoſè deſijſſet, ita fidelis a- ıa ſęcularia calcans, mox ijs immergitur, ſi ſpiri- Chriſti deſtituatur, aut ei ſubtrahatur: & vt ignis pueros vſſiſſet, Danielem leones voraſſent, ſi ıs per miraculum deſijſſet ignis vim leonumq; em cohibere, ita & flamma cõcupiſcentiæ car- ;, veluti fera indomita, illicò hominis pietatẽ, onitatẽ exureret, ac deglutiret, niſi Spiritu Dei ınuò veluti contra naturam cohiberetur. Hæc oratio Dauidis continuò verſetur in corde & ɔmnium, *Ne proijcias me à facie tua, & Spiritum um tuum ne auferas à me.* Aug. epiſt. 106, 107. 91. Proſp cõt. Collat. cap. 10. Hieron. ad Cteſiph. Celeſt. in epiſt. cap. 9. Synod. Paleſt. Africa. Matth. 14. Dan. 3. & 6

MONITVM XXXIII.

Redde mihi lætitiam ſalutaris tui, & ſpiritu principali confirma me.

Pſalm. 50.

MVLTI ſunt in natura hominis, appetitus, communes omnibus, ac ſemper permanentes. Omnes enim homines appetunt ſcientiam, beatitudinem, pacem, lætitiam. Sed non omnis lætitia hominem beatum facit. *Eſt enim*, inquit D. Auguſt. *gaudium, quod non datur impijs, ſed ijs qui te Domine, gratis colunt, quorum gaudium tu ipſe es. Et ipſa eſt beata vita, gaudere ad te, de te, propter te; ipſa eſt, & non eſt alia.* Non ergo quamvis lætitiam petit Dauid, nam & impij ſuam habent, ſed falſam, in vanitatibus, in comeſſationibus, ebrietatibus, libidinibus, choreis impudicis, honoribus, in alijs ſordibus vitiorum. *Sæculi lætitia eſt impunita nequitia*, inquit S. Auguſt. *luxuriari, fornicari, in ſpectaculis nugari, ebrietate ingurgitari, turpitudine fœdari, & nihil mali pati*. Quod maximam pœnam eſſe oſtendit idem Auguſt. Hinc & Pſalmiſta; *Irritauit impius Deum, in multitudine iræ ſuæ, non requiret*, id eſt, non hîc vindicabit: vnde longè deterior efficitur, putans Deum peccata non videre, non curare, aut, etiam ijs fauere: vnde dicitur in Pſalmo; hęc feciſti, & tacui; exiſtimaſti quòd ero tui ſimilis. *Multum*, ait D. Auguſt. *iraſcitur* Dominus, *dum non exquirit, & eum*

Lib. 10. Conf. cap. 22.

De verb. Dom. ſer. 57.

Pſal. 9.
Pſal. 49.

Aug. in illũ pſalm.

eum quaſi obliuiſcitur, & non attendit peccata, & per udes & ſcelera, ad honores, diuitiaſque peruenitur. Ma-a ira eſt, ait S. Hieron. *quando peccantibus non iraſci-r Deus. Vnde & in Ezechiele ad Ieruſalem; Iam,* inquit, *n iraſcar tibi: zelus meus receſsit à te. Quos enim diligit, rripit: & caſtigat omnem filium quem recipit. Non eru-it patet, niſi quem amat; non corripit magiſter diſcipulum iſi eum, quem ardentioris cernit ingenij: Medicus, ſi ceſſa-erit curare, deſperat.* In Epiſt. ad Caſtruc. Ezech. 16. Heb. 12.

Non talem ergo lætitiam petit Propheta, ſed ætitiam ſalutaris, id eſt, quæ eſt de Salutari, i. eius muneribus, & promiſſis; vel quam ipſe Deus, vera animarum ſalus, dat, quæ non eſt in ſenſibus, & carne, vt aliorum; ſed in ſpiritu, & conſcientia; De qua Apoſt. *Regnum Dei eſt iuſtitia, & pax, & gaudium in Spiritu ſancto.* Rom. 14. De quo gaudio & Virgo Sanctiſſima; *Exaltauit ſpiritus meus in Deo ſalutari meo.* Luc. 1. Et Abacuc Propheta; *Ego autem gaudebo in Domino, & exultabo in Deo* IESV *meo.* Abac. 3. Hanc lætitiam ſibi reddi petit, quia per lapſum amiſerat. Præterit enim citò voluptas peccati, remanet inanis ac ſaucia, & ſeipſam ſemper crucians conſcientia. *Etſi dulcia quædam ſunt in ſæculo,* inquit S. Auguſt. *tamen cum amaritudine digeruntur.* In Pſalm. 15. 48. *Dolor ac voluptas inuicem cedunt, breuior voluptas,* ait Seneca. In Thyeſte. *Dulce peccatum eſt, ſed eſt dulcedo pernitioſa, amaritudine pœnitentiæ, & tribulationis digerenda.* Aug. ſerm. 105. in. Nou.

Et ſpiritu principali confirma me. Spiritus principalis, id eſt, ipſe Spiritus Sanctus intelligitur, qui principalis ſeu præcipuus eſt inter omnes alios ſpiritus, quorum ipſe eſt creator, vt angelorum, & animarum. Cupit ergo vt ille in eo dominetur, eum agat & gubernet, ac in ſancta conuerſatione corrobo-

Digitized by Google

ret, & confirmet. *Qui enim aguntur ſpiritu Dei, hi ſunt filij Dei*, inquit Apoſt. Qui autem ſuo vel alieno ſpiritu aguntur, ſunt filij diaboli. Et Dauid; *Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam*. Noſter autem vel alienus ſpiritus, ducit nos in malam & obliquã. *Caro*, ait Apoſt. *concupiſcit aduerſus ſpiritum.* id eſt, ipſe homo, qui caro dicitur, quia carnalis eſt, concupiſcit contra Deum, qui ſpiritus eſt; Vnde Iob queritur; *Quare me poſuiſti, contrarium tibi?* Petit ergo vt preſſis ac ſubiugatis prauis motibus & cupiditatibus, Spiritus Sanctus ſolus in illo dominetur ac regnet. *Qui ſpiritum Chriſti non habet, hic non eſt eius.* Quiſque ergo conſideret, quem ſpiritum habeat.

Rom. 8. Pſalm. 142. Galat. 5. Ioan. 4. Iob. 7. Rom. 8.

2. Intelligitur ſpiritus noſter, & cupit Dauid, vt ille, Spiritu Dei renouatus, ſit principalis, ſit imperans, carni eiuſque Concupiſcentijs dominetur ſemper ac præualeat. *Eſt enim inter carnem & ſpiritum noſtrum colluctatio*, inquit D. Cyprian. *& diſcordantibus aduerſus ſeinuicem, quotidiana congreſſio, dum ſpiritus cæleſtia, & diuina quærit; caro terrena & ſæcularia concupiſcit: & ideo petimus impensè* (videlicet in oratione Dominica, dum oramus: *Fiat voluntas tua, ſicut in cœlo, & in terra;*) *inter duo iſta, ope & auxilio Dei, concordiam fieri, vt dum & ſpiritu & carne voluntas Dei geritur, quæ per eum renata eſt anima ſeruetur; & quia hæc eſt voluntas Dei vt terrena cæleſtibus cedant, ſpiritualia & diuina præualeant.* Ita Cyprian. *Debitores ſumus non carni, vt ſecundùm carnem viuamus. Si enim ſecundùm carnem vixeritis, moriemini,* &c.

De Orat Dom. Rom. 8.

Monet nos Apoſtolus, *ne ſecundùm carnem viuamus*, id eſt, vt rectè D. Chryſoſt. interpretatur, *Ne dominam illam vitæ noſtræ faciamus; non enim decet, vt illa imperet, ſed obediendo ſequatur; neque vt vitam noſtram*

Hom. 14. in epiſt. ad Rom.

Digitized by Google

ſtram dirigat, ſed vt ſpiritus leges, quibus obtemperet, accipiat. D. Auguſtinus ita ad animam ſuam; *Vt quid peruerſa, ſequeris carnem tuam? ipſa te ſequatur conuerſa.* Lib. 4. Conf. ca. 11. *Quis eſt,* inquit S. Ambroſ. *qui carne vtitur ad operandum, niſi anima? Ergo & princeps & domina carnis naturaliter anima eſt, quæ domare carnem & regere debet. Ideoq; Spiritus Sancti fulta præſidio, dicit in Pſalmo; Non timebo, quid faciat mihi caro. Ipſa eadem dicit in Paulo, caſtigo corpus meum, & ſeruituti redigo.* Apud Aug. lib 2. ca 8. cont. Iulia. Pſalm. 55. 1. Cor. 9.

D. quoque Hilarius, de diabolo loquens; *Mouet,* inquit, *per infirmitatem carnis noſtræ omnia poteſtatis ſuæ tela, cùm ad laſciuiam accendit, cùm ad ebrietatem illicit, cùm ad odia ſtimulat, cùm ad auaritiam prouocat, cùm ad cædes inſtruit, cùm ad maledicta exacerbat: Sed cùm per firmitatem animi, horum omnium ſurrepentia incentiua reprimuntur, emundamur à peccato per huius victoriæ gloriam.* Apud Aug. cont. Iulia lib. 2. ca. 8 D. Leo, tractans illud Petri, *Regale Sacerdotium; Omnes,* inquit, *in Chriſto regeneratos crucis ſignum efficit reges, ſancti verò Spiritus vnctio conſecrat Sacerdotes, vt præter iſtam ſpecialem noſtri miniſterij ſeruitutem, vniuerſi ſpiritales & rationales Chriſtiani agnoſcant ſe regij & ſacerdotalis officij eſſe conſortes. Quid enim tam regium, quàm ſubditum Deo animum, corporis ſui eſſe rectorem? Et quid tam ſacerdotale, quàm vouere Domino conſcientiam puram, & immaculatas pietatis hoſtias de altari cordis offerre?* 1. Petri 2. Serm. 3. de anniuerſ. ſui Pontifi. Et S. Proſp. *Non caret regiâ poteſtate, qui corpori ſuo nouerit rationabiliter imperare. Verè dominator eſt terræ, qui carnem ſuam regit legibus diſciplinæ.* Sent. 242.

D. quoque Ambroſ. *Idcirco,* ait, *præſidet vnuſquiſque ſibi quadam poteſtate regali; ſi coerceat in ſe corporis luxus, & in ſeruitutem redigat carnem ſuam, atque ob eam cauſam dictum eſſe vult, Regnum Dei intra vos eſt.* lib. de Iſaac & anima cap. 4. Luc. 17. Et illud item in Canticis ad animam; *Exi, id eſt,*

inquit, *exi à ſeruitio, exi à carnis imperio & dominatu, atque exi non in carne, ſed in ſpiritu, exi ad regimen poteſtatis.* Idcirco illis tanquam Regibus coronę promittuntur in Script. æternæ & immarceſſibiles. *Qui vicerit, dabo ei coronam vitæ.* Apocal. 2. 3. Sic Paulus, *repoſita eſt mihi* (bene certanti) *corona iuſtitiæ:* Et *legitimè certantem dicit coronari*. Denique præclarè D. Leo; *Sunt intra noſmetipſos multa certamina, & aliud caro aduerſus ſpiritum, aliud ſpiritus aduerſus carnem concupiſcit. In qua diſſenſione, ſi cupiditates carnis fuerint fortiores, turpiter animus amittet propriam dignitatem, & pernitioſum erit ei ſeruire, quem decuerat imperare. Si autem mens rectori ſuo ſubdita, & ſupernis muneribus delectata, terrenæ voluptatis incitamenta calcauerit, & in ſuo mortali corpore, regnare peccatum non ſiuerit, ordinatiſsimum tenebit ratio principatum, & munitionem eius nulla ſpiritualium nequitiarum labefactabit illiſio. Quia tunc eſt vera pax hominis, & vera libertas, quando & caro animo iudice regitur, & animus Deo præſide gubernatur.* ita Leo. Quiſque ergo diligenter ac frequenter oret cum Propheta Dominum; *Redde mihi lætitiam ſalutaris tui, & ſpiritu principali confirma me.*

2. Tim. 2. 4.
Serm. 1. de Quadr.
Galat. 5.
Rom. 6.
Pſalm. 50.

M O-

MONITVM XXXIV.

Venite, comedite panem meum, & bibite vinum, quod miſcui vobis.

Prou. 9.

DVO nobis tractanda. Primum; Cur Chriſtus in Euchariſtia occultari velit ſub aliena ſpecie, & non in propria ſumi. Eius rei multiplex eſt ratio. Prima eſt vt fides, per *quam hic ambulamus, & eſt argumentum rerum non apparentiũ*, vt ait Apoſt. locum habeat, ſicut dum hîc mortalis ageret. Vt enim maximi erat meriti, credere eum verum eſſe Deum, qui in miſeria & ſimilitudine carnis peccati, reliquis erat ſimilis: ita non eſt parua fides, quâ creditur caro Chriſti eſſe, quod panis communis eſſe videtur. Infideles Chriſtum eſſe Deum negabant, quia videbant eum miſerijs ſubiectum, capi etiam, flagellari, occidi; ſicut nunc negant corpus Chriſti eſſe in Euchariſtia, quia vident eam edi etiam ab impijs, conculcari, corrumpi: aſſumentes ſuperbum & oculum nequam, quia Dominus bonus eſt: in eo enim maximè demonſtrat ſuam erga nos charitatem, ſeipſum nobis donans, quo nihil maius aut melius, in cibum & medicinam animarum. Paſſus eſt ſe à Iudæis flagellari & crucifigi; patitur ſe ab impijs manducari & violari.

2. Cor. 5. Hebr. 11. Matth. 20.

Vnde S. Optatus contra Donatiſtas altaria Catholicorum euertentes, & Sacramenta in eis poſita violantes. *Quid eſt altare*, inquit, *niſi ſedes corporis & ſanguinis Chriſti*, &c. *Hoc modo Iudæos imitati eſtis; illi manus*

Lib. 6. cont. Parm. & Donatiſt.

manus iniecerunt Chriſto in cruce, à vobis percuſſus eſt in altari. Idem dicendum Caluiniſtis, Sacramēta violantibus, altaria deſtruentibus. Sicut autem fortis fuit fides, & admodum meritoria, eorum, qui videntes Chriſtum in miſerijs, non tamen idcirco ſcandaliſati ſunt, minorem de eo opinionem habentes, quàm debebant; ſic & Catholicorum, qui

Matth. 27. in fide Euchariſtiæ permanent. Dicunt hæretici; ſi ibi ſit Chriſtus, oſtendat ſe, & credemus. Sicut impij Iudæi; ſi filius Dei eſt, deſcendat de cruce, &

Serm. 17. de paſſ. credimus ei. Quibus rectè D. Leo; *Non eſt humanæ veſtræ cæcitatis arbitrio, oſtendenda potentia Saluatoris.* Creuit quidem miraculis fides, *fortior autem tunc eſt,*

Lib. 2. c. 32. de peccat. merit. inq. Aug. *quando iſta non quærit*, innixa verbo Dei, eiuſque omnipotentię. Tametſi miracula non deſint varijs locis & temporibus facta, quibus fides Euchariſtiæ etiam probatur, & ſtabilitur.

Secunda ratio eſt, vt non abhorreamus ab eius ſumptione. Si ſub propria forma ſumeretur corpus & ſanguis Chriſti diuideretur & dilaniaretur eius caro ſecundùm propriam formam, quod & in corpore immortali fieri non poteſt, & ſanè ferarum more humanam carnem edere, & ſanguinem bibere, nimis horrendum fuiſſet, ac etiam inutile: quia *ſpiritus eſt qui viuificat, caro*, ſcilicet carnaliter

Ioan. 6. manducata, *non prodeſt quicquam.* Hanc etiam ra-

De Sacram. lib. 4. ca. 4. lib. 6. ca. 1. tionem dant Patres; Sic D. Ambroſ. *Sed fortè dicis, ſpeciem ſanguinis non video: ſit hoc,* inq. *vt nullus ſit horror cruoris, & pretium tamen operetur redemptionis.* Sic &

In cap. 6. Ioan. in 4. cap. Marc. Theophylact. *Quomodo non apparet nobis caro, ſed panis? vt non abhorreamus ab eius eſu. Nam ſi quidem caro apparuiſſet, inſuauiter affecti eſſemus erga communionem. Nunc autem condeſcendente Domino noſtræ infirmitati,*

talia

Digitized by Google

talis apparet nobis myſticus cibus, qualibus alioqui aſſueti ſumus. D. Chryſoſtomus, *Ipſe Chriſtus,* inquit, *bibit ex ſanguinis ſui calice, ne auditis illis verbis, dicerent, Quomodo igitur ſanguinem bibimus & carnem comedimus? ac ideo perturbarentur. Nam & quando prius verba fecit de his, multi ſolummodo propter verba, ſcandalum paßi ſunt. Ne id quoque tunc accideret, prius ipſe hoc fecit, vt tranquilliore animo ad communionem myſteriorum induceret.* Sicut & S. Hieron. *Dominus Ieſus ipſe conuiua, & conuiuium: ipſe comedens, & qui comeditur. Se tenet in manibus, ſe cibat ipſe cibus,* inquit D. Thom. Homil. 83. in Matth. Ad Hedib. quæſt. 2. Par. 3. q. 81. a. 1.

Tertia ratio; *Quamdiu ſumus in hoc corpore, peregrinamur à Domino, & aduenæ ſumus ac peregrini.* D. Dionyſius Areop. Eccleſiam noui teſtamenti, mediam ponit inter Synagogam, & cæleſtem beatitudinem: In Synagoga vmbræ ſolùm erant; in Eccleſia, res, ſed velata; in cœlo omnia nuda, aperta, ſine velamine. Quoniam ergo hîc non niſi aduenę & peregrini ſumus, temporalia ſolùm in vſu habentes, æterna in deſiderio; hinc conueniebat, vt non niſi in peregrina & aliena ſpecie nobis pręſens eſſet: quò ſic noſtræ peregrinationis admoneremur, præterque huius vitæ felicitatem, aliam quæreremus manſionē in cœlis, vbi domus noſtra eſt, & patria ad quam per huius vitæ viam tendimus, *vbi Deum videbimus ſicuti eſt facie ad faciem,* in propria ſpecie, non amplius aliena, ſine omni velamine. Si enim viſibiliter nobis adeſſet Chriſtus, iam quaſi ſatis beati, diceremus cum Petro, *Faciamus hic tria tabernacula.* 2. Cor. 5. 1. Petri. 2. Hebr. 11. De Hierar. Eccleſ. 1. Petri 2. 1. Ioan. 3. Matth. 17.

Vt omittam quòd carnaliter Chriſtum per viſibilem præſentiam amaremus, ac proinde ſpiritualis gratiæ minùs capaces eſſemus. *Si enim,* ait Do-

Ioan.16. Dominus, *non abiero, paraclitus non veniet ad vos.* Lib.8. Moral. Quaſi dicat, inquit S. Gregor. *Niſi me deſieritis carnaliter cernere, nunquam diſceretis ſpiritualiter amare. Si ab intentionis veſtræ oculis corpus non ſubtraho, ad intellectum vos inuiſibilem per conſolatorem ſpiritum non perduco.* Itaque cùm multis de cauſis viſibiliter eum nobis abeſſe, & tamen nobiſcum etiam corporaliter adeſſe conueniret; Ioan.14. nec *relinquere nos Orphanos,* ſed realiter etiam ſibi coniungere vellet, ſub ſpeciebus rerum conſuetarum; & hominibus ſuauiũ, ſumendam carnem ſuam, & ſanguinem bibendum propoſuit.

Alterum tractandum, cur ſub ſpecie panis & vini,& non aliarum rerum, ſe ſumendum tradiderit? Sunt hi terræ fructus conuenienter aſſumpti, ad Euchariſtiæ confectionem, primò quidem ex parte rei ſignificatæ, quia per ea recolitur conuenienter, & ob oculos ponitur Chriſti Domini paſſio, in qua corpus eius, ſanguine per effuſionem ſeparato, mortuum fuit, ſicut ſpecies panis à vini ſpeciebus ſunt ſeparatæ: in cuius paſſionis memoriam, hoc Sacramentum celebrandum eſt: Lucæ 22. 1.Cor.11. *Hoc facite,* inquit Chriſtus, *in meam commemorationem*, id eſt, paſſionis & mortis meæ. Quod præceptum vt Parte.3. docet D. Thomas, ad omnes pertinet; Sacerdotes faciunt conſecrando,& offerendo, alij, ſumendo: atque omnes facere debent in ſui memoriam. Per hoc enim vult paſſionis ſuæ memoriam iugiter in nobis conſeruari, vt ſemper ei de tanto dono gratias agamus, paſſionem eius imitari ſtudeamus, eiuſque magis ac magis participes efficiamur.

Secundò, ex parte rei, quam efficit Euchariſtia in cordibus fidelium. Sicut enim pane & vino nu-

triun-

Digitized by Google

tur, & reficiuntur corpora noſtra, eſtque id
ibus notum: ita corpore & ſanguine Chriſti,
iritualiter nutriuntur & reficiuntur, & norunt
deles. *Corpora noſtra, ante illam ſcilicet immutatio-
diſpendia patiuntur, ideo cibo reficiantur oportet. Re-
us quotidianas ruinas corporis noſtri edendo & biben-*
ıquit Auguſt. *Sic & animi noſtri temporalibus af-
ɔnibus, quaſi diſpendium ab intentione Dei patiuntur,* Lib. 10. Conf. c. 31.
dem Auguſt. ideo cibo refici ac reparari de- Lib. 2. de ſerm. in monte. cap. 12.
ıt, quod maximè fit per Euchariſtiam. Cibi ſpi-
ıalis defectu fit, quod Dauid queritur; *Percuſſus
ı vt fœnum, & aruit cor meum, quia oblitus ſum come-* Pſal. 101.
e panem meum.

Deinde ſicut panis ex multis granis conficitur,
vinum ex multis racemis confluit; ita hoc Sa-
amentum, Eccleſiæ quæ ex multis & diuerſarum
:oprietatum hominibus conſtat, vnitatem efficit,
mnes & cum Chriſto & per Chriſtum inter ſe
oniungens. Quod innuit Apoſtolus dicens; *Vnum* 1. Cor. 10.
*ɔrpus multi ſumus, omnes qui de vno pane participamus.
deo Dominus*, inquit S. Auguſt. *corpus & ſanguinem* Tract. 26. in Ioan.
*ıum in ijs rebus nobis commendauit, quæ ad vnum aliquid
'ediguntur* (ad hanc videlicet vnitatem ſignifican-
dam;) *ex multis namque granis vnus panis efficitur, ex
multis racemis vinum confluit. Sicut & ante nos*, inquit, Cypr. lib. 2 epiſt. 2.
hoc intellexerunt homines Dei.

Denique ſicut pane & vino perducuntur homi-
nes ad ſaturitatem, & ebrietatem profuſamque
lętitiam: ita corpore & ſanguine Chriſti, eò perdu-
cuntur fideles, vbi diuinitatis eius manifeſtâ con-
templatione, plenè perfecteque ſatientur. Vnde
& in Euangelio ait ipſe; *Qui manducat hunc panem,* Ioan. 6.
viuet in æternum. Et; *Qui manducat me, viuet propter me.*

Non

Digitized by Google

Non loquens de vita iſta mortali in qua nunc ſumus, quæ potiùs mors quàm vita dicenda; ſed vita perpetua & beata futuri ſæculi, vbi plena ſatietas, & bonorum omnium abundantia. vbi *Deus erit omnia in omnibus,* de qua Dauid; *Satiabor, cùm apparuerit gloria tua.* Vbi ſpiritualis ebrietas, qua fit vt omnia alia obliuiſcamur, vnum Deum amplectamur; de qua idem Propheta; *Inebriabuntur ab vbertate domus tuæ:* gaudium verò inexplicabile, ac ſuauitas indeficiens quam nemo tollet à nobis.

1.Cor. 15.
Pſal 16.
Pſal. 35.
Ioan 16.

MONITVM XXXV.

Si peccauerit in te frater tuus, corripe eum inter te & ipſum, &c.

Matth. 18.

PER fratrem intelligit Chriſtus non quemlibet hominem, ſed eiuſdem nobiſcum religionis, id eſt Chriſtianũ. Dicuntur autem Chriſtiani, Fratres, quia eundem Patrem, Chriſtum, habent. Ad Ethnicũ non pertinere hæc ex eo clarum eſt, quod poſtea dicitur, *Dic Eccleſiæ,* quæ *de ijs qui foris ſunt non iudicat:* Et, *Sit tibi ſicut Ethnicus,* &c. Peccat autem in fratrem, qui illi iniuriam aut malum aliquod infert, vti docent Patres; vt Dominus eum qui ab alio læſus eſt occulto videlicet peccato, nam de apertè peccantibus & publicè Prælato dictum eſt, *Peccantes coram omnibus argue,* propriè hoc præcepto conſtringat, ad lædentis ſe non vindictam, ſed correptionem. Cui læſo duplici ſanè nomine præ alijs con-

Vide Ianſenium in ca. 18. Matth.
1. Cor. 5.
Chryſoſt.
Hieron.
Auguſt.
1.Tim. 5.

conuenit, peccantis & lædentis eum correptio; tum quòd fratris peccatum ſit ei notius, ac ipſum magis vrit; tum quòd eius fraterna admonitio efficacior eſſe poſſit apud eum qui læſit, cùm viderit etiam illum ſalutis ſuæ ſtudioſum, cui iniuriam intulit.

Verùm quoniam quilibet peccantis quouis modo fratris ſaluti ſtudere debet, & quoniam quodvis peccatum proximi, etiam quod directè non videtur eſſe contra nos, debemus exiſtimare contra nos eſſe admiſſum (ita enim Chriſtianus quiſque addictus eſſe debet gloriæ Dei, & proximi dilectioni, vt omni peccato offendatur tanquam in ſe commiſſo) hinc etiam hoc præcepto quilibet Chriſtianus, ſiue ſubditus, ſiue ſuperior, cuiuſcunque conditionis aut ſexus, ad correptionem cuiuſlibet fratris peccantis coram ſe, aſtringitur; qui & dimittere pœnitenti debet, etiam id quod in ſe non eſt directè nec priuatim admiſſum, quia pro illo non debet vltrò offendi, nec vindictam aliquam à Deo poſtulare. Duo autem Chriſtus imprimis præcipit vt faciamus fratri peccanti in nos, videlicet, vt & corripiamus, & id priuatim faciamus. *Vade*, inquit, *& corripe*, hoc eſt, ne fratris peccatum negligas, ſed vade, non quidem vt iniuriam tibi illatam vindices, non vt illum apud alios traducas, accuſes; ſed vt illum corrigas & emendes. Itaque *corripe eum* & argue, reducendo illi in memoriam quod admiſit, & illius iniquitatem declarando: Sed *inter te & ipſum ſolum corripe*: tum vt non ſolùm ſalutis eius ſis ſtudioſus, ſed & famæ eius conſeruandæ; tum vt ille videns te & ſalutis & famæ ſuæ curam gerere, magis ad pœnitentiam moueatur.

Vide Aug. lib. 1. de ciuit. cap. 9.

Math. 8.

N

ueatur. Qui ſi ſemel pudorem & verecundiam amiſiſſet, fortè in peccato ſuo induraretur, & quem voluiſti facere correctiorem, facies peiorem.

Sequitur, *ſi te audierit*, id eſt, ſi tuam admonitionem & correptionem receperit, tibiq́ue obtemperauerit, agendo pœnitentiam, *lucratus eris*, vel potiùs lucratus es *fratrem tuum*. Ex quibus verbis D. Auguſt. colligit, non leue eſſe peccatum, quod in fratrem & in hominem admittitur, vt per quod homo incidit in perditionem. *Agnoſce*, inquit, *quia in hominem peccando, periſti, nam ſi non perieras, quomodo te lucratus eſt? Nemo ergo contemnat, quando peccat in fratrem*. Colligit & illud quo fine frater ſit corripiendus, non vt noſtræ iræ & paſſioni indulgeamus, ſed vt peccantem lucremur. D. Chryſoſt. & Hieron. etiam hinc amplius colligunt, nimirum fratris ſalutem à nobis quęrendam, tanquam noſtrum bonum, & ipſius perditionem velut proprium damnum eſſe habendum. Si enim fratrem pœnitentem lucrari dicimur, ergo & peccantem perdidimus. Hinc ergo oſtenditur quanta debeat eſſe inter Chriſtianos animorum communio.

De verb. Dom. ſer. 16.

Si non audierit, qui peccauit, id eſt, ſi facti ſui culpam nolit agnoſcere, aut potiùs, ſi in peccato ſuo perſeuerare, pergat. Nondum tamen vult Dominus illum eſſe negligendum, & ſibi relinquendũ, ſed omnem vult moueri lapidem, omnia tentari, quò frater à peccato & perditione reuocetur. Proinde ſecundò iubet eum moneri & corripi, adhibito ſecum vno vel duobus; tum vt plurium autoritate moueatur, tum vt poſſit apud Eccleſiam conueniri ſub teſtibus. Monet tamen D. Auguſt. *Antequam alijs demonſtretur per quos conuincendus eſt, ſi nega-*

Epiſt. 109.

negauerit, priùs Præpoſito, (non ei qui locum tenet Eccleſiæ, ſed qualis eſt in cœnobijs) *debere oſtendi, ne fortè poſſit ſecretiùs correptus innoteſcere cæteris.* Secundam autem hanc rationem indicat Dominus, cùm ſubiungit illud legis præceptum, *vt in ore duorum vel trium ſtet*, id eſt, conſiſtat, ratumque ſit ac firmum, *omne verbum*. Sub vno autem vel duobus plures intelligi poſſunt. Tot enim adhibendi ſunt, quot fratris emendatio exigit. Quæcunque enim de correptione præcipiuntur, ex fine, qui lucrum eſt fratris, metienda ſunt. Tales autem quos veriſimiliter peccans auditurus ſit, adhibendi ſunt, docti videlicet, & probi, qui peccatum ei ſuum, quale & quàm graue ſit, oſtendere queant, & quorum ille authoritatem & probitatem reuereri poſſit. Priorem verò rationem etiam indicat cùm dicit, *Quòd ſi non audierit eos.* Nec hîc ergo Dominus nos quieſcere voluit, ſed tertiò eum iubet deferri apud Eccleſiam, id eſt, fidelium congregationem, in qua viuit vterque, vt multitudinis, & eorum qui multitudini præſunt autoritate & reuerentiâ vel metu emendetur. Deut. 19.

Dicit autem, *dic Eccleſiæ*, & non dic Epiſcopis & Præſidibus Eccleſiæ, quamvis his maximè ſit dicendum, nec Eccleſiæ dicendum ſit, niſi illis præſentibus. Sicut nec fidelium congregatio dicenda eſt Eccleſia, ſi non adſint eius rectores & præſides. Dicit ergo, *dic Eccleſiæ*, vt multitudinis conſenſum reuereatur. Itaque in primitiua Eccleſia ſecundùm hoc Chriſti præceptum, denuntiabantur peccatores, poſt vnam & alteram correptionem, toti Eccleſiæ alicuius loci, hoc eſt, Chriſtianis, legitimè cum ſuo Epiſcopo aut Paſtore con-

gregatis, ibique, ſi impœnitentes perſiſtebant, omnium conſenſu & approbatione excommunicabantur ab Epiſcopo. Vnde Paulus incœſtuoſum Corinthiũ tradens Sathanæ, dicit ſe id facere cum congregatis ſecum ſecundùm Spiritũ Corinthijs. Et Tertull. cùm deſcribit, qualis ſuo tempore fuerit diſciplina Chriſtianorũ, in congregationibus ipſorum, inter cætera ſic habet: *Ibidem etiam exhortationes, caſtigationes, & cenſura diuina. Nam & iudicatur magno cum pondere, vt apud certos de Dei conſpectu, ſummumq́; futuri iudicij præiudicium eſt, ſi quis ita deliquerit, vt à communicatione orationis, & conuentus, & omnis ſancti commercij relegetur. Præſident probati quique ſeniores, honorem iſtum non pretio ſed teſtimonio adepti*, &c.

1 Cor. 5.

In Apolog ca. 39.

Verùm poſteà, cùm optimus ille Eccleſiæ primitiuæ ſtatus remiſſus eſt, & ob inſtabilis vulgi tumultus non conueniret pleraque agi arbitrio & conſenſu vulgi, cœptæ ſunt denuntiationes fieri tantum ad Eccleſiarum Præſides, quorum etiam priùs ab initio ſemper fuit prima autoritas, in iudicando & excommunicando peccatores denuntiatos, quamvis non ſine conſenſu & approbatione multitudinis fidelis. Proinde Chryſoſt. exponens hîc nomen Eccleſiæ, habet, *Præſulibus, ſcilicet, & Præſidentibus*. Vnde factum deinceps, vt harum rerum cura committeretur ab Epiſcopis, Archidiaconis & Officialibus, quemadmodum hodie obſeruari videmus. Iubet ergo Dominus Eccleſiæ denuntiari fratris bis admoniti peccatũ, non quidem vt in multitudine diffametur, ſed vt multitudinis autoritate ſanetur. Vnde dicitur, *Si autem Eccleſiam non audierit*: ſignificans eum ideò denuntiandũ Eccleſiæ, vt ab ea admoneatur & corrigatur.

Chryſoſt. in cap. 18. Matth.

Vide Aug. Hom. vlti. inter. 50.

Si

Si, inquit, *Eccleſiam non audierit*, iam tanquam incorrigibilem & inſanabilem, non ampliùs habe vt fratrem, ſed ſit tibi ſicut Ethnicus & publicanus. Quo ſignificatur, ab eius conſortio abſtinendum eſſe, nec communicandum ei neque in diuinis, neque in humanis. Vult enim Dominus talem ſic habendum, quomodo Iudæi habere ſolent Ethnicos & publicanos, à quorum menſa & omni conſortio ſic abſtinebant, vt pollui ſe exiſtimarent, ſi quouis modo cum eis communicaſſent. Sic autem à fratris impœnitentis conſortio abſtinendum eſſe, duplici de cauſa, indicat Apoſtolus, nempe, tum vt ille deſtitutus ſolito conſortio, ac ob id pudefactus, reſipiſcat; tum ne ſuo contagio immedicabili alios inficiat. *Neſcitis*, inquit, *quia modicum fermentum, totam maſſam corrumpit? Auferte malum ex vobis ipſis.* Non 1. Cor. 5.
eſt tamen, vt ex eodem Apoſtolo ſatis patet, frater, ſicut Ethnicus habendus, niſi cùm iam ab Eccleſia fuit eiectus, & excommunicatus, quod ab Eccleſia fieri debere, cùm admonentem audire noluerit, indicat Dominus mox, in ſequentibus verbis, *Quæcunque alligaueritis*, &c.

Non autem prohibet hîc Dominus omnem curam excommunicati, ſed tantũ eum vult non haberi de numero Chriſtianorũ. Etenim paſtores & alij Chriſtiani, non tantùm oues, quæ in ouili paſcuntur, curare debent, verumetiam ſummo ſtudio quærere & reducere debent, extra ouilia abiectas, atque errantes: vnde Dominus pro gentilibus, publicanis, hæreticis orare præcepit. Quod autem rarò pro iſtis preces fundantur, cauſa in nobis eſt remiſſior charitas, vt oſtendit D. Auguſt. de Lib. 1. c. 9.
Ciuit. Dei.

Digitized by Google

MONITVM XXXVI.

Corripite inquietos.

1. Theſſ. 5.

In cap. 6. epiſt ad Galat.

DE correptione pulchrè D. Auguſt. *Nunquam alieni peccati obiurgandi ſuſcipiendum eſt negotium, niſi cum internis interrogationibus examinantes noſtram conſcientiam, liquidò nobis coram Deo reſponderimus, dilectione nos facere. Quòd ſi conuitium, vel minæ, vel etiam perſecutiones eius, quem argueris, lacerauerint animum, ſi adhuc ille per te ſanari poſſe videbitur, nihil reſpondeas, donec ſaneris prior: ne fortè carnalibus motibus tuis ad nocendum conſentias, & exhibeas linguam tuam arma iniquitatis peccato, ad reddendum malum pro malo, aut maledictum pro maledicto. Quicquid enim lacerato animo dixeris, punientis eſt impetus, non charitas corrigentis. Dilige, & dic quod voles, nullo modo maledictum erit, quod ſpecie maledicti ſonuerit, ſi memineris, ſenſeriſq; te in gladio verbi Dei liberatorem hominis eſſe velle ab obſidione vitiorum. Quod ſi fortè vt plerumque accidit, dilectione quidem talem ſuſcipis actionem, & ad eam corde dilectionis accedis, ſed inter agendum ſurrepſerit aliquid, dum tibi reſiſtitur, quod te auferat ab hominis vitio percutiendo, & ipſi homini faciat infeſtum, poſtea, te lachrymis lauantem huiuſmodi puluerem, multo ſalubriùs meminiſſe oportebit, quàm non debeamus ſuper aliorum ſuperbire peccata, quando & ipſa eorum obiurgatione peccamus, cùm faciliùs nos ira peccatis iratos, quàm miſeria miſericordes facit.*

Lib. 2. cap. 19.

Item de Sermone Domini in monte; *Piè cauteq; vigilandum eſt, vt cùm aliquem reprehendere vel obiurgare*

nos neceſſitas coegerit, primùm cogitemus vtrum tale ſit vitium, quod nunquam habuimus, vel quo iam caruimus. Et ſi nunquam habuimus, cogitemus & nos homines eſſe, & habere potuiſſe. Si verò habuimus & non habemus, tangat memoriam communis fragilitas, vt illam reprehenſionem aut obiurgationem non odium ſed miſericordia præcedat: vt ſiue ad correctionem eius propter quem id facimus, ſiue ad peruerſionem valuerit (nam incertus eſt exitus) nos tamen de ſimplicitate oculi noſtri ſecuri ſimus. Si autem cogitantes noſmetipſos inuenerimus in eo eſſe vitio, in quo eſt ille, quem reprehendere parabamus, non reprehendamus, neq; obiurgemus, ſed tamen congemiſcamus, & non illum ad obtemperandum nobis, ſed ad pariter cauendum inuitemus.

Sciendum autem præceptum hoc de correptione fratris non ſolùm ad Eccleſiæ Præpoſitos pertinere, quamuis ad eos maximè pertineat, teſte Auguſtino, ſed & ad omnem fidelem: tamen cùm ſit affirmatiuum præceptum, ſecundùm naturam & conditionem præceptorum talium, non obligat pro omni tempore, ſed pro eo ſolùm tempore & loco, quo oportuna eſt, & vtilis eius obſeruatio, & executio, ad eum finem, ad quem eſt conſtitutum, videlicet ad emendationem peccantis fratris. Proinde cùm vel propter conditionem corripiendi, vel qualitatem corripientis, non ſperatur peccantis emendatio, ſed potiùs veriſimiliter metuitur eius ex correptione deprauatio, videlicet, quòd incipiet inſectari corripientem, aut veritatem oſtenſam impugnare, aut ſimile quid, non obligat, ſaltem quemlibet hoc præceptum, imò obligatur quiſque potiùs correptionem præceptam omittere, ne ſpargat margaritas ante porcos, & illi conuerſi diſrumpant eum. Hinc Sapiens; *Noli*

De Ciuit. lib. 1. cap. 9.

Matth. 7. Prou. 9.

Noli arguere deriſorem, ne oderit te; ſicque in illo peccatum augeas, & te ſine fructu periculo exponas. *Fruſtra enim niti, & nihil aliud laborando quàm odium quærere, extremæ dementiæ eſt*, inquit quidam.

Sciendum ſecundò, quædam peccata eſſe occulta, quædam publica. Et publica quidem, quoniam vergunt in ſcandalũ totius multitudinis, pro ſcandalo amouendo mox publicè ſunt corripienda, idq; ab his maximè qui autoritatem habent, ideoque Timotheo Epiſcopo præcipit Paulus, vt eos qui publicè peccarent, aut quorũ peccatum eſſet publicum, & omnibus notum, coram omnibus argueret. Et Petrum ipſe mox publicè reprehendit, quòd factum ipſius eſſet publicum, & in multorũ vergeret ſcandalum. Secreta verò peccata priuſquam publicentur & denuntientur Eccleſiæ, ſecretâ ſunt admonitione corripienda, niſi illa ſint talia, vt niſi mox denuntientur, ſint in alicuius cõmunitatis aut multorũ diſpendium magnum ceſſura, nec tempus aut locus ſit ſecretæ admonitionis; aut ſi ſit, nõ eſt ſpes correctionis eius, qui peccare aliquid diſpoſuit. Tunc enim prætermiſſâ admonitione ſecretâ procedendũ eſt ad publicã denuntiationẽ, ſi modò ſpes aliqua ſit per eam peccatum illud impediendum aut corrigendum, quia magis oportet habere rationem detrimenti multorum, quàm famæ vnius. Secus eſt, ſi peccatum occultum tantùm noceat ei qui committit, aut mihi qui illud cognoſco.

Auguſt. de cor. & grat. cap. vlt.
1. Timot. 5.
Galat. 2.

De correptione fraterna etiam agit D. Auguſt. Vbi vult ſtatim eum corripi & moneri ab eo, qui peccantem aduertit; *ne*, inquit, *cœpta progrediantur, ſed ex proximo corrigantur. Si autem poſt admonitionem*

Aug. epiſt. 109.

iterum

iterum id ipſum facere videatur, iam velut vulneratum, ſanandum prodat, hoc tamen & alteri vel tertio priùs demonſtratum, vt duorum vel trium poſſit ore conuinci, & competenti ſeueritate coërceri. Nec vos iudicetis eſſe maleuolos, quando hoc indicatis. Magis quippe innocentes non eſtis, ſi fratres veſtros, quos indicando corrigere poteſtis, tacendo perire permittitis. Si enim frater tuus vulnus haberet in corpore quod vellet occultare, dum timeret ſecari, nonne crudeliter abs te ſileretur, & miſericorditer indicaretur? Quanto ergo potiùs eum debes manifeſtare, ne pernitioſiùs putreſcat in corde? &c.

De ijs verò qui corripiuntur, ita alibi: *Patiantur,* inq. *ſe corripi quando peccant, quia & peccatis iuſta pœna debetur, & ad ipſam pertinet iuſta correptio, quæ medicinaliter adhibetur, etiamſi ſalus ægrotantis incerta eſt. Vt ſi is qui corripitur, ad prædeſtinatorum numerum pertineat, ſit ei correptio ſalubre medicamentum; ſi autem non pertinet, ſit corporale tormentum. Sub iſto ergo incerto ex charitate adhibenda eſt, cuius exitus ignoratur, & pro illo cui adhibetur, orandum eſt vt ſanetur.* De cor. & grat. c. 13.

Contra eos qui prætextu gratiæ Dei corripi nolebãt, ſed ſolùm pro ſe orari; ita eodẽ libro S. Aug. *Quicumque præcepta Dei iam tibi nota non facis, & corripi non vis, etiã propterea corripiendus es, quia corripi non vis. Non vis enim tibi vitia tua demonſtrari; non vis vt feriantur, & fiat tibi vtilis dolor, quo medicum quæras: non vis tibi tu ipſe oſtendi, vt cùm deformem te vides, reformatorem deſideres eiq; ſupplices, ne in illa remaneas fœditate. Tuum quippe vitium eſt, quòd malus es, & maius vitium corripi nolle, quia malus es, quaſi laudanda vel indifferenter habenda ſint vitia, vt neque laudentur, neq; vituperentur. Aut verò nihil agat timor correpti hominis, vel pudor, vel dolor: aut aliud agat, cùm ſalubriter ſtimulat, niſi vt rogetur bo-* Eodem lib. cap. 5.

nus, & ex malis qui corripiuntur, bonos faciat qui laudentur. Quod enim vult pro ſe fieri, qui corripi non vult, & dicit, Ora potiùs pro me, ideo corripiendus eſt, vt etiam ipſe faciat pro ſe. Dolor quippe ille, quo ſibi diſplicet, quando ſentit correptionis aculeum, excitat eum in maioris orationis affectum, vt Deo miſerante, incremento charitatis adiutus deſinat agere pudenda & dolenda, & agat laudanda atque gratãda. Hæc eſt correptionis vtilitas, quæ nunc maior, nunc minor pro peccatorum diuerſitate ſalubriter adhibetur, &c.

De Ciuit. lib. 1. cap. 9. Quàm autem neceſſarium ſit officium correptionis, oſtendit S. Aug. dicens; *Quis tandem facilè reperietur qui illos, propter quorum horrendam ſuperbiam, luxuriam, & auaritiam, atque execrabiles iniquitates & impietates, Deus, ſicut minando prædixit, conterit terras, ſic habeat, vt habendi ſunt: ſic cum eis viuat, vt cum talibus viuendum eſt? Plerumq; enim ab eis docendis, admonendis, aliquando etiam obiurgandis, & corripiendis malè diſſimulatur: vel cùm laboris piget, vel os eorum verecundamur offendere; vel cùm eorum inimicitias deuitamus, ne impediant, & noceant in iſtis temporalibus rebus: ſiue quas adipiſci ad huc appetit noſtra cupiditas, ſiue quas amittere formidat infirmitas: ita vt (quamuis bonis vita malorum diſpliceat, & ideo cum eis non incidant, in illam damnationem, quæ poſt hanc vitam talibus præparatur: tamen quia propterea peccatis eorum damnabilibus parcunt, dum eos in ſuis licet leuibus & venialibus metuunt,) iure cum eis temporaliter flagellentur, quamuis in æternũ minimè puniantur. Iure iſtam vitam, quando diuinitus affliguntur cum eis, amaram ſentiunt, cuius amando dulcedinẽ peccantibus eis amari eſſe noluerunt. Nam ſi propterea quiſque obiurgandis & corripiendis malè agentibus parcit, quia opportunius tempus inquirit, vel eiſdem ipſis metuit, ne deteriores ex hoc efficiantur, vel ad bonam vitam & piam erudiendos im-*

impediant infirmos alios, & premant atque auertant à fide, non videtur eſſe cupiditatis occaſio, ſed conſilium charitatis. &c. Et addit poſteà; *Qua in re non vtique parem, ſed longè grauiorem habent cauſam, quibus per Prophetam dicitur: Ille quidem in ſuo peccato morietur; ſanguinem autem eius de manu ſpeculatoris requiram. Ad hoc enim ſpeculatores, hoc eſt, populorum Præpoſiti conſtituti ſunt in Eccleſijs, vt non parcant obiurgando peccata*, &c. Ezech. 33.

Sic & D. Proſper. *Si peccantem video, & non ſolùm non arguo, ſed etiam ei peccanti conſentio, participem me eius damnationis efficio: & in omnibus peccantibus pecco, quando eos quos ſcio peccaſſe vel peccare, quadam crudelis animi malignitate non increpo. Nec verò audiendi ſunt illi, qui ſe dicunt propterea delinquentes obiurgare non poſſe, ne eos qui ſe emendare noluerint, ſibi faciant inimicos. Qui dum parcunt eorum voluntati, ſaluti non parcunt. At ſi non ex iactantia, ſed ex miſericordia, & cum quadam pietate compatientis animi caſtigamus, & illi nos ſentiant non minùs peccatis ſuis moueri, quàm noſtris, aut in bonum ſtatum reformati, nobiſcum Deo gratias agent; aut ſi adhuc eos in peccato tenet peccandi dulcedo, & ſalutem ſuam nobis curæ eſſe cernentes, malum reddere pro bono voluerint, malle debemus eorum inimicitias, qui noluerint emendari, contrahere; quàm Dei offenſam, dum peccãtes palpamus, incurrere.* Sic Proſp. *Ferueat in nobis,* ait D. Bern. *amor iuſtitiæ, odium iniquitatis. Nemo vitia palpet, peccata diſſimulet nemo. Nemo dicat, Nunquid cuſtos fratris mei ego ſum? Eſt enim conſentire, ſilere cùm arguere poſſis: & ſcimus quia ſimilis pœna facientes maneat, & conſentientes.* Lib. 3. de vita contempl. c. 23. In Serm. de S. Ioanne Bapt. Geneſ. 4. Rom. 1.

MONITVM XXXVII.

Nolite iudicare, & non iudicabimini. Date, & dabitur vobis.

Luc. 6.

Lib. 2. de ſerm. Dom. in monte ca. 28. IVbemur hic, inquit S. Auguſt. *ea facta, quæ dubium eſt quo animo fiant, in meliorem partem interpretari.* Nolite ergo iudicare, quâ intentione quiſque quid faciat. *De occultis cordis alieni,* ait idem, *temerè iudicare* apud Proſp. ſent. 21. *peccatum eſt; & eum cuius non videntur opera, niſi bona, iniquum eſt ex ſuſpicione reprahendere: cùm eorum quæ homini ſunt incognita, ſolus Deus iudex ſit, qui & inſpector* 1. Cor. 4. *eſt verus. Nolite,* inquit Apoſtol. *ante tempus iudicare.* Quod eſt illud tempus, quo licebit? *Quoaduſque veniat Dominus, & illuminabit abſcondita tenebrarum, &* Vide ſer. 7. in Nou. *manifeſtabit conſilia cordiũ.* Abſcondita tenebrarum, ſunt opera quæ in occulto fiunt. Conſilia cordium, id eſt, quo animo, quâ intentione quodque fiat. In epiſt. ad Aſellam. *Omnes,* ait D. Hieron. *ſtabimus ante tribunal Chriſti, ibi apparebit quâ mente quiſque vixerit.*

In pſal. 148. Bene D. Auguſt. *Quid agit pax in huius adhuc regionis incertis? cùm adhuc nemo eſt alteri conſpicuus, nemo videt cor alterius? De incertis non iudicat, incognita non confirmat. Procliuior eſt ad benè credendum de homine bono, quàm ad malè ſuſpicandum. Non ſe dolet multùm errare cui benè credit etiam de malo; pernitioſum autem cùm malè ſenſerit fortè de bono, neſciens qualis ſit. Quid perdo,*

ſi credo

Digitized by Google

ſi credo quia bonus eſt? Si incertum eſt, licet vt caueas, ne forte verum ſit, non tamen damnes, tanquam verum ſit. Idem S. Auguſt. alibi: *Duo ſunt*, inquit, *in quibus iudicium temerarium cauere debemus; primò, cùm incertum eſt, quo animo quidque factum fuerit: ſecundò cùm incertum eſt, qualis futurus ſit, qui nunc vel bonus, vel malus apparet.* Et rurſum: *Quis homo iudicet de homine? Temerarijs iudicijs omnia ſunt plena. De quo deſperauimus, ſubitò conuertitur, & fit optimus: de quo multùm præſumpſimus, ſubitò deficit, & fit peſsimus. Quid ſit hodie quiſque homo, vix nouit ipſe homo: tamen vtcunque ipſe quid hodie; quid autem cras, nec ipſe.* De ſerm. Dom. in mõte. ibid. Tract. de Paſtorib. cap. 12.

Sed nonne *ſpiritualis omnia iudicat?* Aliud eſt iudicare de rebus, aliud de perſonis. Benè iudicat de rebus, an videlicet, hoc ſit ſecundùm Deum, necne, &c. perſonas autem iudicio Dei relinquit; niſi vbi res omninò eſt manifeſta. Dicit Aug. in Confeſſ. *Multa facta, quæ hominibus improbanda videntur, teſtimonio Dei approbata ſunt: & multa laudata ab hominibus, Deo teſte damnantur; cùm ſæpe ſe aliter habet ſpecies facti & aliter facientis animus, atque articulus occulti temporis.* 1. Cor. 2. Lib. 3. ca. 9.

Date, & dabitur vobis. Agitur hîc de conferendis beneficijs indigentibus; ad quod mouere nos debet, id quod ſequitur; *& dabitur vobis.* Non enim inde ſentit detrimentum, ſed recipit incrementum. Chriſtus in Euangelio, diuitem ſuarum diuitiarum dicit eſſe diſpenſatorem; ſicut & Petrus, quemque vocat gratiæ ſibi à Deo collatæ diſpenſatorem. Hinc repræhenditur, ſpoliatur, & damnatur, qui abſcondit, non expendit talentum ſiue ſpirituale, ſiue temporale, à Deo ſibi concreditum, ad ſuam & aliorum vtilitatem. Luc. 16. 1. Pet. 4.

Non

Hom. 6 in ditesc. auaros.

Non iniuſtus eſt Deus, inquit S. Baſil. *qui ea quæ ad victum ſunt, inæqualiter diuiſerit. Cur tu diues, ille pauper? Profectò non aliam ob cauſam, niſi vt tu benignitatis ac fidelis adminiſtrationis mercedem accipias; ille verò patientiæ maximis præmijs honoretur. Tu verò inſatiabilis auaritiæ lacertis omnia circumplexus, & tot homines illis priuans, neminem te lædere putas? Eſurientis eſt panis quem tu retitines, nudi eſt veſtis quam tu in arca cuſtodis; diſcalceati calceus, qui apud te marceſcit, egentis argentum, quod terra infoſſum poſſides. Quare tot iniurius es hominibus, quot poteras opem conferre?* Dicit D. Aug. *Diues & pauper occurrerunt ſibi. In qua via? niſi in iſta vita? Natus eſt diues, natus eſt pauper: occurriſtis vobis, pariter ambulatis viam. Tu noli premere; tu noli fraudare. Iſte eget, ille habet: fecit autem ambos Dominus. Per eum qui habet, iuuat egentem; per eum qui non habet, probat habentem.*

Prouer. 22. Serm. .. in Nou.

Duæ autem ſunt radices ac fontes ex quibus naſcitur obligatio ad faciendā eleëmoſynam. Prior eſt ſubſtantia huius mundi, id eſt, diuitię. Poſterior, neceſſitas fratris. Quæ quantò maior eſt, tantò & maior eſt obligatio ad dandā eleëmoſynam. Vnde extrema neceſſitas, omnes omnino obligat ad eleëmoſynam: etiam pauperes. Neceſſitas extremæ huic propinqua, obligat etiam mediocris fortunæ homines. Arcta neceſſitas eos obligat, quibus benè proſpectum eſt, etiamſi ſuperfluum non habeant. Similiter, quantò maiores ſunt diuitiæ, tantò ex hac parte maior eſt obligatio. Vnde ſuperfluum habentes omninò tenentur hoc elargiri. Multum habentes, multum: modicū habentes, modicum debent dare.

Tob. 4.

Quando verò neglectus eleëmoſynę corporalis mortale peccatum ſit, quis poterit in particulari

omnino

Digitized by Google

omnino decernere? potiùs relinquatur ſpiritali prudentiæ determinandum. Eſt autem diligenter notandum, raros eſſe qui tam crebras dent eleëmoſynas quàm deberent: idque ex eo quòd ob luxum noſtrum, multa reputamus neceſſaria, quæ ſunt ſuperflua, & ex amore humanæ gloriæ, malumus in diſpenſandis bonis noſtris coram mundo eſſe ciuiles, quàm coram Deo eſſe miſericordes. Nam vt ait Aug. *Humana natura modico contenta eſt, ſed conſuetudo, voluntas, voluptas multa addiderunt.* Hugo de S. Vict. in c. 5. explicat. regulæ D. Auguſt.

Quære, ait idem Aug. *quantum tibi dederit Deus, & ex eo tolle, quod tibi ſufficit. Cætera quæ ſuperflua iacent, aliorum ſunt neceſſaria. Superflua diuitum, neceſſaria ſunt pauperum. Res alienæ poſſidentur, cùm ſuperflua poſſidentur. Multa autem ſuperflua habemus, ſi non niſi neceſſaria teneamus. Nam ſi inania quæramus, nihil ſufficit.* Sic & Baſil. *At dicas, nemo habet ſuperfluum; omnes egent his quæ habent. Sed respondet: Eſt quædam diaboli methodus ad ſuggerendas diuitibus mille ſumptuum inanium occaſiones, vt ea quæ ſuperflua ſunt pro neceſſarijs ducantur. Ex quo ad ſumptuum excogitationem nihil ſatis huiuſmodi homines habent. Sed incertum eſt, inquiunt, quid futurum ſit; neceſſitati quæ nos quandoq; vrgere poſſet, prouidendum. At longè incertior*, inquit, *theſauri defoſſi vſus; nec tamen pœna incerta, quæ morum manet inhumanitatem.* Sic Baſ. In Pſal. 147 Eadē hom. Ibidem.

Qui habent ſuperflua quærere deberent, quibus diuitias ſuas donarent; tenetur enim vnuſquiſque dona ſibi à Deo conceſſa, rectè expendere & diſpenſare. Hinc pater fidei noſtræ Abraham ſedebat in oſtio tentorij ſui, hoſpites prætereuntes exſpectans, & eminus adhuc conſpectos, properat in eorū occurſum, rogatque vt ad ſe deflectere dignentur. Sic Loth hoſpites ſuos ad ſe diuertere Geneſ. 18. Geneſ. 19.

coegit.

Tob. 2. Vide Aug. in pſalm. 103. conc. 3. Serm. 1. de communi vit. Cleric. coëgit. Tobias quæri iubebat eos qui Deum timerent, vt ſecum epularentur. Dicit Sapiens; *Sudet eleemoſyna in manu tua, donec inuenias iuſtum cui des. Vnum filium habes*, inquit S. Aug. *puta Chriſtum, alterum; duos habes, puta Chriſtum tertium; decem habes, Chriſtum vndecimum facias*, &c.

Vt autem libentiùs des eleëmoſynam: vide primò quis petat, videlicet, ipſe Chriſtus in paupere; poteris illi aliquid negare, qui ſeipſum tibi impendit, ſemel in cruce, toties in V. Sacramento à quo habes omnia, quæ habes? Secundò, vide quid petat? nempe ſuum; 1. Cor. 4. *Quid enim habes, quod non accepiſti?* etiam in temporalibus? poteris illi negare, quod ſuum eſt? Tertiò, vide, ad quid petat; videlicet, ad tuum commodum. Das enim temporalia, reddit æterna: das terram, reddit cœlum. Luc 6. Ser. 2. in pſal. 14. *Domini conſilium eſt*, inquit D. Baſil. *Mutuum date ijs, à quibus accipere minimè ſperatis. Et quale, inquis, hoc mutuum cui non reddendi ſpes coniuncta eſt? Intellige dicti efficacem vim, & legiſlatoris humanitatem admiraberis. Quando pauperi daturus es in Domini gratiam, idipſum & donum & fœnus eſt; donum quidem quod à paupere non ſperes te recepturum; mutuum verò ſiue fœnus ob Domini munificam liberalitatem pro illo reddentis, qui parua quidem per pauperem cùm acceperit, maxima pro ipſis retribuit.* Eccleſ. *Qui enim pauperis miſeretur, Deo fœneratur.*

Frequenter autem Scripturę omnes exhortantur ad opera miſericordiæ; quia videlicet præcipiuntur ea, non tantùm ex lege primæ inſtitutionis, ſicut alia bona opera, ſed etiam vt remedia peccatorum, id eſt, vt propter opera miſericordiæ Deus remittat peccata. Quod eſt ex nouo pacto Dei de reparatione hominis. Hinc Iſaias; Iſai. 1. *Subuenite oppreſſo,*

Digitized by Google

oppreſſo, iudicate pupillo, defendite viduam: ſi fuerint peccata veſtra vt coccinum, quaſi nix dealbabuntur. Vnde & Salomon; *Redemptio animæ viri, diuitiæ ſuæ*, id eſt, quas iuſtè poſſidet, nam ex iniuſtis eleëmoſyna, non eſt Deo grata. Et Eccleſiaſticus; *Sicut aqua extinguit ignem, ita eleëmoſyna extinguit peccatum.* Daniel ad Nabuchodonoſor Regem; *Conſilium meum placeat tibi, Rex, & peccata tua eleëmoſynis redime, & iniquitates tuas miſericordijs pauperum.* Manifeſtiſſimè autem Dominus in Euangelio; *Date & dabitur vobis; Dimittite, & dimittetur vobis.* Sicut Petrus & Iacobus ex Salomone dicunt de eleëmoſynis, *Charitas operit multitudinem ſeu vniuerſitatem peccatorum.*

Prou.13. Eccleſ 3. Daniel.4. Luc.6. 2. Petri.4. Iacob.5.

Imò Saluator in Euang. dicit ſe in extremo iudicio commemoraturum eleëmoſynas ab electis præſtitas, à damnandis prætermiſſas; Non quòd alia benefacta ſine honore aut præmio ibi relinquantur; aut impij non etiam ſint à propria conſcientia accuſandi & condemnandi in illo iudicio de omnibus ſceleribus, quę commiſerunt, ſed indicare voluit Dominus pœnitentibus in Eccleſia Chriſtiana ſecundùm eius morem, per eleëmoſynas omnia peccata dimitti, & ſine eleëmoſynis non remitti. Quibus dabit regnum, non quia non peccauerunt, ſed quia etſi peccauerint, pœnitentiam tamen conuenienter egerunt, largas ſcilicet eleëmoſynas dando. Hœdos autem damnabit, non inde vnde putant, quia peccauerunt, ſed quia cùm peccauerint conuenienti pœnitētiâ per eleëmoſynas, Deum non placauerunt. Hinc & quotidianus & ſplendidus Epulo, ob peccatum gulæ, & alia linguæ peccata, in æternũ cruciatur in lingua, quia non fuit ſollicitus peccata ſua relinquere, &

Matth.25. Aug.hom. 19.inter. 50. Vide Aug. ſerm.33. in Nou. Luc.16.

Geneſ. 19. Ezech. 16. eleëmoſynis redimere. Sicut & de Sodomitis inhoſpitalibus ait Ezechiel: *Ecce hæc fuit iniquitas Sodomæ; ſuperbia, ſaturitas panis, & abundantia, & otium ipſius, & filiarum eius; & manum egeno & pauperi non porrigebant.* q. d. Si hoc feciſſent, & peccare deſiiſſent, Dominus eis peperciſſet.

Et fortaſſis, præter alias cauſas, etiam hac de Rom. 13. cauſa adeò frequenter dicitur in Script. Diligens proximum legem implere; quia opera miſericor- Lib. 1 Retract. ca 19. diæ veniam impetrant peccatis. *Omnia autem mandata facta deputantur, quando quicquid non fit, ignoſcitur,* inq. D. Aug. Dicebat Dauid conſiderans peccata ſecundùm minas antiquę legis: *Si iniquitates obſeruaueris, Domine, Domine quis ſuſtinebit?* Sed continuò, ne deſperaret, ad nouum teſtamentum oculos erigit, dicens; *Quia apud te propitiatio eſt, & propter legem tuam ſuſtinui te Domine.* Luc. 6. Hęc lex eſt; *Date & dabitur vobis: Dimittite, & dimittetur vobis.* Iſta lèx eſt, Matth. 5. *Beati miſericordes, quoniam ipſi miſericordiam conſequentur.* Iacob. 2. Propter hanc legem audet exſpectare iudicium Domini. Nam ſi *iudicium illi ſine miſericordia, qui non fecit miſericordiam*: ergo & illi iudicium cum miſericordia, qui fecerit miſericordiám.

Lib. 2 de pec. mer. cap. 3. *Præuidens nos Dominus*, inquit S. Auguſt. *in multis offenſuros, quædam ſalubria remedia contra reatum & vincula peccatorum, etiam poſt baptiſmum dare ac valere dignatus eſt, opera ſcilicet miſericordiæ, cùm ait,* Luc. 6. *Dimittite, & dimittetur vobis: Date & dabitur vobis. Quis enim cum aliqua ſpe adipiſcendæ ſalutis æternæ, de hac vita* Iacob. 2. *migraret manente illâ ſententiâ, quod quicumque totam legem ſeruauerit, offendat autem in vno, factus eſt omnium reus, niſi paulò poſt ſequeretur; Sic loquimini, & ſic facite, tanquam per legem libertatis, (id eſt charitatis, quæ*

Digitized by Google

liberos facit) incipientes iudicari. Iudicium enim ſine miſericordia illi, qui non fecit miſericordiam. Superexaltat autem miſericordia iudicio, videlicet in viro miſericorde impetrans, ſcilicet, vt non ſeuerè, ſed miſericorditer cum illo agatur. Qui locus D. Iacobi etſi de mortalibus intelligatur: tamen ab Auguſt. ſicut & à S. Baſil. etiam ad venialia extenditur, quia videlicet, illis manentibus impeditur mercedis conſecutio; Nihil enim coinquinatum, intrabit in cœlum. Addendum hîc quod Sapiens hilariter & velociter nos miſereri iubet; *Hilarem*, inquit, *datorem diligit Deus*. Et; *Ne dicas amico tuo, Vade & reuertere, & cras dabo tibi, cùm ſtatim dare poſſis.* Vnde clarè liquet longè minoris fieri apud Deum eleëmoſynam teſtamento legatam, quàm eam, quam quis ſanus & retinere valens, largitur; Sicut dixit S. Lucia matri ſuæ. Vnde monet D. Gregor. *Bonum quod quiſque poſt mortem ſuam ſperat agi per alios, agat ipſe dum viuit per ſe. Beatiùs quippe eſt, liberum exire, quàm poſt vincula, libertatem quærere.*

Serm. de baptiſmo.

Apoc. 21.

Eccleſ. 35.

Eccleſ. 20.

Lib. 4. Dialog. ca. 58.

Da tua dum tua ſunt, quia poſt mortem tua non ſunt.

Vnde & B. Orientius.

Munera quæ donat moriens, hæc munera non ſunt;
Donat enim quod iam deſiit eſſe ſuum.
Qui ſanus, metuensq; nihil, qui mente quietá;
Qui ſibi dum viuit, demſerit, ille dedit.

MONITVM XXXVIII.

Tentatio eſt vita hominis ſuper terram.

Iob. 7.

Pſalm. 106. *Confiteantur Domino miſericordiæ eius, & mirabilia eius filijs hominum*, ait Propheta Dauid. Atque iſtos verſus quater repetit; in quo numero, quantum Domino adiuuante ſcrutari valuimus, inquit S. Auguſt. ſignificat nobis quatuor quaſdam tentationes, ex quibus nos liberat, cui confitentur ſuę miſerationes. Fac enim hominem primò nihil quęrentem, ſecundùm vitam veterem ſeductoriâ ſecuritate viuentem, nihil putantē aliud eſſe poſt hanc vitam, quandoque finiendam, negligentem quendam & ſocordem, obrutum cor habentem illecebris mundi, & mortiferis delectationibus conſopitum; vt excitetur iſte ad quærendam gratiam Dei, vt fiat ſollicitus & tanquam de ſomno euigilet, nonne manus Dei excitat eum? Sed tamen à quo ſit excitatus, ignorat. Incipit autem eſſe iam Dei, & eius ſuauitatem guſtare, cùm cognouerit veritatis fidem. Sed antequam cognoſcat, dolet & delet errorem ſuum. Inuenit enim ſe in errore, vult cognoſcere veritatem: pulſat vbi poteſt, tentat quod poteſt, vagatur quâ poteſt, famem etiam patitur ipſius veritatis.

Ex D. Aug. in illum Pſalm.

Prima ergo tentatio, eſt erroris & famis. Vbi in hac tentatione fatigatus exclamauerit ad eum, perducitur ad fidei viam, vnde incipiat pergere ad ciui-

tatem

ratem quietis. Perducitur ergo ad Chriſtum, qui dixit, *Ego ſum via.* Cùm ergo ibi fuerit, iam ſciens quid obſeruare debeat, nonnunquam multum ſibi tribuendo, & quaſi de viribus ſuis pręſumendo, incipit confligere velle bella contra vitia, & propter ſuperbiam ſuperari. Inuenit ergo ſe ligatum difficultatibus cupiditatũ, & non poſſe viam propter compedes ambulare. Incluſum ſe ſentit difficultate vitiorum, & tanquam muro impoſſibilitatis erecto, portiſque clauſis, quâ euadat, vt rectè viuat, non inuenit. Iam ſcit quomodo viuere debeat, priùs enim in errore erat, & famem veritatis patiebatur. Accepit autem iam cibum veritatis, & poſitus eſt in via: audit, viue benè, ſecundùm quod noſti, antea enim non noueras quemadmodum viueres, modò accepiſti, & noſti. Conatur & non poteſt, ligatũ ſe ſentit, exclamat ad Dominũ. Ioan. 14.

Secunda ergo tentatio eſt difficultatis in benè operando, ſicut illa prima erroris & famis. Exclamat & in hac ad Dominum, liberat Dominus de neceſſitatibus; rumpit vincula difficultatis, conſtituit in operationem æquitatis: incipit ei iam facile eſſe quod difficile fuerat, abſtinere à malis, non adulterare, non furtum facere, non homicidium, non ſacrilegium, non aliena concupiſcere, facta eſt facultas, quæ fuerat antea difficultas. Potuit hoc Dominus ſine difficultate præſtare; ſed ſi hoc ſine difficultatè haberemus, largitorem huius boni non agnoſceremus. Si enim primitus cùm vellet, poſſet, & non ſentiret aduerſus ſe obnitentes cupiditates, nec vinculis ſuis grauata anima collideretur, ſuis viribus tribueret quod ſe poſſe ſentiret, & non confiterentur Domino miſerationes eius.

Digitized by Google

Poſt has duas tentationes,primā inopia veritatis atque erroris,ſecundā difficultatis bene operandi;tertia tentatio excipit hominē;ei loquor,qui iam tranſiit has duas.Nā iſtæ duæ,fateor,multis notæ ſunt;quis enim neſcit ſe ab ignorantia veniſſe ad veritatem;ab errore ad viam; à fame ſapientiæ ad verbum fidei? Deinde multi luctantur cùm difficultatibus vitiorum ſuorum,& adhuc conſuetudine colligati gemunt,tanquam in clauſura & compedibus. *Agnoſcūt & iſtam tentationem,quamuis iam dicant, ſi fortè dicant; Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius?* Nam vide arctiſſima vincula; *Caro enim concupiſcit aduerſus ſpiritum, & ſpiritus aduerſus carnem, vt non ea quæ vultis, faciatis.* Proinde qui iam eſt adiutus ſpiritu, & quemadmodum noluit eſſe adulter, ſic non ſit; quomodo noluit eſſe fur, ſic non ſit; & cætera illa quæ volunt homines vincere, & ſæpe inflexi ſuperantur,vt exclament ad Deum,vt de neceſſitatibus eorum eruat eos, & de liberatis confiteantur Domino miſerationes eius.

Rom. 7.
Galat. 5.

Quiſquis ergo talis eſt,& vicit illas difficultates, & probabiliter iam conuerſatur inter homines ſine vlla querela malorum morum excipitur tertiâ tentatione tædij cuiuſdam in moram huius vitæ, ita vt aliquando eum nec legere, nec orare delectet. *Tertia tentatio priori contraria. Priùs enim periclitabatur fame,poſteà faſtidio. Vnde & hoc niſi de quodam languore animæ eſt?* Iam non te illicit adulterium, nec tamen delectat Dei verbum. Iam poſt periculum imperitiæ & concupiſcentiæ, de quibus duobus euaſiſſe te lætaris, vide ne tædium faſtidiúmque te necet. Non eſt & iſta leuis tentatio. Agnoſce te in illa,& exclama ad Dominum, vt de

neceſſi-

neceſſitatibus tuis etiam hîc te liberet,& de hac tentatione liberatus cùm fueris, confiteantur illi miſerationes eius.

Liberatus autem ab errore, liberatus à difficultate bene operandi, liberatus à tædio faſtidioque verbi Dei, fortaſſis dignus eris, cui cômittatur populus, conſtituaris in gubernaculis nauis, recturus Eccleſiam. *Ibi quarta tentatio. Tempeſtates maris quatientes Eccleſiam turbant gubernatorem. Deniq; tres illas tentationes experiri poteſt omnis pius fidelis in populo Dei, quarta iſta, noſtra eſt.* Quantò enim plus honoramur, tantò plus periclitamur. Metuendum eſt, ne aliquem veſtrûm auertat à veritate ad periculum erroris. Metuendum eſt, ne vincat vnumquemque cupiditas ſua, & eligat eam ſequi, quàm ex eius difficultatibus exclamare ad Dominum. Metuendum eſt ne vnuſquiſque veſtrum minus ſapiat verbum Dei, & faſtidio moriatur.

Tentatio ergo gubernandi, tentatio periculorum in regenda Eccleſia, nos potiſſimùm tangit, *Sed quomodo & vos alieni eritis, ſi tota nauis periclitabitur?* Quod ideo dixi, ne in hac quarta tentatione tanquam noſtra propria, vbi opus eſt, vt ab orationibus non deſiſtatis, non vos primò naufragetis, ſi minùs ſolliciti ſitis, & pro nobis minùs oretis. *Quid enim fratres? Quia ad eadem gubernacula non ſedetis, non in eâdem naui nauigatis?* Sunt ergo in iſto Pſalmo Dauidico, quatuor tentationes, quatuor exclamationes, quatuor liberationes, quatuor dominicarum miſerationum confeſſiones, quæ in Dei Eccleſia peraguntur.

Libet hîc adſcribere ſententiam D. Leonis, quâ varias tentationes diaboli declarat, & quid in ijs homini Serm. 6 de Epiphan.

homini ſit faciendum. *Videns*, inquit, *diabolus reſiſtere ſibi Principum fidem, & vnius Deitatis inſeparabilem Trinitatē non ſegniùs in palatijs, quàm in Eccleſijs adorari; interdictam dolet ſanguinis Chriſtiani effuſionem, & quorum obtinere non poteſt mortes, impetit mores.* Terrores proſcriptionum, in auaritiæ mutat incendium, & quos damnis non fregit, cupiditate corrumpit. Malignitas enim longo vſu propriæ imbuta nequitiæ, non depoſuit odium, ſed vertit ingenium, quo ſibi mentes fidelium blandiùs ſubdat. Inflammat enim concupiſcentijs, quos non poteſt vexare tormentis: ſerit diſcordias, accendit iras, incitat linguas, & ne ab illicitis dolis cautiora corda ſe reuocent, conſummandorum ſcelerum ingerit facultates: quia ille totius fraudis hic fructùs eſt, vt qui immolatione pecudum, & thuris incenſione non colitur, quibuſlibet ei criminibus ſeruiatur.

Leo Ibidē. *Habet igitur pax noſtra pericula ſua; & fruſtrà de fidei libertate ſecuri ſunt, qui vitiorum deſiderijs non reſiſtunt. Cor hominum de operum oſtenditur qualitate, & formas mentium, ſpecies detegit actionum.* Nam ſunt quidam, ſicut ait Apoſtolus, qui *Deum profitentur ſe ſcire, factis autem negant. Verè enim reatus negationis incurritur, quando bonum, quod in ſono vocis auditur, in conſcientia non habetur.* Fragilitas enim humanæ conditionis facilè in delicta prolabitur. Et quia nullum ſine delectatione peccatum eſt, citò acquieſcit deceptoriæ voluptati. Sed à carnalibus recurratur ad ſpiritale præſidium, & mens habens notitiam Dei ſui, à conſilijs ſe malè ſuadentis hoſtis auertat. Profit illi patientia Dei, nec ideo delinquendi pertinaciâ nutriatur, quia vindicta differtur. *Non ſit peccator de impunitate ſecurus, quia ſi tempus pœnitentiæ amiſerit, locum*

Tit. 2.

locum indulgentiæ non habebit, *dicente Prophetâ*; *Quia non eſt in morte, qui memor ſit tui*; *in inferno autem quis confitebitur tibi?* Qui autem ſibi correctionis reparationem experitur eſſe difficilem, confugiat ad auxiliantis Dei clementiam, & vincula malæ conſuetudinis ab illo poſcat abrumpi, qui *alleuat omnes, qui corruunt, & erigit omnes eliſos*. Non erit vacua confitentis oratio, quoniam miſericors Deus *voluntatem timentium ſe faciet*, & dabit quod petitur, qui dedit vnde peteretur. Sic Leo. Pſalm. 6. Pſalm. 144.

MONITVM XXXIX.

Surge qui dormis, & exurge à mortuis.

Epheſ. 5.

D*Vplex eſt hominum genus*, inquit S. Auguſt. *qui Chriſti miracula legunt, vel audiunt*; *Alij enim qui legunt aut audiunt, & non intelligunt quid ſibi velint*; *& quid intelligentibus quodammodo innuant, mirantur tantùm*; *alij autem & facta mirantur, & intellectum aſſequuntur*. *Quemadmodum qui videt literas in codice optimè ſcripto, & non nouit legere, laudat quidem ſcribentis manum, admirans characterum pulchritudinem, ſed quid ſibi velint, quid indicent, neſcit*: *& eſt oculis laudator, mente non cognitor. Alius autem laudat artificium, & capit intellectum, ille vtique qui non ſolùm videre, quod commune eſt omnibus, poteſt*; *ſed etiam legere, quod qui non didicit, non poteſt*. *Tales nos*, ait Auguſt. *in Schola* De verb. Dom. ſer. 44. Ibidem.

Chriſti eſſe debemus, vt videlicet, & facta miremur, & quid eadem ſignificent, intelligamus.

Tres mortuos inuenimus à Domino reſuſcitatos viſibiliter, millia inuiſibiliter. Quot autẽ mortuos viſibiliter ſuſcitauerit, quis nouit? non enim omnia ſcripta ſunt, quæ fecit. Ioannes dicit; Multa & alia ſigna fecit Ieſus, quę ſi ſcripta eſſent, arbitror totum mundũ non poſſe libros capere. Multi ergo ſunt alibi fortaſſe ſuſcitati, ſed non fruſtrà tres commemorati. Iſta tria genera mortuorum, ſunt tria genera peccatorum, quos hodieque ſuſcitat Christus. Quos breuiter ita explicat Alcuinus; *Tres mortuos Dominum ſuſcitaſſe Euangelica narrat hiſtoria; Filiam archiſynagogi in domo, filium viduæ, extra portam ciuitatis, Lazarum quatriduanũ de monumento ad vitam reuocauit. Qui ſunt hi mortui, niſi tria genera peccantium? quæ modò Diuina quotidie confitentibus ſuſcitare ſolet gratia. Filiam ſuſcitat in domo, dum conſentientem in corde peccare, reuocat à peccati perpetratione: Filium viduæ extra portam ciuitatis ſuſcitat, dum peccantem foris in opere ad pœnitentiæ medicamenta confugere facit. Fœtentem verò in mala conſuetudine peccati, dum lachrymas pœnitentiæ elicit ex corde, ſuſcitat, & ex Eccleſiaſtica authoritate ſoluere eum iubet, vt dignus ſit communione Domini, & particeps ſacri altaris efficiatur.* Ita breuiter Alcuinus, præceptor Caroli magni, in epiſtola ad Scotos, nolentes ſacerdotibus confiteri ſua peccata.

[Ioan. vlt. — In Epiſt. 26. ad Scotos. — Math. 9. — Luc. 7. — Ioan. 11.]

Latiùs autem ſic explicat D. Auguſt. *Illa mortua filia archiſinagogi, intus erat in domo, nondum erat de ſecretis parietibus elata in publicum: ibi intus ſuſcitata eſt, viua parentibus reddita. Adoleſcens autem non quidem in domo, ſed tamen nondum in ſepulchro; parietibus elatus erat, terræ mandatus non erat. Qui ſuſcitauit mortuam nondum*

[Vide tract. 49. in Ioan.]

nondum elatam, ſuſcitauit mortuum iam elatum, nondum ſepultum. Tertium reſtabat, vt & ſepultum ſuſcitaret, & hoc fecit in Lazaro. Sunt ergo intus qui peccatum in corde habent, in facto nondum habent. Neſcio quis commotus eſt aliquâ concupiſcentiâ: Dicit enim ipſe Dominus, *Qui viderit mulierem ad concupiſcendum eam, iam mœchatus eſt in corde.* Nondum acceſſit corpore, conſentit in corde, mortuum intus habet, nondum extulit. Et fit, vt nouimus, vt quotidie homines in ſe experiuntur, aliquando audito verbo Dei, tanquam Domino dicente ſurge, condemnatur conſenſus ad iniquitatem, reſpiratur in ſalutē & iuſtitiam. Surgit mortuus in domo reuiuiſcit cor in cogitationis ſecreto. Facta eſt iſta animæ mortuæ reſurrectio intus intra latebras conſcientiæ, tanquam intra domeſticos parietes. Matth. 5.

Alij poſt conſenſum eunt in factum, tanquam efferentes mortuum, vt quod latebat in ſecreto, appareat in publico. Nunquid iam iſti, quia in factum proceſſerunt, deſperandi ſunt? Nonne & huic iuueni dictum eſt, *Tibi dico, ſurge: Nonne & ille redditus eſt matri ſuæ?* Sic ergo & qui iam fecerit, ſi fortè commonitus & commotus verbo veritatis, ad Chriſti vocem reſurgit, viuus redditur; potuit progredi, in æternum perire non potuit. Luc. 7.

Qui autem faciendo quod malum eſt, etiam malâ conſuetudine ſe implicant, vt ipſa cōſuetudo mala non ſinat eos videre, quia malum eſt, fiunt defenſores malorum factorum ſuorum. Iraſcuntur cùm reprehenduntur, in tantùm vt ſodomitæ quondam dicerent viro iuſto reprehendenti nequiſſimam voluntatē: *Habitare veniſti, non leges dare:* tanta ibi nefandę turpitudinis erat conſuetudo, vt Genſ. 19.

iam

iam nequitia eſſet iuſtitia;& prohibitor potiùs reprænderetur quàm factor. Tales conſuetudine malignâ preſſi, quaſi ſepulti ſunt. Ita ſepulti, vt de
Ioan. 11. Lazaro dictum eſt, *iam fœtet*. Moles illa impoſita ſepulchro, ipſa vis eſt dura conſuetudinis, quâ premitur anima, nec reſurgere, nec reſpicere permittitur.

Dictum eſt autem, Quatriduanus eſt. Reuera ad iſtam conſuetudinem quarto quodam progreſſu peruenit anima. Prima eſt enim quaſi titillatio delectationis in corde; ſecunda, conſenſio; tertia, factum; quarta, conſuetudo. Sunt enim qui res illicitas obuias cogitationibus ſuis prorſus ita abijciunt, vt nec delectentur. Sunt qui delectantur, & non conſentiunt; nondum perfecta mors eſt, ſed quodammodo inchoata. Delectationi accedit conſenſio; iam eſt illa damnatio. Poſt conſenſionem in factum proceditur, factum in conſuetudinem vertitur; & fit quadam deſperatio, vt dica-
Ibid. *tur, Quatriduanus eſt, iam fœtet.* Venit ergo dominus cui vtique facilia erant omnia, & difficultatem quandam oſtendit. Ibi infremuit ſpiritu, oſtendit multo clamore obiurgationis opus eſſe ad eos, qui conſuetudine duruerunt. Tamen ad vocem clamantis Domini rupta ſunt vincula neceſſitatis; tremuit inferni dominatio, redditus eſt Lazarus viuus. Liberat enim & de mala conſuetudine Dominus.

Loquimur ergo hîc de vita & morte animæ. Præter eam enim animæ vitam, quam non amittit, à qua immortalis anima dicitur: inuenitur du-
1. Pet. 2. plex vita animæ prioris perfectiua. Prior eſt iuſta
Rom. 6. & ſancta operatio; de qua Petrus; *Peccatis mortui, iu-*
Rom. 8. *ſtitiæ viuamus.* Et Paulus; *In nouitate vitæ ambulemus.* Poſterior quæ alteram conſequitur, eſt tranquilli-

Digitized by Google

tas & pax conſcientiæ, ſiue eius gaudium. De qua apoſtolus; *Prudentia ſpiritus, vita & pax* id eſt, ſpiritalis prudentia adfert pacem conſcientiæ cum Deo. Deus autem dicitur vita animę, quia vtramque hanc animæ vitam efficit, vt anima corporis vita, quia corpus viuificat. Duplex ſimiliter inuenitur animæ mors; Vna quæ peccatum eſt, de qua ait Apoſt. *Surge qui dormis, & exurge à mortuis, & illuminabit te Chriſtus.* Et iterum; *Cùm mortui eſſetis in delictis, & præputio carnis veſtræ*, id eſt, peccato originali. Et; *Vidua in delitijs viuens, mortua eſt.* Et, *Emundabit conſcientiam noſtram ab operibus mortuis, ad ſeruiendum Deo viuenti*, Et; *Vnus pro omnibus mortuus eſt, ergo omnes mortui ſunt, vt qui viuunt*, &c. Altera mors animæ eſt æterna eius condemnatio, vermis corrodens conſcientiam; de qua Apoſt. *Sapientia carnis, mors eſt*, id eſt, mortem adfert. Et; *Impij, quaſi mare feruens, quod quieſcere non poteſt*, &c. *Non eſt pax impijs, dicit Dominus.* Et; *Quis reſtitit Deo, & pacem habuit?*

Epheſ. 5. Coloſ. 2. 1. Tim. 5. Heb 9. 2. Cor. 5. Rom. 8. Iſai. 57. Iob.

Sæpiùs autem per mortem animę Scriptura iniquitatem intelligit. *Vna vita eſt*, inquit Nazianz. *nimirum oculos ad vitam defixos habere; Vna rurſus mors, peccatum; eſt enim animæ mors.* Senex ille Barlaam, ſub vitæ nomine tempus illud cõplecti recuſabat, quo anima à Deo, qui ipſius vita eſt, per peccatum ſeparatur. Et D. Bernard. vitam appellandam eſſe negat, in qua ſoli morti viuitur. Pulcherrimè S. Paulinus apud D. Auguſt.

In orat. fu. neb Patr. Damaſc in hiſt. ca. 18. De fallac. præſent. vitæ. Epiſt. 63. Apud. Aug.

Viue precor, ſed viue Deo, nam viuere mundo
Mortis opus, viua eſt viuere vita Deo.

Omnes autem Chriſtiani, *tranſlati ſunt de morte ad vitam*, inq. Ioannes, de mortę impietatis ad vitã iuſti-

1. Ioan. 3.

iuſtitię; de morte damnantis conſcientiæ, ad vitam pacatæ cum Deo conſcientiæ. Et vigilanter dicit, nos tranſlatos eſſe de morte ad vitam, quia, videlicet, non noſtris viribus, ſed Deo per meram gratiam nos tranferente, eripimur de poteſtate tenebrarum, mortem in nobis operante, & ducimur ad regnum vitam nobis donantis Chriſti. Sic & Paulus; *Tranſtulit nos de poteſtate tenebrarum in regnum filij ſui dilecti.* Eſt autem alluſio ad tranſlationem Iſraëlis, qui de Ægypto per mare rubrum in valida manu eductus eſt.

Colos. 1.

Exod. 14.

Porrò ſic tranſlati ſumus de morte ad vitam, vt quotidie magis ac magis à Chriſto ferendi ſimus, donec de corpore mortis huius liberemur. Nunquam enim in hac vita perfecta eſt noſtra iuſtitia, ſed ſemper prauæ aliquid concupiſcentiæ ſiue mortis relinquitur; *& inquietum eſt cor noſtrum, donec in Deo viſo requieſcat. Ideoq; ſemper debet anima reſurgere à morte ſua, & viuificari;* Vnde orat Pſalmiſta; *Adhæſit pauimento anima mea, viuifica me ſecundùm verbum tuum. Terrenis enim adhærere, (quæ per pauimentum deſignantur) mors animæ eſt,* inquit S. Auguſt. *cui malo contraria poſcitur vita, cùm dicitur, viuifica me. Intelligere enim debemus quantumlibet quiſque proficiat in iuſtificationibus Domini, habere eum mortalis carnis affectum circa iſta terrena, in quibus vita humana tentatio eſt ſuper terram, & ab hac morte ſi perſeueranter proficit, quotidie reuiuiſcere, viuificante illo, cuius gratia homo noſter interior renouatur de die in diem.*

Lib. 1. Cõf. cap. 1.

Pſal. 118.

Ibid. conc. 10.

Iob. 7.

2. Cor. 4.

Spe autem tranſlati ſumus ad æternam felicitatem, & vitam illam quę tribuetur in reſurrectione. Vita enim animæ quam nunc habemus, radix eſt illius gloriæ. *Redeat,* inquit Auguſt. *vnuſquiſque ad*

cor

cor ſuum, ſi ibi inuenerit fraternam charitatem, ſecurus ſit, quia tranſiit de morte ad vitam. Iam in dextera eſt. Non attendat, quia modo gloria eius occulta eſt: cùm venerit Dominus, tunc apparebit gloria eius. Viget enim, ſed adhuc in hyeme; viget radix, ſed quaſi aridi ſunt rami. Intus eſt medulla quæ viget, intus ſunt folia arborum, intus fructus, ſed æſtatem exſpectant. Tract. 5. in Can. Ioan.

MONITVM XL.

Venite, cogitemus contra iuſtum cogitationes.

Ierem. 18.

DICIT S. Auguſt. *Duæ ciuitates, vna iniquorum, altera ſanctorum, ab initio generis humani vſque in finem ſæculi perducuntur; nunc permixtæ corporibus, ſed voluntatibus ſeparatæ: in die verò iudicij etiam corporibus ſeparandæ.* De Catech. rud. cap. 9. Explicat autem hic Propheta non eſſe conſenſionem inter illos, ſed bellum perpetuum, dum mali perſequuntur bonos, & boni illorum impietati nullo modo conſentire volunt. Quę diſſenſio fit vnius partis laude, alterius vitupetio. Si quis enim diſſidet ab alio per fidem, iuſtitiam, &c. benefacit, & laudem meretur. Ad hanc ſeparationem ſeu diſſenſionem faciendam, venit Chriſtus in hunc mundum. Atque hanc ſeparationem Chriſtus operatur in cordibus bonorum, in alijs diabolus. Non poteſt ergo Matth. 10. Luc. 12.

inter

Digitized by Google

inter illos benè conuenire, dum boni infeſti ſunt malis, & mali bonis aduerſantur. Vnde & impij

Sap. 2. apud Sapientem: *Circumueniamus iuſtum, contrarius eſt enim operibus noſtris.*

Epigrã. 32.

Impia pars mundi, parti eſt infeſta piorum;
Nec tolerare poteſt diſsimiles animos,

inq. D. Proſp. Pares cum paribus facilè congregantur, vt in Prouerbio eſt; Aſt,

Horat. in epiſt.

Oderunt hilarem triſtes, triſtemq́; iocoſi,
Sedatum celeres, agilem gnauumq; remiſsi,
Potores bibuli mediâ de nocte Falerni
Oderunt porrecta negantem pocula. ——

Non conuenit ſuperbo cum humili, ebrioſo cum ſobrio, auaro cum liberali, caſto cum libidinoſo: In morum enim diſcordia; quæ poteſt eſſe concordia?

Secundò, oderunt mali bonos, quia ſentiunt moleſtiam correptionis; Boni enim quia malos ſincerè diligunt, non ceſſant, ab eis docendis, admonendis, corripiendis, &c. Vnde ſubditur apud Sapientem: *Improperat enim nobis peccata legis*, id eſt, obijcit nobis peccata, quæ contra legem facimus, ob eaque nos repræhendit. Vnde & Chriſtus in

Ioan. 7. Euang. *Me odit mundus, quia teſtificor, quòd opera eius mala ſunt.* Mali nolunt admoneri, nolunt corripi, vellent ſecurè peccare, nullis conſcientiæ ſtimulis exagitari, quos boni monendo, & corripiendo inijciunt. Hinc Dominus in Euange-

Ioan. 3. lio; *Omnis qui malè agit, odit lucem*, id eſt, veritatem monentem, exhortantem, corripientem, &c. *vt non arguantur*, id eſt, manifeſtentur, ſibi, ne timeat; & alijs, ne coram illis erubeſcat, *opera eius*, quòd videlicet, mala ſint. Vnde & Poëta

Obſe-

Digitized by Google

Obſequium amicos, veritas odium parit. Quia enim ſunt *prurientes auribus*, vellent habere *magiſtros ad ſua deſideria*, qui malè facta approbent, aut excuſent, aut tanquam recta defendant. Terent. in And. 2. Tim. 4.

Tertiò, quia ex recta bonorum conuerſatione, malitia malorum magis apparet, quam vellent latere, & non ita eſſe conſpicuam. *Contraria enim iuxta ſe poſita, magis eluceſcunt. Sicut enim mala benè ordinata, & ſuo loco poſita, eminentiùs commendant bona, vt magis placeant, & laudabiliora ſint, dum comparantur malis*, vt S. Auguſt. inquit. Ita *malorum improbi mores, deteſtabiliores fiunt, comparatione rectorum*, vt ait D. Leo; Bona amplius deprimunt mala, vt magis diſpliceant & vituperentur, dum comparantur bonis. Hoc in ſanitate & morbo: hoc in virtute & vitio. Enchirid. 10. & 11. Ser. 9. de Quadr.

Dicunt ergo impij, *Venite cogitemus contra iuſtum cogitationes.* Sed quid iuſti, redduntne mala pro malis? Non, ſed bona pro malis: *Stant in conſpectu Dei, & loquuntur pro eis bonum, vt auertant indignationem eius ab eis.* Quia enim eos diligunt, cupiunt illis benè eſſe, hîc & in futuro, hinc orant pro eis, vt Deus eos conuertat, fideles faciat & bonos, & procurant eis omnia, quæ putant ad eorum conuerſionem & ſalutem vtilia. Sic caput orauit pro ſuis crucifixoribus; vnum ex præcipuis membris pro ſuis lapidatoribus; tota Eccleſia orat pro ſuis perſecutoribus, exemplo & præcepto ſui Domini. Hæc eſt latitudo charitatis, quæ eſt in ſanctis, non ſe tenet intra limites amicorum, etiam ad hoſtes extenditur; & eſt *opus magnificentiſsimæ bonitatis*, vt inquit S. Auguſt. *ſuum quoque inimicum dili-* Ierem. 18. Luc. 23. Actor. 7. Matth. 5. Enchirid. cap. 73.

diligere, ei qui tibi malum vult, & ſi poteſt, facit, tu bonum ſemper velis, faciaſq; cùm poſsis. Student ergo auertere iram Dei à malis, quia orant vt eos adducat ad fidem, & charitatem.

Ira Dei maxima eſt, quando hominem relinquit in infidelitate, impietate, &c. Parum eſt affligi vel puniri in corpore, bonis tēporalibus, famâ, honore, &c. ſed à Deo deſeri, permanere in peccatis, &c. quæ poteſt eſſe maior ira Dei? Contra quā oratur;

Pſal. 84. *Conuerte nos Deus ſalutaris noſter, & auerte iram tuam à nobis.* Tunc auertit iram ſuam, quando nos conuertit, fideles & bonos faciendo. Narrat V. Beda,

Lib. 1. hiſt. Anglic. ca. 25. quòd Auguſtinus cum ſocijs in Anglia, ſic orabant pro ciuitate infideli, ad quam veniebant; *Precamur te, Domine, in miſericordia tua, vt auferatur furor tuus, &*

Lib. 2. Confeſſ. c. 2 *ira tua à ciuitate iſta, &c.* De hac ira Auguſtinus, cùm adhuc merſaretur gurgite flagitiorum: *Inualuerat ſuper me ira tua, & ignorabam.* Et alibi idem Auguſt.

Enchir. 27. *Ad iram quippe Dei pertinet iuſtam, quicquid cæcâ & indomitâ concupiſcentiâ faciunt libenter mali; & quicquid apertis manifeſtiſq; pœnis patiuntur inuiti.*

Sed dices; Si ſancti loquuntur bonum pro malis, & ſtudent auertere iram Dei ab eis, quomodo er-

Ierem. 18. go ſequitur ſtatim apud Prophetam; *Da filios eorum in famem: fiant vxores eorum abſque liberis & viduæ.* Prophetatio eſt non optatio, Da i. dabis. tamen modo

Vide Serm. 28. in nou. optandi exprimitur, vt ſignificetur, quòd ſancti conforment ſe diuinæ iuſtitiæ & voluntati cognitæ, quam fixam & immobilem conſtituit. Sic dicit

De Ciuit. li. 21. ca. 24 D. Auguſt. *Si de aliquibus ita certa eſſet Eccleſia, vt qui ſunt illi, etiam noſſet, qui licet adhuc in hac vita conſtituti ſint, tamen prædeſtinati ſunt in æternum ignem ire*

cum

eum Diabolo; tam pro eis non oraret, quàm nec pro ipſo.

Declarat idem Auguſt. Quomodo rectè velit homo iuſtus de inimicis ſuis vindicari: *Quia*, inq. *& magis cupit inimicum ſuum corrigi quàm puniri: & cùm in eum videt à Domino vindicari, non eius delectatur pœnâ, quia non eum odit, ſed diuinâ iuſtitiâ, quia Deum diligit. Denique ſi in hoc ſæculo in eum vindicatur, vel pro illo etiam lætatur, ſi corrigitur, vel certè pro alijs, vt eum timeant imitari Ipſe quoque fit melior, non ſupplicio ipſius odia ſua paſcendo, ſed errata emendando; ac per hoc de beneuolentia eſt, non de malitia, quòd lætatur iuſtus, cùm viderit vindictam: & manus ſuas lauat, id eſt, opera ſua mundiora efficit, in ſanguine, id eſt, exitio peccatoris: ſumens inde non mali alieni gaudium, ſed diuinæ admonitionis exemplum. Mihi videtur*, inquit D. Ambroſ. *lætari iuſtum, quod ipſe euaſerit, non quia impij puniuntur. Quamuis enim bonum ſit*, ait Tertull. *quòd puniantur nocentes, magis tamen competit innocenti dolere quod par,* (ſeu æqualis eius) *tam nocens factus ſit, vt tam crudeliter impetatur.*

In Pſal. 78.

In Pſal. 118 Ser 7.

De ſpectac. cap. 19.

Digitized by Google

MONITVM XLI.

Qui dixerit fratri ſuo fatue, reus erit gehennæ ignis.

Matth. 5.

INter ea peccata linguæ, quibus proximo nocumentum infertur, non infimum locum habent, contumelia, & detractio. Contumelia ſeu conuitium eſt, quando quis alteri in faciem peccatum vel miſeriam eius improperat, atque hac ratione honorem ei aufert; vt, quòd ſit fur, impudicus, ebrioſus, fatuus, ignobilis, cæcus, pauper, *&c.* De hoc peccato dixit Chriſtus in Euang. *Qui dixerit*
Matth. 5. *fratri ſuo fatue, reus erit gehennæ ignis.* Hîc notandum, quod Auguſt. habet in Enchir. *Quæ leuia, quæ grauia*
Enchir. à cap. 80. *peccata ſint, non humano, ſed diuino penſanda eſſe iudicio: ſunt enim, inquit, quædam, quæ leuiſsima putarentur, niſi in Scripturis demonſtrarentur opinione grauiora. Quis enim dicentem fratri ſuo, fatue, reum gehennæ ignis putaret, niſi veritas diceret?* Et Apoſt. ad Rom. contumelioſos
Rom. 1: recenſet inter eos, qui digni ſunt æternâ morte. Vnde monet Sapiens; *Quæ viderunt oculi tui, ne profe-*
Prouer. 25. *ras in iurgio citò, ne poſtea emendare nequeas cùm dehoneſtaueris amicum tuum.* Et rurſum; *Qui profert contume-*
Ibid. 10. *liam, inſipiens eſt;* Vnde veriſſimum eſt illud D. Hieronymi, ex S. Cypriano; *Apud Chriſtianos, non qui pa-*
In Epiſt. ad Marcum Præſbyt. *titur, ſed qui facit contumeliam, miſer eſt.*

Sanctum

Sanctum tamen eſt, diſciplinæ cauſâ, proximum vel alium ſubditum obiurgare; quomodo Chriſtus diſcipulos in Emmaus euntes, ſtultos appellauit; & Apoſtolus, Galatas inſenſatos; non conuitiandi animo, ſed ſtudio corrigendi. Vnde & D. Aug. *Dilige, & dic quod voles: nullo modo maledictū erit, quod ſpecie maledicti ſonuerit, ſi memineris ſenſeriſq; te in gladio verbi Dei, liberatorē hominis eſſe velle ab obſidione vitiorū.* Licet ergo diſciplinæ & correctionis cauſâ, vt iraſci, ita & conuitio aliquo proximum ferire, vt videat peccati ſui turpitudinem, ſeque emendet; fit enim hoc ex eius amore; eoque cauendum, hîc quoque, ne nimiùm acerbi ſimus, & Chriſtianæ modeſtiæ limites tranſiliamus. Lucæ 24. Galat. 3. In cap. 6. ad Galat.

Sed quomodo ſe geret cui irrogatur contumelia? Eam patienter feret, monente Domino; *Si quis te percuſſerit in dextram maxillam tuam, præbe illi & alteram*, id eſt, ſi quis tibi contumeliam fecerit, paratus eſto & aliam ſuſtinere. *Si enim reſponderis maledico*, inquit D. Ambroſ. *ſuperiorem ſe arbitrabitur, quia parem inuenit.* Et iterum; *Qui citò mouetur iniuriâ, facit ſe dignum videri contumeliâ, dum vult indignus videri.* Et; *Peccator eſt qui nos conuitiando prouocat, & ſui ſimiles fieri deſiderat.* Ergo S. Auguſtinum ſequere ita monentem; *Paſſus es malum? Ignoſce, ne duo mali ſitis.* Demoſthenes cuidam contumelioſo; *Nolo*, inquit, *tecum in hoc genus certaminis deſcendere, in quo victus victore melior eſt.* Et Xenophon cuidam maledico, *Tu didiciſti maledicere, ego maledicta contēnere.* Homo quidā inq. D. Baſil. in foro Pericli probris omnibus inceſſebat: is autem minimè curare viſus, toto ferè die ſuſtinuit; deinde veſperi, iā diſcedētē cū lumine comitatus eſt. Patiēter ergo ferēda eſt cōtume- Matth. 5. Lib. 1. Offic. cap. 5. Ibid. ca. 6. Ibid. cap 5. In enarrat. Pſal. 54. Hom. 24.

quam de eo alij conceperant, quod fit dum audiēs credit narranti alterius peccatum vel miſeriā, aut neganti eius bonum. Vel eam diminuendo, quod fit, quando audiens incipit vacillare in bona opinione, quam de proximo habere ſolet. De hoc peccato ſcriptum eſt; *Si mordeat ſerpens in ſilentio, nihil eo minùs habet, qui occultè detrahit*, id eſt, vt Hierō. interpretatur; *Serpens & detractor æquales ſunt: Quomodo enim ille occultè mordens, venenum inſerit; ſic iſte clam detrahens, virus pectoris ſui diffundit in fratrem*, & nihil habet à ſerpente amplius. Cùm enim lingua hominis ad benedicendum Deo, & ædificationem proximi ſit creata, ille eam ſerpenti æqualem facit, dum virtutibus eius in peruerſum abutitur. Comparat detractores D. Baſil. vulturibus & muſcis. *Illi enim multis pratis ac ſuaueolentibus locis præteruolatis, ad putrida, fœtidaq; feruntur: Hæ quod in corpore ſanum ac integrū eſt, prætereuntes, vlceri ſe applicant. Remoue à te os prauum*, ait Sap. *& labia detrahentia ſint procul à te*. & D. Iacobus; *Nolite detrahere alterutrum, fratres mei. Qui detrahit fratri, detrahit legi*. Videlicet, iſtud prohibenti, & contrarium iubenti, quaſi vel nulla eſſet, vel iniuſta.

Eccleſ. 10. & ibi Hier.

In Conc. de Inuidia.

Prou. 4. Iac. 4.

Refert Poſſidonius de S. Auguſtino, quod contra peſtilentiam humanæ conſuetudinis, in menſa ita ſcriptum habebat;

In vita. cap. 22.

Quiſquis amat dictis abſentum rodere vitam,
Hanc menſam vetitam nouerit eſſe ſibi.

Et ideo omnem conuiuam à ſuperfluis & noxijs fabulis & detractionibus ſeſe abſtinere debere, admonebat. Nam & quoſdā ſuos familiariſſimos Coepiſcopos, illius ſcripturæ oblitos, & cōtra eam loquentes, tam aſperè aliquando repræhendit cō-

Digitized by Google

Omnia ſi perdas famam ſeruare memento. Et Plautus in Moſtellar. *Ego ſi bonam famam ſeruaſſo, ſat ero diues.*

Qui autem detractorem libenter audit, gaudens alium infamari, vel inducit eum ad infamandum, aut in detractione fouet, ei cũ detrahit præbendo amicabilem faciẽ, manifeſtè ſociatur peccato detractoris, & ęquè damnationi redditur obnoxius. Sicut dicit Salomon; *Cum detractoribus non commiſcearis; quoniam repentè conſurget perditio eorum: & ruinam vtriuſq; quis nouit?* Tam eius, ſcilicet, qui detrahit, quàm illius, qui aurem accommodat detrahenti, inquit Hieron. D. Proſper *ad Temperantiæ virtutem pertinere dicit, quòd nulli detrahimus, nec detrahentes ſuſtinemus: Scientes, quòd tam illi qui detrahunt, quàm illi qui detrahentibus acquieſcunt, vanitatis morbo corrupti ſunt.* Et S. Bern. *Detrahere an detrahentem audire, quid horum damnabilius ſit, non facilè dixerim.* Prou. 24. Ad Nepotia. Ad Ruſticũ Lib. 3. de vir. contẽp. cap. 19. Lib. 2. de conſiderat.

Abſentem, ait Poëta, *qui rodit amicum, Qui non defendit alio culpante*, hic niger eſt, huncque caueto. Horat. in epiſt.

Timenti ergo Deum, optimum eſt, obſeruatuque neceſſarium, illud Sapientis; *Sepi aures tuas ſpinis, & linguam nequam noli audire: & ori tuo facito oſtia, & ſeras auribus tuis.* Item illud; *Ventus aquilo diſſipat pluuias, & facies triſtis, linguam detrahentem. Diſcat detractor*, inquit Hieron. *dum te videt non libenter audire, non facilè detrahere. Et beatus, qui ita ſe contra hoc vitium armauit, vt apud eum detrahere nemo audeat. Sed hoc ideo malum celebre eſt, idcirco in multis feruet hoc vitium, quia penè ab omnibus libenter auditur.* Et alibi; *Detractor, cùm triſtem faciem viderit audientis, imò ne audientis quidem, ſed obturantis aures ſuas, ne audiat iudicium ſanguinis, ilicò conticeſcit, pallet* Eccleſ. 28. Prou. 25. In Epiſt. ad Nepotia. In Epiſt. ad Celant. In Epiſt. ad Ruſtic.

Digitized by Google

Hom. 3. ad popul. *vultus,hærent labia,ſaliua ſiccatur.* Eleganter D. Chryſoſt. *Dic*,inq.*proximo detrahenti:habes quem laudes? aures aperio,vt vnguenta ſuſcipiam. Si verò malum velis dicere,obturo aures.Non enim ſtercus & cœnum accipere ſuſtineo.* Propheta Dauid; *Detrahentem*, inq. *ſecretò proximo ſuo,hunc perſequebar.*Et de viro iuſto ait; *Opprobrium non accepit aduerſus proximos ſuos.* Pſal. 100. Pſal. 14.

Sed quomodo ſe geret is cui detrahitur? Patienter ferre poteſt detractionem; modò infamia ſua non ſit alijs nocumentum. *Curam habe de bono nomine*,inq.Sapiens,*hoc enim magis permanebit tibi, quàm mille theſauri,pretioſi & magni.*Oſtendit ſæpè D.Auguſt.quàm non debeamus de ſeruanda fama eſſe negligentes.Ita enim ait;*Duæ res ſunt, conſcientia & fama; conſcientia tibi,fama proximo neceſſaria eſt. Qui fidens conſcientiæ ſuæ famam ſuam negligit,crudelis eſt maximè in iſto loco poſitus, de quo dicit Apoſtolus ſcribens ad diſcipulum ſuum; Circa omnes teipſum bonorum operum præbe exemplum.*Et alibi; *Quiſquis à criminibus flagitiorum atque facinorum,vitam ſuam cuſtodit, ſibi benefacit; quiſquis autem etiam famam,& in alios miſericors eſt. Nobis enim neceſſaria eſt vita noſtra,alijs fama noſtra; & vtique etiam quod alijs miſericorditer miniſtramus ad ſalutem,ad noſtram quoque redundat vtilitatem.* Eccleſ. 41. Ser. 1. de vita com. clericor. Tit. 2. De bono viduit. c. 22

Is verò qui detrahendo, iniuſtè alterius famam abſtulit vel diminuit, tenetur eam redintegrare: ſicut & ille qui inducit alium ad detrahendum,& qui detractorem fouet, & qui ex officio tenetur famam proximi defendere,vel detractorem cohibere (etſi in animo ei diſpliceat detractio) nec id facit.Hi (inquam) tres etiam ad famæ ablatæ reſtitutionem tenentur. *Si verò res aliena*,inquit S. Auguſt.*propter quam peccatum eſt,cùm reddi poſſit,non reddi-* Epiſt. 54.

ditur, non agitur pœnitentia, ſed fingitur: ſi autem veraciter agitur, non remittitur peccatum, niſi reſtituatur ablatum. Quod in omnibus iniuſtitiæ generibus locum habet.

MONITVM XLII.

Cùm turbæ irruerent in eum vt audirent verbum Dei, &c.

Lucæ 5.

OCcaſione turbarum, quę irruebant in Ieſum, vt audirent verbum Dei, dicendum paucis, quàm ſit Chriſtianis neceſſarium id audire. Primò, quòd teneantur ea diſcere, lege naturæ ac fidei, quæ ſaluti ſuæ ſunt neceſſaria, quæ ferè extra conciones ſacras non diſcuntur. *Pauciſſimis enim donatum eſt*, inquit S. Auguſt. *vt per ipſum Dominum vel Angelos cælorum doctrinam ſalutis accipiant. Multis verò id eſt donatum vt Deo per homines credant.* Vult Deus homines per homines diſcere, *ne*, inq. idem Aug. *abiecta videretur humana conditio, & vt mutua inter homines charitas foueatur.* Neceſſarium ergo audire verbum Dei, ratione finis, qui imponit neceſſitatem omnium eorum, quæ ſunt ad finem. Vt ſi infirmus ad ſanitatem venire vult, debet ſumere medicinas. Sic finis noſter, Deus eſt. *Domine, feciſti nos ad te*, ait Auguſt. ad quem non poſſumus peruenire, niſi per debita media; quæ ſunt virtutes, quas optimè cognoſcimus per verbum Dei. *Fides*, ait Apoſt.

De bono perſeu. c. 19

Vide in Prologo de doct. Chriſt.

Lib. 1. conſeſ. cap. 1.

Digitized by Google

Rom. 10. poſt. *ex auditu eſt; auditus autem per verbum Dei.* Sic de
Pſal. 15. reliquis virtutibus. *Notas mihi feciſti vias vitæ,* inquit
Ser. 74. Propheta. *Fecit nobis notas vias vitæ,* ait S. Ambroſ.
cùm nos docuit fidem, miſericordiam, iuſtitiam, caſtitatem, &c. his enim itineribus peruenitur ad vitam.

Deinde neceſſarium eſt, ratione nutrimenti; nullum enim animal viuere poteſt, ſine nutri-
Lib. 2. de anima. mento, vt ait Philoſophus, & docet experientia. Homo componitur ex corpore & animo; & ſicut corpus non poteſt viuere ſine cibo materiali, videlicet, pane, vino, & alijs; ita nec anima ſine ſpiritali. Spiritalis autem cibus, eſt verbum Dei. Vnde
Matth. 4. Chriſtus in Euang. *Non in ſolo pane viuit homo, ſed in omni verbo, quod procedit de ore Dei.* Et Lactãtius; *Nul-*
Lib. 1. Diu. Inſt. cap. 1. *lus ſuauior animæ cibus, quàm cognitio veritatis.* Quæ vbi rectiùs ac ſecuriùs diſcitur, quàm in verbo
Hom. 15. in Euang. Dei? *Verba Dei,* inquit S. Gregor. *quæ aure auditis, corde retinete; cibus enim mentis eſt ſermo Dei.* Ideo tam ſtrictè præcipit Eccleſia Paſtoribus, vt prædicent
Extra de cõſ. c. procurationes. aut prædicari faciãt in Eccleſijs ſuis verbũ Dei; ita vt ſi deeſſet prædicator, legi voluerit à Diaconis
De Cõſecr. diſt. 1. cap. Sacerdote. populo homilias Patrũ. Similiter pręcipitur populis, vt prædicatores audiãt: *Sacerdote prædicante verbũ Dei in Eccleſia, qui egreſſus fuerit de auditorio, excõmunicetur.* Periculoſè certè laborat, qui faſtidio verbo
Sent. apud Proſp. Dei laborat. Vnde D. Aug. *Sicut corpori noxiũ eſt, corporeã eſcã nõ poſſe percipere; ita animæ periculoſum eſt, ſpi-*
Pſalm. 106. *ritales delitias faſtidire.* De quo faſtidio Dauid; *Omnẽ*
Pſalm. 101. *eſcã* (ſpiritalẽ) *abominata eſt anima eorũ.* Sed quid inde mali, vel periculi? *Et appropinquauerãt vſq; ad portas mortis.* Et in alio pſalmo; *Percuſſus ſum vt fœnum,*
Sent. apud Proſp. *& aruit cor meum, quia oblitus ſum comedere panem meum* (ſpiritalem.) Imò auditor verbi ſimilis eſſe debet

debet animalibus, quæ ob id quòd ruminabant, munda dicebantur: Comedat ergo, audiendo; ruminet, meditando.

Tertiò, ratione cognitionis. *Omnis homo*, inq. Philoſophus, *naturaliter ſcire deſiderat.* Et Cicero; *Omnes ducimur, & trahimur ad cognitionis & ſcientiæ cupiditatem, in qua excellere pulchrum putamus.* Et iterum; *Ineſt mentibus noſtris inſatiabilis quædam cupiditas veri videndi.* Cùm igitur ſit infinitus numerus ignorantium veram ſcientiam & doctrinam, natura debet eos mouere ad audiendum verbum Dei, vbi ea traditur & docetur. Ad quod etiam induci debemus exemplis Philoſophorum, qui maximo labore & ſtudio ſcientiam quæſierunt diuerſas orbis partes peragrantes etiam non neceſſariam, quantò magis Chriſtiani laborare debent, vt comparent ſibi ſcientiam ſalutis? *Infelix homo*, inquit D. Auguſt. *qui ſcit illa omnia* (curſum planetarum, naturam elementorum, vires herbarum, &c.) *te autem* (Domine) *neſcit: Beatus autem, qui te ſcit, etiamſi illa neſciat. Qui verò & te & illa nouit, non propter illa beatior, ſed propter te ſolum beatus eſt, ſi cognoſcens te, ſicut Deum glorificet & gratias agat, & non euaneſcat in cogitationibus ſuis.* D. Baſil. recitat & probat hos verſus Heſiodi;

Lib. 1. Metaphyſic.
Li. 1. offic.
Li. 1. Tuſc. quæſt.
Vide Hierō. in epiſt. ad Paulinū.
Lib. 5. Cōf. cap. 4.
Hom. 24.

Optimus ille quidem, qui per ſeſe omnia nouit,
Proximus huic fuerit, qui credit recta monenti.
At qui nec ſapit ipſe, neque audierit ſapientem,
Vtilis hic nulla eſt omnino in parte putandus.

Poſtremò, verbum Dei diligenter audiendum. *Habet enim*, inquit S. Hieron. *neſcio quid latentis energiæ viua vox, & in aures diſcipuli de ore authoris transfuſa, fortiùs ſonat. Vnde &*

In Epiſt. ad Paulinum.

AEſchi-

AEſchines,cùm Rhodi exularet, & legeretur illa Demoſthenis oratio,quam aduerſus eum habuerat, mirantibus cunctis,atque laudantibus,ſuſpirans ait Quid ſi ipſam audiſsetis beſtiam, ſua verba reſonantem? Et D. Auguſt.

Lib.10. Conf.c.33. *Habent,*ait,*omnes affectus ſpiritus noſtri, pro ſui diuerſitate proprios modos in voce,quorum neſcio quâ occultâ familia-*

Lib.2.epi.3 *ritate excitentur.* Plinius inuitans nepotem ſuum, ad audiendum virum quendam doctum ac eloquentem. *Dices,*inquit,*Habeo hic quos legam,non minùs diſertos.Etiam:Sed legendi ſemper occaſio eſt, audiendi non ſemper.Præterea multò magis, vt vulgò dicitur, viua vox, afficit.Nam licet acriora ſint,quæ legas,altiùs tamen in animo ſedent,quæ pronuntiatio,vultus,habitus,geſtus etiam dicentis affigit.* Adfert exemplum de Aeſchine iam dictum. Viuæ vocis energiam oſtendit Valer.

Lib. 6. c.9 Max.in Polemone: Hic perditæ luxuriæ adoleſcens, neque illecebris tantummodò,ſed etiam ipſâ infamiâ gaudens, Xenocratis orationis vnius ſaluberrimâ medicinâ ſanatus eſt,ac ex infami ganeone maximus Philoſophus euaſit.Quid dico de oratione Xenocratis? Nonne verbo Dei conuer-

Heb. 4. ſus eſt ac ſanatus vniuerſus orbis? *Viuus eſt ſermo Dei & efficax,*inq.Apoſt.*penetrabilior omni gladio ancipiti.* Sic Horatius in epiſt.

Feruet auaritia,miſeraq; cupidine pectus!
Sunt verba & voces,quibus hunc lenire dolorem
Poſsis,& magnam morbi deponere partem.

Vnde tam diligenter diſcipulum ſuum hortatur

2.Tim.4. Apoſtolus; *Prædica verbum:inſta, oportunè, importunè: argue, obſecra, increpa in omni patientia & doctrina.*

Adiungenda eſt hîc ſententia D.Petri quam dixit Chriſto,videlicet;*Per totam noctem laborantes nihil*

hil cepimus, eaque à nobis ſpiritualiter explicanda. Sunt inter homines filij noctis & tenebrarũ; Sunt & filij lucis atq; diei. Vtrique laborant, illi per noctem, hi per diem; quia illi in tenebris ignorantiæ & iniquitatis; hi in luce veritatis & iuſtitiæ verſantur. Sed illi laborando, nihil capiunt; hi, multum. Quantum laborant auari, vt pecuniã congregent; quantum ambitioſi, vt honores aſſequantur; quãtum luxurioſi, vt voluptates, *&c.* Dicunt hi apud Sapientem; *Ambulauimus vias difficiles; imò, laſſati ſumus in via iniquitatis.* Euiſcerant ſe araneæ, & magno labore & ſtudio telam texunt. Et quid capiunt? Muſcas. Sic terreni homines ſe curis laboribuſque conficiunt; & quid omnibus iſtis aſſequuntur niſi muſcas? id eſt, res vanas & nihili. Muſcę animalcula ſunt inquieta & hominibus moleſta, ſic terrena omnia moleſtis & aſſiduis ſolicitudinibus animas ſæcularium conficiunt. Cum labore quæruntur, cum timore poſſidentur, cum dolore amittuntur. De impijs dicitur; *Telas araneæ texuerunt; opera eorum opera inutilia.* Et, *Defecerunt in vanitate dies eorum.* Et, *Dormierunt ſomnum ſuum, & nihil inuenerunt in manibus ſuis.* Hinc ipſimet in inferno dicunt; *Quid nobis profuit ſuperbia, aut diuitiarum iactantia, quid contulit nobis? Tranſierunt omnia illa tanquam vmbra.*

1. Theſſ. 5.
Sap. 5.
Iſaiæ 59.
Pſal. 77.
Pſal. 75.
Sap. 5.

Laborant etiam filij lucis. *Prior eorum labor eſt*, inquit Auguſt. *vt diſpliceant ſibi, vt peccata ſua expurgent, vt mutentur in melius; Secundus labor eſt, pro eo quod mutati ſunt, ferre tribulationes & tentationes huius ſæculi, & inter illas perſeuerare vſque in finem.* Et alibi idem Auguſt. *Præter mala huius vitæ, bonis maliſq; communia, iuſti proprios quoſdam labores habent, quibus non ſolùm aduerſus Diabolum, ſed etiam aduerſus propria vitia militant;*

In Pſal. 59.
De ciuit. lib. 22. c. 23

ac in iſtis præliorum tentationibus periculiſq; verſantur, aliquando concitatiùs, aliquando remiſsiùs; Non tamen deſinit caro concupiſcere aduerſus ſpiritum, & ſpiritus adverſus carnem, vt non ea quæ volumus, faciamus, omnem malam concupiſcentiam conſumendo, ſed eam nobis, quantum diuinitus adiuti poſsumus, non ei conſentiendo ſubdamus.

Laborant ergo & illi ſed multum capiunt. Ex illo enim labore referunt hîc fructum gaudij & pacis conſcientiæ; poſtea percepturi fructum vitæ
Iſaiæ 65. æternæ. Dicit Deus de electis ſuis; *Non laborabunt fruſtra. Bonorum enim laborum glorioſus eſt fructus*, inq.
Sap 3. Sapiens. Et, *Reddet Deus mercedem laborum ſanctorum*
Sap. 10. *ſuorum. Stabiles eſtote & immobiles*, ait Apoſt. *abundan-*
1. Cor. 15. *tes in opere Domini ſemper, ſcientes, quòd labor veſter non*
Apoc. 14. *eſt inanis in Domino.* Et Ioãnes in Apocal. *Beati mortui, qui in Domino moriuntur; amodo enim dicit eis ſpiritus, vt requieſcant à laboribus ſuis; opera enim illorum ſe-*
Tob. 2. *quuntur illos*, vt videlicet, à Deo remunerationem accipiant. Cùm poſt tot tamque præclara bona opera Tobias adhuc à Deo cæcitate percuſſus eſſet; putabant eius amici, quòd fruſtra laboraſſet, dicentes; *Vbi eſt ſpes tua, pro qua eleëmoſynas & ſepulturas faciebas?* Sed eos redarguens, *Vitam illam*, inquit, *exſpectamus, quam Deus daturus eſt his, qui fidem ſuam*
2. Tim. 4. *nunquam mutant ab eo.* Strenuè laborauerat Apoſtolus, dicens, *Bonum certamen certaui*, (contra mundum, carnem, diabolum) *fidem ſeruaui*, (quod etiam laborioſum ac difficile inter tot errores, & veriſimiles falſitates) *curſum conſummaui*, (perſeuerantiam maximè ſtudet impedire inimicus): laborauerat ergo ſtrenuè, ſed non fruſtrà; ſubdit enim; *In reliquo repoſita eſt mihi corona iuſtitiæ, quam red-*

det

Digitized by Google

MONITVM XLIII.

Accipiens ſeptem panes, gratias agens, fregit, &c.

Marci. 8.

TRIA nobis dicenda: Primum, de Chriſti gratiarum actione. Etſi Chriſtus in omni munere, tam corporali quàm ſpirituali Deo patri gratias egerit; Euangeliſtæ nihilominus non deſcribunt eum gratias egiſſe, niſi eum oſtendant peculiare aliquod munus à Deo impetraſſe. Vt egiſſe tunc gratias legitur, cùm Lazarum reſuſcitaret: Rurſum, quando Apoſtolis humilibus reuelata ſunt myſteria redemptionis humanæ, ſuperbiſque abſcondita: rurſum in admirandis illis miraculis cùm paucos panes ac piſciculos ſatiandis turbis multiplicaſſet. Vbi quidem etiam eſum corporis Dominici perſignatum fuiſſe, non videbitur improbabile perſpicienti caput 6. Ioannis. Quamobrem D. Ambroſ. *Myſticum eſt*, inquit, *quod & manducans populus ſatiatur, & Apoſtoli miniſtrant: Nam & in ſatietate repulſa in perpetuum famis indicium deſignatur; quia non eſuriet, qui acceperit cibum Chriſti, & in Apoſtolorum miniſterio futura diuiſio dominici corporis ſanguiniſq; præmittitur.* Rurſum, accepto calice, ad vetus illud Paſcha; cui finem deſiderabat imponere, pertinente, gratias egit; ob hoc nimirum, quia vetera tranſitura, & ventura fuerant omnia noua.

Ioan. 11. Matth. 11. Ioan. 6. In cap. 9. Lucæ. Marc. 14.

Matth. 26. Poſtremò in conſecratione Euchariſtiæ, poſt cuius etiam cõſummationem, hymnum Deo Patri cecinit; quod iterum feciſſe, alibi nuſquam inuenias. Quum ergo alibi gratiarum actio ab Euangeliſtis recenſita, munus Dei ſingulare (ob quod gratias ageret) quiddamque magnum deſignet, imò rerum commutationem in melius; etiam hîc quæ ſeorſum in pane, ſeorſum in calice facta eſt, & hymnus pòſt adiunctus eximium quiddam ſignificare, nemini dubium eſſe poteſt. In cap. 22. Lucæ. Vnde V. Beda in illa verba, *Accepto pane, gratias egit,* &c. *Finitis,* inq. *Paſcha veteris ſolenniys, quæ in commemorationem antiquæ de Aegypto liberationis agebantur, tranſiyt ad nouum, quod in ſuæ redemptionis memoriam, Eccleſia frequentare deſiderat. Vt videlicet, pro carne agni vel ſanguine, ſuæ carnis ſanguinisq; Sacramentum, in panis ac vini figura ſubſtituens, ipſum ſe eſſe monſtraret, cui iurauit Dominus, & non pœnitebit eum, tu es Sacerdos in æternum ſecundùm ordinem Melchiſedech.* Pſalm. 109. Et ante eum D. Hieron. In cap. 26. Matth. *Poſtquam typicum Paſcha fuerat impletum, & agni carnes cum Apoſtolis comederat; aſſumit panem, qui confortat cor hominis, & ad verum Paſcha tranſgreditur Sacramentum, vt quomodo in præfiguratione eius Melchiſedech ſummi Dei Sacerdos, panem & vinum offerens, fecerat, ipſe quoque veritatem ſui corporis & ſanguinis repræſentaret.* Genſ. 14.

Secundùm, de Chriſti benedictione. Dicitur hîc benedixiſſe panes & piſces. Benedictio autem Dei circa creaturam, creaturæ in melius mutatio eſt. Sic hîc benedicuntur panes & piſces, dum multiplicantur: Sicut benedicitur à Deo genus humanum, dum fœcunditate donatur: benedicuntur gentes in ſemine Abrahæ, dum Spiritum Gen. 1. 9.

Digitized by Google

tum ſanctum ſibi promiſſum accipiunt; benedicuntur Apoſtoli, dum gaudio ex Chriſti glorificatione perfunduntur, & Spiritus ſancti exſpectatione eriguntur. Sicut è diuerſo ficus dum malediceretur, exaruit; & Iudæi dum maledicuntur, regnum Dei amittunt. Geneſ. 15. Luc. vlt. Matth. 21. Matth. 26.

Denique dum panis in cœna à Chriſto benedicitur, in melius commutatur. Vnde pulcherrimè D. Ambroſ. *Quantis iam vtimur exemplis, vt probemus non hoc eſſe quod natura formauit, ſed quod benedictio conſecrauit, maioremq́ eſſe vim benedictionis, quàm naturæ, quia benedictione etiam natura ipſa mutatur.* Vbi nouem Propheticas benedictiones enumerat Ambroſ. 1. Virga Moyſis verſa in ſerpentem. 2. Serpens rurſus verſus in virgam. 3. Aqua fluuij in Aegypto verſa in ſanguinem. 4. Sanguis rurſus in aquam. 5. Mare rubrum diuiſum in duo. 6. Iordanis conuerſus eſt retrorſum. 7. Petra percuſſa virgâ vomuit aquas. 8. Aquæ amaræ dulces factæ immiſsione ligni. 9. Heliſæus fecit ferrum natare. Deinde ſubdit Ambroſ. *Aduertimus igitur maioris eſſe virtutis gratiam, quàm naturam, & adhuc tamen Propheticæ benedictionis numeramus gratiam. Quod ſi tantum valuit humana benedictio, vt naturam conuerteret, quid dicemus de ipſa conſecratione diuina, vbi verba ipſa Domini Saluatoris operantur?* De ijs qui myſter. initiant. ca. 9. Ibidem.

Sic & Gregor. Niſſenus; *Rectè verbo ſanctificatum panem in Dei corpus credimus immutari.* Et infrà; *Hæc autem tribuit virtus benedictionis, in illud; rerum quæ videntur, panis & vini naturam mutans.* Et S. Cypria. *Panis iſte quem Dominus diſcipulis porrigebat, non effigie ſed naturâ mutatus omnipotentiâ verbi factus eſt caro.* Orat. magna Catechet. cap. 37. Ibidem. De cœna Domini.

Licet adhuc poſt benedictionem panis appel-

1. Cor. 11. letur: propterea quòd ex pane conſecretur; ſicut
Exod 7. in Exodo, Serpens vocatur virga, quia virga Aa-
Geneſ. 3. ron in eum verſa fuit: item quia prioris panis accidentia, formaſque retineat, & tanquam panis nutriat: quomodo Adam terra vocatur, quia ex terra factus, terræ conditiones in ſe habet.

1. Tim. 4. Tertium; Quomodo à nobis ſanctificetur, & benedicatur cibus vt Apoſt. ait; hactenus, videlicet, quatenus eo vtimur ad honorem Dei; quod
1. Cor. 10. mandat Apoſtolus; & hoc ab eo petimus; atque eum Dei cultui applicamus. Item, quia mundatur à poteſtate diaboli, ne ab eo inficiatur, vel per eum nos in comeſſationes & ebrietates incitet. Nam quantum poteſtatis vſurpauerit ſibi ante Chriſti aduentum diabolus, ad varijs modis nocendum hominibus, etiam per cibos & alimenta,
De ciuit. li. 4. ca. 19. 26. lib. 18. ca. 16. 17. 18. vide apud Euſebium, & Auguſtinum. Narrat Auguſt. de mulieribus, quæ dabant aliquid in caſeo viatoribus, vnde ilico vertebantur in iumenta. Narrat quoque Greg. ſumptâ lactucâ non bene-
Lib. 1. Dialog. cap. 4. dictâ, Dæmonem obſediſſe Monialem quandam. Hinc in Eccleſia ſal benedicitur & exorciſantur cibi qui benedicendi ſunt. Agit autem Apoſtolus contra illos qui communia quędam ex creaturis eſſe arbitrantur. *Duo igitur capita ponit. Vnum quidem quòd creatura nulla communis ſit. Secundum, quòd etſi communis ſit, medicamentum in promptu eſt; Signum illi crucis imprime, gratias age, Deo gloriam refer, & protinus omnis immunditia abſceſſit.* ita Chryſ.

1. Tim. 4. Dicitur etiam cibus *ſanctificari per verbum Dei*, id eſt, per ipſam doctrinam Dei; quæ ſanctificat; non quia dicitur, ſed quia creditur: vt ſecundùm hoc præceptum Apoſtoli fieri intelligatur, non

ſolùm

ſolùm quòd oramus ante cibum, ſed etiam quòd in menſa ſpirituale aliquid legitur, tractatur, cogitatur, vt faciendum docet D. Auguſt. vt dum corpus edendo reficitur, ſua etiam animæ refectio præbeatur: per hoc enim & animæ ædificantur ad bonum, & fabulæ non neceſſariæ prohibentur. De qua re latiùs alibi dictum eſt. Epiſt. 109.

MONITVM XLIV.

Attendite à falſis Prophetis, qui veniunt ad vos in veſtimentis ouium, intrinſecus autem ſunt lupi rapaces.

Matth. 7.

SEcundùm ſpiritualem huius ſententiæ ſenſum, falſi Prophetę ſunt, Cupiditates malæ nobis à natura inſitæ, ſeu congenitæ, vel etiam conſuetudine contractæ, quæ nobis obſiſtunt in via Domini, & ab ea ad peccata trahere conantur. *Quicquid in mundo eſt*, inq. S. Ioannes, id eſt, in homine corrupto, videlicet, ad mores pertinens, (nam etiam eſt anima & corpus) *Concupiſcentia carnis eſt, concupiſcentia oculorũ, & ſuperbia vitæ.* Cum his nobis aſſidua congreſſio, & moleſta luctatio eſt, vt pulchrè D. Cyprian. *Cum auaritia nobis*, inq. *cum impudicitia, cum ira, cum ambitione cõgreſſio eſt, cum carnalibus vitijs, & illecebris ſæcularibus aſſidua & moleſta luctatio. Si auaritia proſtrata eſt, exurgit libdido; ſi libido compreſſa, ſuccedit ambitio; ſi ambitio contempta eſt, ira exaſperat.* &c. 1. Ioan. 2. In tract. de Mortalit. Aug. lib. 2. cont. Iulia. cap. 8.

Loquitur autem Cypr. de concupiſcentijs prauis iſtorum vitiorum, quę nec ſanctis deſunt. Sicut & Apoſtolus Paulus, ita monens Chriſtianos; *Mortificate membra veſtra, quæ ſunt ſuper terram*. Vbi & fornicatio, & mala concupiſcentia, & auaritia nominatur. *Quomodo autem mortificat iam baptiſatus fornicationem, quam iam non perpetrat? niſi cùm deſideria eius*, inq. S. Auguſt. *quibus non conſentit, expugnat?* quæ etiam in benefacientibus, & omninò non fornicantibus, non deſunt.

Coloſſ. 3.

Cont. Iulia lib. 6. ca. 5.

Sunt ergo Pſeudoprophetæ. 1. quia docent mala, & ad ea incitant, ad fornicationem, ſuperbiam, inuidiam, iram, iniuſtitiam, & ſimilia vitia: quæ omnia contra legem Dei ſunt. Paulus ad Romanos, *Concupiſcentia*, inq. *inimica eſt Deo; legi enim Dei non eſt ſubiecta; nec enim poteſt.* Deinde conantur homini perſuadere quòd ei bene ſit cum illis, quando eis obtemperat, vel bonis terrenis, quæ illæ expetunt, fruitur; ſed mentiuntur. *A quo enim habet homo vt ſit, apud illum habet, vt ei bene ſit*, ait S. Proſp. *Quaqua verſum ſe verterit anima hominis, ad dolores figitur, præterquam in te, Domine*, ait D. Auguſt. *Et tanta eſt beatitudo iuſtitiæ, vt nemo ab ea niſi ad miſeriam poſſit abſcedere*, inq. idem.

Rom. 8.

Sent. 237.
Li. 4. conf. cap.
Lib. 3. de li. arbit. ca. 15.

Ait Apoſtolus, *veterem hominem corrumpi*, id eſt, in corruptione proficere, *per deſideria erroris*; ijs, videlicet, obſequendo. Et vocat deſideria erroris, quia in ijs non inuenitur, niſi error & mendacium. Vnde & Dauid; *Vt quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium?* non enim præſtant felicitatem, quam promittunt; fallunt: experitur enim homo ſe miſeriorem habendo, quàm carendo. Vnde D. Auguſt. *Multi miſeri ſunt magis, habendo quod amant, quàm*

Epheſ. 4.

Pſal. 4.

In pſal. 26.

Digitized by Google

quàm carendo. Amant enim res noxias miſeri, habendo ſunt miſeriores. Et S. Proſp. *Vitiata voluntas hominis, per omnem ſui experientiam miſerior eſt fruendo his quæ concupierit, quàm carendo. Tale bonum eſt Deus,* inq. D. Aug. *vt nemini eum deſerenti, benè ſit: & in rebus à Deo factis, tam magnum bonum eſt, natura rationalis, vt nullum ſit bonum, quo beata ſit, niſi Deus.* Lib. 1. ca. 6. de voc. gent. De natura boni. cap. 7.

Attendite ergo ab illis; nec animo conſentite, nec opere explete, imò, ſi fieri poteſt, penitus mortificate. *Obſeruabo me,* inq. Dauid, *ab iniquitate mea,* id eſt, concupiſcentia, quæ in me eſt, ne videlicet ea delectet, ne conſentiam, ne expleam. Surgit ira, obſeruabo me ab iniquitate mea; ſurgit libido, obſeruabo me ab iniquitate mea; ſurgit ambitio, obſeruabo me ab iniquitate mea. &c. Vocat autem ipſam concupiſcentiam, iniquitatem, quia hoc iniquum eſt, carnem concupiſcere aduerſus ſpiritum; ancillam Dominæ rebellare. Sicut & alibi iniuſtitiam vocat; *Non dominetur mihi,* inq. *omnis iniuſtitia.* Pſal. 17. Vide Aug. lib 2. cont. Iulia. Pſal. 118.

Habent autem hæ cupiditates quædam veſtimenta ouium; quia præ ſe ferunt ſpeciem aliquam boni, vtilitatis, voluptatis, quæ hominem ad peccandum ſolent illicere, vt piſces eſca ad hamum, ad rete. *Plato, voluptatem eſcam ſeu illecebram malorum vocat,* vt ait Cicero, *quòd eâ homines capiantur, vt hamo piſces.* Vnde & ab Apoſtolo dicitur peccator *venundatus ſub peccato, quia quiſque animam ſuam Diabolo vendit,* inq. D. Auguſt. *accepto tanquam pretio, dulcedine temporalis voluptatis.* Sed ſunt intus lupi rapaces, quia reuera animam cruentant, ſauciant, occidunt, quando homini dominantur. De Seneꝺ. Rom. 7. In epiſt ad Rom.

Vis ſcire quales ſint? *A fructibus earum cognoſcetis*

eas. Quis enim non ſentit mala innumera, quando eas expleuit? Sequuntur cruciatus conſcientiæ, infamia, pudor, timor, damnatio. &c. Rectè vocantur ab Auguſtino, *ſterilia ſemina dolorum. Qui enim operantur iniquitatem, ſeminant dolores, & metunt eos*, vt eſt in libro Iob. *Qui in vno peccauerit, multa bona perdet*, inquit Sapiens; pacem conſcientiæ, famam bonam, amicitiã Dei, ſpem ſalutis, &c. Et alibi; *Miſeros facit populos peccatum*? Vnde enim omnis miſeria, vel huius vel futurę vitæ, niſi ex peccato? *Quem fructum habuiſtis tunc in illis*, ait Apoſt. iam fidelibus, *in quibus nunc erubeſcitis*? Dicit S. Chryſoſt. Peccatum partui eſſe contrariũ. In ipſo enim partu dolor eſt, nato puero, gaudium. In peccato verò delectatio quædam eſt, illo perpetrato dolor, & gemitus. *Dolor ac voluptas inuicem cedunt*, inquit Seneca, *breuior voluptas. Vtiliſſimum eſt Ariſtotelis præceptum*, inquit Valer. Max. *conſiderandas eſſe voluptates non aduenientes, ſed abeuntes*, id eſt, non à fronte, ſed à tergo; facie blandiuntur, ſed caudâ feriunt.

Lib. 2. Confeſs. cap. 8.
Iob. 4.
Rom. 6.
Conc. 4. de Lazar.
In Thyeſte.
Lib. 7. ca. 2.

Ad hoc pertinet exemplum ſerpentis, quod Chriſtus proponit dicens; *Eſtote prudentes ſicut ſerpentes*. Obturant aures contra incantatorem; alteram ad terram premunt, alteram caudâ obſtruunt: Sic nos reſiſtere debemus cupiditatibus prauis, partim, conſideratione terrenæ noſtrę fragilitatis; partim conſideratione finis infauſti ac infelicis, qui ſequi ſolet. *Si vidiſti*, inquit S. Bern. *hominem ſcalpere manus, & vſq; ad ſanguinem confricare, euidentem in eo habes ſimilitudinem animæ peccantis expreſſam. Cedit ſiquidem voluptas illa dolori, & ſuccedit pruritui cruciatus. Neque id ignorabat, ſed diſſimulabat ille dum ſcalperet: ſic laceramus, ſic exulceramus proprijs manibus animas infe-*

Matth. 10.
De cõuerſ. ad clericos.

lices

lices. Appetentia voluptatum, ait Boëthius, *plena eſt anxietatis, ſatietas verò pœnitentiæ: quantos illa morbos, quàm intolerabiles dolores, quaſi quendam fructum nequitiæ, fruentium ſolent referre corporibus: quarum motus quid habeat iucunditatis, ignoro. Triſtes verò eſſe voluptatū exitus, quiſquis reminiſci voluptatum ſuarum volet, intelliget.* Lib. 3. proſ. 7. de conſol.

Habes exempla in Prato ſpirituali, de quibuſdam pijs fœminis, quæ à religioſis, ad libidinem ſollicitatæ, dixerunt eis; *Noli, Pater, Chriſtū time; noli ob breuem voluptatē tot annorum labores perdere, æterniſq; priuari bonis. Recole triſtitiam, & pœnitentiæ dolorem, quem paſſurus es; memento gemituum & lachrymarum quas effuſurus es*. Denique D. Proſper; *Ad pœnam*, inq. *quæ peccanti debetur, mens, antequam peccet, aſpiciat; cruciatus ac dolores, qui ſolent ſequi peccantem, carnalibus incentiuis opponat; & nihil eam peccati oblectat, nec ad peccandum vlla delectatio corporalis inclinat.* Cap. 39. 204. 205. De vita contempl. lib. 3. cap. 10. 11.

MONITVM XLV.

Diliges proximum tuum ſicut teipſum.

HIc eſt rectus modus diligendi ſeipſum, ſi homo mente & corpore ſeruiat atque adhæreat Deo, qui bonum eſt creaturæ rationalis, quod dilectione ſibi acquirit. Quiſquis ergo rectè proximum diligit, hoc cum eo agere debet, vt & ipſe toto corde Deum diligat, quò & ipſe diligendo bonum ſuum acquirat. *Diliges ergo proximum ſicut teipſum*, id eſt, ad id, quod teipſum diligere debes, videlicet ad gratiam in pręſenti, ad gloriam in futuro. Sed nonne repręhenduntur ab Apoſtolo ſeipſos amātes? & nonne Chriſtus dicit; Aug. de doct. Chriſt. cap. 22. 26. 2. Tim. 3.

Digitized by Google

Ioan. 12. *Qui amat animam ſuam perdet eam?* Et docet Auguſt. amorem ſui conſtituere ciuitatem diaboli, atque
De ciuit. ex eo omnia alia mala naſci; Vnde & Apoſtolus:
2. Tim. 3. *Erunt*, inquit, *homines ſeipſos amantes*: & ſtatim ſubdit; *cupidi, elati, ſuperbi, blaſphemi, parentibus non*
Tract. pen. in Ioan. *obedientes, ingrati, ſceleſti*, &c. Debet ergo hoc
Ser. 42. in nou. ſer. vnum diſcere homo, vt ſe benè diligat; benè autem ſe diligit, ſi Deum diligat. Non eſt enim alia dilectio ſui, quàm quâ diligitur Deus, inq. Auguſt.
Epiſt. 52. Vnde dicitur, *In his duobus præceptis* (dilectionis videlicet Dei & proximi) *tota lex pendet & Prophetæ.*
Lib. 14. ca. 14. de Trin. c. *Sic condita eſt mens humana*, ait idem Aug. *vt nũquam ſe non diligat; ſed quoniam qui odit aliquem, nocere illi ſtudet; non immeritò & mens hominis, quando ſibi nocet, odiſſe ſe dicitur.* Vnde dicitur, *Qui diligit iniquitatem,*
Pſalm. 10. *odit animam ſuam. Qui ergo ſe diligere nouit, Deum diligit: qui verò non diligit Deum, etiamſi ſe diligit, quod ei naturaliter inditum eſt, non inconuenienter odiſſe ſe dicitur, cùm id agit quod ſibi aduerſatur, & ſeipſum tanquam*
Ibid. lib. 8. cap. 7. *ſuus inimicus inſequitur.* Et alibi; *Ea dilectio dicenda eſt, quæ vera eſt, alioqui cupiditas eſt. Hæc eſt autem vera dilectio, vt inhærentes veritati iuſtè viuamus, & ideo contemnamus omnia mortalia præ amore hominum, quo eos volumus iuſtè viuere: ita enim & mori pro fratribus vtiliter parati eſſe poterimus, quod nos Dominus exemplo ſuo docuit.* Hoc itaque notandum, cùm præceptum ſit, diligere proximum ſicut te; qui ſe non diligit, proxi-
De verb. Dom. ſer. 43. mum diligere neſcit. Vnde S. Auguſt. *Vide ſi iam noſti diligere teipſum, & committo tibi proximum, quem diligas ſicut teipſum. Si autem non noſti diligere te, timeo*
De diſciplina. Chriſtia. cap. 4. *ne decipias proximum ſicut te.* Et alibi; *Si te interrogem, vtrum diligas te? Reſpondes, quia diligis. Quis enim odit ſe? ergo non diligis iniquitatem. Nam ſi diligis iniquitatem,*

odis

odis te. Non ego dico. *Pſalmiſtam audi; Qui diligit iniquitatem, odit animam ſuam. Qui diligis iniquitatem, quomodo tibi volebas committi proximum, vt eum diligeres tanquam te, homo qui perdis te? Si enim tuipſe ſic te diligis, vt perdas te, ſic profectò perditurus es eum, quem diligis ſicut te. Nolo ergo quemquam diligas, vel ſolus peri. Vel corrige dilectionem, aut reſpue ſocietatem.* Pſal. 10. Tob. 12.

Sunt qui videntur proximum velle diligere ſupra ſe, ij, videlicet, qui curationi propriæ non intẽdentes, curam proximi volunt aſſumere. Dicit D. Gregor. maximè curandum eſſe prædicatori (cuiuis etiam Chriſtiano) *ne proximum iuuando ſe deſerat, ne alios erigens, ipſe cadat.* Imitandum eſſe gallum, qui *antequam alios clamando excitat, ſeipſum alis verberando, priùs vigilantiorem reddit.* Vnde & S. Bern. *Teipſum in multis defectibus ſentiens, quâ dementiâ te deſerens, aliena curare aut ambis, aut acquieſcis? audi quid conſulat cauta vigilq́; charitas;* Non *quòd alijs, inquit, ſit remiſſio, vobis autem tribulatio, ſed ex æqualitate. Noli nimiùm eſſe iuſtus; ſufficit vt diligas proximum, ſicut teipſum.* Sic & D. Aug. *Qui vult eleëmoſynã ordinatè dare, à ſeipſo debet incipere, & eam ſibi primùm dare. Eſt enim eleëmoſyna opus miſericordiæ, veriſſimeq́; dictum eſt; Miſerere animæ tuæ placens Deo. Propter quem dilectionis ordinem, dictum eſt; Diliges proximum tuum, ſicut teipſum.* Et alibi; *Quid eſt, Date eleëmoſynam, Facite miſericordiam. Quid eſt, Facite miſericordiam: Si intelligis, à te incipe. Quomodo enim es miſericors alteri, ſi crudelis ſis tibi? Quid eſt eleëmoſyna? Miſericordia. Audi ſcripturam, Miſerere animæ tuæ placens Deo.* In Paſt. parte. 4. & part. 3. cap. 5.6. In Cantic. 1. Cor. 8. Eccleſ. 7. Ench. c. 76. Eccleſ. 30. De verb. Dom. ſer. 39. Eccleſ. 30.

Et hoc faciendo, faciliùs etiam proximum adduces, vt & ipſe placeat & ſeruiat Deo. Vnde D. Bern. *Illius doctoris libenter audio vocem, qui non ſibi plauſum,* Ser. 59. in Cant.

ſed

ſed mihi planctum moueat. Verè turturem exhibes, ſi gemere doceas. Et ſi perſuadere vis, gemendo id magis quàm declamando ſtudeas oportebit. Exemplum ſanè tum in alijs multis, tum vel maximè hoc in negotio, verbo efficacius eſt. Dabis voci tuæ vocem virtutis, ſi quod ſuades, priùs tibi cognoſceris perſuaſiſſe. Validior operis, quàm oris vox. Fac vt loqueris, & non ſolùm me faciliùs emendas, ſed te quoq; non leui

Matth. 23. *liberas probro. Non iam ad te pertinebit, alligant onera grauia & importabilia, & imponunt in humeros hominum; digito autem ſuo nolunt ea mouere. Sed neq; illud verearis*

Rom. 2. *oportet; Tu qui alium doces, teipſum non doces.*

Audiant hæc Paſtores, Parentes, magiſtri, & alij ſuperiores, quorum eſt curare, vt ſubditi boni ſint. Imò audiant omnes Chriſtiani; *vnicuiq; enim Deus*

Act. 1. *mandauit de proximo ſuo.* De Chriſto dicitur, *Cœpit*

Luc. 24. *Ieſus facere, & docere;* &, *potens erat in opere & ſermone.* Opus præcedit, ſequitur ſermo ſeu doctrina. De

Lib. 10. cōſeſ. cap 34. Tobia dicit D. Auguſt. *Filium docebat vitæ viam, & ei*

Hiero. ad Lætam. *præibat pede charitatis, nuſquam errans.* Et S. Hieron. ad Lætam, de inſtitutione filiæ; *Mementote*, inquit, *magis eam exemplis doceri poſſe, quàm voce. Nullus*

Ser. de S. Laur. *bonus ſibi ſoli bonus eſt*, ait D. Leo, *nec cuiuſquam ſapientis ſibi tantum ſapientia amica eſt. Et hæc verarum natura virtutum eſt, vt multos à tenebroſo abducat errore. Facilis ad exhortandum ſit ratio, efficax ad ſuadendum: validiora tamen ſunt exempla quam verba, & plenius*

Aug. lib. 1. de doct. Chriſt. cap. 27. *eſt opere docere, quàm voce.* Curare ergo debet homo, vt ordinatam habeat dilectionem: ne aut diligat, quod non eſt diligendum, aut non diligat quod eſt diligendũ, aut amplius diligat, quod minus diligendum eſt, aut ęquè diligat, quod vel minus vel amplius eſt diligendum, aut minus vel amplius, quod ęquè diligendum eſt. Omnis peccator,

in

in quantum peccator, non eſt diligendus; & omnis homo, inquantum homo, eſt diligendus propter Deum, Deus verò propter ſeipſum. Et ſi Deus omni homine amplius diligẽdus eſt, amplius quiſque debet eum diligere, quàm ſeipſum. Item amplius diligendus eſt alius homo, quàm corpus noſtrum: quia propter Deum omnia iſta diligenda ſunt, & poteſt nobiſcum alius homo Deo perfrui, quod non poteſt corpus, quia corpus per animam viuit, quâ fruimur Deo. Dum autẽ homo præ omnibus diligit Deum: diligit etiam ſe præ cæteris creaturis, eò quòd Deus ſit bonum eius, quod dilectione ſibi acquirit. Facit enim dilectio eum adhærere Deo.

Vide Proſp. de vit. cont. lib. 3. ca. 15.

MONITVM XLVI.

Tu es Chriſtus filius Dei viui.

Matth. 16.

PRIMò notanda hîc eſt Petri confeſſio. Duo autem confeſſus eſt, 1. quòd eſſet Chriſtus pér incarnationem, & humanæ naturę aſſumptionem: 2. quòd eſſet filius Dei naturalis Deo Patri in omnibus æqualis. Magna & fortis fides, hoc credere de homine infirmo ac miſero. Atq; hęc fides Chriſtianæ religionis eſt fundamentum, quod Diabolus per varios errores hęreticorum voluit euertere, dum alij merum hominem, alij phantaſticum hominem. &c. fuiſſe dixerunt; contra quos D. Ioannes in epiſt. *Omnis ſpiritus, qui ſoluit Ieſum, ex Deo non eſt,* id eſt, qui docet in vna Ieſu perſona non eſſe duas naturas diuinam & humanam, contradicens 1. Ioan. 4.

Athanaſij

Athanaſ. in ſymb. Athanaſij ſymbolo dicētis; *Dominus noſter Ieſus Chriſtus Dei filius, Deus & homo eſt; Deus ex ſubſtantia Patris ante ſæcula genitus; homo ex ſubſtantia matris in ſæculo natus*, &c. Vnde D. Leo: *Paris periculi malū eſt*, inquit, *ſi illi aut natura noſtra veritas, aut paterna gloria negetur æqualitas.* Ser. 7. de Nat.

Ex hac fide & confeſſione Petri primò firmiter aſſentimur omnibus alijs articulis fidei, ſiue omnibus ijs, quæ Chriſtus ipſe docuit & docet, ſiue per ſe, ſiue per Eccleſiam, quantumcunque humanæ rationis captum excedant, quia Deus eſt qui docet, qui eſt ſumma veritas, ſapientia Patris, qui nec falli poteſt, nec fallere. Primus diſcendi, & credendi ardor, nobilitas eſt magiſtri. Quid Dei filio nobilius? *Ad diſcendum neceſſariò dupliciter ducimur*, inquit D. Aug. *Ratione, & authoritate; ſed quia infirmi eramus ad inueniendam liquidâ ratione veritatem, authoritate nobis opus fuit.* Quæ autem maior authoritas, quàm filij Dei? *Mirabilia teſtimonia tua, Domine*, ait Propheta: ſiue fidem, ſiue mores ſpectes. Mirabile, Deus trinus, & vnus. Mirabile Deus, homo. Mirabile, Deus natus ex Virgine &c. Sic mirabile, gaudendum eſſe in tribulationibus, diligendum inimicum, benefaciendum odientibus nos. &c. Quis crederet ſine authoritate? Quâ conſideratâ, ait idem Propheta, *Teſtimonia tua credibilia facta ſunt nimis.* Si tantum valuit authoritas Pythagorę apud diſcipulos, quomodo non magis valebit authoritas Chriſti apud Chriſtianos? Illius diſcipuli, quæ audierant, non poterant in diſputationē adducere & interrogati ad reddendam cauſam, nihil aliud reſpondebant, quàm, Ipſe dixit.

Ambroſ. de Virg. — Aug. Sent. penul apud Proſp. & li. 6. conf. c. 5. — Pſal. 118. — Pſal. 92. — Valer. Max lib. 8. c. vlt.

Deinde ex hac fide & confeſſione Petri certi ſumus,

Digitized by Google

ſumus,quòd iuſtum Chriſtus pro peccatis noſtris pretium perſoluerit;quòd per ipſum perfectè redempti ſimus, & ab æternâ morte liberati.Officiũ redemptoris vtrumque requirebat, vt & homo eſſet & Deus:ſi enim Deus tantùm eſſet, pati non poſſet,& proinde iuſtitiæ Dei pœnas pro peccatis exigenti nequaquam ſatisfieret: Si homo tantùm eſſet, tanti pretij non eſſet, vt pro peccatis hominum, qui omnes rei æternæ mortis erant, condignum aliquid exolueret. *Niſi eſſet verus homo, non præberet exemplũ; niſi eſſet verus Deus, non adferret remedium,* ait S. Leo. Tanta eſt Diuinę iuſtitiæ conſtantia, vt is pœnã luere maluerit, quàm peccatũ relinquere impunitum. Voluit enim Deus ad hominem liberandũ, *non virtute potentiæ, ſed ratione iuſtitiæ vti,* inq. S. Leo. *Quæ non rapui*, ait Chriſtus, *tunc exoluebam.* Homo peccando rapere voluit Diuinitatem, cuius eſt proprium, nulli ſubeſſe, omnia ſuo arbitrio agere; quia hoc homo peruersè voluit imitari, dicitur peccando voluiſſe eſſe ſicut Deus. Hoc Chriſtus exoluit ſuâ paſſione, & patrem generi humano reconciliauit, ex quo redemptionis beneficio, omnia nobis bona proueniunt, remiſſio peccatorũ, bona opera, vita ęterna. &c. Hinc D. Baſil. dicit, *peccatorem debere credere, expurgationem peccatorum ſuorum eſſe factam per ſanguinem Chriſti;* Non quòd credere debeat, ſe iam illã habere, ſed quia facta eſt in cruce omnium reconciliatio: quia ibi paratum eſt poculum potens omnes ſanare; quod tamen ſi non bibitur (fide, pœnitentiâ, ſacramentis) non medetur inquit S.Proſp.

Ser. 1. de Nat.

Ser. 2. de Nat & 14. de paſ.

Pſal. 68.

Interrog. 10. in reg. breu.

Reſp. 1. ad obiect. Vincent.

Tertiò denique fides & confeſſio Petri mirabiliter excitat & auget in nobis ſpem ac fiduciã noſtram,

ſtram in Deum, quod non reijciet nec repellet nos. Quia enim Chriſtus, homo, liberè ad eum confugimus, tanquam ad fratrem noſtrum, tanquam ad os & carnem noſtram. *Non confunditur nos vocare fratres ſuos*, inquit Apoſt. dicens apud Prophetam; *Narrabo nomen tuum fratribus meis. Non eſt tam immitis*, ait S. Auguſt. *vt non diligat carnem ſuam, membra ſua & viſcera ſua.* Vnde & Apoſtolus poſtquam oſtendit Chriſtum nobis per omnia ſimilem factum excepto peccato, infert; *Adeamus ergo cum fiducia ad thronum gratia eius.* Quia etiam Chriſtus, Deus, cogitamus ipſum eſſe idoneum & potentem ad nos iuuandos in neceſſitatibus. *In ditione enim eius cuncta ſunt poſita, & non eſt qui poſsit reſiſtere eius voluntati.* Vnde Propheta; *Dominus mihi adiutor, nō timebo quid faciat mihi homo. Dominus mihi adiutor, & ego deſpiciam inimicos meos.* Et Apoſtolus; *Si Deus pro nobis, quis contra nos?* Et, *Confortamini in Domino, & in potentia virtutis eius.* D. Auguſt, in Confeſs. Deum alloquens. *Potuimus*; inquit *putare verbum tuum remotum eſſe à nobis, & deſperare de nobis, niſi caro fieret, & habitaret in nobis.* Et de Ciuit. Dei; *Hic eſt mediator Dei & hominum, homo Chriſtus Ieſus. Per id quod eſt Mediator, eſt homo, & via perueniendi ad Deum, quia ſi inter eum qui tendit, & illud quo tendit, via media eſt, ſpes eſt perueniendi. Si autem deſit aut ignoratur quâ eundum ſit, quid prodeſt noſſe quò eundum ſit? Sola eſt autem aduerſus errores omnes via munitiſsima, vt idem ſit Deus & homo: quò itur, Deus; quâ itur homo.*

Hebr. 2.
Pſal. 21.
Manuali. ca. 13.
Hebr. 4.
Hiſt. 13.
Pſal. 117.
Rom. 8.
Epheſ. 6.
Lib. 10. ca. vlt.
Lib. 11. c. 2.

MONITVM XLVII.

Beatus es Simon Bar Iona, quia caro & ſanguis non reuelauit tibi, ſed Pater meus, &c.

Matth. 16.

SEcundò, notanda eſt Chriſti laudatio. Dicit Petrum beatum, non vt mundus homines felices iudicat, & appellat, videlicet, propter opes, formam, voluptates, vxorem, liberos, eloquētiam &c. *Beatum dixerunt populum cui hæc ſunt*: Sed propter iſtam fidem quàm de Chriſto habebat & cōfitebatur, quæ velut ſemen eſt ac radix omnis boni, iuſtitiæ, vitæ æternę, &c. Hinc omnia ferè tribuuntur fidei, ſed viuenti, vigilanti, exercitæ. *Fides prima datur*, inq. S. Auguſt. *ex qua impetrentur cætera quæ propriè opera nuncupantur, in quibus iuſtè viuitur.* Vnde Apoſtolus dicit nos *ex fide iuſtificari; & gratiâ ſaluos factos nos eſſe per fidem.* *Peruerſa & aduerſa corda mortalium felices res humanas putant*, ait D. Auguſt. *cùm tectorum ſplendor attenditur, & labes non attenditur animorum; cùm theatrorum moles extruuntur & effodiuntur fundamenta virtutum.* Aliter Scriptura, homines beatos iudicat, à fide in Deum, eiuſque timore & cognitione, ac ſedula mandatorum eius obſeruatione, etſi extremâ rerum neceſſitate premerentur. *Non glorietur ſapiens in ſapientia ſua, nec diues in diuitijs ſuis, nec fortis in fortitudine ſua, ſed in hoc*

Pſal. 143. | De prędeſt. Sanctor. cap. 5. | Epheſ. 2. | Epiſt. 5. ad Marcelli. | Ierem. 9.

Digitized by Google

glorietur ſcire & noſſe me, *ait Dominus* per Prophetam. Et Apoſtolus Corinthijs, *Non iudicaui ſcire me aliquid inter vos, niſi Chriſtum Ieſum, & hunc crucifixum.*

1. Cor. 2.

Nemo beatus ex ijs quæ in ſua natiuitate accepit, ſed ex ijs quæ ei diuina miſericordia tribuit; *Beatus es Simon, quia caro & ſanguis non reuelauit tibi.* Fides enim donum eſt Dei: Eſt quidem ex auditu, quia hominis docentis miniſterium plerumque requiritur, *nemo tamen credit Deo, niſi per gratiæ donum, id eſt, per inſpirationem Spiritus ſancti, corrigentem voluntatem noſtram ab infidelitate ad fidem*: & ſine eius interiori doctrina fruſtrà cuiuſlibet hominis lingua laborat. Vnde Chriſtus agit Deo Patri gratias, quòd reuelaſſet ea paruulis. Et Dauid orat; *Reuela oculos meos, & conſiderabo mirabilia de lege tua.* Velamen habent oculi cordis, ignorantiam, infidelitatem, errorem, &c. illud auferre debet Dominus vt videamus. De Iſraël dicit Paulus; *Velamen poſitum eſt ſuper cor eorum, cùm autem conuerſus fuerit ad Dominum, auferetur velamen.* Vnde enim cor hominis ex ſe infirmum & cæcum eò poſſet aſcendere, vt tam mirabilia crederet, niſi à Deo illuſtraretur, & confortaretur? Quod vt deſignaret Apoſtolus, fidem in Deum, fortitudinem vocauit; *Abraham*, inquiens, *non eſt infirmatus fide, nec conſiderauit corpus ſuum emort. &c. ſed confortatus eſt fide, dans gloriam Deo*, &c. Ad hoc etiam gratias agit Deo, quòd eum confortauerit, dans fidem. *Omnis enim incredulus infirmitatem animi patitur, conſtrictus carnali ratione, ne credat ſpiritali*, inquit D. Ambroſ. Idcirco ſe Deo gratias agere dicit, quia apparentia Maieſtatis ſuæ, imbecillitatem mentis eius

Rom. 10. Aug. de præd. ſāct. cap. 8. Cōc. Arauſ. 2. cap. 5. Matth. 11. Pſal. 118. 2. Cor. 4. Rom. 4. 1. Tim. 1. Amb. in illum locum Pauli.

Digitized by Google

eius roborauit; quia impoſſibile putabat eſſe, quod de illius poteſtate, geminâ natiuitate, reſurrectione, & ſpe prædicabatur.

Tertiò notanda eſt Chriſti remuneratio. *Mercedem accepit vera confeſſio*, inquit S. Hieronymus. *Chriſtus*, inquit Ambroſ. lib. 4. de fide cap. 3. *cùm Petrum Petram dicit, firmamentum Eccleſiæ indicauit*. Et Cyril. in Ioan. lib. 2. cap. 12. *Chriſtus*, inquit, *filio Ionæ, non Simon fore iam nomen, ſed Petrus prædixit, vocabulo ipſo commodè ſignificans quòd in eo tanquam in Petra, lapideq; firmiſſimo ſuam eſſet ædificaturus Eccleſiam.* Tu es Petrus; Sic dictus eſt, ex certa Dei prædeſtinatione, propter firmitatem quam habiturus erat in fide, quâ in Chriſtum credidit, Tu es Chriſtus filius Dei viui. Et quiſquis hoc credit, ille multum credit, & multum obtinet: *Hæc eſt victoria, quæ vincit mundum, fides noſtra.* In hoc genere Petrus primus fuit, ſicut & olim Abraham, & cæteri ob imitationem dicuntur eius filij. *Super hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam.* Doctores veteres indifferenter hîc loquuntur, aliquando Chriſtum, aliquando Petrum intelligentes: Nec mirum, quia Chriſtus eſt *lux mundi*, & tamẽ ab eo dicitur Apoſtolis, *Vos eſtis lux mundi*: Chriſtus eſt *oſtium*, tamen ſunt *portæ duodecim*, ipſi videlicet duodecim Apoſtoli. Chriſtus per ſe, illi ſuo miniſterio. Super Chriſtum ergo, *quia fundamentum aliud nemo poteſt ponere, præter id quod poſitum eſt, quod eſt Chriſtus Ieſus.* Super ipſum non ſolùm Petrus, ſed & tota Eccleſia ædificatur, alioqui non ſtabit ſi ſuper arenam ædificetur. Super Petrum autem tanquam ſuper eum quem debent poſteri imitari, & quiſquis fidem eius imitatur, ille firmus eſt, quique eius ſequitur

In cap. 16. Math.

1. Ioan. 5.

Rom. 4.

Ioan. 8.
Matth. 5.
Ioan. 10.
Apoc. 21.

1. Cor. 3.

Digitized by Google

quitur,ſucceſſorumq; eius in fide directionem. *Et portæ inferi non præualebunt aduerſus eam.* Portæ cœli ſunt,quæ nos ad cœlum ducunt, vt fides, prædicatio, iuſtitia. Portæ inferi,peccata,errores, hæretici,quia ad hoc laborant, vt perdant. Hæ portæ non pręualent, quia Eccleſia à Petra cuſtoditur; à Chriſto,principaliter: à Petro ſeu eius ſucceſſore,per miniſterium. Vt Chriſtiani bene fiderent Petro, Chriſtus inſignem ei promiſſionem dedit, nempe quòd rupes eſſet planè immobilis, ſuper quam tam firmiter conſtrueretur ipſius domus Eccleſia, vt portæ inferi, hoc eſt, tribunalia, iudicia,principatus Diaboli, ſectatorumque eius ei præualere nequeant. Quâ de cauſa & Petrum eum appellauit, vt ipſo nomine hæc Chriſti promiſſio in omnium oculos ſtatim incurreret; ſicque Chriſtiani magis in fide confirmarentur ſolidarenturque.

Et tibi dabo claues regni cœlorum, id eſt, poteſtatem regendi & adminiſtrandi Eccleſiam. *Quodcumque ligaueris ſuper terram.* Non ſolùm promittit quòd per eũ inſuperabilis eſſet à portis inferi Eccleſia,& contra hæreſes vniuerſas firma in fide perſiſteret, verumetiam adiecit ſe eius regimen ratum habiturum. *Quodcumque ligaueris*,&c.requiritur enim non ſolùm vt paterfamilias & Paſtor domum & oues ab hoſtibus extrinſecus oppugnantibus tueatur, ſed etiam vt intus prudenter gubernet & paſcat.Ligare dicitur Petrus aliquem, quando abſolutione indignum iudicat vt Gloſſa. Auguſtino verò Petrus ligat quando aliquem excommunicat. Ambroſius nomine ligationis, actionis pœnitentiæ impoſitionem compræhendit.

Digitized by Google

dit. Ipſius namque tempore magnam ſacerdotes imponebant pœnitentiam, & à reatu non ſtatim abſoluebant. Hilarius dicit, ligare, eſſe nodis peccatorum innexos relinquere. Verùm nihil vetat ligandi verbo, hæc ſimul omnia intelligere. Magna enim eſt Scripturæ fœcunditas, paucis multa complectentis.

Eſt autem miniſterium diſpenſatorium; Diſpenſatoris autem eſt ſequi legem ſibi præſcriptam: Si aliquid faciat ex propria præſumptione, nihil facit, & tunc *ſententiam ſerui corrigit Dominus*, inquit Cyprianus, ijs, qui nimis facilè lapſis pacem dabant; & de ijs dicit Ezechiel quod *viuificant animas quæ non viuunt*. Tales præſumptuoſi erant Phariſęi, & quidam eorum ſupercilium aſſumunt, ait Hieronymus. Quamuis ergo generaliter dicatur, *Quodcunque*; tamen intelligitur in ijs quæ ſunt ipſorum iuris, & quæ agunt ſecundùm præſcriptum Domini. Sicut generaliter dicitur; *Filij obedite parentibus per omnia*, tamen inprimis quæ mala ſunt ibi non continentur, nec ea quæ ad ius parentum non pertinent.

Lib. 4. Epiſt. 2.

Ezech. 13.

Hiero. in cap. 16. Math.

Coloſſ. 3.

Non otioſè autem dictum *ſuper terram*, quia mortui, qui per ipſum Chriſtum, non per eius vicarium, ſententiam ſuam accipiunt, iudicio Petri minimè ſubſunt. Anathematiſat tamen Pontifex aliquando mortuos, declarando eos dum in vita eſſent fuiſſe hæreticos, atque ideo honore priuandos. Aut ob aliquod peccatum vetando ne pro eis oretur. Contra verò interdum abſoluit, eos non fuiſſe hæreticos, ac pro ipſis orari poſſe declarando. Hæc Io-

Digitized by Google

rere,&c. Similiter reſtitit D. Chryſoſtomus Gainæ Magiſtro militum, Barbaro, & Ariano, cui Imperator Eccleſiam ob tyrannidis metum, promiſerat; *Noli*, inquit, *ô Imperator hoc promittere, neque ſanctum canibus dare. Non enim potero Deo benedicentes expellere, & ſanctum templum blaſphemantibus iniuſtè contradere.* Li. 10. hiſt. tripart. ca 6 Theodor. lib. 5. ca. 32

Inter res ſacras etiam ſunt vaſa Eccleſiæ, cultui Dei deſtinata. Ergo ſacrilegi ſunt, qui hoſtibus ea tradunt. Eo ipſo enim quæ ſacra ſunt, prophanant, & Chriſto cui fuerant dedicata iniuriam faciunt, quæ non tradenda, ſed cuſtodienda, cum Chriſti & Eccleſiæ ſint, acceperunt. Attendendum enim quid petat inimicus religionis, quando ſacra petit. Petit Chriſti iniuriam, ſacrorum conculcationem. Qui proinde petenti vel metu acquieſcit; hoc profectò quod ille petierit, facit. Hinc D. Ambroſius; *Cùm eſſet*, inquit, *propoſitum, vt Eccleſiæ vaſa iam traderemus, hoc reſponſi reddidi; Me, ſi de meis aliquid poſceretur, aut fundus, aut domus, aut argentum, aut aurum, id quod mei iuris eſſet, libenter offerrem, templo Dei nihil poſſe decerpere, nec tradere illud quod cuſtodiendum non tradendum acceperim, &c.* Conc. Arelat. 1. ca. 13 Li. 5. epiſt. in Auxent. Eadem Epiſt. ad Marcellinam.

Nec effugere videntur traditionis crimen, qui cùm ſua præſentia & potuiſſent, & debuiſſent conſeruare Dei ſacras domos, & res, fugâ ſe ſubtrahunt, & deſerunt, ac in poteſtatem ſacrilegorum res Deo ſacras venire patiuntur. Itaque cùm Imperat. Valẽtinianus denuntiaſſet Ambroſio, vt quò vellet, iret, reſpondit; *Dici ſibi à ſacerdotibus, nõ multũ intereſſe, vtrum volẽs relinqueret, an traderet altare Chriſti. Cùm enim reliqueris (aiebant) trades.* Epiſt. 32. ad Valentinianum.

atque vtinam (inquit) *liquidò mihi pateret quod* Eccle-*ſia Arianis minimè traderetur,ſponte me offerrem tua pie-*
Hiſt. Trip. lib.9.ca.28 *tatis arbitrio*,&c. Iuſtinæ quoque Auguſtę cùm fugere,& Baſiilcam relinquere iuberetur, reſpondet; *Hoc ego ſponte non faciam,ne lupis ouium ſepta contradere videar,aut Deum blaſphemantibus credere; Hic ſi placet, occide; hoc loco mortem pronâ voluntate ſuſcipiam.*

Horribiles porrò fuêre exitus eorum, qui vaſa ſacra diripuerunt & violarunt. Balthaſar enim
Daniel. 5. quia vinum bibit cum conuiuis ſuis ex vaſis domus Domini, quæ fuerant ex templo Ieruſalem ablata,eadem nocte poſt cœnam ab hoſtibus ſuis
Ambro.ca. 8. ad virginem lapſ. interfectus eſt,regnumque ei ablatum. Heliodorus autem tentans auferre ex templo pecunias in
2.Mach.3. illo depoſitas, quarum quædam erant victualia viduarum & pupillorum; flagellis Angelorum prohibitus eſt,factuſque mutus & omni ſpe ac ſalute priuatus: qui vitam recepturus non fuiſſet,
1.Macha.6 niſi Onias Sacerdos pro eo oraſſet. Sic & Antiochus multa ſacra abſtulit ex templo Salomonis,
2.Macha.5. & 9. ſed cæleſti iudicio appræhendit eum dolor dirus viſcerum,& amara internorum tormenta; ita vt è corpore impij ſcaturirent vermes,ac viuentes in doloribus carnes eius auellerent,odorem eius atque fœtorem nemo ferre poſſet. Et quanquam promiſiſſet ſe ſancta vaſa in templo multiplicaturum,Deum tamen non placauit, ſed triſtitiâ dirâ repletus,peregre in montibus, deſperâs, mortuus eſt. Alcimi quoque dura fuit correptio & admo-
1.Macha.9 dum ſubitanea, dum præcepiſſet deſtrui muros
De promiſ. & prædict. part.2.c.24 templi,& ſtructuras Prophetarum.

Videant metuantq́, reges & gentes, inquit D. Proſp.

qua

quæ penes ſe ſacrata omnipotentis Dei vaſa nunc vſque captiua retinent, eaq́ꝫ reddere detrectant. Quæ enim mala ventura credimus eis, qui nomen illud quod eſt ſuper omne nomen in vaſis eius ſacratis honorare noluerunt; cùm ſic punitos arcam Dei honorantes Diuina teſtetur hiſtoria, ob quam viſam & hîc cœperit vindictam facere de inimicis ſuis Deus. Ac ſi tali vindictâ vſus eſt Deus aduerſus violatores ſacrorum veteris teſtamenti, quid putamus manere ſupplicij illos, qui ſacrilegi ſunt circa Euchariſtiam, quæ ipſum Chriſtum continet & reliqua ſacramenta nouæ legis, & ea quæ eò pertinent, vt vaſa ſacra, quæ pretioſa eſſe ſolere ex auro & argento, conſtat ex Prudentio, & Theodoreto, & alijs. Optatus Mileuitanus agens de ſacrilegijs Donatiſtarum; *Fregiſtis*, inquit, *calices ſanguinis Chriſti portitores, quos in maſſas reuocantes, neſcio quibus vendidiſtis. Forſitan emerunt in vſus ſuos ſordidæ mulieres. Emerunt Pagani facturi vaſa in quibus incendēt idolis ſuis. O ſcelus nefarium, ô facinus inauditum; auferre Deo, quod idolis præſtes: ſubducere Chriſto, quod proficiat ſacrilegio.* Si ergo hoc repræhenſum quod cōtracta vaſa ſacra atque in maſſas redacta, ſine diſcrimine perſonarum & delectu venderentur, quantò magis ſeruandum, quod monet Ambroſ. poſtquam oſtendiſſet quando, quibuſque caſibus liceat vaſa Eccleſiæ confringere, conflare, vendere, videlicet ob pauperum neceſſitates, captiuorum redemptionem, Eccleſiarum ædificationem, *Opus eſt*, inquit, *vt de Eccleſia myſtici poculi forma non exeat, ne ad vſus nefarios ſacri calicis miniſterium transferatur.*

1. Reg. 6.

Prudent. de S. Laurent.

Theodor. lib. 3. c. 12.

Lib. 6. cōt. Parmenia. & Donat.

Lib. [illegible] offic. cap. 28.

MO-

Digitized by Google

MONITVM XLXI.

Adducunt ei ſurdum & mutum.

Marc. 7.

DVPLEX eſt Dei prædicatio ſeu doctrina, quâ vſus eſt ad hominem lapſum ad ſe conuertendum. Prima per creaturas. *Tota quippe viſibilis creatura*, inquit Diuus Proſper; *ad hanc diſpoſita eſt generis humani vtilitatem, vt natura rationalis de contemplatione tot ſpecierum de experimentis tot bonorum, de perceptione tot munerum, ad cultum & dilectionem ſui imbueretur authoris.* Ita vt gentiles voces Propheticas & præcepta legalia in elementorum obſequijs & teſtimonijs acceperint. Atque hæc prædicatio nunquam ceſſauit, vnde & ſunt inexcuſabiles. *Non enim*, ait Paulus, *ſine teſtimonio ſemetipſum reliquit, benefaciens de cœlo, dans pluuias, & tempora fructifera, implens cibo & lætitiâ corda hominum.* Sed ad hanc prædicationem homo obſurduit: imò Deos ſibi dona Dei fecit; & quæ creata erant ad vtendum, veneratus eſt ad colendum; factoreque relicto factis inhæſit; in quibus tanquam in ſpeculis ipſum factorem contemplari, ex quibus tanquam gradibus ad ipſum authorem aſcendere debebant. Vnde Ioannes; *In mundo erat, & mundus per ipſum factus eſt, & mundus eum non cognouit.* Et Paulus, *In Dei ſapien-*

Lib. 2. de vocat. gent. cap. 4.

Lib. 2. cap. 4. ibid.

Aug. lib. 10 cõfeſ. ca. 6.

Actor. 14.

Ioan. 1.

1. Cor. 1.

ſapientia non cognouit mundus per ſapientiam Deum. Sapientia Dei eſt, quâ vnus verus Deus ex creaturis cognoſcitur.

Quoniam autem hanc prædicationem reliquit, ac repulit homo, aliam inſtituit Deus, pro conditione hominis miſeri & lapſi (prior enim illa erat primæ maximè inſtitutionis & hominis recti,) *Placuit enim Deo*, inquit Apoſtolus, *per ſtultitiam prædicationis ſaluos facere credentes*, id eſt, per prædicationem rei ſtultæ (ſed mundo.) Hęc eſt prædicatio crucis, quâ virtus crucis Chriſti prædicatur, quâ ſaluatur quiſquis ſaluatur: homini corrupto conueniens, vt per atrocitatem ſupplicij, intelligat grauitatem delicti; per humilitatem Domini, ſanetur ſuperbia ſerui. Facta quidem eſt hæc prædicatio in veteri teſtamento, ſed obſcurè, per figuras, & Prophetias, clariſſimè autem in nouo, per prædicationem Chriſti, Apoſtolorum, & aliorum. Ad hanc etiam obſurdeſcit homo corruptus. *Verbum enim crucis pereuntibus ſtultitia eſt*, inquit Apoſtolus; Et iterum; *Animalis homo non percipit ea quæ ſunt ſpiritus Dei, ſtultitia enim eſt illi.* Vnde D. Auguſtinus. *Qui hanc doctrinam ſine gratia Dei legunt vel audiunt, peiores eius efficiuntur inimici.* Hic eſt ſtatus hominis corrupti, ſurdus eſt, & mutus, quia nec aures audiendis Dei verbis, nec linguam aperit proloquendis. Adducendus eſt ergo ad Chriſtum, vt ille ſuâ gratiâ curet, quem fragilitas humana curare non poteſt, ait V. Beda.

1. Cor. 1.

1. Cor. 1.

1. Cor. 2.

Epiſt. 107.

In comment.

Conſiderandus eſt autem diligenter modus quo homo hîc à Chriſto ſanatus eſt. Primò apprehen-

pręhendit illum de turba ſeorſum. Significatur relinquendā eſſe turbam, id eſt, vanorum & malorum hominum ſocietatem, ſi ſanari vis, & ſanitatem conſeruare. Zachęus quærebat videre Ieſum, & non poterat præ turbâ. Turba increpabat cæcum ne clamaret ad Dominum. Non minore ſtudio peccatorum occaſiones & pericula, quàm ipſa peccata vitāda. Occaſione enim datâ cupiditates quæ ſopîtæ intus latent, excitantur facilè, & foras erumpunt: vt ſcintillæ ignis latentes in ſilice, incuſſu æris. Hinc voces ſe ad Deum conuertentium; *Declinate à me maligni, & ſcrutabor mandata Dei mei.* Et, *Diſcedite à me omnes qui operamini iniquitatē; quoniā exaudiuit Dominus vocem fletus mei.* Grauiter lapſus erat Petrus in turba malorum, ſed egreſſus foras, cognouit errorem & fleuit amarè, fletuq́ue culpam diluit. Monet Dominus in Euāg. *Si oculus, pes, manus te ſcandalizat, proijce abs te*, id eſt quantuncumque amicus, familiaris, charus, vtilis, renuntia familiaritati, amicitiæ, &c. ſi tibi peccati ſit author, vel in eo te detineat. *Nulli parcas*, inq. S. Hiero. *vt ſoli parcas animæ. Exeamus*, ait Apoſt. *ad eum extra caſtra*, id eſt ſocietatem vanorum & prauorum hominum. Sed ſi id facimus, multi ridebunt, calumniabuntur, &c. Addit Apoſtolus, *Improperium eius*, ſiue quod propter eum nobis infertur, *portantes.*

Luc. 19. Luc. 18. Pſal. 118. Pſal. 6. Matth. 26. Matth. 5. In epiſt. ad Ruſt. Hebr. 13.

Significatur præterea, quod qui ſanari cupit, à turbulentis huius mundi curis ac negotijs interdum ſecedens, de ſalute ſua ſeriò cogitare debet. Dicit Propheta; *Audiam quid loquatur in me Dominus Deus.* Sed vbi audies? in mundanarum rerum ſtrepitu turbulento? *Obſurdeſcit anima in aure cordis*

Pſal. 84.

tumultu

tumultu vanitatis, inquit S. Auguſtinus. Hinc Dominus, *Ducam eam in ſolitudinem, & ibi loquar ad cor eius*. Et per alium Prophetam hortatur; *Vade popule meus, intra in cubicula tua, abſcondere modicum, ad momentum*, &c. Iſaac Patriarcha relicto ſtrepitu domeſtico, *exiuit in agrum ad meditandum*. Sic Iudith vidua fecit ſibi ſecretum cubiculum in ſuperioribus domus ſuæ. Et monet Celantiam matronam, D. Hieron. vt *eligat ſibi oportunum & aliquantum à ſtrepitu familiæ remotum locum, in quem velut in portum, quaſi ex multa tempeſtate curarum ſe reciperet, & excitatos foris cogitationum fluctus ſecreti tranquillitate componeret, ibiq; ſacræ lectioni, piæ orationi, meditationi futurorū, ſimilibuſque rebus vacaret. Vacate*, inquit Dauid, videlicet, ab omnibus iſtis terrenis, quæ vehementer diſtrahunt animum & à Deo Diuiniſque rebus auocant, *& videte quoniam ego ſum Deus*. Lib. 4. conf. cap. 10. Ozeæ. 2. Iſai. 28. Geneſ. 24. Iudith. 8. In epiſt. ad Celant. Pſal. 45.

Denique ſignificatur hîc maximum beneficium, quod electis à Deo præſtatur. Omnes enim naſcimur infideles & praui, filij iræ, æternæ damnationi obnoxij. Hæc eſt maſſa perditionis facta in primo homine. Dominus ſuâ ſingulari gratiâ, eligit quoſdam & ſegregat ex hac maſſa, dans eis fidem, dilectionem, bona opera, alios in ſua impietate & prauitate relinquens. De quo Apoſtolus, *Quis enim te diſcernit?* videlicet, à maſſa perditionis, inquit Auguſtinus. Et alibi de ſe, *Qui me ſegregauit ex vtero matris meæ*, id eſt, Synagoga incredulâ & rebelli, vt idem Auguſtinus. Et ipſe Chriſtus apud Lucam, *Putatis*, ait, *quia pacem veni dare in terram? non dico vobis, ſed ſeparationem*. Dicit Propheta; *Pluuiam voluntariam ſegregabis Deus hæreditati tuæ*. Pluuia Epheſ. 2. Rom. 5. 1. Cor. 4. Galat. 1. In Pſal. 138 Luc. 12. Pſal. 67.

uia iſta, eſt Dei gratia, quâ irrigata terra cordis noſtri fructus edit, fidei, charitatis, bonorum operum. *Dabit enim ſuauitatem Dominus, & terra noſtra dabit fructum ſuum.* Dicitur autem voluntaria, quia datur ex ſola Dei voluntate, non ex meritis hominis. Vnde idem Dauid, *Bonitatem,* ſiue, ſuauitatem *feciſti cum ſeruo tuo Domine*, quâ nempe quis rebus diuinis afficitur, & bonum diligit; Addit, *ſecundùm verbum*, ſiue, promiſſum *tuum*, non ſecundùm meritum meum. Hanc ergo ſegregat hæreditati ſuæ, quia ſolis electis dat finaliter. Hæc eſt hæreditas quam ſoli Iſaac filio Saræ reliquit Abraham, filijs concubinarum, impijs & infidelibus, largiens quędam munera, & ſeparauit eos ab Iſaac.

Pſal, 84. Pſal. 118. Geneſ. 25.

Beatus, ait Dauid, *quem elegiſti & aſſumpſiſti.* Cur beatus? *Inhabitabit in atrijs tuis.* De eo eſt ſecurus. *Nemo enim rapit oues*, per quas electi ſignificantur, *de manu Patris.* Premat caro, ſæuiat mundus, fremat Diabolus, *nemo rapit oues de manu Domini.* Vnde Apoſtolus in perſona electorum. *Quis nos ſeparabit à charitate Chriſti? Certus ſum, quòd neque mors, neque vita, &c.* quòd nulla creatura. Sed dices, quam ego inde conſolationem capere queam, qui de mea electione ſum incertus? neſcius, an ſim de numero prædeſtinatorum? Habes iam quædam tuæ electionis ſeu prædeſtinationis indicia, cùm vocatus es ad fidem, iuſtificatus à peccatis. *Quos enim Deus prædeſtinauit, hos & vocauit & iuſtificauit.*

Aug. de patient. ca. 28. De ciuit. lib. 16. cap. 34. Ioan. 10. Rom. 8. De cor & grat. cap. 7. Ibidem.

Vnde D. Bernardus. *Quos ab æterno prædeſtinat, in æternum beatificat, intercedente media vocatione, & iuſtificatione. Sic ad ortum ſolis iuſtitiæ, ſacramentum abſconditum*

In Epiſt. ad Thomam præpoſitū.

Digitized by Google

abſconditum à ſæculo de prædeſtinatis & beatificādis emergere quodammodo incipit ex abyſſo æternitatis, dum quiſq; vocatus per timorem, iuſtificatus per amorem, præſumit ſe quoq; eſſe de numero beatorum, ſciens nimirum, quia quos iuſtificauit, illos & magnificauit. Quid enim? audit ſe vocari, cùm timore concutitur: ſentit ſe iuſtificari, cùm amore præfunditur, & de magnificatione diffidet? Initiatur, *proueh itur, de ſola conſummatione deſperabit?* Sic & D. Auguſt. *Propoſueramus conſiderare de his quatuor rebus, quid iam conſecuti fuerimus, quid adhuc adipiſcendum exſpectemus. Prædeſtinati enim ſumus, antequam eſſemus; vocati ſumus, quando Chriſtiani facti ſumus. Iam ergo & hoc habemus. Quid iuſtificati? audemus dicere iam hoc tertium habere nos? Aliquid habemus de iuſtitia, totum non habemus. Hoc ergo quæramus. Grati ſimus ex eo quod habemus, vt addatur quod non habemus, & non perdamus quod habemus. Ergo & hoc tertium agitur iam in nobis. Iuſtificati ſumus, ſed ipſa iuſtitia, cùm proficimus, creſcit. Videat ergo quiſque vbi ſit, accedat, proficiat, & creſcat, donec conſummetur, non vt finiatur, ſed vt perficiatur, in futura glorificatione, quod quartum exſpectant in futuro ſæculo fideles.* Sic Auguſt.

De verb. Apoſt. Serm. 16.

Digitized by Google

MONITVM L.

Miſit digitos in auriculas eius, &c.

Marci 7.

REſtat vt de reliquis cæremonijs, quibus in homine iſto ſanando vſus eſt Dominus, aliquid dicamus. *Miſit*, inq. Euangeliſta, *digitos in auriculas eius*. Significatur gratia Spiritus ſancti, quæ varia ac multiformis eſt, ſicuti eſt varietas & diſcretio in digitis. Hunc neceſſe eſt tangere aures cordis, & aperire oſtium verbi, vt ingrediatur cor, credatur, & fructificet. *Dominus aperuit illis* (Apoſtolis) *ſenſum, vt intelligerent Scripturas*, inquit Lucas. Et in Actis de Lydia purpuraria, quòd *Deus aperuit ei cor, vt intenderet his quæ dicebantur à Paulo.* Et orari vult Paulus, *vt Deus aperiat ſibi oſtium verbi. Quomodo verò aperitur oſtium verbi, niſi cùm ſenſus aperitur audientis vt credat, & initio fidei facto, ea quæ ad ædificandam ſalubrem doctrinā prædicantur, & diſputantur admittat? ne per infidelitatem corde clauſo, ea quæ dicuntur, improbet ac repellat.*

August. de Catech. rudib. ca. 20.

Luc. vlt.

Actor. 16.

Coloſ. 4.

Aug. de prædeſt. ſanct. c. 20.

Deinde *exſpuens, ſaliuâ tetigit linguam eius.* Saliua ſignificat vel ipſam Dei ſapientiam, quæ ex ore altiſſimi prodijt, & infantium linguas facit diſertas, vt Diuina verbis, & operibus atque alijs modis proloquantur. Vel idem Spiritus, qui ex patre filioque, tanquam vno principio ineffabiliter procedit, (vnde & per flatum ſignificatur) ſermone ditans guttura, vt habet hymnus. Lingua, quæ inſtru-

Eccleſ. 24.

Sap. 10.

In Symb. Conſt.

Ioan. 20.

Digitized by Google

ſtrumentum guſtus eſt, ſanatur, quando quæ intelligimus, diligimus & erga ea afficimur; quod fit ſaliuâ Chriſti, id eſt, ſapientiæ dono. Sapientia à ſapere, vt cui terrena ſola ſapiebant, iam dulceſcāt cœleſtia. Iſta enim in multis ſeparātur; *Præuolat* inq. Aug. *intellectus, & interdum non ſequitur, vel tardè ſequitur humanus atque infirmus affectus.* Ad opus autem vtrumque requiritur, vt & ſcias & diligas: & vtrūque Dei donum eſt, & ſcire quid facere debeamus, & diligere vt faciamus, ſicuti definitum eſt in Cōcilijs contra Pelagianos, & ad vtrumque neceſſaria eſt gratia Chriſti, ſeu Spiritus S.

In Pſal. 118 conc. 8.

Carthag. Mileuit. Arauſic.

Tertiò, *ſuſpiciens in cælum.* Oſtendit inde malis omnibus remedium, ac ſalutem quærendam eſſe & exſpectandam. Id etiam à Gentilibus factitatū, vt in ſuis neceſſitatibus, manus & oculos in cælū attollerent. Propheta Dauid; *Oculi mei*, inq. *ſemper ad Dominum.* Et, *Ad te leuaui oculos meus, qui habitas in cælis.* Moyſes manus in cælum ſuſtollens, victoriā ſuis impetrauit. *Duo qui orat cauere debet*, inquit Aug. *ne petat quod non debet, & ne ab illo, à quo non debet, vt à diabolo, idolis, dæmonibus.* A Deo petenda omnia omnium bonorum largitore. Ad ſanctos etiam recurrimus, non vt ipſi dent quod petimus, ſed vt nobiſcum & pro nobis orent.

Pſal. 24. Pſal. 122.

Ser. 2. de Ora. Dom.

Quartò, *Ingemuit. Nobis ingemiſcendi præbens exemplum*, ait V. Beda, *cùm vel pro noſtris, vel noſtrorum erratis, ſupernæ pietatis præſidia inuocamus.* Deinde condoluit humanæ naturæ, quæ in tot miſerias, imò in ipſius diaboli poteſtatem per peccatum incidit, quod & nos perpetuò lugere debemus. Sic viſo Lazari monumento lachrymatus eſt Ieſus, tantam humani generis deiectionem ex illo honoris cul-

In commentar.

Digitized by Google

mine preſsiùs cõſiderans. Beatos pronũtiat Chriſtus eos qui lugent. Vnde Dauid; *Gemitus meus non eſt à te abſconditus.* Et, *Rugiebam à gemitu cordis mei.* Et Iſaias; *Sicut columbæ meditantes, gemimus.* Illa eſt huius vitæ conditio, gemere mala quæ hîc ſunt, & ſuſpicere in cælum, vt ab ijs liberemur.

Matth. 5. Pſal. 37. Pſal. 59.

Quintò; *Ait illi, Adaperire.* Vſus eſt Chriſtus in hoc miraculo, vt & ſæpe in alijs, verbo, & tactu: verbo quidem, vt oſtenderet verbi ſui efficaciam, ſermonem diuinum eſſe operatorium; vt ante in mundi creatione, ſic & in eius reparatione. Ad reparandum enim mundum, venit in mundum. Tactu autem, vt oſtenderet carnem quoq; ſuam, ratione Diuinitatis inhabitantis, eſſe ſanatricem ac viuificatricem; vnde *omnes quærebant eum tangere, quia virtus de illo exibat, & ſanabat omnes.* Quorum conſideratione, nos admodum in fide confirmamur.

Cyrill in Ioan lib. 4. cap. 14.

Lucæ 6.

Cùm autem Chriſtus Dominus hîc & alibi ſæpiùs ceremonijs certis vſus ſit in ſanandis hominibus, ſtupidi ſunt hæretici, qui eas ab Eccleſia adhiberi ſolitas audent reprehendere, & tanquam ſuperſtitioſas penitùs reijcere. Eſt quidem ſuperſtitio, quandocunq; aliquis conatur vel diuinare, vel præſcire aliquid, aut aliquem effectũ inducere per rem illã, ex qua hæc naturaliter fieri nequeũt, nec à Diuina prouidentia, huiuſmodi præſcientia & effectus quæruntur; Dei enim proprium eſt pro ſuo arbitratu adhibitis rebus ad quod naturaliter non ſunt inſtitutæ, operari. Eccleſia tamen in Sacramentis & cæremonijs ſuis omni caret ſuperſtitione, quia etſi effectus talis qualis petitur fieri in

Sacra-

Sacramentis & Sacramentalibus per ipſa corporalia, videlicet, per aquam, oleum, & ſimilia ex natura haberi non poſſit, tamen quia à Deo ille debito, decentique modo, iuxta diuinam eius inſtitutionem, exſpectatur, ſuperſtitio non eſt. Sic in benedictione ſalis, aquæ, candelarum ſiue luminis, cinerum, ramorum atque florum, petitur à Deo, vt ſanitas, ab infeſtatione dæmonum liberatio, & ſimilia *præſtentur*, per iſta corporalia, ex quorum tamen natura obtineri non poſſunt. Vide Heſſel. in Decalog.

Nihil autem aliud agit in iſtis Eccleſia, quam quòd poteſtatem ſuam à Chriſto ſibi conceſſam, exercet. *Dedit* (inquit Euang.) *illis poteſtatem ſpirituum immundorum, vt eijcerent eos, & curarent omnem languorem, & omnem infirmitatem.* Matth. 10. *Ecce* (ait Chriſtus) *dedi vobis poteſtatem calcandi ſupra ſerpentes & ſcorpiones, & ſuper omnem virtutem inimici, & nihil vobis nocebit.* Luc. 10. Sicut enim diabolus Chriſtianos infeſtare non deſinit, ita & hęc poteſtas nunquam penitus Eccleſiæ deficit: quam non ſolùm verbis, ſed & corporalibus rebus, tanquam quibuſdam viſibilibus verbis adhibet Eccleſia hominibus: imitata ſponſum ſuum, qui cæcum à natiuitate luto & aquâ illuminauit; qui ſputo ſuo, & immiſſione digitorum in auriculam, ſurdum & mutum curauit. Ioan. 9. Marci 7. Imitata & Moyſen & Heliſæum, quorum ille ligni immiſſione in aquas, eis amaritudinem abſtulit; hic ſale ſteriles aquas ſanauit; Exod. 15. 4 Reg. 2. Tobiam quoque qui iecore piſcis oculos patris liniens, viſum ei reddidit. Tob. 11.

Hanc autem benedictionem non adhibet Eccleſia niſi certis quibuſdã in rebus, ſignificatione

 præſtan-

præſtantiſſimis: Vt aquæ quæ ſpiritum purificantem refert; ſali, qui ſapientiam; cineribus, qui mortem & pœnitentiam ob oculos nobis ponũt; lumini, quod Chriſtum Dominum veram lucem deſignat; floribus, qui Chriſti victoriam nobis repræſentant. Quarum rerum benedictionem antiquiſſimam vide apud Alexandrum Papam, qui fuit quintus à Petro, nondum elapſis annis 50. in epiſt. eius, quæ eſt tom. 1. Concil. Poteſt tamen in his rebus committi ſuperſtitio. 1. Si quis in his noua, atque priuata adinueniret, quod nequaquam permittit Eccleſia; non enim benedicit, niſi quæ iam olim & ab antiquo, ad dæmonum & morborum, atque aëris infeſtationem vel mitigandam, vel tollendam, ſibi ſunt tradita, tanquam benedicenda. 2. Si quis hiſce conſecratis rebus abuteretur; puta, ſi ipſis rebus, non Deo, cuius nomen ſuper illas inuocatum eſt, tribuatur virtus, quam ex natura non habent. 3. Si quis per iſtas res, exerceat magica. Quid enim tam ſanctum, quo non abutatur impietas, ita vt etiam ſagæ, ipſa Euchariſtia, (horribile dictu) vti præſumant: & miniſtri diaboli, velut angeli lucis eſſent, Scripturas allegant.

Vid. Baro. An. Chriſti 131. Gregor. l. 1 Dial. ca. 10.

MO-

Digitized by Google

MONITVM LI.

Qui amat animam ſuam, perdet eam; & qui odit, &c.

Ioan. 12.

DVplex poteſt eſſe huius ſẽtẽtię ſenſus. Prior, Qui nimis diligit vitam ſuam temporalem, eam Chriſto præponens, malens Chriſtum, ſeu fidem, per quam Chriſtus in cordibus noſtris habitat, deſerere, quàm vitã ſuam amittere. Perdet eã, quia ibit in mortẽ ęternã, in perditiõnẽ, ſẽper duraturã: & ideo talis reuera non amat, ſed eam odit. Eſt quidem ita quod etiam is qui odit animam, ſeu vitam iſtam, eligens magis eam quàm Chriſtum amittere, cogitur eam ſuo tempore relinquere; ſed tamen ſecundùm Euangelium reuera non perdit, quia ſuccedit alia melior, & felicior; *Sic patientia pauperum nõ peribit.* Erunt ergo ſemper patientes, etiam in celo, vbi nulla tribulatio, nulla patientiæ materia? ſed non perit patientia, quia fructus qui ſequitur, ſeu merces eius æterna eſt. Prudentia ergo ſerpentis imitanda, qui vt caput ſeruet, corpus exponit, *quod cæſa ferantur membra cætera, ſaluo capitis vigore, reparari*, inq. Ambroſ. Sic quiſque Chriſtianus ſollicitus eſſe debet, de Chriſto capite ſeruãdo, illum oportet rebus omnibus anteponere; quo ſeruato, corpus facilè reddetur, non ad pœnam, vt damnatis, ſed ad gloriam, vt beatis. Sic iubemur

Epheſ. 3.
Pſal. 9.
Matth. 10.
In Pſal. 118 Conc. 20.

Digitized by Google

Matth. 10. etiam parentes odiſſe, id eſt, Chriſto poſtponere, ſi aliquid contra ipſum iubeant, aut conſulant; *aut* Epiſt. 89. *ſi ſeparationes à parentibus, minetur hic mundus*, inq. D. Auguſt.

Alius ſenſus eſt, qui amat animã ſuam, perdet De doct. Chr ſt l. 3. cap. 16. eam, id eſt ait S. Aug. *perimat & amittat vſum eius, peruerſum ſcilicet ac præpoſterum, quo inclinatur temporalibus, vt æterna non quærat.* Anima interdum pro 1 Theſ. vlt. parte inferiori ſumitur, vt ad Theſſal. *Vt integer ſpiritus, & anima, & corpus ſeruetur.* Vel, vt Chryſoſt. Hom 66. in Ioan. *Qui amat animam, id eſt, qui abſurdis eius cupiditatibus obtemperat.* Sic odit, qui non paret, cùm aliquid perperam iubet. Eius enim quem odimus, nec vocem Eccleſ. 18. audire, nec vultũ ſuſtinemus videre. *Si præſtes anima* Cont. Iul. lib. 5. ca. 3. *tua concupiſcentias eius*, inq. Sap. *faciet te in gaudium inimicis & inuidis tuis, id eſt, diabolo & angelis eius, qui ſunt inimici & inuidi noſtri*, ait D. Aug. *Deinde anima noſtra*, inq. idẽ Aug. *duplices habet motus, quoſdã ſecundũ ſpiritũ, quoſdã ſecundùm carnẽ*, ſecũdùm quos ſibi ipſi Aug. de perf. iuſt. reſiſtit. *Nec caro ſine anima cõcupiſcit, quãuis caro cõcupiſ-* Rom. 8. *cere dicatur, quia anima carnaliter cõcupiſcit.* Si autẽ ſecũdùm carnẽ vixeritis, id eſt, ſecundùm animam carnaliter concupiſcentẽ, moriemini. Animę ergo obtemperandũ ſecundũ motus ſpiritales, nõ carnales. *Magna & mira ſententia*, ait S. Auguſt. *quemad-* Tract. 51. in Ioan. *modum ſit hominis amor in animam ſuam vt pereat; odiũ ne pereat. Si malè amaueris, tunc odiſti; ſi benè oderis, tunc amaſti. Felices qui cuſtodiunt, odiẽdo; ne perdant amando.*

In ſer. de S. Laur. Talis fuit S. Laurentius, *quem perſecutor, pecuniæ cupidus, & veritatis inimicus, geminâ face armatus aggreditur*, inq. S. Leo, *Auaritiâ, vt raperet aurũ*, cuius ille diſpẽſationem & cuſtodiam habebat; *auaritiâ, vt raperet Chriſtum*, qui per fidem in eius corde habitabat:

Si

Si autem feciſſet illum ſacræ pecuniæ traditorem, etiã feciſſet veræ religionis exortem. At verò S. Laurentius, theſauros ſe in pauperum vſus expẽdiſſe, Chriſto verò perpetuò ſe adhæſurum, oſtendens, *diris afficitur ſupplicijs; quorum vbi prima nil obtinent, vehemẽtiora ſuccedunt. Sed nil obtines, nil proficis ſæua crudelitas,* ait Leo, *ſubtrahitur tormentis tuis materia mortalis, & Laurentio in cælos abeunte, tu deficis.* Ibidem.

In hoc autem glorioſiſſimo Martyre, duo maximè conſideranda; 1. Deſiderium ardens Martyrij, quod explicat in ſermone quem ad Sixtum Pontificem habuit, quem *cùm videret ad Martyrium duci* inq. S. Ambroſ. *flere cœpit, non paſſionem illius, ſed ſuã remanſionẽ. Itaq; his verbis appellare cœpit; Quo progrederis ſine filio pater? quo ſacerdos ſancte ſine Diacono properas? Tu nunquam ſine miniſtro ſacrificium offerre conſueueras; quid in me ergo diſplicuit pater? Num degenerem probaſti? Experire certe vtrum idoneum miniſtrum elegeris. Cui cõmiſiſti Dominici ſanguinis diſpenſationem, cui conſummãdorum conſortium ſacramentorum, huic conſortiũ tui ſanguinis negas?* Cui reſpõdit Sixtus; *Noli mœrere fili, noli mœrere, ſequêris me poſt triduum.* O conſolatio! Non ait, noli *mœrere, fili, deſinet perſecutio, & ſaluus eris: ſed noli mœrere; quò ego præcedo, tu ſequêris: nec conſecutio tua differtur; triduum medium erit, & mecum eris.* Sedens enim Laurentius ad menſam Principis, vbi corpus & ſanguis Chriſti proponitur, & ſumitur; talia & ipſe præparabat, qualia conſiderabat ſibi apponi, exponens viciſſim corpus & ſanguinem ſuum pro Chriſto.

Ambroſ. li. 1. Offic. cap. 41.

Aug. tract. 27. in Ioan. pro. 23.

Aug. ſer. 1. de S. Laurentio.

2. Conſideranda eius fortitudo in ipſo martyrio perpetiendo, quam explicat Prudentius; Ita enim ipſe ad Iudicem, iam craticulæ impoſitus;

In hymno de S. Laurent.

Conuerte partem corporis
Satis crematam iugiter,
Et fac periclum quid tuus
Ardens Vulcanus egerit.

Cumque inuerti iuſſiſſet, ait;

——coctum eſt, deuora,
Et experimentum cape,
Sit crudum an aſſum ſuauius.

De patiẽtia. c. 17. Sent. 295. Conc. Arauſ. 2. c. 17. In ſermon. de S. Laur.

Quis non obſtupeſcat tantum animum, in tantis tormentis? Quid verò D. Laurentium tam fortem effecit? *Fortitudinem gentilium mundana cupiditas*, inq. S. Auguſt. *fortitudinem verò Chriſtianorum facit Dei Charitas.* Ideo S. Leo Tyrannum alloquens; *Flammis tuis*, inq. *ſuperari charitatis Chriſti flamma non potuit: ſegnior fuit ignis, qui foris vſsit, quàm qui intus accendit. Sæuiſti perſecutor in martyrem, ſæuiſti & auxiſti palmam, dum aggeras pœnam. Nam quid non ad victoris gloriam ingenium tuum reperit, quando in honorem triumphi, tranſierunt etiam inſtrumenta ſupplicij?* Sic & S. Auguſt. *Quando Laurentius appoſitos extrinſecus ignes non timeret, niſi intus flamma charitatis arderet? In comparatione feruoris, quo pectus eius ardebat, exterior perſecutorum flamma frigebat. Quando enim ferret tantorum dolorum aculeos, niſi diligeret gaudia præmiorum? Poſtremò, quando contemneret iſtam vitam, niſi diligendo meliorem?*

In Ser. de S. Laur.

Ibidem.

Gaudeamus igitur, inquit Leo, *gaudio ſpiritali, & de feliciſsimo inclyti viri fine gloriemur in Domino, qui eſt mirabilis in ſanctis ſuis, in quibus nobis & præſidium conſtituit & exemplum*; hoc vt imitemur, illud vt adiuuemur. Denique notandum, quod D. Gregor. ait, *Nos ſine ferro & flamma Martyres eſſe poſſumus, ſi patientiam in mente cuſtodiamus.* Deinde ſi gratia Dei flam-

mas

Digitized by Google

mas vitiorum & cupiditatum extinguere ſtudeamus, quod hodie diligenter orat Eccleſia. *Habet & pudicitia ſeruata ſuum Martyrium*, inq. S. Hiero. Et alibi: *Deuota quoque mentis immaculata ſeruitus, quotidianum Martyrium eſt. Sic & Martyrij genus eſt*, inquit D. Bern. *ſpiritu carnis facta mortificare, quotidie corpus affligere, propriam voluntatem mactare.* Dicit *hoc eſſe martyrium, horrore quidem mitius, ſed diuturnitate moleſtius.*

Ad Demetriad.
In Epitaph. Paulæ.
Ser. 30. in cant. Ser. in oct. Paſchæ.
In paruis Sent.

MONITVM LII.

Non turbetur cor veſtrum; creditis in Deum, & in me credite, &c.

Ioan. 14.

SVnt verba Domini in cœna, imminente paſſione, ex qua periculum erat, ne turbarentur diſcipuli. Hinc eos præmonet. Nam ex ijs quæ in paſſione contingebant, magis confirmari debebant in fide Meſſiæ: prædicta enim erant omnia in Scripturis Sanctis, vti frequenter eis oſtēdit Chriſtus. Infirmis ex perſecutione bonorum, & malorum proſperitate magnum ſolet imminere ſcandalum: infirmi adhuc erant Apoſtoli, hinc eos præmunijt contra imminentia mala. *Iacula præuiſa minus feriūt.* Vnde hortatur Ambroſ. *Paremus affectum noſtrum, ne imparatum vis repentina perturbet. Eſto paratus non ſolum aduerſus ea quæ vides, ſed aduerſus ea quæ non vides.*

In Pſal. 118 ad illum verſum.

Medi-

Meditare,& ſtatue animo,vt procedens ad prælia dicas,Paratus ſum,& non turbatus.

Non turbetur ergo;turbari humanum eſt, ſed videndum,ne iſta turbatio rationem, quam ad malum ſollicitat,vincat, & ad aliquod peccatum pertrahat.Non itaque ſic turbetur,vt propterea à fide deficiat,à bono opere, à ſancta conuerſatione. 2.Cor.6. oportet *verſari per arma iuſtitiæ à dextris & ſiniſtris*, in Eccleſ. 10. proſperis & aduerſis. Monet Sapiens; *Si ſpiritus poteſtatem habentis,ſuper te aſcenderit,locum tuum ne dimiſeris.*Et Apoſtolus loquens de perſecutione Anti- 2.Theſ.2. chriſti; *Tantum*,inq.curare debet, *vt qui tenet teneat, donec de medio fiat*,id eſt, qui credit, bene operatur, credendo & operando perſeueret,donec perſecutio & iniquitas finiatur.

Sic nec nunc Chriſtiani turbari debent bonorũ afflictionibus, quia fiunt, ſed confirmari, quia fit 1.Theſ. 3. quod prædictum eſt,vnde Paulus; *Nemo moueatur*, inq.*in tribulationibus iſtis:ipſi enim ſcitis,quòd in hoc po-* 1. Pet.2. *ſiti ſumus.*Et Petrus,*In hoc enim*, ait, *vocati eſtis.* Non debet etiam turbari accedens ad ſeruitutem Dei, ſi tentationes ſentiat, à carne, mundo,diabolo:id enim præmonet Sapiens;dicens; Eccl.2. *Fili accedens ad ſeruitutem Dei præpara animam tuam ad tentationem. Vir enim ſapientiâ plenus*,inq. S.Leo, Ser. 1.de Quadr. *ſciens ſtudium religionis laborem habere certaminis,cùm præuideret pugnæ periculum,ante admonuit pugnaturum,ne fortè ſi ad ignorantem tentator accederet imparatum citiùs vulneraret.*

Nec turbari debet is, qui animum ad Matrimonium adijcit, ſi in eo miſerias, & incommoda multa inueniat;hoc enim eis prædixit Apoſtolus; 1.Cor.7. *Tribulationem tamen carnis habebunt huiuſmodi.* Vnde & Comicus dixit; *Vxorem duxi; quam ibi miſeriam nõ*

vidi

vidi? Similiter nemo turbari debet, in morte vxoris, mariti, filiorum, amicorum, *&c.* Iſta enim ordine debito & ſorte cõditionis noſtræ accidere neceſſe eſt. Vnde Anaxagoras gentilis, audita filij ſui morte; *Sciebam*, inq. *me genuiſſe mortalem.* Et alius Sapiens; *Non erit magnus magnum putans, quòd moriuntur mortales.* Hinc & ſeipſum repræhendit Auguſtinus, quòd nimiùm doluiſſet in morte amici; *O dementiam*, ait, *neſcientem homines diligere humaniter! ô ſtultum hominem, humana immoderatè patientem!* Et in luctu ob mortem matris; *Diſplicebat*, inq. *mihi, tantum in me poſſe hæc humana, quæ ordine debito, & ſorte conditionis noſtræ accidere neceſſe eſt. Debemus nos* ait D. Hieron. *animo præmeditari, quòd aliquando futuri ſumus, & quod, velimus, nolimus, abeſſe longiùs non poteſt.*

Apud Poſſido. in vita D. Auguſt. Lib 4. cõf. cap. 7.

Lib. 9. c. 12

In epiſt. ad Heliod.

Præmunit ergo Chriſtus diſcipulos, contra mala imminentia, duplici ratione. 1. Auxilio præſentis vitæ quod præſto eſt omnibus; in ſe confidentibus. *Qui enim habitat in adiutorio altiſsimi in protectione Dei cæli commorabitur.* 2. Spe futuri præmij, quod omnes electi, ſiue infirmi, ſiue fortes, ſiue perfecti, ſiue imperfecti conſequentur, quiſque pro ſuo merito, de quo alibi ſatis dictum. Nunc de priori aliquid dicendum. *Creditis*, inquit *in Deum, & in me credite.* Optimum remedium in omni preſſura, in Deũ credere. Sicut in Patrẽ, ita & in Filiũ, quia vnũ ſunt, id eſt, vnius eſſentiæ, potẽtiæ, ſapiẽtiæ, *&c.* Hoc difficile erat de Chriſto credere, in illa carnis infirmitate: & ſicut difficile, ita magni meriti; hinc illã fidem exigebat. Oportet ergo in omni tentatione, ac tribulatione in Deũ credere, id eſt, de eius adiutorio cõfidere, in eo ſpem omnem & fiduciam collocare; *Hæc eſt victoria quæ vincit mundum*

Pſal. 90.

Parte 1. Monit. 10

1. Ioan.

Digitized by Google

dum fides noſtra. Hæc enim oſtendit homini propriam infirmitatem, Dei omnipotentiam & miſericordiam, ex quarum conſideratione ſpem concipit, non in proprijs viribus, ſed in Deo, ex qua ſpe accedit ad Deum orandum; *Omnis autem qui inuocauerit nomen Domini, ſaluus erit.*

Rom. 10.

Auxilium autem quod Deus præſtat ſanctis in afflictionibus, non ſemper eſt corporale, aut temporale; ſed ſpiritale: iuuantur enim à Deo, *non ſic vt nihil patiantur aduerſi, ſed vt nullâ ſæuientium crudelitate ſuperentur.* Quo freti dicunt: *Dominus mihi adiutor, non timebo, quid faciat mihi homo. Dominus mihi adiutor, & ego deſpiciam inimicos meos.* Nemo ergo de ſuis viribus præſumat; *Qui enim præſumpſit, ille cecidit,* inq. Aug. Legimus de quibuſdam qui de ſe præſumentes, ſeipſos perſecutoribus obtulerunt, ſed defecerunt. Præſcribit Chriſtiana Religio, inquit Gregor. Nazianſ. ne pericula nobis ipſi excitemus, partim animabus noſtris metuẽs, partim hoſtium exitio occurrens; datâ autem occaſione, veritatis cauſâ fortiter periculum adeamus. Sancti qui ſe ſponte hoſtibus obtulerunt, iuſſu & reuelatione diuinâ id feciſſe non dubium. Sic D. Ignatius nolebat à Romanis liberari, tametſi id eis non fuiſſet difficile. D. Cyprianus ibat ad illum locũ, in quo ſe à perſecutoribus capiendum ſciebat: D. verò Polycarpus in eo manebat loco, ad quem hoſtes ſui compræhendendi cauſâ venturos ſciebat.

Proſp. de voc. gent. lib. 2. ca. 2
Pſal. 117.
Euſeb. li. 4. hiſt. ca. 15.
In orat. funebr. Cæſarij fratris.
In Epiſt. ad Rom.
Pontius in vita.
Euſeb. li. 4. cap. 14.

Alioqui ita hortatur ſuos D. Cypria. *Vos, fratres chariſſimi, pro diſciplina, quam de mandatis Dominicis à me ſemper accepiſtis, & ſecundùm quod me tractante ſæpiſſimè didiciſtis, quietem & tranquillitatem tenete: ne quiſquam veſtrûm aliquem tumultum de fratribus moueat,* *aut*

In Epiſt. vltima.

aut vltrò ſe gentilibus offerat: apprahenſus enim & traditus loqui debet; ſi quidem in nobis Dominus poſitus illâ horâ loquatur, qui nos confiteri magis voluit, quàm profiteri. In Apologia de fuga ſua, ante medium.
Sic & S. Athanaſ. *Cùm, inq. ſcirent Sancti, dixiſſe Chriſtum; Cùm vos perſecuti fuerint in vna ciuitate, fugite in aliam. Et, Tunc qui in Iudæa ſunt, fugiant ad montes,* &c. Matth. 10. Matth. 24.
eiuſmodi tenuerunt ſua conuerſationis inſtitutum. Quæ enim nunc præcepit Dominus, eadem quoque ante ſuum in carne aduentum locutus eſt in Sanctis: & hoc inſtitutum homines ad perfectionem ducit. Nam quod Deus iuſſerit, id omnino faciendum eſt. Ideoq; & ipſum Verbum propter nos homo factum, non indignum putauit cùm quæreretur, quēadmodum, & nos, abſcondere ſe; & cùm perſecutionem pateretur, fugere, & inſidias declinare: cùm autem à ſe definitū tempus ipſe adduxiſſet, in quo corporaliter pro omnibus pati volebat, vltro ſeipſum tradidit inſidiantibus. Lucæ 4. Ioan. 8. Ioan. 18.
At verò ſancti homines, cùm hanc quoq; formam à Saluatore didiciſſent (ab ipſo enim & antea & ſemper omnes docebantur) aduerſus perſecutores, vt legitimè certarent, fugiebant, & ab illis quæſiti ſe abſcondebant. Cùm enim præſtituti ſibi à Diuina prouidentia temporis finem ignorarent, nolebant inſidiantibus ſe temerè tradere: ſed contra cùm ſcirent, quod ſcriptum eſt, in manibus Dei eſſe hominum ſortes, & Dominum mortificare, & viuificare: potiùs in finem vſque perſeuerabant, circumeuntes, vt ait Apoſt. in melotis, & pellibus caprinis, egentes, anguſtiati, in ſolitudinibus errantes, & in ſpeluncis, & in cauernis terræ latentes, quoad vel definitum tempus mortis veniret, vel qui tempus ipſum definierat Deus cum eis loqueretur, & inſidiantes cohiberet, aut certè perſecutoribus eos traderet, vtcumque illi placuiſſet. Hactenus Athanaſius. Pſal 30. 1. Reg. 2. Heb. 11.

Digitized by Google

MONITVM LIII.

Elegi vos de mundo, vt eatis, & fructum afferatis, & fructus veſter maneat.

Ioan. 15.

DVo ſignificantur. Primum, Magnitudo beneficij, quo quis ad Chriſtianiſmum (Religionem) vocatur. Alterum, quid illud beneficium à nobis exigat. Magnitudo beneficij potiſſimùm ex duobus intelligitur. 1. Ex ipſo mundo de quo quis
1. Ioan. 5. eligitur: *Mundus totus in maligno poſitus eſt*, inq. Ioan-
Eccl. 1. 2. nes. Ibi non niſi vanitas & afflictio ſpiritus: *ibi non*
De voc. gẽt. l. 1. c. 7. *minor miſeriarum quàm criminum multitudo*, ait S. Proſp. ibi pericula animarum, occaſiones peccatorum, ſcandala infirmorum, vt vno verbo dicam, omnium malorum pelagus. Quantum beneficiũ de mundo tam immundo eligi. 2. Ex ipſa Dei electione, quæ gratuita eſt, non ex noſtris meritis, ſed
Ber. Ser. 5. de Nat. ſola Dei gratia & voluntate. *Deus enim miſerendi cauſam ſumit ex proprio*, inq. S. Bern. *vlciſcendi magis ex alieno*. Hominis electio aliquod bonum reſpicit quod in eo cernitur, quod eligitur; non Dei, nullus dignior altero, omnes indigni. *Gratia Dei*, inq.
De pec. mer. lib. 1. cap. 21. S. Auguſt. *non tam mouet, cùm præſtatur indignis, quàm cùm æquè indignis alijs denegatur. Dedit ſemetipſum pro*
Galat. 1. *nobis*, ait Apoſt. *vt nos eriperet de præſenti ſæculo nequam*, id eſt, de medio vanorum & impiorum hominum.

Quod

Quod quidem fit in omnibus Chriſtianis bonis, qui ſeparantur animo, quia aliud volunt, aliud deſiderant, aliud faciunt: maximè autem in Religioſis, qui etiam corpore, conuerſatione ſeparantur. Vnde D. Gregor. Religionem tuto portui comparat, & religioſi in littore maris habitare dicuntur, vbi in tranquillitate poſiti, vidēt pericula, & naufragia hominum, in periculoſo ac turbulento mari huius ſæculi conuerſantium. De ſe ait Vincentius Lirinenſis, auctor inſignis libelli contra Nouatores: *Condidimus nos in portum religionis cunctis ſemper fidiſsimum, vt ibi & præſentis vitæ naufragia, & futuri ſæculi incendia vitare poſſemus.* In Morali. In præfat. lib. contra Nouat.

Sed quid hoc beneficium exigit? 1. Vt eatis, inq. Chriſtus; 2. Fructum afferatis. 3. Et fructus veſter maneat. Primū in affectibus ac deſiderijs intelligitur; ſecundū, in operibus virtutū omniū: Tertiū, in perſeuerantia. Primo ergo ire oportet; tota noſtra cogitatio, cura, conatus debet eſſe, proficere. Anima fertur deſiderijs, ſicut corpus pedibus. *Pondus meum, amor meus*, inq. S. Auguſt. *eo feror, quocunque feror.* Præcipitur Chriſtiano etiam in hac vita perfectio, etiamſi nemo eam in hac vita aſſequatur, eo quòd quotidie eò tendere & conari debeat. Sic ſtatus religionis, ſtatus dicitur perfectionis, non quòd religioſi omnino ſint aut eſſe debeant perfecti, oportet tamen eos præ alijs ad eam contendere, eò curas omnes & cogitationes conferre. Ad hoc enim aſſumuntur conſilia, vt faciliùs & perfectiùs impleantur præcepta, ſublatis per vota illis, quæ maximè perfectionem impedire ſolent. Lib. 13. conf. cap. 9. epiſt. 89. D. Thom. in Quodlib. 4. art. 23. in reſponſ.

2. Dicitur, vt fructum afferatis. Vocatur Chriſtianus, Religioſus, non ad otia, non ad volupta-

tes, non ad carnis cõmoda, ſed ad labores, ad opera ſancta; vt inq. fructum afferatis, id eſt, vt exerceatis vos in operibus virtutum omnium, caritatis, humilitatis, obedientię, manſuetudinis, caſtitatis, miſericordiæ, &c. Sponſa in Canticis ſollicita eſt de floribus & fructibus; *Fulcite*, inq. *me floribus, ſtipate me malis*. Per flores, cogitationes & deſideria ſancta intellige; per fructus, opera: Sicut enim flores, fructus præcedũt, ita cogitationes & deſideria, ipſos actus: illis fulcitur & ſuſtẽtatur anima, in huius vitæ miſeria. Chriſtus maledixit arbori habenti folia tantum, non fructus. Arbori infructuoſæ ſeruatur ſecuris & ignis. Inutiliter apparent flores, niſi etiam fructus ſequantur. Sed quid prodeſſet ſi vinea ſpem vuarum oſtenderet, ager ſpem ſegetis, arbor ſpem fructuum, in floribus & fructibus, ſi poſtea vel grandine, vel pluuiâ, vel tempeſtate deſtruerentur?

Cant. 2. ibi Ber.
Matth. 21.
Matth. 4. 7.

Hinc ſequitur, *Et fructus veſter maneat*. Perſeuerãdum ergo in opere bono vſq; in finem. *In Chriſtiano*, inq. Hiero. *nõ quæruntur initia, ſed finis*. Veſtis Põtificis longa vſq; ad talos eſſe debebat, ſic ornatus virtutũ eſſe debet cum perſeuerantia: ac in ſacrificijs, etiã cauda, quod extremũ eſt animalis, offerri iubebatur: Significatur quod omnem vitam Deo offerre & conſecrare debemus. *Totum exigit, qui totum fecit & dedit*, inq. Aug. Non deſunt bene ambulantibus difficultates & tẽtationes, à diabolo, qui non dormit; à carne, quę nondũ mortua eſt, à mũdo qui nõ tolerat diſſimiles animos. Sed dicendũ cum Propheta; *Dominus Deus fortitudo mea, & ponet pedes meos tanquam ceruorum*. De quibus pedibus & Dauid; *Qui perfecit pedes meos tanquam ceruorum*, vt

In epiſt. ad Furiam.
Ber. Epiſt. 78.
Leuit. 3.
Abac. 3.
Pſal. 17.
Aug in illum Pſal.

omnia

omnia huius ſæculi ſpineta occurrentia tranſilire poſſim. Scias, ait S. Bern. *Diabolum ſoli ſemper perſeuerantiæ inſidiari, quam ſolam virtutum nouit coronari.* Et alibi; *Tolle perſeuerantiam, nec obſequium mercedem habet, nec beneficium gratiam, nec laudem fortitudo. Denique non qui bene cœperit, ſed qui perſeuerauerit vſque in finem, hic ſaluus erit.* Sic D. Cyprianus de Confeſſoribus qui defecerãt ad Nouatianos; *Confeſsio*, inquit, *gloriæ exordium eſt, non meritum iam coronæ; nec perficit laudem, ſed initiat dignitatem. Cumq; Scriptum ſit, qui perſeuerauerit vſq; in finem, hic ſaluus erit: quicquid ante finem fuerit, gradus eſt, quo ad ſalutis faſtigium aſcenditur, non terminus quo iam culminis ſumma teneatur.*

Epiſt. 32. Epiſt. 129. Matth, 24. De vnit. Eccleſ.

Deinde talem fructum afferre debet Chriſtianus, qui maneat, etiam poſt hanc vitam, vel in ſe, vel in ſua mercede. Sic patientia non perit; non perit fides, non perit miſericordia, quia mercedem æternam habent. Charitas autem etiam in ſe manet; humilitas, obedientia, caſtitas, pax, &c. Fructus autem carnis, & mundi non manet, nec in ſe, nec in ſua mercede, niſi mala, & infelici. Sic Diuus Bern. in epiſt. ad Sophiam, ne moueretur vanitatibus ſæculi, & loquens de mundanis; *In morte*, inquit, *deponent omnia, te tua ſanctitas non relinquet: Opera enim illorum, ait Ioannes, ſequuntur illos.* Vnde impij ſerò queruntur apud inferos; *Quid nobis profuit ſuperbia? aut diuitiarum iactantia quid contulit nobis? Tranſierunt illa omnia tanquam vmbra.* Diuus Auguſtin. contra Iulia. loquens de concupiſcentia mala, quam perire dicit Ioannes; quam mali ſequuntur, boni ſuperare conantur. *Vt reſurrectionis tempore*, inquit, *non ſit omninò in viuente corpore, nec dolente, præmium eſt eorum, qui*

Epiſt. 113. Apoc. 13. Sap, 5. 1. Ioan. 2. Lib. 6. c. 5. in fine.

contra eam fideliter certarunt, qui languore ſanato, immortalitate ſanâ, & beatiſsimâ veſtientur. In eis verò qui non ad vitam reſurgent, non feliciter, ſed pœnaliter erit; non quia tunc ab ea quiſquam mundabitur, ſed quia tunc malis non in delectamenta excitabitur, ſed in tormenta vertetur.

MONITVM LIV.

Regreſſus eſt cum magna voce, magnificans Deum.

Luc. 17.

PEccatum lepræ comparatur, quod ea morbus ſit abominabilis, natura ſua inſanabilis, vniuerſalis; omnes partes corporis inficiés, & ad alios ſerpens: Sic & peccatum abominabile eſt coram Deo & Sanctis, non curatur niſi à ſupremo medico, totum hominem, animam & corpus inficit, alios quoque peccatori adhærentes; *Qui enim tangit picem, inquinatur ab ea*; *Et amicus ſtultorum ſimilis efficietur.* Sollicitus ergo eſſe peccator debet, vt citiùs à lepra peccati mūdetur. Mundatur autem per gratiam iuſtificationis, quæ duas habet partes, videlicet, operationem profectumque virtutum, ab initio conuerſionis, vſque ad conſummationem ſanctæ conuerſationis: & remiſſionem peccatorū, quâ à peccatis iuſtificari dicimur, ſiue cùm baptiſamur, ſiue cùm à ſacerdotibus abſoluimur, ſiue

Eccleſ. 13. Prou. 13.

cùm

cùm aliâ quauis ratione, peccatorum remiſſionẽ conſequimur. *Nam gratiâ Dei per Ieſum Chriſtum Dominum noſtrum quiſque liberatur & iuſtificatur, non ſolùm remiſſione peccatorum*, inq. D. Auguſt. *ſed priùs ipſius inſpiratione fidei, & timoris Dei, impartito ſalubriter orationis affectu & effectu, donec ſanet omnes languores noſtros, & redimat de corruptione animam noſtram, & coronet nos in miſeratione & miſericordia.* Sic vt iuſtificatio nihil aliud ſit, quàm continua quædam progreſſio, tam in operatione virtutum, quàm remiſſione peccatorum. *Quiſquis enim dixerit*, ait Conc. Carthag. & Mileuit. *gratiam Dei quâ iuſtificamur per Chriſtum ad ſolam remiſſionem peccatorum valere, quæ iam commiſſa ſunt, non etiam ad adiutorium, vt non committantur, anathema ſit.* Epiſt. 105. Pſal. 102. Can. 3.

Duo ſunt officia medicinæ, inq. S. Auguſt. *vnum quo ſanatur infirmitas, alterum quo ſanitas cuſtoditur: hinc infirmus, vt liberetur; ſanus ne corrumpatur, orat: ille vt à morbo euadat, remedium; hic ne in morbum recidat, tuitionem petit. Attendamus gratiam Dei*, ait idem Auguſt. *non ſolùm quâ fecit nos, verùm etiam quâ refecit: Cui debemus quod ſumus, illi debemus quia & iuſtificati ſumus. Nemo quaſi tribuat Deo, quia eſt; & ſibi tribuat quia iuſtus eſt; Meliùs eſt enim quod tibi vis tribuere, quàm quod illi. Melius eſt enim aliquid eſſe, quia iuſtus es, quàm quia homo es.* Vnde & ipſe in Confeſ. Deo gratias agens; *Gratiæ tuæ deputo*, inq. *quòd peccata mea tanquam glaciem ſoluiſti; gratiæ tuæ deputo, & quæcunque non feci mala.* Et ad ſanctas Virgines; *Deputate, ait, vobis omnino dimiſſum, quicquid mali à vobis non eſt illo regente commiſſum.* In Pſal. 7. In Pſal. 144. Lib. 2. ca. 7. De S. Virg. cap. 40.

Hoc donum iuſtificationis diligenter apud ſe expendat peccator; Cogitet nullum tam graue

eſſe peccatum quod non poſſit facere, ſi Dei gratia deſit; cogitet venia peccatorum cōceſſa, tot damnationis titulos eſſe eraſos, cogitet quid ſit dānatio, videlicet, inęternū Diuino cōſpectu, in quo totum eſt hominis bonū, priuari, atque ſempiterno igne ardere; cuius dānationis reatus vel vno peccato mortali incurritur. Pro tam ingēti ergo beneficio gratias agere debet Deo per Chriſtū, qui ſanguinem ſuū effudit in remiſſionē peccatorū, & vt iuſtitia legis impleretur in nobis. Atq; *in hoc maxime* inq. Aug. *cōſtitutus eſt Dei cultus, ſeu pietas,* (quā Sapientiā vocat Propheta) *vt anima ei nō ſit ingrata. Vnde & in ipſo veriſsimo & ſingulari ſacrificio Domino Deo* noſtro gratias agere admonemur. Hinc etiam cantica illa laudis & gratiarū actionis frequentantur in Eccleſia, Magnificat, Benedictus, Te Deū laudamus, &c. *Quid enim melius & animo geramus, & ore promamus, & calamo exprimamus quàm Deo gratias? Hoc nec dici breuius, nec audiri lætius, nec intelligi gratius, nec agi fructuoſius poteſt*, inq. D. Aug. Idem de Donatiſtis loquēs; *Hi*, ait, *inſultare nobis audent, quia fratres, cùm vident homines, Deo gratias dicūt. Quid eſt, inquiunt, Deo gratias? Itane ſurdus es, vt neſcias quid ſit Deo gratias? Qui dicit Deo gratias, Deo gratias agit. Vide ſi non debet frater Deo gratias agere, quando videt fratrem ſuum. Non enim eſt locus gratulationis, quando ſe inuicem vident, qui habitant in Chriſto?*

Matth. 26. Rom. 8. De ſpir. & lit. cap. 72. Iob. 28. Epiſt. 77. In pſal. 132

Nihil ita diſplicet Deo, inq. D. Ber. *præſertim in filijs gratiæ, in hominibus cōuerſionis, quàm ingratitudo; Ventus eſt vrens, ſiccās ſibi fontē pietatis, rorē miſericordiæ, fluētā gratiæ.* Hinc Chriſtus in Euāgelio; *Qui habet*, id eſt amat id quod habet, de eo gratias agit, *dabitur ei*, amplius imò, *abūdabit*. Hinc qui orat orationē à gratiarum actio-

Ser. 51. in cant. Matth. 13. Aug. ſer. 120. in Nou.

Digitized by Google

actione debet incipere, vt fiat idoneus qui plura accipiat. Hoc docuit Chriſtus, orationē ſuā nobis tradens; *Pater noſter*; quæ præfatiuncula, gratiarum actio eſt, vt ait D. Cypr. quod nos è filijs diaboli & iræ fecerit filios Dei & gratiæ. *Qui autē nō habet*, inq. Chriſtus, nō magnificat id quod habet, nō agit de eo gratias, *& quod habet, auferetur ab eo*. Sic de Philoſophis ait Apoſtolus; *Cùm cognouiſſet Deū, nō ſicut Deū glorificauerūt, aut gratias egerūt, & obſcuratū eſt cor eorū.* Sic *mittit Deus operationē erroris ijs, qui charitatē veritatis nō receperunt*, nec de eo gratias egerunt. Vnde rectè monet D. Aug. *Grati ſimus ex eo quod habemus, vt addatur quod nō habemus, & nō perdamus, quod habemus.* Et S. Proſper; *Nunquā ceſſemus à gratiarū actione, quia inter ſecūda vita huius & aduerſa, quibus gemina ſemper tētatione pulſamur; ſi proficimus, inde alimur; ſi ſtamus, inde ſubſiſtimus; ſi recidimus, inde reparamur.*

In orat. Dom. Ibidem. Rom. 1. 2. Theſ. 2. De verb. Apoſt. ſer. 16. In epiſt. ad Demetriad.

Vt etiam hoc addamus, Lepra rectè etiam hęreſim, ſeu falſam doctrinā ſignificat. 1. Quia in erronea doctrina vera falſis ſunt permiſta; quemadmodum in leproſis eſt colorū varietas. 2. Quod hæretici vitiū ſuū abſcōdere nō poſſint, ſed pro ſumma peritia, imperitā ſuā in lucē proferunt, & iactantiā ſermonis oſtētant. 3. Ob contagioſam peſtē & corruptionē malę doctrinæ è caſtris Domini recedētis, vnde vitandos diligenter monet Scriptura. Hi leproſi ad Sacerdotes Eccleſiæ mittendi, vt ſanētur ac in fide vera inſtruātur. Proponit enim Scriptura nobis primū Eccleſiā, Eccleſiæq; doctores, vt deinde per eos doctrinam veritatis accipiant. Sic enim per Iſaiam; *Erit*, inq. *præparatus mons domus domini in vertice montium, & fluent ad eam omnes gentes, & dicent; Venite, aſcendamus ad montem Domini,*

Vide Aug. l. 2. quæſt. Euāg. c. 20. Iſaiæ 2.

& ad domum Dei Iacob, & docebit nos vias ſuas. En priùs vident domum Dei Iacob, & dum ad eam venerunt, diſcunt doctrinam Dei. Similiter teſtatur Apoſtolus *Eccleſiam eſſe ſedem veritatis*, (vnde ſcilicet veritas petenda eſt) & *Paſtores & Doctores datos, vt*
1.Tim. 3. Epheſ. 4. *non ſimus paruuli fluctuantes, & circumferamur omni vento doctrinæ.* Ipſi quoque Petro à Domino pro-
Lucæ 22. miſſum eſt, *quod cōfirmaret fratres ſuos, ne à Satana agitentur, velut in cribro triticum*; in quo per agitationem paulatim vniuerſum pollen excernitur, remanentibus tantùm furfuribus. Ita diabolus voluit diſcipulos amittere omnem florem fidei, & religionem, remanereque eis tantum vanas quaſdam ſuperſtitiones. Sed tunc orante Chriſto indefectibilis fides vni Petro conceſſa eſt; & hâc viâ omnibus Chriſti diſcipulis prouiſum: ipſo videlicet Petro confirmaturo Dei inſtitutione omnes fratres ſuos.

Matth. 16. Epheſ. 4. Cuſtoditur ergo Eccleſia in fide, per primum Paſtorem, de quo dictum eſt; *Super hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduerſus eam*: & per *alios paſtores & doctores, quos dedit Chriſtus ad conſummationem ſanctorũ, in opus miniſteriȷ̃, ad ædificationem corporis Chriſti*, &c. Illi ergo conſulendi, illi audiendi. Nec reſpiciẽdum in facies hominum, ſiue, quòd multi Paſtores impij ſint; *Eò*
Aug. Epiſt. 166. *quòd de Præpoſitis malis plebem ſecuram fecerit cæleſtis magiſter, ne propter illos doctrinæ ſalutaris cathedra desereretur, in quâ coguntur etiam mali bona dicere; Neque enim ſua ſunt quæ dicunt, ſed Dei, qui in cathedra vnitatis doctrinæ poſuit veritatis*; idque propter Eccleſiam: vt
Ioan. 16. pote, quæ precibus ſuis à Deo impetrat, vt ſicut promiſit, per miniſterium Paſtorum ſe omnem veritaſ-

ritatem doceat. Rectè igitur ob hanc fidei cuſtodiam, vocat Paulus *Eccleſiam, columnam & firmamentum veritatis.* 1. Tim. 3.

MONITVM LV.

Tunc qui in Iudæa ſunt, fugiant ad montes.

Matth. 24.

ABominatio deſolationis iuxta Hieron. *Intelligitur omne dogma peruerſum*; & rectè; eſt enim res quam inprimis abominari debemus. Omnia quidem peccata deteſtanda, ſed maximè infidelitas, hæreſis, quę periculoſiſſima peccatorũ. *Facit infidelitas,* inq. D. Proſp. *vt tota vita ſit iniquitas; vbi enim non eſt agnitio æternæ veritatis, falſa virtus eſt, etiam in optimis moribus.* Quod dicitur, vel ob pleraſque ac præcipuas vitæ partes, quomodo in Script. dicitur, *totus mundus in maligno poſitus*; vel ob eam vitam quę infideliter agitur; ſic Apoſtolus; *Infidelibus nihil eſt mundum. Sodomitæ homines peſſimi erant, & peccatores corã Domino nimis,* inq. Scriptura, quos ideo Dominus ſubuertit, miſſo è cælo igne & ſulphure; ſed & cuncta terræ virentia ac viuentia. Peiores ijs ſunt qui veritati reſiſtunt. Hinc Chriſtus in Euãg. *Terræ Sodomorũ remiſsius erit in die iudicij,* quàm illi ciuitati quæ veritatẽ reſpuit. Hinc per antonomaſiã Peccatum vocatur; *Peccatum peccauit Ieruſalẽ,* ait Ierem. *propterea inſtabilis facta eſt*; & Chriſtus de Iudæis; *Si nõ veniſſem, & locutus fuiſſem eis, peccatum non haberent.*

Lib. 4. in Matth. — Sent. 106. — 1. Ioan. 5. — Tit. 1. — Gen. 13. — Matth. 11. — Threno. 1. — Ioan. 15.

Vocatur autem abominatio deſolationis, quia ſecũ adfert deſolationem. 1. Temporalem; audiamus Vincentium Lirinenſem de hæreſi Ariana, quantum ea calamitatũ inuexerit: *Tempore Arianæ perfidiæ ſatis ſuperq́; monſtratum eſt*, inq. *quantum inuehatur calamitatis, nouelli dogmatis inductione. Tunc ſiquidem nõ ſolum parua res, ſed etiã maxima labefactata ſunt, nec enim tantum affinitates, cognationes, amicitiæ, domus, verumetiam vrbes, populi, nationes, prouinciæ, vniuerſum poſtremò Romanum imperium funditus cõcuſſum & emotum eſt. Tunc temeratæ coniuges, depopulatæ viduæ, prophanatæ virgines, monaſteria demolita, diſturbati clerici, acti in auxilium ſacerdotes, oppleta ſanctis ergaſtula*, &c. *Atque hæc omnia non aliam ob cauſam, niſi vtiq; dum bene fundata antiquitas, ſceleſtâ nouitate ſubruitur.* Quæ omnia, fortè etiam grauiora, per Caluinianam perfidiam inuecta tot regnis, Galliæ, Angliæ, Scotiæ, Belgio, &c. nemo ignorat. 2. Adfert etiam deſolationẽ ſpiritualem, dũ ea aufert, quibus excoluntur corda hominũ, vt fructus bonorum operũ proferãt, vt eſt fides, veritatis prædicatio, Sacrificiũ, Sacramenta, &c. quibus priuati homines, quid niſi ſpinas ac tribulos pariũt omniũ errorũ, ac vitiorũ?

Cont. Nouator.

Infelix lolium, & ſteriles dominantur auenæ, vbi illa deſunt. Atque hæc eſt peſſima deſolatio ac vaſtitas patriæ, etſi tẽporaliter abũdaret omnibus. Vnde pro maxima plaga minatur Dominus populo Iudaico, quòd *ſedebũt multos dies abſq; Deo vero, Sacerdote, doctore, Sacrificio, lege.* Et tres pueri in camino ignis, hoc vnicè deplorabant, quòd *non eſſet Dux, neq; Propheta, neq; Sacrificium, neq; oblatio quibus miſericordiam à Deo inuenirent.*

2. Paral. 15. Ozeæ 3. Dan. 3.

Additur in Euãg. *ſtamẽ in loco ſancto.* 1. quia hære-

ſis

ſis ſe pro veritate gerit, hæretici pro veritatis doctoribus; ſua cōuenticula, ſanctam Chriſti Eccleſiam dicunt:& ſub hoc prętextu ſincerā doctrinā, & verā Eccleſiā impugnāt. *Aſſerūt*,inq.D.Cypr.*noctē pro die, interitū pro ſalute,deſperationē ſub obtētu ſpei, perfidiam ſub prætextu fidei, Antichriſtum ſub vocabulo Chriſti,vt dū veriſimiliter mentiūtur,veritatem ſubtilitate fruſtrentur.* *Nuſquā diabolus apertā frōte ſe prodit*,ait S. Hiero.Venena nō dantur;niſi melle circumlita,& *vitia nō decipiūt,niſi ſub ſpecie vmbraq; virtutum.*Sic miniſtri tenebrarum, transfigurant ſe in angelos lucis,cùm ſint hoſtes Dei,*peſtes & lues fidei, ſerpentis ore fallentes,& corrumpendæ veritatis artifices.* De vnit. Eccleſ. In vita Malchi.& ad Lætam. 2.Cor, 11. Cypr. de vnit Eccl.

2.Stat hæreſis in loco ſancto,quia Deo ita permittēte propter peccata hominū,per fas nefaſque inuadūt,occupāt loca Sācta,Templa,Monaſteria, Oratoria,&c.à Catholicis & pro Catholicis extructa ac fundata:ibiq; ſua venena falſitatis mortifera ſpargūt,vbi dulce veritatis pabulū hominibus antè pręebatur;ibi diabolo per omnia ſcelera & impietates ſeruiunt, vbi Deo debita ſeruitutis obſequia à Catholicis pijſſimè exhibebantur: ibi nunc homicidæ,& latrones animarum crudeliter graſſantur, vbi veri Epiſcopi ac Paſtores æquis legibus populum Dei moderabantur.

Sed quid illo rerū ſtatu faciēdū,vt quis in vera fide ac pietate permaneat? *Tūc*.inq.Chriſtus,*qui in Iudæa ſunt,fugiant ad montes.* In Iudæa, id eſt, in Eccleſia,vbi eſt vera confeſſio & laus Dei,vbi laudatur de bonis tanquā bonus,de malis tanquā iuſtus.Lia pariēs quartū filiū,ait,*Nūc cōfitebor Domino,ideo vocauit eū,Iudā*; ad quē etiam Iacob eius pater, in typo Chriſti;*Iuda te laudabunt fratres tui.* *Fugiant ad montes*: Gen. 29. Gen.49. 1.intelligi poteſt dictū,pro generali remedio & ſolatio

latio in omni tribulatione, vt cõſolemur ſpe mercedis quam in montibus cæleſtibus exſpectamus, illam ſemper ante oculos habentes. *Bonum eſt*, inq. Propheta, *cum ſilentio præſtolari ſalutare Dei.* Sic reſpexit in futuram remuneratioñe, Moyſes, Dauid, Tobias, Paulus, & alij Sancti. Sed penitiùs ſcripturam inſpiciamus; Quando ea loquitur de hæreſi, benè monet, fugereq; primò quidem, animo eam deteſtantes, in nullo conſentientes. Sic fugienda peccata omnia; atque hæc fuga ſemper neceſſaria. Secundò, etiam corpore, quantum fieri poteſt, ob graue periculum, quod ex ea imminet; *Serpit enim vt cancer.* Hinc diligenter monet D. Cypria, tali peſte infectos, omnino *ab auribus & latere arcẽdos.* Vnde Sapiens; *Sepi aures tuas ſpinis, & linguam nequam noli audire.* Et Dominus in Euãg. *Eſtote prudentes ſicut ſerpentes*; vtramque aurem obturant contra incantatorem. Tempore Machabæorum fideles relictis vrbibus ad montes & loca deſerta fugiebant, *ibiq; inter feras vitam agebant, fœni cibo victitantes, ne participes eſſent coinquinationis. Melius eſt locum mutare*, inq. S. Hiero. *quàm fidei veritatem, ædificiorum & manſionis amœnitatẽ amittere, quàm malorũ cõmunione maculari*. Et rurſum; *Melius eſt panẽ mẽdicare, quàm fidẽ perdere.*

Threnor. 3. Heb. 11. Tob. 3. Pſal. 118. 2. Tim. 4. 2. Tim. 2. De vnit. Eccleſ. Eccleſ. 28. Matth. 10. 2. Macha. 5. In epiſt. ad Riparium Præſbyt. In epiſt. ad Apronium.

Fugiendum verò docet eſſe *ad montes*, id eſt, Eccleſiæ Paſtores, antiquę fidei teſtes concordiſſimos; quorum multitudinem cũm contra Iulianum commemoraſſet Auguſt. eorum authoritate ita eum premit; *Hos de alijs atq; alijs tẽporibus & regionibus, ab oriente, & occidente congregatos vides; non in locum quò nauigare cogantur homines, ſed in librũ qui nauigare poſsit ad homines. Quantò tibi eſſent iſti iudices optabiliores, ſi teneres Catholicam fidẽ, tantò tibi ſunt terribiliores;*

Lib. 2. cont. Iulia. c. vlt

biliores,quia oppugnas Catholicam fidem: quã in lacte ſuxerũt,quam in cibo ſumpſerunt,cuius lac & cibum paruis magniſq; miniſtrauerunt,quam contra inimicos etiam vos tunc nondum natos, apertiſsimè & fortiſsimè defenderũt. Talibus poſt Apoſtolos,ſanctæ Eccleſiæ plantatoribus,rigatoribus,ædificatoribus,paſtoribus,nutritoribus creuit: ideo ad prophanas voces veſtræ nouitatis expauit.

Rurſum commemoratis notabilium aliquot Epiſcoporũ ſentẽtijs in Pelagiani dogmatis damnatione conſentientibus; *Ecce,*inq.*quo te introduxi. Cõuentus Sanctorum iſtorũ, non eſt multitudo popularis; non ſolùm filij,ſed & patres Eccleſiæ ſunt.* Ex *illo numero ſunt de quibus prædictũ eſt; Pro patribus tuis nati ſunt tibi filij, conſtitues eos principes ſuper omnẽ terrã. Ex qua filij generati ſunt,vt hæc diſcerent; eius patres facti ſunt, vt docerẽt. Quid eſt,quod vos gaudere iactas,quòd iſta veritas, quã tu errorẽ putas, vel putari cupis,de tanta multitudine,aſſertorẽ non poteſt inuenire? quaſi parua ſit eius aſſertio, quòd in hoc fidei firmiſſimo atq; antiquiſſimo fundamẽto,ipſa toto orbe diffuſa non à ſe diſcrepat multitudo?* Et alibi; *Iſti E*piſcopi,inq.*ſunt docti,graues,ſancti,veritatis accerrimi defenſores, aduerſus garrulas vanitates. In quorum ratione, eruditione,libertate,quæ tria bona iudici tribuiſti, nõ potes inuenire,quod ſpernas. Si Epiſcopalis Synodus ex toto orbe congregaretur,mirũ ſi tales illic poſſẽt facilè ſedere tot,quia nec illi vno tẽpore fuerunt.* Hactenus Aug.clarè demõſtrans,quãti apud omnes Eccleſiæ filios põderis eſſe deberet,ſanctorũ patrũ atq; paſtorum in aliquo religionis dogmate conſenſio. Sequitur in Euang.

Lib 1.ca.7. cont. eund.

Pſal. 44.

Lib. 2. cap. vlt. cont. eund.

Et qui in tecto,non deſcẽdat tollere aliquid de domo ſua. In tecto ſunt Chriſtiani,quorũ cõuerſatio in cælis eſt,qui cæleſtia cogitant. *Sicut paſſer ſolitarius in tecto.* Sunt ſpirituales,inq. Aug. *qui domum carnalẽ calcãt,* ſiue,

pſal. 101. In pſal. 83.

Digitized by Google

ſiue, qui ſubiectam ſibi carnem habẽt, *qui exercent pennas in virtutibus huius temporis, fide, ſpe, & charitate*, qui gemũt in ſua peregrinatione (eſt enim querula vox paſſeris), & eſt auis incauta, inſtabilis, facilè capitur, ſic & anima, niſi Deus iuuet Sub tecto ſũt, qui carni ſubijciũtur. Mens eſt, quæ ſuperioribus intendit; Domus eius, corpus eſt: & ille tollit aliquid de domo ſua, qui terrenis ſiue corporeis cupiditatibus tenetur. Huiuſmodi hominibus periculoſa eſt perſecutio, facilè aliquid mali faciunt, vt terrena bona, quę amãt, vel retineãt, vel conſequãtur. *Serpẽti terram ſecundùm Dei ſententiã deuorãti præda & cibus fiunt*, inq. D. Cypr. *qui terrenis cupiditatibus inhærent*. Oportet contẽnere corpus, & quæ ad illud pertinent & imitari aſtutiam ſerpẽtis, *vt ſcilicet, pro capite noſtro, quod eſt Chriſtus, corpus potiùs perſequentibus offeramus, ne fides Chriſtiana, tanquam caput necetur in nobis, ſi parcentes corpori, negemus Deum.*

Gen. 3. De Lapſ.

Matth 10. Aug. de doct. Chriſt. li. 2. cap. 16.

Et qui in agro, nõ reuertatur tollere tunicã ſuã. In agro eſt, vel qui populũ paſcit, regit; vel quilibet Chriſtianus qui in Eccleſia eſt, quæ ſæpe in Script. dicitur ager Domini, qui à Domino compluitur, & excolitur; quẽ & ipſe homo, Dei gratia adiutus, excolere debet in ſeipſo ſeminãdo virtutes, extirpãdo lolia; *Nõ ſeres agrũ tuũ diuerſo ſemine*: puræ debent eſſe herbæ, quæ creſcũt in agro Domini, non permiſtæ malis. *Felix illa conſciẽtia*, inq. Hiero. *in qua nullus alius verſatur amor, præter amorem Dei.* Chriſtianus veterẽ hominẽ exuit, (in hoc etiã imitatus ſerpẽtis prudentiã), & induit nouũ, ipſum videlicet, Chriſtum, eius vitam ac mores. Is ergo reuertitur tollere tunicam ſuam, qui propter perſecutiones vel tentationes huius vitæ, redit ad vitam antiquam ſæcu-

Leuit. 19.

Aug. de doct. Chriſt. Ibid.

ſæcularem, quam reliquit.

De hac tunica Iudas Apoſt.in epiſt. *Odientes eam, qua carnalis eſt, maculatã tunicã.* Et Spõſa in cãt. *Laui pedes meos, quomodo inquinabo illos? Exſpoliaui me tunicâ meâ, quomodo induar illâ? Quæ noua facta ſũt,* ait S.Leo, *non redeant ad inſtabilẽ vetuſtatẽ, & nõ omittat opus ſuũ, qui manum ſuam miſit ad aratrum; ſed ad hoc attendat quod ſerit, nõ ad id reſpiciat, quod reliquit. Melius erat illis nõ cognoſcere viã iuſtitiæ, quàm poſt agnitionẽ, retrorſum cõuerti ab eo quod illis traditũ eſt ſãcto mãdato,* &c. Vxor Loth reſpiciẽs in ſalem cõuerſa, *hominibus fidelibus.* inq.S.Aug. *quoddã præſtitit cõdimentum, quo ſapiãt aliquid, vnde illud caueatur exemplũ.* Dicit Apoſtolus, *quæ retrò ſunt,* id eſt quæ reliqui, *obliuiſcor.* Nõ obliuiſcebantur ollas carniũ Iſraelitæ quas reliquerãt in Ægypto, & grauiter puniti ſunt. *Reuocandus eſt animus,* ait D.Proſp. *à recordãdis cũ quadã delectatione præteritis, ne ſurrepente concupiſcentiá, redeamus corde in AEgyptum.*

Iudas in epiſt
Cant. 5.
Ser. 1. de re ſur.
2. Pet. 2.
Lib. 16. ciuit. cap. 30.
Philip. 3.
Sent. 208.

Væ autẽ prægnãtibus & nutrientibus in illis diebus. Per prægnantes, intelligit Chryſoſt. Eccleſias quæ occupãtur catechiſando infirmos; nutrẽtes quæ occupãtur infirmos fouẽdo, quibus videlicet adhuc lacte opus eſt, nondũ idonei ſunt ad ſolidũ cibum. Infirmis væ, quia nõ ſentiẽt mala. Eccleſijs vę, propter dolorẽ quẽ habent, quando illi pereunt; & ſi negligentiâ catechiſantiũ vel fouentiũ pereãt, etiã illis væ, propter pænã futuri ſeculi, quâ afficientur. Spiritualiter etiã intelligit Aug. ſed *per prægnãtes intelligit eos, qui ſpe intumeſcũt; lactantes, eos qui iam adepti ſũt, quod cõcupierunt. Etenim mulier prægnãs in ſpe tumet filij, nondũ videt filiũ; qui autẽ lactat, amplectitur quod ſperabat.* Per prægnãtes ergo intelligit concupiſcẽtes, qui non habẽt, ſed res huius vitæ concupiſcũt; nu-

In hunc locum Matth.
In Pſal. 39.

trien-

Coloſ. 3. triẽtes, qui fruũtur rebus huius vitę, habẽt & amãt. *Mutandum eſt cor*, inq. Aug. *leuandum eſt cor, non habitandum hic corde. Monet Apoſt. Quæ ſurſum ſunt quærite, quæ ſurſum ſunt ſapite, non quæ ſuper terram. Imprægnari vis, hinc imprægnare: ipſa ſit ſpes tua, certus erit partus tuus, non erit abortiuus; non temporalis; amplecteris, quod pepereris in æternum. Sic enim per Iſaiam dicitur; Concepimus, & parturiuimus, & peperimus ſpiritum ſalutis.* Iſaiæ 26.

MONITVM LVI.

Simile eſt regnum cælorum theſauro abſcondito in agro.

Matth. 13.

REgnum cælorum aliquando ipſa Eccleſia, & ipſi Chriſtiani intelliguntur, in quibus Deus regnat; aliquãdo fides & iuſtitia, per quæ Deus in eis regnat. Vnde Paulus, *Regnũ Dei eſt iuſtitia*, &c. Et, *Regnum Dei intra vos eſt*, ait Chriſtus. Hic commodè regnũ Dei intelligitur fides ipſa, & iuſtitia. Quę theſaurus dicitur; ob pretioſitatem; *Nam omnia quæ deſiderantur*, inq. Sap. *Sapientiæ non valent cõparari, pretioſior eſt cunctis opibus*, &c. Et apud Iob, *præfertur omni auro & argento, & omni lapidi pretioſo.* Abſconditus autem dicitur, quia eius pulchritudo & pretium ignoratur. Sicut dicit idẽ Propheta, de Sapientia, quã dicit eſſe pietatẽ, cultum, & timorẽ Dei. *Neſcit homo pretium eius, abſcondita eſt ab oculis hominũ, nec inuenitur in terra ſuauiter viuentiũ.* Latet ergo impios & infideles imò ab eis ridetur & contemnitur. *Habet iuſtitia formam ſuam*, ait S. Auguſt. Cur ergo non amatur, cùm naturâ rerum pulchrarũ appetentes ſimus?

Rom. 14. Lucæ 17. Prou. 3. Iob. 28. & 23. In pſal. 32. conc. 1.

ſimus? vt inq. S. Baſil. Reſpondet Aug. *Oculos quærit, accendit amatores ſuos, Martyres eam viderunt, qui ſæculum calcantes, ſanguinem pro ea fuderunt. Quid amabant, quando iſtis omnibus renuntiabant? Non enim illi non erant amatores: aut hæc vobis dicimus, vt non ametis; amate, ſed illam pulchritudinem, quæ cordis oculos quærit.* &c. In reg. fuſius diſput. cap. 2.

Oculos iſtos habuit Propheta Moyſes, qui improperium Chriſti maiores diuitias æſtimauit omni theſauro Aegyptiorum, ideo illud huic prætulit. Dicebat Propheta Dauid, *Hæreditas mea præclara eſt mihi*, id eſt, iuſtitia, caritas, patientia, humilitas, cæteræque virtutes, quas Chriſtus ſuâ morte mihi promeruit, & legauit; *Mihi*, inquit, *præclara eſt*, non impijs, qui eam non vident. Et ſtatim addit; *Benedicam Dominum, qui tribuit mihi intellectum*, vt videlicet, eius pretium ac dignitatem videam ac cognoſcam. Cæcus erat Tobias, corpore, tamen iuſtitiæ pulchritudinem oculis animi videbat, ideoque eam filio diligenter commendabat, pretium eius demonſtrans, vtque eam pararet; ac ſeruaret vehementer cohortabatur. Sic & S. Agatha, cùm ei Præſes diceret, non te pudet nobili genere natam, humilem & ſeruilem Chriſtianorum vitam agere? *Multò*, inquit, *præſtantior eſt Chriſtiana humilitas, & ſeruitus, Regum opibus ac ſuperbiâ.* Hebr. 11. Pſalm. 15. Tob. 4. In Vita.

Hinc tam grauiter punit Deus peccatores, quòd rem tam pretioſam contemnant vel negligant, amore turpis lucri, momentaneæ voluptatis, volaticę gloriæ, &c. quomodo prophanus Eſau primitiua ſua, propter quæ eximijs priuilegijs gaudebat, ob modicam eſcam. Puer aurum, gemmam Hebr. 12.

Digitized by Google

contemnit, quia pretium eius ignorat: ſi pomulum, vel vile aliud offeras, auro & gemmæ præponit. Plerique puerilem ſenſum habent, quia res iuſto pretio non æſtimant: temporalia & corporalia habent in deſiderio, ſpiritualia & æterna in faſtidio. Contra quos Apoſtolus, *Nolite pueri effici ſenſibus*, id eſt, iudicio, intelligentiâ, diſcretione: *Sed malitiâ paruuli eſtote. Ille iuſtè & ſanctè viuit*, inquit S. Auguſt. *qui rerum integer æſtimator eſt*, iudicando, diligendo: qui *ſeparat pretioſum à vili*: qui vt animal mundum, *fiſſas habet vngulas; qui exercitatos habet ſenſus ad diſcretionem boni & mali*. Dicit D. Proſp. quod *boni latent, quia bonum ipſorum in occulto eſt, nec viſibile eſt enim, nec corporale* quod diligunt, & tam merita ipſorum in abſcondito ſunt, quàm præmia.

2. Cor. 14.

De Doct. Chriſt. lib. 1. cap. 27.

Sent. 201.

Duplex autem habent præmium, vtrumque occultum: primum, præſens eſt, pax conſcientiæ, gaudium ſpiritus, quod multò ſuauius eſt, quã quoduis aliud. De quo & Auguſt. *Tu qui veram requiem, quæ poſt hanc vitam Chriſtianis promittitur, quæris, etiam hîc eam inter amariſſimas huius vitæ moleſtias, ſuauem iucundamq; guſtabis, ſi eius qui eam promiſit, præcepta dilexeris. Et citò ſenties dulciores eſſe fructus iuſtitiæ quàm iniquitatis, & verius atq; iucundius gaudere hominem de bona conſcientia inter moleſtias, quã de mala inter delitias*. Certè D. Aug. Dei ſuauitatem, & virtutis amœnitatem videre ac guſtare incipiens. (*omne enim quod habemus bonum, guſtus eſt Domini*; ait S. Hiero.) clamat; *Serò te amaui, ſerò te amaui. O tardum gaudium meum. Domine, quis ſimilis tibi?* Nullibi enim tantam ſuauitatem, gaudium, voluptatem ſenſerat, quàm ſub iugo Domini. Exclamat Dauid; *Quàm magna multitudo dulcedinis tuæ Domine, quam abſcondiſti*, id eſt, abſconditè

De catech. rudib. c. 16.

In Confeſ. lib. 10. c. 27. & alibi.

In epiſt. ad Cteſiph.

Pſalm. 30.

ſconditè ſiue occultè das, *timentibus te.* Eſt enim *manna abſconditum*, de quo in Apocal. *Homo impius*, inquit S. Auguſt. *ſi dicat, vbi eſt iſta multitudo dulcedinis: Reſpondebo, Quomodo tibi oſtendam, qui palatum de febre iniquitatis perdidiſti? Mel ſi non noſſes quàm bene ſaperet, non clamares, niſi guſtaſſes: palatum cordis non habes ad hæc bona guſtāda, quid tibi faciam? quomodo oſtendam? Non eſt cui dicam, Guſtate, & videte quoniā ſuauis eſt Dominus.* Etiam propterea dicitur Deus abſconditus, & habitare in nube & caligine, propter lætitiam & ſuauitatem abſconditam, & occultam ſpem quam operatur, & per quam habitat in cordibus fidelium, quorum ab impijs videntur cruces, ſed non vnctiones, vnde miſeri reputantur. Aug in illum Pſalm. Apoc. 2. Pſalm. 33. Iſaiæ 45. Pſalm. 96.

Futurum etiam ſanctorum præmium occultum eſt, non niſi per fidem cernitur, & per ſpem habetur. *In homine autem carnali*, ait D. Aug. *tota regula intelligendi, eſt conſuetudo cernendi. Quod vident credunt, quod non vident, non credunt.* Hinc quia inuiſibilia & futura ſibi promittunt Chriſtiani cōtemnentes præſentia, & quæ ante oculos ſunt, tanquā inſani & ſtulti ab impijs deſpiciebantur. *Fides autem vera*, ait D. Leo, *id ſuper omnia diligit, quod nullo ſenſu corporis attingit*. Et de fide dicitur, *Inuiſibilem tanquam videns ſuſtinebat*. Dicebat Propheta *Tanquam prodigium factus ſum multis. Vnde? quia credo, quod non video*. Quia contempſi præſentia, ſperaui futura. Sed vnde hoc? Sequitur: *Et tu adiutor fortis*, vt videlicet, fierem prodigium, vt fugerem ea quæ mundus admiratur, & inſana putarem. Et niſi Dominus adiutor eſſet, talia prodigia non fierent. *Magnarum hic vigor eſt mentium*, inquit Leo, *& valdè fidelium lumen animarum, incunc-* Serm. 70. in Nou. Proſp. Sent. Serm. 11. de paſſ. Hebr. 11. Pſalm 70. & ibi, D. Auguſt. Serm. 2. de Pentec.

tanter credere, quæ corporeo non videntur intuitu, & ibi figere deſiderium, quo nequeas inferre conſpectum.

Infideles & impij, animam aut crediderunt mori cum corpore; in quorum perſona dicit Iſaias; *Comedamus & bibamus, cras enim moriemur.* Et Salomon; *Quis nouit ſi ſpiritus filiorum Adam aſcendat ſurſum? Vnus eſt interitus hominis & iumentorum, & æqua vtriuſque conditio: ſicut moritur homo, ſic & illa moriuntur. Similiter ſpirant omnia, & nihil habet homo iumento amplius.* Et rurſum: *Non eſt qui agnitus ſit reuerſus ab inferis; quia ex nihilo nati ſumus, & poſt hoc erimus tanquam non fuerimus:* Aut, inquam, hoc crediderunt, aut ſuſpicati ſunt tantùm aliquid de futura vita, quomodo multa fabuloſa crediderunt. Aut ſi & animam, immortalem cognouerunt pauci aliqui Philoſophi, ſtabilem tamen beatitudinem in vita æterna, ei non inuenerunt: ad miſeriam quippe eam poſt aliquot ſæcula redire dixerunt. Corpori verò aliquod præmium eſſe repoſitum, nec ſuſpicati ſunt. Cùm ergo nihil nouiſſent de homine, niſi quod in hoc ſæculo videbant, manifeſtumque eis eſſet vniuerſa bona & mala præſentis ſæculi iuſtis & iniuſtis æqualiter euenire: hinc factum eſt, vt putarent aut nullum eſſe Deum, aut iniuſtum eſſe, aut non curare res humanas. *Vnde & corda eorum impleta ſunt malitiâ, & contemptu in vita ſua,* ſicut ait Sapiens. Qui verò prudentiores fuiſſe videntur, hoc vnum cupiuerunt, vt memoriam ſui, & bonum nomen quàm maximè longum efficerent.

Iſai. 22. Eccl. 3. Sap. 2. Aug. de Trinit lib. 14. cap. 19. Ibid. li. 13. cap. 9. Aug. in pſal 31. verſu gloriamini. Eccleſ. 9. Sap. 2.

Neſcierunt, inquit Sapiens, *Sacramenta Dei, neque mercedem ſperauerunt iuſtitiæ, nec iudicauerunt honorem animarum ſanctarum: quoniam Deus creauit hominem*

inex-

Digitized by Google

inexterminabilem, & ad imaginem ſimilitudinis ſuæ fecit illum. Inuidiâ autem Diaboli mors introiuit in orbem terrarum; imitantur autem illum, qui ſunt ex parte illius. Iuſtorum autem animæ in manu Dei ſunt, & non tanget illos tormentũ mortis. Viſi ſunt oculis inſipientium mori, & exiſtimata eſt afflictio exitus illorum: illi autem ſunt in pace. Et ſi coram hominibus tormenta paſſi ſunt, ſpes illorum immortalitate plena eſt, & in paucis vexati, in multis benè diſponentur.

Dicitur autem in Euang. quod *qui inuenit hunc theſaurum*, id eſt, qui intelligit eius pretium, quanti momenti ſit fides, iuſtitia, *eam abſcondit*, non quaſi inuidendo alijs, eam communicare nolens, aut eam non oſtendendo hominibus in operibus bonis, vt glorificetur Deus, & proximi ædificentur: Sed primò quia diligenter cuſtodit; timet, ne ab eo deficiat, timet fures ne eum tollant. Deinde, quia non quærit vanam gloriam, ſed intẽtio eius eſt, circa id quod abſconditum eſt præmiũ. Sic Dominus vult iuſtitiam noſtram fieri in abſcondito, *non ſecundùm opus*, inquit D. Gregor. *ſed ſecundùm intentionem*. Matth. 6. Hom. 11. in Euang.

Et præ gaudio illius, quia videlicet inuenit, *vadit & vendit vniuerſa quæ habet*; quia renũtiat omnibus quę poſſidet: ſi non actu tamen affectu: abrenuntiat ſatanæ & operibus eius, mundo & voluptatibus eius. Vnde Chriſtus in Euang. *Qui non renuntiat omnibus quæ poſſidet, non poteſt meus eſſe diſcipulus.* Imò, *qui non odit patrem & matrem*, &c. *non poteſt meus eſſe diſcipulus.* Et ſic: *Emit agrum illum*, fit Chriſtianus Catholicus. Ager enim iſte, in quo theſaurus ille eſt, Mundus eſt, id eſt, Eccleſia, per totum mundum diſperſa. Vnde dicitur, *Sic Deus dilexit mundum.* Et, Luc. 14. Aug. ſerm. 42. in Nou.

Ioan. 3. 2. Cor. 5. *Deus erat in Chriſto, mundum reconcilians ſibi.* Et eſt mundus electus. De reprobo mundo dicitur, *Non* Ioan. 15. 17 *pro mundo rogo.* Et. *Si odit vos mundus.* D. Auguſt. do- De Symb. ad Catech. lib. 4. ca. 1. cens, qualis debeat eſſe iſta abrenuntiatio; *Satanæ,* inq. *renuntiare profeſſi eſtis, in qua profeſſione non hominibus, ſed Deo & Angelis eius conſcribētibus dixiſtis, Renuntio. Renuntiate non ſolùm vocibus, ſed etiam moribus: non tantùm ſono linguæ, ſed & actu vitæ: nec tantùm labijs ſonantibus, ſed operibus pronuntiantibus. Detegeris & deprahenderis, Chriſtiane, quando aliud agis & aliud profiteris; fidelis in nomine, aliud demonſtrans in opere, non tenens promiſſionis tuæ fidem.*

MONITVM LVII.

Chriſtus Ieſus venit in hunc mundum peccatores ſaluos facere, quorum primus ego ſum.

1. Timoth. 1.

DICIT Apoſtolus ſermonem iſtum eſſe *fidelem*, id eſt certum & indubitatum, & omni *acceptione* ſeu approbatione *dignum*: dignum, inquã, quem omnes recipiant, omnes credant. Quaſi dicat; Etſi magna & pręclara ſint Dei beneficia, certiſſimè tamen ſic ſe res habet, nec ex beneficij magnitudine quiſquam aliquid debet hæſitationis concipere. D. Auguſt. legit, *humanus ſermo*: dicitque eum ſermonem ſic eſſe humanum, & Diuinum, ſicut

Digitized by Google

ſicut Chriſtus eſt Deus & homo: & maluiſſe Apoſtolum vocare humanum, quia agebat de aduentu Chriſti in carnem; & magis quid velit, explicans; *Si ille homo, inquit, dicitur humanus, qui in domo ſuſcipit hominem, quàm humanus eſt Deus, qui in ſeipſo ſuſcipit hominem.*

Venit in hunc mundum. Sed nonne antè erat in mundo? Venit in mundum, aſſumptâ naturâ humanâ, atque miſeriâ, ſecundùm quam non erat in mundo. *Non per locorum ſpatia veniendo*, ait S. Auguſt. **De doct. Chriſt. lib. 1 cap. 12.** *ſed in carne mortali apparendo, veniſſe ad nos dicitur.* Seipſum ergo Deus viſibilem conſpicuumque hominibus præbuit, vt eum noſſe atque exemplum eius imitari faciliùs poſſemus. Vnde Baruch Propheta, **Baruch, 3.** cùm ex mirandis operibus, verum eſſe demonſtraſſet Deum, neque coli alium oportere, volens intelligi nobis humi repentibus, atque ipsâ quoque mente nimis abiectis minimè iſta ad contuẽdum ſuffeciſſe, ſubiunxit; *Poſt hæc in terris viſus eſt,* **Ibidem.** *& cum hominibus conuerſatus eſt.* Deus ergo ille *qui magnus eſt, & non habet finem, excelſus & immenſus*, de quo idem paulò poſt dicit; *Hic eſt Deus noſter, & non æſtimabitur alius ad eum, qui adinuenit omnem viam diſciplinæ, & dedit eam Iacob puero ſuo, & Iſraël dilecto ſuo;* Ipſe, inquam, in forma ſerui, in qua minoratus eſt **Cyrill. li. 1. cap. 9. in Ioan.** paulò minus ab angelis, tantâ ſe nobis vicinitate coniunxit, & propinquauit, acceſſitque, vt inter mortales mortalis ipſe atque viſibilis verſaretur: rudiorem (vt ſic dicamus) pietatis cognitionem ſenſibiliter nobis immittens.

Clariſſimè verò Iſaias, quid humana poſtularet infirmitas expreſſit, dicens; *Non faciet Dominus vltra* **Iſai. 30.** *à te auolare doctorem tuum, & erunt oculi tui videntes*

præceptorem tuum, & aures tuæ audient verbum poſt tergum monentis. Hæc eſt via, ambulate in ea; & non declinetis neque ad dexteram, neque ad ſiniſtram. Sic Auguſt. *Cùm ſano,* inquit, *& puro interiori oculo vbique ſit præſens Dei Sapientia, eorum qui oculum iſtum infirmum immundumq; habent, oculis corporeis apparere dignata eſt. Quia enim in ſapientia Dei non potuit mundus per ſapientiam cognoſcere Deum, placuit Deo per ſtultitiam prædicationis, ſaluos facere credentes; hoc eſt, quia ex conſideratione operũ Dei, quæ ſummâ ratione & ſapientiâ conſtant, non potuerũt, homines Deum cognoſcere, impediti cupiditate fruendi creatura pro creatore; idcirco placuit Deo venire, & carnem induere, vt ſic ſalui fierent credentes.* Et alibi; *Non poterat inueniri Deus ab his qui cor mundum non habebant, & Verbum apud Deum Patrem videre non poterant: niſi hoc ſuſcipiendo quod poſſent videre, vt per hoc ad illud lumen interius ducerentur.* Et alio loco: *Quia Verbum caro factum eſt, & habitauit in nobis; ipſa natiuitate collyrium fecit, vnde tergerentur oculi cordis noſtri, vt poſſemus videre Maieſtatem eius per eius humilitatem.*

Vide Gregor. in Paſt. part. 3. cap. 29.
Lib. 1. de doctr. Chriſt.
1. Cor. 1.
Lib. 83. q. 73.
Tract. 3. in Ioan.

Peccatores ſaluos facere, id eſt, impios & criminibus obnoxios à peccatis ſuis ſaluare. Saluat autem à peccatis, dum peccata commiſſa condonat, & deinceps peccata vitare facit, rectam vitæ conuerſationem donat, & ad eam beatitudinem, vbi peccata committi non poſſunt, perducit. Ex quo loco rectè colligit Auguſt. paruulos recens natos eſſe peccatores; Alioqui Chriſti aduentus ad eos non pertineret; & ita fruſtra baptiſarentur in morte Chriſti. Deinde non futuram fuiſſe incarnationem filij Dei, ſi primus homo in ſtatu innocentiæ perſtitiſſet. *Nulla cauſa fuit,* inquit, *veniendi Chriſto Domino,*

Serm. 9. & 10. de verb. Apoſt. lib 1 de peccat. mer. ca. 26. 29.
Ser. 9. de verbis Apoſt.

mino, niſi peccatores ſaluos facere: tolle morbos, tolle vulnera, & nulla eſt cauſa medicinæ. Et rurſum proferens illud ex Luca; *Venit filius hominis, quærere & ſaluum facere, quod perierat: Si homo*, inquit, *non perijſſet, filius hominis non veniſſet. ergo perierat homo, venit Deus homo.* Et iterum; *Quare paruulum adfers ad Chriſtum, ſi non perierat? quare enim venit Chriſtus in mundum, niſi peccatores ſaluos facere? alia cauſa non fuit, quare veniret in mundum. Non enim de cœlo ad terram merita noſtra bona, ſed peccata duxerunt.* Denique, *ſi tu, ô homo,* ait, *non dimitteres Deum, non fieret pro te Deus homo.* De hac re vide plura in Monitis noſtris Marianis.

Ser.8. ibid. Luc. 19. In pſal. 36. Monito. 3.

Quorum, peccatorum, *ego*, Paulus, *primus ſum.* Sed nonne præceſſerant Paulum plurimi grauiſſimi peccatores? quot enim millia diluuio propter ſcelera ſunt conſumpta? quot in Sodomis & vicinis vrbibus, igne cæleſti? quot in deſerto varijs plagis, &c. Primus ergo, non tempore, ſed malitiâ Quia ſicut ait S. Auguſt. *Omnibus prior fuit Paulus; nemo acrior inter perſecutores: antecedens omnes, non tempore, ſed malignitate.* Sed quomodo certus erat Paulus ſe omnibus alijs ſaltem ſui temporis peccatoribus eſſe priorem? Hoc dicit Apoſtolus, non tanquam certam hiſtoriam, ſe omnibus priorem, ſed hactenus, quia Spiritu Sancto illuſtratus, certò nouit ſupra modum grandem fuiſſe ſuam iniquitatem, & in eam ex vera humilitate valdè intendebat oculos mentis, quomodo nullius alterius iniquitatem expendebat: quin de quolibet præſumebat meliora, vel plures habere cauſas peccatum eleuantes.

Ser. 9. de verb. apoſt. & in pſal. 70.

Erat igitur primus peccatorum vero & recto iudicio ſuæ mentis. Quemadmodum ergo rex ali-

quis, eum latronē cuius crimina pro tribunali coniuncta ſunt, rectè dicit eſſe peſſimū inter ſubditos ſuos, quia aliorum ſcelera cùm eum lateant, præſumit non eſſe tanta: Sic & quilibet debet veraciter iudicare ſe eſſe maximum peccatorem, quia ſua peccata tanquam certa pre oculis habere debet, & de alijs meliora præſumere. *Non enim fallit nos* (inq. S. Auguſt.) *aut adulatione potiùs vti apoſtolus iubet, dicens: alter alterum exiſtimantes ſuperiores ſibi; non hoc ita debemus exiſtimare, vt non exiſtimemus, ſed exiſtimare nos fingamus, ſed verè exiſtimemus aliquid occultum eſſe poſſe in alio, quo nobis ſuperior ſit, etiamſi bonum noſtrum, quo illo videmur ſuperiores eſſe, non ſit occultū.* Sicut igitur docet Apoſtolus, vt alter alterum iudicet ſeipſo meliorem, ita quiſq; debet ſua peccata grauiora æſtimare, quàm alterius, ſua debet ante oculos habere, & ponderare; aliorum peccata extenuare, vel non attendere. Homines plerunque contra faciunt; aliena peccata attendunt, ponderant; ſua diſſimulant, excuſant. Quod etiam Poëta repræhendit, dicens:

Lib. 83. q. 71. de S. Virg. c. 47.

Philip. 2.

Horat.

Cùm tua peruideas oculis mala Lippus inunctis,
Cur in amicorum vitijs tam cernis acutum?

Et alius:

Perſius.

Vt nemo in ſeſe tentat deſcendere, nemo,
Sed præcedenti ſpectatur mantica tergo.

Illuſtrius autem dictum Apoſtoli intelligitur, ſi grauitas peccati eius expendatur. Difficile enim par iniquitas inuenitur. Is enim primò, infidelis erat, & hoc circa primarium articulum fidei: reputabat enim hominem iuſtificari ſine gratia Saluatoris, & errabat circa verum Saluatorem; & excuſationem non habebat de hac infidelitate, propter innu-

innumera miracula Chriſti & Apoſtolorum, & multitudinem credentium etiam ſacerdotum, maximè quia in lege & Prophetis eruditus erat, quibus ſi credidiſſet, & bonâ mente incubuiſſet, Chriſtum agnouiſſet. Porrò tam obſtinatus erat in ſua infidelitate, vt ſuperſtitioſè reputaret ſe per eam placere Deo; ideoque totus ſine vllo retractu vel remorſu in eam prauitatem ferebatur. Nec ſolũ dolebat de dilatatione fidei & gratiæ Chriſti, Sed etiam contumelijs fidem inſectabatur, imò & operibus & vi conabatur extinguere omnes fideles. 1. Tim. 1. Actor. 9. & 22.

Si iam huic magnæ nequitiæ adiungamus alia eius ſcelera, quæ alibi de ſe recenſet, videbimus eum ſeriò æſtimaſſe, ſe eſſe primum peccatorum, & quàm inſignis gratia ſit ei exhibita. Dicit ad Epheſ. *In quibus & nos aliquando conuerſati ſumus in deſiderijs carnis noſtræ, facientes voluntatem carnis, & cogitationum, & eramus natura filij iræ.* Et ad Titum; *Eramus enim aliquando & nos inſipientes, increduli, errantes, ſeruientes deſiderijs & voluptatibus varijs, in malitia & inuidia agentes, odibiles, odientes inuicem.* Epheſ. 2. Tit. 3.

MONI-

MONITVM LVIII.

Miſericordiam conſecutus ſum, quia ignorans feci in incredulitate.

1. Timoth. 1.

HIc Apoſtolus non extenuat peccatum ſuum; Nam vt exaggeret Dei miſericordiam,& nemo deſperet, ſe primum peccatorũ facit, poſſentque Paulo reſpondere, qui ſcientes peccarunt, (vt Dauid,) Tu Paule non es nobis exemplum venię, ſed tantùm ijs qui ignorantes peccant. Huc accedit, quòd ignorantia ex infidelitate orta, non minuit peccatum. Nec Scriptura ſolet allegare talem ignorantiam ad excuſationem. Videtur igitur hoc loco Paulus peccatum ſuum exaggerare, non extenuare, reddens cauſam cur miſericordiam conſecutus ſit, ex magnitudine peccati ſui, vt ſit ſenſus; Quia vidit me Deus per infidelitatem adeò excæcatum,vt mala mea non agnoſcerem, & Saluatorem extinguere conarer; quia vidit me planè deſperatum; ideo mira ſua miſericordia pręuenit me, & ſanauit: ſicut bonus paterfamilias, videns filium ſuum vſque adeò malum & rebellem,vt ipſum velit perdere & adeò cæcum,vt ne ſemel quidem cogitet redire in gratiam, filium præoccupat vt velit reconciliari; propterea quòd ſpes nulla ſit, quod gratiam ambiet. Sicut medicus quò venit, quærit aliquem ibi deſperatum, & ipſum ſanat, & ſi

Vide Heſs. in 1. cap. 1. ad Timoth.

Digitized by Google

& ſi pauperrimum inueniat, tamen deſperatum inueniat, *non ibi mercedem quærit, ſed commendat artem*, inquit D. Auguſt. Et hîc redditur cauſa non ex parte meriti peccati, ſed ex parte bonitatis diuinæ. Sicut dum impij perſequuntur aliquem ob iuſtitiam, iuſtitia cauſa eſt ex parte malitiæ eorum, non ex rei natura. Ita peccatum cauſa eſt ſummæ bonitati, vt ſubueniat.

Serm. 9. de verb. Apoſtoli.

Vide Aug. ſer. 8. 9. & 10 de Verb. Apoſt.

Simillimus locus eſt, cum hoc Apoſtoli, *Pater dimitte illis; non enim ſciunt, quid faciunt*. Quod dictum D. Leo, de his intelligit, *quos malitia excæcauit*. Et S. Aug. *Deſperatè*, inquit, *ægrotat, qui per inſaniam medicum cadit; qualis ergo eius inſania, qui medicum occidit? quanta verò bonitas & potentia medici, qui de ſanguine ſuo, inſano interfectori ſuo medicamentum fecit? Neque enim ille qui venerat quærere & ſaluare quod perierat, pendens ſine cauſa dicebat, Pater ignoſce illis, quia neſciunt quid faciunt; inſani ſunt, medicus ſum; ſæuiant, patienter fero; tunc ſanabo, cùm occiderint*. Quantò ergo deſperatiùs per malitiam ægrotabant, tantò magis voluit Deus ſuam bonitatem oſtendere, & potentiam in ijs curandis, quo ſic gratia eius illuſtrior appareret.

Luc. 22.

Ser. 15. de paſs.

Ser 8. de verb. ap.

Luc. 22.

Alia cauſa miſericordiæ Dei erga Paulum; *Vt in me primo*, id eſt, præcipuo peccatore, *oſtenderet, omnem patientiã*, id eſt, perfectam longanimitatem; *ad informationem*, id eſt, ad exprimendum exemplar illius, ad exhortationem, conſolationem, incitamentum & exemplum *eorum, qui* vſque ad finem ſæculi *credituri ſunt Chriſto, ad obtinendam vitam æternam*, vt videlicet quiſque eorum audeat ſperare veniam à bonitate Chriſti, & confugere ad eum pro ſanatione. Dum enim ipſe veniam dedit ſummo

Digitized by Google

mo peccatori, ſatis oſtendit ſe omnibus peccatoribus ad ſe confugientibus, miſereri paratum: Sicut ille medicus qui deſperatiſſimum curat, oſtendit ſe omnes morbos curare poſſe.

Errant qui putant Chriſti aduentum tandiu dilatum, propter cordis, quam præuidebat, duritiem, quia non eſſent oblatam ſibi gratiam accepturi. Venit enim Chriſtus ad tollenda quantacunque peccata; Non igitur impedijt vlla ſcelerũ magnitudo, quò minùs citò veniret, qui alioqui fuerat venturus. An quia Paulus perſecutor erat, inque Eccleſiam ſæuiebat, idcirco diſtulit Chriſtus eius vocationem? Si in vno homine non impedierunt curationem grauiſſima ſcelera, aut cor tantâ ſuperbiâ obduratum, nec ipſum in populis, ne fieret, impedire potuerunt. Quid? qui venit in ciuitatem medicus multæ experientiæ, nunquid is differt curare, ob grauitatem, frequentiamq; morborum? *Solent medici in deſperatis, artis ſuæ potentiam oſtendere*, inquit S. Aug. Sed hoc ab illis dictum eſt, qui non ſatis intellexerunt vim gratiæ Chriſti, quæ tanta eſt, vt idem Auguſt. ait, *vt à nullo duro corde reſpuatur, ideò quippe tribuitur, vt cordis duritia auferatur.*

In Pſal. 130
De prædeſt. Sanct. ca. 8.

Quod ſi gratia nihil eſſet niſi externa vocatio & prædicatio, vel etiam interior admonitio & pulſus, tunc meritò exſpectata eſſent ea tempora, quæ tuliſſent, homines minùs malos. Sed exſpectare non debuit, vt inueniret bonos, qui quos vult facit bonos, etiam ex peſſimis. Et docet D. Proſp. tempore Chriſti inuentam eſſe iniquitatem robuſtiorem, vt gratia Chriſti manifeſtaretur. *An*, ait, *fortè*, *(vt plerique garriunt,) meliora quàm veterum ingenia, noſtris ſæculis orta ſunt, & aptiores diuinis donis*

Lib. 2. de voc. gent. cap. 15.

Digitized by Google

donis animas tempora extrema pepererunt? Quod etiamſi ita eſſet, ad bonitatem id referendum eſſet authoris: qui vocandis ad vitam æternam, ea quæ non reniterentur corda finxiſſet. Sed nihil prorſus nouatum eſt in generatione carnali; nec generoſior auis, minorum orta ſucceſſio eſt: cùm potiùs in hominibus illius temporis quo mundi redemptor aduênit, quantò erat propago tardior, tantò ſit iniquitas inuenta robuſtior.

Et infrà, *Igitur ad manifeſtandam gratiam Dei, non priora quaſi incapacia declinata ſunt tempora; ſed iſta electa, quæ tales populos ediderunt, quorum ferox & voluntaria iniquitas non conſulendi affectu, ſed intentione ſæuiendi perſiſteret facere quæ manus Dei & conſilium eius decreuerunt fieri: vt mirabilior eſſet gratia & potentia Dei, qua de tam duris mentibus, tam inimicis cordibus faceret ſibi populum fidelem, ſubditum, ſanctum.* Sic Proſp. Similiter D. Leo; *Prouidentia miſericordiæ Dei, diſpoſitum habens pereunti mundo in nouiſſimis temporibus ſubuenire, ſaluationem omnium gentium præfiniuit in Chriſto, vt quia & cunctas nationes à veri Dei cultu impius dudũ error auerterat, & ipſe peculiaris Dei populus Iſraël ab inſtitutis legalibus penè totus exciderat, concluſis omnibus ſub peccato, omnium miſereretur. Deficiente enim iuſtitiâ, & toto mundo in vana & maligna prolapſo, niſi iudicium ſuum Diuina poteſtas differret: vniuerſitas hominum ſententiam damnationis exciperet. Sed in indulgentiam ira tranſlata eſt, & vt clarior fieret exercendæ gratiæ magnitudo, tunc placuit abolendis peccatis hominum, Sacramentum remiſſionis adferri: quando nemo poterat de ſuis meritis gloriari.* Sic Leo.

Actor. 4.

Serm. 3. de Epiphan. in initio.

Rom. 11.

Non ſolùm ergo cõſtitutus eſt Paulus à Chriſto, vt verbo & ſcripto myſterium gratiæ longè lateque propagaret, ſed etiã vt opere Dei in ſe oſtenſo,

ſo, teſtis maximæ gratię eſſet, vnde etiam factum eſt, vt Eccleſia præ reliquis ſanctis conuerſionem eius ſingulis annis celebret. Quod autem debeat quiſque credere, non propter commoda huius ſæculi obtinenda, vel eius mala vitanda, declarat S. Cyprianus, dicens: *Mouet quoſdam quod iſta omnia præſentis vitæ mala, ſint nobis cum reliquis omnibus communia, quaſi ad hoc crediderit Chriſtianus, vt immunis à contactu malorum, mundo & ſæculo feliciter perfruatur, & non omnia hîc perpeſſus ad futuram lætitiam reſeruetur.* Hinc & D. Auguſt. interrogandum monet Catechumenum, an Chriſtianus eſſe deſiderat, propter præſentis vitę aliquod commodum, an propter requiem quæ poſt hanc vitam ſperatur. *Ille enim demum verè Chriſtianus eſt,* ait, *qui propter beatitudinem ſempiternam & perpetuam requiem, quæ poſt hanc vitam ſanctis futura promittitur, vult fieri Chriſtianus, vt non eat in ignem æternum cum diabolo, ſed in regnum æternum intret cum Chriſto.* Reprænhendit etiam Paſtores illos, qui ſuis prædicunt vel promittunt proſperitatem ſæculi, quæ cùm non datur, perturbantur, murmurant, & facilè fidem deſerunt. Inculcandum Chriſtianis, & ijs qui tales volunt fieri, illud Sapientis; *Fili accedens ad ſeruitutem Dei, præpara animam tuam ad tentationem.* Et illud Apoſtoli; *Omnes qui piè volunt viuere in Chriſto Ieſu perſecutionẽ patientur.*

De Mortalit.

De catech. rudib. c. 16 & ſeq.

Tract de Paſtorib. cap. 5.

Eccleſ. 2.
2 Tim. 2.

Digitized by Google

MONITVM LIX.

Non eſt impoßibile apud Deum omne verbum.

Lucæ. 1.

DVOBVS maximè hæretici bellum indicunt, ac limites præfigere conantur; Immenſæ Dei potentiæ,& Miſericordiæ eius infinitæ: metientes non arenam maris, non altitudinem cœli, pluuiæ guttas, dies ſæculi, latitudinem terræ, profundum abyſſi; ſed Dei potentiam, præcedentem omnia, & Dei miſericordiam, omnia eius opera excedentem; Deum ſub ingenium ſuum redigentes. Primò ergo limites conſtituunt Dei potentiæ, negant enim Deum poſſe facere vt idem corpus ſit in diſtantibus locis, cùm duo poſſint eſſe in eodẽ loco, vt cùm Chriſtus intrauit ad diſcipulos clauſis ianuis: vt tam magnũ corpus ſit ſub ſpecie tam modici panis, cùm poſſibile dicat Chriſtus Deo, vt camelus tranſeat per foramen acus. Eccleſ. 1. Ioan. 20. Matth. 19.

Contra quos diuinæ potentiæ emenſores ait D. Cyrill. *Animus malignus, quæcunq; non intelligit, ſtatim tanquam friuola falſaq; per arrogantiam eijcit, nulli cedens, nec aliquid ſupra ipſum eſſe exiſtimans. Nec illis in mentem venit, nihil eſſe impoßibile apud Deum. Nos autem cùm Deus operetur* (in myſterijs) *nõ quæramus, Quomodo* (vt Iudæi) *ſed operis ſui viam atque ſcientiam illi ſoli cõcedamus. Non enim ſunt cogitationes meæ vt cogitationes veſtræ; neque ſicut viæ veſtræ, viæ meæ; ſed ſicut exaltatur* Lib. 4. in Ioan. c. 13. Iſai. 55.

X cœlum

In Epiſt. ad Cteſiphont *cœlum à terra, ſic exaltatæ ſunt viæ meæ à vijs veſtris, & cogitationes meæ à cogitationibus veſtris.* Hieronymus etiam agens de mirabilibus iudicijs Dei: *Ignorat*, inquit, *hæc Apoſtolus, & Dei concedit ſcientiæ. Dignare & tu iſta neſcire, quæ quæris. Concede Deo potentiam ſui, nequaquam te indiget defenſore.*

Hom 15. in cap. 6. Ion. D. verò Chryſoſtomus; *Si inquiris*, ait, *quomodo poteſt nobis carnem ſuam dare ad manducandum; cur non idem in quinque panum miraculo dixiſti, quomodo eos in tantum auxit? Sed res ipſa tunc docuit, inquies. Ergo ex eo & hæc credere oportuit, ei facilia factu eſſe. Propterea id prius facit miraculum, vt per illud non eſſent amplius increduli his quæ poſtmodum diceret. Innumerabilia ſunt*, inquit idem Cyrill. Ibidem. *in quibus ſi, quomodo, quæris, vniuerſam euertere tibi ſcripturarum doctrinam neceſſe erit, & ipſius Moyſis ſcripta contemnenti. Vt de exitu Iſrael de Aegypto, de virga Moyſis conuerſa in ſerpentem, & contra, de leproſa manu Moyſis, de mutatione aquæ in ſanguinem, de tranſitu maris rubri, tanquam per aridam, de mutata amaritudine aquarum in dulcedinem per lignum, de eductione aquæ ex petra, de ſtatione Iordanis, de expugnatione inexpugnabilis Ierico, ſolo clamore. &c.*

Epiſt. 3. Sic D. Auguſt. cùm quædam mira Dei opera retuliſſet, Incarnationis, videlicet, Chriſti ex virgine: *Hic*, inquit, *ſi ratio quæritur, non erit mirabile; ſi exemplum poſcitur, non erit ſingulare. Demus Deum aliquid poſſe, quod nos fateamur inueſtigare non poſſe. In talibus rebus tota ratio facti, eſt potentia facientis.* Idem Auguſt. De pec. mer. lib. 3. cap. 4. agens de peccato Originali; *Etſi*, inquit, *eorum argumenta diſſoluere non valerem*, (eſt enim conditio & fictio ſi id præſtare non poſſet, tanquam diceret apertiùs, fac me eorum argumenta non poſſe diſſoluere) *non ſibi tamen à fundatiſſima fide* (videlicet

in

in ſcripturis, & in auctoritate & concordia Patrum) *recedendum eſſe*. Ad quem modum omnis Catholicus tractator loqui debet, de omnibus omnino Chriſtianæ fidei myſterijs.

Similiter nec Dei miſericordiæ metas præfigere debemus, vt Caluinus, dicens; *Negat Apoſtolus eos qui ſcienter veritatem Euangelij cognitam oppugnare pergunt, poſſe ad pænitentiam reſurgere, quòd ſcilicet æternâ cæcitate ob ſuam ingratitudinem iuſto Dei iudicio percuſſi ſunt*. Dominus in Euangelio Lucæ loquens de perfidis Iudæis, dicit non ante claudendum oſtium cœleſtis patriæ, quàm venerit dies iudicij, quando videbunt *Patriarchas & Prophetas in regno Dei, ſeq; expelli foras*. Non igitur clauſum eſt oſtium hominibus hîc viuentibus. Sic & apud Matthęum *clauſam dicit ianuam, cùm virgines prudentes cum fatuis ſurrexerunt, & quæ parata erant, intrauerunt*. Quod Apoſtolus ſequens, *ſtatutum* dicit *omnibus hominibus ſemel mori; & poſt hoc, iudicium*. Et ante eum Eccleſiaſtes; non antequam cadat lignum, *ſed poſtquam ceciderit, immobiliter futurum dicit, ad quemcunq; locum ceciderit*.

Luc. 13. Matth. 25. Hebr. 9. Eccleſ. 11.

Manifeſtiſſimè verò aduerſantur huic miſericordiæ Dei extenuationi Chriſtus, & Apoſtoli, iubentes nos orare pro omnibus perſecutoribus, nullo habito diſcrimine perſecutorum. Quod ſanè ex ipſo Chriſti & ſanctorũ facto intelligitur. Orauit enim Chriſtus etiam pro ijs qui non tantùm agnitã veritatẽ (quòd ſcilicet ipſe eſſet Chriſtus, & vineæ Synagogæ hæres) oppugnarũt; ſed etiam per malitiam circa prius agnitam veritatẽ excæcati erant: longè peiores per voluntariã cæcitatem effecti, quàm cùm veritatem ſcienter oppugnarent.

Matth. 5. 1. Tim. 2. Luc. 23.

Actor. 7. narent. Sic & S. Stephanus orauit pro ijs, quos dicit *ſemper Spiritui ſancto reſtitiſſe, & Chriſti proditores & homicidas fuiſſe.* Quibus Saulus ſimilis erat. Peior eſt enim is, qui tantæ malitiæ eſt, vt veritatem clarè ſibi propoſitam ex malitia iudicet eſſe mendacium, quàm ille qui ex prauo affectu iam agnitam perſequitur, quando prauitati ſuæ non vſque adeò indulget, vt veritatem in corde ſuo extinguat

1. Tim. 1. per malitiam. Vnde Apoſtolus dicit ſe *ideo miſericordiam conſecutum*, quia deſperatiſſimus erat & vſque adeò infidelitate & malitiâ maloque ſtudio deprauatus, vt peccati ne remorſum quidem vllum haberet, vt videlicet informationem atque exemplar perfectæ patientiæ Dei haberent omnibus poſterioribus ſæculis Chriſto credituri.

Luc. 10. Rurſum iubentur Apoſtoli à Chriſto, in eos qui Euangelium contemnunt, *excutere pulueren pedum*; ita tamen vt adhuc eis nuntietur *appropinquare regnum Dei*: quod Paulus & Barnabas Iudæis blaſphemantibus & contradicentibus feciſſe leguntur. Eadem autem ratio eſt prædicationis & orationis. Illi enim fruſtrà prædicatur, pro quo fruſtrà oratur. Hæc igitur exempla & præcepta ſequens Eccleſia pro hæreticis omnibus qui apertiſſimæ veritati malo ſtudio contradicunt, audacter atque publicè orat; ſicut etiam teſtatur

Actor. 13.

Lib. 21. cap. 24. D. Auguſt. de ciuit. Dei, longè ſcilicet aliter de Dei miſericordia ex Chriſti doctrina ſentiens, nec more impiorum murmuratorum ex Dei immenſa

Matth. 20. bonitate oculum nequam induens; ſed ſciens omnes naturaliter eſſe vaſa iræ, *Deum autem miſereri cuius voluerit*, non quia minora peccata admiſit, *ſed vt oſtendat diuitias gloriæ gratiæ ſuæ.* Sed vile figmentum,

Rom. 10.

Digitized by Google

Caluinus, contra figulum diſputat, & definitè aliquam partem luti ei aſſignat, ex qua *in tempore acceptabili & die ſalutis* nolit facere vas in honorem.

D. Auguſtinus quem nunc ſe magiſtrum habere iactat, & à ſana doctrina commendat; nunc veluti impijſſimum inuocationis ſanctorum, & creaturarum latriæ doctorem, gloriæque Chriſti obſcuratorem accuſat: dum inaduertenter pro quibuſdam orandum non eſſe dixiſſet, Catholico ſpiritu cognoſcens, nullam eſſe miſericordiæ Dei menſuram, id retractauit, Diuinam omnino atque auream de Dei immenſa miſericordia ſententiam proferens: *De quocunq;* inquit, *peſſimo, in hac vita conſtituto, non eſt vtiq; deſperandum: nec pro illo imprudenter oratur, de quo non deſperatur.* Quam ſententiam tanquam inſignem etiam alibi repetit. Sic & S. Leo; *Dum hoc in corpore viuitur, nullius deſperanda reparatio, ſed omnium optanda eſt correctio; auxiliante Domino, qui erigit eliſos, ſoluit compeditos, illuminat cæcos.*

Lib. 1. Retract. c. 19.

De cor. & grat. c. 15.

Serm 4. de Epipha.

Pſalm. 145.

Digitized by Google

MONITVM LX.

Si licet Sabbatho curare?

Lucæ 14.

DOminus per Moyſen varias cæremonias quibus coleretur, inſtituit; ex quibus omnibus vna expreſſa eſt tertio præcepto, *Memento vt diem Sabbathi ſanctifices*, quo præcipitur requies ab operibus die ſeptimo. Cuius ratio aſſignatur ex beneficio omnibus communi, ac manifeſto, creationis
Exod. 20. videlicet rerum omnium. *Sex enim diebus*, ait, *fecit Dominus cælum, & terram, mare, & omnia quæ in eis ſunt & requieuit die ſeptimo, idcirco benedixit diei Sabbathi, & ſanctificauit eum.* Vbi nota, tametſi humano more dictum ſit, requieuiſſe Deum ab opere ſuo, non tamen humano more intelligendum eſt, tanquam aliter affectus fuiſſet Deus opere completo, quàm cùm operaretur: quemadmodum eruditè
Lib. 12. cap. 17. tractat S. Auguſt. De Ciuit. Dei.

Deinde, præcipiebatur homini tota lex naturę, in prima eius inſtitutione humano cordi indita, meritò ergo ille dies ei obſeruandus indictus eſt, qui maximè conueniens erat, ex prima hominis inſtitutione, nempe ſeptimus. Cùm enim ſex diebus
De Catech rud. cap. 17. cuncta ſint condita, (etſi *omnipotens vno momento temporis omnia facere potuiſſet*, vt inquit D. Auguſt.) ex quibus incitandus erat homo ad Deum colendũ, & in eo requieſcendũ; quis dierum potiùs requiei

&

& cultui diuino deputandus fuit, quàm ille qui omnes ſex ſubſequitur, in quo requieuit Deus, dum à nouis rebus creandis ceſſauit, (alioqui ipſe dicit, *Pater meus vſque modò operatur continuationẽ quandam operis eius, quâ vniuerſam creaturam continet atque adminiſtrat, quæ alioqui continuò dilaberetur, oſtendens*, ait idem Auguſt.) cui benedixit, dum in eo multiplicauit gubernatione ſuâ à ſe creata, dicens, *Creſcite & multiplicamini*, &c. qui ſermo tametſi ſemel tantùm pronuntiatus, tamen vſque ad finem ſæculi ſortitur effectum; quem ſanctificauit, dum in illo homo ex conſideratione creaturarum meritò in amorem creatoris exardeſcere debuit, ab ipſo Deo ſanctificandus. *Videte*, ait Dominus, *vt Sabbathum meum cuſtodiatis, quia ſignum eſt inter me & vos in generationibus veſtris, vt ſciatis quia ego Dominus, qui ſanctifico vos.* Ioan. 5. Lib. 4. c. 12. de gen. ad lit. Exod. 31.

Deinde dicit D. Hieron. quod *Sabbathum & circuncisio in ſignum data ſunt veri Sabbathi, & veræ circuncisionis, vt ſciamus nobis requieſcendum à ſæculi operibus, & non præputium, ſed cor circuncidamus. Et redeunte ſemper hebdomade Dominus coli voluit, vt per ſanctificationẽ diei, nunquam obliuiſcamur Domini Dei, qui ſanctificat nos: & ſex diebus operantes, ſeptimo die requieſcimus, vt nihil aliud die ac nocte faciamus, niſi omne quod viuimus deberi Domino nouerimus, & totos nos eius nomine conſecremus. Sabbathum obſeruat*, inquit D. Auguſt. *qui ſpe futuræ quietis, ſanctis eſt operibus intentus.* Et iterum; *Non fruſtrà illo die populus ab omni opere ſeruili abſtinere præceptus eſt, quo ſignificatur peccatum, niſi quia non peccare, ſanctificationis eſt, hoc eſt, muneris Dei per Spiritum Sanctum.* In cap. 20. Ezechiel. Sent. 178. De ſpirit. & lit. c. 15.

Denique hęc requies in die 7. ſecundùm my-

& iumenta ſpecialiter deputantur. Imò illicitum erat Iudæis die Sabbathi cibum coquere. Vnde in Exodo; *Requies Sabbathi ſanctificata eſt Domino cras: quodcunque operandum eſt, facite; & quæ coquenda ſunt, coquite.* Etiam iter agere erat illicitum; Vnde ibidem; *Maneat vnuſquiſque apud ſemetipſum; nullus egrediatur de loco ſuo die ſeptimo.* Similiter, emere aut vendere. Vnde Nehemias ementibus & vendentibus in die Sabbathi; *Quæ eſt hæc res mala, quam vos facitis, & prophanatis diem Sabbathi?* At neceſſitatem corporis ſui, vel aliorum ſubleuare, damnum ſubitum auertere, in Dei ſeruitio occupari, non prohibebatur die Sabbathi. Vnde qui Sabbatho comedebat, homini medebatur, aſinum adaquabat, vel è fouea ouem extrahebat, Sabbathum non violabat; nec Sacerdotes in templo operantes, nec Machabæi Sabbatho bello ſe defendentes.

Exod. 16.

2. Eſdr. vlt.

Matth. 12.

Num. 28.

1. Mach. 2.

Quid ergo? putandum eſt Deum hominis otio delectari? Minimè, ideoque non ei ſimpliciter præcepit ceſſationem ab opere, ſed vt requieſceret, ad proteſtandum exteriùs ſe gratias agere Deo, qui ipſum hominem & alia omnia propter eum creauit ſex diebus, & ceſſauit Sabbatho; vt homo ex omnibus operibus ſex dierum incitaretur ad requieſcendum in Deo ſanctificatore ſuo. Sed cur Chriſtiani iam non obſeruant Sabbathum vt olim Iudæi? Quia cum veteribus ceremonijs, quarum vna etiam Sabbathum erat, adueniente veritate & ſatis manifeſtatâ, ablatum eſt. *Cibus & potus* (ſcilicet Iudaicus) *pars diei feſti, Neomeniæ, Sabbatha, vmbra ſunt futurorum,* inquit Paulus, *corpus autem Chriſti.* Et ipſe Chriſtus; *Lex vſque ad Ioannem prophetauit. Inter omnia decem,* ait D. Auguſt. *ſolum quod de*

Coloſſ. 2.

Matth. 1

Digitized by Google

peret ſerui,& ſeipſum exinaniret, ad hunc finem, vt homines perpetuam requiem animabus & corporibus ſuis in eo inuenirent. Quando igitur Chriſtus homo factus eſt,& ad requieſcendum in ſe homines inuitauit, auſus eſt Iudaicum ſabbathum ſoluere, ſicut dicit Ioannes, *Ieſus non ſolùm ſoluebat Sabbathum:* declarans ſignum vnius diei obſeruandi ad tempus datum Iudæis, impletionem verò ipſam ſacramenti in ipſo veniſſe, nec eos qui ei adhærent Sabbatho & alijs legis cæremonijs amplius egere. Vnde D. Auguſt. *Cùm quæris, Sabbathi otium, cur non obſeruat Chriſtianus, ſi Chriſtus non venit legem ſoluere,* ſed adimplere? Reſpondeo: Imò id propterea non obſeruat Chriſtianus, quia quod ea figura profitebatur, iã Chriſtus impleuit. In illo quippe habemus Sabbathum qui dixit; *Venite ad me omnes qui laboratis & onerati eſtis, & ego reficiam vos. Tollite iugum meum ſuper vos, & diſcite à me quia mitis ſum, & humilis corde, & inuenietis requiem animabus veſtris.*

Ioan. 7.
Aug. tract. 17. in Ioan.
Cõt. Fauſt. lib. 19. c. 9.
Matth. 5.
Matth. 11.

MONITVM LXI.

Sabbatha vmbra ſunt futurorum, corpus autem Chriſti.

Coloſ. 2.

ABOLITIS, veritate exhibitâ, ritibus & cæremonijs veteris legis, inter quas erat & ſabbathum; aliud Sacrificium, alia ſacramenta Chriſtus inſtituit. Præcepta etiam adiecit Eccleſia, quibus rationem Deum colendi preſcripſit, in vſu ſacra-

Digitized by Google

cramentorum,in obſeruatione feſtorum, ieiuniorum,& ſimilium. Quæ præcepta tanquam ab ipſo Domino tradita, recipienda ſunt. *Quæ enim ſic per*

Epiſt. 118. cap. 1.5. *totam Eccleſiam obſeruantur,etſi de ijs nihil certi ſtatuat, aut habeat ſcriptura ſacra,vel ab ipſis Apoſtolis, vel à plenarijs concilijs,quorum eſt in Eccleſia ſaluberrima authoritas; intelliguntur commendata,ac ſtatuta retineri,* inquit D.

Epiſt. 86. Auguſt. *Mos itaque populi Dei, & instituta maiorum, pro lege tenenda ſunt,* ait idem Auguſt. *Et vnaquæque*

Epiſt ad Lucinium Beticum. *prouincia præcepta Maiorum leges Apoſtolicas arbitretur,* inquit S. Hieron.

Matth. 18. Scriptura ſacra & Eccleſiæ demonſtrat authoritatem, quando eius vocem audiri iubet, quando præcipit ea quę in ea non ſunt expreſſa; & veluti ſemina quoque ſubminiſtrat, aut tanquam principia ſuggerit, è quibus ſanctiſſimæ leges oriantur & eliciantur. Demonſtrat Scriptura aliquando ieiunandum, Eccleſia ſapientiſſimè tempora præſcribit ieiunandi: docet item aliquādo vacandum cultui diuino & orationi; hæc dies feſtos quibus id commodiſſimè fiat, vtiliter inſtituit: illa commonſtrat Iudices, qui confitentium peccata remittant, aut retineant; hæc vt ſemel in anno ſaltem confiteantur; ſanxit.

Quia verò præceptum de ſeruando Sabbatho, aliquid habet quod ad mores,naturęq; ius attinet: (Dei enim cultus ac religio,quæ iſto pręcepto exprimitur, à naturæ iure exiſtit, cùm id natura dictet,vt aliquod tempus ijs quę ad Dei cultum pertinent,tribuamus:) ideo alios dies feſtos pręſcripſit Eccleſia. Ac inprimis,die ſeptimo abolito, vt vmbra futuri,veritate præſente, primum diem cælebrandum præcepit,iuſtâ admodum ratione. Quia

enim

Digitized by Google

enim iam Chriſti illuſtratione agnoſcimus, nos perdidiſſe primæ inſtitutionis nobilitatem, nec poſſe ex contemplatione creaturæ in ſex diebus conditæ, ad amorem Dei, veramque ſanctificationem pertingere, primum diem celebramus, tanquam tota hac mortali vita denuò fingendi, atque rurſum creandi. De qua creatione ſæpè ſcriptura; *Cor mundum crea in me Deus*. Et, *Creati in operibus bonis*. Et, *In Chriſto Ieſu valet noua creatura*. *Perditâ enim primæ creationis dignitate*, inquit D. Proſp. *aliâ creatione alioq; principio renouari egemus, in Chriſto, in quo ſumus noua creatura, nouumq; figmentum*, &c Pſal. 50. Epheſ. 2. Gal. 6. Ad cap. 8. Gall. & cōt. Collat. c. 10

Hoc die & prima creatio inchoata eſt, & tanquam de nouo nos creaturus, ac ne fruſtrà creatum ſit opus Dei acturus Dominus Ieſus Chriſtus, per reſurrectionem ſuam totus nouus apparuit; & multiplici gloriæ ſuæ manifeſtatione, imò ſui corporis palpatione, Spiritus ſancti quoque ad aliis remittendum peccata donatione, diſcipulos ſuos lætificauit. Ioan. 20. Hoc die ſedens ad dexteram patris, plenè glorificatus ab omnibus angelis, effuſo Spiritu ſancto nouitatem noſtram, quā in hoc mundo obtinere poſſimus, vt tandem ſicut ipſe reſurrexit, reſurgamus, deſignauit atque inchoauit, incendens corda diſcipulorum ſuorum, amore ſui, atque gratia linguarum eos donans, vt per eos in omnes omnium linguarum gentes illud dilataretur Euangelium, quod prædixit Ioel, *Omnis qui inuocauerit nomen Domini, ſaluus erit*: imò operatione Spiritus S. & vera inuocatio, & vera ſalus omnibus gentibus daretur. Actor. 2. Ioel 2. Rom. 10. Act. 2.

Hunc diem Dominicum dicimus, quia propter Domini reſurrectionem, & gloriæ eius per Spiri-

tum

tum S. agnitionem, Domino dicatus. Quem ſic etiam appellauit Ioannes in Apocal. *Fui*, ait, *in ſpiritu, in Dominica die.* Ex Luca & Paulo etiam conſtat, *prima ſabbathi*, id eſt, Dominica, ſolere conuenire Chriſtianos ad agendum Deo gratias, ad audiendum verbum Dei, ad communicandum corpori Domini: & ſolere eos tunc eleëmoſynas pauperibus elargiri. Cui diei alia adhuc feſta Chriſti, & ſanctorum adiecit Eccleſia, *quibus*, vt ait D. Aug. *beneficiorum Dei ſacramus memoriam, ne volumine temporum ingrata ſurrepat obliuio.* Quorum myſteria, ſi quantumuis imperitis vtcumque explicentur, non facilè inuenietur quis tam obtuſus, vt ea myſteria fidei, quæ quilibet Chriſtianus noſſe tenetur, ignoret. Ac in feſtis quidem Chriſti agimus gratias Deo, de inenarrabilibus eius beneficijs nobis per Chriſtum collatis. In feſtis autem ſanctorum & pro muneribus omnibus, quæ ſanctis ſuis dedit, gratias agimus; & eorum precibus ac meritis iuuari ſupplicamus, eoſque imitari.

Apoc. 1. Actor. 20. 1. Cor. 16. Lib. 10. Ciuit. ca. 4.

Ad multa autem tenentur Chriſtiani feſtis diebus: Primò tenentur ſic requieſcere ab operibus, quemadmodum olim Iudæi tempore legis. Vnde non ſolùm ſeruilia opera prohibita ſunt, ſed & alia quædam hominem à cultu Dei abſtrahentia: Vt mercatus: placitum, ſiue ad aliquid decernẽdum, congregatio concilij; iudicare aliquem ad pœnam vel mortem; præſtare iuramentum, niſi fiat pro pace, vel alia neceſſitate; itẽ ſtrepitus iudiciarius, niſi fortè neceſſitas vrgeat, vel ſuadeat pietas. Sed in his omnibus, quia Eccleſia non tam ſeuerè præcipit iſtam requiem, ac olim lex Moyſi, quando cauſa ſignificationis futurorum præcepta erat re-

De Tho. 2. 2. q. 122. art. 4. ad 2. Lib. 2. Decret. tit. de ferijs. cap. omnes, & cap. Licet ibidem cap. conqueſtus.

quies

quies ſabbathi, & aliorum feſtorum, inſpicienda eſt *conſuetudo populi Chriſtiani, ſiue, piorum, vt optima legum interpres*; quâ fit vt liceat pauperibus cibum & potum die feſto emere, proficiſci, multaque ſimilia facere. Sic feſtorum principium & finis, iuxta eorum qualitatem, & diuerſarum regionum conſuetudinem, debet attendi. Eodem lib. & tit. cap. Quoniam.

Secundò, tenentur requieſcere in memoriam beneficij redemptionis, & prout varia ſunt feſta, redemptionis myſterium concernentia, ita & varios articulos fidei circa noſtram redemptionẽ recolere oportet. Sicut Iudæi in memoriam creationis ſeruabant ſabbathum; in memoriam liberationis de Aegypto Paſcha; & in feſto Pentecoſtes debebant coram Sacerdote profiteri, ſe accepiſſe promiſſam terram. Ad hoc enim Eccleſia varia feſta inſtituit, vt homines per ea articulos fidei memoriæ commendarent. Vnde non deſunt docti, qui dicant omnes illos articulos, qui per feſtorum ſolemnitatem publicantur in Eccleſia, omnes etiam rudes, teneri, explicitè credere.

Tertiò, præcipitur, vt quolibet die feſto Miſſam vnuſquiſque audiat, id eſt, vt præſentem atq; deuotum tremendo altaris ſacrificio ſe exhibeat. Quod præcipuè *in memoriam Dominicæ mortis ac reſurrectionis*, quâ redempti ſimus, à Chriſto eſt inſtitutum; cui etiam coöperatur, tanquam impetratio effectus eius, ac eius inſtrumentum. Sacrificium enim altaris ad hoc valet, vt per modum orationis confugiatur ad Deum, & petatur participium paſſionis Chriſti: quia naturale eſt hominibus, vt ſenſibilibus ſacrificijs ad Deum confugiant, pro petendis ijs, quæ petenda habent, & Deo gratias Matth. 26. 1. Cor. 11.

tias agant pro beneficijs acceptis. Eſt igitur Chriſti ſacrificium in cruce peractum, veluti fons plenus, vnde liceat haurire gratiam Spiritus ſancti: at ſacrificium altaris in cœna inſtitutum, velut cochlear fonti appenſum aut ſitula, quâ aliquid è fonte hauriri poſſit. Hîc quoque reſpicienda eſt conſuetudo locorum atque regionum, hominumque neceſſitates. Atque hoc præceptum magis in conſuetudine populi Dei, quàm in aliquo Patrum Canone eſt fundatum; ſicut & de Dominica & feſtis Chriſti celebrandis. Nulla enim horum præceptorum inuenitur origo poſt Apoſtolos, proinde ab ipſis Apoſtolorum temporibus, pro lege creditur recepta iſta conſuetudo.

Ibidem.

Quartò, Diebus feſtis, non facilè negligenda Concio ſacra. Lege enim naturæ & fidei tenentur Chriſtiani ea diſcere, quæ ſaluti ſuæ ſunt neceſſaria, quę ferè extra conciones ſacras non diſcuntur; rarus eſt enim, *qui per ipſum Dominum vel angelos cœlorum doctrinā ſalutis accipiat, multis verò id eſt donatum, vt Deo per homines credant.* Et licet libros habeant pios & diſertos quos legant, *tamen non ſemper audiendi eſt occaſio, ſicut legendi,* inquit Plinius. *Præterea, vt vulgo dicitur, multo magis viua vox afficit. Nam licet acriora ſint quæ legas, altiùs tamen in animo ſedent, quæ pronuntiatio, vultus, habitus, geſtus etiam dicentis affigit.* Et D. Hieron. *Habet neſcio quid latentis energiæ viua vox, & in aures diſcipuli de ore authoris transfuſa, fortiùs ſonat.*

Aug. de bono perſeue. cap. 19.

Lib. 2. epiſt. 3.

In epiſt. ad Paulinum.

Quod autem Eccleſia expreſſè non præceperit, vt ſingulis feſtis audiatur concio ſacra, ideo factum videtur, quòd ſoli Epiſcopi ſoleant verbum Dei prędicare, quos vtique non omnes ſemper, ob varias

rias

rias neceſſitates, audire poterant. Nunc autem factâ etiam Preſbyteris, multiſque alijs, pro ædificatione ac vtilitate populi, verbum Dei prædicandi poteſtate, diuerſis temporibus & locis, quis facilè poterit excuſari? Deinde ſi Epiſcopis ac Paſtoribus tam diligenter præcipitur in Scripturis, & Concilijs docere populum, procurare vt illis diebus nunquam deſit concio captui populi accommodata, adeò vt ſi concionator deſit Sanctorum Patrum homilias legi velint à Diaconibus. Nonne videntur ex conſequenti etiam populo præcipere vt diligenter verbum Dei audiant? *Vult enim Deus*, ait S. Auguſt. *homines per homines diſcere, & hominibus per homines verbum ſuum miniſtrare*; Ne, inquit, *abiecta videretur humana conditio, & vt mutua inter homines charitas foueretur*. Is ergo per quem alius docetur, ſine inuidia tradat, quod accepit; & ille qui per alium docetur, ſine ſuperbia diſcat, quod per hominem diſcendum eſt.

Conc. Vaſenſ. cap. 4. Mogunt. cap. 25. Toleta. 11. c. 2.

De doct. Chriſt. in prologo.

MONITVM LXII.

Erat Ieſus eijciens dæmonium, & illud erat mutum.

Luc. 11.

DAEMONIACVS *iſte apud Matthæum non ſolùm mutus, ſed & cæcus fuiſſe narratur; curatusq; dicitur à Domino, ita vt loqueretur, & videret. Tria ergo ſigna ſimul in vno homine perpetrata ſunt; cæcus videt, mutus loquitur, poſſeſſus à dæmone liberatur. Quod & tunc quidem carnaliter factum eſt, ſed & quotidie completur in conuerſione credentium: vt expulſo primùm dæmone, fidei lumen aſpiciant; deinde ad laudes Dei tacentia priùs ora laxentur.* ita V. Beda.

Lib. 4. cap. 48. in cap. 11. Lucæ.

Significatur etiam ſpiritualiter quid diabolus maximè in homine operetur, quem poſſidet, & regit ad arbitrium ſuum; operâ enim diaboli factum eſſe, vt nec linguæ nec oculorum vſum haberet, non dubium: & illum in hominibus malis oportet cogitare, inquit D. Auguſt. ne proximis, quos ſemper diligere debemus, iraſcamur & indignemur, ſed omnem indignationem atque odium in illum conuertamus. Vnde & ipſe Apoſtolus; *Non eſt*, inq. *nobis colluctatio aduerſus carnem & ſanguinē*, id eſt, aduerſus homines carnales; *ſed aduerſus principes & poteſtates, aduerſus rectores mundi tenebrarum harum.*

In pſalm. 136.

Epheſ. 6.

Inprimis itaque excæcat hominem, hoc conatur, auferre vel impedire fidem, quæ oculus eſt animæ, quo Deus ac diuina videntur; quo cognoſcitur patria, & via ad eam ducens. Comparatur fides lucernæ lucenti in loco hoc caliginoſor, cui attendere

Digitized by Google

tendere debemus ne offendamus. Qui in tenebris & lubrico ambulat, nec lucernam habet facilè offendit, facilè cadit. Et ſublatâ veri notitiâ tanquam extinctis luminibus, & oculis erutis, regit hominem diabolus, tenebrarum propterea Princeps appellatus, quoque libuerit impellit, ſibique penitus ſeruire cogit. Vnde D. Leo; *Facilè diabolus in omnia flagitia impellit, quos in religione decepit. Fides prima datur, vt per illam cætera impetrentur.* Fides propriam nobis imbecillitatem oſtendit, Deique omnipotentiam ac miſericordiam, vnde ex ea ſpes oritur, non in proprijs viribus, ſed in Deo, ex qua ſpe homo accedit ad orandum Deum; *Omnis autem qui inuocauerit nomen Domini, ſaluus erit*, inq; Scriptura. Hic eſt oculus dexter, quem Naas Ammonites, in viris Iabes Galaad volebat eruere. De hoc dicit Sponſus in Cant. ad Sponſam, *Vulneraſti cor meum, in vno oculorum.*

Ser. 4. de Colect.

De Prędeſt. Sanctor. cap 7.

Ioel. 2.
Roman. 10.
1. Reg. 11.
Cantic. 4.

Si hoc non poteſt, conatur hominem mutum facere, vt fidem ſuam non loquatur, profiteatur, operibus non exerceat. Sunt enim varij modi loquendi fidem; primo, ore, quando Chriſtianus interrogatus dè fide, fidenter confitetur. Quidam non audent ex timore, alij prohibentur pudore. *Quoſdam*, ait. D. Auguſt. *pudor prohibet, non timor, alij habent firmam frontem, ſed non ſanguinē.* Tales mutos facit diabolus. Grande peccatum. *Credidi*, inquit Dauid, *propter quod locutus ſum: Ore cōfeſſio fit ad ſalutē*, ait Apoſtolus. Et de ſe; *Non erubeſco Euangelium.* Et Timotheum hortatur; *Noli erubeſcere teſtimonium Domini.* Et Chriſtus in Euāgelio; *Qui me erubuerit & verba mea, & Filius hominis confundetur eum, cùm venerit in gloria &c.*

Ser. 108. in Nou.

Pſal. 115.
Rom. 10.
Rom. 1.
2. Tim. 1.
Marc. 8.

plus reor, inquit, *hominibus aduerſam, quàm proſperam, prodeſſe fortunam. Illa enim ſemper ſpecie felicitatis cùm videtur blanda, mentitur: hæc ſemper vera eſt, cùm ſe inſtabilem mutatione demonſtrat. Illa fallit, hæc inſtruit. Illa mendacium ſpecie bonorum mentes fruentium ligat, hæc cognitione fragilis felicitatis, abſoluit. Itaque illam videas ventoſam, fluentem, ſuiq; ſemper ignaram; hanc ſobriam, ſuccinctamq;, & ipſius aduerſitatis exercitatione prudentem. Poſtremò felix à vero bono deuios blanditijs trahit, aduerſa plerumque ad vera bona reducens, velut vnco retrahit.* Sic Philoſophia de ſalubri vtilitate aduerſitatis.

Itaque *quos diligit Deus caſtigat, & flagellat omnem filium quem recipit.* Sunt enim quos maximè putes diligere proles ſuas, dum nil deſiderijs eorum negant, flagello & verbere nunquam attingunt. Verùm præclarè de his quidam; *Nutrices corporum, ſed nouercæ animarum.* Sunt hæ ſimijs perſimiles, quæ fœtus ſuos arctiùs conſtringendo ob amorem necant. Regius Pſaltes ad infelicitatem quorundam pertinere declarauit, quod ait; *In labore hominum non ſunt, & cum hominibus non flagellabuntur, ideo tenuit eos ſuperbia, operti ſunt iniquitate ſuâ,* &c. *Verùm magna ira eſt, quando peccantibus non iraſcitur Deus; Vnde & in Ezechiele ad Hieruſalem, Iam, inquit, non iraſcar tibi; zelus meus receſſit à te. Quos enim diligit, corripit, & caſtigat omnem filium, quem recipit. Nam erudit pater, niſi quem amat; non corripit Magiſter diſcipulum, niſi quem ardentioris cernit ingenij. Medicus, ſi ceſſauerit curare, deſperat.*

Hebr. 12. Pſal. 72. Ezech. 6. Hieron. ad Caſtrut.

Mouere etiam nos debet ſententia Apoſtoli; *Si extra diſciplinam eſtis, cuius participes facti ſunt omnes, ergo adulterini, & non filij eſtis.* Loquitur Propheta Hebr. 11.

Iſai.26. Iſaias; *Indulſiſti genti Domine, indulſiſti genti; nunquid glorificatus es? quin potiùs, elongaſti omnes terminos terræ. Domine in anguſtia requiſierunt te; in tribulatione mur-* Iſai.ibid. *muris doctrina tua eis.* Sic & S.Bern. *Miſereamur impio,* Ser.42.in Cant. *& non diſcet facere iuſtitiam: Miſericordiam hanc ego nolo. Super omnem iram iſta miſeratio, ſepiens mihi vias iuſtitiæ. Volo iraſcaris mihi, pater miſericordiarum, ſed illâ irâ, quâ corrigis deuium, non quâ extrudis de via. Illud tua nobis benigna parit animaduerſio, hoc formidoloſa nutrit diſſimulatio. In tribulatione ſua mane conſurgent ad* Ozeæ.6. *me,* dicit Dominus per Prophetã, *Venite & reuertamur ad Dominum, quia ipſe cepit & ſanabit nos; percutiet & curabit nos.*

Epiſt.5. *Agenda ſunt multa etiam cum inuitis,* ait D.Auguſt. *benignâ aſperitate plectendis; quorum potiùs vtilitati conſulendum eſt, quàm voluntati. Nam in corripiendo filio, quamlibet aſperè, nunquam profectò amor paternus amittitur. Fit tamen quod nolit & doleat, qui etiam inuitus videtur dolore ſanandus. Ideoq; ſi terrena iſta reſpublica præcepta diuina cuſtodiat, & ipſa bella ſine beneuolentia non gerentur, vt ad pietatis iuſtitiæq; pacatam ſocietatem victis faciliùs conſulatur. Nam cui licentia iniquitatis eripitur, vtiliter vincitur. Quoniam nihil eſt infelicius felicitate peccantium, quâ pœnalis nutritur impunitas, & mala voluntas velut hoſtis interior roboratur. Sed peruerſa & aduerſa corda mortalium, felices res humanas putant, cùm tectorum ſplendor attenditur, & labes non attenditur animorum; cùm theatrorum moles extruuntur, & effodiuntur fundamenta virtutum; cùm glorioſa eſt effuſionis inſania, & opera miſericordiæ deridentur; cùm ex his quæ diuitibus abundant, luxuriantur hiſtriones, & neceſſaria vix habent pauperes. Hæc ſi Deus pollére permittat, tunc indignatur grauiùs; ſi impunita dimittit, tunc punit infeſtiùs: cùm*

verò

Digitized by Google

verò euertit ſubſidium vitiorum, & copioſas libidines inopes reddit, miſericorditer aduerſatur.

Malâ voluntate, ait idem Auguſtinus, *vel ſola quiſque miſer efficitur, ſed miſerior poteſtate*, & ſic gaudium impiorum eſt pœna eorum. Hinc in Conc. Neocæſar. dicitur; *Si quis mulierem concupiſcens propoſuerit cum ea concumbere, & cogitatio eius non perueniat ad effectum, apparet quòd gratia Dei liberatus ſit.* Non quaſi non ibi peccarit, aut peccatum illud ſit ei remiſſum, ſed quia non permiſit illum Deus malam illam implere voluntatem. *Cùm voluntas mala*, inquit S. Aug. *poteſtatem accipit efficiendi quod cupit, ex iudicio eius venit, apud quem non eſt iniquitas. Punit enim etiam iſto modo Deus, nec ideo iniuſtè quia occultè. Cæterùm iniquus puniri ſe ignorat, niſi cùm manifeſto ſupplicio ſenſerit nolens, quantum mali ſit quod perpetrauit volens.* Et in Confeſ. *Magis miſeror gaudentem in flagitio, quàm velut dura perpeſſum detrimento pernitioſæ voluptatis, & amiſſione miſeræ felicitatis.*

De Trinit. lib. 13. ca. 5.

Sent. 47. apud Proſp.

Lib. 3. c. 2.

Oſtendit Philoſophia apud Boëtium, infeliciores eſſe malos, cùm cupita perfecerunt, quàm ſi ea quæ cupiunt implere non poſſunt. *Nam ſi miſerum eſt voluiſſe praua, potuiſſe miſerius eſt, ſine quo voluntatis miſeræ langueret effectus. Itaque cùm ſingulis miſeria ſit, triplici infortunio neceſſe eſt vrgeantur, quos videas ſcelus velle, poſſe, & perficere.* Notanda ſententia quæ eſt in lib. Machab. *Etenim multo tempore non ſinere peccatores ex ſententia agere, ſed ſtatim vltiones adhibere, magni beneficij eſt indicium. Non enim ſicut in alijs nationibus Dominus patienter exſpectat, vt eos cum iudicij dies aduenerit in plenitudine peccatorum puniat, ita & in nobis ſtatuit, vt peccatis noſtris in finem deuolutis, tum demum nos vindicet. Sed Diuina bonitas*, ait D. Proſp.

Lib. 4. proſ. 4. de conſolat.

2. Mach. 6.

Sent. 5.

ideo maximè iraſcitur in hoc ſæculo, ne iraſcatur in futuro, ſed miſericorditer temporalem adhibet ſæueritatem, ne æternam iuſtè inferat vltionem.

Impij hæreſes & ſacrilegia ſua hoc plauſibili argumento approbare conantur, quod eis proſperè omnia euenire videantur, cùm ſic & Turcæ & alij impij fidem ſuam veram eſſe probare poſſent, propter frequentes victorias quas de Chriſtianis reportarunt. Iactabat Conſtantius Imper. Arianus probatam ſuo calculo fidem ſuam, cùm ſibi ſecundùm Arium credenti tot tantaque Deus præſtitiſſet, præſtaretque indies maiora. Cuius blaſphemiæ cauſa permotus Lucifer Epiſcopus, ſcripſit ad eum librum de Regibus Apoſtatis, vbi ex Scripturis oſtendit, etiam impios Reges diu regnaſſe victoriaſque obtinuiſſe. Dionyſius Siciliæ Rex ſpoliato Proſerpinæ templo, & deinde proſperâ nauigatione vſus, putabat Dijs non eſſe moleſta ſacrilegia, vt refert Cicero. *Honeſta quædam ſcelera ſucceſſus facit*, inquit Seneca. Et rurſum; *Proſperum ac felix ſcelus virtus vocatur*. Sicut contrà, infelix virtus in vitio ponitur. Malorum felicitas fouea vocatur à Propheta; *Donec*, inquit, *fodiatur peccatori fouea. Parcit enim illi Deus iuſtitiâ ſuâ*, ait S. Auguſt. *& hoc ipſo per impunitatem facit eum elatum. Ille ſe altum putat, & cadit, & in eo ipſo cadit, quo ſe altum putat.* Sunt multi etiam Catholici homines ita cæci ac peruerſi, vt putent feliciores eſſe hæreticorum ciuitates, quàm Catholicorum, quòd illi proſperè agant, Catholicis verò ſæpè aduerſa accidant. Sed ſi res bene inſpiciatur multò melior eſt conditio Catholicorum, quàm illorum; Nos enim flagellat Deus propitius, illos contemnit iratus:

Lib. 3. de Nat. Deor.
In Hyppol.
in Herc. furente.
Pſalm. 93.
In Pſal. 93.

tus: Catholicorum corrigit vitioſos mores, illorum inficí multiplici peſte permittit.

Gentiles olim dicere ſolitos Chryſoſt. refert; *Patres noſtri idola coluerunt, & ſemper in bonis fuerunt; & nos ex quo Chriſtum colere cœpimus nunquam bona ſequuntur. Hoc dicis,* ait Chryſoſt. *& non conſideras, quia illorum proſperitas non fuit remuneratio Dei ſed contemptio; at noſtra aduerſitas non eſt ira Dei ſed admonitio. De illis enim dictum eſt; vir inſipiens non cognoſcit, & ſtultus non intelligit, cùm exurentur peccatores ſicut fœnum; & quid addit? Vt intereant in ſæculum ſæculi. De ſuis autem quid dicit? Viſitabo in virga iniquitates eorum, miſericordiam autem non diſpergam ab illis.* Et rurſum; *Tribulationes irruere propterea ſinit in nos Deus, vt ad ipſum frequentiùs confugiamus, & expreſſiùs, nec ab eo diſcedamus aliquando. Tale quid faciunt manſuetiores filiorum parentes, cùm paruulos ſuos viderint à ſe quidem ſæpe diſcedere, æqualium autem ſuorum luſibus detineri. Præcipiunt famulis terrifica ſimulare multa, vt exagitati etiam metu paruuli, ad maternum ſinum confugere feſtinent. Ita etiam Deus non modò ab alijs ſæpè affligi ſinit, ſed nonnunquam etiam ipſe plagam minatur, non vt eam in nos inducat, ſed vt nos potiùs ad ſe adducat.* Sic Chryſoſt.

Pſalm. 91.

Pſalm. 88.

MO-

MONITVM LXIV.

Propterea vos non auditis, quia ex Deo non eſtis.

Ioan. 8.

DICVNTVR aliqui eſſe *ex diabolo, non ex Deo*, illi, videlicet, qui grande peccatum faciunt; non tanquam ex creatore, naturarum enim ſolus Deus eſt conditor, nec quaſi diabolus quemquam cogeret ad peccandum; non fit enim peccatum niſi humanâ voluntate, & diabolus non habet in poteſtate motum humanæ voluntatis, ſed is ſolus de quo ſcriptum eſt; *Cor hominis in manu Dei, ad quodcunque voluerit, vertet illud*; vnde nec ipſum conſenſum efficit voluntatis, ſed petit, vehementerque ad id incitat, admotis tam intus quàm foris illecebris, quæ ſint ad inflammandum impellendumque quàm accommodatiſſimæ; tantâ planè humanæ mentis ſeruatâ libertate, vt veriſſimè dicat Auguſtinus, *nullâ aliâ re mentem hominis fieri ſeruam libidinis, niſi propriâ voluntate*. Suaſor ergo peccati tantùm eſt diabolus, atque exemplar.

Aug. cont. Adimant. c. 5. vide de pec. merit. lib. 1. ca. 13.

Duobus enim modis peccatores, infideles, Iudæi, filij Diaboli vocantur à Domino. Vel quòd ab ipſo impietatem didicerunt, ſicut Dominus dicit eis; *Vos ex patre diabolo eſtis, & quæ vidiſtis apud patrem veſtrum facitis*. Et Apoſtolus de diabolo dicit, *Qui nunc operatur in filijs diffidentiæ*, ſcilicet, perſuaſionem & ſuggeſtionem. Vel quòd eum

Ioan. 8.

Epheſ. 2.

eum imitantur, ſicut ait Sapiens, *Inuidiâ Diaboli mors introiuit in orbem terrarum ; imitantur autem eum, qui ſunt ex parte illius.* Poteſt & tertio modo diabolus vocari pater impiorum hominum; quia videlicet, *princeps eorum eſt*, habens eos ſibi ſubditos & ſeruos ; vnde Christus apud Ioannem vocat eum *Principem mundi*: & Paulus dæmones dicit eſſe *rectores tenebrarum harum*; & *reſiſtentes veritati captiuos teneri à diabolo ad ipſius voluntatem*: & Christus auaros ait *ſeruire Mammonæ*; & diabolum poſſidere genus humanum, quemadmodum *fortis quiſpiam armatus caſtrum aliquod poſſidet. Qui miratur*, ait S. Auguſtinus, *quòd creatura Dei ſubditur diabolo, non miretur; ſubditur enim creatura Dei, cratura Dei, minor maiori, quia homo Angelo; nec tamen propter naturam, ſed propter vitium, quia immundus immundo.* Sap.2. Ioan.12. 14.16. Epheſ.6. 1.Tim.2.3. Matth.6. Luc.11. Lib.1.de nupt.& cõcupiſc.c.23

Sed obijcies fortaſſè, quî fieri poteſt, vt quiſquis peccatum facit, docente ac ſuadente diabolo peccet, cùm multi non ex eius ſuggeſtione, ſed propriâ peccent iniquitate; quemadmodum nullo ſuaſore peccauit ipſe diabolus. *Peccatum enim*, teſte Paulo, *in nobis habitans, occaſione acceptâ per mandatum, opera mala operatur*, etiamſi ceſſet diabolus; poſſumus enim quippiam mali cogitare, eo non noſcente *Solus enim Deus nouit corda filiorum hominum; & nemo ſcit quæ ſunt hominis, niſi ſpiritus hominis qui in ipſo eſt;* malæ autem cogitationi conſenſum præbere poſſumus, per quem iuxta Apoſtolum, *locum damus diabolo*, vt vbi nos viderit iracundiæ, vel alteri prauæ concupiſcentiæ conſentire, vbi nos viderit otioſos vacare, & externo cultui fidentes, intrare audeat. Deinde triplici hoſtium acie vulgò dicimur impugnari, à carne, mundo, & diabolo, quod & Rom.7. 2.Paral.6. 1.Cor.2. Epheſ.4. Matth.12.

caro

Digitized by Google

caro noſtra proprios habeat impetus, ſuasque ipſa faces admoueat, omni etiam remoto externo tentatore; & impiorum mundus per ſeipſum immundus, ſuaque ipſius prauitate *in maligno poſitus*, non idcirco ſanctos non infeſtaret, quia nullus ſpiritus inſtigaret.

1. Ioan. 5.

Lib. 1. de prouidētia Dei.

Vnde & D. Chryſoſt. *Si penitus*, inquit, *atque diligenter his quæ fiunt animum intendere velimus, inueniemus minimè nos ad omnia diabolum impellere; ſed cùm plurimorum ille nobis lapſuum ſit author, plurimos item noſmetipſi per noſtram ſolam ſocordiam ac negligentiam patimur*. D. etiam Auguſt. *Diabolum ſcribit aduenticium eſſe ad tentandum; habere enim homines proprias tentationes*. D. quoque Proſp. quod peccetur id totum negat diabolo aſſeribi oportere; *qui in peccantium flagitijs*, inquit, *eſt illecebrarum adiutor, non voluntatum credendus eſt eſſe generator*. Denique D. Bern. *Difficile eſt*, inq. *diſcernere inter partum cordis, & virus ſerpentis; nec refert vnde ſit malum, ſufficit ſcire ineſſe. Vigilandum autem & orandum vndecunque ſit ne conſentiamus.*

In Iob. ca. 20.

Reſpōſ. 11. ad obiect. Vincent.

Serm. 33. in Cant.

Reſponſio ergo eſt, filios diaboli non omnes omnia mala agere propagine, ac immediatè ex eius ſuggeſtione vel imitatione, ſed omnia peccata ſuaſu eius & imitatione committuntur, vel ex ea ſaltem concupiſcentia, quæ ſuaſione & imitatione diaboli, in humano genere eſt exorta. Si prima igitur origo, ex qua omne peccatum committitur, reſpiciatur, omnes impij, diſcipuli & imitatores diaboli ſunt. Sic explicat S. Auguſt. in Canonicam Ioan. *Omnes peccatores*, ait, *ex diabolo nati ſunt, in quantum peccatores. Adam à Deo factus eſt, ſed quando conſenſit diabolo, ex diabolo natus eſt. Et tales omnes genuit, qualis erat, cum ipſa Concupiſcentia nati ſumus.*

Tract. 4. in Canon. Ioan.

ſumus. Vide eundem De nupt. & Concupiſ. vbi loquens de concupiſcentia praua, quæ peccata in hominibus operatur, *Hoc*, inquit *generi humano inflictum vulnus à diabolo, quicquid per illud naſcitur, cogit eſſe ſub diabolo, tanquam à ſuo frutice fructum iure decerpat*: non quòd *ab illo ſit humana natura, quæ non eſt niſi ex Deo, ſed vitium, quod non eſt ex Deo.* Atque hoc modo etiam reſponſum eſt ad illam obiectionē, quomodo omnis peccans diabolum imitatur, cùm multi peccent neſcientes, vel non cogitantes diabolum peccaſſe, nec eum proinde exempli vice proponentes. Lib. 1. c. 23.

Sed obijcitur tertiò, quomodo dicitur diabolus poſſidere omnes impios tanquā domū, vel ſubditos ſuos, *cùm eiecto immundo ſpiritu*, peccare nos dicat ſcriptura *per otium & confidentiam in externarū cæremoniarum ornatu*, ac tum demum intrare immundum ſpiritum; Sic Iudas priùs Dominū ſuum vendidit, & poſtero deinde die *ſumptâ buccellâ, intrauit in eum Sathanas.* Sed reſpondetur diabolum ſtatim intrare & regnare, vbi Chriſtus & iuſtitia derelinquitur, vt alibi ex D. Hieron. oſtenſum. Sed vbi homo iam Diabolo ſubditus reſurgere negligit, & pias admonitiones contemnit, hinc eum potentiùs & firmiùs incipit poſſidere, & ad peiora pertrahere. Atque hoc eſt, quod ait Chriſtus, *ſpiritum immundum,* quoad peccata idololatriæ *à Iudæis eiectum intraſſe in eos cum ſeptem nequioribus ſpiritibus*; quia videlicet vacabant, & exterioribus cæremonijs, Chriſto neglecto, fidebant. Sic Lucas ait *Sathanam intraſſe in Iudam* priuſquam iret ad vendendum Dominum: ſed Ioannes poſt eximiam ei à Chriſto caritatem oſtenſam, poſtque terribilem admonitionē dicit

Lib. 2. in Iouinia.

Luc. 22.

Ioan. 13.

Sata-

Satanam intraſſe in Iudam, quia tunc eum in malo prorſus obſtinatum reddidit, ac firmiſſimè poſſedit.

Non ſic tamen ſubeunt mali Diaboli principatum, vt ſub vnius Dei poteſtate, ac prouidentiâ eſſe deſinant. Non enim poteſt creatura, non intra ſui conditoris, cuius ſunt omnia, ditiones commorari, ſine quo etſi poteſt prauitatem ſuſcipere, non poteſt tamen vel in ſua prauitate conſiſtere, ſeu qualemcunque vitam traducere. Vſque adeò verùm illud eſt de omnibus, quod Apoſtolus olim Athenienſibus dixit, vnum illis ac ſolum verum Deum prędicans; *In ipſo viuimus, mouemur, ac ſumus. Cuius etiam iuſta ac omnipotens prouidentia, ſic indeſinenter vniuerſa diiudicat*, inquit S. Proſp. *vt nemo hunc in mundum veniat, nemo ex hoc mundo diſcedat, niſi ortu atque diſceſſu eo, quem rerum arbiter ſecundùm altiſſimam ſcientiam ſuam, ſapientiamq́; decernit. Sicuti ſcriptum eſt in libro Iob; Quis ignorat quod omnia hæc manus Domini fecerit, in cuius manu anima omnis viuentis, & ſpiritus vniuerſæ carnis hominis?*

Actor. 17.

Proſp. li. 2. de vocat. gent. c. 22.

Iob, 12.

Idem ibid. cap. 10.

Manifeſtant etiam Diuinorum eloquiorum auctoritates multæ, & continuata omnium ſæculorum experimenta docent, iuſtam Dei miſericordiam, miſericordemq́ue iuſtitiam, nec alendis vnquam hominum corporibus nec iuuandis docendiſq́ue mentibus eorum defuiſſe. Semper enim *pluit ſuper bonos & malos, ſempérque ſolem ſuum oriri facit iuſtis pariter & iniuſtis*. Semper vitales auras præbet, & diei noctiſque viciſſitudines indeſinenter miniſtrat, vbertatem agris, multiplicationem ſeminibus, fœcunditatem generandis hominibus ſemper impendit. Et ſi quando quicquam

Matth. 5.

horum

horum denegat, tum id agit benignis correptionibus, vt auerſionem deſidiamque malè vtentium caſtiget: quo ſic miſerationes eius quærant in aduerſis, cuius iuſtitiam in ſecundis non timebant. Denique etſi hominem deſertorem ſui, patitur ingredi vias ſuas, quæ Diabolo duce ac impulſore feruntur ad mortem; non ſic eum tamen à lege gubernaculorum ſuorum dimittit, vt non & prauum eius cor, pleno, ſicut vult imperio gubernet; vel terrendo prohibens, vel quolibet pro altitudine iudiciorum ſuorum inflectens; nec operando tamen malitiam, ſed eam humano corde conceptam, varijs miriſque modis ordinando.

Sic enim cùm homines bonis tam multis vtantur malè, ipſe per inuictam potentiam, atque incompræhenſibilem ſapientiam, malis omnibus vtitur benè: ſiue cùm irrogandis ſupplicijs notam facit iram atque potentiam ſuam, ſiue cùm exercet atque oſtendit miſericordiam. Nam Pharaonis quidem obduratiſſimâ voluntate ad hoc vſus eſt, *vt ſuæ magnitudinem virtutis orbi demonſtraret*; maledicentiâ Semei, vt peccata Dauidis purgaret; Philiſthæorum & Chaldæorum aliarumque gentium malitiâ, vt Iſraëlitarum peccata puniret; poſtremò & ipſius Diaboli maleuolentiâ vſus eſt, vt illuſtris omnibus beati Iob patiëtia fortiſſima redderetur. Et quis varios ac multiplices particulatim ediſſerat vſus, quos non niſi bonos ex omnibus malis elicit ſummi potentia conditoris? *Sicut diuiſiones aquarum, ſic cor Regis*, etiam peſſimi, *in manu Dei*. Nec ipſius quidem mundi Principes, plus odium & inſi uidia poteſt in ſubditos, quàm ille permiſerit. Cuius virtute ſolius fit, quod ſcriptum eſt de Behemoth,

Rom. 9.
2. Reg. 16.
Iob. 1. 2.
Prouerb. 21

Digitized by Google

Iob.40. hemoth, id eſt, Diabolo: *Ecce ſpes eius fruſtrabitur eum & videntibus cunctis præcipitabitur.*

Regit igitur & malos Deus. Propterea enim illi tanquam Regi regum, Dominoque dominantium *curuatur omne genu, cæleſtium, terreſtrium, & infernorum.* Sed beatus ille qui dicere poteſt, *Dominus regit me, & nihil mihi deerit, in loco paſcuæ ibi me collocauit. Deduxit me ſuper ſemitas iuſtitiæ propter nomen ſuum. Nam etſi ambulauero in medio vmbræ mortis, non timebo mala, quoniam tu mecum es.* Seruiunt illi quidem omnia ad nutum potentiſſimæ voluntatis. Quis enim, ait, poteſt reſiſtere vultui meo: ſed non omnes ei ſeruiunt piæ obedientiâ ſeruitutis, *cùm ſeruire duobus dominis nemo poſſit.*

Philip. 2.
Pſalm. 22.
Iob. 41.
Matth 6.

Aliud igitur eſt Dei regnum, quo corporea & incorporea cuncta reguntur, quo attingit à fine vſque ad finem fortiter, ac diſponit omnia ſuauiter: aliud quo ſuos ipſe ſeruos, non obſtantibus hoſtiũ circumfuſis cuneis, ad beatam fælicitatem perducit. Ex hoc piorum rex Chriſtus peculiariter agnoſcitur; ex illo rex omnium ſanctorum, & hominum pariter & dęmonum Deus vnus prædicatur. Quonam igitur modo ſub Dei poteſtate eſſe homo deſineret, ſimulatque Diaboli eſſe incipit, quando nec ipſe Diabolus, ex vnius ſummi moderatoris poteſtate fuerit vnquã exemptus? *Non enim hominem,* inquit Aug. *à lege ſuæ poteſtatis amiſit, quando in Diaboli poteſtate eſſe permiſit: quia nec ipſe Diabolus à poteſtate omnipotentis alienus eſt, vt neque à bonitate.* Namque ipſi maligni angeli, vnde qualicunque ſubſiſterẽt vitâ, niſi per eum qui viuificat omnia?

Sap. 8.
Vide Aug. lib. 3. cap 2. cont. Iulia.
De Ciuit. lib. 22. c. 24

MONI-

MONITVM LXV.

Proprio filio ſuo non pepercit, ſed pro nobis omnibus tradidit illum.

Rom. 8.

IN his verbis tria conſiderari poſſunt, Dignitas patientis, Magnitudo paſſionis, & finis ob quem patiatur. Siue, quis, quid, & quare patiatur. Primò ergo qui audit vel legit hiſtoriam Dominicæ paſſionis, non tantùm ita agi debet pietate, quaſi audiret Martyria Prophetarum aut Apoſtolorum, vel aliorum iuſtorum: ſed longè aliter debet expendere dignitatem patientis, reuera credendo, expendendoq; eum ipſum qui hæc indigna patitur, eſſe naturalem Dei filium, verum Deum, immenſum, & incomprehenſibilem, omnium creatorem. Quo expenſo omnia quæ in paſſione audiuntur, maxima ſunt. Deinde expendere debet eum ipſum etiam eſſe hominem, non tantùm innocentem & iuſtum more aliorum, ſed ſine vllâ libidine de Spiritu ſancto conceptum, qui nec poſtea in minimo à perfectiſſima iuſtitia diſceſſit, ſed ſemper toto corde in omnibus Deo ſeruiuit, ita vt mirabili ſupra modum coniunctione in eo ſit perfecta iuſtitia, ſine comite tamen ſua, perfecta videlicet, totius animæ & corporis felicitate: & ſit miſeria atque afflictio corporis & animę, ſine cauſa ſua, ſcilicet peccato.

Vide Heſſ. in tract. de Paſſ.

Digitized by Google

Aug. lib. 3. de lib arb. cap. 15.

Sed nonne fieri poterat per alium, vel aliâ ratione? *Decus vniuerſi ſecundùm ordinem à Deo inſtitutum, cuius eum nunquam pœnitet, requirit, vt non ſinatur dedecus culpæ, ſine decore condignæ vindictæ*; alterum ergò fuit neceſſe, aut vt totum genus humanum in æternum maneret damnatum, aut vt iuſto pretio ira Dei placaretur, vt hominem dignaretur reparare. Quod pretium quia per puram creaturam ſolui non poterat, ipſemet Deus *venit in mundum peccatores ſaluos facere, propter nimiam charitatem ſuam quâ dilexit nos.* Vnde D. Leo ſerm. 7. de Paſſ. *Aliter ab æternæ mortis vinculis non poſſemus abſolui, niſi in noſtris fieret humilis, qui omnipotens permaneret in ſuis.* Et ſerm. 5. *Niſi Verbum Dei caro fieret, mors adhuc regnaret ab Adam.*

1. Tim. 2. Ephe. 2.

Secundò, Magnitudo paſſionis Dominicæ penſatur: 1. ex vniuerſalitate paſſionis. Paſſus eſt enim ab omni genere hominum; Iudæis, gentibus, ſenioribus, plebe, militibus, ciuibus, adultis, pueris, pauperibus, diuitibus, Sacerdotibus, Laïcis, regibus, principibus, viris, fœminis, &c. 2. in omnibus rebus ſuis; in amicis, deſerentibus; in fama, per detractiones & blaſphemias; in honore & gloria, per irriſiones & contumelias; in rebus, per ablationem veſtium; in anima, per triſtitiam, tædium, & pauorem; in corpore, quo ad omnia membra, in capite coronam ſpineam perferendo; in pedibus & manibus, vulnera clauorum; in facie, alapas; in toto corpore, flagella; in lingua, fel; in humeris, crucem; in barba, vulſionem. Sic & in omni alio ſenſu, de guſtu enim & tactu dictum eſt: in olfactu, per fœtorem in monte caluariæ; in auditu, per blaſphemias; in viſu, quòd matrem & diſci-

Digitized by Google

diſcipulum flentes, & inimicos laborantes ad ſui necem vidit. Ita autem Chriſtus ſuam paſſionem inſtituit, vt quicquid tandem & à quocunque pateretur Chriſtianus, ibi conſolationem inueniat; *grauiora enim omnia expertus eſt, mundi factor & Dominus.* Cyprian. epiſt. 56.

2. Penſatur eius magnitudo ex magnitudine cauſæ. Exterior quidem paſſio maxima fuit, quòd læſio corporalis crucifixorum, ſit maxima doloris cauſa, maximumque dolorem adferat; quia durat ſupplicium, eò quòd in locis remotis à corde configantur, & quia grauitas corporis continuò auget dolorem pondere ſuo. Interior etiam paſſio maxima fuit, quòd ea de quibus Chriſtus triſtabatur, eſſent maximæ triſtitiæ cauſæ: Erant autem mors & omnis afflictio imminens; quæ omnia tanquam præſentia efficaciſſimè appræhendebat; caſus Iudæ, Petri, & reliquorum diſcipulorum; excæcatio electi populi Iudaici; omnia mundi peccata, ſibi impoſita, vt pro ijs ſatisfaceret, tanquam ſi ea ipſe perpetraſſet; ingratitudo tot Chriſtianorum, qui eius ſanguine abluti, poſteà eum polluerent, atque contemnerent.

3. Paſſionis magnitudo penſatur ex nobilitate complexionis Chriſti, qui tanquam conceptus de Spiritu Sancto, nec vllo peccato corruptus, optimè appræhendit cauſas triſtitiæ, & optimè percipiebat læſionem corporalem, nuſquam ſtupens, aut ſine ſenſu. Vnde maior dolor non ſtupefaciebat eum, quo minus perciperet minorem. Sicut homo qui comburitur, non percipit dolorem digiti: ſed Chriſtus etiam pendens in cruce, optimè & ſummo cum dolore percipiebat ſitim, ve- Matth. 1.

Digitized by Google

ſtium ablationem, & contumelias: non ſtupefactus ad hoc perſentiendum maiori tormento.

4. Penſatur ex doloris puritate, quia nimirum mitigatus non fuit: nec per Diuinitatis operationem, (vnde ſe dicit *derelictum à Deo:*) nec per rationis conſiderationem, ſicut fit in nobis, dum conſideramus bonum, propter quod patimur, & auertimus oculos mentis à malo ipſo. Quinimò ipſe ex iudicio rationis aſſumpſit conſiderationem malorum ſuorum, atque triſtitiam in naturali voluntate, ſinens omnes partes ſibi ſine conſolatione. *Quæ triſtitia durauit vſque ad mortem.* Vnde tunc dicit *ſe derelictum.* Mitigatio doloris per conſiderationem rationis non habet locum in interiori triſtitia Chriſti, quia quod voluntariè quis aſſumit, non mitigat, eò quòd mitigatio eſt eius quod irruit in inuitum. Dolorem corporis non mitigauit per rationem, quia & cum voluntariè aſſumpſit, & permittebat carnem ſibi, vt iuxta Iſaiam eſſet vir dolorum & ſciens infirmitatem; alioqui ſi ſeipſum conſolatus eſſet per rationem, non præſtitiſſet perfectum exemplum miſeris peccatoribus. Nec differentia eſſet inter Martyres & ipſum, quam ponere videtur Dauid in pſal. 21. Vbi dicitur; *Ad te clamauerunt & ſalui facti ſunt*, etiam temporaliter, vt Ionas, Daniel. 3 pueri. &c. *In te ſperauerunt, & non ſunt confuſi*, ob interiorem conſolationem & lætitiam, etiam cùm occiderentur, vt Iſaias, Ieremias, Machabæi. &c. ego autem nec temporaliter adiuuor, nec ſpiritualiter reficior. Dicit S. Damaſcenus: *Diuinæ voluntatis beneplacito, & volente verbo permiſſum fuiſſe carni, pati & ea agere quæ ipſi*

Math. 27. Matth. 26. 27. Iſaiæ. 53. Pſalm. 21.

Digitized by Google

ipſi erant propria , vt per opera naturæ crederetur veritas. Hanc autem triſtitiam aſſumpſit Chriſtus, vt rectè D. Leo. ſerm. 16. de paſſ. ad humanę formidinis excuſationem : & vt S. Auguſt. in pſalm. 103. conc. 3. ſuſcepit hic perſonam infirmorum, quos videbat poſſe conturbari, ne ipſi deficerent aut deſperarent. Fuit ergo opus S. Andreæ, qui gauiſus eſt ad crucem, ſublimius opere Chriſti, qui triſtatur ad crucem? Non, ſed opus Chriſti ſublimius, quia miſericordius. Triſtatus eſt enim ex caritate propter infirmos, quos videbat in paſſione fore triſtes, ne deijcerentur.

Tertiò cauſa cogitanda eſt paſſionis Domini, cur hæc tanta perſona tanta & talia ſuſtinuit; nempe, vt hominem impium & ad æternam mortem condemnatum , faceret perfectè iuſtum & in æternum viuentem. Atque vt hæc cauſa melius expendatur cogitare oportet omnes omnino homines naſci peccatores & æternæ mortis reos : & adultos fieri prauiores , ac magis reos , niſi hæc medicina ſuccurrat : & eis quibus ſuccurrit , ita ſuccurrere , vt tamen adhuc in multis peccent , & medicinæ huius ſint indigi . Cogitandum eſt ipſos tam eſſe infirmos, vt in maximam abeant prauitatem , niſi hæc medicina aſſiduè ſuccurrat . Tam potens eſt autem hæc medicina vt maxima peccata , etiamſi vnus omnia haberet , deleat ; tam neceſſaria, vt ſine hac nec minimum peccatum ignoſci, nec minimum vitium curari poſſit . Medetur autem hominibus , & præterita peccata remittendo, & à futuris cuſtodiendo , & obedientiam erga Deum præſtando, & tandem ad impec-

Digitized by Google

cabilitatem,& vitam fęlicem & æternam corporis & animæ ducendo.

Lib.6.in Lucæ 11.in fine.

Vnde intelligitur magnum eſſe diſcrimen inter mortem Chriſti & aliorum Sanctorum. Vnde pręclarè D. Ambroſ. *Hæc*, inquit, *eſt fidei gloria, ſi verè intelligas crucem Chriſti: aliæ cruces nihil mihi proſunt, ſola crux Chriſti, mihi vtilis eſt: & verè vtilis, per quam mihi mundus crucifixus eſt, & ego mundo, &c.* Vbi Ambroſius non ad exemplum reſpicit. Quis enim neſciat aliorum ſanctorum cruces plurimum exempli vtilitate profuiſſe? ſed altiore conſideratione, & inſigni illâ fidei gloriâ, quam in eo dicit eſſe ſitam, vt verè crux Chriſti intelligatur, myſterium nobis crucis mortiſque aperire voluit. Hoc autem myſterium & arcanum in eo planè poſitum eſt, ſi in illa quamvis probroſa cruce, pretium cogites infinitum, quo & mundus redemptus eſt, & mille, ſi tot fuiſſent, alij redimi potuiſſent. Sic & D. Leo; *Quamvis in conſpectu Domini multorum Sanctorum pretioſa mors fuerit*, inquit, *nullius tamen inſontis occiſio, propitiatio fuit mundi; accepêre iuſti, non dedêre coronas; & de fidelium fortitudine, exempla nata ſunt patientiæ, non dona iuſtitiæ. Singulares quippe in ſingulis mortes fuerunt: nec alterius quiſquam debitum ſuo funere ſoluit; cùm inter filios hominum ſolus Dominus noſter Ieſus extiterit, in quo omnes crucifixi, omnes mortui, omnes ſepulti, omnes etiam ſuſcitati.*

Galat. 6.

Ser. 12. de paſſ. epiſt. 83. & 79

Non oportet autem ſic cogitare: Hæc eſt medicina generis humani, ſed fortè non mea. Imò quia iam ad Chriſtum vocaris, fit & tua, nec minoris eam facere debes, quàm ſi tibi ſoli eſſet impenſa: Sicut non minùs commodi habes ex ſole orien-

Digitized by Google

oriente, quàm ſi tu ſolus eo fruereris. Quid enim minus habes, quàm ſi nullus alius à ſole videret? Ne igitur inueniaris ingratus, imitare Paulum dicentem; *Chriſtus dilexit me, & tradidit ſemetipſum pro me. Hic eſt*, ait D. Chryſoſtomus, *affectus ſerui fidelis, vt beneficia Domini ſui, quæ communiter data ſunt omnibus, quaſi ſibi ſoli præſtita reputet, & quaſi ipſe ſit omnium debitor, & pro omnibus ipſe ſolus habeatur obnoxius. Hoc fecit & Paulus, qui mortem Domini & Saluatoris noſtri, quæ pro vniuerſo expenſa eſt mundo, ſibi ſoli præſtitam dicit. Quaſi enim de ſe ſolo loquens, ita ſcribit; Quod enim nunc viuo in carne, in fide viuo filij Dei, qui tradidit ſemetipſum pro me. Hæc autem dicebat, non coanguſtare volens ampliſſima, & per omnem orbem diffuſa Chriſti munera, ſed quaſi qui (vt diximus) pro omnibus ſe ſolum iudicaret obnoxium. Et reuera quid intereſt, ſi & alijs præſtitit, cùm, quæ tibi præſtita ſunt, ita integra ſint, & ita perfecta quaſi nulli alij ex his aliquid fuerit præſtitum? Ideo denique & in illa boni Paſtoris parabola, non dicitur quia venit oues multas quærere, ſed vnam. Vna namque eſt, quia ſic omnibus, quaſi vni, diuina beneficia conferuntur.*

Galat. 2.
Lib. 2. de compunct. cordis.
Luc. 15.

MONITVM LXVI.

Sicut Moyſes exaltauit ſerpentem in deſerto, it a exaltari oportet filium hominis. &c.

Ioan. 3.

LEGES ordinatæ id habent, ſecundùm quas Deus gubernat hunc mundum, vt inter iuſtos & iniuſtos diſcretio ſit; & ſicut nullum bonum manet irremuneratum, ita nullum malum impunitum relinquatur. Cuius ſuæ iuſtitiæ Deus, quâ reddit cuique ſecundùm opera, veſtigia quædam impreſſit cordibus noſtris. Et ſecundùm hunc quidem primæ inſtitutionis ordinem, damnandum erat proculdubio genus humanum: ſicut è contra Angeli qui perſtiterunt, vitam beatam ſunt conſecuti; *qui verò deſeruerunt Deum per ſuperbiam, æternis ſunt mancipati tormentis.* Sicque nos quoque iuſto iudicio damnari vniuerſi poteramus, damnatique fuiſſemus, ſi in hoc Deus iuſtitiæ ſuæ rationem fuiſſet ſecutus. At voluit ille nos altiori conſilio ſapientiæ bonitatisq; ſuæ liberare, parteque humani generis in damnatione relictâ, partem ad ſalutem & conſortium angelicum reducere. In quo perficiendo, ſi voluiſſet *potentiâ ſolâ vti*, deturbãdo Diabolum de ſuo principatu, quis ei dicere potuiſſet, quare ſic faceret? Hoc enim feciſſet præter leges conſtitutas in rebus, ſupraq; naturalem ordinem, cui ſubijci non poterat. Sed noluit à *iuſtitiæ ratione diſcedere*, quæ in eo fulget, quod noluerit peccata hominum prorſus impunita relinqui, ſed iuſtitiæ ſatiſ-

Vide Proſp. contra collat. cap. 22.

2. Petri 2. Iudas in ep.

Aug. lib. 13 de Trinit. cap. 13. Leo ſerm. 14. de paſſ.

ſatisfieri,pretio condigno oblato.

Quia igitur meriti eramus mortem, filius Dei, Deus ipſe mortem noſtri cauſa ſuſcepit. Vt quemadmodum D. Ambroſ. ait, *quia non queunt Diuina decreta ſolui, perſona magis quàm ſententia mutaretur.* Lex enim naturæ primò requirit obſeruationem ſui, quâ in obſeruatione, iuſtitia eſt: ſin violetur, exigit pœnam, quam tranſgredientibus comminatur, atque in eo quoque iuſtitia eſt, vt pro meritis quiſque ſuis puniatur; aut ſi legiſlatoris ſingulari diſpenſatione fiat, vt is qui peccauit, nôn luat ſupplicium, ſaltem alius pro eo ſatisfaciat, & pœnas, quas ille merebatur, expendat. Et quia innocentem pro nocente ad pœnam trahi, iniuſtum erat, idcirco Deus ipſe homo factus eſt, vt pati pro nobis poſſet: iſtoq; modo iudex ipſe cauſam reorum in ſe ſuſcepit. Ita nec violata iùſtitia eſt, damnatione inſontis, quia iudex ipſe pati pro reo dignatus eſt: & eſt iuſtitiæ cumulatè ſatisfactum, quæ pœnã pro peccato requirebat. Lib. 4. in Luc. ca. 24.

Crucis autem mortem & corporis vulnerationem elegit Chriſtus, præ alijs mortis generibus, tanquam magis conuenientia noſtrę redemptioni. Primus enim Adam ſuperbâ & libidinoſâ extenſione manuum *ad arborem ſcientiæ boni & mali* vitiauit genus humanũ: ſecundus Adam aſcendendo arborem ſtultitiæ, & manus in ea extendendo, idem ſanauit à ſuperbia, & libidine. Deinde Diabolus per lignum vicerat, & ex ligno *Chirographum ſcriptum* contra nos obtinebat; idem per lignũ victus eſt, & illud Chirographum deletum, & in ſuam ignominiam *cruci affixum vidit.* 3. Meritò exaltatus eſt, quia ſe hoſtiam Deo ſuauiſſimi odoris Geneſ. 3. Coloſſ. 2. Epheſ. 5.

exhi-

Digitized by Google

Leuit. 23. exhibebat. Quæ autem Deo offeruntur, ſurſum extolluntur. 4. Meritò exaltatus eſt, qui alios profundo peccatorum demerſos ad ſe in altum tracturus erat; & ad quem, qui attrahi incipiunt, oculos fidei erigere, & gemitus emittere debent, vt à
Ioan. 12. veneno antiqui ſerpentis ſanentur. *Ego*, inquit, *ſi ex-*
Ioan. 3. *altatus fuero à terra, omnia traham ad meipſum.* Et: *Sicut Moyſes exaltauit ſerpentem in deſerto, ita exaltari oportet*
Pſal. 118. *filium hominis.* &c. 5. Conueniebat, vt confoderetur manus, pedes, & latus; qui affectus noſtros, greſſus & actus, timore ſui velut clauis, per paſſionis ſuæ meritum erat confixurus, ne in eis libido dominium obtineret.

Zachar. 13. 6. Dictus eſt per Prophetam, *fons patens domui Dauid, & habitatoribus Ieruſalem in ablutionem peccatorum*; Sic eum ergo pati oportebat, vt per ſangui-
Leuit. 16. nis effuſionem hoc ipſum pateſceret. 7. Ipſe eſt *altare holocauſti & thymiamatis, in cornibus & extremitatibus ſuis ſanguine aſperſum*, capite ſpineam coronam geſtans, manus pedeſque clauis confixus,
Geneſ. 6. quæ ſunt eius extrema: 8. Eum, per quem omnes à diluuio venturi iudicij liberarentur, ita mori conueniebat, vt velut vera Noë arca, oſtium in latere haberet, per quod in ſalutem intrarent om-
Geneſ. 2. nes. 9. Denique qui Eccleſiam ſibi ſponſam ſociare cupiebat, ac ex ea vitæ filios generare, ita conueniebat eum obdormire & vulnerari, vt ex eius la-
Aug. lib. 2. de Symb. ad catechū. cap. 6. tere mater viuentium ſumi poſſet. Quæ vniuerſa licet prædicta, non congruiſſent, ſi Chriſtus vel ſtrangulatus in aëre, vel in aquis ſubmerſus, aut ſub terra defoſſus, vel decollatus exuſtúſve fuiſſet. At nec vllum talium ſuppliciorum corpus eius decebat, quod videlicet, in ſignum vnitatis inte-

grum

Digitized by Google

grum,atque ſanctitatis ſuæ merito incorruptum manere debebat.

Hic igitur eſt illud noſtræ redemptionis pretium,de quo toties ſcriptura; *Scientes*, inquit Petrus,*quod non corruptibilibus auro vel argento redempti eſtis* &c.*ſed pretioſo ſanguine quaſi agni immaculati Chriſti*.&c.Et Iſaias; *Pro eo quod laborauit anima eius, iuſtificabit ipſe multos,diſpertiam ei plurimos, & fortium diuidet ſpolia*.&c.*Cornua*,ait Propheta,*in manibus eius*, id eſt, *trophæum crucis*,interprete D. Auguſtino. *Ibi abſcondita eſt fortitudo eius*. Erat enim vis in cruce maxima,ad Diabolum è cordibus hominum deturbandum: ſed vis hæc abſcondita & tecta fuit crucis humilitate:Hinc omnes omnino gratiæ accipiuntur.*Haurietis*,ait Iſaias,*aquas in gaudio de fontibus ſaluatoris*, id eſt, ſpiritales gratias de vulneribus Chriſti. Huius enim intuitu Pater, & fidem incredulis, & bonam voluntatem deprauatis, ſuperbis humilitatem, immundis caſtitatem, caritatem inuidis rebellibus denique obedientiam, mira benignitate largitur. *Gloria noſtra caput & origo beatitudinis, libertas & corona, crux eſt*, inquit. S. Chryſoſt.

1.Pet.1. Iſai.53. Abac.3. Lib.8.de Ciuit.c.32. Iai.12. Homel.55. in Matth.

Ex hac morte & paſſione Domini.1.diſcit Chriſtianus,quàm ſit abominabile peccatum, pro quó debuit pati filius Dei tam indigna, & veriſsimum eſſe quod de æterno igne impœnitentibus præparato,dixit filius Dei. 2. Diſcit diuinæ iuſtitiæ conſtantiam, dum is ipſe pœnam ſubire mauult, quàm peccatum relinquere impunitum. Vnde iuſtus Iob, *Verebar omnia opera mea, ſciens quòd non parceres delinquenti*. Diſcit & redamare eum, à quo ſic eſt amatus, vt pro ſalute eius hæc pateretur

Iob.9.

filius

Digitized by Google

De Catech. rudib. cap. filius Dei. *Nimis* enim *durus eſt animus, qui ſi nolebat impendere amorem, nolit & rependere,* inquit S. Auguſt. Diſcit obedire & humiliari, cùm videt filium Dei humiliatum & obedientem vſque ad mortem crucis. Deus humilis eſt, homóne ſuperbus erit? *Remedium elationis, contuitus eſt Dominicæ crucis.* Diſcit & aduerſa pati, cùm ille *paſſus ſit, nobis relinquens exemplum vt ſequamur veſtigia eius.* Quale exemplum rogat Beda? *Tribulationum, non delitiarum: contumeliarum, flagellorum, dolorum, opprobriorum, ſpinarum, crucis, vulnerum, mortis.* Diſcit quoque in eo ſperare, & ei ſanandum ſe præbere, qui vſque ad peccatorum ſupplicium ſe demiſit. Qui enim ſeipſum dat in mortem tam acerbam tam ignominioſam, quid non dabit? Et ſi *Pater proprio filio ſuo non pepercit, ſed pro nobis omnibus tradidit illum, quomodo non etiam omnia cum illo nobis donauit?* Denique diſcere debet Chriſtianus, hæc & alia omnia ex paſſione & cruce Chriſti haberi, quia ideo filius Dei mortuus eſt, vt nos iuſtificaret, & ſaluaret. Vnde Apoſtolus; *Mihi abſit gloriari, niſi in cruce Domini noſtri Ieſu Chriſti;* quæ vt ait D. Leo, *fons eſt omnium benedictionum, cauſa omnium gratiarum: per quam credentibus datur virtus de infirmitate, gloria de opprobrio, vita de morte.*

[Margin: Philip. 2. — 1. Pet. 2. — In illum locum Petri. — Rom. 8. — Galat. 5. — Ser. 8. de paſſ.]

Clamant hæretici, Chriſtus plenè ſatisfecit, & ſoluit omnia, quid ergo ampliùs à nobis requiritur? Audite Apoſtolum dicentem; *Adimpleo ea quæ deſunt preſſurarum Chriſti in carne mea. Adimpleo. Quid? quæ deſunt. Cui deſunt? preſſurarum Chriſti. Et vbi deſunt? in carne mea. Nunquid aliquid preſſurarum deerat in illo homine, quod factum eſt verbum Dei, natum ex Maria virgine? Paſſus enim eſt, quicquid pati debuerat ex ſua voluntate, non ex peccati neceſſitate: & videtur, quia omnia*

[Margin: Coloſſ. 1. Aug. in pſalm. 86.]

In

In cruce enim dixit, Conſummatum eſt. Et inclinato capite, emiſit ſpiritum. Quid eſt. Conſummatum eſt; Iam de menſura paßionum nihil deeſt, quia omnia quæ de medicta ſunt completa ſunt: Tanquam ideo expectaret, vt complerentur. Ergo impletæ erant paßiones, ſed in capite, reſtabant adhuc Chriſti paßiones in corpore. Vos autem eſtis corpus Chriſti & membra. In his ergo membris cùm eſſet Apoſtolus, dixit, Vt adimpleam quæ deſunt paßionum Chriſti in carne mea. Ita Auguſt. Ioan. 19.

Mors filij Dei eſt quidem verum, potens, & ſingulare remedium contra vulnus peccati originalis, & omnia quæcunque illi adijci poſſunt; ſuper multos tamen manet ira Dei, quia huius mortis participes non ſunt. *Poculum quippe immortalitatis*, ait D. Proſp. *quod confectum eſt de infirmitate noſtra, & virtute diuina, habet quidem in ſe, vt omnibus proſit, ſed ſi non bibitur, non medetur.* Semel Chriſtus mortuus eſt: tamen *pro vnoquoque tunc primùm moritur*, inq. S. Aug. *quando in eius morte, quantælibet ætatis fuerit baptiſatur, id eſt, tunc ei proderit mors eius qui fuit ſine peccato, quando in morte eius baptiſatus, mortuus etiam fuerit ipſe peccato, qui mortuus fuerat in peccato.* Opus ergo eſt, vt quod ſemel pro omnibus geſtum eſt, cuilibet ſigillatim communicetur, ſingulari circa vnumquemque operatione Spiritus ſancti.

Artic. 1. falſo impoſito Auguſtino.

Côt. Iulian. lib. 6. ca. 5.

MONI-

Digitized by Google

MONITVM LXVII.

Vnuſquiſque vxorem ſuam ſicut ſeipſum diligat, vxor autem timeat virum ſuum.

Epheſ. 6.

Epheſ. 5. DE mutuo coniugum inter ſe officio, nobis ſermo erit. Primò de officio viri, qui *mulieris eſt caput*; Debet hic vxorem ſuam liberaliter & honorificè tractare; quâ in re meminiſſe oportet Euam ab Adamo ſociam appellatam eſſe, cùm inquit, *Mulier quam dediſti mihi ſociam.* Socia autem eſt viri, 1. in generatione prolis. 2. in eiuſdem educatione. 3. in re familiari adminiſtranda: ideóque ad mulierem etiam regimen pertinet, neque ancillæ loco haberi debet, ſed interim ſub viro, tanquam primario gubernatore hoc illi regimen eſt attributum; tum quòd vir eius principium ſit, de quo ſumpta eſt; tum quòd naturâ præſtantior & ſapientior exiſtat. Ideo de latere viri facta eſt, ex coſta viri, *vt oſtenderetur*, ait S. Auguſt. *quia in conſortium creabatur dilectionis; ne fortè ſi fuiſſet de capite facta, viro ad dominationem videretur præferenda; aut ſi de pedibus ad ſeruitutem ſubijcienda: quia, ſcilicet, viro, nec domina, nec ancilla eſt vxor, ſed ſocia. Ideo nec de capite, nec de pedibus, ſed de latere fuerat producenda, vt iuxta ſe ponendam agnoſceret, quam de ſuo latere ſumptam didiciſſet.*

[Margin: Geneſ. 4. — Geneſ. 2. — De Ciuit. lib. 12. cap. 26. de bono coniug. c. 1. De Geneſ cont. Manich. ca. 12. Ad liter. lib 9. c. 13.]

Dicet

Decet præterea virum in alicuius rei honeſtæ ſtudio ſemper occupatum eſſe; tum ne inerti otio langueſcat, à quo vitia ferè omnia fluxerunt: tum vt ea ſuppeditet, quæ ad familiam ſuſtentandam neceſſaria ſunt; Debet enim *vir vxorem*, vt Paulus ait, *nutrire atque fouere*, præbens ei, ſcilicet, victum & amictum, & ea quæ ſunt neceſſaria. *Nemo enim vnquam carnem ſuam odio habuit, ſed nutrit & fouet eam, ſicut & Chriſtus Eccleſiam, quia membra ſumus corporis eius, de carne eius, & de oſsibus eius.* Epheſ. 5.

Deinde debet diligere vxorem ſuam, non turpi amore; *Nihil enim*, inq. S. Hiero. *fœdius, quàm vxorem amare, quaſi adulteram: ſapiens vir iudicio debet amare coniugem, non affectu, ſed ſicut Chriſtus dilexit Eccleſiam ſuam*, id eſt, amore ſpirituali, ad pietatem, ad ſalutem. Debent itaque eas pios mores edocere, ſicut ait Apoſtolus; *Si quid mulieres diſcere volunt, domi viros ſuos interrogent. Debent eis praire ad Dominum, ſeq; illis prabere imitandos in ſanctitate atque pietate, vt vir gloriam de fœmina habeat, vt loquitur Apoſt. ſicut ipſe eſt gloria Dei, cùm eius Sapientiam ſequitur.* Lib. 1. in Iouinia. 1. Cor. 14. Aug. de catech. rudib. cap. 18. 1. Cor. 11.

Vxor autem ſubiecta debet eſſe atque obediēs viro ſuo, *ſicut Domino, quoniam vir caput eſt mulieris, ſicut & Chriſtus caput Eccleſiæ, ipſe Saluator corporis eius. Et ſicut Eccleſia ſubiecta eſt Chriſto, ita & mulieres viris ſuis in omnibus.* Vnde etiam D. Petrus; *Mulieres ſubditæ ſint viris. Maritum habere dominum meruit mulieris non natura, ſed culpa. Quod tamen niſi ſeruetur, deprauabitur amplius natura, & augebitur culpa*, inquit Sanctus Auguſtinus. Hæc ſubiectio ante peccatum fuiſſet ſuauiſſima, & plena dilectionis, nunc moleſta & oneroſa. Sicut ante, partus citra dolorem, & geſtatio citra faſtidium ac moleſtiam, Epheſ. 5. De Geneſ. ad lit. li. 11. cap. 27.

ſed peccato factum eſt, vt vtrumque haberet grauem pœnam adhærentem. Vir ſpecialiter di-
1. Cor. 11. citur *Imago Dei*, quia Dei eſt præeſſe vniuerſæ
Ibidem de catechiſ. creaturæ; ita & viri eſt præeſſe, &c. vt Diuus Auguſtinus.

Debet etiam *mulier timere virum*, id eſt, reue-
Epheſ. 5. reri, eique meritò honorem deferre. *Sic aliquan-*
1. Pet. 3. *do & ſanctæ mulieres ſperantes in Deo, ornabant ſe, ſubiectæ proprijs viris; Sicut Sara Abrahæ obediebat, Domi-*
1. Tim. 5. *num eum vocans.* Quod intuens S. Ignatius; *Mulieres,* inquit, *honorificent viros ſuos, & non audeant proprio nomine eos vocare.* Debet etiam mulier, vt Apoſtolus ait, *Materfamilias eſſe*, id eſt, regere familiam, & gubernare domum ſuam; Sicut Raguel Saram
Tob. 10. vxorem Tobiæ iunioris docebat. Domi igitur libenter ſe continere debet, eiuſque præcipuum ſit ſtudium, filios in religionis cultu educare, res domeſticas diligenter curare, &c. vt nihil mali ex otio admittat, ſed in Dei timore per-
Tit. 2. maneat. Sic alibi dicit Paulus; *Domus curam ha-*
1. Tim. 2. *bentes.*

Tametſi autem non permittatur mulieri docere, neque dominari in virum, ſed eſſe in ſilentio, ob duas rationes. 1. Quia vir eſt prior creatione.
Ibid. 2. Quia mentis vigore antecellit. *Adam*, inquit A-
1. Pet. 3. poſt. *primus formatus eſt, deinde Eua; & Adam non eſt ſeductus, mulier autem ſeducta in præuaricationem fuit.* Debet nihilominus viro ſuo caſtâ ac piâ ſuâ conuerſatione exemplum præbere: vt etiamſi impius ſit, conſideratione caſtitatis & pietatis lucrifiat. Debet virum ſuum obſecrando blandè monere,
1. Reg 25. non dum iratus aut ebrius eſt, ſed more prudentiſſimæ Abigail, & ſanctiſſimæ Monicæ, dum eſt opor-

Digitized by Google

oportunum. Illa monuit maritum ebrium, ſed *manè cùm digeſſiſſet vinum*; hęc verò vt Auguſtinus eius filius refert, *nouerat non reſiſtere irato viro, non tantùm facto, ſed ne verbo quidem: iam verò refracto & quieto, cùm oportunum videbatur, rationem facti ſui reddebat, ſi fortè ille inconſideratius commotus fuiſſet.* Lib. 9. cõf. cap. 9.

An coniuges in omnibus ſint pares? Vnum quiddam eſt, in quo iure pares ſunt, in reliquis impares, pluſque vir autoritate & poteſtate valet. Pares ſunt in eo, in quo efficiuntur vna caro, ſiue in reddendo atque exigendo debito. Nam vterq; & exigere pari poteſt iure, & reddere petenti pari iure debet. Vnde Paulus; *Mulier corporis ſui poteſtatem non habet, neque vir; ſed vterque alterius.* Idcirco & S. Chryſoſt. *in hoc maritali negotio vtrumque alterius & ſeruum & dominum eſſe dicit.* Hinc & Sara iuſſit Abrahæ, vt ex ancilla ſibi filios generaret, non *inordinata ſuperbia, ſed quia corporis mariti poteſtatem haberet*, inquit S. Auguſtinus. Vnde & Ariſtoteles in Metaphyſicis, de modis habendi agens, eum dicit eſſe improprijſſimum, quo quis habet vxorem. Qui enim ſic habet, etiam ipſe habetur. Et vt hæc ſignificaretur æqualitas, *non de pedibus, nec de capite, ſed de làtere facta eſt*, vt ſuprà. In reliquis autem rebus vir caput eſt mulieris, id eſt, moderator & rector, cui parendum ſit, vt ſæpè Apoſtolus, & D. Ignatius vt ſuprà. 1. Cor. 7. In c. 7. 1. ad Cor. Cõt. Fauſt. li. 22. c. 31. Epheſ. 5.

Eſt tamen hîc etiam ad ſexum proportionata quædã æqualitas; Mulier enim in adminiſtratione rei familiaris haberi debet, nõ ancillæ loco, ſed vt domina domus, pro ratione ſexus tamẽ, quẽ ſexũ ob imperfectionẽ decet virili eſſe ſubditũ. Hinc Petrus admonẽs viros, ſuis vxoribus tanquã ſeruis 1. Pet. 3.

abuti non debere; *Viri*, inq. *ſimiliter cohabitantes ſecundùm ſcientiam, quaſi infirmiori vaſculo impartientes honorem, tanquam & cohæredibus gratiæ.* Quocirca & in 12. tabulis hoc intelligitur eſſe damnandum, quòd vxores ancillas facerent, quarum legum authoritatem ſecuta gentilitas, tantò liberiùs in miſeras coniuges ſæuiebant. Qua de re eſt locus elegans in Confeſſ. D. Auguſtini, vbi agit de Monicæ erga virum patientia. *Cùm enim Matronæ multæ, quarum viri manſuetiores erant, plagarum veſtigia etiam dehoneſtatâ facie gererent, inter amica colloquia illa arguebãt maritorum vitam, hæc earum linguam: veluti per iocum grauiter admonens, ex quo illas tabulas, quæ matrimoniales vocantur, recitari audiſſent, tanquam inſtrumenta, quibus ancillæ factæ eſſent, deputare debuiſſent: proinde memores conditionis, ſuperbire aduerſus dominos non oportere. Cumq; mirarentur illæ, ſcientes quàm ferocem coniugem ſuſtineret, nunquam fuiſſe auditum, aut aliquo indicio claruiſſe, quòd Patricius ceciderit vxorem, aut quòd à ſeinuicem vel vnum diem domeſticâ lite diſſenſerint & cauſam familiariter quærerent, docebat illa inſtitutum ſuum, quod ſuprà memoraui. Quæ obſeruabant, expertæ gratulabantur; quæ non obſeruabant, ſubiectæ vexabantur.*

Lib. 9. c. 9.

Ad matrimonij etiam deprauationem pertinebat, quod de Gallis ſcribit Cæſar, *eorum in moribus fuiſſe, vt viri in vxores, ſicuti & in liberos, vitæ neciſq; habere potestatem.* Et addit; *Cùm paterfamilias illuſtriore loco deceſſiſſet, eius propinquos conuenire ſolitos, & de morte, ſi res in ſuſpicionem venit, de vxoribus ſeruilem in modum quæſtionem habere, & ſi compertum eſſet, igni atq; omnibus tormentis excruciatas interficere.* Mitius erat illud inter Germanos quod refert Tacitus; *Pœna,* inquit, *adulteriorum & maritis permiſſa, acciſis crinibus,*

Lib 6. de bello Gallico.

In Hiſtoria.

bus, nudatam coram propinquis expellit domo maritus, ac per omnem vicum verbere agit.

Sed vnde hæc æqualitas & inæqualitas? Ex prima ante lapſum inſtitutione manauit, ſed vtraque tunc fuiſſet, cùm ſumma felicitate coniuncta. Nam ob debitum vxorium nullæ moleſtiæ, nullæ rixæ, ſemperque id ex ratione, non ex libidine, concordiſſima voluntas: in re quoque domeſtica, iucunda & tranquilla omnia, cum & viro mite imperium, & mulieri ſuauis obedientia fuiſſet. Ac merito peccati dictum eſt mulieri; *Sub viri poteſtate eris*: id quod ad ſeruilem quandam eius coërtionem pertinet, moleſtamque & duram ſubiectionem, quæ in pænam peccati poſt primæ inobedientiæ lapſum ſecuta, quod expreſſit Prudentius, in hymno ante cibum: Geneſ. 3.

Conſcia culpa Deum pauitans
Sede piâ procul exigitur:
Innuba fæmina quæ fuerat
Coniugis excipit imperium,
Fœdera triſtia iuſſa pati.

Digitized by Google

MONITVM LXVIII.

Puer meus iacet in domo paralyticus, & malè torquetur.

Matth. 8.

TRactandum hîc erit de mutuo Dominorum & ſeruorum officio erga ſe. Debent ſerui inprimis ſuis Dominis timorem. Vnde Paulus; *Serui ſubditi eſtote dominis carnalibus cum timore & tremore.* Addit Petrus, *non tantùm bonis & modeſtis, ſed etiam diſcolis.* Debent enim in illis Dominum cogitare. Vnde Paulus; *Sicut Domino, & non hominibus. Non igitur quia Chriſtianus factus es, dedigneris ſeruire,* inquit, S. Auguſt. *Cùm enim Chriſto iubente ſeruis homini, non ei ſeruis, ſed illi qui iuſsit.* Proinde ſi quid à terreno Domino præcipitur, quod fieri poſſit citra offenſionem Domini ſuperioris, hoc tanquam ab ipſo ſupremo Domino imperatum accipiunt. Quo fit, vt neque id ſegniter, neque grauatim, ſed prompte libenterque effectum reddant, *vt ſe in corde,* ait D. Auguſt. *faciant liberos, libenter ſeruiendo.*

Epheſ. 5. 1. Pet. 2. Epheſ. 5. In Pſal. 124 In Pſal. 70.

Secundò ergo debent illis ſinceram obedientiam. Solent enim ſerui ferè muſſitare, & contradicere imperio dominorum; quod prohibet Apoſtolus; *Non contradicentes. Vbi Titum admonet,* inquit, D. Hieron. *vt per doctrinam ſanam à ſeruis Chriſtianis huiuſmodi auſerat paſſionem. Si enim quæ Dominus imperat,*

Tit. 2. In illum locum Apoſt.

perat, neceſſe habet ſeruus implere; cur hoc ipſum non cum bonâ voluntate faciat, ſed & dominum offendat, & tandem faciat quod iubetur: maximè cùm & Dominus ad aquas contradictionis offenſus ſit. Deinde ſerui non ſolent exequi imperium domini, niſi cùm ille viderit; eo autem abſente, ſiue dum non eſt inquiſiturus, otiari, & mandata negligere, quod Apoſtolus vocat *ad oculum ſeruire.* Boni autem ſerui ſemper officium ſuum faciunt, ſiue præſens, ſiue abſens ſit Dominus; non ignari Dominum ſe habere in cælo, cuius animaduerſionem & conſpectum nulli effugere queant. Epheſ. 6.

Tertiò, debent dominis fidelitatem. Familiaria vitia ſeruorum ſunt furta & mendacia. Vnde Apoſtolus; *Non fraudantes, ſed in omnibus fidem bonam oſtendentes.* Lacæna quædam cùm venderetur, rogata quid ſciret; fidelis eſſe, reſpondit. Denique ſolent ſerui ægrè ferre ſeruitutem, ſibique ipſis diſplicere ſuper conditione ſuâ, quaſi ſententia domini iniqua ſit. Contra quos Apoſtolus; *Vt ſint ſibi placentes*, id eſt, ſint ſuâ ſorte contenti; *quod vnuſquiſque quodcunque fecerit bonum, recipiet à Domino, ſiue ſeruus ſit, ſiue liber.* Imò oſtendit multis vtiliorem eſſe ſeruitutem libertate. *Seruus vocatus es?* inq. *non ſit tibi curæ; ſed etſi potes fieri liber, magis vtere, videlicet, ſeruitute,* ait D. Chryſoſt. *Qui enim in Domino vocatus eſt ſeruus, libertus eſt Domini.* Habent ſerui quos ſibi imitandos proponant; pudicum inprimis Ioſeph & fidelem, de quo ſcribit Moyſes, quòd creditis omnibus ei, nihil nouerat dominus eius, niſi panem quo veſcebatur: ipſum etiam Patriarcham Iacob, qui diutiſſimè & fideliſſimè ſeruiuit Laban. Tit. 3. 1. Cor. 7. In illum locum Pauli. Geneſ. 39. Gen. 29. 30. 31.

Sed nonne dicit Apoſtolus, *Nolite fieri ſerui hominum*? ita. Sed vetat ibi ad hominis tantùm, non Dei reſpicere voluntatem, atque ita ad nutum hominis carnalis ſe accommodare, vt ſuperiorem ſe Dominum, cui potiſſimùm ſeruiendum ſit, habere non cogitent. Ex quo vitioſè facta multa naſcuntur. Primùm, quòd ad oculum ſeruiat; ſi ſperet fore clam, redit ad ingenium. Eum enim *timor humanus*, bonum facit, *non diuturnus* (vt ille ait) *magiſter officij*. Deinde quòd grauatè, animoque reluctante faciet multa, mercedem laboris nullam exſpectans. Poſtremò, qualecunque imperium Domini ſuſcipiet, & exequetur, etſi id erit inhoneſtum, Diuinæque voluntati contrarium.

Viciſſim autem debet Dominus ſeruo eſſe beneuolus, & æquanimis, magiſq; ſe amabilem exhibere, quàm terribilem; propenſiorem ad beneficia exhibenda, quàm ad infligenda verbera: ſicut hortatur Apoſtolus; *Et vos Domini*, inq. *eadem facite illis*, videlicet, quod æquum & iuſtum eſt, *remittentes minas, ſcientes, quòd & illorum & veſter Dominus eſt in cælis, & perſonarum acceptio non eſt apud Deum.* Prudens autem Dominus, prout varij ſunt ſerui, ita vario modo eos tractabit. Sicut ait Sapiens; *Non lædas ſeruum in veritate operantem. Seruus ſenſatus ſit tibi dilectus, tanquam anima tua*, &c. At de malo; *Panis, diſciplina, & opus ſeruo. Seruo maleuolo tortura, & compedes: mitte illum in operationem, ſi non obaudierit, curua illum compedibus*, &c. *Si quis*, ait Auguſt. *malus & inobediens ſit, corripitur ſeu verbo, ſeu verbere, ſeu alio pœnæ genere, iuſto & licito. Pertinet enim ad innocentis officium, non ſolum nemini malum inferre, ſed & cohibere à peccato, vel punire peccatum.*

Epheſ. 6.

Eccleſ. 7.

Ibid. 33.

De ciuit. l. 19. ca. 16.

Debet

Debet etiam Dominus potiſſimùm curare vt ſerui ſint ſanæ fidei & vitæ bonæ. *Qui enim ſuorum, & maximè domeſticorum curam non habet, fidem negauit, & eſt infideli deterior.* Curam vocat prouidentiam, tam quæ eſt circa corpus, quàm quæ eſt circa animam. Negatio autem fidei pertinet propriè ad apertam Dei blaſphemiam, vel ea facta, ex quibus Deus blaſphematur, & ab eo, veraque fide homines auertuntur: vt ſi quis inter gentiles conſtitutus, parentes, filios, aut domeſticos negligeret, mox id in Chriſtianam religionem reijceretur. Quia igitur hoc, ſimiliaque ad abnegationem fidei inuitent, meritò vocantur negationes fidei. *Et eſt infideli deterior*, in hac, ſcilicet, re, quia infidelis naturalem habet affectum erga ſuos, & in hoc legem naturæ non violat; item infidelis, etſi peccet, neſcius peccat, fidelis ſciens; *Seruus autem ſciens voluntatem Domini ſui, & nō faciens, vapulabit plagis multis.* Confidenter dicebat ille bonus Paterfamilias; *Non habitabit in medio domus meæ, qui facit ſuperbiam; ambulans in via immaculata hic mihi miniſtrabat.* Et pater Abraham, omnes viros domus ſuæ tam vernaculos quàm empticios & alienigenas, ſecum tanquam vnius religionis & fidei, pariter eodem die circuncidit; præcipiebatque domui ſuæ, vt cuſtodiret viam Domini.

1. Tim. 5.
Lucæ 12.
Pſal 100.
Geneſ. 17.

Qui veri patresfamilias ſunt, inq. S. Auguſt. *omnibus in familia ſua tanquam filijs ad colendum & promerendum Deum, conſulunt, deſiderantes venire ad cœleſtem domum, vbi imperādi neceſſarium non ſit officium: quò donec veniatur, magis debent patres quòd dominantur, quàm ſerui tolerare, quod ſeruiunt.* Et rurſum, *In domo iuſti etiam qui imperant, eis ſeruiunt, quibus videntur imperare: quia*

De ciuit. l. 19. ca. 16.
Apud. Proſp. ſent. 163.

Digitized by Google

non dominandi cupiditate, imperant, ſed officio conſulendi; nec principandi ſuperbiâ, ſed prouidendi beneficentiâ. Abſit à dominis ea ratio dominandi, de qua dicitur, *Reges gentium dominantur eorum.* Et, *Non dominantes in cleris.* Sic enim dominantur, qui ex præfectura, ſuam priuatam gloriam, & commoda quærunt, non ſubditorum vtilitati conſulunt.

Matth. 20. 1. Per. 5.

In Paſtor. parte 2. cap. 6.

Homo, inquit Diuus Gregorius, *brutis naturâ prælatus eſt, non hominibus, & idcirco ei dicitur vt non ab hominibus, ſed animalibus timeatur, quia contra naturam ſuperbire eſt ab æquali velle timeri. Et tamen neceſſe eſt, vt rectores à ſubditis timeantur, quando ab eis Deum minimè timeri deprehendunt, vt humanâ ſaltem formidine peccare metuant, qui diuina iudicia non formidant. In eo quod metum ſibi à peruerſe viuentibus exigunt, quaſi non hominibus ſed animalibus dominantur. Quia videlicet, quâ parte beſtiales ſunt ſubditi, ex ea debeant etiam formidini ſubiacere proſtrati*. ita Gregorius. Audi Poëtam gentilem;

Iuuē. Sat. 14

Ergo miſer trepidas ne ſtercore fœda canino
Atria diſpliceant oculis venientes amici,
Ne perſuſa luto ſit porticus. —
Illud non agitas vt ſanctam filius omni
Aſpiciat ſine labe domum, vitioq; carentem?

Vult Poëta patresfamilias ita domum ſuam curare, vt liberi nihil videant vel audiant, vel à parentibus ipſis, vel à famulis, & ancillis, quod eos poſſit offendere, ac bonis moribus nocumentum adferre. Sæpè graue damnum infert toti familiæ,

miliæ, vnus ſeruulus, vel ancillula malæ fidei vel exempli.

——— Grex totus in agris
Vnius ſcabie cadit, & prurigine porci.

Vuaq; conſpecta liuorem ducit ab vua, dicit Virgil. Natura rerum ſic habet, inq. Chryſoſt. vt quoties bonus malo coniungitur non ex bono malus melioratur, ſed ex malo bonus contaminatur. Et Seneca; Vnum exemplum auaritiæ aut luxuriæ multum mali facit. Epiſt. 7.

MONITVM LXIX.

Miſericordiam volo, & non Sacrificium.

Matth. 9.

SAcrificium nullus hominum eſt, qui audeat dicere deberi, niſi Deo ſoli: Multa quidem de cultu diuino vſurpata ſunt, quæ honoribus deferuntur humanis: ſiue humilitate nimiâ, ſiue adulatione peſtiferâ: ita tamen, vt quibus ea deferuntur, homines haberentur, qui dicuntur colendi & venerandi: ſi autem eis multum additur, & adorandi. Quis verò ſacrificandum cenſuit; niſi ei, quem Deum aut ſciuit, aut putauit, aut finxit? *Quàm porrò antiquus ſit in ſacrificando Dei cultus, duo illi fratres, Cain & Abel ſatis indicant, quorum maioris Deus reprobauit Sacrificium, minoris aſpexit.* Quis autem ita deſipiat, vt exiſtimet aliquibus vſibus Dei eſſe neceſſaria, quæ in Sacrificijs offerun-

Aug. de ciuit. Dei. l. 10. cap. 4.

Geneſ. 4.

De ciui. eodem li. c. 5.

runtur? Quod cum multis locis Diuina Scriptura teſtetur, ne longum faciamus breue illud de Pſalmo commemorare ſuffecerit: *Dixi Domino, Deus meus es tu; quoniam bonorum meorum non eges.* Non ſolùm igitur pecore, vel qualibet aliâ re corruptibili atque terrenâ, ſed ne ipſâ quidem iuſtitiâ hominis Deum egere credendum eſt, totũq; quo rectè colitur Deus, homini prodeſſe nõ Deo. Neque enim fonti ſe quiſquam dixerit profuiſſe ſi biberit, aut luci ſi viderit. Nec quod ab antiquis patribus talia Sacrificia facta ſunt, in victimis pecorum, quæ nunc Dei populus legitimè non facit, aliud intelligendum eſt, niſi rebus illis eas res fuiſſe ſignificatas, quæ aguntur in nobis, ad hoc vt inhæreamus Deo, & ad eundem finem proximo conſulamus.

Pſal. 15.

Sacrificium ergo viſibile, inuiſibilis Sacrificij Sacramentum, id eſt, Sacrum ſignum eſt. Vnde ille pœnitens apud Prophetam, vel ipſe Propheta quærens Deum peccatis ſuis habere propitium; *Si voluiſſes*, inq. *Sacrificium, dediſſem: vtique holocauſtis non delectaberis. Sacrificium Deo, ſpiritus contribulatus, cor contritum & humiliatum Deus non ſpernet.* Intueamur quemadmodum vbi Deum dixit nolle Sacrificiũ, ibi Deum oſtendit velle Sacrificium. Non vult ergo Sacrificium trucidati pecoris, ſed vult Sacrificium contriti cordis. Illo igitur quod eum nolle dixit, hoc ſignificatur, quod eum velle ſubiecit. Sic itaque illa Deum nolle dixit, quomodo ab ſtultis ea velle creditur, velut ſuæ gratia voluptatis. Nam ſi ea Sacrificia quæ vult, quorum hoc vnum eſt, cor contritum & humiliatum dolore pœnitendi, nollet eis Sacrificijs ſignificari, quę velut

Pſal. 50.

Digitized by Google

lat ſibi delectabilia, deſiderare putatus eſt, non vtique de his offerendis in lege veteri præcepiſſet: & ideo mutanda erant oportuno certoque iam tempore, ne ipſi Deo deſiderabilia, vel certè in nobis delectabilia, ac non potiùs quæ his ſignificata ſunt, crederentur.

Hinc & alio loco Pſalmi alterius; *Si eſuriero,* inquit, *non dicam tibi: meus eſt enim orbis terræ, & plenitudo eius. Nunquid manducabo carnes taurorum, aut ſanguinem hircorum potabo?* Tanquam diceret; Vtique ſi mihi neceſſaria eſſent, non à te peterem, quæ habeo in poteſtate. Deinde ſubiungens quid illa ſignificent: *Immola,* inquit, *Deo Sacrificium laudis, & redde altiſſimo vota tua. Et inuoca me in die tribulationis & eximam te, & glorificabis me.* Item apud alium Prophetam; *Quid dignum offeram Domino? curuabo genu Deo excelſo? Nunquid offeram ei holocautomata, & vitulos anniculos? Nunquid placari poteſt Dominus, in millibus arietum, aut in multis millibus hircorum pinguium? Nunquid dabo primogenitum meum pro ſcelere meo, fructum ventris mei pro peccato animæ meæ? Indicabo tibi ô homo, quid ſit bonum, & quid Dominus requirat à te; Vtique facere iudicium, & diligere miſericordiam, & ſollicitum ambulare cum Deo tuo.*

Pſal. 49.

Micheæ 6.

Et in huius Prophetæ verbis vtrumque diſtinctum eſt, ſatiſque declaratum illa Sacrificia non requirere Deum: quibus ſignificantur hæc ſacrificia, quæ requirit Deus. In epiſtola ad Hebræos, *Benefacere,* inquit, *& communicatores eſſe nolite obliuiſci: talibus enim hoſtijs placatur Deus.* Ac per hoc vbi ſcriptum eſt, *Miſericordiam magis volo, quàm Sacri-*

Heb. 13.
Oſeæ 6.

Sacrificium ; nihil aliud quàm Sacrificio Sacrificium prælatum oportet intelligi: quoniam illud quod ab hominibus appellatur Sacrificium, ſignum eſt veri Sacrificij. Porrò autem miſericordia verum Sacrificium eſt, vnde dictum eſt,
Heb. 13. quod paulo ante commemoraui; *Talibus enim hoſtijs placatur Deus.* Quæcunque igitur in miniſterio tabernaculi ſiue templi multis modis de Sacrificijs leguntur eſſe præcepta, ad dilectionem
Matth. 22. Dei & proximi ſignificandam referuntur. *In his e-*
De ciuitat. lib. 10. c. 6. *nim duobus præceptis*, *vt ſcriptum eſt*, *tota lex pendet & prophetæ.* Vnde pulchre D. Aug. in ſer. de laudibus charitatis; *Ille tenet & quod patet, & quod latet in diuinis ſermonibus, qui charitatem tenet in moribus.*

Proinde verum ſacrificium eſt, omne opus, quod agitur, vt ſanctâ ſocietate inhæreamus Deo; relatum ſcilicet ad illum finem boni, quo veraciter beati eſſe poſſimus. Vnde & ipſa miſericordia, quâ homini ſubuenitur, ſi propter Deum non fit, non eſt ſacrificium. Etſi enim ab homine fit, vel offertur, tamen ſacrificium res diuina eſt: ita vt hoc quoq; vocabulo id Latini veteres appellauerint. Vnde ipſe homo Dei nomini conſecratus, & Deo deuotus, inquantum mundo moritur, vt Deo vi-
Eccleſ. 30. uat, ſacrificium eſt. Nam & hoc ad miſericordiam pertinet, quam quiſque in ſeipſum facit. Propterea ſcriptum eſt; *Miſerere animæ tuæ placens Deo.* Cor-
Rom. 6. pus etiam noſtrum, cùm per temperantiam ca-
Rom. 12. ſtigamus, ſi hoc quemadmodum debemus, propter Deum facimus, vt *non exhibeamus membra noſtra arma iniquitatis peccato, ſed arma iuſtitiæ Deo, ſacrificium eſt.* Ad quod exhortans Apoſtolus ait; *Obſecro itaque vos fratres per miſericordiam Dei, vt exhi-*

beatis corpora veſtra hoſtiam viuam, ſanctam, Deo placentem, rationabile obſequium veſtrum. Si ergo corpus quo inferiore, tanquam famulo, vel tanquam inſtrumento vtitur anima, cum eius bonus & rectus vſus ad Deum refertur, ſacrificium eſt; quanto magis anima ipſa cùm ſe refert ad Deum, vt igne amoris eius accenſa, formam concupiſcentiæ ſæcularis amittat, eique tanquam incommutabili formæ ſubdita, reformetur: hinc ei placens, quod ex eius pulchritudine acceperit, fit ſacrificium. Quod idem Apoſtolus conſequenter adiungens: *Et nolite*, inq. *conformari, huic ſæculo, ſed reformamini in nouitate mentis veſtræ, ad probandum, quæ ſit voluntas Dei, quod bonum, & beneplacitum, & perfectum.* Hoc enim eſt renouatum eſſe, probare voluntatem Dei, & quæ ei placent. Voluntas enim Dei eſt in præceptis eius, & conſilijs. Rom. ibid.

Cùm igitur vera ſacrificia opera ſint miſericordiæ ſiue in nosipſos, ſiue in proximos, quæ referuntur ad Deum: opera verò miſericordiæ non ob aliud fiant, niſi vt à miſeria liberemur, ac per hoc vt beati ſimus: quod non fit niſi à bono illo, de quo dictum eſt; *Mihi autem adhærere Deo bonum eſt*: profectò efficitur vt tota ipſa redempta ciuitas, hoc eſt, congregatio ſocietaſque ſanctorum, vniuerſale ſacrificium offeratur Deo per ſacerdotem magnum, qui etiam ſeipſum obtulit in paſſione pro nobis, vt tanti capitis corpus eſſemus ſecundùm formam ſerui. Hanc enim obtulit, in hac oblatus eſt, quia ſecundùm hanc mediator eſt; in hac Sacerdos, in hac Sacrificium eſt. Pſal. 72.

Cùm itaque nos hortatus eſſet Apoſtolus, *vt ex-*

Rom. 12. *exhibeamus corpora noſtra hoſtiam viuam, ſanctam, Deo placentem, rationabile obſequium noſtrum, & non conformemur huic ſæculo, ſed reformemur in nouitate mentis noſtræ; ad probandum quæ ſit voluntas Dei, quod bonum, & beneplacitum, & perfectum, quod totum Sacrificium, nosipſi ſumus. Dico enim*, inquit, *per gratiam Dei, quæ data eſt mihi, omnibus qui ſunt in vobis, non plus ſapere, quàm oportet ſapere, ſed ſapere ad ſobrietatem; ſicut vnicuique Deus partitus eſt menſuram fidei. Sicut enim in vno corpore multa membra habemus, omnia autem membra non eoſdem actus habent: ita multi vnum corpus ſumus in Chriſto; ſinguli autem alter alterius membra, habentes dona diuerſa, ſecundùm gratiam quæ data eſt nobis.* Hoc eſt Sacrificium Chriſtianorum, multi vnum corpus ſumus in Chriſto: quod etiam Sacramento altaris fidelibus noto frequentat Eccleſia, vbi ei demonſtratur, quod in ea oblatione quam offert ipſa offeratur. Hactenus Auguſtinus.

Digitized by Google

MONITVM LXX.

Hoc eſt primum, & maximum mandatum.

Matth. 22.

PRæceptum de dilectione Dei & proximi, dicitur primum & maximum mandatum. Ex duabus potiſſimùm cauſis; Prima eſt, quòd ſit generale, reliqua omnia in ſe ſummatim complectens. *Non concupiſces, vox legis eſt*, inquit Diuus Auguſtinus, *ab omni peccato prohibentis.* Prohibetur enim ne quid fiat aut deſideretur contra Dei beneplacitum. Sic præceptum dilige, exigit, vt omne illud faciat homo, quod Deo gratum & acceptum eſt. *Qui diligit me, ſermonem meum ſeruabit*, inquit. Qui ergo diligit, non occidet, non mœchabitur, nō furabitur, non periurabit, &c. ſed hiſce peccatis virtutes contrarias omninò exercere ſtudebit. Hinc Dominus in Deuteron. *Et nunc Iſrael audi, quid Dominus Deus tuus petit à te, niſi vt timeas & diligas eum?* Quid? nonne etiam petit, vt quis verum iuret, feſta ſanctificet, honoret parentes, caſtitatem ſeruet, iuſtitiam exerceat, & miſericordiam, &c? hæc omnia præcepto dilectionis includuntur. Vnde & Diuus Auguſtinus, in Ioan. *Semel ergo breue præceptum tibi præcipitur; dilige, & quod vis fac. Dilectio enim malum nō operatur*, inq.

De ſpir. & lit, cap. 4.

Ioan. 14.

Deut. 10.

Tract. 7. in Canō. Ioā.

Digitized by Google

Rom. 13. Paulus. Et, *Qui natus eſt ex Deo, non peccat*, ait Io-
1. Ioan 3. annes.

Sed dices, nonne etiam homo iuſtus, qui diligit, peccat? Variè accipi poteſt dictum Apoſtoli. Primò, vt loquatur de prædeſtinato, qui non peccat, peccato videlicet ad mortem, de quo ibi loquitur Ioannes, Deo illum conſeruante. Deinde, peccatum non facit, ſcilicet, grande, ſiue mortale, *quod nos alienat à Deo, & conciliat diabolo*, vt Diuus Baſilius. Denique vt Diuus Proſper: *Qui natus eſt ex Deo, peccatum non facit; quia per legem mentis, id eſt, per charitatem, quæ Dei ſemen eſt, peccatum non facit. Charitas enim operit multitudinem peccatorum, & ſine qua nullum prodeſt bonum, per quam deletur omne peccatum.*

Vide Heſſ. in illum locum Ioã.

In epiſt. ad Demetr.

1. Pet. 4.

Charitas non ſolùm opera indifferentia, vt ſunt comedere, ambulare, fodere; &c. Sed etiam quæ mala videntur, bona facit. v. g. Dicit Chriſtus in Euangelio, *Omnis qui dixerit fratri ſuo, Fatue, reus erit gehennæ ignis:* Tamen hoc dixit ipſemet Chriſtus, diſcipulis euntibus in Emmaus; *O ſtulti & tardi corde ad credendum*. Et eius diſcipulus, Galatis, *O inſenſati Galatæ.* Sed vtrumque profectum eſt ex charitate; vt videntes ſua vitia, confunderentur, & corrigerentur. Sicut pater filium, Magiſter diſcipulum, Prælatus ſubditum vocat interdum fatuum, diſciplinæ cauſâ. Sic exponere ſe periculo grauis morbi, aut mortis, malum eſt; verum ſi id faciat quis ex caritate proximi, vt ei ſit ſolatio & auxilio in tribulatione & neceſſitate, iam virtus eſt.

Matth. 5.

Lucæ 24.

Gal. 3.

Altera

Altera cauſa eſt, quòd Charitas reliqua præcepta perficiat, & conſummet. Hinc dicit Apoſtolus, *Finis præcepti, eſt Charitas.* Finis, inquam, conſummans, perficiens. Hinc dicitur is, *qui diligit, legem implere.* Qui ſolùm opus facit, aliquid facit, totum non facit. Dicit Sanctus Auguſtinus: *Qui terrenorum adipiſcendorum amore, & amittendorum timore, Dei præcepta ſeruant, non ſeruant, ſed ſibi ſeruare videntur. Non enim fides in eis per charitatem operatur, ſed terrena cupiditas, metuſq; carnalis. Non eſt autem fructus bonus, qui de charitatis radice non ſurgit. Certè qui ſic præcepta facit, procul dubio inuitus facit, ac per hoc in animo non facit, mauult enim omnino non facere, ſi ſecundùm ea quæ cupit & metuit permittatur impunè, ac per hoc in ipſa voluntate intus eſt reus, vbi ipſe, qui præcipit, inſpicit Deus.* Similiter qui ſolo timore gehennæ rectè agit, nondum agit, quemadmodum debet. *Audit homo, noli fornicari, noli inebriari, timet gehennas, mallet non eſſe gehennas, in quas ebrioſi & fornicatores mitterentur. Quando autem incipit amare iuſtitiam, niſi quando mallet, fornicationes & ebrietates non eſſe, etſi gehennæ non eſſent, in quas ebrioſi & fornicatores mitterentur?* Bonum tamen eſt, vt ſi necdum amor iuſtitiæ te à malo reuocat, ſaltem timor gehennæ coerceat: *Si enim timendo diſcis non facere iniqua, diſces & amando non facere.*

1. Tim. 1. Rom. 13. Cont. 2. epiſt. Pelag. lib. 3. ca. 4. De ſpir. & lit. cap. 14. Aug. in pſal 118. De ſpir. & lit. cap. 32.

In vera virtute, & in plena obſeruatione mandatorum Dei, duo ſunt conſideranda; Officium & Finis. *Officium, quod faciendum; Finis verò propter quod faciendum. Finibus autem, non officijs* Cont. Iulia. lib. 4. ca. 3.

Digitized by Google

diſcernūtur à vitijs virtutes. Poſſunt enim eadem habere officia, vt diſtribuere facultates in pauperes, tradere corpus ſuum ita vt quis ardeat. Si ex caritate fiant, virtutes ſunt; ſi ex mala cupiditate, vitia ſunt: atque ita fieri poſſe, docet Apoſtolus. *Sola ergo dilectio eſt,* inquit Sanctus Auguſtinus, *quæ diſcernit*, inter virtutes & vitia, *inter filios Dei, & filios diaboli*; non fides, non baptiſmus, non opus bonum, &c. quæ etiam in malis eſſe poſſunt.

1. Cor. 13. Tract. 5. in canon. Ioan.

Præceptis Decalogi ſolùm exprimuntur officia, quæ etiam ab impijs & infidelibus, qui Deum ignorant, aut non colunt, præſtari poſſunt, prælucente quâdam ſcintillâ luminis naturalis, & amore recto ac honeſto impellente. Vt in Romanis, quorum virtutibus ciuilibus tributa dicit eſſe Diuus Auguſtinus imperia, honores, gloriam: ſed ad ſublimia illa virtutum verarum præmia non aſſurgebant, quæ ſolùm dantur ijs, quæ à charitate proficiſcuntur. *Sicut enim,* ait Diuus Proſper, *non impediunt ab æterna vita iuſtum quædam peccata, ſine quibus hæc vita non ducitur; ſic ad ſalutem æternam nihil poſſunt impio aliqua bona opera, ſine quibus difficillimè vita cuiuſlibet peſſimi hominis inuenitur.* Niſi intelligas opera bona, abſolutâ officij bonitate, & charitate firmatâ, quomodo dicit Sanctus Auguſtinus nullum eſſe opus bonum ante fidem, quod videlicet homini proſit ad vitam æternam.

De ciuit. l. 5. ca. 15. epiſt. 5. ad Marcel. Sent. 46.

In Pſal. 31.

In Charitate, inquit Diuus Proſper, *eſt omnium ſumma donorum, & quædam cunctarum vita virtutum.* Vnde & Sanctus Leo, *nudas eſſe,* ait, *virtutes omnes ſine*

De vocat. gent. lib. 2. cap. 11.

ſine charitate; nec poſſe dici in qualibet morum excellentia fructuoſum, quod non charitatis partus ediderit. Denique idem Proſper. de vita contempl. explicans Apoſtolum vbi de charitate loquitur: *Si linguis hominum loquar & angelorum,* &c. *Non ad hoc,* inquit, *iſta dicit Apoſtolus, quaſi aliqua bona ſine charitate habere aliqui non poſſunt; ſed quia nihil proſint habentibus, ſi à Charitate defecerint. Non enim quid, ſed propter quid faciamus, in illa vltima examinatione quærendum eſt. Ipſa ergo habenda eſt, ipſa ſectanda, ſine qua nec eleëmoſyna, nec occiſio corporis, nec alia quæuis bona perducunt ad ſalutem: quia qualibet actio bona vel paſsio niſi ex fide, quæ per dilectionem operatur, extiterit, nobis prodeſſe non poterit.* Meritò ergo hortatur Apoſtolus Chriſtianos; *Omnia veſtra in charitate fiant,* id eſt, ſtudio placendi Deo & proximo ſubueniendi. Et Diuus Leo; *Meminerit homo omnes affectus ſuos hac lege dirigendos, vt nec à cultu recedat Domini, nec ab vtilitate conſerui.*

1. Cor. 13. De vit. cōt. lib. 3. c. 14.

Gal. 6. 1. Cor. 16. Ser. 8. de ieiu. 10. menſ.

MONITVM LXXI.

Propoſito ſibi gaudio, ſuſtinuit crucem.

Hebr. 12.

Vide Gretſerum de cruce.

BReuiter nobis dicendum eſt, quid imago crucis, ſeu picta, ſeu ſculpta, eam intuentibus debeat ſuggerere. Primò, Crux ad imitationem crucifixi nos commonefacit & excitat. Vnde Petrus; *Chriſto igitur paſſo in carne*, inquit, *& vos eadem cogitatione armamini*, id eſt, conſideratis ſaluatoris noſtri cruciatibus, ad eoſdem vel ſimiles, pro Chriſti gloria fortiter ſubeundos, animum inducite. Eundem crucis fructum deſcribit Paulus; Cùm enim hortaretur Hebræos, vt *per patientiam currerent ad propoſitum certamen*, iuſſit, vt *aſpicerent in authorem fidei & conſummatorem Ieſum, qui propoſito ſibi gaudio ſuſtinuit crucem, confuſione contemptâ.*

1. Pet. 4.

Heb. 12.

Secundò, non ſolùm valet ad hoc, aſpectus crucifixi, vt Chriſto patienti nos conformemus, ſed vt in ipſa etiam cruce perſeueremus. Quod ibidem ſignificat Apoſtolus; *Recogitate eum, qui talem ſuſtinuit à peccatoribus aduerſus ſemetipſum contradictionem, vt ne fatigemini animis veſtris deficientes.* Quid quod ipſe Chriſtus in cruce paſſus; præter cæteros fines, etiam hunc ſpectauit, vt patiendo imi-

Ibidem.

imitaremur veſtigia eius. Quia & *Chriſtus paſſus eſt pro nobis*, inquit Petrus, *vobis relinquens exemplum, vt ſequamini veſtigia eius.* Exemplum, ait V. Beda, *non delitiarum, ſed tribulationum, laborum, contumeliarum, flagellorum, dolorum, opprobriorum, ſpinarum, crucis, vulnerum, mortis.* 1. Pet. 2. In illum locum Petri.

Tertiò, aſpectus crucifixi, charitatem in animis hominum mirificè accendit. Quis enim tam ferreus ſit, qui tantum Chriſti in cruce pendentis erga nos amorem cogitans, toto pectore non redamet, charitatemque qualem, qualem immenſæ illi charitati rependere non cupiat? *Nimis durus eſt animus*, inquit Diuus Auguſtinus, *qui ſi nolebat impendere amorem, nolit & rependere.* De catech. rud. cap. 4. Quod verò in cruce potiſſimùm Dei charitas erga nos eluceſcat, docet etiam Apoſtolus cùm ait; *Commendat autem charitatem ſuam Deus in nobis, quoniam cùm adhuc peccatores eſſemus, Chriſtus pro nobis mortuus eſt.* Rom. 5. Et Diuus Auguſtinus: *Quomodo nos amaſti, pater bone, qui filio tuo vnico non pepercisti, ſed pro nobis impijs tradidiſti illum. Quomodo nos amaſti, pro quibus ille, non rapinam arbitratus eſt eſſe æqualis tibi, factus eſt ſubditus vſque ad mortem crucis, vnus ille in mortuis liber*, &c. Lib. 10. conf. cap. vlt. *Cupio*, ait S. Bern. *eum qui dilexit me, & tradidit ſemetipſum pro me, quibuſdam brachijs vicariæ dilectionis amplecti.* Epiſt. 189.

Quartò, ſpem ſalutis obtinendæ crucis ſignum acuit. Ad erigendam ſpem noſtram plurimum valet, conſiderare, quanti nos pendat Deus, quantumque diligat: eius autem rei maniſeſtiſſimum indicium eſt, quod per incarnationem ſuam noſtrum dignatus inire conſortium, ſine vllo ſuo malo merito, noſtra in cruce ac paſſione ſua, mala Aug li. 13. Trinit. c. 10

Digitized by Google

pertulit. Quid autem non ſperet ille, qui ſibi filium Dei, non ſolùm donatum, ſed & pro ſe in
Rom. 8. ara crucis immolatum videt? Hinc Paulus; *Qui proprio filio non pepercit, ſed pro nobis omnibus tradidit illum: quomodo non etiam cum illo omnia nobis donauit? Meritò mihi ſpes valida in illo eſt*, inquit Sanctus
Ibidem in confeſſ. Auguſtinus, *quòd ſanabis omnes languores meos, per eum qui ſedet ad dexteram tuam, & te interpellat pro nobis, alioquin deſperarem. Multi enim ſunt & magni ijdem languores mei, multi ſunt & magni, ſed maior & amplior eſt medicina tua.*

Quintò, à peccatis & flagitijs, velut iniectâ manu retrahit: tum quia pretium illud immenſum, quo redempti ſumus, tum etiam quia finem quendam, ob quem Chriſtus crucis ſupplicium ſubijt, memoriæ noſtræ ſubijcit. Pretium illud eſt,
1. Pet. 1. de quo Petrus; *Scientes, quòd non corruptibilibus auro vel argento redempti eſtis, ſed pretioſo ſanguine, quaſi agni*
1. Cor. 6. *immaculati Chriſti.* Et Paulus; *Empti enim eſtis pretio magno; glorificate, & portate Deum in corpore veſtro.* Quo pretio? niſi ſanguine Chriſti? Etſi ipſa etiam crux, noſtrum etiam ſit pretium. *Pretium hic crucem appellat*, inq. D. Chryſoſt. At quis dum crucem conſpicit, hocque infiniti valoris pretium, quo à peccati iugo redemptus eſt, mente reuoluit, iterum prioribus noxis ſe obſtringat, & in priſtinam ſeruitutem dedat? maximè ſi & finem, quo Chriſtus inductus eſt, vt pro nobis ſupplicium crucis ſubiret, ardentiùs ſecum perpendat: qui eſt; *vt peccatis mor-*
1. Pet 2. *tui iuſtitiæ viuamus*, teſte Petro. In hunc enim ſco-
Tit 2. pum intuens, *peccata noſtra ipſe pertulit in corpore ſuo ſuper lignum*, vt idem ait. Cui conſentit Paulus, ideo

Chri-

Digitized by Google

Chriſtũ *ſemetipſum dediſſe pro nobis, vt nos redimeret ab omni iniquitate,& mundaret ſibi populũ acceptabilem,ſectatorem bonorum operum.* Vt alibi eundem Saluatorem noſtrum pro peccatis noſtris oblatum aſſerit, *vt eriperet nos de præſenti ſæculo nequam.* Quando igitur cruce te ſignas vel eam intueris, *vniuerſam tecũ crucis cauſam verte, & iræ ac reliquarum paſsionum incendia,extingue,*inquit Chryſoſtomus. Galat. 1. Hom. 55.

Sextò, affectum commiſerationis erga Chriſtum in nobis cõmouet.Si enim S.Gregorius Nyſſenus,viſâ imagine,quâ immolatio Iſaac repręſentabatur, vbertim lachrymas fundebat, vt ipſemet teſtatur,quid eum feciſſe credendum eſt,conſpectâ crucis imagine,quæ ipſius Saluatoris noſtri per illã Iſaaci immolationem pręſignificatum Sacrificiũ, oculis & animo quaſi præſens ſiſtebat? Quid item alios Chriſtianos,facere par eſt,quoties paſſionis expreſſa monumenta contemplantur? Deniq; vt ait D.Cyrillus,poſtquam retuliſſet pleraſq; has conſiderationes:*hæc omnia recordari nos facit ſalutare lignũ:& ſuadet,vt cogitemus,ſicut diuinus ait Paulus, vnus pro omnibus mortuus eſt,vt viuẽtes non ſibi ipſis vltra viuant,ſed ei qui pro ipſis mortuus eſt.* Vnde ſponſa in Cant. *Dilectus meus mihi, & ego illi. Ille meæ liberationi,* inq.S.Bern.*ego illius honori; ille meæ ſaluti, ego illius voluntati.*Et alios monet; *Deus ſe tibi,*totum impendit, ad tuam vtilitatem & ſalutem; *tu te Deo*, viciſſim totum impende,ad eius cultũ & honorẽ.Addendũ hîc eſt aliquid de cruce ſpirituali, quę eſt,omnis tribulatio ſeu aduerſitas,ſiue animi,ſiue corporis, ſiue ſit in re familiari, ſiue in ſalute corporis, ſiue ſit de periculo chariſſimorũ,ſiue de re aliqua Orat.de Abraham.citatur in 7. Syn. act.2. & 4. Lib 6. cõt. Iulia. 2.Cor. 5. Cant. 2. Serm.68.in Cant. Aug. in Pſal.30.45

Digitized by Google

ad huius vitæ ſuſtentationem neceſſaria: ſiue dicatur morbus, peſtis, mors, paupertas, infamia, ignominia, bellum, triſtitia, &c. Hæc enim omnia cruciant, quare & cruces ſunt: Quas & calicis nomine, & diſciplinæ, & virgæ, baculi, tentationis quoq; ſignificat Scriptura. Hanc ferendam monet ſæpè Chriſtus; Vt; *Si quis vult venire poſt me, abneget ſemetipſum, tollat crucem ſuam, & ſequatur me.* Et, *Qui non accipit crucem ſuam, & ſequitur me, non eſt me dignus.* Sed eſt ne hæc quærenda? *Qui firmiores ſunt*, inquit Auguſtinus, *cupiunt tentari.* Vt Dauid, *Proba me, Domine, & tenta me, vre renes meos & cor meum.* Ieremias; *Corripe me, Domine, verumtamen non in furore, ſed in iudicio.* De quo Propheta ait S. Hieronymus: *Sanctus vir, & bellator inuictus, ad exercendum ſe & probandum tribulationem & miſeriam venire deſiderat.* Sic & Abacuc; *Ingrediatur putredo in oſſibus meis, & ſubter me ſcateat: Vt requieſcam in die tribulationis, & aſcendam ad populum accinctum noſtrum.* Quid aliud, ait idem Hiero. Propheta hic, *quàm tribulationes, & anguſtias, afflictionemq́; animi deprecatur, vt in futuro, cætui virorum cum Chriſto regnantium ſocietur?* Hinc monet Diuus Leo; *Inter præſentis vitæ pericula, non tam optandum eſſe declinando iſta effugere, quàm tolerando ſuperare.* Et cum ſanctis ſuis eſt *Deus vſque ad conſummationem ſæculi, non ſic vt nihil patiantur aduerſi, ſed vt nulla ſæuientium crudelitate ſuperentur*, ait Diuus Proſper.

Pſal. 115. Matth. 20. 26. Heb. 12. Pſal. 22. Iac. 1. Matth. 16. 10. De ciuit. li. 14. ca. 9. Pſal. 25. 114. Ierem. 20. In prologo in Abac. Abac. 3. Lib. 2. cõt. Pelag. Ser. 16. de paſſ. De voc. gent. lib. 2. cap. 2.

Sed cur quærunt? ob variam eius vtilitatem. Primo enim inducit contemptum & odium mundi, & deſiderium futurorum. Sic Sanctus Chryſoſtomus: *Ideo Dominus laborioſam iſtam ſtatuit vi-*

Hom. 6. ad popul.

vitam, vt præſenti tribulatione compulſi, futurorum deſiderium capiamus. Si enim cùm hic tot ſint triſtia, tam libenter huic vitæ immoramur: ſi nihil horum eſſet, quando futura deſideraremus? Sicut enim corpus laboribus feſſum, non niſi quietem quærit, ſic & anima tot obſita malis, ad requiem feſtinat. Sic & Diuus Auguſtinus: *O infelicitas generis humani; amarus eſt mundus, & diligitur, putas, ſi dulcis eſſet, qualiter amaretur? turbatur mundus & amatur mundus; quid ſi tranquillus eſſet mundus? formoſo quomodo hæreres, qui ſic amplecteris fœdum? flores eius quomodo colligeres, qui à ſpinis non reuocas manum?* Serm. 111. & 149. de temp.

Secundò, ſciunt tunſionibus & preſſuris expoliri lapides, & ſuis coaptari locis per manus artificis. Iuſtus enim ſic eſt ſub tribulatione, quomodo aurum in igne, per quem probatur & purgatur, vt mundius clariuſque efficiatur: quomodo triticum in area, quod percuſſionibus à paleis ſeparatur, ſicut iuſtus à cupiditatibus malis, & imperfectionibus ſuis; quomodo vua in torculari, quæ per illud premitur & calcatur, & ſic fructuoſa efficitur emanante vino: denique quomodo palmites ſub falce, quâ purgantur, vt fructum plus adferant. Ioan. 15.

Deinde, ſciunt crucem, ſeu tribulationem, inter ipſa præclarè facta, ſuperbiæ tumorem reprimere: quod *vicinum rectis actionibus ſuperbia malum ſit, & è proximo ſemper virtutibus inſidietur elatio,* vt ait Diuus Leo. Hinc & Apoſtolo *datus erat angelus Satanæ, qui eum colaphiſaret, ne extolleret magnitudo reuelationum; ad reuelationum humiliandam ſuperbiam,* inq. S. Hieron. *monitor quidam humanæ imbecillitatis apponitur, in ſimilitudinem triumphantium, quibus in curru* Ser. 4. de Quadrag. 2. Cor. 12. De obitu Bleſillæ ad Paulam.

retro

retro comes adhærebat, per ſingulas acclamationes ciuium dicens, hominem te eſſe memento.

Deniq; ſciunt aduerſitatibus animos probari, illiſque viros probos eluceſcere. Vt enim nauclerum procella, athletam ſtadium, exercitus Imperatorem, acies fortem, & calamitas magnanimum; ita tentatio Chriſtianum probare conſueuit. Ac ſicut arbor alta radice fundatâ ventis incumbentibus non mouetur; & nauis quæ forti compage ſolidata eſt, pulſatur fluctibus, nec foratur; & quando area fruges terit, ventos ſpirantes grana fortia & robuſta contemnunt, inanes vero paleæ, vento commouente, & agitante rapiuntur, ita quis ſolidus fortiſque Chriſtianus, aduerſitatis quâdam exercitatione monſtratur. Quomodo enim eſſet pietas, & patientia Iob, Tobię, &c. nota orbi, niſi fuiſſet tribulationibus probata? Vnde Tobię dixit Angelus; *Et quia acceptus eras Deo, neceſſe fuit, vt tentatio probaret te.*

Cypr. de vnitate Eccleſ.

Tob. 12.

M O-

MONITVM LXXII.

Duo homines aſcendebant in templum, vt orarent, &c.

Lucæ 18.

VAriæ ſunt ſuperbiæ ſpecies in Phariſæo attendendæ: omnia enim quæ dicit, ſuperbiam ſpirant. Nam vt fingamus eum quas in ſe prædicauit habuiſſe virtutes, magnæ fuit ſuperbiæ, cæteros ſine diſcrimine homines tanquam peccatores, ſibi tanquam iuſto poſtponere. Quæ vna eſt ſpecies ſuperbiæ ex quatuor, quas V. Beda hîc, & Diuus Gregorius in Moralibus commemorant, & tantò quidem alijs peior, quantò & ſtultior ſibi, & alijs iniurioſior eſt, ſingularem ſe putare, & cæteris præſtare omnibus. *Diceret ſaltem*, inquit Sanctus Auguſtinus, *Sicut multi homines. Quid eſt cæteri homines? niſi omnes præter ipſum? Ego inquit iuſtus ſum, cæteri peccatores*. Talis fuit & Eliæ Prophetæ tentatio; *Ego relictus ſum ſolus*, qui videlicet, genua mea non curuaui ante Baal; ſed Deus illius errorem corrigens, *Reliqui*, inquit, *mihi ſeptem millia virorum, qui non curuauerunt genua ſua ante Baal*. Et tali tentatione etiam alij ſancti interdum pulſantur, vt docet Auguſtinus explicans illud Pſalmi; *Et timor notis meis.* Quando vident illos de quibus optimè ſperabant, cadere, aut in peccatis

Lib. 23. Mor. c. 7.

Ser. 36 de verb. Dom.

Rom. 11.

Pſal. 30. Aug. in illũ Pſal. cõc. 2.

catis inueniri, facilè ſuſpicantur omnes, fortè, tales eſſe. Sed dat contra eam remedium; *Interroga,* inquit, *teipſum, an tu talis ſis. Si non; ergo ſolus es. Vide ne peior ſit iſta ſuperbia, quàm illa nequitia. Sed humiliter eſto quod vis alium eſſe, & non putabis eum eſſe, quod tu non es.*

Secunda ſpecies ſuperbiæ fuit, quòd ſolas virtutes commemorauerit, duas, videlicet, quas Phariſæi maximo in pretio habebant, quibuſque ſe cęteris hominibus antecellere gloriabantur, Ieiunium & Decimarum ſolutionem, vt apparet ex Matthæo: De vitijs quibus vtique non carebat, nullam mentionem fecerit. Tanquam ſi ęger, non quid morbi, ſed quid ſanitatis habeat, medico exponat. Hoc ſuperbiæ genus etiam Diuus Gregorius in illo notauit. *Non eſt iuſtus quiſquam, ait Lex, vt omne os obſtruatur,* prætendendo iuſtitiam, *& ſubditus,* id eſt, reus fiat, ſiue reum ſe agnoſcat *omnis mundus Deo.* Hinc Dauid, *Non intres in iudicium cum ſeruo tuo, Domine, quia non iuſtificabitur in conſpectu tuo omnis viuens.* Et Diuus Auguſtinus, *Væ etiam laudabili vita hominum,* ait Deo, *ſi remota miſericordia diſcutias eam.*

Math. 23. — Hom. 7. in Ezech. — Rom. 3. — Pſal. 142. — In conf l. 9. cap. vlt.

Tertia ſpecies eſt, quod eas fortaſſe iactauerit, quas non habebat: quemadmodum huiuſmodi fatuis hominibus ſolet accidere, qui dum neglectis aut diſſimulatis vitijs, ſolas in ſe virtutes conſiderant, eas ſibi, etiam quas re ipſa non habent, habere videantur. Vt ille cui dicitur in Apocal. *Tu dicis quia diues ſum & locupletatus, & nullius egeo, & neſcis quia miſer es & miſerabilis, & pauper, & cæcus, & nudus.* Prodigus

Apoc. 3.

vult

vult videri liberalis; auarus vult haberi frugalis; temerarius, fortis; verboſus, eloquens, &c. De Moab per Prophetam dicitur; *Superbiam & arrogantiam eius ego noui, & quod non ſit ad eam virtus eius.* Vide Proſp. li. 3. c. 1. de vit. Contemp.

Quarta, quod Deo ſimulatè gratias egiſſe credendus ſit: ita enim loquitur, ita tota ſibi oratione placet, vt minimè obſcurum ſit, cùm ſibi eas virtutes attribuiſſet, quaſi ſuâ illas diligentiâ eſſet conſecutus, nec Deo gratias egiſſe, vt illi gratias ageret, ſed vt ſe laudaret; ſibi ergo non Deo gratias agebat. Hoc aliud ſuperbiæ artificium eſt, ſæpe vt nos laudemus, Deo gratias agimus. Deum laudo, quòd nunquam hoc aut illud fecerim; quòd ſemper hoc, ſemper illud fecerim. Deinde Iudæi *gloriabantur in Deo* tanquam Doctore, qui legem dediſſet, cuius habitâ cognitione ſe ſibi ad eam implendam ſufficere perſuaſum habebant.

Quinta fuit, quòd tanto ſtudio, & aliorum vitia, & virtutes ſuas enumerauerit. Non eſt tam ingenioſa & ſubtilis humilitas: nec aliorum vitia, nec ſuas virtutes videt, *Raptores,* inq. *adulteri, iniuſti*. Quàm diſertus aliorum accuſator, quàm facundus laudator ſui. Maxima quæque peccata nominauit, quibus cæteros homines omnes præter ſe oneratos eſſe dicit. Verè pius & humilis plus intendit in mala ſua, quam in bona propria, vel in mala aliena: propria mala ponderat, expendit; aliena diſſimulat, excuſat, eleuat. Cum Apoſtolo, *quæ retro ſunt obliuiſ-* Aug. de ciuit. l. 5. c. 5. Phil. 3.

obliuiſcitur,in anteriora ſe extendit. Cùm Diuo Antonio & Franciſco, *ſe ſemper in principijs conſtituit*, ſe iam primum incipere, hactenus ſe nihil aut parum feciſſe, aut profeciſſe exiſtimat. Et vt monet Dominus, *cùm omnia quæ ei iuſſa ſunt, fecerit, adhuc ſe ſeruum inutilem reputat.*

Athan. & Bona. in vitis eorum.

Lucæ

Varia item indicia humilitatis attendenda ſunt in Publicano. 1. *Stabat à longe*, quaſi non auſus templum ingredi, aut certè verſus arcam accedere, indignum ſe tam religioſo loco iudicans, ſed aut in templi veſtibulo, aut in prima atrij populi parte conſtiterit. Sic Centurio & Petrus, conſiderantes ſuam vilitatem, Chriſti Maieſtatem, ex humilitate, ſe eius præſentiâ & conſpectu indignos iudicabant, cùm ille diceret, *Domine non ſum dignus vt intres ſub tectum meum*; hic verò, *Exi à me, Domine, quia homo peccator ſum.*

2. *Nolebat nec oculos ad cælum leuare*, id eſt, non audebat ad Deum leuare; quia eos pudor illi & reuerentia Diuinæ Maieſtatis in terram defixerat: ſic Manaſſes rex pœnitentiam agens; *Non ſum*, inq. *dignus videre altitudinem cæli, præ multitudine iniquitatum mearum.* Et Eſdras; *Deus meus confundor, & erubeſco leuare faciem meam ad te, quia multiplicatæ ſunt iniquitates noſtræ.* Et Daniel, cùm oraret pro ſuis, & aliorum peccatis; *Tibi Domine, iuſtitia, nobis autem confuſio faciei, & patribus noſtris qui peccauerunt.*

In orat. ſua.
1. Eſdr. 9. 2.
Eſd. 1. & 9.
Dan. 9.

3. *Percutiebat pectus ſuum*, in deteſtationem peccatorum ſuorum, & quandam quaſi vindictam. *Percutiebat pectus ſuum*, inquit Diuus Auguſtinus, *pœnas de ſeipſo exigens, proptereaq́; Deus confitenti parcebat.* Et alibi: *Tundere enim pectus, quid eſt, niſi arguere*

Ser. 36. de verb. Dom.

quod

Digitized by Google

quod latet in pectore, & euidenti pulſu occultum caſtigare peccatum? Peccata enim ſiue magna, ſiue parua impunita eſſe non poſſunt, ait S. Proſp. *quia aut homine pœnitente, aut Deo iudicante plectuntur. Ceſſat autem vindicta diuina, ſi conuerſio præcedat humana. Amat enim Deus confitentibus parcere, & eos qui ſemetipſos iudicant, non iudicare.*

Ser. 8. ibidem.
Sent. 210.
1. Cor. 11.

Dices; *Deus propitius eſto mihi peccatori.* Paucis vtitur peccator verbis: altero ſe peccatorem confitetur; altero veniam petit. *Orãtes*, ait Chriſtus, *nolite multum loqui, ſicut Ethnici. Putant enim quòd in multiloquio ſuo exaudiantur*, id eſt, ob externam multorum verborum pronuntiationem. Satis apud Deum loquitur, ſatiſque apud Deum cauſam ſuam agit diſertè, qui ſe humiliter peccatorem agnoſcit. Docetur autem homo ſe quotidie peccare, quando iubetur quotidie pro peccatis Deum orare, ait D. Cypria. Peccatum autem agnoſcere mediſi optimũ eſt, ad remiſſionem Deiq; gratiam impetrãdam, vnde de Publicano dicit Euang. *deſcendit hic iuſtificatus in domum ſuam.* Quam etiam petens Dauid pœnitens; *Quoniam*, inquit, *iniquitatem meam ego cognoſco.* Et ſic orat D. Auguſt. in confeſſ. *Hei mihi Domine miſerere mei. Ecce vulnera mea non abſcondo. Medicus es, æger ſum: Miſericors es, miſer ſum.*

Matth. 6.
Aug. epiſt. 121. ca. 10.
De orat. Dominica.
Pſal. 50.
Lib. 10. cap. 28.

Digitized by Google

MONITVM LXXIII.

Nemo poteſt duobus Dominis ſeruire.

Math. 6.

Math. 4. Epheſ. 4. in Symb. 1. Ioan. 5.

DIcit Chriſtus Diabolo eum tentanti; *Dominum Deum tuum adorabis, & illi ſoli ſeruies. Vnus Dominus: vnus Deus*, ait Apoſtolus, & Athanaſ. Qui tametſi trinus in perſonis ſit, Pater, Filius, Spiritus S. tamen *hi tres vnum ſunt*, inquit Ioannes, inter illos eſt perfectiſſima vnitas, naturæ, ſapiētię, potentiæ, voluntatis, bonitatis, &c. Cuius regnum diuiſionem non habet, ideoque ſtabile eſt ac perpetuum. Huic ergo nos iungere, ac ſeruire debemus. Cui & reliquæ omnes creaturę ſeruiunt, qui eas creauit, gubernat, conſeruat: maximè autem homo, ſi conſideret, præter creationem, quo pretio ſit emptus, quo ſanguine redemptus. Sed nonne multi ſunt alij Domini, ſeu ſpirituales, vt Epiſcopi, Paſtores; ſeu ſæculares, vt Reges, Principes; quibus omnibus ſeruire & obedire debent? Sicut & filij parentibus, vxores maritis, ſerui heris? Ita. Sed illi omnes vnum ſunt quodammodo cum ſummo Domino, & vnum computantur, quia ab illo ſunt conſtituti, ab illo authoritatem habēt, & quicquid præcipiunt, eius vice præcipiunt. Hinc Scriptura; *Qui vos audit, me audit; & qui vos ſpernit, me ſpernit*. Et, *Qui poteſtati reſiſtit, Dei ordinationi reſiſtit*, id eſt, rei à Deo ordinatæ. Sic eadem

Matth. 10. Rom. 13.

Digitized by Google

dem Scriptura docet, dum Moyſes, & Samuel contempti ſunt, *non ipſos, ſed Deum fuiſſe contemptum.* Et dicebat Ioſaphat Rex; *Non hominis exercent iudicium iudices, ſed Dei.* Ideò monet Sapiens; *Ne iudices contra iudicem, quia ſecundùm quod iuſtum eſt, iudicat.* Exod. 16. 1. Reg. 8. Eccleſ. 9.

Sic dicitur vnum ouile, & vnus paſtor. Quia omnes paſtores, qui in Eccleſia ſunt, vnum omnes ſunt cum ſummo paſtore, vnum docent, iubent, & ex eius ſuggeſtione. Et tã diu audiẽdi ſunt, quamdiu hoc faciunt. Si verò ſua incipiant docere & præcipere, & quæ Paſtori ſummo ſunt contraria; iam dicendum cum Petro; *Oportet Deo magis obedire quàm hominibus.* Nec tunc reſiſtitur poteſtati, quæ ſe ad hoc non extendit, ſed homini. Sic filijs mandatur, etiam *parentes odiſſe,* quando videlicet aliquid conſulunt vel præcipiunt contra conſilia & præcepta Dei. Fuerunt apud Iudæos, vt refert Ioſeph, qui conſtantiſſimo libertatis amore flagrantes, omnia perpeti maluerunt, quàm alium quempiam, præter Deum, Dominum appellare. Fuerunt hæretici, qui prætextu libertatis nobis à Christo donatæ, contemnebant poteſtatem à Deo inſtitutam, *velamen habentes malitiæ libertatem, eamq; dantes in occaſionem carnis,* vt dicunt Apoſtoli. Act. 5. Luc. 14. Li. 18. Antiq. cap. 2. Epiphan. hæreſ. 75. Aug. in lib. de hæreſ. 1. Pet. 2. Galat. 4.

Sed ſi vnus eſt Dominus, quomodo hîc duo dicuntur; *Nemo poteſt duobus Dominis ſeruire?* Nõ quod reuera plures ſint, ſed quia homines ſibi plures conſtituunt, vnicum & verum Dominum relinquentes, & alteri non vero adhærentes, vt Diabolo, mundo, carni. *Qui facit peccatum, ſeruus eſt peccati,* ait Chriſtus. Et, *A quo quis ſuperatus eſt, huius & ſeruus eſt,* inquit Petrus. Tot ergo Dominos ſibi peccatores conſtituunt, quot vitijs & cupiditatibus ſeruiunt. Ioan. 8. 2. Pet. 2.

uiunt. Sicut homo ad Dei imaginem creatus eſt, ſed ſæpe illam ſuâ prauitate, quaſi exuit, & aliam induit, vel leonis ob crudelitatem; vel porci, ob immunditiem; vel lupi, ob rapacitatem, &c. Sic *homo comparatus eſt iumentis inſipientibus, & ſimilis factus eſt illis.*

Hieto. ad Marcellā.

Pſal. 48.

Hoc autem notandum, quando quis concupiſcentijs prauis ſeruit, diabolo ſeruit, qui per eas nos tentat & ſuperat, ſicut per Euam vicit Adamum, ſic vt vincente concupiſcentiâ, vincat diabolus; illa autem victa, vincatur diabolus. Vnde Dauid Deum precatur; *Ne tradas me Domine, à deſiderio meo peccatori,* ſcilicet, diabolo. *Deſiderio enim tuo,* ait D. Auguſtinus, *facis locum diabolo: fræna ergo deſiderium, & diabolum ſuperaſti.* Vnde & Paulus; *Non regnet peccatum in veſtro mortali corpore, vt obediatis concupiſcentijs eius.* Peccatum vocans ipſam concupiſcentiam, quia ex peccato eſt, ad peccatum inclinat, & peccatum, ſi vincit, facit. Si ergo ad luxuriam incitat, vide ne conſentias; ſi ad ſuperbiam, &c. reſiſtas. Poſſidet autem concupiſcentia totum hominem, in ſpiritu excitans deſideria praua, & illicita ſuperbiæ, inuidiæ, luxuriæ, &c. in corpore prauos motus, ac titillationes, Deo eiuſque legi contrarias.

Pſal. 139. & ibi Aug.

Rom. 6.

Aug. varijs locis.

Iſti ergo duo Domini, quibus impoſſibile eſt ſimul ſeruire, ſunt, Deus, & Diabolus; Chriſtus, & mundus; Spiritus & caro. Quia ſibi mutuò contraria docent & præcipiunt. *Caro enim concupiſcit aduerſus ſpiritum, & ſpiritus aduerſus carnem. Quæ participatio iuſtitiæ cum iniquitate? Quæ ſocietas luci ad tenebras? Quæ conuentio Chriſti ad Belial? Amicus mundi, inimicus Dei conſtituitur. Qui non eſt mecum, contra me eſt.*

Galat. 5.
2. Cor. 6.
Iac. 4.
Luc. 11.

Manichæus

Digitized by Google

Manichæus duo principia inter ſe diuerſa atque
aduerſa,eademque æterna, & coæterna compo-
ſuit, vt teſtatur D. Auguſt. Herodes in Iudęa qui- In lib. de hæreſib.
dem Deum verum, alibi verò alienum Deum co-
lebat, vt author eſt Ioſephus.

Stultè putabant Samaritæ ſe Dominum & ido- Lib. 15. ca.
la ſimul colere poſſe. *Væ duplici corde*, ait Scriptura, 14. & lib.
id eſt,homini placere volenti Deo & mundo, & 16. cap. 9. Antiq.
peccatori terram ingredienti *duabus vijs*, id eſt, in Eccleſ. 2.
fictâ iuſtitiâ,& duplicatâ intentione volenti duo-
bus Dominis ſeruire. De quibus etiam Propheta.
Diuiſum eſt cor eorum, partim ad Deum, partim ad Ozeæ 10.
mundum, *nunc interibunt*. Dicebat Helias ad Iſra-
ël; *Vt quid claudicatis in duas partes? Si Dominus eſt De-* 3. Reg. 18.
us, ſequimini eum, ſi Baal, ſequimini illum. Ego, in- Lib. 10.
quit Auguſt. Deo, *per auaritiam meam non amittere* conf. cap.
te volui,ſed volui tecum poſſidere mendacium: itaque amiſi 41.
te, quia non dignaris cum mendacio poſſideri. Denique
S. Hiero. *Quomodo dies & nox miſceri nequeunt, ſic nec* Lib. 2. in Iouinia.
iuſtitia,& iniquitas; peccatum, & bona opera; Chriſtus,&
Antichriſtus. Si ſuſceperimus Chriſtum in hoſpitio noſtri
pectoris,ilicò fugamus Diabolum. Si peccauerimus, & per
peccati ianuam ingreſſus fuerit Diabolus, protinus Chri-
ſtus,recedit.

MONITVM LXXIV.

Quæ pacis ſunt ſectemur.

Rom. 14.

DVo ſunt genera hominum, quæ linguæ abuſu maximè turbant pacem. 1. Suſurrones, qui videlicet verbis ſuis vel factis diſſeminant inter fratres vel amicos diſcordias. De quibus Sapiens; *Suſurro & bilinguis, maledictus: multos enim turbauit pacem habentes.* Et, *Cùm defecerint ligna, extinguetur ignis; & ſuſurrone ſubtracto, iurgia conquieſcunt.* Nec refert, an ſuſurro narret aliqua bona, quæ tamen amicis diſpliceant, an mala: an verum dicat, an falſum. Hic bilinguis dicitur, quia cùm amicitia vt minimum inter duos conſiſtat, is ex vtraque parte ſtudet eam diſſoluere, ob hoc vtens duabus linguis apud diuerſos, & aliud clam, aliud coràm loquitur. Suſurro autem detractore & contumelioſo ſceleratior eſt, quia maius bonum, honore & famâ, proximo tollit, amicum ſcilicet; de quo D. Hiero. *Amicus diu quæritur, vix inuenitur, difficilè ſeruatur.* Sapiens verò; *Amicus fidelis*, inquit, *protectio fortis: qui autem inuenit illum, inuenit theſaurum. Amico fideli nulla eſt comparatio, non eſt digna ponderatio auri & argenti contra bonitatem fidei illius. &c.* Et alibi; *Ne*, inquit, *appelleris ſuſurro* (in vita tua) *& lingua tua ne capiaris, & confundaris. Super furem enim eſt* (id eſt, ſequitur) *confuſio & pœnitentia: & deuotatio* (id eſt damnatio, vituperatio) *peſſima ſuper bilinguem: ſuſurratori autem odium, & inimicitia, & contumelia.*

Eccleſ. 28.

Prou. 26.

In Epiſt. ad Ruffi

Eccleſ. 6.

Ibid. cap. 5.

Salomon

Salomon quoque inter ſeptem ſceleratos pronuntiat peſſimum, *qui ſeminat inter fratres diſcordias.* *Animo enim humano parum eſſe debet*, ait D. Auguſtinus, *inimicitias hominum nec excitare nec augere malè loquendo, niſi etiam eas extinguere bene loquendo ſtuduerit.* Hâc gratiâ ornata erat à Deo mater Auguſtini S. Monica; quod *inter diſsidentes atque diſcordes quaſlibet animas, vbi poterat, tam ſe præbebat pacificam, vt cùm ab vtrâque multa de inuicem audiret amariſsima, nihil tamen alteri proderet, niſi quod ad eas reconciliandas valeret.* *Paruum mihi hoc bonum*, inquit Auguſtinus, *videretur, niſi turbas innumerabiles triſtis experirer, neſcio quâ horrendâ peſtilentiâ peccatorum latiſsimè peruagante, non ſolùm iratorum inimicorum iratis inimicis dicta prodere, ſed etiam quæ non dicta ſunt, addere.* Dirimere autem amicitiam vel pacē, quâ mali in malo, & iniquitate fruuntur, magni eſt meriti. Cuius rei gratiâ venit pacificator hominis cum Deo in hunc mundum, ſicut ait; *Nolite arbitrari, quia pacem venerim mittere in terram: Non veni pacem mittere, ſed gladium,* vel vt habet Lucas, *ſeparationem; Veni enim ſeparare hominem aduerſus patrem ſuum, & filiam aduerſus matrem ſuam, & nurum aduerſus ſocrum ſuam, & inimici hominis domeſtici eius.*

Prou. 6.

Lib. 9 confeſſ. cap. 9.

Ibidem.

Matth. 10. Luc. 12.

Quantum autem malum ſit ſuſurratio, ex eo etiam patet, quòd diſcordiam quam ſeminat ſuſurro, numeret Apoſtolus inter peccata à regno Dei hominem excludentia: quâ fit vt quis non conſentiat in bonum proximo debitum. Quam autem ſit nociua, aperit Dominus in Euangelio, dicens, *Omne regnum in ſe diuiſum deſolabitur, & omnis ciuitas vel domus diuiſa contra ſe, non ſtabit.* Quemadmodū enim cōcordiâ res paruę creſcūt, ita

Galat. 5.

Matth. 12.

Saluſt. in Iugurt.

Digitized by Google

In Paſtor. part. 3. ad monit. 23. ita diſcordiâ maximę dilabuntur. *Diſcordes*, inquit D. Gregor. *tam diu nullum boni operis Deo ſacrificium offerunt, quamdiu à proximo per iracundiam diſcordant. Et mala alia bonis ſequentibus diluuntur; tanta autem ſunt mala diſcordie, vt niſi extincta funditus, bonum ſubſequi non permittant.* Propterea ſedulò Scriptura dehortatur ab hoc malo: vt Paulus Corinthios; 1. Cor. 1. *Obſecro vos fratres per nomen Domini noſtri Ieſu Chriſti, vt id ipſum dicatis omnes, & non ſint in vobis ſciſmata, ſitis autem perfecti in eodem ſenſu, & in eadem ſententia.* Et Philippenſes; Philip. 2. *Si qua conſolatio in Chriſto, ſi quod ſolatium charitatis, ſi qua ſocietas ſpiritus, ſi qua viſcera miſerationis, implete gaudium meum, vt idem ſapiatis, eandem charitatem habentes, vnanimes, id ipſum ſentientes.*

Alterum genus eorum qui pacem turbant, ſunt contentioſi. Eſt autem contentio, impugnatio veritatis cum confidentia clamoris; quæ docente Apoſtolo, etiam ſeparat hominem à regno Dei, redditque æternæ iræ obnoxium. Rom. 2. *Qui ſunt ex contentione, & qui non acquieſcunt veritati, credunt autem iniquitati, ira & indignatio*, ſ. erit. Idq; tunc maximè cùm quis impugnat eam veritatem, quæ ad ſalutem æternam vtilis eſt, aut ad famam, aut aliud proximi bonum pertinet. *Quod ſi zelum amarum habetis, & contentiones ſint inter vos*, ait Iacobus, Iac. 3. *non eſt iſta ſapientia deſurſum, ſed terrena, animalis, diabolica.* 1. Cor. 11. Et Paulus, *ſi quis videtur contentioſus eſſe*, id eſt traditæ veritati non acquieſcere, ſed quærere argumenta, contra; *Nos talem conſuetudinem non habemus, videlicet vt contendamus*, ait Chryſoſt. & ibi Chry *neque Eccleſia Dei.*

Ea autem contentio, quâ quis falſitatem impugnat, aut cauſa explicandæ veritatis, contentioſi partes ſubit, abſit vt inter peccata numeretur, quum

quum legatur & Chriſtum, & Paulũ tali diſputatione vſos: ac ab Epiſcopo exigatur, *vt contradicentes veritati poßit redarguere*, & omnes doctores Eccleſiæ per diſputationes contra hæreſes multo facti ſunt illuſtriores. Vnde & Diabolus, teſte Auguſtino, per ſeruum ſuum Iulianum Apoſtatam interdicere conatus eſt, Chriſtianorũ filijs, vſum Philoſophicarum artium, ne eas docerent aut diſcerent. *Ex noſtris enim libris*, inquit, *arma capiunt, quibus in bello aduerſus nos vtantur.* Si quis tamen falſitatem impugnet, vt proximo pariat inuidiam, rectè contentioſus vocabitur. Sicut ait Apoſtolus; *Quidam ex contentione Chriſtum annuntiant, non ſincerè, exiſtimantes ſe preſſuram ſuſcitare vinculis meis. Sunt nonnulli,* inquit D. Gregor. *qui idcirco bona facere ſtudent, vt gratiam alienæ operationis obnubilent, nec paſcuntur bono quod faciunt, ſed laude boni, quâ alios premũt.*

Tit. 1.

Aug. de ciuit. lib. 18. cap. 52.

Hiſt. Trip. lib. 6. cap. 71.

Philip. 1.

Lib. 1. Dialog. cap. 9.

Pueriliter quoque oſtentans ingenium, vel ſcientiam, aut ſophiſticâ malignitate, lucri ſui cauſa, paratus pro omnibus, & contra omnia dicere, aut magis de verborum, quàm rerum diuerſitate cõfligens, rectè contentioſus diſputator vocatur, vt Auguſt. contra Creſcon. Grammat. de quo etiam Scriptura, *Qui ſophiſticè loquitur, odibilis eſt.* Et; *Qui tãtùm verba ſectatur, nihil habebit.* Et; *Noli contendere verbis, ad nihil enim vtile eſt, niſi ad ſubuerſionem audiẽtium.* De qualibus & Tullius ait, *Verbi controuerſia iam dudum torquet Græculos, contentionis cupidiores, quàm veritatis.* Demoſthenes, cùm ei nonnullam locutionis inſolentiam obieciſſet Æſchines, *negauit in eo poſitas eſſe fortunas Græciæ, illone an illo verbo vſus fuerit, & an huc an illuc manum porrexerit*; quin potiùs rem accuratiùs perpẽdẽdam. Quod & D. Ambroſ. & Aug. recitant.

Lib. 1. vſque ad cap. 20.

Eccleſ. 37.

Prou. 19.

2. Tim. 2.

Aug. in prolog. Retract.

Amb in Luc. lib 2. cap. 2.

Aug. cont. Creſco. lib. 2. cap. 1.

Lib. 2. Epiſt. 1. recitāt. Et Cicero ipſe ad Atticū ſcribēs; *Illa tua horridula* inq. *mihi & incompta viſa ſunt, ſed tamē erant hoc ipſo ornata, quòd ornamenta neglexerant; & vt mulieres, ideo benè olere, quia nihil oleant, videbantur. Ingenita* In Epiſt. ad Paulum Concord. *leuitas, erudita vanitas. Hoc de doctiſſimis Grecorum Cicero pro Flacco luculenter dixit*, ait Hieronymus, *qui* Lib. 4. de doct. Chriſtia. cap. 28. *principum ac regum ſuorum laudes, acceptâ mercede, dicebant. Non ideo dictum eſt*, inquit D. Auguſtinus, *Noli contendere verbis, vt aduerſarijs oppugnantibus veritatem, nihil nos pro veritate dicamus. Verbis enim contendere, eſt, non curare, quomodo error vincatur veritate, ſed quomodo tua dictio, dictioni præferatur alterius. Abſit autem vt exiſtimetur is verbis contendere, qui neceſſaria dixerit, quantâ libet ſermonum & argumentorum multitudine ac prolixitate id effecerit.*

MONITVM LXXV.

Iurabis, Viuit Dominus in veritate, & in iudicio, & in iuſtitia.

Ierem. 4.

Ierem. 4. PRopheta, vt iuramentum rectè fiat, tres ei aſſignat comites. Primo requiritur veritas, vt verū ſit quod iuratur: Si aliter ſe habeat, iuramētū ſit falſum, in aſſertorio, ſi in re non ita ſit, dum quis iurat; in promiſſorio, ſi non ſit ita in voluntate iurantis, vt dicit; & poſtea in executione, niſi ſubſit ratio cur non impleatur. Quotieſcumque autem iuramento deeſt veritas, non dubitatur eſſe mortale, ſiue materia leuis ſit, ſiue grauis; eò quòd ſumma

ſumma Veritas aſſumatur ad cõfirmationem falſi. Secundò requiritur iuſtitia, vt iuſtum, bonum, licitum ſit quod iuratur. Vnde D. Ambroſius: *Purum ac ſyncerum oportet eſſe affectum, vt vnuſquiſque ſimplicem ſermonem proferat, nihil promittat inhoneſtum: at ſi promiſerit, tolerabilius eſt promiſſum non facere, quàm facere quod turpe ſit.* Atque hoc quidem periurium vocatur, non propter periurij veritatem, ſed ſimilitudinem, quia non fit, quod iuratum eſt. Ipſa autem periurij veritas, iam in eò ipſo erat, quòd nefariam rem quis iurat. Tertiò, requiritur iudiciũ, vt non fiat ſine cauſa, ſine neceſſitate, aut vtilitate. Ob hoc, etiam ſepoſito periculo periurij, cauendũ eſt iuramentum, ne iurando nomen Dei in vanum aſſumatur, id eſt, ne ſine cauſa iuſtaque ratione iuretur. Non enim citra neceſſitatem tam magnus teſtis vocandus eſt, ideoque neceſſitas ſi abſit, non honor defertur Deo, ſed irreuerentia temerè, & ſine cauſa committitur.

Lib. 3. Offic. cap. 12. Vide Concil. Tolet. 8. cap. 2.

Soter Pap. ep. 2. ad epiſt. Italiæ. Vide Aug. ſer. 117. in no.

Quid ergo Chriſtus in Euangelio; *Ego autem dico vobis, non iurare omninò?* Hoc non ſic intelligendum, quaſi omne iuramentum prohiberetur, (vt quidam hæretici dixerunt;) quo & ipſum Deum, & Angelos, & Apoſtolum in ſerijs Epiſtolis vſos legimus frequenter, ſed ſupplenda altera vox in textu, nempe, falſum, aut iurare pro periurare ponitur. Vt ſæpè in Script. Vt; *omnis iurans iudicabitur,* vbi Propheta manifeſtè de periuro loquitur. Vnde ſubditur, *ad domum iurantis mendaciter.* Et apud Sapientem, iuxta 70. *Vt iurans, ita & ille qui iuramẽtum timet,* id eſt, vt peierans, aut periurus, vt noſter textus. Et in Leuitico. *Si peccauerit anima, & audierit vocem iurantis,* nempe, falſum, vt Auguſtinus interpretatur

Matth. 5.

Zach. 5.

Eccleſ. 9.

Leuit. 5.

pretatur, & textus exigit. Ipſe Chriſtus ſatis clarè oſtendit ſe de periurio locutum, dum poſito negatiuo præcepto de omninò non iurando, ſubicit affirmatiuum, vt ſermo noſter ſit periurio contrarius, id eſt, verax; dicens, *ſit ſermo veſter, eſt, eſt, non, non.* Id eſt, de re quæ eſt, ſermo veſter ſit eſt, id eſt, aſſertorius: & de re quæ non eſt, ſit ſermo veſter, non, id eſt, negatiuus. Exigẽs, vt ſermo noſter ſit rebus ipſis ſemper conformis. *Quod autem hic abundantius eſt, à malo eſt,* id eſt, quod amplius in ſermone tribuitur rei, quã ei verè cõueniat, & quod amplius negatur de re, quam ei deſit, hoc eſt ex inſigniter malo, nempe diabolo, qui mendax eſt, & mendacij pater.

Vide Baſil. in Pſal 14.

Matth. 5.

Ioan. 8.

Deinde ſi quis propriè accipiat, iurare, intelligat illud ſimpliciter prohiberi à Chriſto, propter periculum periurij: Sicut ſimpliciter dicitur, *In medio mulierum noli commorari*, propter periculum libidinis. Ergo libido per ſe prohibetur, conuerſatio cum mulieribus propter finem; Sic per ſe prohibetur periurium; iuramentum ob finem. Sicut puero dicitur, ne ambulet iuxta ripam fluminis ob imbecillitatem ætatis, ne in illud incidat. Secluſo autem periculo, & neceſſitate exiſtente, quæ cogat hoc periculum ſubire, ſicut licet conuerſari cum mulieribus, ita & iuramentum præſtare. Vnde D. Ambroſ. *Dicit Dominus non iurandum omninò, quia infirmis loquebatur: voluit enim te non iurare ne periures.* Et D. Aug. *Quia iurare procliue eſt ad periurium, maluit nos Dominus & non iurantes non recedere à vero, quàm verum iurantes, propinquare periurio.* Et alibi: *Iurationem caue, quantum potes. Melius quippe nec verum iuratur, quia iurandi conſuetudine & in*

Eccleſ. 41.

In Pſal. 118.

Cõt. Fauſt. lib. 19. cap. 23.

Epiſt. 89.

Digitized by Google

in periculum ſæpe caditur, & ſemper periurio propinquatur. Multò ergo tutiùs quantum ad nos attinet, nunquam iuramus, non quia peccatum eſt, verum iurare; ſed quia grauiſsimum peccatū eſt, falſum iurare, quò citiùs cadit, qui cōſueuit iurare. Deniq; D. Baſil. *Dominus,* inq. *occaſionē reſecat periurij. Qui enim vel rectè iurat, fortè & is falli interdum poſſet, qui verò nō iurat, periculum vitauit periurij.* In Pſal. 14.

Poſtremò ita intelligitur Dominum prohibuiſſe à iurando omnino, ait idem Aug. *vt quantum in ipſo eſt, quiſque non iuret, id eſt, non affectet, non amet, non quaſi pro bono cum aliqua delectatione appetat iuſiurandum. Quod multi faciunt, in ore habentes iurationem tanquam magnum, aut ſuaue aliquid. Nam vtique Apoſtolus nouerat præceptum Domini, & iurauit tamen. Et quid iſtâ iuratione ſanctius? Sed non eſt contra præceptum iuratio, quæ à malo eſt, non iurantis, ſed incredulitatis eius, cui iurare cogitur. Quantum ergo in ipſo eſt, non iurat Apoſtolus: non enim appetit iurationem cupiditate, aut delectatione iurandi; amplius eſt enim, quàm eſt, eſt, non, non. Et ideo à malo eſt, ſed infirmitatis, aut incredulitatis eorum, qui non aliter mouentur ad fidem.* Et iterum: *Ita intelligitur præcepiſſe Dominum ne iuretur, ne quiſquam ſicut bonum appetat iuramētum, & aſsiduitate iurandi ad periurium per conſuetudinem delabatur. Quapropter qui intelligit non in bonis, ſed in neceſſarijs iurationem habendam, refrænet ſe, quantum poteſt, vt non eâ vtatur, niſi neceſsitate: cùm videt pigros eſſe homines ad credendum, quod eis vtile eſt credere, niſi iuratione firmentur. Ad hoc itaque pertinet quod ſic dicitur, ſit ſermo veſter, eſt, eſt, &c. hoc bonum eſt, & appetendum, quod autem amplius eſt, à malo eſt. Non dicit malum eſt, hinc non malum facit qui bene vtitur iuratione, quæ etſi non bona, tamen neceſſaria, vt alteri perſuadeat, quod* In expoſit. ep. ad Gal. cap. 1. De mēdac. cap. 5. Lib. 1. de ſer. Domin. in mont. cap. 30.

vtiliter

vtiliter perſuadet; ſed à malo eſt illius, cuius infirmitate iurare cogitur. Quæ vtique infirmitas malum eſt, vnde quotidie liberari petimus. &c.

Ex dictis patet periculum eorum, qui in communi ſermone iurare aſſueſcunt. Vnde Sapiens; *Iurationi non aſſueſcat os tuum, multi enim caſus in illa.* Et, *Vir multum iurans, implebitur iniquitate, & non diſcedet à domo illius plaga.* Nec putandum eſt conſuetudinem hac in re excuſare: Sicut enim conſuetudo nocendi, non extenuat, ſed aggrauat iniquitatem: ita etiam hæc conſuetudo irreuerentiæ in Deum. Ideo eam vocat D. Auguſtinus peſſimam, deterrimam, mortiferam. Et Patres ſcientes eam peccatis plenam, ad eamq; reſpicientes, ita aliquando loquuntur, tãquam omne iuramentum damnarent, certò tamen ſcientes non omnia iuramenta Deo diſplicere.

Ser. 28. de verb. Ap.

Chryſ. in 1. cap. ad Ro. & in 1. cap. ad Philip. in 6. cap. 1. ad Timoth. & hom. 9. in Act.

Contra quam conſuetudinem D. Iac. dat remedium, ita monens, *Ante omnia nolite iurare*, id eſt, cauete ab omni periurio, maloque iuramento. *Quomodo ante omnia? quia qui hâc conſuetudine oppreſſi iacent, ſicut quatriduanus mortuus ſub lapide, in hoc præ cæteris cauti eſſe debent, plus ad hoc intenti quàm ad alia, maior enim conſuetudo, maiorem intentionem flagitat. Lingua facilitatem habet motus, in vdo poſita eſt, facilè in lubrico labitur. Quantò illa citiùs & faciliùs mouetur, tãto tu aduerſus illam fixiùs eſto. Domabis, ſi vigilabis, vigilabis, ſi timebis, timebis, ſi te Chriſtianum eſſe cogitaueris. Nõ fiat iuramentum hodie, pigriùs fit cras, ſi & cras factum non fuerit, minùs laboraturus eſt, qui cuſtodit, adiuuatur enim conſuetudine ſuperioris diei. Triduo moritur peſtis, de qua laboramus; & gaudebimus de fructu, quia magno bono abundabimus, ſi tam magno malo carebimus.* Scribit

Iac. 5. Aug. ſer. 28. de ver. Ap.

idem

idem Auguſtinus ſe ante conuerſionem iſtam iurādi conſuetudinem habuiſſe, ſimulque modum tradit, quo eam ſuperauit. *Iurauimus & nos,* inquit, *paſsim habuimus iſtam teterrimam & mortiferam conſuetudinem. Ex quo Deo ſeruire cepimus, & quantum malum in periurio ſit vidimus, timuimus vehementer, & veternoſiſsimam cōſuetudinem timore frenauimus; frenata reſtringitur, reſtricta langueſcit, langueſcens emoritur, & mala conſuetudini bona ſuccedit.* Ser. eodem & ſer. 116. in Nou.

Aliud remedium contra hanc improbam iurandi conſuetudinem dat S. Chryſoſt. *Ego te quendam docebo modum,* ait, *quē ſi tenueris, ſuperabis omnino. Cùm videris te ipſum vel alium quemquam, vel ſeruorum, vel filiorum, vel vxorem hoc malo captos, & continuè commonefactos, neque correctos, iube non pranſos cubare; & hanc tibi & illis damnationē impone, damnationem non damnum, ſed lucrum ferentem.* Narrat de S. Auguſt. Poſſidonius, ne quiſquam facili iuratione etiam ad periurium decideret, & in Eccleſia populo prædicabat, & ſuos inſtituerat, ne quis iuraret, ne ad modicum quidem. Quod ſi prolapſus fuiſſet, vnam de ſtatutis perdebat portionem. Hom. 5. ad pop. In vita cap. 25.

Nemo autem ſic exiſtimare debet: Dicit Dominus, *Non aſſumes nomen Domini Dei tui in vanum;* Et, *Non periurabis in nomine meo.* Ergo iuramenta per creaturas facta, quia in illis non expreſſè nominatur Deus, non obligare nihilque eſſe, ſi quis per creaturas peieret. Ita ſentiebant Scribæ & Phariſæi fœdiſſimè errantes; qui tamen accipiebant, quaſdam creaturas auaritiæ ſuæ ſeruientes, nempe aurum templi, & dona quæ Deo offerebantur, ideoque Sacerdotum erant. Quem errorem eis improperat Dominus, Conſtat enim ex Scri- Exod. 20. Leuit. 19. Matth. 23.

pturis

pturis iuramentum per creaturas factum, ita obligare, quemadmodum quod ſit expreſſo Dei nomine. Iurauit enim Iacob ipſi Laban, *per timorem patris ſui Iſaac*, nec alteri dubium fuit, quin iuramẽtum eſſet obligatorium. Et Moyſes *teſtes inuocat cœlum & terram*. Rhaab quoque exigit iuramentum ab exploratoribus *per Dominum*; illi autem iurauerunt. *Anima noſtra ſit pro vobis in mortem*; vtique volentes ſe obligare hoc iuramento. Nullo modo ergo falſum iurandum, ne quidem per aliquam creaturam. In omni enim creatura quantumuis vili elucet ſumma Dei veritas. Non enim iurat Moyſes per cœlum, tanquam cœlum omnia noſſet, & ipſam veritatem intueretur, ſed quia in cœlo Dei Maieſtas elucet, & nos qui ſenſibilibus velut manu ducimur, hinc ſuſtollimur in eius memoriam qui cœlum fecit, & gubernat. In iuramento ergo meminit cœli, vt oſtenderet quanti faceret veracitatem, & ſciẽtiam atque potentiam gubernatoris cœli. Hactenuſque adhibetur creatura à iurante ad confirmationem dicti. Alioqui falſi Dei cultus eſſet, ſi quis per creaturam ſecundùm ſe, & non quatenus in ea Deus agnoſcitur, iuraret.

Gen. 31. Deut. 30. Ioſue 2.

Clarum eſt igitur in iuramento per creaturam aſſumi nomen Domini. *Qui*, inquit Chriſtus, *iurat in templo, iurat in eo qui habitat in illo: & qui iurat in cœlo, iurat in illo qui ſedet ſuper cœlum. Quæri poteſt*, ait D. Aug. *cùm diceretur, Ego autem dico vobis, Non iurare omnino: cur additum ſit, neque per cœlum, &c. Credo propterea, quia non putabant Iudæi teneri ſe iuramento, ſi per iſta iuraſſent, quod non vitio præcipientis, ſed illis malè intelligentibus factum eſt. Itaque Dominus docet, nihil eſſe*

Matth. 23.

Lib. 1. cap. 31. de ſer. Dom. in mont.

tam

tam vile in creaturis Dei, vt per hoc quiſquam periurandum arbitretur, quando à ſummis vſque ad infima, diuina prouidentia, creata regerentur, incipiens à throno Dei vſque ad capillum album aut nigrum.

MONITVM LXXVI.

Vouete & reddite.

Pſal. 76.

NEmo exiſtimet Deo aliquid voueri, vel promitti, quaſi inde fieret certior, ipſe enim omnium habet ſcientiam, & nouit omnia antequam fiant; aut quaſi nos voti expletione aliquid ei conferamus; *bonorum enim noſtrorum non indiget,* ne ipſâ quidem iuſtitiâ hominis. Cur ergo promiſſum exigit? *Benignus exactor eſt Dominus,* ait S. Auguſt. *non egenus, & qui non creſcit ex redditis, ſed in ſe creſcere facit redditores. Huic ergo quod non redditur, perditur, quod autem redditur, reddendo additur.* Heſth. 14. Pſal. 15. Epiſt. 45.

Promittimus autem Deo, quia hoc modo voluntatem noſtram à bono propoſito valde labilẽ, conſtringimus, *felice quadam neceſſitate, quæ ad meliora compellit.* Mens enim hominis tametſi ſæpe multa bene proponat, *tamen mutabilitatis ſuæ pondere ad aliud ſemper impellit, quàm eſt: quæ enim ſemper ſtantem deſeruit, ſtatum quem habere potuit, amiſit,* inq. Gregor. Ideo vouet, ideo promittit, vt in ſancto propoſito roboretur, ac cõfirmetur: firmiùs enim fixiuſque bonum retinemus, quod nos ſine graui periculo amittere non poſſe videmus. Deinde vouemus, vt opus noſtrũ gratius atque acceptius Deo ſit; Quò enim eſt voluntas in ſãcto propoſito conſtantior atque ſtabilior, eò melius gratiuſque eſt quod ex ea boni proficiſcitur: ſicut è cõtra quo Li. 11. moral. cap. 27. 82.

voluntas eſt in malo obfirmatior, eo ipſo redditur peius quod agitur ex ea. Ex eo etiam longè melius facit, qui ex voto aliquod opus ad Dei honorem facit, quàm qui non ex voto: Nō ſolùm enim is Deo, offert ipſum opus bonum, ſed & poteſtatem & libertatem ſuam; ſicut ille multo plus dat, qui arborem vnà cum fructibus dat, quàm qui ſolùm fructus.

Denique qui caſtitatem vouet, eâ ratione ipſam concupiſcentiam valde minuit; *Plus enim ardenter ferunt libidinem*, inquit S. Aug. *quæ non deſperant eius voluptatem: quæ autem caſtitatem Deo vouent, ipſam ſpem ſubtrahunt, quæ fomes amoris eſt; Vnde faciliùs concupiſcentia refrænatur, quâ nullâ exſpectatione ſuccenditur. Contra quam tamen* (addit) *niſi oretur, vt ſuperetur, ipſa illicita exoptatur ardentiùs.*

De bono viduit. cap. 20.

An voto aliquid obligationis accedat? Multum ſanè. Vnde Dominus in Script. *Cùm votum voueris Domino Deo tuo, non tardabis reddere, quia requiret illud Dominus Deus tuus: & ſi moratus fueris, reputabitur tibi in peccatum. Si nolueris polliceri, abſque peccato eris. Quod autem ſemel egreſſum eſt, de labijs tuis, obſeruabis, & facies ſicut promiſiſti Domino Deo tuo.* Et rurſum: *Diſplicet Deo ſtulta & infidelis promiſſio: multoq́; melius eſt nō vouere, quàm poſt votum promiſſa non reddere.* Dicit Apoſtolus; quod viduæ quæ vouerãt Deo caſtitatem, humanas poſteà appetentes nuptias, *damnationem haberent: quòd primam fidem*, Deo videlicet datam de ſeruanda caſtitate, *irritam feciſſent.* Vocant autem Patres, eas quæ votum caſtitatis violant, *Chriſti adulteras*, vt S. Cypr. Sic & Aug. *Virgo*, inquit, *quæ ſi nuberet, non peccaret: ſanctimonialis, ſi nupſerit, Chriſti adultera reputabitur.*

Deut. 23.

Eccleſ. 5.

1. Timoth. 5.

De habit. virg. & Epiſt. 62.

Imò

Imò ait idem Aug. *Planè non dubitauerim dicere, lapſus & ruinas à caſtitate ſanctiore, quæ Deo vouetur, adulterijs eſſe peiores.* Et D. Hieron. *Virgines, quæ poſt conſecrationem nupſerint, non tam adulteræ ſunt, quàm inceſtæ.* Sic & D. Chryſoſt. Theodorum Monachum increpans; *Vxoris*, inquit, *laqueis implicari, adulterij crimen eſt admittere*. D. Bonif. *Quantâ pœnâ afficeretur ſeruus, qui vxorem Domini ſui violaret, multò ſanè grauiori afficiendus, qui ſponſam & vxorem Dei violat.* &c. Rurſum D. Aug. *Quia iam vouiſti*, inquit, *quia te obſtrinxiſti, aliud tibi facere non licet. Non talis eris, ſi non feciſti quod vouiſti, qualis manſiſſes, ſi nihil tale vouiſſes: minor enim tunc eſſes, non peior; modò autē tantò, quod abſit, miſerior, ſi fidem Deo frigeris, quantò beatior, ſi perſolueris.* Et iterum; *Quicunque continentiam vouiſtis, reddite quod vouiſtis: quia non exigeretur, ſi non vouiſſetis. Quod potuit licere, non licet; non quia nuptiæ damnantur, ſed qui retroſpicit, damnatur.*

In Pſal. 83 De bo. viduit. cap. 11 De cuſtod. virg. & lib. 1. in Iou. In epiſt. ad Regem angl anno Chr. 745. apud Baro: Epiſt. 45. De bo. vid. cap 9. Epiſt. 199. Ser. 13. in Nou.

De his nuptijs ſpiritualibus, Tertul. *Nupſiſti*, inquit *Chriſto, illi tradidiſti carnem tuam, illi ſponſaſti natiuitatem tuam. Incede ſecundùm ſponſi tui voluntatem.* Et Optatus Mileu. *Spirituale nubendi hoc genus eſt, in nuptias ſponſi iam venerant voluntate & profeſſione ſuâ, & vt ſæcularibus nuptijs ſe renuntiaſſe monſtrarent, ſpirituali ſponſo ſoluerant crinem. Iam cœleſtes celebrauerant nuptias.* D. quoque Ambroſ. *Quæ ſe ſpo pondit Chriſto, iam nupſit, iam immortali iuncta eſt viro: & ſi voluerit nubere communi lege coniugij, adulterium perpetrat, ancilla mortis efficitur.*

De veland. virg. cap. 16 Lib. 6. con. Donat. Ad virg. lapſ. cap. 5.

An temerarium & periculi plenum ſit vouere, cùm donum Dei ſit caſtitas, quòd dat cui vult, maximè cum ruinâ multorum ſit manifeſta, &c. Quod ſi quia periculum eſt, in vouendo, vouen-

Digitized by Google

De viduis. dum non eſt, *ergo nemo militet*, inquit D. Ambroſ. *ne aliquando vincatur, nec pedis vtatur obſequio, qui gradiendi periculum reformidat, nec oculi intendat officio, qui concupiſcentiæ timet lapſum.* Tamen vt nec ruinam veriſimiliter impendere putemus (quod ratio periculi poſtulat) confirmat nos Apoſtolus dicens; *Qui cœpit in vobis opus bonum, perficiet vſque in finem.* Et; *Non patietur Deus vos tentari ſupra id quod poteſtis, ſed faciet etiam cum tentatione prouentum, vt poßitis ſuſtinere.* De Domini ergo miſericordia confidentes, auxilium adfore ſperamus, quo in ſtudio virtutis perſeueremus, quam cœpimus. Neq; enim hoc noſtrarum eſt virium, ſed eius *à quo omne datũ optimum, & omne donum perfectum eſt; qui dat omnibus affluenter petentibus, & non improperat:* vt qui poſt votum alicuius virtutis eam ſe non habere perſpexerit, non id authori & inſpiratori Deo, qui dare noluerit, ſed ſibi qui à propoſito ſancto turpiter langueſcendo defecerit, adſcribere debeat. Quomodo autem petenti & vigilanti non ſit daturus, rem poſt votum neceſſariam, qui ſe petentem exauditurum promiſit: *Petite*, inquit, *& accipietis, pulſate, & aperietur vobis*; Aut cur hoc aggredi propter incertum exitum, temerarium ſit, quo ipſe Dominus adhortando & conſulendo vocat fideles ſuos?

Philip. 1.

1. Cor. 10.

Iac. 1.

Matth. 7.

Nec ad periculi demonſtrationem quicquam valet ruina multorum, qui ſi nollent, profectò non ruerent. Aut ſi aliquando non poſſe dicantur, hoc ideo, quia *non tantum volunt, quantum ſat eſt vt valeant.* A Deo ergo petenda, magna voluntas & robuſta, vt tantum velint, quantum ſat eſt vt poſſint. Sicut autem periculoſa non eſt, ſed omninò

Digitized by Google

omninò ſalutaris, ſecura, & optabilis Chriſtianæ religionis ſuſceptio (cuius & rectè fit promiſſio) cuius exemplum eſt apud D. Auguſt. qui ſcribit *quendam vouiſſe ſe Chriſtianum fore, ſi filia eius ſana fieret; quod votum cùm non impleſſet, ideoq; eſſet cæcitate percuſſus, vouiſſe iterum, ſi viſum recuperaret, ſe incunctanter ſuſcepturum Chriſtianiſmum, recepit, & impleuit.* Sicut ergo eius eſt ſalutaris & ſecura ſuſceptio, etſi multos, eâ ſemel ſuſceptâ, ruere grauiùs videamus, quòd vitam nolint agere ſuæ profeſſioni congruentem; de quibus D. Petrus: Sic nec eius ſtatus, qui conſulitur tantùm; niſi fortè ex perſonæ qualitate vouentis, & conditione, emergat metuendi cauſa periculi, quia, videlicet, non ſe antè præparârit, rebuſque neceſſarijs inſtruxerit, nec proficiendi ſtudium prę oculis habuerit, ſed vitæ otium, & ventris cultum. Epiſt. 67. 2. Pet. 2.

Quamuis autem præcepti aut conſilij viam, niſi Deo donante, & opitulante ingredi nequeamus; *Non tamen ratione caret*, ait S. Auguſtinus, *vt nos promittamus, & Deus faciat: præſertim cùm hoc ita faciat, vt id in noſtra poteſtate, ſi vigilemus & oremus, eſſe voluerit. Debet ergo,* ait idem Auguſtinus, *impiger eſſe animus, vt & voueat & reddat: ne cùm ſe minùs putat idoneum ad reddendum, piger ſit ad vouendum.* Dicunt præterea hæretici, laqueum illum inijcere, qui vota facienda exigit. Quod ſi intelligant, qui vota iam facta vult impleri, laqueum ergo iniecit, qui dixit; *Cùm votum voueris Domino, non tardabis reddere:* Sed ſi intelligant; qui mandat, vt quis voueat cœlibem vitam, verum dicunt: Sed ſub Epiſt. 105. In Pſal. 132 Deut. 23.

ſpecioſo verborum inuolucro, ac tinnitu perſuadere conantur, vota eſſe impia. Sicut non inijcit laqueum, qui conſulit virginitatẽ, ita nec ille qui conſulit votum. Is laqueum inijcit, qui inuitum, ad quæ non obligatur, adigit, aut qui quempiam decipit, vt in perniciem ſuam ſponte incurrat. At qui ad maius bonum inuitat, is non illaqueat.

Baruc. 6. Deum noſtrum idolis ſimilem faciunt, de quibus ſcriptum eſt; *Si quis illis votum vouerit, & non reddiderit, neque hoc requirunt.* Et illis rectè dicit Deus

Amos 2. ipſe; *Suſcitaui de filijs veſtris in Prophetas, & de iuuenibus veſtris Nazareos, & propinabatis Nazaræis vinum, & Prophetis mandabitis, dicentes; Ne prophetetis.* Sic hæretici habentibus votum caſtitatis, propinant libidinem, cùm eam permittunt, ad eamq́ue incitãt eos, quibus vſus veneris ob votum Deo factum planè interdictus eſt. *Vouete ergo & reddite Domino Deo veſtro.*

Pſal. 75. & ibi D. Aug. Vbi D. Auguſt. *Quid tibi dicat Pſalmus attende, Non dicit; Nolite vouere; ſed vouete & reddite. Quia audiſti, reddite, non vis vouere? Ergo vouere volebas, & non reddere? Imò vtrumque fac. Vnum ſit ex profeſſione tuâ, aliud ex Dei adiutorio perficietur. Aſpice eum qui te ducit, & non reſpicies retrò, vnde te educit. Qui ducit, ante te ambulat; vnde te eduxit, poſt te eſt. Ama ducentem, & non te damnat retrò reſpicientem:* Et iterum; *Non ſitis pigri ad vouendum, non enim viribus veſtris implebitis: deficietis, ſi de vobis præſumitis; ſi autem de illo, cui vouetis, vouete ſecuri, reddetis.*

MONITVM LXXVII.

Venite ad me omnes qui laboratis & onerati eſtis.

Math. 11.

DIxit Chriſtus in Euangelio. *Cùm exaltatus fue-* Ioan. 12.
ro à terra, omnia traham ad me. Cogitetur ergo
Chriſtus exaltatus à terra, & in cruce pendens, iſta
verba conſolationis plena clamare generi huma-
no, *Venite ad me omnes, &c.* Venite inprimis Turcę,
hæretici, & infideles, *accedite ad eum, & illuminami-* Pſal. 33.
ni, & facies veſtra non confundētur. Exaltatus eſt enim
à terra, vt omnes à profundo infidelitatis, ad ſe
traheret. Dicamus ergo ei; *Domine, adauge nobis fi-* Luc. 17.
dem: Credimus Domine, adiuua incredulitatem noſtram, Marc. 9.
trahe nos de profundis errorum *ad te, curremus in o-* Cant. 1.
dorem vnguentorum tuorum, illuceſſe his qui in tenebris Luc. 1.
ſedent, & in vmbra mortis, & da eis fidem tui, Domi-
ne. *Conuerte nos ad te, & conuertemur.*

Venite deſperantes præ multitudine peccato-
rum veſtrorum. Exaltatus eſt enim vt nemo quā-
tumuis profundè iacet, deſperet, quin oculos ad
eum erigens, ſanetur. Ipſe *ſerpens, peccatum, maledi-* Galat. 3.
ctum factus eſt, vt nos à maledicto peccatorum li-
beraret. Abunde fluit ſanguis ad purgandos vos
in remiſſionem peccatorum veſtrorum. *Ipſe vulne-* Iſai. 53.
ratus eſt propter iniquitates noſtras, attritus eſt propter ſce-
lera noſtra. Dicite igitur ei; *Miſerere mei Deus, ſecun-* Pſal. 50.

Digitized by Google

dùm magnam miſericordiam tuam. Aſperges me Domine, hyſſopo, & mundabor; lauabis me, & ſuper niuem dealbabor. Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, miſerere nobis. En pendet expanſis manibus, atque confixus, vt neminem venientem poſſit repellere, ſed omnes magno amore ſuſcipiat.

Venite ſuperbi, *humiliauit ſe filius Dei vſque ad patibulum crucis* inter latrones, vt ſuperbiam veſtram necaret, & diceretis ei; *Non veniat mihi pes ſuperbiæ.* Venite libidini & gulæ ſeruientes; ipſe Chriſtus confixus eſt clauis, vt vos diceretis ei, & impetraretis, *Confige timore tuo carnes meas, à iudicijs enim tuis timui.* Ipſe ſanguine defluente exaruit, vt vos oraretis, dicentes: *Vre renes meos, & cor meum. Cor mundum crea in me Deus, & ſpiritum rectum innoua in viſceribus.* Venite auari, inaniter glorioſi, & terrenorum ſectatores, & videte quod *non habet vbi caput ſuum reclinet, & opprobrium eſt omnium hominum.* Venite delicati, & torpidi, & videte, cur tãto labore Chriſtus laborauerit: & cogitate quantum debeatis laborare pro veſtra ipſorum ſalute, ſi ita Chriſtus laborauit pro aliena. Venite qui verbis & factis proximo eſtis iniurij, & agnoſcite quid iniuriarum in verbis & factis ſuſtineat Dominus.

Pſal. 35.
Pſal. 118.
Pſal. 25.
Pſal. 50.
Matth. 8.
Pſal. 21.

Venite qui proximum non diligitis, ſed odio & inuidiâ proſequimini, & videte *charitatem filij Dei erga nos impios,* vt per eam & nos accenderet ad ſuum amorem. Venite immiſericordes, & videte quomodo filius Dei inimicorum ſuorum miſertus ſit, orando etiam pro ſe crucifigentibus, & multos ex ijs, etiam eo ſanguine quem effuderant, ſaluando.

Rom. 5.
Luc.
Cyp. de bon. par.

Digitized by Google

ſaluando. Venite inobedientes & rebelles, qui iugum ferre non vultis, neque cuiquam ſubeſſe, vel præcepta ſuperiorum ſeruare, & videte quòd *filius Dei obediuerit vſque ad mortem crucis*, vt nobis o- Philip. 2. bediētiam largiretur. Dicite igitur ei, *Noſtras rebelles ad te compelle propitius volūtates. Da Domine quod iubes: Fiat voluntas tua ſicut in cœlo & in terra.* Aug. lib. 10 conf. ca. 29. Matth. 6. Dictum eſt enim, ô Ieſu, de te, quod *ſi poſueris pro peccato animam tuam, videbis ſemen longæuum, & voluntas Domini in manu tua dirigetur*: Iſai. 53. dictum eſt de te, quòd *lex Domini in manu Mediatoris poſita eſt. Tu enim veniſti implere legem; tu miſſus es in ſimilitudinem carnis peccati, vt iuſtitia Dei impleretur in nobis.* Galat. 3. Matth. 5. Rom. 8.

Venite etiam pij & humiles, iuſti, miſericordes, terrenorum contemptores, & agite gratias, Domino dicentes; *Mihi abſit gloriari, niſi in cruce Domini noſtri Ieſu Chriſti, per quem mihi mundus crucifixus eſt, & ego mundo.* Gal. 6. Sed non ita gratias agatis, quaſi eâ cruce amplius non egeatis. Egetis enim multum per omnem modum. *Si enim iniquitates veſtras obſeruare voluerit*, non ſuſtinebitis. Pſal. 129. *Si non lauerit vos, non habebitis partem cum eo.* Sed ſpes veſtra eſt, quia hæc *redemptio copioſa eſt*, & quia *non exquirit delicta vehementer, fiducialiter ſperatis aliquem apud eum locum inuenire indulgentiæ. Sed nolite iudicare voſmetipſos antequam veniat Dominus, quia etſi conſcij vobis non eſtis, non tamē in hoc iuſtificati eſtis*, id eſt, de iuſtitia ſecuri. Ioan. 13. Aug. lib 10 conf. cap. vlt. 1. Cor. 4. Fortè occulta ſcelera Deo conſpicua in corde veſtro vos latent; *timete ergo occulta veſtra, quæ norunt oculi Domini, veſtri autem non.* In conf. ibid. cap. 37

Deinde nō poteritis antiquū ſerpētē, & laqueos eius vincere, niſi per ſanguinē huius agni. Dicite,

Digitized by Google

Pſal. 50. *amplius laua me ab iniquitate mea, aſperges me Domine*
Pſal. 18. *hyſſopo, ab occultis meis munda me Domine. Proba me, De-*
Pſal. 138. *us, & ſcito cor meum; interroga me, & cognoſce ſemitas*
Pſal. 140. *meas:* Et, *Cuſtodi me à laqueo, quem ſtatuerunt mihi, & à*
Matth. 6. *ſcandalis operantium iniquitatem. Non des in commotio-*
nem pedem meum. Et ne nos inducas in tentationem. Di-
camus cum Eccleſia pro omnibus;

O crux aue ſpes vnica,
Auge pijs iuſtitiam,
Reiſq; dona veniam.
Defenſor noſter aſpice,
Inſidiantes reprime,
Guberna tuos famulos,
Quos ſanguine mercatus es.

Leo ſer. 8. de paſſ. *Crux enim tua, omnium fons benedictionum, omnium eſt cauſa gratiarum, per quam credentibus datur virtus de infirmitate, gloria de opprobrio, vita de morte.*

MONITVM LXXVII.

Domine ſalua nos, perimus.

Matth. 8.

DOcent nos Apoſtoli in omni tentatione, periculo, conflictu ad Chriſti auxilium eſſe confugiendum, ſub cuius alis & protectione liberationem, ac victoriam ſperare licebit, quemadmodum ſciptum eſt: Pſal. 90. *Scapulis ſuis obumbrabit tibi, & ſub pennis eius ſperabis. Scuto circumdabit te veritas eius, non timebis à timore nocturno. A ſagitta volante in die, à negotio perambulante in tenebris, ab incurſu & dæmonio*

Digitized by Google

monio meridiano. Breuiter commonſtrat Propheta, pericula quæ nos circumuallant, ſiue ex proſperis aduerſiſque rebus, ſiue per ignorantiam, & clara etiam illuſtrique ſcientia, per cupiditatis æſtum: vt diffiſi nobis à potentiore quæramus auxilium. Si enim in nobis ipſis ſpem victoriæ conſtituerimus, ſuccumbamus neceſſe eſt. *Quia maledictus*, inquit Propheta, *qui ſpem ponit in homine, & firmat carnem brachij ſui, & à Deo recedit cor eius.* Ierem. 17.

Quo loco nomine carnis intelligenda eſt humana fragilitas; vt is firmare cenſeatur carnem brachij ſui, qui potẽtiam fragilem atque inualidã, hoc eſt, humanam, ſibi ſufficere putat ad reſiſtendum & vincendum, nec adiutorium ſperat à Domino. In hac carne, qui ædificium iuſtitiæ, velut in arena, conatur exſtruere, cognoſce ex Euangelio, quam habeat aduerſus Diaboli machinamenta firmitatem. *Venerunt*, ait, *flumina, & flauerunt venti, & facta eſt ruina domus illius magna.* Apoſtolus autem cùm ædificare ſuper petram maluiſſet, *gratias agit Deo, qui dat nobis victoriam per Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum.* Vt victoria quâ peccatum vincitur, nihil aliud eſſe videatur, quàm Dei donum per Mediatorem Chriſtum, quo in ipſo certamine liberum arbitrium conualeſcit. Matth. 7. Gal. 6.

Sic itaque nos benigniſſimus Deus in libertatem aſſeruit, vt deinceps tamen in omni certamine, ſuo nos ab auxilio pendere vellet, crucemque ſpectare. Quod eſſe faciendum cum fideliſſimus gratiæ prædicator Apoſtolus, pulchrè perſpiceret: *Mihi*, inq. *abſit gloriari, niſi in cruce Domini noſtri Ieſu Chriſti, per quem mihi mundus crucifixus eſt, & ego mundo.* Gloriari ergo de re quapiam, non nefas Galat. 6.

omni

omni modo duxit. Quid autem eſt quòd gloriandi cauſam præbeat iuſtiorem, quàm de diabolo & peccato parta victoria? ſed ne hoc ipſum cuiquam niſi Chriſto tribueretur, & in alio aliquo de hac ipſa victoria gloriaremur, hîc ſe principem ac ducem præbuit Apoſtolus; vehementer hoc ſui exemplo commendans, vt alienum vellemus à nobis eſſe, gloriari, *niſi in cruce Domini noſtri Ieſu Chriſti*; per quem, prorſus, vt illi erat, ita nobis crucifixus eſt mundus, noſque mundo. Non ergo in nobis noſtraque induſtria, ſed in Chriſto, atque eius cruce ſpes victoriæ ponenda eſt, quæ ſi aliò reſpexerit, breui labaſcet ac concidet, euentu fruſtrata felici.

Gal. 6.

Ea res & in populo Iudaico adumbrata reperitur, in quo omnis noſtra figurata actio eſt. Cùm enim Amalech, & omnis cum ſuo duce gens aduerſa occurreret, bellũ rudi plebi indicens, quam à ſe credebat facilè ſuperandam, conſertaque pugnâ aduerſarij plurimùm præualerent, extendens Moyſes manus ad Deum, crucifixi inſtar expreſſit. Quo ſigno cadentes hoſtes, dum manus Moyſi inclinarentur fortiter vincebant: vt autem ipſius manus ſtabiles fierent, Aaron & Hur ſuſtentabant. Quibus iſto modo quadam ſtabilitate firmatis, cadens fugienſque Amalech omnis extinctus eſt. Hic ergo ſi reſpiciamus, vt debemus, noſtri Mediatoris ſignum, cùm per Dauid cauentem recordemur, *Eleuatio manuum mearum ſacrificium veſpertinum*; cuius in paſſione Sol & Luna habitum curſumque mutauit: quis ſpiritus aduerſarius, quæue inimica poteſtas, huic ſigno queat obuiare? ac non potiùs debilitata, metu au fugiat;

1. Cor. 10.
Exod. 17.
Pſal. 140.

Digitized by Google

at; ſi tamen ſpes pugnantis pendeat ex manibus crucifixi, per quem quotidie eruimur de poteſtate tenebrarum? Si ad nos ipſos relabimur, crucemq́; deſerimus, vincamur neceſſe eſt, & viribus idoneis, & firmo ſatis præſidio deſtituti. Hinc definiunt Patres in omni tētatione, etſi illic habeamus propriam voluntatē, nō ex illa tamen, ſed ex crucifixi adiutorio prouenire victoriam.

Breuiter hoc myſterium D. Auguſtinus aperuit contra Fauſtum ſcribens; *Ducitur*, inquit, *populus per deſertum, baptiſati omnes, nondum perfruentes promiſſá patriâ: ſed quod non vident ſperando, & per patientiam exſpectando, tanquam in deſerto ſunt: & illic laborioſæ & periculoſæ tentationes, ne corde reuertantur in Ægyptum, nec ibi tamen Chriſtus deſerit: nam & illa columna non recedit, & amaræ aquæ ligno dulceſcunt, quoniam inimici populi, ſigno crucis honorificato, manſueſcunt, & duodecim fontes, & ſeptuaginta palmæ arbores irrigantes Apoſtolicam gratiam præfigurant, populo, in ſeptenario numero decuplato rigantē; vt per ſeptiforme Spiritus donū, legis decalogus impleatur: & hoſtis intercludere moliens viam, extēſis Moyſi manibus, ſigno crucis Dominicæ ſuperatur, & morſus mortiferi ſerpentis exaltato, & reſpecto æneo ſerpente, ſanantur, quod verbis ipſis Domini declaratur, quibus ait: Sicut exaltauit Moyſes ſerpentem in deſerto, ita exaltari oportet filium hominis.* Sic Auguſtinus.

Lib. 12. cap. 30.
Rom. 8.
Exod. 15.
Exod. 16.
Ibid.
Num. 21.
Ioan. 3.

Nemo proinde ſic exiſtimetur â peccati dominatione liberatus, vt iam non indigeat ſui liberatoris auxilio; ſed ita potiùs, vt ab illo audiens, *ſine me nihil poteſtis facere*; dicat ei & ipſe, *Adiutor meus eſto, ne derelinquas me.* Namque liberatus erat Propheta Dauid, magnaque iuſtitiâ & virtute donatus:

Ioan. 15.
Pſal. 26.

Ambroſ. lib. 3. in Lucam. natus: ſed cùm hinc exultaret, parumque perpẽderet, non ſolùm vt iuſtus ac liber fieret, verùm etiam vt iuſtus liberque maneret, diuinæ miſerationis opem adhærere ſibi ſemper oportere, *dixit in abundantia cordis ſui*, propriæ videlicet præſumptione virtutis, inſolenter elatus: *Non mouebor in æternum*. Putauerat enim ſuum fuiſſe bonum, quòd ei ſic abundauerat, vt non moueretur; verùm vt oſtenderetur cuius eſſet id bonum, de quo tanquam ſuo cœperat gloriari, paululum gratiâ Dei deſerente, admonitus dicit; *Domine in voluntate tua præſtitiſti decori meo virtutem; auertiſti faciem tuam à me, & factus ſum conturbatus.*

Pſal, 29.

Pſal. 29.

Facilè vt hinc appareat neceſſarium eſſe homini, vt gratia Dei non ſolùm iuſtificetur, verumetiam cùm iam fuerit ex fide iuſtificatus, ambulet cum illo gratia, & in eam incumbat ipſe, ne cadat, vt gratulabundus, & de euitata ruina lætus, dicere cùm Propheta poſſit; *Impulſus euerſus ſum vt caderem, & Dominus ſuſcepit me: fortitudo mea & laus mea Dominus, & factus eſt mihi in ſalutem. Vox exultationis & ſalutis in tabernaculis iuſtorum. Dextera Domini fecit virtutem, dextera Domini exaltauit me.* Ipſe enim eſt, quemadmodum alius Propheta ſcripſit, *qui dat laſſis virtutem, & robur multiplicat, deficient pueri & laborabunt, & iuuenes in infirmitate cadent. Qui autem ſperant in Domino, mutabunt fortitudinem, aſſument pennas ſicut aquilæ; current, & non laborabunt, ambulabunt, & non deficient.*

Pſal. 117.

Iſai. 40.

MO-

Digitized by Google

MONITVM LXXIX.

Aſſumptus eſt in cœlum, & ſedet à dextris Dei.

Marc. 16.

PRimò dicendum quid Chriſtus egerit poſt ſuam reſurrectionem. Multis teſtimonijs per dies quadraginta eam apud diſcipulos ſuos probauit. Non ſolùm priſtinam effigiem ſuam & loquelam vnà cum veſtigijs clauorum & lanceæ, oculis eorum & auribus offerens, *carnem & oſſa palpanda præbens*, coram eis priſtino more comedés; ſed & cœleſtibus diuinitatis ſuæ miraculis, ſiue dum infuſo Spiritu ſancto, mentem eorum cęcitate clauſam, *ad intelligentiam Scripturarum aperuit*, ſiue dum *ianuis clauſis ad eos introiuit*, ſiue dum piſces magnos, & multos non rupto reti capi fecit. Imò *per Moyſen & Prophetas, tam paſſionem ſuam, quàm reſurrectionem probauit.* Se verò ad immortalem vitam reſurrexiſſe monſtrauit, dum cum diſcipulis non eſt more miſeris conſueto verſatus. In his autem cunctis apparitionibus hoc

Heſſ. in Symb.

Luc. 24.

Ioan. 20.

Ioan. 21.

Luc. 24.

hoc obſeruauit vt à nemine videretur, qui nō priùs nuntio aliquo reſurrectionis iam peractæ eſſet præparatus: ne res noua & incredibilis impræparatis fieret repentinâ ſui oſtenſione phantaſmati ſimilis.

Eorum verò quibus apparuit, nemo legitur crediḋiſſe reſurrectionem, donec ipſemet Dominus eis apparens, omne ambiguum à corde eius per gratiam ſuam exemit: quia quantum ad ea quæ ſunt fidei perſuadenda, vt ea homo verè cre-
1.Cor,3. dat, *neque qui plantat* primò exteriùs nuntiando, *neque qui rigat* poſteà exhortando eſt aliquid, *ſed ſolus qui per gratiam ſuam incrementum dat Deus.* Ita porrò hiſce diebus fidem confirmauit reſurrectio-
Actor. 1. nis, *vt de regno Dei*, id eſt, Eccleſia ſua, ſimul interim inſtitueret diſcipulos, aperto ſenſu eorum, vt intelligerent Scripturas, de Chriſti myſterijs & Eccleſia loquentes, docenſque imprimis, quòd
Luc.24. Matth. 28. ipſe Deus, etiam vt homo iam poteſtatis ſuæ
Ioan.20. in omnia quæ in cœlo ſunt & in terra, executio-
Matth. 28. Marc.16. nem accepiſſet, impetraſſetque vt Deus hominibus dignaretur eſſe Deus & Pater: ideoque nulli homini aut genti tam lætum nuntium abſcondendum, ſed per omnes gentes diſſeminandum. Imò & huius fructum, nempe remiſſionem peccatorum, & ſalutem per baptiſmum (ſub quo reliqua Sacramenta intelligenda ſunt) communicandum. Quin etiam donauit diſcipulis admi-
Ioan.20. rabili Spiritus ſancti munere, *vt peccata remittere poſſent & retinere*: vtque inter eos perpetuò cuſtodiretur vnitas, vnum eis vice ſuâ præfecit Paſto-
Matth, 28. rem, promiſitque quòd *cum eis eſſet vſque ad conſummationem ſaculi.*

Probata

Probatâ itaque quantum ſatis erat glorioſæ reſurrectionis in eodem in quo vixerat corpore, veritate aſcendit in cœlum: *Eduxitq; diſcipulos ſuos ex Ieruſalem in Bethaniam*, & conſolatus eſt eos promiſſione Spiritus ſancti, ſtatim aduenturi, & ſuper eos in ciuitate Ieruſalem deſcenſuri: *ac eleuatis manibus ſuis benedixit eis*, & manifeſtè omnibus videntibus receſſit ab eis aſcendens in cœlum, illis eum intuentibus & adorantibus, donec nubes exciperet ab oculis eorum, & angeli deinde iam eo receptum, & eâdem formâ quâ aſcenderat ad iudicium venturum nuntiarent. Magno autem gaudio ex Chriſti aſcenſione, & ſui benedictione diſcipuli perfuſi ſunt, dum viderent omnia, quæ de Chriſto prædicta erant eſſe completa, ſcirentque ſe ſtatim Spiritu Chriſti amplius donandos, & cõfiderent ſe breui Chriſtum ad cœleſtia ſecuturos, eò quòd *ipſe iam ſuper omnes cœlos, & omnem principatum & poteſtatem, atque virtutem collocatus veluti verus & ſummus Sacerdos, atque ſedulus aduocatus, pro eis vultui Dei appareret, & apud eum interpellaret.* Luc. 24. Act. 1. Epheſ. 4. Epheſ. 1. Heb. 7 & 9. 1. Ioan. 2.

Quadrageſimo autem die poſt reſurrectionem ſuam aſcendit, eò quòd 40. *dierum numero, tempus miſeriæ huius deſignetur*, in quo opus eſt conſolatione per ſpem reſurrectionis noſtræ, quam certam concipimus ex reſurrectione Domini. Decimo autem die pòſt demum miſit Spiritum ſanctum, vt eum qui Decalogi impletionem donat, diebus decem ardentibus votis exſpectarent. *Sicut autem Chriſtus in humilitate ſua, noſtram ſuperbiam & malitiam eliſit, nos ab ea redimens: ita in gloria ſua redemptionis noſtræ myſterium peregit, & mentes infirmas, deſperatione iuſtitiæ & immortalitatis deiectas, in ſpem iuſtitiæ & æternita-* Aug. ep. 119. ca. 15. Aug. lib. 4. de Trinit. cap. 4.

tis erexit:ad hoc reſurgens,vt mentes noſtras impietate mortuas,& ſepultas,ad nouam & iuſtam vitam in hoc ſæculo gerendam ſuſcitaret; corpusq; hoc mortale tandem abſorptâ morte,immortalitate renouaret:ad hoc aſcendens in cœlum,vt quæ ſuperna ſunt ſaperemus; illuc ſpem noſtram erigeremus,& tandem in cœlo cum illo conſederemus & regnaremus.

Marc. 16. Sed quærat aliquis, Vbi nunc eſt Chriſtus, & quid nunc agit? *Sedet*, id eſt, ſecundùm naturam humanam nunc regnat & iudiciariam poteſtatem exercet ſupra omnem creaturam,idque non procul à patre,ſed iuxta patrē,id eſt,in eodem throno regio cum patre (qui thronus eſt cœlum) nec in ſiniſtra patris,ſed *ad eius dexteram*,id eſt, in ſumma felicitate & gloria patris. Quæ in hoc conſiſtit, quod ipſe homo Chriſtus nunc perfectè beatus, eandem habet naturam cum Patre,vnus Deus cū eo exiſtens: & tantus eſſe ab omnibus angelis & pijs hominibus agnoſcitur,vnaque cum patre glorificatur. Qualem eum agnoſcent etiam impij omnes,cùm(ſicut in paſſione ſua minatus eſt) *videbunt Filium hominis ſedentem à dextris virtutis Dei & venientem in nubibus cœli.*

Aug de fide & Symb. cap.7.

Matth. 26. Marc. 14.

Hom. 29. Tunc pleniſſimè ſubiecta erunt ei omnia, & apertum exercebit iudicium. De quo ita D. Greg. *Hoc nobis magnopere eſt perpendendum, quia is qui placidus aſcendit,terribilis redibit:& quicquid nobis cum manſuetudine præcepit,hoc à nobis cum diſtractione exiget.* Sed vbi & quomodo in cœlo eſt corpus dominicum collocatum? Hoc quærere curioſiſſimum & ſuperuacaneum eſt; tantummodo in cœlo eſſe credendum eſt. Non enim eſt fragilitatis noſtræ cœlorum ſecreta diſcutere, ſed eſt noſtræ fidei

Aug. ibidē, cap. 6.

Digitized by Google

fidei, de Dominici corporis dignitate ſublimia & honeſta ſapere.

MONITVM LXXX.

Cum ipſo ſum in tribulatione.

Pſalm. 90.

CVM ſuis futurum eſſe Dominus pollicetur, dicens; *Ego vobiſcum ſum omnibus diebus vſque ad conſummationem ſæculi.* Quærat aliquis, quomodo hoc verum ſit, cùm electos ſuos permittat frequẽter variorum afflictionibus malorum inuolui, & exagitari, atque etiam interire? Viſibiliter quidem eos ſæpenumero deſerit, ſed non inuiſibiliter, ſed cum ijs etiam in carceres deſcendit, & fideliter ad mortem vſque cuſtodit; vt fiat, quod per Iſaiam ſe facturum promittit: *Cùm tranſieris per aquas, tecum ero, & flumina non operient te: cùm ambulaueris in igne, non comburêris, & flamma non ardebit in te, noli timere, quia ego tecum ſum.* Promittit ergo ſe cum ſuis futurum, non ſic vt nihil eis mali accidat: Quid enim aliud aquæ & inundantia flumina, & ignis flammaque inuoluens, quàm grauiſſimas tribulationes ſignificant, quibus & Chriſtum, qui inprimis in ea Prophetia intelligitur, & membra eius complura ad mortem vſque exercitata eſſe nouimus?

Matth. 28.

Iſai. 43.

Non ergo viſibiliter ſe affuturum demonſtrat, vt nihil eos pati ſinat, aut protinus liberet: ſed inuiſibiliter magis ſubminiſtratione auxilij eius, quo

Vide Proſp. de vocat. gent. lib. 2. cap. 2.

Digitized by Google

fortes & inuicti reddantur. Intus ergo confirmat & corroborat, & ſecundùm multitudinem dolorum quos patiuntur, conſolationum ſuarum varietate lætificat. Quod ſanè non ingratus agnoſcit & confitetur Apoſtolus, cùm ait; *Sicut abundant Chriſti paſſiones in nobis, ita per Chriſtum abundat conſolatio noſtra.* Namque vt eſt à D. Bernardo præclarè dictum; *In ſpirituali exercitio duplex diuinitus præbetur auxilium: Correptio & Conſolatio. Altera foris exercet, altera viſitat intus: illa reprimit inſolentiam, iſta in fiduciam erigit: illa humilitatem operatur; iſta puſillanimitatem conſolatur: illa cautos, iſta deuotos facit: timorem Domini docet illa, iſta ipſum timorem infuſo temperat gaudio ſalutari, ſicut ſcriptum eſt, Lætetur cor meum, vt timeat nomen tuum.* Quinetiam vt D. ait Ambroſius, *præponderant conſolationes perturbationibus, quia & præſentium ſedationem afferunt, & ſpem futurorum. Vnde & Apoſtolus Paulus, indignæ ſunt, inquit, paſſiones huius temporis ad ſuperuenturam gloriam: Indignæ vtique ad conſolationis comparationem, non ad fructum redemptionis.*

2. Cor. 1.
Ser. 21. in Cant.
Pſal. 84.
Lib. 1. de interpell. cap. 1.
Rom. 8.

Huius igitur conſideratione conſolationis & gloriæ, fit, vt cùm apud infideles impatientia lamentetur ſemper, & querula ſit, Chriſtiani non conſternentur, nec frangantur aduerſis, ſed ſpiritu, magis quàm carne viuentes, firmitate animi infirmitatem corporis vincant, cæteraque damnorum incommoda fortiter ferant. *Proinde vinea licet fallat,* vt eſt apud Cyprian. *& olea decipiat, & herbis ſiccitate morientibus, æſtuans campus areſcat; quid hoc ad Chriſtianos? quid ad Dei ſeruos? quos Paradiſus inuitat, quos gratia omnis, & copia regni cœleſtis exſpectat? Exultant ſemper in Domino, & lætantur, & gaudent*

De Mortalit.

dent in Deo ſuo, & mala atque aduerſa mundi fortiter tolerant, dum bona & proſpera futura proſpectant.

Sed quęret aliquis, ſi electis Dei multum plerumq; profit temporalis tribulatio (vti aliàs ſępè oſtẽſum eſt) cur quotidie à malo liberari petunt, hoc eſt, ab illis generatim malis omnibus, quæ ille, qui, inſigniter malus eſt, infert, permiſsâ ſibi diuinitus facultate? & quomodo exaudiantur, qui tam multis plerumque malis vrgeantur? Primò reſponderi ad hoc non incommodè poteſt, benè liberari à malo ſanctos, quibus prouidetur ne aduerſa noceant, ſed proſint potiùs, & ideo non eis mala ſint, ſed boni rationem ſubeant, cùm vtilia reddantur. Sed quia ipſa etiam aduerſa, ne accidant, deprecantur; mala enim ſunt per ſeipſa; non autem id ſolùm petunt, ne noceant, audiendus magis S. Auguſt. locis aliquot hac de re diſſerens. Igitur in epiſt. ad Probam; *Moleſtia*, inquit, *temporalesq; tribulationes, plerumque proſunt, vel ad ſanandum tumorem ſuperbiæ, vel ad probandam exercendámve patientiam, cui probata & exercitata clarior merces vberiorq; ſeruatur, vel ad quæcunq; flagellanda & abolenda peccata: tamen nos inquit, quid iſta proſint, neſcientes, ab omni tribulatione optamus liberari. Ab hac ignorantia nec ſeipſum Apoſtolus oſtendit alienum, niſi fortè quid oraret, ſicut oportet, ſciebat, quando ne magnitudine reuelationum extolleretur, datus eſt illi ſtimulus carnis angelus ſatanæ, qui eum colaphizaret: propter quod ter Dominum rogauit, vt eum auferret ab eo; vtique, ſicut oportet, neſciens quid oraret. Denique Dei reſponſum cur non fieret, quod vir tantus orabat, & quare fieri non expediret, audiuit, ſufficit tibi gratia mea: nam virtus in infirmitate perficitur.*

Epiſt. 121.

2. Cor. 12.

Ibidem. *In his ergo tribulationibus, quæ poſſunt & prodeſſe & nocere, quid oremus ſicut oportet, neſcimus, & tamen quia dura, quia moleſta, quia contra ſenſum noſtræ infirmitatis ſunt vniuerſa, humana voluntate, vt à nobis hæc auferantur, oramus: ſed hoc deuotionis debemus Domino Deo noſtro, vt ſi ea non abſtulerit, non ideo nos ab eo negligi exiſtimemus, ſed potiùs piâ patientiâ malorum, bona ſperemus ampliora. ſic enim virtus in infirmitate perficitur.* Et in libris Confeſſio. *Quis velit,* inquit, *moleſtias & difficultates pati? Tolerari iubes eas, non amari. Nemo autem quod tolerat, amat: etſi tolerare amat. Quamuis enim gaudeat ſe tolerare, mauult tamen non eſſe quod toleret. Proſpera in aduerſis deſidero, aduerſa in proſperis timeo. Quis inter hæc medius locus, vbi non ſit humana vita tentatio? Væ proſperitatibus huius ſæculi ſemel & iterum à timore aduerſitatis, & à corruptione lætitiæ: væ aduerſitatibus ſæculi ſemel & iterum & tertiò à deſiderio proſperitatis: & quia ipſa aduerſitas dura eſt, & ne frangat tolerantiam, nunquid non tentatio eſt vita humana ſuper terram, ſine vllo interſtitio?* Cui ſimile eſt, quod ait in Pſalmo: *Siue aliquâ incommoditate & moleſtia noceat, ſiue aliquâ proſperitate mundus arrideat, totum timendum, & gemendum eſt; quoniam tentatio eſt vita humana ſuper terram.*

Lib. 10. cap. 28.

Iob. 7. In Pſalm. 143.

Verùm tamen interdum Sancti, vt ſe eorum infirmitas, firmitaſq; habuerit (ait idem) *metuunt tentari, cupiunt tentari: dolent in tentationibus, gaudent in tentationibus. Vt enim metuant tentari, audiunt; Si quis præoccupatus fuerit in aliquo delicto, vos qui ſpirituales eſtis, inſtruite huiuſmodi in ſpiritu manſuetudinis, intendens in teipſum, ne & tu tenteris. Vt autem cupiant tentari, audiunt quendam virum fortem Ciuitatis Dei dicentem;*

De Ciuit. l. 14. cap. 9.

Galat. 6.

centem; Proba me Deus & tenta me, vre renes meos, & cor meum. Vt doleant in tentationibus, vident Petrum flentem: vt gaudeant in tentationibus, audiunt Iacobum dicentem; Omne gaudium exiſtimate, fratres mei, cùm in tentationes varias incideritis. Propheta quoque Ieremias, tribulationem & miſeriam inuocabat, quemadmodum hoc citat D. Hieronymus. *Sanctus vir*, inquit, *& bellator inuictus, ad exercendum ſe & probandum, tribulationem & miſeriam venire deſiderat;* hoc ergo fortium eſt; alij de tribulationibus liberari deſiderant, ſi ijs implicentur; & ſi nondum eas attigerint, ne incidant, precantur: & exaudiuntur quidem interdum, tribulatione remotâ; interdum in ea nihilominus relinquuntur, propter eam, quæ ex illa percipitur vtilitatem.

Pſalm 25. Matth. 26. Iac. 1. In Prologo Habacuc.

Quomodo ſi ægrotus, ait S. Hieronym. *& æſtuans febribus, aquam frigidam poſtulet, & dicat ad medicum; vim patior, crucior, vror, exanimor: vſquequo medice clamabo, & non exaudies? & reſpondeat ei ſapientiſſimus ac clementiſſimus medicus: Scio quo tempore dare debeam quod poſtulas: & non miſereor modò, quia miſericordia iſta crudelitas eſt, & voluntas tua contra te petit. Quod intelligens, inquit, Apoſtolus ait; Sed non deficimus in tribulationibus. Idémque in labore & dolore gloriatur, benedicitq; Dominum in omni tempore. In his ergo temporalibus*, ait D. Auguſt. *admonemus vos & exhortamur in Domino, vt non petatis aliquid quaſi fixum, ſed quod Deus vobis expedire ſcit. Quid enim vobis expedit, omnino non ſcitis. Aliquando quod putatis prodeſſe, obeſt, & quod putatis obeſſe, prodeſt. Aegri enim eſtis; nolite dictare Medico, quæ medicamenta velit vobis apponere.*

Ibidem. 2. Cor. 4. In pſal. 53.

Notandum hoc, quod non ſemper benefaciat Deus hominibus, eos exaudiendo in iſtis temporalibus. *Nonnullis enim impatientibus*, inquit idem D. Auguſt. *Dominus quod petebant conceſſit iratus, ſicut contrà Apoſtolo negauit propitius. Nam legimus Iſraëlitæ, quid & quomodo rogauerint & acceperint, ſed expletá concupiſcentiâ, impatientia eſt grauiter caſtigata. Dedit & Regem petentibus ſecundùm cor eorum, ſicut ſcriptum eſt, non ſecundùm cor ſuum. Dedit etiam quod diabolus poſtulauit, vt probandus eius famulus tentaretur. Exaudiuit & rogantes immundos ſpiritus, vt in multos ſues legio dæmonum mitteretur. Iſta autem ſcripta ſunt, ne quis magnipendat, ſi fuerit exauditus, cùm aliquid impatienter petit, quod non impetrare plus proſit; aut ſe abijciat, & de diuina erga ſe miſericordia deſperet, ſi non exaudiatur, cùm fortè aliquid petit, quo accipiendo affligatur atrociùs, vel à proſperitate corruptus penitus auertatur. Si ergo aliquid contra accidat, quàm oramus, patienter ferendo, & in omnibus gratiam agendo, hoc potiùs oportuiſſe fieri, quod Dei non quod noſtra voluntas habuit, minimè dubitare debemus. Nam & eiuſmodi exemplum dedit nobis ille Mediator, qui cùm dixiſſet, Pater, ſi fieri poteſt, transfer à me calicem iſtum, humanam in ſe voluntatem ex hominis ſuſceptione transformans, continuò ſubijcit, Veruntamen non quod ego volo, ſed quod tu vis Pater.*

In eadem epiſt. ad Probam. Num. 11. 1. Reg. 8. Iob. 1 & 2. Matth. 8. Luc. 8.

Matth. 26.

MONITVM LXXXI.

Credidi, propter quod locutus ſum, &c.

Pſalm. 115.

MAGNVM bonum, fides Chriſtiana, *ſpiritalis ædificij fundamentum*, ſine quo quicquid ſtruis, aut ædificas, quantumvis excellens ac præclarum videatur, nihil eſt: eſt ſuperni agricolæ prima plantatio, quia prima à Deo datur, vt per illam cætera, quæ ad iuſtitiam & ſalutem pertinent impetrentur; ſic vt qui fidem habet, totum quaſi in ſemine, & radice habet, quicquid ad bonum ſuum pertinet. Porrò ne quis, ſibi de ſola fide blandiatur, illa etiam quæ non exercetur, non vigilat, non operatur, addit ſtatim Propheta, *locutus ſum*. Conſidera tria hominum genera; Quidam non credunt, tamen loquuntur, habentes in pectore falſitatem, in ore veritatem, vt ſæculi commoda vel acquirant, vel retineant; quos permittit Apoſtolus, quia dicunt alijs vtilia, quæ ſi audientes faciunt, ſaluantur, videlicet, regulam fidei, & morum. Falſa loquentes non permittit: vnde ad Galatas ſcribens; *Si quis vobis*, inquit, *euangeliſauerit, præter id quod accepiſtis, anathema ſit*. Sunt alij qui credunt, ſed non loquuntur, vel pigritiâ retardati, vel timore aut pudore prohibiti; Sic Ioanne teſte, *multi ex Principibus credebant, ſed non confitebantur*, ne diplicerent hominibus. Repræhenditur ſeruus nequam & piger, qui talentum acceptum abſcondit, id eſt, fidem datam non exercuit.

Aug de prædeſt. ſanct. c. 7.

Aug. in hūc Pſal.

Philip. 1.

Galat. 1.

Ioan. 12.

Matth. 25.

Digitized by Google

Sunt alij, qui credunt & loquuntur: primò, verbis, quando videlicet, de ſua fide interrogantur, hoc enim neceſſarium eſt. *Qui enim*, ait Chriſtus, *me & verba mea erubuerit* &c. Et Apoſtolus; *Ore confeſſio fit ad ſalutem*. Non vult D. Cyprianus, vt quis vltrò ſe offerat, ſed interrogatus cõfiteri debet; *Oportet*, inquit, *confiteri, non profiteri*. Debemus enim & noſtræ infirmitati timere, & alienæ iniquitati parcere. Narrat in hiſtoria Euſeb. de aliquo qui ſponte ſe obtulit gentilibus, & quia præſumpſit, cecidit. Sunt quidem multi alij, quorum feſta celebrantur in Eccleſia, qui vltrò ſe obtulerunt gentibus, ſed id eos Dei inſtinctu feciſſe, credendum eſt. Secundò, loquuntur, operibus comprobando, & exequendo ea quæ credunt. Sunt autem multi: de quibus Apoſtolus; qui *confitentur ſe noſſe Deum, factis negant*: ſciunt non fornicandum, & fornicantur; ſciunt non inebriandum, inebriantur. &c. *Oſtende mihi ex operibus fidem tuam*, inquit Iacobus, ſine quibus inanis ac mortua eſt. *Vera fides eſt*, ait S. Gregor. *quæ in hoc quod verbis dicit, moribus non contradicit*. Et D. Leo, *Sciens Diabolus Deum non ſolùm verbis, ſed & factis negari, quibus non poteſt auferre fidem, aufert charitatem*.

Matth. 10. Marc. 8. Epiſt. vlt. Lib. 4. cap. 15. hiſt. 1. Tit. 2. Hom. de aſcenſ. Serm. de Collect.

Ego autem humiliatus ſum nimis. Dicit, Ego, non Verbum, quia patitur propter verbum, quod credit, & loquitur. Veritas enim malis exoſa eſt, & iniquis diſplicet vita iuſtorum: hinc eos humiliant, affligunt, perſequuntur: tum vt *& ipſi liberum peccandi habeant locum*; tum vt *non fiant deteſtabiliores comparatione rectorum*. Verbum autem, ſeu veritas quam loquitur, non humiliatur, ſed potiùs exaltatur. Sic Apoſtolus, cum de ſua cathena loquitur, *Sed*, inquit,

Lactant. li. 5. cap. 9. Leo ſer. 9. de Quadr.

Digitized by Google

inquit, *verbum Dei non eſt alligatum*: Honoratur autem vehementer, quando tanti illud faciunt Sancti, vt parati ſint propter illud non ſolùm bona omnia relinquere, ſed etiam vitam ipſam cum ſanguine profundere. Hinc dicuntur, Martyres, ſeu teſtes, quia verbis, factis, amiſſione bonorum, pœnarum, ac mortis etiam ipſius perpeſſione teſtantur, in quanto honore ac pretio fidem & iuſtitiam habeant. Deinde verbum Dei, ſeu fides quam cõfitebãtur Sancti, perſecutionibus creuit, dum plurimi conſiderãtes piam vitam, patientiam, ac conſtantiam Martyrum, ad fidem & pietatem ſunt conuerſi: ſic vt vno aut altero cadente Martyre, multi ſæpe ſurrexerunt Chriſtiani. Sicut pulchrè ait S. Leo; *Non minuitur perſecutionibus Eccleſia, ſed augetur; & ſemper Dominicus ager, ſegete ditiori veſtitur, dum grana, quæ ſingula cadũt, multiplicata naſcuntur.* Et ipſe D. Auguſt. *Sparſus eſt ſanguis iuſtus, & illo ſanguine, tanquam ſeminatione facta per totum mundum, ſeges ſurrexit Eccleſiæ.* Ser. 1 de Petro & Paulo. in Pſal. 39.

Ego dixi in exceſſu meo. Duplex exceſſus; primus cùm mens aliquâ inſpiratione reuelationis aſſumitur; qui Sanctis quibuſdam interdum accidiſſe legitur: *Secundus, cùm pauore alienatur*; de quo hic ſermo. Loquitur enim Propheta de pauore, quem patitur homo infirmus, ob minas perſecutionis, impendentes cruciatus, mortem. &c. Tunc enim ſentiunt ſuam infirmitatem, pronitatem ad negandum, & recedendum à via Domini, & vidẽt ſibi de ſe non eſſe præſumendum. Hoc etiam in perſona Martyrum dicitur, qui in tribulationibus ab ijs decipiuntur, quibus maximè confidebant: vnde & cogitare incipiũt, & reliquos omnes fortè tales eſſe. Qualis tentatio D. Aug. hic

Digitized by Google

Rom. 11. tatio tempore perſecutionis Ieſabelis, accidit Eliæ
Pſal. 30. Prophetæ, *Ego*, inquit, *relictus ſum ſolus*. Et propter tales dicit Eccleſia apud Pſalmiſtam; *Factus ſum opprobrium vicinis meis, & timor notis meis.*

Omnis homo mendax. videlicet loquendo ex perſona ita opinantium; qui ex infirmitate quorundam cadentium, de quibus bene opinabantur, colligunt etiam reliquos huiuſmodi infirmitati obnoxios; Vel, *Omnis homo mendax*, ex ſe, ſi ſibi relinquatur; ſi verax & conſtans ſit in verbis, factis, non obſtantibus minis & perſecutionibus, eſt ex gratia Dei adiuuantis, & corroborantis. *Eſt autem Deus verax*, addit Apoſtolus, verax in ſe; verax in
Rom. 3. nobis; quia ipſe dat fiduciam, & libertatem confitendi. *Nemo poteſt dicere Dominus Ieſus*, inquit Pau-
1. Cor. 12. lus, *niſi in ſpiritu ſancto.* Hinc oramus, *Ne auferas de ore*
Pſal. 118. *meo verbum veritatis vſquequaq;*, id eſt, ne auferri per-
Matth. 10. mittas. Et monet Dominus; *Nolite cogitare quomodo,*
In pſal. 103. cõc. 4. *aut quid loquamini*, id eſt; nolite vobis tribuere, inq.
Matth. 10. Aug. *Dabitur enim vobis in illa hora, quid loquamini.* Dabitur, inq. vobis, ergo ex vobis non erit. Et alibi; *Dabo vobis os & ſapientiam, cui non poterunt reſiſtere & cõtradicere omnes aduerſarij veſtri.* Hoc ergo ſperandũ,
Apud Aug. de 60. peti. cap. 19. & petendum. *Dabit*, inquit. Gregor. Nazianzenus, *certus ſum: Qui dedit, quod primum eſt, dabit & quod ſe-*
Pſal. 50. *cundum: qui dedit credere, dabit & confiteri.* Hoc à Deo
Pſal. 70. petebat Propheta Dauid dicens, *Domine labia mea aperies, & os meum annuntiabit laudem tuam.* Et rurſum; *Repleatur os meum lade, vt cantem gloriam tuam, totá die magnitudinem tuam. Non vos eſtis, qui loquimini,*
Matth. 10. inquit Chriſtus Dominus, *ſed ſpiritus patris veſtri, qui loquitur in vobis.*

MO-

MONITVM LXXXII.

Manifeſtè magnum eſt pietatis Sacramentum &c.

1. Timoth. 3.

VOCAT Apoſtolus myſterium ſeu Sacramentum, diſpenſationem carnis aſſumptæ, ipſam Domini incarnationẽ, quòd Deus ſit homo, In qua re præcipuè conſiſtit religio Chriſtiana, & doctrina Eccleſiæ. Ad hoc enim myſterium credendum, & explicandum, & ſalutem ex eo petendam, omnia in Eccleſia fiunt. Dicit autem hoc eſſe magnum, & quidem manifeſtè, indubitatè, & omnium confeſſione. *Quomodo igitur myſterium eſt,* rogat Chryſoſt. *quod omnibus eſt notum?* Et reſpondet; *ſed id antea erat incognitum, nunc autem ſingularis gratiæ munere manifeſtatum eſt.* Etiam hâc ratione dici poteſt myſterium, quia nemo id ex ſe cognoſcere poteſt, ſed is tantùm cui Deus voluerit reuelare. Sic Chriſtus dixit Petro cùm Deum eum & hominem confeſſus eſſet: *Caro & ſanguis non reuelauit tibi, ſed pater meus, qui in cælis eſt.* Et Apoſtolus; *Oculus non vidit, nec auris aud:* &c. *nobis autem manifeſtauit Deus per Spiritum ſuum.*

In hunc locum. Matth. 16. 1. Cor. 2.

Imò fidelibus adhuc myſterium eſt Incarnatio Domini, ait D. Leo: *Natiuitas Domini, omnia miracula, omnemq; intelligentiæ rationem excedit.* Et de ea ſcriptum eſt, *Generationem eius, quis enarrabit?* Quid enim maius Deo? Quid inter omnia creata minus homine, qui de limo formatus eſt? Et quid tam exi-

Ser. 4. & 10. de Nat. Iſaii. 53.

exiguùm comparatione omnium angelorum, & hominum,& reliquæ creaturæ,quàm vnus homo; & tamen vnus homo ipſe factus eſt. Et quid mortali miſerius?& hoc ipſe factus eſt.Quæ maior eſſe potuit Charitas Dei erga hominem, quàm vt pro rebellante ſupplicium ei debitum Deus ipſe ſubiret?Quæ melior ad veritatem & beatitudinem via quàm ipſa veritas & beatitudo, Deus homini ita attemperatus,vt naturâ atque miſeriâ ei ſimilis fieret?Quæ medicina efficacior, quàm quâ medicus ipſe morbum in ſe transfundit, & ita ſimilem ſe facit infirmo,vt per ſimilitudinem ſui, quod morbo contrarium eſt, in eum transfundat?

Vnde Dei potentia magis potuit homini declarari, quàm dum & homo ex malo in bonum commutatur, & Deus ipſe miſer efficitur?.Quanta Diuinæ iuſtitiæ conſtantia, dum is pœnam luere mauult, quàm peccatum relinquere impunitum?Mirabile ſupra modum,Deus homo. Mirabile,Deus miſer homo.Mirabile, Deus pro impijs inimicis mortuus homo.Mirabile quod iuſtiſſimus ſit miſer,vt impius fiat beatus.*Quid*, inquit S.Aug. *tam opus habens miſericordiâ,quàm miſer? Et quid tam indignum miſericordiâ,quàm ſuperbus miſer? Ex quo factum eſt,vt illud Dei verbum,per quod facta ſunt omnia, & quo fruitur omnis angelica beatitudo, vſque ad miſeriam noſtram porrigat clementiam ſuam, & verbum caro factum eſt, vt habitaret in nobis. Sic enim poſſet panem angelorum manducare homo,nondum angelis adæquatus,ſi panis iſte angelorum,hominibus dignaretur adæquari.* Magna miſeria atque malitia,homo pauper & ſuperbus,atq; rebellis Deo creatori, atque bono ſuo, ſed maior miſericordia atque bonitas Deus,cùm diues eſſet

Lib. 3. cap. 10. de lib. arbitr.

pauper

Digitized by Google

pauper factus & humilis, atque pro inimico ſuo obediens. *Deus*, ait S. Auguſt; *homo factus eſt. Quid futurus eſt homo, propter quem Deus factus eſt homo?* Et in Confeſſ. de ſe recenter baptiſato; *Nec ſatiabar illis diebus dulcedine mirabili, conſiderare altitudinem conſilij tui,* (Deus) *ſuper ſalutem generis humani.*

Sent. 30. apud Proſper.
Lib. 9. c. 6.

Vocat autem *myſterium pietatis*, ſeu boni cultus. Solus autem Dei cultus bonus eſt, qui colitur fide, ſpe, charitate. Ad quæ excitat hoc incarnationis myſterium? Ad fidem quidem, quam ipſa veritas conſtituit, & fundat: Quis non credet veritati ipſi loquenti? Ad ſpē verò, quando videt quanti faciat ac pēdat illum Deus, dum pro illo fit miſer homo. &c. Ad charitatem porrò quando ſic ſuam erga nos oſtendit, quomodo non etiam noſtram erga ſe prouocabit? D. Ambroſ. ſic exponit, quia per incarnationē Chriſti generi humano pietas eſt collata. Sic loquitur & D. Leo. *Hæc Domini noſtri opera*, inq. *non ſolùm Sacramento nobis vtilia ſunt, ſed etiam imitationis exemplo: ſi in diſciplinam ipſa remedia transferantur quodq́ impenſum eſt myſterijs, proſit & moribus.* Et alibi: *Hoc magnæ pietatis Sacramentum, quo totus iam mundus impletus eſt, tam potens etiam in ſuis ſignificationibus fuit, vt non minus adepti ſint, qui in illud credidère promiſſum, quàm qui ſuſcèpere donatum.*

Aug in Enchir.
In hunc locum.
Ser. 5. de Nat.
Ser. 3. ibid.

Hîc D. Leo, in voce myſterij & ſacramenti, aliquid efficaciæ vult ſignari, non ſolùm ſignificationem, quod conſonat myſterijs veteris legis, quæ emundationem carnis præſtabant. Vnde ita D. Auguſt. vocem Sacramenti vſurpat, & poſt eum alij; *In aqua verbum mundat. Quid eſt aqua, niſi aqua? accedit verbum ad elementum, & fit Sacramentū.* Sic Lombardus. *Sacramentum hoc*, inq. *cauſa eſt totius ſanctæ religionis,*

Vide Heſſ. in 1. ad Timoth.

ligionis,& veræ culturæ. Quod manifeſtatũ eſt in carne. Sic legit S. Ambroſ. & interpretatur Chriſtum eſſe Sacramentum, ſeu myſterium, ſicut etiam Apoſtolus Chriſtus ſacramentum ſeu myſterium appellat. At Chryſ. & Cyril. legunt *Deus manifeſtatus eſt in carne*: Sed vnus ſemper idemque ſenſus eſt. Particulatim ergo explicat magnitudinem myſterij, quod eſt Deus & homo. Et primò proponit quod maximũ eſt, nempe, *Deum manifeſtatũ eſſe in carne*, id eſt, in humana natura miſera. Accepit enim Paulus carnem, pro humana natura, prout eſt miſera ac mortalis. Sicut in epiſt. ad Hebr. *Qui in diebus carnis ſuæ*, id eſt, dũ eſſet homo miſer. Et ad Cori. Et ſi nouimus ſecundùm carnem Chriſtũ. Et ad Galat. *Tentationem veſtrã in carne n͞ra non ſpreuiſtis.* Primũ igitur mirabile & magnum eſt, quodque meritò nos ad Dei cultũ excitat, quod Deus homo miſer factus ſit, ac perpetuò in laboribus ac miſerijs vixiſſe palã viſus ſit.

Hebr. 5.
2. Cor. 5.
Galat. 4.

Iuſtificatum eſt in ſpiritu, id eſt, ipſe Chriſtus ab initio conceptionis iuſtus & ſanctus à Spiritu S. effectus eſt, vt nũquã peccatũ habuerit. Sic D. Chryſ. & Cyrill. Eſt autem & hoc ſecundum admodum ſublime & admirandum, miſerum videlicet hominem, nunquã peccato ſubiacuiſſe; preter omnium aliorum morem de Spiritu Sancto natum eſſe, totum ſanctum. Id quod magnum habet momentum ad nos iuſtificandos. Docet D. Aug. gratiam Dei ſignificari dum Chriſti conceptio Spiritu S. tribuitur; quia videlicet, nullis pręcedentibus meritis in ipſo exordio naturæ ſuæ, quò eſſe cœpit, Verbo Dei copularetur, in tantã perſonę vnitatẽ, vt idẽ ipſe eſſet filius Dei, qui filius hominis, & cõtrà. Ac ſic in humanæ naturę ſuſceptione fieret quodãmodo

Chryſ. hic. Cyril. lib. de incar. vnig. ca. 2. Et ad Reginas.
Enchir. cap. 40.

per

ipſa gratia illi homini naturalis, quæ nullũ poſſet admittere peccatũ. Quæ gratia propterea fuerit per Spiritum Sanctum ſignificanda, quia ipſe propriè ſic eſt Deus, vt etiam dicatur Dei donum.

Apparuit angelis; ſiue viſus eſt angelis. Nobiſcum, inq. D. Chryſoſt. viderunt angeli, quem anteà non videbant. Et hoc tertium mirabile eſt, quòd ipſis etiam angelis per Chriſti incarnationem acceſſit, videre nimirum Deum infantem, in præſepio reclinatum, in cunis vagientem, & in deſerto cum beſtijs agentem, ieiunantem, mœſtum, probris affectum, mortuum, reſurgentem quoque & aſcendentem ſuper omnem angelicam naturam. De quo dicũt in Pſal. *Quis eſt iſte rex gloriæ?* Et apud Iſaiã; *Quis eſt iſte qui venit de Edom?* vt rectè D. Dionyſius interpretatur. Iam autem cùm vident in Eccleſia, Chriſti mortis effectum, valdè mirantur Dei Sapientiam. Dicit Apoſtolus, quòd *per Eccleſiam*, id eſt, per ea quæ fiunt in Eccleſia, *innoteſcat principibus & poteſtatibus in cæleſtibus multiformis Sapientia Dei*. Sed quomodo per hoc quod Chriſtus Deus & homo angelis apparuit, pietas nobis confertur? 1. Quia per angelos nobis primò omnia manifeſtata ſunt, vt videre eſt, in Chriſti Natali, reſurrectione, aſcenſione, vocatione Cornelij Centurionis ad fidẽ. 2. Quia angeli nobis tũc ſunt recõciliati, inter quos peccata inimicitias fecerant. Vnde Paulus; *pacificans per ſanguinẽ crucis eius, ſiue quæ in terris, ſiue quæ in cælis ſunt*; ac maiorẽ ſalutis noſtræ curã gerunt, videntes quid ipſe Deus pro nobis fecerit, ac paſſus ſit, & ſcientes, quod ex ipſa hominum redemptione ruinę angelicæ detrimenta repatabũtur, cum quibus ipſi vnum regnum vnáq; ciuitatẽ

Pſal. 23.
Iſaiæ 63.
Cæleſt. Hierar. c. 7.
Epheſ. 3.
Aug. in Enchirid. cap. 61. 62.
Coloſſ. 1.

Digitized by Google

conſtituent in cælis, in qua ſimul vnum Deum in æternum laudabunt. *Prædicatum eſt gentibus.* Eſt & hoc ſupra modum mirabile, quod idololatris olim derelictis voluerit Deus tantum myſterium communicare. De quo Apoſt.

Epheſ. 2. & 3.

Creditum eſt in mundo. Quintum mirabile, quod Euangelica doctrina tam ardua atque ſublimis, ab omnibus vbique credita ſit, cõtra proprios ab auis longâ ſerie acceptos errores, idque tam ſubitò, ac per paucos, eoſque abiectos. Magnum eſt hoc & poteſtatis eius & veritatis argumentum. Admiratur Propheta dicens: *Teſtimonia tua credibilia facta ſunt nimis,* de quibus alibi dicit, *Mirabilia teſtimonia tua, Domine.* Et in actis cum ſtupore dicunt diſcipuli, auditâ gentium conuerſione per prædicationem Petri; *Ergo & gentibus pœnitentiam dedit Deus ad vitam.* Et idem Propheta, *Lapis reprobatus factus eſt in caput anguli*; quando coniunxit duos populos, Iudaicum & gentilem, in vnum, id eſt, in vnam fidem, & religionem. Sequitur: *A Domino factum eſt iſtud, & eſt mirabile in oculis noſtris.*

Pſal. 92. Pſal. 118. Actor. 11. Pſal. 117.

Aſſumptum eſt in gloria. Non ſolùm creditum eſt Chriſto, vt Moyſi vel alijs doctoribus, ſed hoc mirabile, quod receptus ſit à mundo, tanquam in gloria patris exiſtens, tanquam verus Deus. Gloria enim Dei ſolius eſt; Vnde & Chriſtus Apoſtolo, *Gloria Dominus* dicitur: & Pater, Filius, Spiritus S. ſemper in Eccleſia glorificantur. Vt hîc idem dicatur, quod ad Philipp. *Et omnis lingua confiteatur, quia Dominus Ieſus Chriſtus in gloria eſt Dei patris.* Cõmentatores intelligunt de aſcenſione, quâ glorioſus videntibus Apoſtolis aſcendit. Et annotat Haymo, præpoſterum eſſe ordinem: priùs enim aſſum-

Philip. 2.

aſſumptus eſt in gloria, quàm prædicatus ſit gentibus. Et Theodoretus additum putat, cur iure crediderit mundus prædicationi Apoſtolicæ, quia videlicet, in cælis à dextris Dei ſedet, qui prædicatus eſt ab Apoſtolis, & veritatem perſuadet mundo.

MONITVM LXXXIII.

Adhuc quadraginta dies, & Niniue ſubuertetur.

Ionæ 3.

DIcitur apud Iſaiam Paſtoribus; *Clama, ne ceſſes: quaſi tuba exalta vocem tuam. Præconis quippe officium ſuſcipit*, inquit D. Gregor. *quiſquis ad Sacerdotiũ accedit, vt ante aduentum Iudicis, qui terribiliter ſequitur, ipſe, ſcilicet, clamando gradiatur.* Tuba in bello præcedere Ducem aut Principem ſolet; & paſtorum officiũ eſt, excitare homines ad pœnitentiam, & iuſtitiã, timore ſecuturi Iudicis, imminẽtis damnationis, &c. Sic Ionas Niniuitis peccatoribus, prædicat comminatam & imminentem à Iudice ipſis pœnam, vt eos prouocaret ad pœnitentiam. Dicitur in Euangelio ſeruis vocantibus homines ad nuptias; *Ite ad exitus viarum.* Via eſt vniuſcuiuſque ſtudium, vnus ſtudet auaritiæ, alius libidini, alius alij vitio. Exitus viæ eſt, quò via ducit, & eſt æterna damnatio, quam peccatoribus demonſtrare debent prædicatores. Inculcent ergo frequenter

Iſaiæ 40.

In Paſt. par. 2. c. 4.

Matth. 21.

illud Pauli, *Dominus prope eſt*: illud Iacobi; *Ecce iudex ante ianuam aſsiſtit:* illud Domini; *Ecce venio citò, & merces mea mecum eſt.*

Philip. 3. Iac. 4. Apoc. vlt.

Auditâ Ionæ prædicatione, Rex Niniue indicit populo pœnitentiam. Officium Principis ac Regis eſt, *in regno ſuo iubere bona, prohibere mala, non ſolùm quæ pertinent ad humanam ſocietatem, verùm etiam quæ ad diuinam religionem. Aliter enim quis ſeruit Deo, quia homo eſt, aliter quia etiam Rex eſt; Quia homo eſt, Deo ſeruit, viuendo fideliter: quia verò etiam Rex eſt, Deo ſeruit, leges iuſta præcipientes, & contraria prohibentes, cõuenienti vigore, ſanciendo.* Sic ſeruiuit Deo Rex Niniue, vniuerſam ciuitatem ad Deum placãdum cõpellendo. Sicut & Darius Rex, mandando vniuerſo imperio, vt pauerẽt Deum Danielis. Nabuchodonoſor quoque, ne quis blaſphemaret Deũ triũ puerorum, &c. Conſideranda ergo hîc eſt vnanimitas Regis & populi in placando Domino. De bono Paſtore dicitur; *Ante oues vadit, & oues illum ſequuntur.*

D. Aug. epiſt. 50. Ionæ 3. Daniel. Ioan. 10.

Et meritò debent Præpoſiti ſubditos in omni opere bono præire. 1. Quia *Regis ad exemplum totus componitur orbis*, inquit Poëta; & noſter Sapiens; *Secundùm iudicem populi ſic & miniſtri eius; & qualis rector ciuitatis, talis & inhabitantes in ea.* 2. Si de pœnitentia ſubeunda agatur, etiam hîc præire debẽt: Non enim minùs ſæpe peccãt quàm ſubditi, imò frequenter magis: Omnibus eadem pœnitentiæ medicina parata, ac præcepta. Sicut enim lex *ipſa ad omnes æquè ſpectat, omnibus æquo iure mandatur*, vt ait D. Hieron. ita etiam ad omnes eam præuaricantes pertinet pœnitentia. Imò *Iudicium duriſsimum his qui præſunt, fiat*, inquit Sapiens. 3. Sic opera

Claudia. Eccleſ. 10. In epiſt. ad Celant. Sap. 6.

opera bona fiunt coram Deo efficaciora, quando omnes ſimul dolent, ieiunant, orant, bene operãtur, &c. *Vbi duo vel tres*, ait Chriſtus, *congregati fuerint in nomine meo, ibi ego ſum in medio eorum.* Vnde Diuus Leo; *Tunc eſt efficacior, ſanctiorq; deuotio, quando in operibus pietatis, totius Eccleſiæ vnus animus & vnus eſt ſenſus.* Ser. 4 de ieiu. 7. menſ.

Quam cauſam eſſe putatis, quòd non placatur Dominus, quòd manus eius adhuc extenta? Nonne multi ſunt boni qui ieiunant cum Niniuitis in cilicio & cinere, in pane & aqua, &c? Non dubium. Sed deeſt illa vnanimitas, quam exaudiri dicit Dominus, & Sanctus Cyprianus. Matth. 16. Sed vnus ieiunat, alius ſe inebriat; vnus agit De Vnit. pœnitentiam, alius peccata accumulat, &c. Eccleſ. quod vnus conſtruit, deſtruit alius. Non eſt omnium vnus animus & ſenſus. Vnde Sapiens; Eccleſ. 34. *Vnus ædificans, & vnus deſtruens, quid prodeſt illis niſi labor? Vnus orans, vnus maledicens, cuius vocem exaudiet Deus?* Qui tamen boni ſunt, non debent exiſtimare, ſe iſta fruſtra facere, ſed non dubitent ſe iſtis bonis operibus, & piâ malorum patientia, præclariſſimum ſibi in cælo locum comparare. Hinc pulchrè Diuus Auguſtinus. *Chriſti præcepta de iuſtis probiſq; moribus, ſi ſimul audirent atque curarent Reges terræ, & omnes populi, &c. omnis ætas, & vterque ſexus, & terras vitæ præſentis ornaret, ſua felicitate Reſpublica, & vitæ æternæ culmen beatiſſimè regnatura conſcenderet. Sed quia iſte audit, ille contemnit, pluresq; vitijs malè blandientibus, quàm vtili virtutum aſperitati ſunt amiciores, tolerare Chriſti famuli iubentur, peſſimam etiam, ſi ita neceſſe eſt, flagitioſiſſimamq; Rempublicam, & in ange-* De ciuit. l. 2. cap. 19.

lorum curia, cæleſtiq́; Repub. vbi voluntas Dei, lex eſt, clariſsimum ſibi locum etiam iſta tolerantia comparare.

Modus autem pœnitentię Niniuitarum fuit, in ieiunio, ſacco, & cinere. Iob Propheta, *Idcirco*, inq. *meipſum reprahendo, & ago pœnitentiam in fauilla & cinere.* Et Dominus in Euang. de Tyro & Sidone; *Olim in cilicio, & cinere pœnitentiam egiſſent.* Iſta fiunt à pœnitentibus in deteſtationem ſcelerum, & quãdam quaſi vindictam. *Peccata enim ſiue magna, ſiue parua impunita eſſe non poſſunt: quia aut ab homine pœnitente, aut à Deo iudicante plectuntur. Ceſſat autem vindicta diuina, ſi conuerſio præcedat humana. Amat enim Deus pœnitentibus parcere, & eos qui ſemetipſos iudicant, non iudicare.* Sunt etiam humilitatis ſigna, & animi contriti, quem Deus non deſpicit, ſed reſpicit. Et meritò ſuam vilitatem conſiderans homo peccator, ſimulque Maieſtatem Dei, quàm turpiter auſus eſt offendere, humiliat ſe in cinere & cilicio, *ſub potenti manu Dei*, vt ita ſe miſerabilem exhibens oculis eius, gratiam & miſericordiam impetret. Benè inuenies inter homines Niniuitarum peccata, ſed vbi ſimilis pœnitentia? *Surgent Niniuitæ in iudicio, & condemnabunt generationem iſtam:* illi ad vnius hominis vocem conuerſi à via ſua mala, nos tot audimus Dei voces, per prædicationes, inſpirationes, tribulationes, &c. & perſeueramus in malitia.

Iob. 40.

Matth. 11.

Proſper Sent. 211.

Pſal. 50.

1. Pet. 5.

Sed quæret aliquis: quid opus noſtrâ pœnitentiâ, ieiunio, oratione, & ſimilibus; nonne Chriſtus abundè ſatisfecit; nonne ipſe ſoluit omnia? Ita. Sed hoc eſt propoſitum gratiæ Dei. vult nos ſic per pœnitentiæ opera, ſatisfactionis Chriſti participes facere. Non ergo hoc facientes, iuſtum Deo pretium pro peccatis offerimus, ſed aliquid facimus,

mus,

Digitized by Google

mus, cuius intuitu, iuxta propoſitum gratiæ Dei, ſatisfactionem Chriſti participamus.

Hîc prætere a notandum, quomodo dicat S. Auguſt. euerſam Niniuen, ac Ionæ prædictionem impletam, cùm tamen ciuitati propter pœnitentiam pepercerit Deus. *Quis negabit*, inq. Auguſtin. *quod Dominus prædixit in eis fuiſſe completum? niſi parum aduertat, quemadmodum peccatores Deus, non ſolùm iratus, verùm etiam miſeratus euertat? Euertuntur enim peccatores duobus modis: aut ſicut Sodomitæ, vt pro peccatis ſuis ipſi homines puniantur; aut ſicut Niniuitæ, vt ipſa hominum peccata pœnitendo deſtruantur. Factum eſt ergo quod prædixit Deus. Euerſa eſt enim Niniue, quæ mala erat, & bona ædificata eſt, quæ non erat. Stantibus enim mœnibus atque domibus, euerſa eſt ciuitas in perditis moribus: ac ſic quamuis Propheta fuerit contriſtatus, quia non eſt factum, quod illi homines timuerunt, illo prophetante venturum, factum eſt tamen quod fuerat Deo præſciente prædictum, quoniam nouerat qui prædixit, quomodo fuerat implendũ.* De ciuit. l. 21. ca. 24. in Pſal. 50.

Poſtremò notandum, quod dicit Scriptura, *Vidit Deus opera eorum*. Contra Caluinum, qui dicit, quod ante remiſſionem peccatorum, ad nullum opus noſtrum Deus reſpiciat. *Vidit enim Deus opera Niniuitarum, quia conuerſi ſunt de via ſua mala, & miſertus eſt ſuper malitia, quam locutus fuerat, vt faceret.* Similiter *orationes & eleëmoſynæ Cornelij Cẽturionis aſcẽderunt in memoriam in conſpectu Dei*, vt ad eum veniret Petrus, per cuius prædicationem efficeretur ſaluus. Et ſi Nabuchodonoſor Rex iuxta conſiliũ Danielis peccata ſua eleëmoſynis redemiſſet, non arbitror eas fuiſſe deſpecturum: ſicut nec deſpexit orationem Publicani, cuius merito deſcendit iuſtificatus è templo. Denique *oculi Domini reſpiciunt* Ionæ 3. Actor. 10. Daniel. 4. Lucæ 18. Ierem. 3.

 fidem,

ſidem,& pœnitentiam eorum, qui ad gratiam remiſſionis aſpirant.

MONITVM LXXXIV.

Ore confeſsio fit ad ſalutem.

Rom. 10.

AGendum hîc de nimiùm cæca multorum opinione. Quorum quidam ſtultum ac ineptum eſſe putant, Religionis cauſâ perſecutionem pati; & torqueri ac mori velle, cùm liberè liceat abire, ſi linguam paulatim repreſſeris; aut ad voluntatem potentioris laxaueris. Atque hoc ita opinantur, quod hâc corporis luce ac vitâ pecu-
1. Tim. 4. dum more delectentur, nec conſiderent, quanti facienda ſit pietas quâ Deo coniungimur, *promiſſionemq; habet vitæ, quæ nunc eſt, & futuræ.* Ac nomen quidem Chriſtianum iſti gerunt, ſed reuera genti-
In Apol. cap. 27. libus ijs ſimiles ſunt, de quibus Tertull. *Quidam,* inq. *dementiam exiſtimant, quòd cùm poſsimus & Sacrificare in præſenti, & illæſi abire, manente apud animum*
Ibid. ca. 46. *propoſito, obſtinationem ſaluti præferamus. Datis, ſcilicet, conſilium* (ait) *quo vobis abutamur.* Idcirco ijdem Chriſtianos *deſperatos ac perditos, & ſarmenticios ac ſemiſsios* appellabant, quòd ad ſtipitem dimidij aſſis reuincti, ſarmentorum ambitu exuri ſeſe paterentur.

Qui quidem doctrinæ magis medicinâ, quàm diſputatione refellendi ſunt, vt intelligant animæ ſalutem, corporis incolumitati; & pietatem atque iuſti-

Digitized by Google

iuſtitiam, vitæ huic temporariæ multis nominibus anteponendam eſſe: fruſtraque cum offenſione Dei, quandam huius temporis felicitatem, ſeu potiùs felicitatis vmbram retineri, quam ſemel amittere vel moriendo neceſſe eſt. Vnde D. Cypria. ita hortatur; *Si mortem poſſemus euadere, meritò mori timeremus; porrò autem cùm mortalem mori neceſſe ſit, amplectamur occaſionem de diuina promiſſione & dignatione venientem, & fungamur exitu mortis, cũ præmio immortalitatis, nec vereamur occidi, quos conſtet, quãdo occidimur, coronari.* Nec verò modò huius vitæ vmbraticam felicitatem amitti neceſſe eſt, verùm etiã pro ea, cupidiùs quàm par eſt, adamata, ſempiternam infelicitatem reportari. Vnde Christus; *Qui amat animam ſuam in hoc mundo, perdet eam.* Et; *Quid prodeſt homini, ſi vniuerſum mundum lucretur, anima verò ſua detrimentum patiatur.* Lib. 4. epiſt. 6. Ioan. 12. Matth. 16.

Monet Apoſtolus; *Sicut exhibuiſtis membra veſtra ſeruire immunditiæ, & iniquitati; ita nunc exhibete membra veſtra ſeruire iuſtitiæ.* Quid eſt ſicut illud, ita & hoc? *Niſi quemadmodum ad peccandum,* inquit Diuus Auguſtinus, *nullus vos cogebat metus, ſed ipſius libido, voluptaſq; peccati, ſic ad iuſtè viuendum, non vos ſupplicij metus vrgeat, ſed ducat delectatio caritaſq; iuſtitiæ. Et hæc quidem nondum eſt perfecta, ſed quodammodo adulta iuſtitia. Neque enim fruſtrà præmitteret; Humanum dico, propter infirmitatem carnis veſtræ, niſi quia plus aliquid dicendum fuit, ſi iam illi ferre potuiſſent. Plus quippe ſeruitutis debetur iuſtitiæ, quàm peccato ſolent homines exhibere. Nam pœna corporis, & ſi non à voluntate, tamen reuocat ab opere peccati. Nec facilè quiſquam eſt, qui palàm committat, quod per illicitam & immundam percipiat voluptatem, ſi cruciatus vin-* Rom. 6. Epiſt. 144. Rom. 6.

Digitized by Google

dictæ certum eſt continuò ſecuturos. Iuſtitia verò ſic amanda eſt, vt ab eius operibus, etiam pœnæ corporis nos cohibere non debeant, atque inter manus crudelium inimicorum
Matth. 6. *luceant opera noſtra coram hominibus, vt quibus placere poſſunt, glorificent patrem. Hinc eſt quod ille fortiſſimus iuſtitiæ dilector exclamat; Quis nos ſeparabit à charitate*
Rom 8. *Chriſti, &c.*

Sunt alij qui etſi fateantur religionem primò loco habendam, negant tamen neceſſe eſſe eam confiteri, vbi ex perſecutione vitæ periculum impendet. Sat enim eſſe ſi coram Deo, cui vni placere ſufficiat, integritas fidei pura conſcientia teneatur, nec Deum verba, ſed animum loquentis inſpicere. Imitantur autem hi veteres hæreticos, qui martyria facienda eſſe negabant. Vnde Gnoſtici capti, negabant, offerebant, &c. dicentes contra
Tertull. de hæreſ. Dei voluntatem fieri, qui *non vult mortem peccatoris*, & Chriſti mortem ſufficere. Teſtatur idem de Baſilide Tertullia. & Origenes. Idem de Valentinianis teſtatur Tertul. Et de quodam Corpiano Optatus Mileuit. De Priſcilliano Auguſtinus: cuius in dogmatibus propter occultandas turpitudines flagitioſas, etiam illa verba reperta ſunt;

Orig. in Ezechiel. Lib. 4. cont. Donat. In lib. de hæreſib.

Iura, periura, ſecretum prodere noli.

Fuiſſe quoque Helcheſitas commemorat Euſe-
Euſeb. li. 6. hiſt cap. 28. bius, qui fidem in perſecutione verbo docuêre negandam, ſed corde, & animo conſeruandam.
Aug. hæreſi 10.

Sed cùm omnia damnanda ſint, atque omni e-
Eccleſ. 17. tiam caſu cauenda mendacia, quemadmodũ Sapiens ait; *Noli velle mentiri omne mendacium*: tum ea
Sap. 1. præſertim, quæ pernitioſa vocantur, quòd vel Deo
Pſal. 5. iniuriam adferant, vel graue homini nocumentũ. De quo dicitur; *Os quod mentitur, occidit animam.* Et;

perdes

Digitized by Google

perdes omnes qui loquuntur mendacium. Iniuriam autem irrogari Chriſto, fidei negatione, ex eo clarum eſt, quòd Chriſtum neget, quiſquis ſe negauerit Chriſtianum. Neque enim Petrus, cùm adhuc eſſet infirmior, ob aliud Chriſtum negaſſe cenſendus eſt, quàm quia ſe negauit eius eſſe diſcipulum. Niſi autem hoc crimen eſſet, Chriſtum ſcilicet negare, non diceret Chriſtus ipſe; *Qui me negauerit coram hominibus, negabo & ego eum coram patre meo.* Aug. tract. 113. in Ioannem. Matth. 10.

Quod quàm exhorruerint ſemper Sancti Dei homines, cùm alij multi, tum præclarè Gordius martyr inter gentiles & voce & morte declarauit. Suadentibus enim quibuſdam, vt linguâ negaret fidem, quam corde retineret. Mox ille; *Negem ego Deum meum,* inq. *in cuius cultu ſum educatus? Nonne cælum, Sol & Luna lumen mihi clauderent ſuum? Credam profectò humum, quam pedibus tero, mihi ruituram. Nolite errare, Deus nequaquam irrideri poteſt. Ex ore noſtro nos iudicat, ex noſtris, inquam, verbis ſeruat & damnat. Nonne tremendam Domini audiuiſtis ſententiam, Qui me negabit coram hominibus, negabo & ego eum coram patre meo:* &c. Vide D. Baſil in Gord. martyr.

Similiter S. Saturus procurator Hunnerici Regis Wandalorum, inter hæreticos: Cui cùm præter pollicitationes & minas regias, vt Catholicam abnegaret fidem, etiam vxor proſtrata eius pedibus cum paruis liberis, diceret, Cognoſcit Deus, quia inuitus facturus es, quod fortè voluntariè aliquanti fecerunt. Ille S. Iob voce reſpondens, *Tanquam vna ex inſipientibus mulieribus,* inq. *loqueris. Formidarem, mulier, ſi ſola eſſet huius vitæ amara dulcedo, artificio coniunx diaboli miniſtraris. Si diligeres maritum,* Apud Vict. Vticenſ. l. 1. de Vãdalic. perſecut.

nun-

nunquam ad ſecundam mortem, proprium attraheres virum. Diſtrahant filios, ſeparent vxorem, auferant ſubſtantiam, mei Domini ego ſecurus de promiſsis verba tenebo. Si quis non dimiſerit vxorem, filios, agros, domum, meus non poterit eſſe diſcipulus. Simile eſt de Thoma Moro Martyre Angliæ, noſtro tempore; quem in carcere ob fidem Catholicam coniectum ac neci deſtinatum, cùm quidam inflectere conarentur, & maximè vxor eius Aloiſia; orans ne ipſam, liberos, ſuam vitam perderet, quà diu adhuc frui poſſet: quæſiuit ex ea Morus; *Quamdiu tandem putaret?* cùm illa reſpondiſſet, totos viginti annos. *Vis ergo*, ait ille, *vt æternitatem ipſam, viginti annis commutem? Nam ſi annorum viginti millia diceres, aliquid tu quidem diceres; ſed tamen quid hoc eſſet ad æternitatem?*

In vita.

In eo verò genere mendacij cauendo, quo ſibi quiſq; vel alteri pernitioſus eſſe, aut famæ detractione aut vitæ poſſit, admirabilis extitit ſepties icta mulier, de qua D. Hieron. Factũ id ſub Valẽtiniano maiore, qui cũ præ ſe ferret prauorũ morum correctorem; eius quoq; miniſtri ſæpè, omni æquitate poſthabita, ad ſummam ſeueritatem iura ſæuire permiſerunt. Vnde etiam illi qui adulterij vel ſtupri cauſa accuſati erant, vel de ijs ſolùm ſuſpecti, incredibilibus quæſtionibus & cædibus exagitati ſunt; etiã perſonæ nobiles, quas refert Ammianus. Hæc mulier cùm adulterij eſſet accuſata, atque is iuuenis, cum quo adulterium commiſſum eſſe dicebatur, volẽs compendio mortis, longos vitare cruciatus, in ſuum ſanguinem mẽtitus, & in adulterij confeſſione percuſſus eſſet: illa ſexu quidem infirmior, ſed virtute fortior, nullis tormentis adigi potuit, vt ſe feciſſe, cuius ſibi conſcia non

In epiſt. ad Innoc. de muliere ſepties icta.

Lib. 28.

Digitized by Google

non erat, fateretur. Sed ad Chriſtum oratione cõuerſâ, à quo ſolo ſuam innocẽtiam patefieri poſſe, ac defendi credebat; Tu, inq. *teſtis es Domine Ieſu, cui occultum nihil eſt, qui es ſcrutator renum & cordis, nõ ideo me negare velle, ne peream; ſed ideo mentiri nolle, ne peccẽ.* Ac mox iuuenem alloquens, qui ſuâ confeſſione non ſibi modò, ſed & illi mortem parauerat: *At tu* (inq.) *miſer homo, ſi interire feſtinas, cur duos interimis innocentes? Equidem & ipſa cupio mori; cupio inuitũ hoc corpus exuere, ſed nõ quaſi adultera.* Hoc ſi fortiter illa fecit, ne adultera crederetur; quid perpetiendum eſt Chriſtiano, ne ſacrilegam impietatem mentiatur? aut ſi noluit ipſa ſibi mortem vel infamiã conſciſcere, falſi confeſſione criminis, quantò maiore fortitudine enitendum eſt Chriſtiano, ne Chriſto iniuriam, impio mendacio videatur irrogaſſe? Hiero. ibid. Ierem. 17. Apoc. 2.

Si autem fidem ſuam negare verbo non licet, aut alienam profiteri: multò ſceleratius eſt, damnare atq; improbare quod pietatis eſt, conuitiaq; dicere, etiamſi repugnante conſcientiâ, compellẽte vero metu, proferatur quod dicitur. Quo loco B. Polycarpi occurrit egregia virtus; quâ iurare iuſſus fortunam Cæſaris, conuitiaque in Chriſtum iacere, reſpondit; *Octoginta & ſex annis ei ſeruio, & nihil me læſit vnquam: quomodo poſſum maledicere & blaſphemare regem meũ, qui ſalutem mihi dedit?* Cumq; beſtias diceret Præſul eſſe paratas, quibus obijceretur, niſi eum celeriter Chriſtianiſmi pœniteret, dixit; *Adhibeantur; nobis enim immobilis ſtat ſententia, nec poſſumus de bono in malum per pœnitudinem commutari.* Euſeb. li. 4 cap. 15. hiſt.

Digitized by Google

MONITVM LXXXV.

Incipiebat enim mori.

Ioan. 4.

CORruptionis & mortis ſeruitus non eſt nobis, vt brutis animantibus, naturalis; Non eſt, inquam, *natura hominis inſtituti, quem Deus creauit inexterminabilem*, vt Sap. ait, *ſed pœna damnati*, vti ſatis ex ſacris literis conſtat, quæ *mortem diaboli inuidiá ei per peccatum introiſſe in orbem* teſtantur. Pelagianorum, ſub nomine Chriſtiano, ea fuit deteſtanda hæreſis: Quod tamen gentiles Philoſophi, qui primam conditi hominis dignitatem eiuſdemque ruinam ignorabant, naturæ hominum ſine dubio nobiliſſimæ non conuenire viderunt. Vnde quidam ex ijs dicere non dubitarunt, *hominem non vt à matre natura, ſed vt à nouerca, editum in vitam: corpore videlicet nudo, & fragili, & infirmo, animo autem anxio ad moleſtias, humili ad timores, molli ad labores, prono ad libidines: in quo tamen ineſſet, tanquam obrutus quidam diuinus ignis ingenij & mentis.* Theophraſtus certè moriens, *accuſaſſe naturam dicitur, quòd ceruis & cornicibus vitam diuturnam, quorum id nihil intereſſet: hominibus, quorum maximè interfuiſſet, tam exiguam vitam dediſſet:* quorum ſi ætas potuiſſet eſſe longinquior, futurum fuiſſe, vt omnibus perfectis artibus, omni doctrinâ hominum vita erudiretur. Querebatur igitur, ſe tum cùm illa videre coepiſſet, extingui.

Sap. 2. Rom. 5. & 8.

Cicero 3. de Repub. Aug l. 4. cont. Iulia. cap. 12.

Idem l. 3. Tuſc. Q.

gui. Alij verò, qui *ob aliqua ſcelera in vita ſuperiore ſuſcepta, pœnarum luendarum nos cauſâ dicerent eſſe natos:* & ánimos, corruptioni obnoxijs corporibus, tanquam viuos cum mortuis, alligatos eſſe, eo videlicet ſupplicij genere, quo Hetruſci prædones captos afficere conſueuerant. Qui vt ſcribit Valer. Max. *viuorum corpora cadaueribus aduerſa aduerſis alligata atque conſtricta, ita vt ſingula membrorum partes, ſingulis eſſent accommodatæ, tabeſcere ſimul patiebantur: amari vitæ pariter, ac mortis tortores.* Manichæos verò hæc compulit conſideratio, vt incommutabilem quandam, & Deo coæternam introducerent mali naturam, in qua vitiorum omnium, maliq́ue totius caput & origo exiſteret. Lib. 9. c. 2.

Hos omnes Catholica veritas errare conuincit, confitens originale peccatum, inq. D. Aug. *per quod hominum genus, dæmonum ludibrium effectum eſt, & laborioſæ miſeriæ deſtinata propago mortalium. Non enim ita eſſet, ſi humana natura in eo ſtatu, in quo primùm condita eſt, perſtitiſſet. Deus namque,* vt Scriptura teſtatur, *mortem non fecit: ſed deceptor hominis, cauſa mortis eſt diabolus.* Cui poſteaquam ille acquieuit, euenit, quod ait Apoſtolus; *Per vnum hominem peccatum intrauit in mundum, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertranſijt.* Semel autem admiſſo peccato, quo niſi præeunte, mors nunquam fuerat ingreſſura, factũ eſt, vt illud etiam verè diceretur: *Vita & mors à Domino Deo: nimirum vt hanc intelligatur Deus, non vt primus auctor, ſed vt peccati iuſtiſſimus vltor, intuliſſe,* inquit Aug. iſtoque modo veritas appareat vtriuſq; ſententiæ, & illius quâ dictum eſt, *Deus mortem non fecit:* & huius quâ dicitur, *Vita & mors à Deo ſunt.* Sic & alibi idẽ Apo. *Corpus mortuũ eſt propter peccatũ.* Aug. cont. Iulia. lib. 4. ca. 12. li. 6. cap. 9. Sap. 1. Rom. 5. Eccleſ. 11. Aug. lib. 5. cap 7. cont. Iulia. Rom. 8.

Vbi

Vbi vigilantiſsimè non ait, mortale, ſed mortuum. Priuſquam enim mutaretur in illam incorruptionem, quæ in ſanctorum reſurrectione promittitur, poterat eſſe mortale, quamuis non moriturũ. Sicuti hoc noſtrum eſſe poteſt, vt ſic dicamus, ægrotabile, tametſi non ægrotaturum. Cuius enim caro eſt, quæ non ægrotare poſsit, etiamſi aliquo caſu, priusquam ægrotaret, occumbat? Sic & illud corpus iam erat mortale: quã mortalitatem fuerat abſumptura mutatio in æternam incorruptionem, ſi in homine iuſtitia ſiue obedientia permaneret: Cæterùm hoc ipſum quod mortale fuit, quia mori potuit, non eſt mortuum effectum, id eſt, tale vt iam ex ſui in deterius mutatione, & quadam veluti morbidâ & mortiferâ qualitate neceſſariò moreretur, *niſi propter peccatum.*

Aug. lib. 1. c. 4. & 5. de pec. merit.

Primorum itaque hominum in paradiſo corpora, licet animalia fuerunt, nondum ſpiritalia, non tamen mortua fuêre, id eſt, quæ neceſſe eſſet emori, quod eo primùm die factum eſt, quo lignum vetitum tetigerunt. *Quando enim peccauit Adam non obtemperans Deo, tum eius corpus gratiam perdidit, quâ fiebat, vt animæ omni ex parte obediret. Tum etiam morbo quodam, ex repentinâ & peſtifera corruptione concepta, factum eſt in illis, vt ea in qua creati ſunt ſtabilitate ætatis amiſſa, per mutabilitates ætatum irent in mortem. Quamuis igitur annos poſtea vixerunt multos, eo tamen die mori cœperunt, quo mortis legem, quâ in ſenium veteraſcerent, acceperunt. Non enim ſtat vel temporis puncto, ſed ſine intermiſsione labitur, quicquid immutatione continuâ ſenſim currit in finem, non proficientem, ſed conſumentem. Sic nimirum impletum eſt quod dixerat Deus: Quacunque die comederitis, morte moriemini.*

De Geneſ. ad lit. lib 9. c. 10. li. 11. cap. 31. De peccat. mer. ibid. cap. 16.

Geneſ. 2.

Sed

Sed quæres,ſi mors ex peccato eſt, cur ergo remiſſo peccato,adhuc remanet moriēdi neceſſitas, & aliæ variæ graueſque ærumnæ? Cauſa eſt, quòd voluerit Deus fidem exerceri, ac propter futurum ſæculum nos fieri Chriſtianos: cùm multi non ob aliud Chriſtiani eſſe velint,quàm vt huius vitæ felicitaté perfruantur. Atqui tam inſigne in capite noſtro Chriſto præceſſit exemplum, vnde diſceremus præ cœleſtibus terrena contemnere. Huc enim pertinet illa eius in Pſal.oratio: *Deus meus clamabo per diem,& non exaudies,& nocte,& non ad inſipiẽtiam mihi*,id eſt,non ad inſipientiam nobis,qui eius membra ſumus,ſed vt ſapiamus,non propter iſtam vitam,in qua nos Deus aliquando vſque ad mortem in perſequentium poteſtate eſſe permittit,ſed propter illam ſempiternam debere nos eſſe Chriſtianos.Hoc enim in illo præceſſiſſe intuemur, ex cuius nomine ſic vocamur. Pſal.21.

Poterat igitur hoc quidem donare credentibus, vt nec iſtius corporis experirētur mortem;ſed ſi hoc faceret,inquit S.Auguſt. *carni quædam felicitas adderetur, minueretur autem fidei fortitudo. Sic enim homines mortem iſtam timent, vt non ob aliud felices eſſe dicerent Chriſtianos, niſi quod mori omnino non poſſent; ideoq; nemo propter illam vitam,quæ poſt iſtam mortem beata futura eſt,per virtutem etiam contemnendæ mortis, ad Chriſti gratiam feſtinaret, ſed propter remouendam moleſtiam,delicatiùs in Chriſtum crederetur*. De peccat. merit. li. 2. ca. 31. 32. 33. 34. *Plus ergo gratiæ*,inquit idem Auguſt.*præſtitit, plus fidelibus ſuis ſine dubitatione donauit. Quid enim magnum erat,videndo non mori eos qui crederent, credere ſe non moriturum? quanto eſt maius,quantò eſt fortius,quātò laudabilius,ita credere, vt ſe ſperet moriturus, ſine fine victurum? Illa autem fides eneruis & debilis eſt, nec fides om-* Cap.31. ibid.

 ninò

ninò dicenda, quæ viſibilia ſequitur: quandoquidem fides
Hebr.11. *ita definita eſt; Fides eſt, ſperandarum ſubſtantia rerum, cõuictio rerum quæ non videntur. Vnde etiam in eadem vbi hoc ſcriptum eſt epiſtola, cùm conſequenter enumeraſſet quoſdam, qui Deo fide placuerunt: Secundùm fidem mortui ſunt hi omnes,* inquit, *cùm non accepiſſent repromiſſiones Dei, Deo nobis meliora prouidente, ne ſine nobis perficerentur. Hæc laus fidei non eſſet, nec omnino fides eſſet, ſi homines in credendo præmia inuiſibilia ſequerentur, id eſt, ſi fidelibus merces immortalitatis in hoc ſæculo redderetur.*

Ibid, ca. 32. *Quamvis itaque Dominus multa viſibilia miracula fecerit, vnde ipſa fides, velut primordijs quibuſdam lacteſcentibus germinaret & in ſuum robur ex illa teneritudine coaleſceret: (tantò enim eſt fortior, quantò magis iam iſta non quærit) tamen illud quod promiſſum ſperamus, inuiſibiliter voluit exſpectari; vt iuſtus ex fide viueret, vſque adeò, vt nec ipſe qui die tertio reſurrexit inter homines eſſe voluerit, ſed eis demonſtrato in ſua carne reſurrectionis exemplo, quos huius rei teſtes habere dignatus eſt, in cœlum aſcenderit, illorum quoque ſe oculis auferens, nihilq; tale cuiuſquam eorum carni iam tribuens, quale in carne propria demonſtrauerat: vt ipſi ex fide viuerent, eiúſque iuſtitiæ, in qua ex fide viuitur, præmium quod poſtea erit viſibile, nunc interim per patientiam inuiſibiliter exſpectarent. Ad hunc etiam intel-*
Ioan. 16. *lectum credo etiam illud (*ait Auguſt.*) referendum eſt, quod ait de Spiritu S. Non poteſt venire, niſi ego abiero. Hoc enim erat dicere, non poteritis iuſtè viuere ex fide, quod de meo dono, id eſt, Spiritu ſancto habetis, niſi à veſtris oculis hoc quod intuemini, abſtulero vt ſpiritualiter cor veſtrum inuiſibilia credendo, proficiat.* Hactenus Auguſt.

Huic affinis eſt altera cauſa; Propterea & moriendi

riendi neceſſitatem, & duros vitæ labores, etiam remiſſo peccato, relictos eſſe; vt exerceretur, probaretúrque ſanctorum iuſtitia & patientia, quæ probata atque exercitata coronaretur illuſtriùs. *Nequaquam enim in morte contemnenda, vel pro iuſtitia ſubeunda*, ait S. Auguſt. *præcipua patientia laudaretur, ſi mortis non eſſet magna, multumq; dura moleſtia. Cuius timorem qui vincit ex fide, magnam ipſius fidei comparat gloriam, iuſtámq; mercedem. Vnde mirandum non eſt, & mortem corporis non fuiſſe euenturam, homini, niſi præceſſiſſet peccatum, & poſt remiſsionem eam euenire fidelibus, vt in eius timore vincendo, exerceretur fortitudo iuſtitiæ. Caro enim quæ primò facta eſt, non erat caro peccati: in qua noluit inter delitias ſeruare iuſtitiam. Ideoq; ſtatuit Deus, vt poſt eius peccatum, propagata caro peccati ad recipiendam iuſtitiam laboribus & moleſtijs niteretur. Propter hoc etiam de paradiſo eiectus Adam, contra Edem habitauit, id eſt, contra ſedem delitiarũ, vt ſignificaret, quod in laboribus, qui ſunt delitijs contrarij, erudiēda eſſet caro peccati.* De pecc. merit. li. 2. cap. 34.

Itaq; nunc maiore & mirabiliore gratiâ Saluatoris, inquit Diuus Auguſtinus, *in vſus iuſtitiæ pœna peccati conuerſa eſt. Tunc enim dictum eſt homini; Morieris, ſi peccaueris: Nunc dicitur Martyri, morere, ne pecces. Tunc dictum eſt, ſi mandatum tranſgreſsi fueritis, morte moriemini; nunc dicitur, ſi mortem recuſaueritis, mandatum tranſgrediemini. Quod tunc timendum fuerat, vt non peccaretur, nunc ſuſcipiendum eſt, ne peccetur. Sic per ineffabilem Dei miſericordiam & ipſa pœna vitiorum, tranſit in arma virtutum, & fit iuſti meritum, etiam ſuppliciũ peccatoris. Mortui ſunt ergo illi, quia peccauerunt; non peccant iſti quia moriuntur. Factum eſt per illorum culpam, vt veniretur in pœnam; fit per iſtorum pœnam, ne veniatur in culpam: non quia mors bonũ* De Ciuit. lib. 13. c. 4.

Digitized by Google

aliquando facta eſt, quæ antea malum fuit: ſed tantam Deus fidei præſtitit gratiam, vt mors quam vitæ ſcimus eſſe contrariam inſtrumentum fieret, per quod tranſiretur ad vitam. *Mirificè igitur*, quemadmodum idem Auguſt. alibi dicit, *cum benignitatis diuinæ gratiâ, iuſtitiæ pulchritudo concordat: vt quoniam bonorum inferiorum dulcedine decepti ſumus, amaritudine pœnarum erudiamur.*

De vera relig. cap. 15.

MONITVM LXXXVI.

Nec mihi, nec tibi ſit, ſed diuidatur.

3. Reg. 3.

NOTA eſt hiſtoria de contentione duarum meretricum coram Salomone Rege, eiuſq; prudenti conſilio. Vna volebat prolem viuam diuidi, altera viuam ſeruari ac integram. Vnde rex ei infantem viuum attribuit, quæ dixerat, Non diuidatur, ad eam enim verè pertinere. Significant autem duæ iſtæ mulieres, Eccleſiam, & Hæreſin. Sed quomodo Eccleſia meretrix? aliquando talis fuit, fornicata eſt, antequā electa, quia idola coluit, ex gentibus enim aſſumpta eſt. Significata etiam per Rahab meretricē, in cuius ſola domo ſaluabātur, qui ſaluabantur, pereunte Iericho. Funiculus coccineus ſignificat myſterium ſanguinis Chriſti; quo ſigno ſaluantur, quotquot ſaluantur, idque in ſola Eccleſia. Antiqui ſtatus ſæpe recordari debet Eccleſia & fideles qui in ea ſunt. Vnde monet Apoſtolus; *Propter quod memores eſtote quod eratis aliquando gentes in carne, ſine Deo & Chriſto in hoc mundo.* Et; *Eratis aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino; vt filij*

Aug. cont. Fauſt. lib. 12, cap. 31.

Hiero. ad Nepotia.

Epheſ. 2.

Ibid. cap 5.

lucis,

Digitized by Google

lucis, ambulate. Hæreſis verè meretrix eſt, imò adultera, varijs amatoribus ſe miſcet, quia varijs erroribus & peccatis ſe ſubijcit, atque adhæret; fidem Deo datam violat: abrenuntiat enim quiuis in baptiſmo omnibus operibus Diaboli, quorum pręcipuum eſt infidelitas. Hoc promiſſum non ſeruat, quia non diligit Deum, nec ei credit per Eccleſiam loquenti. *Virginitas carnis, corpus intactum; virginitas mentis, fides incorrupta*, inq. S. Aug. Per ſuſceptionem Religionis fit quoddam ſpiritale coniugium inter Deum & hominem, qui eam violat aut deſerit, adulterium committit. In pſal. 147. Vide ſer. 90. in Nou.

Hæ duę mulierçs ſemper inter ſe altercantur de viua prole, cuius ſit, id eſt, de vera fide, doctrina, religione. Hęreſis proles mortua eſt, id eſt, fides, quia nullam habent. Fides enim non eſt niſi integra ſit, Sicut nec reliquæ virtutes. Sic & omnia alia quæ in hæreſi ſunt, mortua ſunt. Opera hæreticorum etſi ſpeciem habeant excellentis boni; quia deeſt fundamentum fidei, *Sine qua impoßibile eſt placere Deo.* Hebr. 11. Etiā Sacramenta quæ habent, etſi vera, tamen hâc ratione mortua, quia ſine fructu, imò cum detrimento habent. *Omnia enim Sacramenta*, inq. D. Aug. *non ad ſalutem, ſed ad pernitiē habentur, ſine caritate vnitatis*: Sic & Scripturæ quas legunt, mortuę dici poſſunt apud hæreticos, quia ſinę vero ſenſu, qui quaſi eſt anima ſeu ſpiritus earum. Quomodo etiam eaſdem Iudæi habent. Conantur tamen hæretici ſibi vendicare viuam prolem, veram fidem, doctrinam religionem; ſed falſò. Cont. Petilia. lib. 3. cap. 40.

Si quæras cur permittat Deus illam contentionem hæreticorum contra catholicam Eccleſiam; Reſpondet D. Aug. *Multa ad fidem catholicam pertinentia;* De Ciuit. l. 16. cap. 2.

nentia, dum hæreticorum callida inquietudine exagitantur vt aduerſus eos defendi poßint; & conſiderantur diligentiùs, & intelliguntur clariùs, & inſtantiùs prædicantur: & ab aduerſario mota quæſtio, diſcendi exiſtit occaſio. Et alibi: *Multi ſenſus Scripturarum latent, & paucis intelligentioribus noti ſunt, nec aſſeruntur commodiùs & acceptabiliùs, niſi cùm reſpondendi hæreticis cura compellit. Tunc enim etiam qui negligunt ſtudia doctrinæ, ſopore diſcuſſo ad audiendi excitantur diligentiam, vt aduerſarij refellantur. Quàm multi Scripturarum ſenſus de Chriſto Deo aſſerti ſunt contra Photinum, quàm multi de homine Chriſto contra Manichæum, quam multi de Trinitate contra Sabellium, quàm multi de vnitate Trinitatis, contra Arianos, Eunomianos, Macedonianos, quàm multi de Catholica Eccleſia, toto orbe diffuſa, & de malorum commixtione, quòd bonis in Sacramentorum eius ſocietate non obſint, aduerſus Donatiſtas, & Luciferianos.* Quàm multi noſtro tempore, de veritate corporis Chriſti in Euchariſtia, de Iuſtificatione. &c. contra Caluiniſtas & Lutheranos.

In pſal. 67.

Hæreſis ergo vult prolem diuidi. 1. quoad mores ſeu virtutes; ſobrietatem laudant hæretici, abſtinentiam à certis cibis improbant; commendant Matrimonium, Virginitatem eiuſque votum reijciunt. &c. 2. quoad articulos fidei; Trinitatem, Incarnationem credunt, veritatem corporis Chriſti in Euchariſtia, inuocationem Sanctorum, Purgatorium, &c. abominãtur. 3. quoad Sacramẽta, quidam enim duo ſtatuunt, alij tria, reliqua non curãt. 4. quoad Scripturas, *eas ſic accipiunt*, inq. S. Aug. *vt ſuo quodam priuilegio, imò ſacrilegio, quod volunt ſumant, quod nolunt reijciant.* Eccleſia autem Catholica non vult ea diuidi, vult doctrinam ſanctam à Patribus acceptam

De bono perſeu c. 11.

Tertull. de præſcriptionib.

acceptam, integram conſeruari, mores, fidem, Sacramenta, Scripturas, iuxta admonitionem Apoſtoli, *Depoſitum cuſtodi*, id eſt, fidem vel doctrinā tibi commiſſam. Vbi D. Chryſoſt. *Caue ne minuas, non enim tua ſed aliena ſunt, quæ ſeruanda accepiſti, nullam partem doctrinæ patiaris auferri.* Vnde pulchrè D. Baſil. *Cuſtodes*, inquit *ſunt depoſiti, non alicuius doctrinæ inuētores.* Et ad hoc conſtituti ſunt Epiſcopi, vt ſint doctrinę cuſtodes, vt ne minimā quidem eius partem tolli patiantur. In hunc locum Pauli. Lib. 7. Hiſt. Trip.

Sed quomodo hæc lis deciditur? Verus Salomon & pacificator noſter Chriſtus ei attribuit viuam prolem, id eſt, veram fidem, quæ dicit, Non diuidatur; Eccleſiæ Catholicæ. Quæ ab Apoſtolis vocata eſt, *Sanctorū communio*, etiam hâc ratione, quia videlicet manet in eadem fide ac religione; in qua defuncti ſunt ipſi maiores noſtri, qui nos præceſſerunt. Quod etiam mandat Paulus dicens: *Mementote præpoſitorum veſtrorum, qui vobis locuti ſunt verbum Dei, quorū intuentes exitum conuerſationis, imitamini fidē. Ieſus Chriſtus heri & hodie, ipſe & in ſæcula. Doctrinis varijs & peregrinis nolite abduci. Chriſti Eccleſia*, inq. Vincent. Lirinenſis, *ſedula & cauta depoſitorum apud ſe dogmatum cuſtos, nihil in ijs vnquam permutat, nihil minuit, nihil addit; non amputat neceſſaria, non apponit ſuperflua; non amittit ſua, non vſurpat aliena; ſed omni induſtriá hoc vnum ſtudet, vt vetera fideliter ſapienterq; tractando, ſi qua ſunt illa antiquitus informata & inchoata, accuret, & poliat; Si qua iam expreſſa & enucleata, conſolidet, firmet; ſi qua iam confirmata & definita, cuſtodiat: Denique quid vnquam aliud conciliorum decretis eniſa eſt, niſi vt id quod antea ſimpliciter credebatur, hoc idem poſtea diligentiùs crederetur; quod anteà lentiùs prædicabatur, hoc* In ſimb. Hebr. 13. Contra Nouater.

 idem

Digitized by Google

idem poſtea inſtantiùs prædicaretur; quod antè ſecurè colebatur, hoc idem poſteà ſolicitè excoleretur. &c.

Ibidem. Et rurſum, *Ille*, inquit, *eſt verus & germanus Catholicus, qui veritatem Dei, qui Eccleſiam, qui corpus Chriſti diligit, qui diuinæ religioni, qui Catholicæ fidei nihil præponit; non hominis cuiuſquam authoritatem, non amorem, non ingenium, non eloquentiam, non philoſophiam. Sed hæc cuncta deſpiciens, & in fide fixus ac ſtabilis permanens, quidquid vniuerſaliter antiquitus Eccleſiam Catholicam tenuiſſe cognouerit, id ſolum ſibi tenendum, credendumq́; decernit. Quicquid verò ab aliquo deinceps vno, præter omnes, vel contra omnes ſanctos, nouum & inauditum ſubinduci ſenſerit, id non ad religionem, ſed ad tentationem potiùs intelligatur pertinere.* Sic Vincentius doctè & ſolidè officium pij viri hæreſibus ſurgentibus deſcribens.

MONITVM LXXXVII.

Diliges Dominum Deum tuum.

Luc. 10.

De Ciuit li. 15. cap. 22. D*Efinitio breuis & vera virtutis*, inquit S. Auguſt. *eſt ordo amoris, propter quod in ſancto* Cantico Canticorum *cantat ſponſa Chriſti, ciuitas Dei: Ordinate in me charitatem. Sic corporis pulchritudo à Deo quidem factum, ſed temporale, carnale, infirmum bonum, malè amatur poſtpoſito Deo æterno, interno, ſempiterno bono: quemadmodum iuſtitia deſerta, & aurum amatur ab auaris, nullo peccato auri, ſed hominis. Ita ſe habet omnis creatura: cùm enim bona ſit, & bene poteſt amari, & malè; bene, ſcilicet, ordine*

ordine cuſtodito, male autem, ordine perturbato. Quod in laude quidam creatoris breuiter verſibus dixit;

Hæc tua ſunt, bona ſunt, quia tu bonus iſta creaſti:
Nil noſtrum eſt in eis, niſi quod peccamus amantes,
Ordine neglecto, pro te, quod conditur abs te.

Et in Cõfeſſ. *Etenim ſpecies eſt,* ait, *pulchris corporibus, & auro & argento, & omnibus; & in contactu carnis congruentia valet plurimum, cæteriſque ſenſibus eſt ſua accommodata modificatio corporum. Habet etiam honor temporalis, & imperitandi atque ſuperandi potentia ſuum decus, vnde etiam vindictæ auiditas oritur, & tamen in cuncta hæc adipiſcendo, non eſt egrediendum abs te, Domine, neque deuiandum à lege tua. Et vita quã hic viuimus, habet illecebram ſuam, propter quendam modum decoris ſui & conuenientiam cum his omnibus infimis pulchris. Amicitia quoque hominum charo nodo dulcis eſt, propter vnitatem de multis animis. Propter vniuerſa hæc, atque huiuſmodi peccatum admittitur, dum immoderatiore in iſta inclinatione, cùm extrema bona ſint, meliora & ſumma deſeruntur, tu Domine Deus noſter, & veritas tua, & lex tua. Habent enim & hæc ima delectationes, ſed nõ ſicut Deus meus, qui fecit omnia, quia in ipſo delectatur iuſtus, & ipſe eſt delitiæ rectorum corde.* Sic Auguſt. Lib. 2. ca. 5.

Iubemur autem Deum & ſuper omnia diligere & omnibus præponere; vnde tametſi omnes qui legem Dei violant, Deum non diligunt, peculiarius tamen huic præcepto charitatis rebelles ſunt illi, qui ſe vel aliquam creaturam æquè, aut pluſquam Deum diligunt, quem iubemur, vt dixi, ſuper omnia diligere, & omnibus anteferre. De qualibus Chriſtus inquit in Euangelio; *Qui amat patrẽ aut matrem pluſquam me, nõ eſt me dignus. Et, Qui amat filium aut filiam ſuper me, non eſt me dignus.* Item; *Qui* Matth. 10.

 non

Digitized by Google

non odit patrem & matrem.&c.adhuc autem & animam ſuam, id eſt, non poſtponit, alterutrâ conditione propoſitâ, aut eis aut Chriſto renuntiare, *non poteſt meus eſt diſcipulus*. Debet enim homo paratus eſſe bona potiùs omnia, amicos, vitam denique ipſam amittere, ſi ea, niſi deſerto Deo, non poteſt retinere, ait S. Auguſt.

Epiſt. 89. quæſt. 4. Lib. 3. c. 10. Vnde & D. Proſp. de vita contempl. *Illi*, inquit, *pluſquam ſe, Deum diligunt, qui eius amore, ſua ad tempus ſaluti non parcunt, ſeipſos tribulationibus ac periculis tradunt, nudari facultatibus proprijs, patriæ extorres fieri, parentibus, & vxoribus ac filijs ſuis renuntiare parati ſunt, & vt totum dicam, ipſam corporis mortem, non ſolùm non refugiunt, ſed etiam libenter excipiunt, ambientes à corporis ſui vita magis, quàm à Deo, vitâ vitæ ſuæ diſcedere. Iſte igitur nobis dilectionis ordo ſeruandus eſt, iuxta illud* Cantic. 2. *quod dicit Spiritus ſanctus; ordinauit in me charitatem; vt ſicut ordinata Charitas poſcit, Deum principaliter diligamus, & propter ipſum, in ipſo, ea quæ diligenda ſunt, tantum, quantum ipſe præcipit, diligamus*. In Enchiri- Ench. cap. 68. dio dicit S. Auguſt. quod *qui res ſæculares diligit, ſi Chriſtus in corde fundamenti locum habet, id eſt, vt ei nihil anteponatur, & malit homo rebus, quas diligit, magis carere quàm Chriſto, quamuis doleat, dum amittit, per ignem fit ſaluus: quia vrit eum rerum dolor, quas dilexerat, amiſſarum, ſed non ſubuertit, neque conſumit fundamenti ſtabilitate munitum.*

Secundò, Charitatis precepto admodum ſunt rebelles, qui Deum odio habent. Sed fierine poteſt, vt Deus, qui eſt ipſa bonitas, odio habeatur? Ioan. 15. *Qui me odit*, ait Chriſtus, *& patrem meum odit. Et viderunt, & oderunt & me, & patrem meum*. Chriſtus odio haberi poteſt, vel in ſe, vt à Iudæis, quia ſentiebant

Digitized by Google

tiebant moleſtiam correptionis, de doctrina, vita, &c. *Me odit mundus, quia ego teſtificor quòd eorum opera mala ſint.* Vel in diſcipulis, vnde ad Saulum perſecutorem, *Quid me perſequeris?* Vel in donis, quæ ab ipſo ſunt, ſicut hęretici perſequuntur fidem, caſtitatem, Sacerdotiũ, Sacrificium, &c. imò totam religionem Chriſtianam. Hinc & Patrem perſequuntur, & odio habent, imò totam Trinitatem, cuius illa ſunt dona. Deinde, vt rectè D. Thomas; Duobus modis appræhendi poteſt Deus, ſecundùm ſe, cùm videlicet per eſſentiam videtur, per quam eſt ipſa bonitas, quam nullus odiſſe poteſt: & ideo impoſſibile eſt, vt quis videns Deum per eſſentiam, eum odio habeat. Cùm autem ſecundùm effectus quoſdam appræhenditur, qui videlicet, inordinatę hominis voluntati repugnãt, odio haberi poteſt; vt quia peccata cohibet, & pœnas peccantibus infligit; quæ volũtati humanæ per peccatum deprauatæ vehementer repugnant.

Ioan. 7.

Actor. 9.

2. 2. queſt. 34

Incomparabile autem ſcelus eſt, odium Dei, dum homo peccatis penitus immerſus, & in ijs obſtinatus, eouſque progreditur, vt quia conſiderat Deo diſplicere peccata, & ab eo puniri, quę tamen ipſe amat, cuperet Deum non eſſe, aut iniquum eſſe. O *miſeros homines*, clamat S. Auguſt. *qui cùm volunt eſſe mali, nolunt eſſe veritatem, quá damnantur mali: nolunt enim eam eſſe quod eſt, cùm ipſi debeant nullo modo eſſe quod ſunt, vt ipſá manente mutentur, ne ipsâ iudicante damnentur.* Tertiò denique ſupra modum horribile peccatum eſt, præcepto charitatis repugnans, cùm quis tanta nauſea afficitur in ſpiritu, vt de ipſo Deo triſtetur, & tanquam ſibi malum appræhendat ipſum ſummum bonum, aut ita affectus

Tract. 90. in Ioan.

fectus eſt peccato ſuo, vt doleat ſucceſſum ac proſperitatem eis dari, qui Dei gloriam cupiunt dilatare, gaudeatque vehementer, ſi illi voluntate ſuâ fruſtrentur. Sic diabolicum eſt odium, quo quis odio habetur, quia benè viuit, & peccatis aduerſatur: quo odio is hominem ab initio deiecit, non vt ipſe ſtaret, ſed ne ſolus prauus & miſer eſſet. Ex iſto zelo & inuidia etiam Cain occidit Abel, quia inuidebat ei gloriam quam ex bonis operibus habebat. Aduertant hoc ſcelerati, qui iuſtis honorem inuident, & alienæ ſalutis amatores ac zelatores odio proſequuntur. Hi enim principes ſunt filiorum Cain, & diaboli, primas in gehenna partes cum illis accepturi.

Geneſ. 4.

MONITVM LXXXVIII.

Hic eſt filius meus dilectus: Hunc audite.

Matth. 18.

Ioan. 14.

STATIM à charitate profluit obedientia, vnde ipſe Chriſtus; *Si quis diligit me, ſermonē meum ſeruabit.* *Nihil imperioſius Charitate,* inquit S. Hieron. *grandem vim obtinet vera dilectio. Et qui perfectè amatur, totam ſibi amantis vendicat voluntatem.* Dicit D. Auguſt. *Obedientiam in rationali creatura, matrem quodammodò eſſe; virtutumq; omnium cuſtodem; quandoquidem ſic facta eſt, vt ei ſubditam eſſe, ſit vtile; pernicioſum verò ſuam, non eius à quo facta eſt, facere voluntatem.* Hinc Propheta Dauid; *Tuus ſum ego. Quid non eſt eius?* rogat Auguſt. *Sed hoc ita dicit volens intelligi, quod*

In epiſt. ad Celant.

De Ciuit. l. 14. cap. 12.

Pſal. 118. In illum Locum.

Digitized by Google

quod malo ſuo ſuus eſſe voluerit, quod eſt inobedientiæ primum & maximum malum. Et tanquam dicens, meus eſſe volui, & perditum me feci; tuus ſum, inquit, ſaluum me fac, quia iuſtificationes tuas exquiſiui, non voluntates meas quibus fui meus, ſed iuſtificationes tuas vt eſſem iam tuus.

Quantum autem eſſet ſolius bonum obedientiæ, Deus oſtendere volens, *ab eo ligno prohibiti ſunt primi parentes, quo ſi vterentur non prohibiti, nihil mali omnino paterentur: vt quod illo poſt prohibitionem vtentes, paſſi ſunt, ſatis oſtenderetur quod eis hoc non intulerit arbor cibo noxio pernitioſa, ſed tantùm obedientia violata,* inquit S. Auguſt. Licet autem omnis inobedientia Deo diſpliceat, hominique obſit; violant tamen maximè, hoc præceptum, qui ſtatuunt Deo non ſubijci; ſiue quia contemnunt ipſum præcipientem, ſiue quia contemnũt eius præceptum: ſicut ſcriptum eſt; *Impius cùm in profundum venerit, contemnit*. De qualibus dicitur; *Maledicti qui declinant*, ſiue deficiunt *à mandatis tuis*, rebellium, videlicet in morem, ſubijci Deo ſuo recuſantes. De huiuſmodi peccato dicit Script. *Quaſi peccatum ariolandi eſt, repugnare; & quaſi ſcelus idololatriæ, nolle acquieſcere.* Hi dicunt Deo; *Recede à nobis, ſcientiam viarum tuarum nolumus.* Quibus Dominus; *A ſæculo confregiſti iugum meum, rupiſti vincula, & dixiſti, non ſeruiam.*

De pec. merit li. 2. cap. 21.

Prou. 18.

Pſal. 118.

1. Reg. 15

Iob. 21.

Ierem. 2.

Ego, inquit D. Bern. *nullam prorſus inobedientiam, dico parui ducendam, non tamen omnem pari æſtimandam periculo. Intereſt ſanè quâ causâ, quo affectu, quâ intentione, in quóve præcepto malum hoc committatur. Mandatum Dei eſt, Non occides: Fac ergo duos homicidas, & vnum quidem ſpoliandi cupiditate, alterum verò neceſſitate ſeſe defendendi, facinus perpetraſſe. An non hic ſatis euidenter inter lepram & lepram cauſa ſeparat, faciens vtique di-*

De præcept. & diſpenſat.

ſparem

ſparem valde culpam, vnius eiuſdemq́ tranſgreſſionis? Quid verò ſi hunc ſubita ira, illum ſtudioſa malitia, aut vetus odium fortè ad idem ſcelus impulerit? Nunquidnam ſimili penſandum erit iudicio, quod tam diſſimili factum conſtabit affectu? Nihil deinceps inceſtius, obſcœniuſve quàm illas filias Loth paternum vſurpaſſe concubitum; & tamen quis non videat, quantum euacuauerit, aut attenuauerit, turpis nefandiq́ reatum flagitij, pietas intentionis & intentio pietatis? Sic ibi Bern. & plura alia.

De prec. & diſpenſ.

Rurſum ibidem; *Pro qualitate etiam mandatorum eſt qualitas culpæ tranſgredientium; maioribus quippe maior, minoribus minor opera noſtra & cura debetur. De quorum etiam contemptu, iuxta eandem conſiderationem, grauior leuiorq́ offenſa contrahitur. Porrò maiora minoraq́ mandata dixerim, ſecundùm quod magis minúſve velle conſtiterit ipſum qui præcipit. Eſt v.g. mandatum, Non furaberis: & eſt mandatum, Omni petenti te, da: Vtrimq́ quidem magnum, quoniam vtrumq́ diuinum: ſed de non furando, maius. Quis enim neſciat æquiſſimo Deo non æquè diſplicere tenaces, atque fures? & quia de duobus malis plus velit nos tenere noſtra, quàm tollere aliena: & ita minùs peccare qui non tribuit ſua, quàm qui non ſua furatur?* Ponit deinde idem Bern. differentiam inter neglectum mandati, & contemptum. *Differunt, quòd neglectus quidam languor inertiæ eſt; contemptus verò ſuperbiæ tumor. Porrò contemptus in omni ſpecie mandatorum pari pondere grauis, & communiter damnabilis: neglectus autem in fixis grauior, tolerabilior in mobilibus mandatis.*

In epiſt. ad Celant.

Hanc obedientiam, ait D. Hieron. *à nobis & vox Chriſti, & ſanguinis efflagitat: qui ideò pro omnibus mortuus eſt, vt qui viuunt, iam non ſibi viuant, ſed ei qui pro ipſis mortuus.* (2. Cor. 5.) *Viuere autem illi non eſt aliud,* inquit, *quam*

eius

Digitized by Google

eius præcepta ſeruare, quæ nobis ille, quaſi certum quoddam ſuæ dilectionis pignus, ſeruanda mandauit. Si diligitis, inquit me, mandata mea ſeruate. Poſtea reiectâ ſententiâ Stoicorum de paritate peccatorum; & eorum iniquitate, qui ex arbitrio ſuo eligunt, quæ potiſſimùm Dei mandata contemnant, quæue quaſi vivilia ac parua deſpiciant, non metuentes diuinam ſententiam, ne minima contemnendo, paulatim decidant: *Nos verò*, inquit, *etſi multum inter peccata diſtare credimus; tamen ſatis prodeſſe ad cautionem ducimus, etiam minima pro maximis cauere.* 1. *Quia tantò faciliùs abſtinemus à quocumque delicto, quantò illud magis metuimus.* 2. *Nec citò progreditur ad maiora, qui etiam parua formidat.* 3. *quia non tam conſiderandum quod iuſſum eſt, quàm illum qui iuſſerit; nec cogitanda imperij quantitas, ſed imperantis dignitas.* 4. *Neſcio ſanè*, inquit Hieron. *an poſſimus leue aliquod peccatum dicere, quod in Dei contemptum admittitur.* Ioan. 14. Eccleſ. 19. Ibidem.

Deinde de genere ipſo peccati difficile eſt aliquando iudicium, ſitne veniale an mortale, vel de circunſtantijs, quibus exploratis certò pronuntiari in particulari poſſit, vbi & quando quiſque tantùm venialiter delinquat. Quam rationem ſpectat D. Auguſt. de Ciuit. Dei. Denique etſi conſtaret cuique quando tantùm venialiter delinqueret, tamen eiuſmodi peccatorum ſupina & voluntaria negligentia profectui iuſtitiæ contraria eſt, eique Dominicæ orationis parti, quam tenetur Chriſtianus ſeriò ac ex animo, aut certè vtiliter petere, ſibi peccata dimitti. Non poteſt autem ſi adhuc perſiſtit amare. Poteſtque hîc euenire facilè, vt in mortiferum contemptum abeat periculoſa negligentia. Qua de re Sanctus Bernardus. Lib. 20. ca. 27.

Diſcite

Serm. de conuerſ. Pauli.

Diſcite ex hoc, inquit fratres, iuſtum iudicem Deum non modò quid fiat, ſed etiam quo animo fiat conſiderare, & caueté deinceps ne quis parua reputet, quamlibet parua ſcienter delinquere. Nemo dicat in corde ſuo, leuia ſunt iſta, non curo corrigere, non eſt magnum ſi in his permaneo venialibus, minimiſq; peccatis. Hæc eſt, chariſſimi, impœnitentia, hæc blaſphemia in Spiritum ſanctum irremiſſibilis.

MONITVM LXXXIX.

A ſignis cœli nolite metuere, quæ timent gentes. Ierem. 10.

HIc condemnantur illi qui ex aſtrorum inſpectione euenta atque opera hominum conantur prædicere, aut huiuſcemodi conſulentes.

Ierem. 10.

Iuxta vias gentium nolite diſcere, & à ſignis cœli nolite metuere; Cauſam reddit, *quoniam leges populorum vanæ ſunt*, id eſt, gentilium leges & ſcita de aſtrorum maleficâ vi, & ſignificationibus infortunatis, futilia ſint omnia.

Ioan. Gerſon.

Ioannes Gerſon vir ſuo tempore doctiſſimus, proprio de hac re tractatu docuit. 1. Nullam eſſe diuinandi artem ex aſtris de his quæ à libero pendent arbitrio. 2. Non eſſe licitum Chriſtiano ijs rebus operam dare, quę naturalis inueſtigationis limites tranſiliunt, neque per reuelationem percipiuntur. 3. Non poſſunt, inquit, dicere, cur vel vnde petant talia, niſi ab occulto quodam & corrupto curioſiſſimæ vanitatis deſiderio, per quod interim merentur à Deo deſeri, & deſerti in errores prolabi, & à ſeductore noſtro poſſideri, poſſeſſi eo inſtigante & fallente ſuperſtitio-

ſtitionis huius nexibus indiſſolubiliter aſtringi: Hinc tepidior aut nulla ſpes, ad diuinæ opis poſtulationem, hinc timores vani, ſpes improbæ, denique exitus vt plurimum infeliciſſimi.

Hiſce vanitatibus impliciti ſunt illi, qui natis filijs, quid euenturum ſit, conſulunt: qui certis diebus, ſiue menſibus, ſiue annis volunt vel nolunt aliquid inchoare, eò quòd ſecundùm vanas hominum doctrinas, fauſta vel infauſta exiſtiment tempora. Item qui dicunt, hodie quippiam mali accidet, quia feſtum eſt Marię Magdalenæ, vel Innocentum. Quod peccatum tanti fecit Apoſtolus, vt dicat Galatis; *Dies obſeruatis, & menſes, & tempora, & annos. Timeo vos, ne fortè ſine cauſa laborauerim in vobis.* Creauit Deus aſtra cœli, vt luceant ſuper terram, in ſigna pluuiarum ac tempeſtatum, in temporum ac annorum diſcretionem: & vt Moyſes ait, *in miniſterium cunctis gentibus, quæ ſub cœlo ſunt*, non vtique in dominium. Vnde & Damaſce. *Gentiles*, inquit, *per Aſtrorum horum, & ſolis ortum & occaſum & commixtiones omnia diſpenſant, quæ apud nos fiunt. Nos verò dicimus ſigna ex ipſis fieri imbris, ſerenitatis, frigiditatis, caloris, humiditatis, & ſiccitatis, ventorum, & ſimilium.* Noſtrorum *autem actuum nequaquam.* Nos *enim liberæ poteſtatis à conditore facti, noſtrorum actuum domini ſumus.* D. Leo agens contra Priſcillianiſtas; *Ad hanc*, inq. *inſaniam pertinet, & prodigioſa illa totius humani corporis per* 12. *cæleſtia ſigna diſtinctio, vt diuerſis partibus diuerſæ præſideant poteſtates, & creatura quam ad imaginem ſuam Deus fecit, in tanta ſit obligatione ſiderum, in quanta eſt connexione membrorum.*

[Margin: Vide Aug. epiſt. 119. cap. 7. Ench. ca 79 Gallat. 4. — Geneſ. 1. — Lib. 2. ca. 7. de fide. — Epiſt. 93. — Gen. 1.]

Non quòd damnanda ſit ea Aſtrologiæ pars, quæ ex longa temporum obſeruatione tradit cer-

tas leges curſus & motus ſiderum: ſed neque eã quam Iudiciariam vocãt omni ex parte, quatenus videlicet ſequitur rationes phyſicas. Quis etiam neſciat cœlum in hæc inferiora, plurimum motu, plurimum lumine, plurimum occultiſſimis influẽtijs poſſe? Sed has ipſas tam admirabiles cœleſtium corporum vires, ne longiùs, quàm vel pietatis erga Deum, vel vtilitatis erga homines, ratio ferat, extendamus, magnopere videndum eſt. Vti faciunt illi quibus perſuaſit diabolus, vt homines propriã culpam non agnoſcerent, libereque peccarent, ex aſtris hominũ peccata oriri; hoc modo Deũ authorem aſtrorum faciens authorẽ peccati. *Malefica enim ſtellæ*, ait D. Baſil. *ſua ipſarum malignitatis cauſas in ſuũ transferunt authorem. Nam ſi naturâ ſtellis competit maleficium, ipſe ſanè creator, effector erit malignitatis.*

Hom. 6. Hexam.

Deinde fruſtra ſunt legiſlatores, agenda & fugienda præſcribentes, fruſtra iudices honore virtutem, vitium pœnis afficientes: non enim iniuria commiſſa erit furis aut homicidę, ſed aſtri imò Dei ad id ipſum impellentis. Denique tollitur etiam Dei iudicium, ſi homines Dei voluntate peccant: erit autem manifeſtiſſimè. & punientur mali, non quia Dei, ſed quia ſuam executi ſunt voluntatem. Rectè Dauid, *Confitebor aduerſum me iniuſtitiam meam Domino*, id eſt, meipſum confitebor authorem eſſe peccati mei, non Deum, ſtellas, fatum. Et item alibi, humiliter ac veraciter; *Domine miſerere mei, ſana animam meam; quia peccaui tibi. Quam totam illi ſalubritatem interficere conantur*, inquit S. Auguſt. *qui dicunt, De cœlo eſt tibi ineuitabilis cauſa peccandi, & Venus hoc fecit, aut Saturnus, aut Mars: ſcilicet, vt homo ſine culpa ſit, caro & ſanguis, & ſuperba putredo: culpandus*

August. de Ciuit lib. 5. cap. 1.

Proſp reſp. 10. ad obiect. Vincẽt.

Pſalm. 31. & ibi. Aug.

Lib. 4. Conf. c. 3.

ſit au-

ſit autem cœli ac ſiderum creator, & ordinator. Et quis eſt hic niſi Deus noſter, ſuauitas & origo iuſtitiæ, qui reddit vnicuique ſecundùm opera eius, & cor contritum & humiliatum non ſpernit? Rom. 2. Pſalm. 50.

Idem & illi nunc faciunt, quibus idem diabolus, quaſi mitiùs agens, ad excuſandam hominum malitiam, perſuadet prauas concupiſcentias, ſiue inclinationes, cum quibus naſcimur, & quæ per ſe ad peccatum trahunt, eſſe ex aſtris, quaſi, videlicet Deus nos per aſtra tentaret & incitaret ad malum. Cùm enim aſtra ille omnia condiderit, vimque omnem, quâ in res ſubiectas influunt, indiderit; quicquid inſitâ ſibi facultate efficiunt, id omne Deum authorem atque effectorē habeant neceſſe eſt. Neque enim illa hominum more præfixas ſibi à conditore leges, operando prætereunt; ſed nihil aliud per ſingula, quàm ſui moderatoris nutum exequũtur. Si quos igitur ab ipſo ſtatim ortu efficiunt in deteriora procliues, quid erit conſequens, niſi vt Deus ipſe hoc effeciſſe videatur, vt ſuprà dixit D. Baſil. Si autem Deus cauſa ſit huiuſmodi vitioſarum propenſionum, etiam peccatorum quæ ex ipſis committuntur, cauſa erit.

In vitioſis propenſionibus & affectibus Originalibus docet Scriptura, non ad ſidera, ſed ad ſemen reſpiciendum eſſe. *Quis poteſt*, inquit, *mundum facere, de immundo conceptum ſemine*. Et; *Semen erat maledictum ab initio*. D. quoque Auguſt. ſemina ex origine vitiata agnoſcit. Quę etiam affectiones idoneam complexæ materiam, ex ſeipſis (velut ignis in lignis) ſuccreſcunt, ac inardeſcunt magis, vnde *Eunuchis minus periculoſum pro caſtitate certamen, quia vbi materiam de qua operetur, non inuenit, minùs aduer-* Iob. 14. Sapient. 12. Cont. Iul. lib. 6. ca. 4. De nup. lib. 2. cap. 8.

Digitized by Google

Lib. 6. cont. Iulia. ca. 5. Lib. 3. ibid. cap. 20.

ſus caſtitatem libido conſurgit, inquit S. Aug. & monet *creaturâ panis & vini parciùs vtendum eſſe, ne ipſa quoque concupiſcentia (quod malum intus ac noſtrum eſt) mentem corruptibili corpore ex abũdãtiore materiá multo magis aggrauãte, aduerſum nos vehementiùs atque inuictiùs concitetur*. Nec animi vitium in vna magis complexione quàm in alia efferueſceret, niſi priùs & aliunde exiſteret, materiamque de qua operaretur, inueniret. Fac animum carere libidine, iracundiâ; & nihil oberit cordis calida & ſicca conſtitutio; ſicuti nihil ſobrio vinum, nihil iuſto aurum alienum obeſt.

Hiſce autem vitijs homines etiam ex quo concepti ac nati ſunt, magis minúſve laborant, prout ſe iudicium habet vel miſericordia conditoris; qui nonnullis quibus voluerit, quantumque voluerit, parcens, indolem ijs meliorem indulget, cæteros deteriores naſci, ſummâ æquitate ſinit. *Cùm*, inquit D. Proſper, *homines mala admittunt, ſuis concupiſcentijs & voluptatibus ſeruiunt, quas ab illa prima voluntariæ præuaricationis labe traxerunt*. Pertinent ergo ad peccatum Originale, propter quod ſcriptum eſt; *Nemo mundus à ſorde, nec infans cuius eſt vnius diei vita ſuper terram*. Quod peccatum, per quas rimas in animum infantis irrepſerit, ſi cum Iuliano hęretico requiris, Apoſtolus tibi non rimas anguſtas, ſed apertiſſimam demonſtrat ianuam, cùm ait; *Per vnum hominem peccatum intrauit in mundum*. &c. Dicit D. Proſp.

Sent. 14. ad capit. Gall.

Iob 25. Aug. lib. 2. q. Euang. cap. 38. de pec. orig interpretatur. Rom. 5.

In carm. de Prouident.

——— *Si quid obeſt virtuti, animosq; retardat,*
Non ſuperi pariunt ignes, nec ab æthere manat,
Sed noſtris oritur de cordibus, ipſaq; bellum
Libertas mouet, & quatimur ciuilibus armis. Et alius:
Qui viret in folijs venit ab radicibus humor,
Et patrum in natos abeunt cum ſemine mores.

MO-

Digitized by Google

MONITVM XC.

Filia mea modò defuncta eſt.

Matth. 9.

PRIMO notanda eſt ſententia D. Auguſt. *Cùm vnicuique mortalium, inquit, ſub quotidianis huius vitæ caſibus innumerabiles mortes quodammodò comminentur, quamdiu incertum eſt, quanam earum ventura ſit: quæro vtrum ſatiùs ſit vnam perpeti moriendo, an omnes timere viuendo? Nec ignoro, quàm inertiùs eligatur diu viuere ſub timore tot mortium, quàm ſemel moriendo nullam deinceps formidare. Debemus igitur & nos animo præmeditari*, ait D. Hiero. *quod aliquando futuri ſumus, & quod, velimus nolimus, abeſſe longiùs non poteſt. Reddenda eſt terra terræ*, inquit Cicero, ex Euripide. Et Phocylides antiquiſſimus ſcriptor; *Ex terra*, ait, *corpus nobis eſt, rurſum in illam ſoluimur, & puluis ſumus.* Puella hęc defuncta duodennis erat. Nemo in ętate confidat. *Vitæ huius principium, mortis exordium eſt*, inq. Proſp. *& quod ab initij ſui die mortale eſt, qualibet occidat die, non contra legem mortalitatis occumbit, nec vnquam ei vicinius eſt, poſſe viuere, quàm poſſe deficere.* Et Seneca: *In hoc omnes errore verſamur*, inquit, *vt non putemus ad mortem niſi ſenes vergere, cùm illò infantia ſtatim, & iuuenta, omniſque ætas ferat.*

De Ciuit. lib. 1. c. 11.

Ad Heliod.

Li. 1. Tuſc.

Lib. 2. de voc. gent. cap. 21. 22.

Mors & fugacem perſequitur virum,
Nec parcit imbellis iuuentæ
Poplitibus, timidoq; tergo. ait Horatius. In odis.

Sap.4. Beneficij tamen loco reputatur apud Sapientem citò ex hac vita rapi; *Raptus eſt*, inquit, *ne malitia mutaret intellectum eius, aut ne fictio deciperet animam illius.* Et Apoſtolus *mori lucrum* eſſe dicit; quod is qui moritur, iam ſæculi laqueis ampliùs non teneatur, nec vllis peccatis fiat obnoxius, & exemptus preſſuris angentibus, ad lætitiam ſempiternam Domino vocante proficiſcatur. *Excedunt in pace tutæ cum ſua gloria virgines: pueri periculum lubricæ ætatis euadunt*, inquit D. Cypria. Longa vita non ſemper emendat, ſed ſæpè culpam magis auget: *Diu autem viuere, & vitam non emendare, eſt pœnam accumulare. Quid*, ait D. Nazianz. in oratione funebri, fratris ſui Cæſarij, *nos paucis diebus, quibus ſupererimus lucri faciemus, niſi vt plura mala partim videamus, partim patiamur, partim faciamus?* Pulchrè à Menandro dictum eſt, inquit Plutarch. *Quem diligunt Dij iuuenis moritur.* Refert Cicero de quadam matre, quæ pietate & obſequio filiorum erga ſe commota, petijt à Deo, vt quod optimum eſſet, illis daret; pietatis præmium mortem donauit, ſomno enim traditi, non ampliùs ſurrexêre. Habet ſimile de duobus qui templum Apollini exædificârant, pro quo labore petierunt mercedem à Deo; quod optimum homini dari poſſet; reſpondit ſe poſt eius diei diem tertium daturum, qui ubi venit, mortui reperti.

Philip. 1.

Cypr. de Mortal.

Kemp. in Soliloq. cap. 6.

In orat. Conſol.

Lib. 1. Tuſcul.

Etiam Sancti mortem deſiderant; *Rogatus D. Ambroſ. cur cùm audiret ſanctum aliquẽ obijſſe, fleret? Non, inquit, quia receſſit, ſed quia præceſſit.* Ita ille Epiſcopus apud Poſſidonium, Auguſtino, qui quòd vtilis foret adhuc populo, ſuadebat ei, vt commeatum à Deo peteret, ita reſpondit, *Si nunquam, benè; ſi aliquando, quare non modò?* Dixerunt ad Hilarionem la-

Poſſido. in vita Aug.

trones

trones quaſi per iocum; Quid faceres ſi latrones ad te venirent? *Nudus, reſpondit, latrones non timet.* Certe, aiunt, occidi potes. *Poſſum, inquit, poſſum. Et ideo latrones non timeo, quia mori paratus ſum.* Cardinalis Polus, cùm ei Rex Angliæ mortem intentaſſet; *Hoc eſt, inquit, dormire cupienti etiã veſtem ipſam exuere velle. Quid enim eſt mors?* rogat D. Chryſoſt. *nihil aliud quàm veſtimentum exuere. Corpus enim nihil eſt aliud quàm veſtimentum animæ circundatum.* Vnde & S. Auguſt. *Non vis exui veſtem pannoſam? ſtolam gloriæ daturus eſt.* Alius cùm rex idem ei minaretur ſe illum proiecturum in mare; *Non dubitaui vnquam, inquit, quin tam celeriter ad Deum aquâ perueniatur ac terrâ.* Alius quidam, deficiẽte paulatim corpore, *gaudere ſe aiebat, parietes carceris paulatim deſtrui, qui animam à Deo ſeparant, quibus fractis eam citò è carcere ad Deum euolaturam.* B. Ignatius Societatis parens, *cùm aliquid morbi ſentiret in corpore, gaudebat, ſperans adeſſe tempus migrandi ad meliora.* Alius quidam de ea ſocietate, cùm ei diceretur, Medicum de vita deſperare, pararet ſe ad mortem. *Nemo,* inquit, *mihi vnquam tam lætum attulit nuntium.* Denique alius moribundus, circunſtantibus dicentibus; Morietur; *Non,* ait, *moriar, ſed viuam, & narrabo opera Domini.*

Hieron. in vita Hilar.

Sander. de Schiſmate Anglic.

Hom. 5. ad pop.

in Pſal. 95.

Idem Sand. ibidem.

In Vita.

Sancti ergo vitam habent in patientia, mortem in deſiderio, ſcientes vitam ipſis non eripi, ſed in melius mutari. Cauſam reddit D. Gregor. in Dialogis, Cur boni interdum citiùs tollantur? hoc fit 1. propter ipſos, *ne ipſi deteriora videant*: Vnde D. Hieron. de Nepotiano optimo Sacerdote, in flore ætatis extincto; *Felix qui hæc non videt, hæc non audit.* &c. 2. *hoc malitia remanentium meretur*, quibus boni proſunt. De D. Ambr. moriente dixit Comes Stilico

Lib. 3. c. 37

In Epitaph. Nepot.

Paulin. in vita.

Digitized by Google

lico, quòd tanto viro decedente, interitus immineret Italiæ; ideo miſit qui ſuaderent ei, vt ſibi à Domino viuendi peteret commeatũ; ita accidit, nam illo mortuo Italia Barbarorum furore protrita eſt. Dicit S. Hiero. de Anaſtaſio Pontifice citò ſublato, quòd *Roma non meruit diu talem habere Pontificem.* Sic Aidanus Epiſcopus apud Bedam, de Oſuuino Rege humillimo, flens, animaduerto, inquit, citò illum ex hac vita rapiendum. *Non enim digna eſt hæc gens talem habere Rectorem.* Cauſam etiam dat S. Gregor. Cur interdum ſancti durè moriantur: *Eſt*, ait, *occulta quædã eorum culpa, quæ ita debet reſecari.* Sæpe enim videtur nobis aliquod opus eſſe perfectum, vbi artifex, qui opus illud fecit, multa adhuc deeſſe aduertit.

Lib. 3. hiſt. Ang. ca. 14.

Lib. 4. Dial. cap. 24.

Sed de morte hominum quid dicendum, bonáne an mala ſit? D. Proſper breuiter reſpondet; *De prima corporis morte dici poteſt, quòd bonis bona ſit, malis bona.* His enim finis eſt ad omnia bona temporalia & tranſitus ad mortem æternam; illis verò finis ad omnia mala temporalia, & tranſitus ad vitam æternam. *Quære ergo, non vnde, ſed qualis exeat qui moritur: Mors enim vndecunque pio accidat, bona eſt*, inq. D. Aug. Qui de ſuo Nebridio cum Domino loquens; Quem, inquit, fidelem Catholicum, caſtitate perfectâ, atque continentiâ tibi ſeruientem in Africa apud ſuos, cùm tota domus eius per eum Chriſtiana facta eſſet, carne ſoluiſti, & nunc ille viuit in ſinu Abraham. Quicquid illud eſt quod illo ſignificatur ſinu, ibi Nebridius meus viuit, dulcis amicus meus, tuus autem Domine adoptiuus, ex liberto filius, ibi viuit. *Nam quis alius tali animæ locus?* Ibi viuit, vnde me multa interrogabat homuncio-

Sent. 147.

In Pſal. 148.

Lib. 9. Cõf. cap. 3.

nem

nem inexpertū. Iam non ponit aurem ad os meum, ſed ſpirituale os ad fontem tuum, & bibit quantum poteſt ſapientiam pro auiditate ſua ſine fine felix. Nec ſic eum arbitror inebriari ex ea, vt obliuiſcatur mei, cùm tu, Domine, quem potat ille, noſtri ſis memor. ita Auguſt.

Refert etiam de matre ſua Monica, quòd paulo ante mortem colloquebatur cum ſuis de cōtemptu huius vitæ, & bono mortis. Ac reprehendens dolorem ſuum & lachrymas in morte matris, dicit funus eius non debuiſſe queſtibus lachrymoſis gemitibusque celebrari. His enim plerunque ſolet deplorari quædam miſeria morientium, aut quaſi omnimoda extinctio. *At illa nec miſerè moriebatur, nec omnino moriebatur. Hoc & documentis morum eius, & fide non ficta rationibúſque certis tenebamus. Mala mors putanda non eſt quam bona vita præceſſit*, ait idem Aug. *Non enim facit malā mortē niſi quod ſequitur mortem. Non itaque multum curandum neceſſariò morituris, quid accidat vt moriantur, ſed moriendo quò ire cogantur.* Lib. 9. c. 11. 12. Ibidem. De Ciuit. lib. 1. c 11. Eſt ſent. D. Proſp.

MONITVM XCI.

Ecce mulier Chananæa, à finibus illis egreſſa. &c. Matth. 15.

TYrus & Sidon ciuitates erant gentiliū, vicinæ Iudeæ, Deſcribūtur tanquā peſſime in Script. Vnde & Dominus in Euāg. *Si in Tyro & Sidone facta eſſent virtutes.* &c. Erant enim ciuitates Mercuriales, vbi erat abundantia opum, & proinde etiā iniquitatū. *Hæc eſt iniquitas Sodomæ, abundātia.* &c. ait Scriptura. Et vbi plures comeſſationes, impudicitiæ, iniuſtitiæ, hæreſes, &c. quàm in talibus ciuitatibus? Matth. 11.

Lib. 1. c. 14. hiſt. Anglic. Dicit V. Beda, quòd in Anglia, *cum abundantia rerum cœpit creſcere luxuria, quam ſecuta omnium ſcelerum lues, crudelitas præcipuè, & odium veritatis, amorq; mendacij*. Et apud Iſaiam, & Ezechielem, Tyrus typicè
Iſaiæ 23. Ezech. 27.
inſinuat, totam ciuitatem impiorum, quæ aſpiranti ad Deum, deſerenda; in qua ſi manemus, aut mali ſumus cum malis, aut mali efficięmur ex bonis. Excundũ ergo ex ea, ſemper ſpiritualiter non conſentiendo peccatis; corporaliter etiam, quantum fieri poteſt; Hinc Apoſtolus ex Iſaia; *Separamini, exite de medio eorum, immundum ne tetigeritis*.
2. Cor. 6.

Ex harum ergo ciuitatum finibus egreſſa hæc mulier Chananæa, Eccleſiam ſignificat gentilium, *quæ obliuiſceretur populum ſuum, & domum patris ſui*, id eſt, ſocietatem impiorum, in qua naſcimur, & viuimus, ante gratiam renouationis; & familiam diaboli, qui eſt pater omnium corruptorum, qui eos malos & impios ſuâ ſuggeſtione fecit, eiſque venenum impietatis & concupiſcentiæ malæ afflauit. Vnde Chriſtus impijs dicebat, *Vos ex patre diabolo eſtis*; non ſecundùm naturam, ſed ſecundùm corruptionem, & affectus prauos. Homini enim primo peccatũ perſuaſit, peccando corruptus eſt, & non niſi corruptos gignit; ſubiectos, videlicet, ignorantiæ rerum agendarum, & concupiſcentiæ noxiarum: quæ duæ, vt D. Aug. ait, cauſæ ſunt omnium peccatorum. *Peccamus enim, quia vel non videmus quid agendum ſit, vel ſi videmus, cupiditate tamen præualente, non agimus*. Hinc Ioannes; *Qui facit peccatum, ex diabolo eſt*. Egredimur ergo & obliuiſcimur, quãdo carnales affectus vel luxuriæ, vel ſuperbiæ, &c. quos ex parentibus traximus, non ſequimur.
Pſalm. 44.
Ioan. 8.
Ench. 81.
1. Ioan. 3.

Lib. 9. c. 6. Confeſſ. *Ego* (ait D. Aug. de filio ſuo ex fornicatione nato) *in illa*

Digitized by Google

in illo præter peccatum, nihil habebam. *Tu Domine, bene feceras eum*. Quid à parentibus accepimus, niſi peccatum, quod in nos transfundunt, & omnium malorum eſt fundamentum & radix; ob quod tanta patimur, ac etiam damnamur, niſi ab eo per gratiam Chriſti in baptiſmo liberemur. Elias apud D. Bern. ad parentes ſuos infeſtos ſibi, ita ait; *Quid à vobis habeo, niſi peccatum & miſeriam? Hoc ſolum quod geſto corruptibile corpus de veſtro habere me fateor & agnoſco. Non ſufficit vobis, quòd in hanc ſæculi miſeriam, miſeri, miſerum induxiſtis, quòd in peccato & peccatorem peccatores genuiſtis, quòd in peccato natum de peccato nutriſtis?* &c. Dicebat mater Machabæor. filijs ſuis; *Non ego ſpiritum, & animam donaui vobis & vitam, & ſingulorum membra compegi, ſed mundi creator, qui formauit hominis natiuitatem, & omnium inuênit originem*. Ille eſt qui dat & format ſemina, animat & ordinat membra, vegetat ſenſus & alimenta donat, &c. Vnde Iob; *Nonne ſicut lac mulſiſti me, & ſicut coagulum me coagulaſti? pelle & carnibus veſtiſti me, & plaſmaſti me totum in circuitu*. Sic dictum eſt Abrahæ, *Egredere de domo tua, & de domo patris tui*, &c. & idem ſignificatum eſt. Et in Deutero. *Qui dixit patri ſuo & matri ſuæ, neſcio vos, hi ſunt qui cuſtodierunt eloquium tuum domine*. Et mandat Chriſtus in Euang. *Nolite vobis patrem dicere ſuper terram*, id eſt, corruptionem quam à patre accepiſtis, nolite ſequi. Pater dicitur ab imitatione.

Epiſt. 111.
Lib. 2. Mach. ca. 7.
Auguſt. Ench. 27.
Iob. 10.
Gen. 12.
Deut. 33.
Matth. 23.

Magna autem fuit fides iſtius mulieris, teſtante Domino. 1. Quia humilis, nam canis vocata à Domino, non fuit offenſa, ſed ingenuè ſe canem confeſſa eſt, dicens; *Ita Domine*, verum eſt quod dicis. Eſt enim approbantis, non corrigentis. Canis ſum,

nec

nec panem peto vt filius, ſed micam vt canis. *Nam & catelli edunt de micis, quæ cadunt de menſa dominorum ſuorum.* Gentiles canes erant 1. ob immunditiam. 2. ob idololatriam, quia lapides adorabant, ſicut canes lapides lambunt. 3. ob latratum contra veritatem. Qui latrant cæcis oculis, non diſcernentes contra quos, aut pro quibus, canes ſunt inq. Aug. Filij autem dicuntur Iudæi, & alij, 1. ob diuinam prædeſtinationem; 2. ob præſentem iuſtitiam; 3. ob communionem Sacramentorum. Fuit ergo hoc verbum magnæ humilitatis: conſiderabat Chriſti magnitudinē, ſuam vilitatem, & ideo ita ſe humiliabat: *ſuſcepit humiliter conuitium, & accepit beneficium; & quod aſſiduo clamore non impetrabat, hoc humili confeſſione promeruit.* Verè diceretur auaro, lupus es; crudeli, leo es, immundo, porcus es; detractori, ſerpens es; adulatori, ſcorpius es; doloſo, vulpes es; &c. ſed quis ferret? Nonne ſtatim pro vno centum conuitia regeret, & fortè etiam ad verbera, & cædes prouolabit?

August. in Pſalm. 58. In Pſal. 21. Ioan. 11. Matth. 8. Cant. 2. Vide Aug. de corr. & grat. cap. 9. in Pſal. 47. In Pſal. 58. De S. Virg. cap. 42.

2. Magna fuit fides, quia magnum myſterium credidit, vt piè opinari poſſumus. Dicendo enim, *Miſerere mei Domine, fili Dauid,* Deum credidit & hominem. Eſt enim Dominus, quia Deus: *Vnus Deus, vnus Dominus;* creator, rector, & cõſeruator omniũ. *Eſt filius Dauid,* quia humanam naturam aſſumpſit, ex ſemine Dauid. Magna fides, & magni meriti, eum credere eſſe verum Deum, quem in miſeria & ſimilitudine carnis peccati reliquis ſimilem videbat. Quam ſubijt, vt *omnem iuſtitiam adimpleret*, & iuſti, iuſtè viuendo; & peccatoris, pœnas ſuſtinendo: *ſuſcipiens pro nobis pœnam ſine meritis malis, vt nos ſine meritis bonis conſequeremur gratiã.* Hæc eſt eius præ-

Epheſ. 4. Matth. 8.

prærogatiua, ait D. Auguſt. Quam expreſſit bonus latro, dicens; *Nos quidem iuſtè, nam digna factis recipimus, hic verò nihil mali geſſit.* Aſſumptio autem humanæ naturæ in vnitatem ſuppoſiti diuini, eſt Dei opus maximum ac mirabiliſſimum: ac in quo maximè elucet gratia Dei. 1. enim gratia Dei in ipſo præuenit omne peccatum; nam *illam humanæ naturæ portionem, quam filius Dei aſſumpſit, aut aſſumendo aut aſſumendam purgauit*, inquit S. Auguſt. Erat enim portio humanæ naturæ corruptæ & damnatæ, & ex ea natus fuiſſet corruptus, niſi Deus eam præueniſſet. 2. ita eam aſſumpſit in vnitatem ſuppoſiti Dei, vt non ſolùm non peccaret, ſed ne peccare quidem poſſet. Quo merito? nullo prorſus. quia eadem eſt natura Iudæ, quæ Chriſti. Nullum meritum, nulla bona voluntas præceſſerat. Hinc D. Auguſt. *Nulla maior gratia, nullum donum maius, quàm donatum eſt Chriſto ſecundùm humanam naturam, vt ſcilicet, nullis meritis, nullâ bonâ voluntate præcedente, ab exordio humanæ naturæ, ipſe homo Deus eſſet naturaliter, non potens peccare. Ex quo etiam intelligimus, nos per eandem gratiam operatione Spiritus Sancti iuſtificari à peccatis, per quam gratiam factum eſt, vt homo Chriſtus nullum poſſet admittere peccatum.* Eſt ergo illa Chriſti gratia noſtræ ſanctificationis exemplar.

Cont. 2 ep. Pelag. lib. 4 cap. 4.
Luc. 23.
Lib. 2 de peccat. me. 2. cap. 25.
De Trinit. lib. 13. c. 19
Enchir. 36. & 40.
De prędeſt. ſanct. c. 5.
De bono perſeu, cap. vlt.

Non ſtatim tamen hanc mulierem exaudiuit, ex duplici cauſa. 1. vt oſtenderet alijs magnitudinem fidei eius, ad exemplum. *Omnia præuidebat, omnia ſciebat*, ait S. Auguſt. *ſed fidem eius oſtendere volebat, differebat beneficium, & eam ſuſpendit.* Magno ergo noſtro profectu & vtilitate differt noſtras orationes exaudire, vt in nobis magis accendatur feruor deſiderij & deuotionis, eoque magis inflam-

In Pſal. 58.

flammemur ad precandum, quò diutiùs differtur quod impensè cupimus, & obtentum multis precibus bonum, pluris faciamus, ac ex eo plus exhilaremur. Ea autem eſt orationis indeſinentis efficacia, quod per talem id tandem impetratur, quod varijs etiam iuſtiſque rationibus meritò deberet negari; quodque per eam Deus cogitur quodammodo mutare ſemel conceptam ſententiam, ac mirâ ratione is qui eſt fortiſſimus, tamen ab homine ſuperatur. Quemadmodum id in typo mon-
Gen. 32. ſtratum eſt in lucta Iacob cum Angelo.

2. *Non ſum*, inquit, *miſſus niſi ad oues quæ perierunt domus Iſraël.* Quomodo oues, ſi perierunt? Oues quia prædeſtinatæ; ad hoc venerat, vt eas de per-
Ioan. 10. ditione liberaret. Sic dicit, *Alias oues habeo, quæ non ſunt ex hoc ouili, & illas oportet me adducere*: loquens de Gentibus nondum cõuerſis, & adhuc idola colentibus, tamen prędeſtinatis ad fidem, iuſtitiam, vitam. Ad illas autem non dicitur miſſus, *quia non venerat, vt illis corporale miniſterium impenderet*, inquit
Serm 41. in Nou. D. Aug. Sed illos conuerſurus erat per ſuos mini-
Rom. 15. ſtros, Apoſtolos, & alios. Sic dicit Apoſtolus, *Chriſtum miniſtrum fuiſſe Circumciſionis, ad confirmandas promiſſiones Patrum: Gentes autem debere ſuper miſericordia honorare Deum,* quæ ex occaſione ſaluari debebant, quando, videlicet, Iudæi à ſe verbum Dei
Actor. 13. repellerent. Vnde ad illos Paulus; *Quoniam repellitis verbum Dei, ecce conuertimur ad Gentes. ſic enim præcepit nobis Dominus; Poſui te in lucem gentium, vt ſis ſa-*
Rom. 11. *lus mea; vſq; ad extremum terræ.* Et ad Rom. *Illorum delicto, ſalus eſt gentibus, vt illos æmulentur.*

MONI-

MONITVM XCII.

Benedictus Dominus Deus Iſraël, quia viſitauit, &c.

Luc. I.

AGIT gratias Zacharias de redemptione generis humani, non quæ per Ioannem fieret, ſed Chriſtum, cuius is erat præcurſor: *Non enim potuit fieri per purum hominem, vel angelum,* vt D. Aug. ait. Ad ordinem ergo redemptionis Ioannes pertinebat, non enim erat venturus Saluator, niſi præmiſſo præcurſore; quo nato, ſciens inſtare aduentum redemptoris, gratias agit Deo. Nos benedicimus Deum verbis, ei agendo gratias, nihil ei conferimus. Optimus modus conſeruandi & augendi beneficia Dei, per gratiarum actionem. *Qui habet,* inquit Chriſtus, id eſt, *qui amat, magnifacit, quod habet, & de eo gratias agit, dabitur ei amplius, imò abundabit.* Hinc omnis noſtra oratio à gratiarum actione debet incipere, inſtruente nos ipſo Chriſto, in oratione quam nobis tradidit. Nam Pater noſter, gratiarum actio eſt, inq. S. Cyprian. quòd nos de filijs diaboli, fecerit filios Dei. Dominus nos benedicit, ſed benedicendo, benefacit. *Benedixit nos,* inq. Paulus, *in omni benedictione ſpirituali,* id eſt, repleuit gratijs. Sic oramus, *Benedicat nos Deus,* id eſt, benefaciat, &c. *Benedicat tibi Dominus* ex Syon. *Iſti ſunt ſemen, cui benedixit Dominus.* Sic dicitur ager benedictus, qui abundat frugibus.

In Pſal. 71.

Matth. 13.

De orat. Dominica.

Epheſ. I.

Sed

Luc. 1. Sed vnde agendæ præcipuè gratię:oſtendit hoc conſequenter Zacharias,dicens: *Quia viſitauit, & fecit redemptionem plebis ſuæ.* Hæc præcipua eſt cauſa gratiarum actionis. Creaſſe,multum eſt, ſed quid prodeſt,ſi pereundum eſt; redemiſſe, multò plus eſt:& quando pretium conſideratur,ſtupet mens. Mirabiliter condidit,mirabiliùs reformauit. *Viſitauit*,vt ægrum medicus, adferens ſecum omnis generis remedia ſalutaria,& efficacia,verba, exẽpla,Sacramenta &c.contra omnes morbos, id eſt, peccata hominum. De ligno vitæ dicitur (quod

Apoc.vlt. ſpiritualiter Chriſtus eſt) *folia eius & fructus ſunt ad*

In Pſal.146 *ſanitatem gentium.* Imò quicquid dixit Chriſtus, quicquid fecit,*quicquid geritur in Eccleſia,ſunt alligamenta vulnerum*,ait D. Auguſt.vt ijs homo paulatim ad plenam ſanitatem & firmitatẽ perueniat. Sed dices;Si viſitauit vt medicus, quomodo non omnes ſanantur; quia medicamenta ab ipſo parata non ſumunt; hæc enim medicina, *ſi non bibitur, non medetur.*

Proſp.art 1. falſo impoſ. Auguſt. *Redemit*:Captiui eramus ſub poteſtate Diaboli, ſub dominio peccati.Hoc iuſtum erat; *A quo enim*

2.Petri.2. *quis deuictus eſt,huius & ſeruus eſt*,ait D.Petrus. Sed

1. Petri 1. quo pretio redemit? *Non corruptibilibus auro & argento,ſed pretioſo ſanguine agni quaſi immaculati Chriſti*,inquit S.Petrus.*Si vos viluiſtis, ex infirmitate veſtra,*

In Pſalm. 32.con.1. ait D.Aug. *ex pretio veſtro vos appendite*: eodem pretio & proximũ appendere debemus, ne eum con-

Math.18. temnamus. Sicut ipſe Chriſtus monet: *Videte ne contemnatis vnum, ex puſillis iſtis; Venit enim filius hominis quærere & ſaluum facere quod perierat.* Et eius

Rom.14. 1.Cor.8. Apoſtolus; *Noli illum perdere,pro quo Chriſtus mortuus*

Lib.9.Cõfeſ.cap.vlt. *eſt.* De quo pretio D.Auguſt.in Confeſſ. *Quis refundet ei*

det ei innocentem ſanguinem: *Quis ei reſtituet pretium, quo nos emit vt nos auferat ei*? Miratur vehementer Dauid dicens; *Quid eſt homo, quod memor es eius, aut filius hominis quia reputas eum? Pretioſum quid eſſe oſtendit, dum vnici ſanguinem pro eo fudit*, inquit D. Auguſt. Noli ergo, ô homo, te deijcere, per vanitates tuas, luxurias, comeſſationes. &c. Et brutis animantibus ſimilem facere, quem Deus tanti fecit. Vnde grauiter Apoſtolus; *Non eſtis veſtri: empti enim eſtis pretio magno: Glorificate, & portate Deum in corpore veſtro*. Et iterum; *Pretio empti eſtis, nolite fieri ſerui hominum*. Et Petrus: *In timore*, inquit, *incolatus veſtri tempore conuerſamini, ſcientes, quòd non corruptibilibus auro vel argento*. &c. vt ſuprà.

Pſal. 143. & ibi. Aug.

1. Cor. 6.

1. Cor. 7.

1. Petri. 1.

Plebi ſuæ, id eſt, electæ, prædeſtinatæ. *Non repulit plebem ſuam quam præſciuit*, id eſt, prędilexit, prædeſtinauit. Et dicebat Angelus ad Ioſeph; *Ipſe ſaluum faciet populum ſuum à peccatis eorum*. Nullus electorum peribit. *Numerus ſanctorum*, inquit D. Auguſt. *per Dei gratiam Dei regno prædeſtinatus, donatâ ſibi etiã vſque in finem perſeuerantiâ, illuc integer perducetur, & illic integerrimus iam ſine fine beatiſsimus ſeruabitur*, ait D. Auguſt. Plebi ſuæ, non quam ſuam inuenit, (niſi in prædeſtinatione) ſed quam viſitando & redimendo ſuam fecit. *Vocabo non plebem meam, plebem meam*. Tunc plebs domini dicitur, quando eum pro Deo habet, illi credit, illi fidit, illi ſeruit, illum diligit: & viciſſim Dominus illam regit, cuſtodit, protegit. Inuenitur autem hæc plebs ſub manu Diaboli; ſed Chriſtus *intrat in domum fortis, & eripit vaſa quacunque vult eripere*.

Rom. 11.

Auguſt de bon. perſe. cap. 18.

Math. 1.

De cor. & gra. ca. 13.

Ozeæ. 2.

Auguſt. Epiſt. 107.

Quiſque ergo redimitur, quando huius redemptionis fit particeps. *Signati eſtis*, ait Paulus

Digitized by Google

Epheſ.4. Epheſijs, *in die redemptionis*, id eſt, baptiſmi, conuerſionis. Signantur autem, quia fide, ſanctâ conuerſatione, bonis moribus diſcernũtur ab alijs, qui in infidelitate & malitia relinquuntur. Sed ſi redemit, cur ergo tam multi manent ſub diaboli & peccati captiuitate? quia huius redemptionis participes non ſunt. Opus eſt enim, vt quod ſemel pro omnibus geſtum eſt cuilibet ſigillatim communicetur: quod fit fide, oratione, ſacramento. &c. quę ſunt veluti cochlearia vel ſitulæ, quibus ex pleno fonte bibitur, & hauritur.

Erexit cornu ſalutis nobis. In cornu duo ſunt conſideranda; eminet, & firmum eſt. Significatur fortitudo Chriſti, quæ ab omnibus videtur, tanquam in alto poſita. Senſus ergo eſt, quod Chriſtus ſit firmum fundamentum ſalutis. Quem enim Dominus ſanctificare & ſaluare vult, nemo poteſt

Rom.8. impedire. Hinc Apoſtolus; *Si deus pro nobis*, volens nos conuertere, iuſtificare, glorificare; *quis contra nos*, quis impediet? *Certus ſum, quòd neque mors, neque vita, neque angeli, neque principatus*. &c. *Confidite*, inq.

Ioan. 14. Pſal.138 & ibi Auguſt. *ego vici mundum*. vicit in ſe, vincit in nobis. Ille eſt qui *facitos in occulto*, inquit Aug. *notum Deo, occultum hominibus. mirabantur, homines tam grauia poſſe pati. Os in occulto, eſt, firmitas quædam interior, quia in oſſibus firmitas & fortitudo intelligitur. Eſt quædam interior, animæ vis vel firmitas quæ non frangitur. Quælibet tormenta, tribulationes, aduerſitates huius ſæculi vndique ſæuiant, illud quod Deus in occulto fecit firmum, in nobis frangi non poteſt, non cedit, imò hoc os facit Chriſtianum non ſolùm non frangi, ſed & gloriari in tribulationibus*. Et

In pſal. 33. verſu Cuſtodit. rurſum: *Firmamentum fidei ipſorum, frangi non potuit illis ictibus quibus crura fracta ſunt, cuſtodit enim Dominus*

Digitized by Google

nus oſſa eorum, id eſt, firmamenta fidei, ſiue patientiam & tolerantiam in omnibus tribulationibus: ipſa ſunt oſſa, quæ non franguntur. Hoc *ſignificatum erat in agno Paſchali, de quo dicitur, os eius noli frangere; quod impletum quidem in Chriſto, in cruce; Sed promiſit illud & cæteris Chriſtianis, vt in Pſalmo, Cuſtodit dominus omnia oſſa eorum.* &c. Contra de alijs dicitur, *Deus diſſipauit oſſa eorum qui hominibus placent*, id eſt, abſtulit ab eis omnem fortitudinem ad bene operandum; ſicut enim eriguntur laudibus, ita vituperationibus deijciũtur. Exod. 12. Luc 23. Ioan. 19. Pſal. 52.

In domo Dauid pueri ſui. 1. quia Chriſtus eſt ex familia Dauid; propter promiſſiones; *De fructu ventris tui; ponam ſuper ſedem tuam*, & ſimiles. 2. domus Dauid Eccleſia eſt, in qua ſola Chriſtus dona ſua beatifica operatur. Hinc ipſe dicitur *fons patens domui Dauid.* Et; *Effundam ſuper domum Dauid ſpiritum gratiæ.* In Eccleſia eſt remiſſio peccatorum, & iuſtificatio, à diaboli inſidijs protectio, glorioſa denique reſurrectio. Extra eam nihil horum operatur Spiritus ſanctus. Poſſunt extra eam eſſe, aliqua Dei munera, vera aliqua de Chriſto ſententia, ipſius Chriſti Sacramenta, bona aliqua opera; ſed non iuſtitia & ſanctitas vitæ, non peccatorum remiſſio, non ſolida ſpes hæreditatis æternæ. Sicut Abraham filijs concubinarum (per quas hęreſes & ſciſmata deſignantur) largitus eſt quędam munuſcula: at ſoli filio Saræ, (quæ Eccleſiã noſtram pręſignabat) hæreditatem. Imò omnium Prophetarum promiſſiones de iuſtitia & vita, ad hanc pertinent. Pſal. 142. Zachar. 13. Zach. 12. Aug. de Ciuit. lib. 2. c. 21. Ench. 65. De patientia cap. 28. De Ciuit. lib. 16. c. 34. Geneſ. 25.

MONITVM XCIII.

Fornicatores & adulteros iudicabit Deus.

Hebr. 13.

PRIMÒ agendum de fornicatione ſimplici; quę ſimplex dicitur, vt ab adulterio diſtinguatur: interdum enim in Scriptura nomen generale eſt, etiam adulterium complectens. Vt ibi; *Quicunque dimiſerit vxorem ſuam exceptâ fornicationis cauſâ.* &c. Eſt autem fornicatio ſimplex, viri ſoluti cum muliere ſoluta concubitus extra Matrimonium. De qua D. Auguſt. in Confeſ. *Licentioſa libido per dedecus humanum, illicita autem per legem diuinam.* Etſi autem apud Ethnicos intolerabilis erat licentia amorum, vagarumque libidinum, non defuêre tamen, licet vt queritur etiam Cicero, æquo pauciores, qui modeſtiam, & coniugalem tantùm ſocietatem probarent. Imò inter Chriſtianos non defuerunt qui contra Scripturas, fornicationem hanc, aut non eſſe peccatum, aut ſaltem non mortiferū, auſi ſunt affirmare, & ſcribere. Apoſt. *Fornicatores*, inq. *iudicabit*, id eſt, condemnabit *Deus*. Et; *Omnis fornicator non habet hæreditatem in regno Dei*. Et; *Fornicatores regnum Dei non poſſidebunt.*

Matth. 5. Lib. 2. c. 3. In Tuſcul. Hebr. 13. Epheſ. 5. 1. Cor. 6.

Et ſi conſideremus fornicationem vergere in notabile detrimentum prolis, ex concubitu naturaliter orituræ, non erit mirum eam recenſeri inter peccata mortalia. Nocet enim proli in educatione, bono valdè notabili. Ad prolis educationem non

ſolùm

ſolùm requiritur cura matris, à qua nutriatur, ſed etiam, idque multo magis, cura patris, à quo eſt inſtituenda, defendenda,& in omnibus adiuuanda. Hinc naturaliter in humana ſpecie matribus eſt ſollicitudo de certitudine patris, quia illis incumbit educatio. Tollitur autem certitudo hæc, niſi vir & mulier ſibi mutuo ad conuiuendum ſint obligati: quæ obligatio ſolùm ex matrimonio oritur. Perit quoque vtrique parenti in prolem affectus, & amor,ad cõmodè eam educandam neceſſarius, dum conſiderat vnus parens, alterũ parentem prolis ſuæ ſibi non adhęrere,ſe non iuuare,vel poſſe deſerere, cumque placuerit,alteri ſe tradere.

Grauior autem eſt fornicatio, cùm quis ad proſtibula accedit, eò quòd regulariter impediatur non tantùm bona educatio naſciture prolis, ſed etiam ne proles naſcatur. Contra qualem fornicationem loquens lex domini; *Non erit*, inq. *meretrix de filiabus Iſraël, nec ſcortator de filijs Iſraël*: prohibens ibi & meretrices eſſe, & ad eas accedere quarum publicè venalis eſt turpitudo. Ac in ſceleris deteſtationem ſubijcitur; *Non offeres mercedem proſtibuli, nec pretium canis in domo Domini: quia abominatio eſt vtrumque apud Dominum Deum tuum.* Vbi ſcortatorem canem videtur appellare; quia ſicut ad vnam caniculam plures canes concurrunt turpiter, ita & ad vnam meretricẽ varij ſcortatores. Apoſt. quoq; grauitatem huius peccati declarans; *Neſcitis*, ait, *quoniam corpora veſtra membra ſunt Chriſti? Tollens ergo membra Chriſti, faciam membra meretricis? &c. Abſit. Non potuit*, inq. S.Aug. *grauiùs dicere, non vehementiùs deterrere Chriſtianos ab amore fornicationũ, niſi vbi dixit, Tollens ergo membra Chriſti, faciam membra meretricis?*

[Margin: Deuter. 23. Aug. ſuper Deuter. quæſt. 37.]

[Margin: 1. Cor. 6.]

[Margin: Ser. 40. in Nou.]

Duplici ratione ſcorta vitanda indicat Sapiens; Et, quòd breuis ſit voluptas, & parui pretij. Et quòd rem pretioſiſſimam nobis eripiat: *Pretium ſcorti,* inquit, *vix eſt vnius panis; mulier autem viri pretioſam animam capit. Sicut vnus panis, diurnam ſolùm effugat libidinem,* ait Beda, *& nihilominus poſtmodum eſurit, qui comeſto pane ſatur abſceſſerat, ſic qui intrat ad ſcortum, ad horam quidem euaporat libidinem, ſed pòſt paululum ardentior redit.* Et D.Hiero. *Libido tranſacta ſemper ſui relinquit pœnitudinem* (vnde ille, *Non emo tanti pœnitere*) *nunquam ſatiatur, & extincta reaccenditur, vſu creſcit & deficit; nec rationi paret, quæ impetu ducitur.* Multi Pamphilo ſimiles ſunt, cui cùm diceret pater, *Vxor tibi ducenda eſt hodie, para, abi domum:* Quòd magis vago & fornicario concubitu delectabatur, coniugijque vincula vehementer oderat; *Id mihi viſus eſt dicere,* inq. *abi citò, & ſuſpende te.* Permittuntur tamen meretrices, ne fiant grauiora. Vnde S. Auguſt. *Aufer meretrices de rebus humanis, & omnia turbaueris libidinibus.* Et Solon Philoſophus, vt ab adulterijs cohiberetur iuuentus, coëmptas meretriculas Athenis proſtituit primus, obuiaſque in Venerem eſſe voluit, ne matronarum contagio polluerentur. Humanæ leges quibus populi reguntur, minoribus malefactis, ne maiora committerentur, dedêre licentiam, & ea tamen quę impunita relinquunt, iuſtiſſimè diuinâ prouidentiâ puniuntur.

Prou. 6. & ibi. V. Beda.

In epiſt. ad Geront.

Terent. in Andr.

Lib. 2. de Ordine cap. 4.

Triplex autem eſt adulterium; Primum cùm coniugatus vir commiſcetur vxori alterius, quod eſt grauiſſimum: Secundũ, cùm vir ſolutus miſcetur vxori alterius. Tertium, cùm mulier ſoluta miſcetur marito alterius. Secundùm grauius tertio: eò quod longè magis impediatur bonum prolis &

natura

natura violatur, ſi vna mulier duobus viris, quàm ſi vir vnus duabus mulieribus miſceatur. Cũ enim adultera tum adultero, tum marito ſe miſcet, aut fit, vt non naſcatur proles, aut nata, eſt patris incerti, vel ſi certò ſciatur ex adultero naſci, impedit tamen adultera bonum legitimæ prolis, & cogitur maritus, infelix curruca, prolem à petulante coccyge ſuppoſitam, educare pro ſua, & defraudare hæreditate atque laboribus proles ſuas. Deinde, *Occultâ lege naturæ*, ait D. Auguſt. *amant ſingularitatem quæ principantur: plura autem vni rectè ſubijciuntur.* Nihilominus ex ea parte grauiùs peccat vir adulter, quàm mulier adultera; quia fortior eſt, magiſque ratione viget: caput quoque mulieris eſt, eique proinde caſtitatis exemplum præbere debet. De bono coniug. cap. 17. De nup. lib. 1, ca. 9.

Quàm autem graue ſit adulterium, multis modis in Script. deſcribitur. Sic Eccleſiaſticus: *Dedecus erit omnibus, mulier omnis relinquens virum ſuum, & ſtatuens hæreditatem ex alieno matrimonio. primò enim in lege altiſſimi incredibilis fuit; & ſecundò, virum ſuum dereliquit: tertiò, in adulterio fornicata eſt, & ex alio viro filios ſtatuit ſibi.* Quorum primum, ſcilicet, quòd legi altiſſimi inobediens ſit adulter, commune eſt omnibus ſceleribus. Quod quantum malum ſit, intelligitur, ſi cogitetur pulchritudo iuſtitiæ, honeſtatis, legiſque diuinæ, quæ contemnitur, & immenſitas diuinæ Maieſtatis, quæ offenditur. Reliqua duo propria ſunt adulterio. Peccatur enim per adulterium ſiue viri, ſiue mulieris, in coniugem, & fides ei debita violatur. Cui fidei tantum tribuit Apoſtolus, ait D. Aug. vt eam poteſtatem appellet, dicens; *Mulier non habet poteſtatem ſui corporis, ſed vir: ſimiliter autem & vir non habet poteſtatem ſui corporis, ſed* Eccleſ. 23. De bono coniug. cap. 4.

 mulier.

mulier. Huius autem fidei violatio dicitur adulterium, cùm vel propriæ libidinis inſtinctu, vel alienæ conſenſu, cum altero vel altera contra pactum coniugale concumbitur: atque ita frangitur fides, quæ in rebus etiam corporeis & abiectis magnum animi bonum eſt, & ideo eam ſaluti quoque corporali, quâ etiam vita iſta continetur, certum eſt debere præponi.

Iob. 31. Coniuncti ſunt coniuges tanquam ſocij vitæ, qui ſibi mutuo in omnibus neceſſitatibus ſummo amore ſuccurrant. Hoc bonum amicæ ſocietatis & pacis totum per adulterium diſſoluitur. Vnde Iob de eo dicit: *Ignis eſt vſque ad perditionem deuorans & omnia eradicans genimina.* Et apud Sapientem, exiguum peccatum reputatur furtum præ adulterio; Quia videlicet læſus coniunx recõciliari non vult.

Prou. 6. *Non grandis eſt culpa*, inquit, *cùm quis furatus fuerit, furatur enim vt eſurientem impleat animam; deprehenſus quoque reddet ſeptuplum, & omnem ſubſtantiam domus ſuæ tradet. Qui autem adulter eſt, propter cordis inopiam perdet animam ſuam; turpitudinem & ignominiam congregat ſibi, & opprobrium illius non delebitur, quia zelus & furor viri non parcet in die vindictæ, nec acquieſcet cuiuſquam precibus, nec recipiet pro redemptione dona plurima.*

1. Cor. 7. Lib. 1. de ſerm. dom. in mont. cap. 29. *Non autem tantum valet*, inquit Auguſt. *quod ait Apoſtolus; vir ſui corporis poteſtatem non habet, ſed mulier; vt permittente vxore, quæ maritalis corporis habet poteſtatem, poſſit vir cum altera quæ ſoluta eſt concumbere; alioqui & fœmina permittente viro lenone, hoc facere poterit; quod omnium ſenſus excludit. Sicut enim nemo eſt Dominus corporis ſui, vt ſe occidere vel mutilare poſſit: ita non eſt Dominus corporis coniugis ſuæ, vt hoc alteri concedere poſſit.*

Prouer. 18. Imò dicit Sapiens; *Qui tenet adulteram*, videlicet perſeuerantem in crimine, *ſtultus & inſipiens eſt.* Et dicit

dixit Conc. Arelat. *talem reum eſſe, & eius peccati participem.* Vide par. 2. Monit, Sac. Mon. 10. Lib. 5. Decret. tit. de adul. ca. 29.

Tertium, quod in adulterio ponitur, eſt, quod adultera ex alio viro ſtatuit ſibi liberos, hoc eſt, quòd adulterium ſit nocumentum prolis. vt ſuprà oſtendimus. Similiter cùm coniugatus vir mulieri ſolutæ commiſcetur, proles naſcitur miſerrima, vtpote quæ non habeat, ſicut natura requirit, patrem & matrem matrimonio coniunctos, ad ſui educationem, Imò patrem habet, cuius cor, & cura, ab hac prole & eius matre, ad legitimas proles & earum matrem diſtrahi debet. Grauitas huius delicti ex pœnis intelligitur. Pœna futuri ſæculi eſt æterna damnatio. Vnde Paulus; *adulteros iudicabit,* id eſt, condemnabit, *Deus.* Et; *adulteri regnum Dei non poſsidebunt.* Pœna temporalis in veteri teſtamento erat mors. Etiam apud Romanos. & apud diuerſas nationes, diuerſæ erant pœnæ: cremabantur, exſecabantur, virilibus ſuſpendebantur, decollabantur, aſino vecti circumducebantur per compita, naſo priuabantur, omnibus honoribus & dignitatibus exuebantur, nec ad eas aditum habebant, &c. *Parthi*, inquit Iuſtinus Hiſtor. *etſi vxores, dulcedine variæ libidinis, ſinguli plures habent, nulla tamen delicta grauiùs adulterio puniunt. Quamobrem fœminis non conuiuia tantùm virorum, verùm etiam conſpectum interdicunt.*

Heb. 13. 1. Cor. 6. Malach. 3. Deut. 22. Vide Alex. ab Alex. Gen. dier. lib. 4. Perer. in Daniel. Iuſt. lib. 41.

MONITVM XCIV.

Beatus qui non fuerit ſcandaliſatus in me. Matth. 11.

MVLTI Iudæi ſcandaliſabantur in humilitate diſpenſationis Chriſti; quia enim nouerant eius educationem humilem ac ſimplicem, nouerāt eius parentes modicos & pauperes, itemque cognatos viles & abiectos ſecundùm ſeculum homines, hinc minorem de eo quàm debebant, habebant exiſtimationem, donaque Dei, quæ in eo cernebant, viliùs quàm par erat, pendebant, quaſi in homine tam ſecundùm ſæculum abiecto, nil magni ac præclari poſſet exiſtere: ideoque tales, vt Nazareni, indigni erant, apud quos beneficia ac miracula Deus oſtenderet, imò digni qui ſi habebant, perderent. Qui Chriſtum oculo fideli aſpiciunt, quicquid tandem in eo fuit, pulchrum ac decorum iudicant, quia nimiâ erga homines charitate ac miſericordiâ ſuſcepiſſe conſiderant. Dicit de Chriſto Propheta; *Specioſus forma præ filijs hominum.* Vbi non pulcher eſt Chriſtus Dominus? *Pulcher in vtero, pulcher in præſepio, pulcher in manibus parentum, pulcher in miſerijs, pulcher in flagellis, pulcher in ligno, pulcher in ſepulchro. Vbique ſpecioſus forma præ filijs hominum Chriſtus Dominus,* inquit D. Aug. *& ſi aliquid fœdi inuenerimus in eo, non amemus eum, quia & hoc ipſum quòd carnem indutus eſt, quòd flagellatus, quòd crucifixus, &c. Si conſideres miſericordiam, quâ factus eſt talis, etiam ibi pulcher eſt.*

Lucæ 4. (margin, beside "les, vt Nazareni")
Pſalm. 44. (margin, beside "Dicit de Chriſto Propheta")
In Pſal. 44. (margin, beside "lijs hominum Chriſtus Dominus")

Quid

Quid ergo dicit Propheta, *Vidimus eum, & non habebat ſpeciem neq; decorem?* Iudæorum perſonam gerebat, qui eum oculo infidelitatis aſpiciebant: intelligentibus autem & credentibus infirmitas & crux Chriſti magna pulchritudo eſt. Sequitur enim apud Iſaiam: *Verè languores noſtros ipſe tulit, & dolores noſtros ipſe portauit: & nos putauimus eum quaſi leproſum, & percuſſum à Deo, & humiliatum. Ipſe autem vulneratus eſt propter iniquitates noſtras, attritus eſt propter ſcelera noſtra; diſciplina pacis noſtræ ſuper eum, & liuore eius ſanati ſumus.* Non ergo alienet hæc deformitas animas Chriſtianas ab amore ſponſi ſpiritualis; *quia reuera pulchritudo fuit; aut ſi deformitatem iudicas, cogita tamen quòd ex hac deformitate redemptoris tui, manauit pretium decoris tui, ſed decoris interioris. Omnis enim pulchritudo filiæ regis intrinſecus.* Vnde magis in eius amorem accendi debes. Iſaiæ 53. Pſalm. 44.

Quis decor animæ Chriſtianæ, niſi charitas, humilitas, caſtitas, manſuetudo, &c. Et vnde iſta habentur? *Haurietis aquas in gaudio*, id eſt, gratias ſpiritales; *de fontibus Saluatoris*, id eſt, vulneribus Chriſti, ait Propheta. Vnde & Apoſtolus; *Mihi abſit gloriari niſi in cruce Domini noſtri Ieſu Chriſti.* Parum eſt vt non inde erubeſcas, ait D. Auguſt. niſi etiam & glorieris. Chriſtus enim tanquam verus Noë, amore nimio inebriatus, denudatus eſt, & in carnis miſeria ac infirmitate conſpectus; à maledicto quidem filio irriſus, ſed ab alijs honoratus. Et tanquam verus Dauid nudatus, & ante arcam ex deuotione humilians ſe, deriſus quidem tanquam ſcurra à ſterili Michol, id eſt, Synagoga; ſed ab Eccleſia gentilium ob idipſum honoratus. Hinc ita commendatur fides Petri, qui non obſtante infirmi- Iſaiæ 26. Gal. 6. Aug. ibidē. Aug. cont. Fauſt. Gen. 10. 2. Reg. 6. Matth. 16.

firmitate carnis, profeſſus eſt, *Tu es Chriſtus filius Dei viui.* Et Chriſtus, omnibus, *Beatus qui non fuerit ſcandaliſatus in me*, id eſt, non propterea minorem de me habet opinionem, quia me miſerum & infirmum videt, in vulneribus & doloribus crucis: quia ego mortalis factus ſum, vt tu fieres immortalis; ego miſer, vt tu beatus; ego deformis, vt tu formoſus. Et ob id, ob quod ab alijs contemnor, tu me magis honorare & amare debes.

Math 11.

Dona ergo Dei vbicunque & apud quemcunque inuenta fuerint, honoranda, ac magni facienda ſunt. *Gratuita enim ſunt Dei munera*, ait D. Proſp. Et, *Dominus quos dignatur vocat, & quem vult religioſum facit*, inq. S. Ambroſ. Et, *Cuius vult miſeretur, & dona ſua diſtribuit, cui voluerit*, ait D. Auguſt. Non attendendo propria hominum merita, quæ non ſunt niſi mala, non nobilitatem, genus, potentiam, ſapientiam, &c. *Imò contemptibilia mundi elegit Deus*, pauperes in hoc ſæculo de ſtercore erexit, & collocauit eos cum Principibus populi ſui; vt confunderet ſapientes, potentes, diuites: oſtenderetque dona ſua eſſe gratuita. Quàm viles & abiecti fuerint ſecundùm ſæculum ſancti Dei homines & amici in veteri teſtamento, quibus gratiæ ſuæ munera liberaliſſimè contulerat, declarat Apoſtolus ab Hebr. *Circuierunt in melotis, in pellibus caprinis, egentes, anguſtiati, afflicti, in ſolitudinibus errantes, in montibus & ſpeluncis, & in cauernis terræ*; vnde à reprobis contemnebantur, deridebantur. Sic in nouo teſtamento, arietes gregis Domini, columnæ Eccleſiæ, ſi perſonas conſideres, viles fuerunt & abiecti, piſcatores, &c. *Tanquam purgamenta huius mundi facti ſumus, omnium peripſema*, ait Paulus de ſe, & alijs

De vocat. gent. lib. 1. cap. 17. Apud Aug. de bon. perſeu. cap. 19. Auguſt. ad Simplicia. quæſt. 2. 1 Cor. 1 Iacob. 2. Pſalm. 112. 1. Cor. 1. Hebr. 11. 1. Cor. 4. Sap. 5.

Apo-

Apoſtolis. Vnde dicunt impij in iudicio; *Hi ſunt quos aliquando habuimus in deriſum; nos inſenſati vitam illorum æſtimabamus inſaniam, & finem illorum ſine honore.* Contempti ergo & deriſi ab impijs, ſed ab alijs honorati, qui Deum, in ipſis, Deique dona penitiùs conſiderabant.

Dicitur de viro habitaturo in tabernaculo Domini; *Ad nihilum deductus eſt in conſpectu eius malignus*; Siue rex ſit, ſiue princeps, ſiue nobilis, diues, &c. quid enim ſunt iſta omnia niſi fumus, vmbra, vanitas, ventus, ſomnium? *Timentes autem Dominum glorificat*, qualeſcunque tandem ſint, viles & abiecti, &c. quia dona dei in eis, & ſic ipſum Deum honorat. Admirabatur D. Greg. Magnus tantam gratiam in S. Greg. Turonenſi (qui ſtatura breuis erat) cælitus fluxiſſe. Quod ille diuinitus ſentiens, ab oratione ſurgens, placido vultu ad Papam reſpiciens; *Dominus*, inq. *fecit nos, & non ipſi nos; idem in paruis, qui in magnis.* Quod ſentiens Papa ſuæ cogitationi reſponſum, amplius eum veneratus eſt. De Petro, Ioan. & Iacobo dicit Paulus; *Cùm cognouiſſent gratiam quæ data eſt mihi, dextras mihi dederunt.* Non attenderunt quod fuiſſet perſecutor, blaſphemus, contumelioſus, &c. ſed Dei gratiam in ipſo.

Pſalm. 14.

In vita Gregorij Turonenſ.

Refert D. Greg. Magnus de Conſtantio. Valdè opinio ſanctitatis eius excreuerat, & multi hunc ex diuerſis prouincijs anxiè videre ſitiebant. Quadam verò die ex lonqui quo loco ad videndũ eum quidam ruſticus venit. Eâdem verò horâ caſu contigerat vt ſanctus vir ſtans in ligneis gradibus, reficiendis ſeruiret lampadibus. Erat autem puſillus valdè, exili formâ atque deſpectâ, Cumq; is qui

Lib. 1. Dialog. cap. 5.

ad

ad videndum eum venerat, quiſnam eſſet, inquireret, atque obnixè peteret, vt ſibi debuiſſet oſtendi: Hi qui illum nouerant, monſtrarunt quis eſſet. Sed ſicut ſtultæ mentes hominum merita ex qualitate corporis metiuntur; eum paruulũ atque deſpectũ videns, ipſum hunc eſſe cœpit omninò non credere. In mente etenim ruſtica, inter hoc quod audierat & videbat, quaſi facta fuerat quædam rixa: & exiſtimabat tam breuem per viſionem eſſe non poſſe, quem tam ingentem habuerat per opinionem. Cumque ipſum eum eſſe à pluribus fuiſſet aſſertum, deſpexit, & cœpit irridere, dicens; *Ego grandem hominem credidi: iſte autem de homine nihil habet*. Quod vt vir Dei Conſtantius audiuit, lampades quas reficiebat protinùs relinquens, lætus concitus deſcendit, atque in ejuſdem ruſtici amplexus, ruit: eumque ex amore nimio conſtringere brachijs cœpit & oſculari: magnaſque gratias agere, quòd is de ſe talia iudicaſſet, dicens: *Tu ſolus es, qui in me apertos oculos habuiſti.*

2.Cor. *Habemus theſaurum iſtum in vaſis fictilibus*, inq. Apoſt.

In Pſal. 44. *Non auertat*, ait D. Aug. *oculos veſtros à ſplendore pul-*

In Pſal. 32. Conc. 1. *chritudinis carnis infirmitas. Summa & vera pulchritudo iuſtitia eſt. Habet iuſtitia formam ſuam. Oculos quærit, accendit amatores ſuos: pro hac martyres ſæculum calcantes, ſanguinem fuderunt. Quid amabant, quando iſtis omnibus renuntiabant? non enim illi non erant amatores, aut hoc vobis dicimus, vt non ametis. Qui non amat, friguit, obriguit. Ametur, ſed illa pulchritudo, quæ cordis oculos quærit: ametur, ſed illa pulchritudo, quæ laudatur; iuſtitia accendit animos, iuſtitia accenſi promũt verba, edunt voces, vndique dicunt, benè, optimè. Quid viderunt? In quo pulcher eſt, curuus, ſenex? Non enim ſi procedat ſenex iuſtus, eſt aliquid*

in

in eius corpore quod ametur; & tamen amatur ab omnibus: ibi amatur, vbi non videtur; ibi amatur, vbi corde videtur.

MONITVM XCV.

Verbum caro factum eſt.

Ioan. 1.

EX his verbis ſumptum eſt vocabulum incarnationis in Eccleſia Dei valdè vſitatum: & per Synecdochen caro pro homine ponitur, pars pro toto, quod in Scripturis non eſt infrequens, ſicut oſtendit Aug. in Enchir. Non ergo dicitur Verbum incarnatum, quia incluſum carni, aut carni copulatum, quomodo apud Aug. dicitur *Incarnatio animarum*; multoque minus incarnatum dicitur, quia verſum in carnem; ſed quia *Verbum caro factum eſt*, id eſt, homo, ſeruatâ vtriuſque proprietate naturæ. Vnde plus complectitur verbum Incarnationis, quàm Vnionis, aut commixtionis; quibus etiã vocibus vſi ſunt hac in re veteres. Nam animam vnitam carni, aut commixtã rectè dixerimus, non autem incarnatam hoc ſenſu, id eſt, carnem factam. Non enim anima homo aut caro facta eſt, ſed ex anima & carne vnus homo conflatus eſt. Enchir. 34. Epiſt. 28.

Cæterùm vocabulum, Vnionis, Eraſmus, quodam loco tanquam impium & Scolaſticum repudiat, non attendens grauiſſimos authores hoc frequenter vſurpaſſe. Vt D. Leo; *Natura*, inq. *inuiolabilis, natura vnita eſt paſſibili*. Conc. Calchedon. dicit *naturalem vnionem*: alijque hunc in locum complures. Vocabulum autem Commixtionis duriuſculum videtur, quamquam hoc reperias apud Irenæum de hæreſibus; vbi dicit *filium hominis commixtum* Ser. 1. de Nat. Lib. 3. c. 21.

Epiſt. 3. tum verbo. Et Aug. ad Voluſianum, dixit *eum commixtum homini.* Serm. 3. D.Leo, de Natiuit. *Nec ſic*, inq. *creatura in ſocietatem ſui creatoris aſſumpta eſt; vt ille habitator, & illa habitaculum eſſet, ſed ita vt natura alteri altera miſceretur.* Lib. 2. Item D.Hilar. de Trinitate, dicit *in Chriſto ſocietatē admixtionis Verbi cum carne.* Sed rectè hîc Aug. monet debere hîc auditorē recedere à conſuetudine corporum, quâ ſolent duo liquores ita commiſceri, vt neuter ſeruet integritatem ſuam: Quanquā, inq. & in ipſis corporibus lux incorrupta miſceatur. Itaque iuxta hanc D.Aug. admonitionē, cùm hoc admixtionis verbū auditur vel legitur, non ad liquorum commixtionem eſt reſpiciendū, ſed ad eam magis, quâ lux aërem penetrās, ei permiſcetur. In lib. qui dicitur Goliath. Bene proinde D. Cyril. negat naturam diuinam in humanitate perpeſſam cōmixtionē, vt eſſet quod nō erat; qui locus citatur à Leone. Epiſt. 97.

Propter ipſam incarnationem dicitur miſſus ad nos Dei filius, (quemadmodū D. Leo ſignificat;) Serm. 5. de Nat. *Hanc miſſionem*, inq. *quâ Deus vnitus eſt homini.* Nihil igitur aliud eſt Verbi miſſio, quàm eius incarnatio, quâ homo factus eſt. Quanam autem ratione fieri potuerit, vt Deus eſſet homo, ſufficit annotaſſe, Epiſt. 3. quod ſcribit D. Aug. *Si ratio quæritur, non erit mirabile. Si exemplum poſcitur, non erit ſingulare. Demus Deum aliquid poſſe, quod nos fateamur inueſtigare non poſſe. In talibus tota ratio facti, eſt omnipotentia facientis.* Idem tamen Auguſt. cum ijs agens, quibus iſta naturarum coniunctio impoſſibilis eſſe videbatur, conatur eam credibilem reddere, ex coniunctione animæ cum corpore. Neque alio commodiori exemplo vti potuit aduerſus Philoſophos gentiles, eos præſertim, qui id animæ humanæ tribuebant, vt

eam

Digitized by Google

eam fieri poſſe dicerent conſubſtantialem illi paternæ menti.

Sunt qui & alias adhibent ſimilitudines, ſiue de ſubiecto, & accidēte, ſiue, de inſitione, vt D. Thomas. Vt enim truncus aliquis ramos habens ex ſe enatos, alios accipit per inſitionem, fitque alienorum ramorũ truncus, qui priùs erat ſuorum: ita diuina hypoſtaſis priùs habens diuinam naturam, in eaq; exiſtens ab æterno, habere etiam per vnionẽ, tanquã per inſitionem cœpit naturam humanam, factaq; eſt perſona Deitatis, etiam perſona humanitatis, vt Deus homo, idque naturarum inter ſe iunctarũ proprietatibus conſeruatis, ſicut duorum ramorum propriꝫ qualitates integræ perſeuerant. Atque iſta quidem infirmis mentibus & ſenſibus aſſuetis, aliquanto adminiculo ſunt ad diuina capienda, ſed quantâ diſtantiâ procul ſint ab ijs ad quas illuſtrandas aſſumuntur, quis non videt? 3. par. q. 2. art. 9.

Cùm autem duarum naturarum vnio, bifariàm concipi poſſit, aut in vnam naturã, aut in vnam perſonam, ſciendum eſt, priorem omninò impoſſibilẽ fuiſſe. Neque enim ex natura diuina & humana, potuit vna aliqua conflari ſubſtantia: poſteriorem verò neque impoſſibilẽ per rerum naturam, & factam eſſe credi oportere, quoniam ad hoc natura humana diuinæ copulata eſt naturæ, vt vna in ambabus perſona ſubſiſteret, quæ ratione vnius, Deus; ratione alterius homo eſſet. Idcirco. S. Aug. Ench. c. 35. *Homo*, inquit, *Deus, quia per vnitatem perſonæ, acceſſit Verbo, anima rationalis & caro.*

Infidelibus autem hominibus incredibile videbatur, vt qui excederet vniuerſâ ſuâ magnitudine, is in re minima contineretur, & ad quem pertinet

Digitized by Google

rerum maximarũ ad parua ſe transferret. Quibus
Epiſt.9. reſpondit D.Aug. ad Voluſia. *Non id habere doctrinã Chriſtianã,vt ita ſit Deus infuſus carni humanæ vt curam gubernandæ Vniuerſitatis vel deſeruerit vel amiſerit;vel ad illud corpuſculum quaſi contractum tranſtulerit:hominum enim eſt ille ſenſus, nil niſi corpus valentium cogitare. Deus autem non mole, ſed virtute magnus eſt, vnde magnitudo virtutis eius,nullus in anguſto ſentit anguſtius.* Si verò quiſpiam dixerit in hac duarum naturarum commixtione,ſequi vt de eodem pugnantia dicantur, imò verò etiam contradicentia,videlicet,mortale, immortale; corporeum,incorporeum;creatum,increatum; immenſum,compræhenſum; finitum & infinitum;Reſpondebitur imprimis, non eſſe iſta contradicẽtia:oppoſita autem quædã poſſunt dici de eodẽ ſimpliciter ſecundùm aliud, atque aliud; ſimpliciter non poſſunt,quia inſunt ſecũdùm partes,non ſecundùm naturas totas.Quo etiam fit,vt mortalis & immortalis, vnus idemque homo ſimpliciter dici non poſſit; De Chriſto autem talia dici potuerunt, quod illi competerent, ſecundùm naturas totas & integras.

De fide Cont.Ariã. cap.8. Dicit D.Ambroſ.quod filius Dei patribus veteris teſtamenti viſus eſt in forma humani corporis, quo ſcilicet poſtremis temporibus in homine venturus eſſe demonſtraretur. Etſi alia ſententia eſt omnes apparitiones veteris teſtamenti mediantibus angelis factas eſſe.Cum Ambroſio ſentiunt Irenæus,Tertullianus,Hilarius,Cyrillus. Et
D.Thom. 1.part q. 12.art,1.ad 1. tametſi dicatur Angelus Domini deſcendit. &c. non tamen ſemper neceſſe eſt,intelligere naturam angelicam,cùm & ipſe Chriſtus proprijſſimè dicatur *magni conſilij Angelus.*

M O-

MONITVM XCVI.

Qui vicerit, faciam illum columnam in templo Dei mei.

Apoc.3.

COnantur hæretici ſanctam Eccleſiam ſcindere & Sanctorum communionem velut diſrumpere. Ait enim Caluinus: *Dum mortuos à noſtro contubernio ſubduxit Dominus, nullum nobis cum illis reliquit commercium, ac ne illis quidem nobiſcum, quãtum aſſequi licet coniecturis.* Quæ enim maior diruptio Eccleſiæ eſſe poteſt, quam eam quæ in terris peregrinatur, ſeparare ab ea quæ cum ſponſo ſuo, ſupernè ſecura iam viuit? (ſicut Abraham, Iſaac, Iacob, Lazarus): hîc militantem à regnante cum Christo: homines fideles à ſocietate Angelorum ſanctorum; vſqueadeò vt nec miſeri felicibus ſeſe iam commendare queant? Inſtit.c. 15. par. 18.

Credamus iuxta Apoſtolicum Symbolum, *Eccleſiam eſſe ſanctorum communionem.* Non dubitemus quin ad eam pertineant angeli ſancti, dicente Apoſtolo, *Acceſſiſtis ad Syon montem, & ciuitatem Dei viuentis, Ieruſalem, cœleſtem, & multorũ millium angelorum frequentiam, & Eccleſiam primitiuorum, qui cõſcripti ſunt in cœlis, & iudicem omnium Deum, & ſpiritus iuſtorum perfectorum, & teſtamenti noui Mediatorem Ieſum.* Nõ ambigamus eos quoque membra eſſe Chriſti, qui peregrinantur à corpore, & præſentes ſunt ad Dominum. Et proinde magna cum fiducia ab eis membrorum officium, vt pro nobis orent, poſcamus Hebr. 12.

mus more omnium ſanctorum Patrum, qui nos præceſſerunt ad Dominum. Surdisque auribus ad Caluini, cæterorumque hęreticorum blaſphemias prætereamus.

De Ciuit. lib. 20. cap. Epiſt. 9.

Audiamus D. Auguſtinum piè vereque dicentem: *Hoc bonum* (Deo videlicet adhærere) *quibus commune eſt, habent & cum illo cui adhærent, & inter ſe ſanctam ſocietatem, & ſunt vna ciuitas Dei, eademq́ viuū ſacrificium eius, viuumq́ templum eius. Cuius pars coniungenda immortalibus angelis ex mortalibus hominibus congregatur, & nunc mortaliter peregrinatur in terris: vel in eis qui morte obierunt, ſecretis animarum receptaculis ſedibusq́ requieſcit.* Rurſum: *Regnauerunt cum Ieſu mille annis* (animæ ſcilicet martyrum) *nondum ſibi corporibus ſuis redditis. Neque enim piorum animæ mortuorum ſeparantur ab Eccleſia, quæ etiam nunc eſt regnum Chriſti. Alioqùin nec ad altare Dei fieret eorum memoria in communione corporis Chriſti: nec aliquid prodeſſet ad eius in periculis baptiſmum currere, ne ſine illo finiatur hæc vita; nec ad reconciliationem ſi fortè per pœnitentiam malámve conſcientiam quiſquam ab eodem corpore ſeparatus eſt. Cur enim fiunt iſta, niſi quia fideles etiam defuncti membra eius ſunt? Quamuis ergo cum ſuis corporibus nondum ſunt, iam tamen eorum animæ regnant cum illo, dum iſti mille anni decurrunt. Vnde in hoc eodem* (*Apocalypſis*) *libro & alibi legitur; Beati mortui qui in Domino moriuntur, amodò iam etiam dicit ſpiritus, vt requieſcant à laboribus ſuis: nam opera eorum ſequuntur illos. Regnat itaque cum Chriſto nunc primùm Eccleſia in viuis & mortuis. Propterea enim ſicut dicit Apoſtolus, Mortuus eſt Chriſtus, vt & viuorum & mortuorū dominetur. Sed ideo tantummodò Martyrum animas commemorauit, quia ipſi præcipuè regnant mortui, qui vſque ad mortem pro veritate certauerunt.*

Ibidem.

Vide Heſſ. in tract. de Inuoc. Sanct.

Apoc. 14.

Rom. 14.

runt. Sed à parte totum, etiam cæteros mortuos intelligimus pertinentes ad Eccleſiam, quod eſt regnũ Chriſti. Hęc Aug.

Ipſa quoque beneficia quæ viuis præſtant Martyres glorioſi attendamus. Equidem ſatis conuincunt eſſe falſum, quod affirmat Caluinus, nullum eis nobiſcum eſſe commercium. Scriptura denique aliud docet, dicens; *Qui vicerit, faciam illum columnam in templo Dei mei, & foras non egredietur amplius.* Tãtùm quippe de ijs hoc dicit, qui vſque in finem vitæ perſeuerauerunt. Sicut antè præmittit; *Tene quod habes, ne alius accipiat coronam tuam.* Quomodo enim ſancti poſthanc vitam columnæ ſunt in templo, niſi quia precibus ſuis ac meritis poſteros fideles ſuſtentant? Sicut à Domino eis promiſſum eſt, in Decalogo; *Faciam, inquit, miſericordiam in multa millia his qui diligunt me, & cuſtodiunt præcepta mea.* Apoc. 3. Deut. 5.

Sed contra concordem Patrum atque adeò ipſius Eccleſiæ Chriſtianæ conſenſum obijciunt: Sanctorum animæ cum Chriſto agentes non nouerunt preces noſtras, ergo non ſunt inuocandæ. Antecedens tametſi falſum eſſe conſtet ex eodem conſenſu Patrum & Eccleſiæ; tamen etiam ex Scripturis rectè deduci poteſt; Sanctorum animas noſſe preces ad ſe directas. Ex ijs enim conſtat eas ſuper homines hîc viuentes iam accepiſſe poteſtatem, præfecturam & regimen. Quæ enim niſi ridicula eſt præfectura, poteſtas, aut regimen eius, qui ſubditos ſuos, eorumq́; negotia non nouerit? Sic autem ſcriptum eſt in Apoc. *Qui vicerit, & cuſtodierit vſque in finem opera mea, dabo illi poteſtatem ſuper gentes, & reget eas in virga ferrea, & tanquam vas figuli confringentur, ſicut & ego accepi à patre meo.* Hîc Chriſtus pollicetur vincenti falſam doctrinam, & per- Apoc. 2.

ſeueranti in bono, ad finem vitæ vſque poteſtatem ſuper gentes, quâ eas regat in virga ferrea, & velut fictilia vaſa confringat. Qualem poteſtatem ſe dicit accepiſſe à patre ſuo. Quia verò Chriſtus pſal. 2. allegat, ad eum recurramus, videamuſque quænam ſit illa poteſtas. *Poſtula* (ait Pater ad filium) *à me, & dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & poſſeſſionem tuam terminos terræ: reges eos in virga ferrea, & tanquam vas figuli confringes eos.*

In eundem Locum.

En, hîc dicitur Chriſtus, dono patris gentes ſuā hæreditatem, & poſſeſſionem, ſiue peculium, paſturus, hoc eſt, (vt rectè annotauit S. Hilarius) paſtoraliter recturus in virga ferrea, vel ſtabili ſceptro, & eorum impietatem velut vas fictile confracturus. Hoc & Apoc. 12. repetit Ioan. verba. 2. Pſalm. cum verbis Danielis in prima viſione dè Chriſto prophetantis, coniungens; vt videlicet, idem intelligamus eſſe illud; *Recturus erat omnes gētes.* &c. cum eo quod habet Daniel: *Omnes populi, tribus, & linguæ ipſi ſeruient.* Cap. 19. Apoc. eadem verba eiuſdem pſal. coniunguntur, cum verbis Iſai. ex cap. 63. deſumptis: Vt illud regimen gentium intelligatur, quod Chriſtus, dæmonibus ſuperatis, & extinctis impijs, per ſuum ſanguinem in gentibus obtinet. Cùm ergo & ſanctis vincentibus profunditates Satanæ malæque doctrinæ, & perſeuerantibus in Chriſti & pietate, tale regimen ſit promiſſum, idque tunc concedendum, quando gentes paſtoraliter regi poſſunt, & eorum prauitas confringi, ante reſurrectionem nimirum & extremum iudicium. Cùm item eis ſit promiſſum, quod

Matth. 19.

in regeneratione cùm ſederit filius hominis in ſede Maieſtatis ſuæ, ſedebunt ſuper ſedes iudicantes. 12. tribus Iſrael: Denique

Digitized by Google

nique quòd *Angelos & hunc mundũ iudicabunt*; mirum ſi nulla eſt eis iam cum Chriſto in cœlum agentibus poteſtas, iudicio miſericordiæ nunc eos iudicandi, qui ad Chriſtianam regulam, vitam ſuam inſtituere cupiũt; cùm poteſtas eorum ſit (iuxta verbum Chriſti) ſimilis poteſtati ipſius Chriſti Saluatoris, qui longè pronior eſt in iudicium miſericordiæ, quàm iuſtitiæ.

Adde (quod in Scripturis exercitati norunt) quòd iam animæ à corpore ſeparatæ, tempore hoc intermedio, mercedẽ à iuſto iudice Deo, recipiant; quemadmodum ipſe totus homo in die iudicij pro meritis ſuis eſt recepturus. Hinc anima immiſericordis epulonis, *iam in flamma cruciatur*, tunc verò ipſe totus in ignem mittetur. Nunc animæ ſanctorum requieſcunt, quia eorum opera ſequuntur illos, tunc autem totus homo erit in requie. Nunc animæ ſanctorum corpore ſolutæ præſentes ſunt ad Dominum, *& per fidem non amplius ambulant, ſed per ſpeciem, & regnant cum Chriſto mille annis*; tunc autem totus homo videbit eum, & regnabit. Tũc qui inuenientur *ædificaſſe ligna, fœnum, ſtipulam, ſuper Fundamentum Chriſtum, ſalui erunt, detrimentum tamẽ paſſuri per ignem*, nunc animæ eorum ſimile detrimentum patiuntur. Igitur cùm ſimiliter promittatur ſanctis in extremo iudicio poteſtas iudiciaria & regimen, quódque ſuper omnia bona Domini conſtituentur; conſequens eſt, vt & nunc eam habeãt, & exerceant aliquouſque eorum animæ.

Luc. 16.

2. Cor. 5.

1. Cor. 3.

Vnde rectè Ambroſ. *Ciuitates*, inquit *decem eæ quæ poſſunt eſſe, niſi forte animæ, quibus iure præponitur, qui pecuniam, & illa eloquia caſta, probata ſicut argentũ, mentibus hominum fœnerauit? Nam ſicut Ieruſalem, dicitur*

Lib. 8. In Luc. ca. vlt.

Pſal. 121.

ædificata ſicut ciuitas, ita ſunt animæ pacificæ. Et ſicut angeli præſunt, ita & hi qui vitã meruerunt Angelorum. Et Arethas: *His*, inq. *qui ob ſimplicitatem ſunt expertes pugnæ, ſatis erit obſeruatio præceptorũ, vt mihi placeant: Ei verò qui ex pugna & lucta præmium retulerit, dabo ad triumphum victoriæ, poteſtatem ſuper gentes. Siue, quemadmodũ ait Dominus in* Euang. *illi qui minas, & talenta rectè diſpenſauerat, præſis decem ciuitatibus, & alij, quinque ciuitatibus. Quendam enim principatum ac poteſtatem hæc ſignificant ſanctis datã ſuper infirmiores, & eos quibus dirigi opus eſt. Ideo quoque ſcriptum eſt, Virga directionis, virga regni tui. Solet enim quod dictum eſt, per virgam directionis deſignari velut indicando, quod puniti uam correctionem non inducat, ſed quæ emendet.*

In eadem verba. Apocal.

Luc. 19.

Pſal. 44.

Adhæc in præfatione Miſſę de Apoſtolis (quam reperit Gelaſius inter antiquas Miſſæ prędationes) confitemur ſanctorum animas etiam iam regimen in homines habere. Sic enim ibi dicimus: *Aequũ & ſalutare, te Domine ſuppliciter exorare, vt gregem tuum paſtor æterne non deſeras, ſed per beatos Apoſtolos tuos continuâ pietate cuſtodias, vt eiſdem rectoribus gubernetur, quos operis tui vicarios eidem contuliſti præeſſe Paſtores.* D. quoque Leo; *Nec abeſt*, ait, *vt confido, ab hoc cœtu etiam beatiſſ. Apoſtoli Petri pia dignatio, & fida dilectio; nec veſtram deuotionem ille deſeruit, cuius nos reuerentia congregauit. De veſtro quoque & ipſe gaudet affectu, & in conſortibus honoris ſui obſeruantiam Dominicæ conſtitutionis amplectitur, probans ordinatiſſimam totius Eccleſiæ caritatẽ, quæ in Petri ſede Petram ſuſcipit, & à tanti amore Paſtoris nec in perſona tam imparis tepeſcit hæredis.* Item: *Petrus,* inquit *nunc pleniùs & potentiùs, ea quæ ſibi commiſſa ſunt, peragit, & omnes partes curarum atque officiorũ, in ipſo per quẽ eſt glorificatus, exequitur. Si quid igitur rectè à nobis agitur,*

Ser. 2.

recteq;

recteq; diſcernitur; ſi quid à miſericordia Dei quotidianis ſupplicationibus obtinetur, illius eſt operum atque meritorũ, cuius in ſede ſua viuit poteſtas, & excellit autoritas. Rurſum: *Quamuis*, inq. *in populo Dei multi Sacerdotes ſint, multique paſtores; omnes tamen propriè regit Petrus, quos principaliter regit & Chriſtus.* Ser. 3.

Et infrà; *Si quid etiam noſtris temporibus rectè per nos agitur, recteq; diſponitur, illius operibus, illius ſit gubernaculis deputandum, cui dictum eſt; Et tu aliquando conuerſus confirma fratres tuos: & cui poſt reſurrectionem ſuam Dominus ad trinã æterni amoris profeſſionẽ, myſticâ inſinuatione ter dixit; Paſce oues meas. Quod nunc quoque proculdubio facit, & mandatum Domini pius paſtor exequitur, confirmans nos cohortationibus ſuis, & pro nobis orare non ceſſans, vt nullâ tentatione ſuperaremur. Si autẽ hanc pietatis ſuæ curam omni populo Dei ſicut credendum eſt, vbiq; prætendit, quantò magis nobis alumnis ſuis opem ſuam dignatur impẽdere, apud quos in ſacro beatæ dormitionis thoro, eadem quâ præſedit carne, requieſcit?* Deniq; idẽ alibi: *Sicut nos experti ſumus, & noſtri probauêre maiores, credimus atque confidimus, inter omnes labores iſtius vitæ, ad obtinendam miſericordiam Dei, ſemper nos ſpecialium patronorum orationibus adiuuandos, vt quantum proprijs peccatis deprimimur, tantùm Apoſtolicis meritis erigamur, per Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum.* Luc. 22. Ioan. vlt. Ser. de Petro & Paulo.

Ecce expertus erat Leo, quam curam Romanorũ gererẽt Apoſtoli, quando ipſe ſupplex Atthilę regi Hunnorũ factus, placauit barbarum, non tam oratione, quàm per leua dextraque ſibi aſtantes Petrũ & Paulum, minantes Atthilæ mortem, niſi dictis Pontificis paruiſſet; vt ipſemet Atthila ſuis poſtea retulit, teſte Eutropio. Idipſum experti ſunt etiam Gentiles Romani, (quam nimirũ curam ad ſe cõfugien- Aug. de Ciuit. Dei lib. 1.

Digitized by Google

fugientium gererent Apoſtoli & Martyres) dum in ea memorabili Vrbis per Gothos & Alaricũ Regem euerſione, illis omnibus pepercerunt crudeles barbari, qui ad loca Martyrũ, & Baſilicas Apoſtolorum ſe contulerant, vt narrat D. Aug. Ad eundem modum Felix Confeſſor, ſuis Nolanis cum à barbaris Nola oppugnaretur, non ſolùm beneficijs, quæ multa eis conferebat, ſed etiam conſpectui eorum ſe obijciens, veluti defenſor eorundem & propugnator, adſtitit.

De cura pro mort. cap. 16.

Similiter Maximus Epiſcopus Taurinenſis, de Martyribus Tauricis loquens; *Cùm omnium*, inquit *ſanctorum Martyrum deuotiſſimè natalem celebrare debemus, tum præcipuè eorum qui in noſtris domicilijs proprium ſanguinem fuderunt. Nam licet vniuerſi vbique ſint, & omnibus proſint, ſpecialiter tamẽ illi pro nobis interueniunt, qui & ſupplicia pro nobis pertulerunt.* Et paulò poſt: *Cùm Martyres deuotiſſimè percolendi ſint, ſed ſpecialiter ij venerandi ſunt à nobis, quorum reliquias poſſidemus. Illi enim orationibus nos adiuuãt, iſti etiam adiuuant paſſione. Cum his autem nobis familiaritas eſt: ſemper enim nobiſcum ſunt, nobiſcum morantur, hoc eſt, & in corpore nos viuentes cuſtodiunt, & de corpore recedentes excipiunt; hîc ne peccatorũ labes nos aſſumat; ibi ne inferni horror inuadat.* &c.

Hom. 20. Sic & S. Baſil. de 40. Martyrib. *Hi ſunt*, inq. *qui noſtram obtinentes regionem, quaſi quædam turres contra aduerſariorum incurſum, refugium exhibent. Nec in vno loco ſe clauſerunt, ſed in multis locis hoſpitio recepti multorum patrias ornauerunt.* &c. Ex quibus omnibus clarum euadit, ſanctorum Apoſtolorum, & Martyrum animas, noſtri curam gerere, & ſuper nos poteſtatem habere & regimen, ac inſuper eas preces noſtras noſſe.

Digitized by Google

MONITVM XCVII.

Saluus erit, ſic tamen quaſi per ignem.

1.Cor.3.

CAtholicorum de Purgatorio ſententia eſt, eſſe locum, ſiue, vt loquitur D.Aug. receptaculum quóddam abditum, in quo quæ continentur animæ, medium quendam habent inter felicitatem æternam, & damnationem reproborũ ſtatum: extremi quidem vtriuſque participem, ſed ab vtroque interim longo diſcrimine ſeparatum. Etenim in eo ſtatu ęrumna eſt & afflictio, & pœna, quæ pro peccatis in hac vita contractis exoluitur; id quod habet cum gehenna commune. Eſt nihilominus in eodem *iuſtitia, pax & trãquillitas conſcientia*, ſocietas cum Chriſto, eiuſque membris omnibus; magna denique ſecuritas quâ exploratum habent ſe de iuſtitię ſtatu nunquam eſſe deinceps caſuras. Atque hæc illi ſunt cum cœleſti beatitudine communia; imò quædam eius ſunt inchoationes, quibus & ipſa conſummatione, quę eſt in regno, & ab æterna damnatione, quæ eſt in gehenna, differt plurimum. Quippe hoc in extremo ſempiternę infelicitatis, horrida, turbulenta, & plena deſperationis ſunt omnia: vbi iniquitas, quamuis torquetur, dominatur; & à ſocietate ſanctorum, incõmutabili decreto ſegregata & proiecta reproborum turba, æternis pœnarum vinculis, ſocietati dæmonum aſtringitur. Rom.14.

Huius autem abditiſſimi receptaculi & loci quę deſcriptio dari poteſt; Vt enim ſpiritus, & expers corporis ſubſtantia, quid ſit, animo concipere vix poſſu-

poſſumus;ita quis,qualiſque eius ſit locus,quoque in eo ſit modo, ægrè poſſumus, aut cogitatione concipere,aut verbis explicare. Neque id quod à prioribus medius eſſe dicitur inter felicitatẽ æternam & ſupplicium damnatorum locus, propter corporeum ſitum dici intelligẽdum eſt;ſed propter ipſum illum, quem explicauimus animorum ſtatum. Vt enim ęterna felicitas,ſeu Paradiſus,regnumque cœlorum,non eſt ęſtimandũ ex loco propriè,ſed ex ſtatu, hoc eſt, ex clara Dei viſione, quæ mundis corde promittitur, vbi ſcriptum eſt; *Beati mundo corde, quoniam ipſi Deum videbunt.* Vnde & latroni dicitur; *Hodie mecum eris in Paradiſo.* Neque etiam angeli ſancti,quia hîc nobis dati ſunt ad tutelam,propterea in regno ſuo non ſunt, de quibus dicitur; *Angeli eorum ſemper vident faciem patris qui in cœlis eſt.* Vt ipſi quoque dæmones quocunque loco circumuolant,ſuum ſecum ſupplicium & gehennam,damnationemque trahant, idque ſpectamus potiſſimùm in inferno: loci interim ipſius, quis & vbi, qualisque ſit, multùm ignari. Ita cùm purgatorium dicimus animarum non tam locum aliquem in quo recluſi illi ſpiritus ſint,attendere debemus (quamuis in hoc admodũ pro ſuâ cõſuetudine noſtra propẽdeat cogitatio) quã ſtatum ipſorũ ærumnoſum,& afflictione doloribusq; plenũ; ſed tẽporariũ non ęternũ,& alijs quidem productiorẽ, alijs breuiorem,prout ſe hîc cuiuſq; merita habuerint.

Math. 5.

Luc. 23.

Math. 18.

Eſt autẽ alicuius modi ſatisfactio, quę poſt mortem à defunctorum animis pro peccato penditur. Generatim verò ac iuxta Grammaticam ſignificationem, ſatisfactio eſt, cùm tantum ſupplicij tantumque vindictæ exoluitur, quantum irato ſatis

ſit.

Digitized by Google

ſit, vt placetur, & iraſci deſinat. In inferno igitur ſatiſpaſſio quidem eſſe poteſt, vt ſic loquar, ſatisfactio verò eſſe nõ poteſt, vbi nullus expectatur ſupplicij finis, nulla in amicitiam reditio. Quippe ſatis patitur, qui dignam ſuis meritis pœnam pendit, etiamſi æterna illa ſit. Satisfacimus verò læſo cupiã & irato, cùm pœna quã ſubimus, illius tandem ira conquieſcit. Nam cùm iraſci deſinit nunquam, ſed inceſſanter affligit, quamuis iuſtitiæ ſatisfit æterno ſupplicio: tamen offenſo tunc intelligitur eſſe ſatisfactum, cùm eum aliquando placatũ recipimus. Vide Lenſ. de Purgatorio.

Porrò duplex eſt ſatisfactio: alia in pœna, alia pro pœna. Cũ enim lege fixa eſt pro offenſis pœna vt v.g. effoſſio oculi, amputatio manus, patibulum &c. haſce pœnas ſi quis iudicij decreto ſubire cogitur, eius eſt in pœna ſatisfactio. Sin autem permutatio, & pœnæ eius, quam lege fixam diximus, redemptio quædam & compenſatio recipitur, velut multa pecuniaria, aut vltroneum quodpiam erga eum qui læſus eſt officium ſeruitutis, hæc erit pro pœna ſatisfactio nuncupanda. Cùm enim deſtinatum peccato ſupplicium propriè futuri ſæculi ſit, quod *tempus non* fruſtra *iudicij*, vt D. Aug. annotauit, ſignificatur eſſe in diuinis literis, velut cùm ait Apoſt. *Statutum eſſe hominibus ſemel mori, poſt hoc autem iudicium*; quiſquis poſt hanc vitam, ob ſuas offenſas in ærumna eſt temporarium de manu ſupplicium excipiens, eius eſt ſatisfactio in pœna. Enchir. 66. Hebr. 9.

At ſi quis nõ hoc expectat, vt in vltrices incidat Dei manus, ſed præueniendi ſtudio pœnas hìc de ſeipſo pro culpæ magnitudine expetit ſeque ipſum affligit modis Euangelicâ, & Apoſtolicâ doctrinâ probatis; vt ieiunijs, vt orationibus, vt pijs vigilijs

gilijs, vt eleëmoſynis alijsque eiuſmodi carnem affligentibus officijs; quoniam talem commutationem, ſiue redemptionẽ diuina bonitas recipit, ſuęque miſericordię præcepto requirit; cùm iubet *dignos pœnitentiæ fructus facere aut peccata eleëmoſynis redimere*, huius ergo ſatisfactio pro pœna eſſe cenſenda eſt. Seipſum enim hîc punit, vt præparatã in futuro ſęculo pœnam euitet. Quæ vltro ſuſcepta, & ex offenſę ſincero dolore oblata Deo ſatisfactio, pergrata illi & accepta eſt plenioremque gratiam & vitã æternam promeretur. Atque hæc talis pœnitentię ſatisfactio eſt, quã hîc agere iubemur. Altera verò futuri ſęculi ſatisfactio, non ad noſtrum pertinent officium, ſed ad Dei iudiciũ, qui illic animaduertit in eos, qui ſeipſos hîc non iudicauerunt, iuxta id quod ſcriptum eſt; *Si noſipſos iudicaremus, non vtiq; à Domino iudicaremur. Cùm autẽ iudicamur à Domino, corripimur, vt non cum hoc mundo damnemur.* Cùm igitur in noſipſos pœnitentiæ dolore exſtimulati vlciſcimur, tum ipſi Domino ſatisfacimus. At cũ nos ipſe Deus iudicans flagellat poſt hanc vitã, atque acerbis excipit cruciatibus, magis ipſe ſibi de nobis ſatisfacit, corripiens nos & repurgans penitus, vt à mundi ſocietate perdita ſegregemur. Nam ſi id in hac vita ſubinde facit, morborum, mortiumque plagas immittendo, quemadmodum ſignificauit Apoſtolus; quid alienum, ſi quod hîc non fecit, poſt hanc vitam facere credatur, præſertim cùm illud tempus ſicut dictum eſt, propriè iudicij dies tempuſque ſit?

Matth. 3. Dan. 4. 1. Cor. 11. Ibidem.

Si quis autem obijciat in purgatorio pœnam temporariam ſuſcipi, vt æterna non incurratur, ſicut docere videtur D. Aug. Si quis inquã hoc & ſimilia

milia obijciat, tanquam quæ ſignificent, Purgatorij pœnam eſſe ſatisfactionem pro pœna, temporariā videlicet pro æterna; reſponderi poterit, hæc ideo dixiſſe S. Aug. quod per remiſſionē quæ fit in hac vita, virtute clauium, reatus damnationis æternæ, in ſupplicium temporarium commutetur, ideoq́; hoc pro illo ſuſcipi, quia niſi eſſet Dei benignitate ea facta commutatio, vigore tamen præſtitæ hîc condonationis, illa æterna fuerat ſubeunda. De Ciuit. li. 21. cap. 2. & 21.

Eſt autem S. Aug. ſententia, pœnam Purgatorij eſſe grauiſſimam comparatione ſuppliciorum huius vitæ: quæ tametſi magna ſæpè acerbaque ſint, tamen cùm futuri ſæculi purgatorijs cōparata cruciatibus, parua ducuntur. Scribens enim in Pſal. 37. atque in eum verſiculum, *Domine ne in furore tuo arguas me*, ſic commentatur vt deprecari Prophetam ſignificet futuri ſæculi pœnas, quas Domini furor infert. Atque ad id proferens Apoſtoli teſtimoniū, de *his qui ſalui fiunt per ignem*, inter cætera ſic dicit; *Quia dicitur, Saluus erit, contemnitur ille ignis. Ita planè, quamuis ſaluus per ignem: grauior tamen erit ille ignis, quā quidquid poteſt homo pati in hac vita; & nouimus, quanta hic paſſi ſunt mali, & poſſint pati.* Hęc Aug. Sed quamuis pœna hâc comparatione grauiſſima ſit, minor eſt tamen quàm infernalis. Primùm, quia illa temporaria eſt, hæc æterna: ſiquidē ad damnationis & infelicitatis magnitudinē, incredibiliter facit ipſa æternitas; cùm cogitatur, quantumcumq́; temporis detractum ſit, tamen adhuc infinitum eſſe quod reſtat. Deinde vt ſit par ſubinde cruciatus ab igne, tamen ille mirificè cōſolatur, ſummi boni vel poſt longa tormēta adipiſcendi ſecuritas. Hic extremū malum eſt, à facie Dei, ſine ſpe reuocationis eſſe In pſal. 37 1 Cor. 3.

pro-

Digitized by Google

Epiſt.75.ad Auxilium.

proiectum. Cuius quidem mali magnitudinem D. Aug. expendens, *negat cum damno vnius animæ infantis ſine regenerationis lauacro decedentis, innumerabilium mortes corporum poſſe comparari.*

Lib.1.de compunct. cordis.

Ideoq; & D. Chryſoſt. hoc ipſum vigilanter noſtræ cõſiderationi ſubijciens: *Ponamus*, inq. *ante oculos, quanti doloris ſit excludi ac proijci à regno cœlorũ, quod vt mihi videtur, grauius eſt ipſa gehennâ. Nam etſi ignis ille non arderet, & immortalis illa pœna, non eſſet parata, hoc ſolum, quòd alieni efficimur à Chriſto, & excludimur à bonis æternis, nonne omni pœnâ cruciabilius diceretur?* Ex quibus D. Chryſoſt. verbis elucet pœnas inferni & purgatorij, non ſolâ æternitate differre, ſed ipſa omninò pœnâ damnationiſq; naturâ. Aliud quippe eſt regnum differri, aliud penitùs auferri. In quo ineſt pœnarũ ingens diſtantia, etiamſi ignem eiuſdem rationis, paremq; ab eo cruciatum interdum exiſtere vtrobiq; fateamur. Cùm autem omnis repurgatio à maculis & ſordibus ſit bifariàm, poteſt homo inquinatus & deformis intelligi, ſeu turpis; videlicet à culpæ macula, vitioſarumq; affectionũ & cupiditatũ ſordibus, aut à reatu pœnæ, ſiue turpitudine ſupplicij, quod ex peccato incurritur, cuiuſmodi eſt, in patibulum agi, aut carceris ſqualorem perpeti. Propter hoc enim ſordiũ genus, quod in peccatorum pœnis & vili abiectione conſtitutum eſt, dicit Chriſtus *ſe inquinaſſe veſtimenta ſua*. Et Ioſedech, qui Chriſti typum geſſit, *turpia ſcribitur veſtimenta induiſſe*. Sed & in Pſalm. Chriſtus *de luto fecis eductum ſe reſurrectionis gloriâ gratulatur*.

Iſai.63. 2.Ach.6. Pſal.39.

Vt igitur duplex eſt inquinamentorum genus, ſic poteſt ipſa hominis purgatio bifariàm intelligi; vel ab affectu prauo, & cupiditate ſæculi huius, vel

Digitized by Google

vel à pœna peccati, tanquam à ſordibus carceris, dũ in priſtinum honorem ac nitorem reſtituitur, penituſque liberatur. Prius illud purgationis genus, non rarò D. Auguſt. attendit, vt de ciuit. Dei lib. 9. vbi diſtinguit emendationem peccati, & cohibitionem à peccato, ab ipſa punitione. Clariſſimè verò lib. 21. vbi contra Platonicos multa diſſerit, qui omnes pœnas purgatorias eſſe cenſebant, quia per eas fieret emendatio atque correctio. *Platonici*, inq. *quamuis impunita nulla velint eſſe peccata, tamen omnes pœnas emendationi adhiberi putant, vel humanis inflictas legibus vel diuinis, ſiue in hac vita, ſiue poſt mortem; ſi ita parcatur hîc cuiquam, aut ita plectatur, vt hîc non corrigatur.* Et paucis interpoſitis; *Qui hoc opinantur*, inq. *nullas pœnas niſi purgatorias volunt eſſe poſt mortem; vt quoniam terris ſuperiora ſunt elementa, aqua, aër, ignis, ex aliquo iſtorum mundetur per expiatorias pœnas, quod terrenâ contagione contractum eſt.* Et infrà; *Nos verò etiam in hac quidem mortali vita eſſe quaſdam pœnas purgatorias confitemur, non quibus affliguntur, quorum vita vel non inde fit melior vel potiùs inde fit peior, ſed illis ſunt purgatoriæ, qui eis coërciti corriguntur.*

Lib. 9. cap. 15. 16.

Cap. 13.

Iuxta hanc ſignificationem, D. Aug. incertum ſe eſſe ſubinde declarat, ſintne pœnæ ad hunc modum purgatoriæ poſt hanc vitam, quibus videlicet affectus quidam praui atque diſtorti corrigantur & aboleantur: an verò omnes potiùs iſtiuſmodi affectus & amores ſæculi: quibus ſæpè iuſti homines tenentur vſque ad corporis mortem, in ipſa corporis & animæ diſſolutione prorſus ſecundum ſeipſos intereant. At iuxta poſteriorem purgatoriæ pœnæ rationem, quâ videlicet per temporariam afflictionem tranſit homo ad plenam liber-

Ench. 69. de fide & oper. c. 16. de ciuit. li. 21. c. 26.

Digitized by Google

tatem, nuſquam ſe S. Aug. de purgatorio dubitare ſignificat, quin illo ipſo cap. 13. poſtquam dixiſſet, in hac vita ijs duntaxat, purgatorias eſſe pœnas, qui illis coërciti corrigerentur, ſubiunxit, *temporarias pœnas alios in hac tantùm vita, alios poſt mortem, alios & nunc & tunc, veruntamen ante iudicium illud ſeueriſſimũ nouiſſimumq;*, perpeti. Vbi procul dubio Chriſtianarum animarum Purgatorium eſt, quia ſufficiat ibi pœnas cõſtituere temporarias, ſeu aliquãdo finiendas; quamuis an purgatoriæ ſint, quomodo Platonici de purgatorijs pœnis loquebantur, non certò conſtet.

Li. 2. c. 20. Ideoque de Geneſi cont. Manich. ignem purgationis poſt hanc vitam ſine dubitatione poſuit, ſcribens in hunc modum; *Qui coluerit agrum ſuum interius, & ad panem ſuum, quamuis cum labore, peruenerit, poteſt vſque ad finem vitæ huius hunc laborem pati: poſt hanc verò vitam non eſt neceſſe vt patiatur. Sed qui fortè agrum non coluerit, & ſpinis eum opprimi permiſerit, habet in hac vita maledictionem terræ ſuæ in omnibus operibus ſuis; & poſt hanc vitam habebit, vel ignem purgationis, vel pœnam æternam. Ita nemo euadit iſtam ſententiã: ſed agendum eſt, vt ſaltem in hac tantùm vita ſentiatur.*

Ser. 34. de verb. Apoſt. Sic Aug. Idem alibi apertè negat de eo dubitandũ, cùm ait; *Proinde pompa funebris, agmina exequiarum, ſumptuoſa diligentia ſepulturæ, monumentorum opulenta constructio, viuorum ſunt qualiacunque ſolatia, non adiutoria mortuorũ. Orationibus verò ſanctæ Eccleſiæ, & ſacrificio ſalutari, & eleëmoſynis, quæ pro eorum ſpiritibus erogantur, non eſt dubitandum mortuos adiuuari, vt cùm eis miſericordiùs agatur à Domino, quàm eorum peccata meruerunt.* Addit etiam cur dubitandum non ſit: *Hoc enim*, inq. *à Patribus traditum, vniuerſa obſeruat Eccleſia,*

Digitized by Google

vt pro ijs, qui in corporis & ſanguinis Chriſti communione defuncti ſunt, cùm ad ipſum ſacrificium ſuum loco ſuo commemorantur, oretur, ac pro illis quoq; id offerri commemoretur. Cùm verò eorum commendandorum cauſa, opera miſericordiæ celebrantur, quis eis dubitet ſuffragari, pro quibus orationes Deo non inaniter allegantur? Non omnino ambigendum eſt iſta prodeſſe defunctis, ſed talibus qui ita vixerint ante mortem, vt poßint hæc eis vtilia eſſe poſt mortem. Ita Aug.

Conſtat igitur inter Catholicos doctores, purgationem quorundam, poſt huius vitæ mortalis exitum, diuino iudicio fieri. Neq; ea purgatio intelligẽda eſt, niſi à peccatis grauioribus hîc remiſſis, aut puluere quodam ſæculari, quo perfacilè eſt inquinari eos, qui ſuper terrã deſiderijs adhuc ſæcularibus gradiuntur. Cæterùm, cùm in peccato ſint, & affectus & reatus; neque habeatur exploratiſſimum, vtrum ſit poſt hanc vitam ab affectibus carnis in ipſa volũtatis correctione futura purgatio, tamen quin ſit tum futura purgatio à peccatis quoad reatum, neque id modò Eccleſiæ dubiũ eſt, nec fuit vnquam inter Catholicos tractatores controuerſum. Atque id ſufficit vt purgatorij ratio teneatur, ne videlicet illud magnopere ſit formidandum, quod Lutherus obijciebat, *Punitorium, non Purgatorium vocari oportere.* Pœna quippe eſt, ſed per quam peccati debitum abſtergitur, carcer eſt & pœna polluens, vt plenè repurget à vinculis & obligatione peccati; breuis eſt ſeruitus, ſed per quam tribuitur æterna libertas.

MONITVM LXXXXVIII.

Mulierem fortem quis inueniet?

Prou. 31.

Ex D. Aug. ſer. 31. in Nou. Matth. 16.

ECcleſia, quam non vincunt inferorum portæ, & quælibet anima Chriſtiana, quæ vincit diabolum, ſæculum, mulieri comparatur, quia vxor eſt, & ſponſa Domini; ab eo fœcundatur ad procreãdos fœtus bonarum cogitationum, affectuũ, & operum. Fortitudo eius in duobus maximè ſpectatur, in ſuſtinendis aduerſis, & in comprimendis cupiditatibus prauis. Diſtinguit D. Auguſt. *duplicia mala; quædam per continentiam comprimenda; quædam per patientiam toleranda.* Ad vtrumque vi & robore opus eſt. Vnde Chriſtus; *Violenti rapiunt regnum cælorum. Magna enim violentia eſt*, ait D. Hieron. *abnegare ſeipſum, & tollere crucem ſuam quotidie. Fortitudinem autem Chriſtianorum facit charitas, ſicut infidelium, cupiditas*, inq. idem Aug. *Quis inueniet?* Non quia nullus, ſed quia nullus hominum. Sicut de Chriſto dicitur, *Quis ſuſcitabit eum?* Neque enim nullus, ſed quis hominum? quia non niſi Deus, aut ipſe ſe. Sic vnus fuit Paſtor, qui ouem perditam quæſiuit & inuenit. Et difficilis fuit eius inuentio, quia latebat in vepribus & ſpinis delictorum; & ideò per tot ſudores & labores eius in vita & morte. Deinde quia non facilè talis inuenitur, qualis hîc deſcribitur. Sicut dicitur, *Quis eſt hic, & laudabimus eũ?*

Cont. Iulia. lib. 5. cap. 4.

Matth. 12. ibi D. Hier.

Sent. 205. apud Proſp. Cõc. Arãſ. cap. 17. Gen. 49. Lucæ 15.

Digitized by Google

Et, *Quis ſapiens & cuſtodiet hæc*? Et, *Filius hominis veniens,putas inueniet fidem ſuper terram*? Eccleſ.31. Lucæ 18.

Procul & de vltimis finibus pretium eius. D. Aug.legit,*pretioſior eſt omnibus lapidibus pretioſis*; qui videlicet,procul & de vltimis finibus adferri ſolent, & ab hominibus plurimum æſtimari. Deinde ſunt lapides viui pretioſi in Eccleſia,docti,abundantes ſcientiâ,& eloquio,ſed multi ex ijs à caritate deficiunt,vt hæretici & mali Catholici; & iam viles fiunt, quia charitatem perdunt,quâ maximè pretioſi ſunt. Iactent illi linguam ſuam,iactent eloquentiam,doctrinam,&c. pretioſior eſt his omnibus anima,quæ in ornamento Eccleſiæ per charitatem permanet;ita æſtimante Apoſtolo, qui dicit; *Si linguis hominum loquar & angelorum*; *ſi nouerim omnia myſteria,& omnem ſcientiam,&c.charitatem autem non habuero,nihil ſum*.Hinc poſteà dicitur; *Multæ filiæ congregauerunt diuitias,tu ſupergreſſa es vniuerſas*, quia illæ floribus, tu & flore & fructu, videlicet caritatis,abundas. Ser.31.in Nou. 1.Cor.13.

Confidit in ea cor viri ſui. Per ſuſceptionem Religionis,ſpirituale cum Deo initur cõiugium; Hinc anima ab eo deficiens,*fornicaria vel adultera* nominatur in Script. confidit in ea cor viri ſui,Chriſti videlicit, quod in omnibus ſe rectè geret, ſicut maritus cõfidit de bona vxore,quod fidem ei datam in omnibus ſeruabit.Sicut confidit de Abraham; *Scio quod præcepturus ſit filijs ſuis, & domui ſuæ poſt ſe,vt cuſtodiant viam Domini*. Et Paulus: *Fidelem me exiſtimauit,ponens in miniſterio*. *Et ſpolijs non indigebit*. Non quia non quærit, ſed quia abundat multis. Quid ergo,rapere,furari,bonũ eſt? Dicitur Chriſto; *Spolia detrahe, feſtina prædari*. Spoliat ergo,ſed nun- Aug.ſer.90 in Nou. Geneſ. 18. 1.Tim.1. Iſaiæ 8.

mũdum, ſed diabolum, alios verbo veritatis, alios conuerſationis exemplo, alios deuotâ oratione, ad Chriſtũ adducendo. Sic dicitur in Pſal. *Lætabor ego ſuper eloquia tua, ſicut qui inuenit ſpolia multa.* Tribus ſe confortant in perſecutione Martyres: Cogitãt parata ſupplicia negantibus, promiſſa præmia confitentibus, ſpolia detracta hoſtibus: plurimi enim perſecutores admirati conſtantiam martyrum, in eum in quem ſæuierant, crediderunt. Hic ſanctorum labor & cura auferre trophea diabolo, mundo, inde lætantur.

Pſal. 118.

Reddet, ſiue operatur ei bonũ. Viuit non ſibi, ſed viro, illi ſeruit, illi deuota eſt, illum diligit, illi in omnibus placere ſtudet, & deſiderat. Non ſe ornat, nec propter oculos ſuos, nec propter alienos; nõ eſt de ſibi placentibus, non eſt de ſua quęrentibus: ſed operatur viro ſuo; quæ Ieſu Chriſti ſunt quęrit, non ſua, in eaque intentione ac propoſito ſemper manet; hinc addit, *omnibus diebus vitæ ſuæ.* Perſeuerantia enim omnino neceſſaria eſt, vt potè, quæ ſola inter virtutes, coronatur. Multi autem non Deo ſed mundo operantur. *Non ſtatim,* inquit D. Hieronymus, *qui ieiunat, Deo ieiunat; aut extendens manum pauperi, Deo fœnerat. Vicina ſunt vitia virtutibus. Difficile eſt Deo tantùm iudice eſſe contentum.*

Cont: Luciferia.

Quæſiuit lanam & linum. Lanam, ait D. Aug. *carnale aliquid puto; linum, ſpirituale. Hoc conijcere audeo ex ordine veſtimentorum noſtrorum. Interiora enim ſunt linea veſtimenta; lanea, exteriora. Quicquid carne operamur, in promptu eſt; quicquid ſpiritu, in ſecreto. Operari enim carne, & non ſpiritu, quamuis bonum videatur, vtile non eſt. Operari autem ſpiritu, & non carne, pigrorum eſt.* Inuenis hominem porrigentem eleẽmoſynam pauperi,

Ser. 31. in Nou.

peri,nectamen de Deo ibi cogitantem,ſed hominibus placere cupientem; lanea veſtis videri poteſt,interiorem lineam non habet. Inuenis alium dicentem tibi; ſufficit mihi in conſcientia mea Deum colere,&c.quid opus ire in Eccleſiam, miſceri Chriſtianis, genua flectere, &c. lineam vult habere ſine tunica. Vtraque autem opera debet operari,carnis & animæ. Quia vtrumque à Deo accepimus,vtrumque remunerationem à Deo accipiet,æquum ergo eſt, vt vtroque ei ſeruiamus. Deinde prouidere debemus bona non tantùm coram Deo, vt illi placeamus; ſed etiam coram omnibus hominibus, vt ædificentur, & glorificent patrem qui in cælis eſt. Hinc Pſalmiſta; *Cor meum & caro mea exultauerunt in Deum viuum.* Et, *Sicut adipe & pinguedine repleatur anima mea,& labijs exultationis laudabit os meum.* Et Apoſtolus, *Glorificate & portate Deum in corpore veſtro*; Et,*Et exhibete corpora veſtra hoſtiam viuentem Deo. Quod ſit quando eius bonus ac legitimus vſus ad Deum refertur,* inq.D.Auguſt.

Rom. 12.
Matth. 6.
Pſal. 83.
Pſal. 62.
1 Cor. 6.
Rom. 21.
De ciuit. lib. 10. c. 5. & 6.

Facta eſt quaſi nauis inſtitoris. Diuitias ſpirituales, quibus è cælo repletur, ad alios defert, alijs communicare ſtudet. Sicut monet Petrus; *Vnusquiſque ſicut accepit gratiam in alterutrum illam adminiſtrantes.* Dat enim bona ſua Deus ad vtilitatem, tuam & aliorum. Qui abſcondit talentum Domini ſui, arguitur, nudatur, damnatur. Sumus enim *diſpenſatores multiformis gratiæ Dei.* Bonus erat diſpenſator,qui dicebat; *Sapientiam ſine fictione didici,& ſine inuidia communico.* Item & ille,qui dicebat; *Impoſsibile eſt,vt non communicem alijs lumē quod ipſe percepi.* Ad hoc hortatur Sapiēs,dicens;

1. Pet. 4.
Matth. 25.
Sap. 7.
Hiſt. Trip. lib. 10. c. 33.

Digitized by Google

Prou. 5. cens; *Bibe aquam de ciſterna tua, & fluenta putei tui. Deriuentur fontes tui foras, & in plateis aquas tuas diuide.*

De nocte ſurrexit. Nox tribulatio eſt. Quid valet? non eam premit, ſed in ea proficit. *Deditq́ prædam, ſiue eſcas, domeſticis ſuis*, id eſt, alijs Chriſtianis prębuit ſe imitandam. Paſcitur corpus cibo, paſcitur animus exemplo. Faciens docuit, quod faciendum dixit, & tunc diuidit eſcas. Quis comedit de nocte? prorſus & tunc dedit eſcas: quibus enim dedit, Matth. 5. ſemper eſuriunt: *Beati qui eſuriũt & ſitiunt iuſtitiam.* Iſaiæ 26. Sic profecit in nocte Iſaias, *Anima mea*, inq. *deſiderauit te in nocte.* Compellit enim nos tribulatio ad Pſal. 118. Deum, & facit æterna deſiderare. Et Dauid; *Media nocte ſurgebam ad confitendum tibi.* Hoc eſt ſurgere in tribulatione, approbare Dei iudicia, cantare illi iudicium. Qui murmurant, vituperant, cadunt in nocte. *Mala quæ nos premunt, ad Deum nos ire compellunt*, ait D. Gregor. Et, *Moleſtiæ, cùm in huius vitæ fragilitate crebreſcunt, æternam requiem nos deſiderare compel-* Epiſt. 144. *lunt*, inq. S. Auguſt.

Pſal. 49. *Conſiderauit agrum.* De quo dicitur, *Pulchritudo agri mecum eſt*: vbi herba ſemper viridis eſt, vbi paſ- Ser. 31. in Nou. citur Iſraël in æternum veritatis pabulo. *Agrum, non vbi labores*, inq. Auguſt. vt hîc, *ſed vbi quieſcaris, paſcaris.* Illum conſiderauit, fide, ſpe; inde & de nocte ſur- Rom. 8. rexit. *Si enim quod non videmus, ſperamus, per patientiam* Heb. 11. *exſpectamus.* Sic Moyſes *reſpiciens in remunerationem, elegit magis affligi cum populo Dei, cum temporalis peccati* Pſal. 118. *habere iucunditatem.* Et Dauid *propter retributionem, inclinauit cor ſuum ad faciendas iuſtificationes Dei.* In omnibus ergo tribulationem patiens, conſiderat ſeu proſpicit agrum, quem emit. Inde enim mulier fortis dicitur. Et quid eſt nox præ illo agro? *Quod*

Digitized by Google

in præſenti momentaneum & leue eſt tribulationis, ſupra modum æternum gloriæ pondus operatur in nobis, contemplantibus quæ non videntur, id eſt, habentibus cor ad iſtum agrum. 2 Cor. 4.

Sed vnde emit? quod eſt pretium? Sequitur, *De fructu manuum ſuarum plantauit vineam, ſeu poſſeſsionem.* Dum hîc operamur in terris, poſſeſſionem acquirimus in cælis; ibi duplicia poſſidebunt ſancti, beatitudinem animæ & corporis. Iſta poſſeſſio etiam vinea dicitur, cuius fructu inebriantur, ſatiãtur, vt omnium aliorum obliuiſcantur, nihil amplius deſiderent. *Inebriabuntur ab vbertate domus tuæ. Satiabor, cùm apparuerit gloria tua. Tam pulchra & dulcis eſt facies Domini, quam videbunt ſancti, vt illâ viſâ, nihil aliud poſsit delectare*, inq. S. Auguſt. Pſal. 35. Pſal. 16. Ser. 53. in Nou.

MONITVM LXXXXIX.

Accinxit fortitudine lumbos ſuos, &c.

Prou. 31.

ACcingit lumbos ſuos, *vt paratior & deuotior ſit ad opera, ne fluitantes ſinus carnalium concupiſcentiarum impediant operantem. Succinxit lumbos, vt nihil ſuperfluum calcet, dum in opere feſtinat.* Ibi enim caſtitas mulieris huius, zonâ præcepti conſtricta, & ad omne opus bonum ſemper parata. Deinde ad reſtringendam ab omni impura libidine, quæ in lumbis ſedem habet, mentem, fortitudine opus

Digitized by Google

eſt, quia *inter omnia chriſtianorum certamina, duriora ſunt prælia caſtitatis, vbi quotidiana eſt pugna, & rara victoria*, ait idem Aug. *Firmauit brachia*, non defectura in opere. *Remiſſas manus, & ſoluta genua erigite*, ait Paulus. Vnde hoc? guſtauit, quia bona eſt negotiatio eius. *Negotiamini dum venio*; bona eſt negotiatio ſpiritualis, quia magnum eſt lucrum, perpetuæ quietis pro breui labore; æternæ lætitiæ pro momentanea paſſione. D. Auguſt. legit, *Quia bonum eſt operari*. Vbi palatum, quo hoc guſtatur? Fugiunt homines laborem, quaſi amarum: timendo guſtare, neſciunt quid amare. *Bonum opus facit bona conſcientia. Et quid dulcius bona conſcientia? Quæ ſi non eſt, & malè pungit, amara ſunt omnia. Guſta ergo, guſta*, inq. Auguſtin. *& videbis quomodo ſapiat, quàm te delectabit, quàm poſtea non deſines, niſi totum conſumas*.

De honeſt. mulier. c. 2. Heb. 12. Eod. ſerm.

Non extinguetur in nocte, huius ſæculi, vel tribulationis, *lucerna eius*, id eſt, lux fidei, bonorum operũ, de qua dicitur; *Sic luceat lux veſtra coram hominibus*, &c. Et. *Lucernæ ardentes in manibus veſtris. Sicut ſtellas cæli non extinguit nox*, inq. D. Proſp. *ſic mentes fidelium adhærentes firmamento Scripturæ Sacræ, non obſcurat mũdana iniquitas*. Lucebant Philippẽſes *in medio nationis praua & peruerſa, ſicut luminaria in mundo*. Nemo accendit lucernam, & ponit eam ſuo modio. *Tu illuminas lucernam meam, Domine*. Deinde, *Lucerna eius ſpes eius*, inq. Aug. *Ad illam operatur omnis homo, quicquid boni ad ſpem facit. Omnis qui habet hanc ſpem, ſanctificat ſe*, ait Ioannes. Et in nocte ardet lucerna eius. Quod *enim non videmus, ſperamus*: ideo nox eſt. Si autem & non videmus, & non ſperamus; & nox eſt, & lucerna non ardet. Quid infelicius talibus tenebris? Vt autem non deficiamus in talibus tenebris, & per

Matth. 5. Luc. 12. Sent. 120. Philip. 2. Eodẽ ſerm. 1. Ioan. 3. Rom. 8.

Digitized by Google

per patientiam exſpectemus; quod non videmus, ſperamus. Totâ nocte ardeat lucerna noſtra. Qui enim nobis quotidie loquitur verbum, tanquam oleum infundit, ne lucerna extinguatur.

Manus ſuas miſit ad fortia. Non eſt contenta cõmunibus hominum virtutibus, ſingulares & excellentes appetit, quas maiores animi requirunt. Commune eſt, diligere qui nos diligunt, ſalutare fratres, amicos, &c. Singulare & excellens, *diligere inimicos, odientibus nos benefacere, orare pro perſequentibus.* Matth. 5. *Sic fortis & magnùs animus eſt*, inq. S. Aug. *miſeriam potiùs ferre, quàm fugere; & præ conſcientiæ puritate, humanum iudicium, quod plerumque cæcum eſt, contemnere.* De ciuit. li. 1. ca. 22. *Denique violenti rapiunt cælum: Magna autem violentia eſt*, ait S. Hiero. *in terra nos eſſe generatos, & cælorum ſedem quærere, poſſidere per virtutem, quod non tenuimus per naturam.* Matth. 11. & ibi Hier. Quantos labores & ſudores perpetimur, vt montes & colles aſcendamus; quid non patiemur vt aſcẽdamus cælum? D. Auguſt. legit, *ad vtilia.* Homines plerique vani ſunt, & vana ſectantur, vt terrena, ex quibus nulla vtilitas: imò ſæpè etiam noxia, vt peccata. Ait quidam Sapiens; *Dimitte vana vanis, tu autem intende ijs quæ tibi præcepit Deus.* Kemp. li. 1. de Imit. Cogita omne perire tempus, quod bene agendo non impertias. *Gaudebis ſemper veſperè, ſi diem expendas fructuosè.* De viro habitaturo in tabernaculo Domini dicitur; *Nec in vano accepit animam ſuam*, id eſt, animam permanentem non deputat rebus non permanentibus, ſed vtilibus; ſed æternis. Pſal. 14. & ibi Auguſt.

Et digiti eius apprehenderunt fuſum. In coló eſt opus faciendum, in fuſo opus iã factũ. Vult ergo Sapiẽs, vt curet homo aliquid, imò multũ habere in fuſo,

vt

vt inde conſcientia ſit aliquo modo ſecura, & ex præteritis operibus bonis ſpem futuræ ſalutis accipiant. *Satagite*, ait D. Petrus, *vt per opera bona, certam vocationem & electionem veſtram faciatis. Sunt enim præterita prædeſtinationis indicia, futuræ ſalutis præſagia*, inq. D. Bern. Et quò plura & maiora opera bona, cò & ſpes ac fiducia ſalutis maior. Inde dicit Deo, ait D. Auguſt. *Da, quia dedi; dimitte, quia dimiſi; fac, quia feci.* Nota eſt fiducia Iob, Ezechiæ, Pauli, Hilarionis, ex bonis operibus iam factis.

2. Pet. 2.

Eod. ſerm.

Manum ſuam aperuit inopi. Multis diuinarum teſtimonijs ſcripturarum edocemur, inquit S. Leo; *quantum eleëmoſynarum meritum, & quanta ſit virtus. Certum eſt enim vnumquemque noſtrum animæ ſuæ benefacere: quoties miſericordia ſua inopiæ ſuccurrit alienæ. Prompta ergo & facilis apud nos largitas eſſe debet; ſi credimus ſibi vnũquemque id præſtare, quod indigentibus tribuit. Theſaurum enim ſuum condit in cælo, qui Chriſtum paſcit in paupere. Benignitatem itaque in hoc & diſpenſationem diuinæ pietatis agnoſce. Idcirco enim te abundare voluit, vt per te alius non egeret; & per miniſterium operis tui, pauperem ab egeſtatis labore, te à peccatorum multitudiue liberaret. O mira prouidentia & bonitas creatoris; vt vno facto duobus vellet eſſe ſuccurſum.*

Ser. 1. de Collect.

Non timebit domui ſuæ à frigoribus niuis. Frigus eſt torpor, negligẽtia, acedia, indeuotio, &c. Hæc omnia impediuntur, & expelluntur duplici veſte charitatis, quâ veri Eccleſiæ filij ſunt ornati; *omnes enim domeſtici eius*, inq. *veſtiti ſunt duplicibus.* Quid enim non libenter patitur & facit, qui Deum propter ſe, & proximum propter Deum diligit? vt illi placeat, huic ſuccurrat. Vnde quidam de amore: *Magna res eſt amor, magnum omninò bonum, quod ſolùm leue*

Kemp. li. 3. c. 6. de Imi.

Digitized by Google

leue facit omne oneroſum, & fert æqualiter omne inæquale. Nam onus ſine onere portat, & omne amarum dulce ac ſapidum efficit. Amans volat, currit, lætatur, liber eſt, & non tenetur. Amor modum ſæpe neſcit, ſed ſuper omnem modum ferueſcit. Amor onus non ſentit, labores non reputat, plus affectat quàm valet, de impoſſibilitate non cauſatur, &c.

Strangulatam veſtem fecit ſibi, id eſt, diſcolorem, varijs diſtinctam virtutibus. Dicitur in Pſal. Sponſa Christi, *circundata varietate. Quâ veſte polymitâ*, ait D. Hiero. *& multarum virtutum diuerſitate contexta, indutus fuit & Ioſeph, & regum quondam vtebantur filiæ. Vis ſcire quales ornatus quærat Dominus? Habeto prudentiam, iuſtitiam, temperantiam, fortitudinem. Nihil hoc monili pretioſius, nihil hâc gemmarũ varietate diſtinctius.* Varius etiam eſt ornatus in fructibus Spiritus, quos recenſet Apoſt. ad Galatas; 1. *Charitas*, eſt radix bonorum omnium, ſine qua non poſſunt prodeſſe cætera bona, & quæ ipſa non poteſt haberi ſine cæteris bonis, quibus homo efficitur bonus, inq. S. Auguſt. 2. Eſt *Gaudium*, hoc præſtãs vt homo ſpiritualis alacriter lęteque ſeruiat Deo. 3. *Pax*, quæ eò ſpectat, vt in huius mundi procellis, animi ſeruetur tranquillitas. 4. *Patientia*, quæ in duris ferendis eſt ſita. 5. *Longanimitas*, quæ magnitudinem animi in futuris bonis exſpectandis declarat. 6. *Bonitas*, quæ nulli nocet, ſed bene vult omnibus, 7. *Benignitas*, inuitans ad familiaritatem, dulcis alloquio, moribus temperata. 8. *Manſuetudo*, quæ omnes iræ motus ſedat, & mitigat. 9. *Fides*, in proximũ, vt fideles, pactorumq́ue ac promiſſorum obſeruatores ſimus. 10. *Modeſtia*, quæ omnem faſtus & arrogantiæ ſuſpicionem excludit. 11. *Continentia*, quâ

Pſal. 44.
Gen. 37.
Epiſt. ad Nepot.
Galat. 5.
Tract. 87. in Ioan.

non

non ſolùm ab eſcis, ſed etiam ab omni nequitia abſtinemus. 12. *Caſtitas*, quæ mentem caſtam in caſto corpore cuſtodit. Poteſt etiã varius animæ ornatus declarari, ex varijs operibus charitatis, quæ recenſet Paulus ad Corinthios, & nos alibi explicauimus.

1. Cor. 13. Parte 1. Mo. 116. 117.

MONITVM C.

Stetit in medio, & dixit eis, Pax vobis.

Ioan. 20.

CHriſtus non minùs poſt reſurrectionem, quàm ante, corpus habebat, quod carne, oſſibus, & neruis conſtabat, quod palpabile erat, & magnam ſuam, nempe, virilem ſtaturã retinebat, in quo ſuum quemque locum occupabant membra, ac ordinem cuſtodiebant, & iam tam ſolidam quantitatem, quæ locum repleret, ac antè, habebat. Tale corpus habens, ingreſſus eſt, ianuis clauſis, ad diſcipulos, quod eſt contra naturam humani corporis, etiam glorioſi, vt D. Leo, & Gregor. docent, ideoq; id non naturæ aut conditioni glorioſi corporis aſſcribẽdum, ſed miraculo omnipotentis. Et oſtendit hîc Euangeliſta omnem Philoſophicam ex natura corporis petitam rationẽ Dei inſcrutabili potentiæ cedere. Et in hac re multum ſe humiliarunt veteres ſub Dei potentia, fatentes

Ser. 1. de reſur. & ca. 5. epiſt. 10. in Cõcil. Calched. approbatæ. Hom. de oct. Paſchæ & D. Thõ.

tes hoc ſibi prorſus inſcrutabile.

Dominus, inq. S. Hilar. *ad omnem ſe intelligentiæ noſtræ imbecillitatem accommodans, & dubitationi infideliũ ſatisfacturus, arcanum inuiſibilis virtutis operatur. Integra ſunt omnia & obſerata: ſed ecce aſsiſtit medius, cui per virtutem ſuam omnia ſunt peruia*, &c. *Dicamus factum non fuiſſe, quia intelligentiam facti non apprehendimus, & ceſſante ſenſu noſtro, facti ipſius ceſset effectus. Sed mendacium noſtrum, facti ipſius fides vincit*, &c. Sic & D. Cyril. *Nullus quærat*, ait, *quomodo clauſis ianuis corpus Domini penetrauit, quum non intelligat de homine nudo, vt nos ſumus, ſed de omnipotente filio Dei hæc ab Euangeliſta conſcribi. Nam quum Deus verus ſit, rerum naturæ non ſubiacet, quod in cæteris quoque miraculis patuit*, &c. Sicut & S. Auguſt. *Deus*, inq. *eſt qui fecit: conſidera authorem, & tolle dubitationem.*

Lib. 3. de Trinit.

Lib. 12. in Ioan. c. 35.

Feria. 3. paſchæ.

Qui & alibi: *Ipſa virtus per inuiolatæ matris virginea viſcera membra infantis eduxit, quæ poſteà per clauſa oſtia, membra iuuenis introduxit. Hîc ſi ratio quæritur, non erit mirabile: ſi exemplum poſcitur, non erit ſingulare. Demus Deum aliquid poſſe, quod nos fateamur inueſtigare nõ poſſe. In talibus rebus tota ratio facti, eſt omnipotentia facientis.* Ac generaliter dicit idem Aug. *Super motum curſumq́ rerum naturalem, poteſtas creatoris habet apud ſe, poſſe de his omnibus facere aliud, quàm eorum quaſi ſeminales rationes habent; non tamen id quod non in eis poſuit, vt de his fieri, vel ab ipſo poſsit.* Vbi nota quod dicit, de omnibus Deum aliud facere poſſe, quàm in eorum natura inſtituit, hinc enim non malè inferas, etiam de quantitate aliud eum poſſe diſponere, quàm in eius ſit conditione: vt in Euchariſtia.

Epiſt. 3. ad Voluſia.

Lib. 7. de gen. ad lit. c. 7.

Dicit eis, Pax vobis. Chriſtus ad mortem abiturus,

turus, pacem diſcipulis valdè commendauerat; *Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis*; altiùs eam infigi volens eorum memoriæ. Hanc reſurgens à mortuis, rurſus commendat, *Pax vobis.* Quam & alijs annuntiari voluit à diſcipulis; dicite: *Pax huic Domui.* Vnde & D. Paulus hâc ferè ſalutatione vſus, *Gratia vobis & pax.* Hinc & quotidie dicitur in Miſſa à Sacerdote, *Pax Domini ſit ſemper vobiſcum.* Huius cauſa incarnatus eſt, ac mortuus. Vnde etiam vocatur, *Princeps pacis:* & Paulus, *Ipſe*, inq. *eſt pax noſtra. Pacem habere ad Deum & ad noſipſos*, inq. D. Cyrill. *fons eſt & origo omnium bonorum. Habete*, ait Apoſt. *pacem, & Deus pacis erit vobiſcum.* Ille veram pacem habet, cui Deus eſt propitius per remiſſionẽ peccatoram, conſcientia pacata, & proximus bene conciliatus. De hac pace Angeli; *Pax in terra hominibus bonæ voluntatis.* Hęc eſt *pax Dei, quæ* vt Apoſt. *exuperat omnem ſenſum, in qua factus eſt locus Dei*, vt Dauid.

Ioan. 14. Ioan. 20. Matth. 10. Iſaiæ 9. Epheſ. 2. 2. Cor. 13. Lucæ 1. Philip. 4. Pſal. 75.

Hæc eſt commendatio pacis apud D. Leonem; *Ipſa eſt quæ parit filios Dei, nutrix dilectionis, & genitrix vnitatis, requies beatorum, & æternitatis habitaculum; cuius hoc opus proprium eſt & ſpiritale beneficium, vt iungat Deo, quos ſecernit de mundo. Vnde Apoſtolus ad hoc bonum nos incitat, dicens; Iuſtificati ex fide, pacem habeamus ad Deum; cuius ſententiæ breuitate, omnium ferè mandatorum continetur effectus, quia vbi fuerit veritas pacis, nihil ibi poterit deeſſe virtutis; Quid eſt autem pacem habere ad Deum, niſi velle quod iubet, & nolle quod prohibet? Si enim humanæ amicitiæ, pares animos, & ſimiles expetunt voluntates, nec vnquam diuerſitas morum, ad firmam poteſt venire concordiam: quomodo diuinæ particeps erit pacis, cui ea placent quæ Deo diſplicent, & ijs appetit delectari;*

Ser. 6. de Natali. Rom. 5.

ri, quibus illum nouit offendi? Sic Leo.

Oſtendit eis manus & latus. Variæ ſunt rationes, cur Chriſtus in corpore ſeruârit vulnerum cicatrices. 1. Seruauit vulnera carnis, vt in nobis ſanaret vulnera mentis, id eſt, infidelitatis. *Ad ſananda infidelium cordium vulnera*, ait S. Leo, *clauorum & lãcea erant ſeruata veſtigia.* 2. *In eo*, inquit D. Ambroſ. *nõ ſolùm firmat fidem, ſed & deuotionem acuit, quòd vulnera ſuſcepta pro nobis, cælo inſerre maluit, abolere noluit, vt Deo patri noſtræ pretia libertatis oſtenderet.* Sic dicit Apoſt. quod appareat nunc vultui patris cum illis, vt illum nobis reddat propitium. 3. Seruauit illa, vt idem ait Ambroſ. *velùt noſtræ ſalutis quædam trophæa perpetua*, vel *velut ſuæ victoriæ triumphum*, vt V. Beda. Fortè *in martyrum corporibus etiam videbimus vulnerum cicatrices, quæ pro Chriſti nomine pertulerunt, tãquam virtutis & glorioſorum vulnerum indicia: nec in eis erit deformitas, ſed dignitas*, inq. S. Aug. 4. Vt ita Sanctis ſuis oſtenderet, quæ pro ipſis ſit paſſus, & quàm miſericorditer eos ſuâ morte redemerit. 5. vt ea tandem etiam malis oſtendat, in maiorem eorum ignominiam & damnationem; vt hinc videant, quàm iuſtè damnentur. *Videbunt*, ait Propheta, *in quem compunxerunt.*

Aug. Greger.

Ser. 1 de aſcẽſi. li. 10. in Luc.

Ibidem.

L. 22. ciut. cap. 20.

Ioan. 19. Zach. 12.

Et quoniam hoc mãdauit Chriſtus diſcipulis; Videte manus, pedes, latus, vt eos faceret ſuæ reſurrectionis certiores, cuius teſtes debebãt eſſe ad populum; eadem & nos ſæpe inſpiciamus, in quibus videre licet immenſa illa Dei charitatis erga nos inſignia. Vnde D. Aug. *Patẽt viſcera miſericordiæ per foramina carnis.* Eadẽ verba S. Ber. repetẽs, ait; *In quo enim clariùs quàm in vulneribus tuis eluxiſſet, quòd tu Domine, ſuauis & mitis, & multa miſericordiæ. Maiorem*

In cap. uz. li. anu. 21. In Cant. ſer. 61. Ioan.

 enim

Digitized by Google

enim charitatē nemo habet, quàm vt animā ſuā ponat pro peccatoribus & damnatis. Cuius conſideratione dixit S. Ignatius, *Crucifixus, amor meus.* & S. Bonauēt. *Nolo ſine vulnere viuere, cùm te vulneratum video.* Et D. Bern. *Fortiùs,* inquit, *fert ſua miles, cùm ſui Ducis vulnera intuetur. Columba mea,* inquit ſponſus de ſponſa, *in foraminibus petræ,* id eſt, in vulneribus Chriſti, quieſcit, & habitat.

In epiſt. ad Rom.

In cant. ſer. 30.

Cùm me pulſat, inquit S. Auguſt. *aliqua turpis cogitatio, recurro ad vulnera Chriſti. Cùm me premit caro mea, recordatione vulnerum Domini mei, reſurgo. Cùm diabolus mihi parat inſidias, fugio ad viſcera Domini mei, & recedit à me. Si ardor libidinis moueat membra mea, recordatione vulnerum Domini mei, extinguitur. In omnibus aduerſitatibus meis, non inueni tam efficax remedium, quàm vulnera Chriſti. Peccaui peccatum grande, & multorum mihi conſcius ſum peccatorum, nec ſic deſperò, quia in vulneribus Chriſti medicinam inuenio.* Sic & S. Bernard. *Peccaui peccatum grande, turbabitur conſcientia, ſed non perturbabitur, quoniam vulnerum Domini recordabor. Nempe vulneratus eſt propter iniquitates noſtras. Quid tam ad mortem, quod non Chriſti morte ſaluetur? Si ergo in mentem venit tam potens atque efficax medicamentum, nulla iam poſſum morbi malignitate terreri. Per has rimas licet mihi ſugere mel de petra, oleumq́; de ſaxo duriſſimo.*

In Man. cap. 22.

Ser. 61. in Cant.

Iſai. 53.

M O-

Digitized by Google

MONITVM CI.

Magiſter, volumus à te ſignum videre.

Matth. 12.

DIcit S. Auguſt. *Quamuis Dominus multa viſibilia miracula fecerit, vnde ipſa fides, velut quibuſdam primordijs lacteſcentibus germinaret, & ex illa teneritudine in ſuum robur coaleſceret; tamen tanto nunc fortior eſt, quanto magis iſta non quærit.* Increpantur qui ſigna petunt; *Niſi ſigna & prodigia videritis, non creditis.* Vnde & idem Auguſt. tentationi ſignum aliquod petendi fortiter reſtitit, & pro ea Dominum orat diligenter, ne vnquam conſentiat. Male ergo petunt ſignum à Chriſto; ſufficere debebant ſigna facta, ex illis duci potuiſſet facilè ad fidem, & veritatis cognitionem, niſi planè cæci fuiſſent ſuâ malitiâ: erant enim de Meſſia à Prophetis prædicta: & tunc maximè ad credendum incitari ſolemus & debemus, quando videmus vaticina Prophetarum euentui conſona, vt ſæpe D. Auguſt.

De pec. mer. lib. 2. cap. 32.

Lib. 10. conf. cap. 35.

Generatio praua. Pleni erant rapinâ, & immunditiâ, hypocriſi & iniquitate, tametſi foris haberent ſpeciem iuſtitiæ; hinc eos comparat *ſepulchris dealbatis, quæ foris apparent ſpecioſa, intus autem ſunt plena oſſibus mortuorum. Adultera*; quia relinquebat ſponſum ſuum, Deum. Per ſuſceptionem Religionis fit quoddam coniugium, qui ab hac religione

Matth. 23.

Aug. ſer. 90. in Noui.

gione diſcedit, ille adulterat, vt quando Chriſtianus fit Apoſtata. Simpliciter fornicantur, qui nunquam ſecuti ſunt Chriſtum, ſpõſum ſpiritualem. Et Lucas habet, *Generatio fornicaria:* adulterant qui contra profeſſionem à Chriſto recedunt. Vide Auguſt. *Perdes omnes qui fornicantur abs te. Mihi autem adhærere Deo, bonum eſt.* Malum autem & amarum, illum relinquere, id eſt, alteri credere, alium diligere. Sed quomodo dicitur, *Signum non dabitur ei*; Nonne Chriſtus multa miracula coram eis fecit? Ita: coram eis, ſed non eis, quia non in bonum ac vtilitatem eorum, quia ex ijs non ſunt conuerſi ad fidem, & pietatem. Dantur autem ſigna infidelibus vt conuertantur. Electis autem data ſunt, quia illi ſigna videntes, Chriſto crediderunt, & adhæſerunt. Illis dantur quibus proficiunt ad fidem, & pietatem. Sic prædicauit Euangelium coram eis, non eis, quia contemnebant, calumniabantur: ſed electis, qui illis erant permiſti. Si ſoli fuiſſent, non prædicaſſet, nec miracula feciſſet coram eis; quia præcepit; *Nolite ſanctum dare canibus, neque mittatis margaritas veſtras ante porcos.* Nos docens, in prædicando, corripiendo, diſputãdo, monendo, non oſtentare zelum, doctrinam, &c. Sed ſpectare fructum animarum; cuius ſi non oſtenditur ſpes, tacere: quia cauendum diligenter, ne ſimus occaſio cur verbum Dei contemnatur, conculcetur.

Pſal 72. Iere. 2. Aug. in ſer. Nou. Matth. 7.

Non dabitur ergo eis ſignum in eorum bonum ac vtilitatem: ſed bene ſignum Ionæ Prophetæ, id eſt, quod per illud fuit ſignificatum, & eſt exitium Synagogæ, perditio ſtatus Iudaici. Signum Ionæ eſt Chriſti reſurrectio; Chriſtus autem

Aug. epiſt. 49 quæſt. 6.

tem

tem reſurgens, fuit euerſio Iudæorum, conuerſio autem & ſalus gentium. Vt autem hoc meliùs intelligatur, multa ſunt conſideranda in Iona Propheta. 1. Sicut Ionas ex naui in aluum ceti miſſus eſt, ita Chriſtus ex ligno in ſepulchrum, vel in mortis profundum. 2. Sicut ille pro ijs qui tempeſtate periclitabãtur, ita Chriſtus pro ijs qui in hoc ſæculo fluctuant. 3. Ionàs fuit tribus diebus & noctibus in ventre ceti, Chriſtus in corde terræ. 4. Sicut primo iuſſum eſt vt prædicaretur Niniuitis à Iona, ſed non ad eos peruenit prophetia Ionæ, niſi poſteaquam eum cetus euomuit: ita prophetia præmiſſa eſt ad gẽtes, ſed niſi poſt reſurrectionẽ Chriſti, nõ peruenit ad gẽtes. 5. quod ſibi Ionas tabernaculũ conſtituit, & ſedit ex aduerſo ciuitatis Niniue, quid ei futurum eſſet expectans, alterius ſignificationis perſonam Propheta gerebat. Præfigurabat enim carnalem populum Iſraël. Nam & huic erat triſtitia de ſalute Niniuitarum, id eſt, de redemptione & liberatione gentium. Vnde venit Chriſtus *non iuſtos, ſed peccatores vocare ad pœnitentiam.* Matth. 9. 6. Vmbraculum cucurbitæ ſuper caput eius, promiſſiones erant veteris teſtamenti, Coloſſ. 2. vel ipſa iã munera, in quibus erat vt Apoſtolus ait, *vmbra futurorum*, tanquam ab æſtu temporaliũ malorum in terra promiſſionis defenſaculũ præbens.

7. Vermis matutinus, quo rodente, cucurbita exaruit, idem ipſe Chriſtus, qui dicit in Pſalmo; Pſal. 21. ibi Aug. *Ego autem ſum vermis, & non homo.* 1. Propter humilitatem paſſionis. 2. Propter partum virginis: Nam hoc animal plerumque de carne, vel quacumque re terrena, ſine vllo concubitu naſcitur. Ex huius ore Euangelio diffamato,

cuncta illa quæ temporaliter apud Iſraëlitas, velut vmbraculi priùs ſignificatione viguerũt, euacuata marceſcunt. 8. Ionas aduritur à ſolis ardore, & dolet grauiter, & tamen dolori eius atque vmbræ quam deligebat, ſalus gentium, pœnitentiumque præponitur; & cunctus ille populus, amiſſo Ieroſolymitano regno, & ſacerdotio, & ſacrificio (quod totum vmbra erat futuri) in captiua diſperſione magno æſtu tribulationis aduritur.

Matth. 23. Hoc minatur eis Dominus in Euangelio; *Relinquetur vobis domus deſerta.* Et, *Auferetur à vobis regnum*

Matth. 21. *Dei*; cauſamque inſinuat, quòd *lapidem angularem* Chriſtum, *reprobaſſent.* Lapis ipſe Chriſtus, ob firmitatem, quam & ipſe habet, & Eccleſiæ ac electis ſuis præbet. Deinde, quia *omnes impios conteret,*

Daniel. 2. vt eſt Dan. 2. *de lapide abſciſſo de monte ſine manibus*, id eſt, nato de Maria virgine ſine opere humano. Et Math. 21. *Super quem lapis ceciderit, conteret eum*; quia etiam inuitos puniet, & in iudicio impios irreparabiliter perdet. Hunc lapidem reprobarunt, quãdo occiderunt. De quibus & Ozæas;

Ozeæ 9. *Exſiccata eſt radix eorum, & ideo non facient fructum. Abijciet eos Deus meus, & erunt vagi in nationibus.*

Sed quomodo clemẽtiſſimus quondam Deus, qui nunquam tui oblitus eſt, ô Iudæe, nunc per tanta ſpatia temporum, miſerijs tuis non adducitur, rogat Hieron. *vt ſoluat captiuitatem, & vt verius dicam, expectatum tibi mittat Antichriſtum? Ob quod, inquam, facinus, & tam execrabile ſcelus, auertit à te oculos ſuos? Ignoras? Memento vocis parentum tuorum; Sanguis eius ſuper nos, & ſuper filios noſtros.* Et, *Venite, occidamus eum, & noſtra erit hereditas.* Et, *Non habemus Regem niſi Cæſarem. Habe quod elegiſti: Vſque ad finem mundi ſeruiturus es Cæſari, donet*

Hieron. ad Dardanum tom. 3.

Matth. 27.

Matth. 21.

Ioan. 19.

Rom. 11.

Digitized by Google

ne gentium introeat plenitudo, & ſic omnis Iſraël ſaluus fiat; & qui quondam erat in capite, fiat in caudam. De iiſdem loquens D. Cypria. *Iudæis,* inq. *primùm erat apud Deum gratia; ſic olim iuſti erant, ſic maiores eorum religionibus obediebant, inde illis & regni ſublimitas, & generis magnitudo prouenit. Sed illi negligentes, indiſcipli-nati, & ſuperbi facti poſtmodum, & fiduciâ patrum inflati, dum diuina præcepta contemnunt, datam ſibi gratiam perdiderunt.* De idolorum vanitate.

MONITVM CII.

Mihi autem adhærere Deo bonum eſt.

Pſal. 72.

Diuus Auguſtinus in Pſal. *Bonum tuum,* inq. *quære, ô anima. Eſt enim bonum aliud alteri; & omnes creaturæ habent quoddam bonum ſuum, bonum integritatis ſuæ & perfectionis naturalis ſuæ. Intereſt quod cuique neceſſarium eſt, vt perficiatur. Quære tuum bonum.* Nemo *bonus, niſi vnus Deus. Summum bonum, hoc eſt bonum tuum. Quid ergo deeſt, cui ſummum bonum, bonum eſt? Sunt & inferiora bona, quæ alijs & alijs bona ſunt. Pecori quid bonum eſt? niſi implere ventrem, carere indigentiâ, dormire, geſtire, viuere, ſanum eſſe, generare? Tale tu bonum quæris? Cohæres Chriſti, quid gaudes? quia ſocius es pecorum? Erige ſpem tuam ad bonum bonorum omnium.* Similitudinem pecorum ijs exprobrat D. Auguſt. qui beſtiarum ritu nullum aliud bonum norunt, nullas delectationes, niſi ad ſenſum per- In Pſal. 102. Matth. 19.

manantes, quòd eò turpius eſt eis, qui ita facti ſunt, vt poſſint eſſe hæredes quidē Dei, cohæredes autem Chriſti, id eſt, qui *Dei filij nominentur & ſint.*

1. Ioan 3. Rectè autem animæ bonum, non epulas, non ſomnum, non etiam alia indigniora, ſed Deum ſolum eſſe confirmat, quoniam, vt idem ait, id eſt cuique bonum, à quo perficitur, & fit melius; At illa non modò animum non perficiunt, ſed deteriorem etiam faciunt: detrahūt enim illum à ſublimibus, ad quæ factus eſt, & abijciunt ad infima, quorum amore & contactu ſordeſcit. Atque hoc etiam aliâ ratione demonſtrari poteſt. Certum enim eſt atque neceſſarium, cùm cæterę res omnes creatæ finem aliquem habeant, multò magis hominem quoque ſuum habere, ne tam præſtans natura, tanto bono careat, ex quo cætera ferè pendēt omnia. Hic verò humanæ naturę finis, quem omnes appetunt, neque aliud eſt quàm beatitudo, nec beatitudo alia vlla eſt, quàm Deus. Quod B. Thomas eiuſmodi ratione confirmat, *quia bonum illud, in quo ſita ſit beatitudo, neceſſariò tale ac tantū eſſe oportet, vt omnino appetitū impleat, atque ex omni penitus parte exſatiet. Neque enim vltimi finis vel ratio vel nomen illi conueniret, ſi aliquid præterea appetēdū reſtaret.*

Vide Platum de bo. ſtat. Relig.

1.2 q.1 art. 8.

Cùm igitur humanæ voluntatis obiectum ſit bonum vniuerſale, obiectum autem rationis atque intelligentiæ ſit vniuerſale verum, hinc efficitur nihil poſſe huic vtrique tantę tamq́ue capaci facultati ſatisfacere, niſi ens vniuerſale bonum, quod idem etiam eſt vniuerſale bonum, quod quidem in rebus creatis non eſt inuenire, quoniam habent omnes finitam, ac limitatam, tum naturam, tum bonitatem. Reſtat igitur vt in ſolo

Deo

Digitized by Google

Deo hominis felicitas collocata ſit, in quo omnia ſunt infinita. Quò etiam pertinet illa docta & accurata diſputatio Aug. in eo libro, quẽ ſcripſit de moribus Eccleſiæ, vbi ita diſſerit: *Omnibus infixum & innatum eſſe, vt velint beatè viuere: ad beatitudinem tria requiri, vt id quo beatitudo queritur, ſit* hominis *optimum; deinde, vt ametur; tertiò, vt etiam habeatur. Nam & qui appetit, quod adipiſci non poteſt, cruciatur, & qui adeptus eſt quod appetendum non eſt, fallitur; & qui non appetit, quod appetendum eſſet, ægrotat.* Addit deinde, *id quod homini optimum ſit, aliquid eſſe oportere, quod non ſit ipſo homine deterius, aut minus, quia quiſquis id ſequatur, quod ipſo deterius eſt, fieri ipſum quoque deteriorem; ſed id tantùm, quod ſit ipſo homine melius & excellentius, idq́, habere poßit, & ita habere, vt nunquam inuitus amittat. Qui enim de bono quo fruitur certus non eſt ac ſecurus, cum in amittendi perpetuo timore beatum eſſe non poſſe. Quare hoc nihil aliud eſſe poſſe, quàm virtutem & Deum, cui virtute coniungimur; quem ſi ſequimur, bene, ſi aſſequimur, non tantùm benè, ſed etiam beatè viuimus.* Hæc Auguſt.

De morib. Eccleſ. cap. 2. & ſeq.

Ibidem.

Quæ omninò vera ac potiùs neceſſaria ſunt. Ea enim eſt natura finis, vt quicquid finem habet, nec conquieſcere poſſit, niſi eo adepto, nec eo adepto non poſſit nõ conquieſcere: inſuper etiam quò propiùs ad eum quibuſdã quaſi paſſibus accedat, eò magis quieſcat & gaudeat: quò verò lõgiùs recedat, turbetur ac peius habeat. Sic igitur etſi perfectũ gaudiũ, tum futurũ eſt, cũ *reuelatâ facie videbimus Deũ ſicuti eſt,* tamen quàm hoc verum eſt, tam neceſſario quoque illud ſequitur, vt in hac etiam vita, quò magis ei propinquamus, quò diutiùs cum eo verſamur, quò clariùs

2. Cor. 3. 1. Ioan. 3.

eum cognoſcimus, eò maiora gaudia, in animo gignantur, quæ eiuſdem ſunt generis atque naturæ cum illis cæleſtibus, quanquam eo differunt, quòd illa minora, hæc maiora ſunt. Verùm quid multis opus eſt in re tam euidenti? Quantum enim diſtat Dei natura à natura rei cuiuſlibet creatæ, tantum inter vtriuſque iucunditatem intereſſe oportet. Quid autem ſunt epulæ, quid horti, quid reliqua huiuſmodi ad oblectationem facta, ſi cum Deo comparentur? Vtrum enim melius, Deus qui & ipſum bonum, aut caro, aut quoduis obſonium? Quod ſi tanta eſt diſtantia, vt etiam pudeat huius comparationis, illud quoque conſequens eſt, vt maior exiſtat ex illo ſuauitas, cùm animi palato guſtatur, quàm horum, cùm corporis.

Epiſt. 114. Iure ergo D. Bern. *Reuera*, inquit, *illud verum & ſolidum eſt gaudium, quod non de creatura, ſed de creatore percipitur, & quod cùm poſſederis, nemo tollet à te; Cui comparata omnis aliunde iucunditas, mœror eſt; omnis ſuauitas, dolor eſt; omne dulce amarum; omne decorum, fœdum; omne poſtremò quodcumque aliud delectare poſſit, moleſtum.* Accedit poſtremò ad hæc omnia etiam illud, quod quia in hoc genere maximum eſt, breuiſſimè quidem, ſed quàm planiſſimè dicendum eſt. Nihil enim eſt in rebus creatis, quod verè ſit, nullus gradus bonitatis, nullus pulchritudinis, qui non idem multò abundantiùs & perfectiùs inſit in Deo. Primùm, quia illa natura infinita eſt: ſi autem aliquid ei deeſſet, non eſſet infinita. Deinde quoniam quicquid iſta habent, à Deo; nemo autem alteri dare poteſt, quod ipſe nō habet. Itaque rectè idem Bern. *Miraris*, inq. *in ſole ſplendorem, in flore pulchritudinem, in pane ſaporem, in terra fœcunditatem*

Ser. 1. de omnibus Sanctis.

tatem? ſed à Deo hæc vniuerſa ſunt, nec dubium quin multò amplius reſeruauerit ſibi, quàm dederit creaturis. Hoc itaque cùm ita ſit, ſequi neceſſe eſt, vt qui Deum teneat, ſimul etiam vniuerſa teneat, eamque ipſam ac multo maiorem ex illo delectationẽ percipiat, quàm ex ſingulis rebus perciperet, ſi ijs ſingulis frueretur. Vt enim qui aureum numnum poſſidet, ita pretium poſſidet multorum argenteorum, ac ſi illos ipſos argenteos haberet, ſed hoc commodiùs, quòd illius molis ac ponderis moleſtiâ caret, quæ eſſet in argento: ſic qui cum Deo coniunctus eſt, ſuccum, vt ita dicam, habet omnis boni, quod in tanta rerum huius mundi varietate diſpertitum eſt, reiectis tantùm ac reſecatis incommodis, quæ cuiuſque natura finita, & exilis, & corporea neceſſariò continet.

Itaq; hoc illud eſt, quod vt accepimus, B. Frãciſcus adeò in ore habere ſolebat, *Deus meus, & omnia:* quod illi ita erat infixum, vt nihil penè aliud cogitaret, & in huius meditatione totas noctes ponere ſolebat. De quo etiam egregiè illa ab Auguſtino dicta ſunt, quibus ita Deum alloquitur: *Quid amo, cùm te amo? Non ſpeciem corporis, nec decus temporis, nec candorem lucis, ecce iſtis amicum oculis, non dulces melodias ſuauium cantilenarum omnimodarum, non florum, & vnguentorum, & aromatum ſuaueolentium, non manna & mella, non membra acceptabilia carnis amplexibus. Non hæc amo, cùm amo Deum meum: & tamen amo quandam lucem, & quandam vocem, & quẽdam odorem, & quẽdam cibum, & quendam amplexum, cùm amo Deum meum, lucem, vocem, odorem, cibum, amplexum interioris hominis mei; vbi fulget animæ, quod nõ capit locus, & vbi ſonat quod non rapit tempus, & vbi olet,* Lib. 10. cõfeſſ. ca. 60.

quod

quod non ſpargit flatus, & vbi ſapit, quod nõ minuit edacitas, & vbi hæret, quod non diuellit ſatietas: Hoc eſt quod amo, cùm amo Deum meum. Hactenus Auguſt.

MONITVM CIII.

Grati eſtote.

Coloſſ. 3.

THomas Kempenſis, ſpiritualis Doctor egregius, de quatuor potiſſimùm ſibi in Domino gratulabatur. 1. Quod inter Chriſtianos natus, & Chriſtianis ſacris à primordio vitæ eſſet initiatus. Quod inter Chriſtianos natus, non inter infideles, Turcas, Iudæos, hæreticos, quibus ſimiles ferè ſunt, & fiunt qui inter illos naſcuntur. Peſſima
Hebr. 11. autem plaga fide carere, *ſine qua impoſſibile eſt placere Deo, aut ad eum accedere.* Eſt ſuperni agricolæ prima plantatio, ex qua reliqua profluunt. *Prima enim datur,* inq. S. Aug. *ex qua cætera impetrentur, quæ propriè opera nuncupantur, in quibus iuſtè viuitur. Quod enim lex imperat, fides impetrat,* ait alibi. *Vbi autem non eſt agnitio veritatis,* inq. D. Proſp. *falſa eſt virtus in optimis moribus.* Deinde quòd baptiſmo initiatus; quòd ſacramentum ad ſalutem planè neceſſarium, maximè infantibus, qui nullum aliud habẽt ſalutis remedium. *Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu S.* inq. Chriſtus, *non poteſt introire in regnũ Dei.* Illo dicimur in Scripturis *renaſci, regenerari, renouari, ſaluari.* Illo ex filijs iræ & maledictionis (quales omnes naſcimur) filij gratiæ efficimur, & benedictionis.

(Margin: De prædeſt. ſanct. cap. 7. — In Pſal. 118 — In Sent. — Ioan. 3. — Tit. 3. — 1. Pet 3.)

Miſerandus eſt ſtatus paruulorum ſine baptiſmo decedentium. Dicit S. Auguſt. quod *damno vultus animæ infantis abſque baptiſmo morientis innume-*

rabi-

tabilium mors corporum non valet comparari. Ex duobus autem paruulis, originali peccato pariter obſtrictis, cur iſte per baptiſmum ab originali impietate ſoluatur, ille nō pertingat ad baptiſmum, ſed in ſua impietate relinquatur, ad inſcrutabilia iudicia Dei referendum eſſe docet, idē Aug.

Epiſt. 75. ad Auxil. De pec. mer. lib. 1. cap. 21. de bo. perſeu. cap. 8.

2. Quòd à Chriſtianis parentibus eſſet natus, iiſque pijs ac modicis. Pij parentes ſolliciti eſſe ſolent, vt & liberi, quos gignunt, pij ſint. Quia pius erat Abraham, *præcepit etiam filijs ſuis, & domui ſuæ, vt cuſtodirent viam Domini.* Parentes Suſannæ pudiciſſimæ matronæ, quia pij erant, etiam *filiam ſuam erudierunt ſecundum legem Domini.* Tobias ſenior, quia pius erat, etiam *filium ſuum docuit ab infantia timere Deum, & abſtinere ab omni peccato.* Quàm multi filij pereunt, quia pios parentes non habent? Exſpectas ne vt parentes tradant filijs honeſtos mores quos non habēt? aut alios mores, quàm quos habent; *Patrem ſequitur ſua proles.*

Geneſ. 18. Dan. 13. Tob. 1.

Modici etiam parentes non magnas opes relinquunt hæredibus, quas *malorum irritamenta*, vocat Poëta. *Væ vobis diuitibus*, ait Chriſtus, *qui habetis hic conſolationem veſtram.* Et, *Difficile eſt diuitem intrare in regnum cælorum.* Solent diuites, in ſuis diuitijs nimiùm confidere, propter illas ſuperbire, alios contemnere, illis abuti ad nequitias, &c. *Odi ego aurum*, ait Comicus, *multa multis ſæpe ſuaſit perperam. Quando Deus*, ait S. Auguſt. *auſert ſubſidia vitiorum & copioſas libidines inopes reddit, miſericorditer aduerſatur.* Philoſophus amiſſis naufragio omnibus, *Niſi*, inq. *iſta perijſſent, ego ſaluus non eſſem.* Alius magnā auri vim vltrò proiecit in mare, dicens; *Mergam vos, ne mergar à vobis. Non putans*, ait S. Hiero. *ſe ſimul poſſe poſſidere diuitias & virtutes.*

Luc. 6. Matth. 19. Plautus. Epiſt 5. ad Marc. In Epiſt. ad Iulia.

Quod

Quod ſatis eſt,cui contigit,nil amplius optet,inq.Poëta, *Eſt quaſtus magnus*,ait Apoſt.*pietas cum ſufficientia.Nihil enim intulimus in hunc mundum,haud dubium,quòd nec auferre quid poſſumus.Habẽtes autẽ alimẽta & quibus tegamur,his contẽti ſumus.* Orat Dominum Sapiẽs: *Diuitias & paupertatem ne dederis mihi: tribue tantùm victui meo neceſſaria,ne fortè ſatiatus illiciar ad negandũ, & dicam; Quis eſt Dominus? aut egeſtate compulſus furer,& periurem nomen Domini mei.* Dicit Poëta; *Aurum irrepertum & tunc melius ſitum, quum terra celat.* Et noſter Boët. de Conſol. Philoſ.

1.Tim. 6.

Prou. 30.

Horat. in Odis. Lib. 2.metro. 5.

Heu quis primus fuit ille,
Auri qui pondera tecti,
Gemmaſq; latere volentes,
Pretioſa pericula fodit?

3. Gratulabatur ſibi, quòd contigiſſet adoleſcentiam ſuam ab optimis magiſtris imbui. Magna cura eſſe debet de præceptoribus bonis,& eſt maximum bonum tales habere, qui pietatẽ cum ſcientia ſimul inſtillant animis puerorum. Monet quẽdam Plinius Secundus, gentilis tamen; *Trade filium præceptori, à quo mores primùm, mox eloquentiam diſcat, quæ malè ſine moribus diſcitur.* Et D. Hieron. in epiſt. ad Lætam de inſtitutione filiæ; *Magiſter*, inquit, *eligatur probæ ætatis, vitæ,& eruditionis.* Alexander potentiſſimus,& orbis domitor, & in moribus & in inceſſu Leonidis pædagogi ſui non potuit carere vitijs, quibus adhuc paruulus fuit infectus. *Procliuis eſt enim malorum æmulatio, & quorum virtutes aſſequi nequeas, citò imitaris vitia*, ait ibidem Hieronymus.

In Epiſt.ad Corelliam.

In Epiſt.ad Lætam.

Ibidem.

Theodoſius Imper.ſcripſit ad Gratianum Imper. rogans vt egregium pietate virum, qui filios

Arca-

Digitized by Google

Arcadium & Honorium doceret, eumque Con-
ſtantinopolim mitteret. Gratianus ad Damaſum
Papam hac de re ſcripſit, qui miſit Arſenium in-
ſigniter pium & doctum; Non contentus Theo-
doſius eis Imperium tradere, niſi in eos & pieta-
tem tranſtuliſſet. Cui filios ſuos tradidit, dicens;
Poſthac tu magis pater eorum, quàm ego. Quantum bo-
num dedit Deus Eccleſię, quando miſit B. Ignati-
um ſocietatis fundatorem, qui Collegia inſtituit,
in iiſq; magiſtros doctos & pios, qui iuuentutem
optimè in literis & pietate inſtruant. *Quod munus,*
ait Cicero, *Reipublicæ afferre maius meliùſue poſſumus,*
quàm ſi docemus atque erudimus iuuentutem? Ex bona — Plato de legib.
enim inſtitutione puerorum, ſalus pendet Reip.
Magiſtratus enim bonus eſſe non poteſt, niſi ci- — Plut. de educ. puer.
ues boni ſint, ex quibus Magiſtratus creantur: vi-
ri autem nunquam tales erunt, niſi adoleſcentes,
puerique tales ſint. *Adoleſcens enim iuxta viam ſuam,* — Prouer. 22.
ait Sapiens, *etiam cùm ſenuerit, non recedet ab ea.*

4. Gratulabatur ſibi, quòd Monaſticam vitam
inter viros religioſiſſimos ageret. *Ecce quàm bonum,* — Pſal. 132.
& quàm iucundum, habitare fratres in vnum. Fidiſſi-
mus ſalutis portus, Religio bene ordinata & re-
formata, *in quem recepiſſe ſeſe dicebat* Vincentius Liri-
nenſis, author inſignis libelli contra Nouatores, *vt* — In lib. cōtr. nouatores.
ibi & præſentis vitæ naufragia, & futuri ſæculi incēdia vi-
tare poſſet. Suadet Ruſtico Hieron. *viuere ſub vnius*
diſciplina Patris, in conſortio ſanctorum: duplici ex cau-
ſa; 1. ne ſi viam *ingrederetur ignotam ſine duce, pateret*
facilè errori. 2. vt viuens in conſortio ſanctorum, ab vno — Epiſt. ad Ruſtic.
diſceret humilitatem, ab alio manſuetudinem, ab alio obe-
dientiam, ab alio aliam virtutem. Quemadmodum enim,
inquit S. Baſilius, *ſuauia aromatum odoramenta pro-*

prium

prium quiddam per aërem continentem ſpirant, quibus præſentes recreantur; ita vir bonus toti ſibi commorantium contubernio, ſalutaris & iucundus eſt.

In vita Ant. Tradit de S. Antonio magnus D. Athanaſius, de induſtria eum inter multos potiùs, quàm ſolitarium viuere decreuiſſe; quoniam ex omnibus, quibuſcum viuebat, bonum aliquod elicere ſtudebat; ita vt quaſi vniuerſarum virtutum fontibus irrigatus, omnium in ſe dotes exprimeret. Nec ſolùm hoc ipſe exequi, ſed idem etiam alijs præcipere, & inculcare conſueuerat. Dicit

Epiſt. 6. etiam Seneca; *Plus tibi viua vox & conuictus, quàm oratio proderunt: Primùm, quia homines plus oculis, quàm auribus credunt; deinde quia longum iter eſt per præcepta, breue & efficax per exempla.* Denique Di-

In ſer. de S. Laurentio. uus Leo; *Nullus bonus,* inquit, *ſibi ſolus eſt bonus, nec cuiuſquam ſapientis ſibi tantùm amica eſt ſapientia: Et hæc verarum natura virtutum eſt, vt multos à tenebroſo abducat errore. Facilis ad exhortandum ſit ratio, efficax ad ſuadendum: validiora ſunt tamen exempla, quàm verba, & pleniùs eſt opere docere, quàm voce.*

M O-

Digitized by Google

MONITVM CIV.

Libera me de ſanguinibus, Deus, Deus ſalutis meæ, &c.

Pſalm. 50.

VOcat Propheta Deum, Deum ſalutis, ſicut & Deum iuſtitiæ, quòd ab eo nobis ſit omnis iuſtitia & ſalus. Vnde ipſe Deo, *Dic animæ meæ, ſalus tua ego ſum.* Tametſi enim nobis plurima beneficia ex creaturis proueniant; ipſe tamen eſt ſalus noſtra; ipſe primus fons, & bonorum omnium prima origo; creaturæ verò, veluti quidam aluei ſunt & canales, per quos in nos ſua munera deriuat Deus. De eo dicit Apoſtolus; *Qui eſt ſaluator omnium hominum, maximè fidelium*; quia omnibus dat aliquam ſalutem, corporalem ſeu temporariam, ſed electis æternam. Vnde & Dauid, *Homines & iumenta, etiam carnales, ſaluabis Domine, ſed filij hominũ* id eſt, *ſpirituales, inebriabuntur ab vbertate domus tuæ. Audiam ergo dicentem mihi*, inq. S. Auguſt. *Salus tua ego ſum; Non illum dicentem, Non eſt ſalus ipſi in Deo eius. Aliam ſalutem non requiram præter Dominum Deum meum. De creatura mihi Salus ſuggeritur, ab ipſo eſt; & ſi leuo oculos meos in montes, tamen auxilium meum à Domino, non à montibus. In ipſis temporalibus anguſtijs ſubuenit per hominem Deus, ſalus tua ipſe eſt: Per Angelum ſubuenit Deus, ſalus tua ipſe eſt.*

Pſal. 34. Pſal. 34. 1. Tim. 4. Pſal. 35. In pſal. 34. Pſal. 3.

Petit autem Propheta liberari de ſanguinibus, id eſt, de corruptione & concupiſcentia mala, in qua naſcimur. *Qui non ex ſanguinibus, ſed ex Deo nati ſunt*, ait Ioannes. Et Paulus, *Caro & ſanguis regnum Dei non poſsidebunt*; atque hoc explicans, *Neque corruptio*, inq. *incorruptionem*. *Quantum enim ad ſubſtantiam attinet*, ait D. Aug. *etiam tunc caro erit: quantum autem ad corruptionem, quæ nunc aggrauat animam, & ad vitia trahit, quibus caro concupiſcit aduerſus ſpiritum, tunc non erit caro, ſed corpus.* Multiplex autem eſt corruptio cum qua naſcitur homo; 1. Ignorantia mẽtis, 2. Malitia voluntatis. 3. Inferiorum partium animæ erga ſuperiores inobedientia. 4. Membri genitalis rebellio contra imperium voluntatis. Quę vitia nunquam plenè etiam in ſanctis extinguũtur, vnde Paulus Apoſtolus; *Video aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ. Infelix ego homo quis me liberabit de corpore mortis huius?* Et Paulinus Epiſcopus; *Infelix ego qui in me venenatum inimicæ arboris guſtum nec crucis ligno digeſſi. Durat enim mihi illud per Adam virus paternum, quo vniuerſitatem generis ſui pater præuaricatus infecit.* Petit ergo liberari ab iſta corruptione, & concupiſcentia mala, non vt non ſit, non enim hîc datur, ſed ne dominetur; eſt enim nobis multorum malorum cauſa; & vt magis magiſque in nobis minuatur. Quod fit Dei gratiâ & noſtrâ coöperatione. Vnde monet Paulus: *Mortificate concupiſcentiam malam; Mortificate membra veſtra, quæ ſunt ſuper terram: Exuite veterem hominem*, &c.

Ioan. 1. 1. Cor. 15. Ench. c. 91. Rom. 7. Apud Aug. epi. 106. Coloſ. 3.

Et exultabit lingua mea iuſtitiam tuam, id eſt, cum gaudio & exultatione laudabit. Sed quomodo iuſtitiam laudabit? Nonne miſericorditer facit, quãdo ſic liberat? Ita. tamen etiam iuſtè. *S*æpe enim in Scrip-

Scripturis iuſtitia idem eſt quod bonitas, iuſtus, quod bonus. Vt Pſal. 111. *Miſericors & miſerator, & iuſtus*. Et Pſal. 114. *Miſericors Dominus & iuſtus*. Iuſtitia enim nomen generale eſt ad omnem virtutem. Dicitur etiam iuſtus Deus, vel quia reddit homini prout meretur & dignus eſt, atque ei debetur: vel quia ſic hominem tractat, vt ſummam illam Sapientiam atque bonitatem decet. Vnde D. Anſelmus; *Iuſtum eſt*, inq. *ô Deus, vt parcas malis, & vt facias bonos de malis: ſed & iuſtum eſt, vt malos punias. Quid nãq; iuſtius, quàm vt boni bona, mali mala recipiant? Quomodo ergo & iuſtũ eſt, vt malos punias, & iuſtũ eſt, vt malis parcas? An alio modo iuſtè punis malos, & alio modo iuſtè parcis malis? cùm enim punis malos iuſtum eſt, quia illorũ meritis conuenit; cùm verò parcis malis, iuſtum eſt, non quia illorũ meritis, ſed quia bonitati tuæ condecens eſt*. Dicitur Deo proprium miſereri ſemper & parcere; ſed nonne etiam vindicat & punit? *Sed miſerendi cauſam ſumit ex proprio, vlciſcendi magis ex alieno*, inq. S. Bern.

Pſal. 111. Pſal. 114. In Proſologio ca. 9. & 10. In orat. Eccleſ. Ser 5. de Nat.

Vel *iuſtitiam tuam*, quæ mihi abs te eſt, vt ſit cõtra eos qui ſuam iuſtitiam quærunt ſtatuere, de quibus Apoſtol. id eſt, ſuis viribus vel meritis partam. De quibus D. Aug. cont. 2. epiſt. Pelagia. Hoc autem etiam ad iuſtificationem huius vitæ pertinet, cùm prædictis vitijs, ignorantia, concupiſcentia, &c. viriliter congredi, & ea magis magiſque minuere, & in interioris hominis nouitate, magis magiſque proficere; quod non ſuis viribus tribuere debet qui proficit, & vincit, ſed Dei gratiæ, eiq; de dono iſto gratias agere. *Contra iſta enim vitia pugnantes, profectò vincimur*, inquit Sanctus Auguſtinus, *niſi diuinitus adiuuemur, non ſolùm vt videamus quid faciendum ſit; ſed etiam accedente ſanitate, de-*

Rom. 10. Lib. 3. c. 7. Enchi. 81.

lectatio iuſtitiæ, vincat in nobis earum rerum delectationes, quas vel habere cupiendo, vel amittere metuendo, ſcientes videnteſq; peccamus.

Quantus autem fuerit Dauid gratiæ Dei cognitor ac prædicator, patet ex verſu ſequenti, ne enim videretur dixiſſe præſumptuoſiùs, *Exultabit lingua mea iuſtitiam tuam*, quaſi hoc ipſe ex ſe faceret; gratiam Dei etiam ad hoc ſibi neceſſariam perſpiciens, mox addit, *Domine labia mea aperies. Laudare te vult homo*, ait Diuus Auguſtinus Deo, *aliqua portio creaturæ tuæ. Tu enim excitas vt*
Lib. 1. Conf. c. 1. *laudare te delectet.* Et; *Accipe Sacrificium confeſſionum*
Lib. 5. c. 1. *mearum de manu linguæ meæ, quam formaſti, & excitaſti, vt confiteatur nomini tuo.* Viribus enim animæ, membriſque corporis rectè vti non poſſumus, niſi per Dei gratiam. Vnde quod apud Cæle-
Epiſt. 1 c. 7. ſtinum, dicitur in epiſt. in titulo cap. 7. de libero arbitrio, quòd *nemo niſi per Chriſtum illo rectè vtatur*, locum etiam habet in alijs. De lingua dicit
Iac. 3. Iacobus Apoſt. quòd *nullus hominum eam domare*
De nat. & grat. c. 15. *poteſt. Non dicit*, inq. Auguſt. *nullus, ſed nullus hominum, vt ſi quis eam domet ac rectè vtatur, fateatur id Dei gratiâ & miſericordiâ fieri.*

Psal. 140. Vnde Sancti rectum eius vſum à Domino petunt; *Pone Domine cuſtodiam ori meo*, ait Dauid, *&*
Pſal. 118. *oſtium circumſtantiæ labijs meis.* Et, *Ne auferas de ore*
Pſal. 140. *meo verbum veritatis vſquequaque.* Et, *Non declines cor meum in verba malitiæ ad excuſandas excuſationes*
Prouer. 30. *in peccatis.* Salomon quoque: *Vanitatem & verba*
Eccleſ. 22. *mendacij longè fac à me.* Et Eccleſiaſticus; *Quis dabit ori meo cuſtodiam, & ſuper labia mea ſignaculum certum, vt non cadam ab ipſis, & lingua mea perdat me? Domine pater, & dominator vitæ meæ, ne derelinquas me*

in

Digitized by Google

in cogitatu maligno,& conſilio eorum, nec ſinas me cadere in illa exprobratione. Hinc & ipſe Apoſtolus orabat, vt Deus ſibi daret legitimam ac rectam Euangelij prædicationem, alioſque rogabat, vt pro ſe eam à Deo peterent. Sic etiam orabat D. Aug. *Circuncide Domine, ab omni temeritate, ab omniq; mendacio interiora & exteriora labia mea.* Et Doctorẽ monet, quãdo ad dicendum accedit, *exerat proferentem linguam, ad Deum leuet animam ſitientem. Quis enim facit,* inq; *vt quod oportet, & quemadmodum oportet, dicatur à nobis, niſi in cuius manu ſunt, & nos & ſermones noſtri?* Epheſ. 6. Coloſ. 4. Lib. 11. Conf. c. 2. Li. 4. de Doct. Chriſt. c. 15.

MONITVM CV.

Pars mea Dominus, dixit anima mea, &c.

Threnor. 3.

SEnſus iſtius verſiculi eſt; Ego ipſe apud me, & mecum dixi in medijs calamitatibus, & amiſſionibus bonorum huius ſæculi: Quia vt nihil *prodeſt homini, ſi vniuerſum mundum lucretur, Dei verò ſui detrimentum patiatur:* ſic nihil ei obeſt, ſi totum mũdum perdat, dum tamen Chriſtum lucrifaciat. Quid autem dixit? nempe quod præceſſit: *Pars mea Dominus,* id eſt, hæreditas mea, q. d. totum bonum meum, ſeu vniuerſa poſſeſſio mea, Dominus eſt. Sic Dauid in Pſal. *Deus cordis mei, & pars mea Deus in-* Matth. 16. Pſal. 72.

æternum. Illius verò hominis Deus pars eſt in hoc ſæculo, qui ſe Maieſtati ipſius & credulitati conſociat, & probabili actione commendat: in venturo autem, qui videt eum facie ad faciem. Hoc autem dicit fidelis in ſua tribulatione ſe conſolans; *Pars mea Dominus*. q.d. Quamuis mihi omnia huius mũdi bona adempta ſint, tamen hæc vna res me pro omnibus conſolatur, quod Dominus mea pars eſt, & mea poſſeſſio, quam mihi nulla res poterit eripere, iuxta illud fideliſſimi Pauli,
Rom. 8. *Quis nos ſeparabit à charitate Chriſti? Certus ſum quòd nulla creatura.*

Quod ſi & Philoſophus neſcio quis laudatur, & cum plauſu excipitur, dicens, *omnia mea mecum porto*, cùm nudus captâ patriâ euaſiſſet, propter nõnullam ſpeciem ſapientiæ, quâ præditus erat: quãto meliori iure quicunque fidelis debet cum ſancta quadam arrogantia, dicere; nihil amiſi, nihil perdidi, omnia mea mecum porto, quia *pars mea Dominus in æternum*. Vnde & ipſe Dominus Abra-
Geneſ. 15. ham confirmans, ait; *Noli timere Abraham, ego protector tuus ſum, & merces tua magna nimis*, ego ipſe ſum, vt poſſis dicere, pars mea Deus in ęternum. Sic cõſolabatur etiam Paulus fideles Hebræos, dicens;
Heb. 10. *Rapinam bonorum veſtrorum cum gaudio ſuſcepiſtis, cognoſcentes vos habere meliorem, & manentem ſubſtantiã.*
Lib. 5. hiſt. cap. 2. Et dicebat Oroſius; *Nihil perdidi, vbi nihil amaui; totumq; habeo, quando quem diligo mecum eſt.* Et D. Hier.
Epiſt. ad Heliod. *Affatim diues eſt*, inq. *qui cum Chriſto pauper eſt.* Sequitur apud Prophetam,

Propterea exſpectabo eum; vt videlicet, teneam per ſpeciem, quem teneo per ſpem; In hoc enim ſæculo, quamuis hæredes ſimus Dei, & ipſe noſtra pars ſit, & noſtra hæreditas, vt etiam Paulus, *Ipſe*

Spiri-

Digitized by Google

Spiritus teſtimonium reddit ſpiritui noſtro, quòd ſumus filij Dei. Si autem filij, & hæredes, hæredes quidem Dei, cohæredes autem Chriſti; ſi tamen compatimur, vt & conglorificemur. Tamen paruuli adhuc ſumus, necdum nobis tradita eſt hæreditas; vnde ibi ſubdit; *Spe ſalui facti ſumus, ſpes autem, quæ videtur, non eſt ſpes; Nam quod videt quis, quid ſperat? Si autem quod non videmus, ſperamus, per patientiam exſpectamus.* Vt enim qui erant in veteri lege, ad nouam comparati dicebantur paruuli, vt Apoſt. ad Galat. *Quanto tempore hæres paruulus eſt, nihil differt à ſeruo, cùm ſit Dominus omnium; ſed ſub tutoribus & actoribus eſt, vſque ad præfinitum tempus à patre.* Ita nos ad beatos comparati paruuli ſumus, hęreditatis ſupernæ ſpem habentes non adhuc poſſeſſionem. Rectè igitur Propheta nomine cuiuſque fidelis; Quamuis interim vſque ad præfinitum tempus a patre, ſeruiam quadãtenus & quodammodo malis & tyrannis huius ſæculi; ſcio tamen quòd filius Dei ſum, & *ipſe eſt pars & hæreditas mea: propterea exſpectabo eum*, quouſque finiatur tempus pueritiæ meę, & pedagogiæ meæ, patienter interim ferens dominationem ſeruorum & improborum.

Rom. 8.

Ibid.

Galat. 4.

Atque hinc diſcimus quomodo nos debeamus gerere in hoc ſæculo, cùm nos ſenſerimus à potẽtioribus opprimi, & tanquam ſeruituti ſubijci: vt videlicet, feramus patienter, & meliora futura exſpectantes, iſta præſentia, quæ aduerſa videntur, ſanctâ quadam ſuperbiâ contemnamus, & nihili faciamus, dicentes; *Pars mea Deus in æternum.* Vide autem quomodo Prophetica lamentatio, incipit eſſe aperta morum & pietatis eruditio. Non enim more mulierculatum verba inania fundit, ſed

vbique docet, nunc latenter, nunc apertè, omnia quæ in hoc mundo chara, pulchra, atque pretioſa habentur, vanitatem eſſe, & ſubitò auferri; ſolam autem pietatem ſolidam eſſe & ſtabilem.

Ibidem in Threnis. *Bonus eſt Dominus*, id eſt, ſuauis, iucundus, benignus, beneficus, etiam quando flagellat, quando percutit, quando iratus videtur. Sed hoc non eſt omnibus, non improbis, non deſperatis, non infidelibus, qui dum flagellantur, non corriguntur, ſed blaſphemant, & indignantur: ſed *bonus eſt ſperãtibus in eum*, pijs, & fidelibus, & paternam manum agnoſcentibus. Qualis erat Tobias, de quo Scriptura, quòd *non eſt contriſtatus contra Deum, quòd plaga cæcitatis euenerit ei, ſed immobilis in Dei timore permanſit, agens gratias Deo omnibus diebus vitæ ſuæ.* Vnde etiam irridentes pietatem eius, increpabat dicens; *Nolite ita loqui, quia filij ſanctorum ſumus, & vitam illam exſpectamus, quam Deus daturus eſt ijs, qui fidem ſuam nunquam mutant ab eo.* Quaſi cum noſtro Propheta diceret; *Pars noſtra Deus in æternum, ideo exſpectemus eum.* Sic Dauid; *Quàm bonus Iſraël Deus, his qui recto ſunt corde.* Quid igitur? alijs non eſt bonus Deus? ſi quidem ſummum bonum nemini poteſt eſſe malum. Audi eundem Pſalmiſtam; *Cum ſancto ſanctus eris, & cum viro innocente innocens eris; & cum electo electus eris, & cũ peruerſo peruerteris.* Et rationẽ, vel expoſitionem ſubiungit, dicens; *Quoniam tu populum humilem ſaluum facies, & oculos ſuperborum humiliabis.*

Tob. 2.

Ibidem.

Pſal. 72.

Pſal. 17.

Ibidem.

Dicitur ergo Deus bonus eſſe ijs, quos ſaluat, & quibus vitã largitur æternã; non bonus autem ijs quos ob ſua ſcelera damnat, & mittit in ignem æternũ. Deus igitur ſecũdùm ſuam eſſentiã ſummũ bonũ eſt, & nemini eſt, aut poteſt eſſe malũ; ſed ſecundùm

Digitized by Google

cundùm ſuos effectus, dũ malum pœnæ damnatis & peruerſis infligit, malus, id eſt, moleſtus eſt, & odio habetur à corruptis voluntatibus. Vnde D. Aug. tractans illud Amos; *Si eſt malũ in ciuitate, quod non fecit Dominus*, ait; *Diuinâ prudẽtiâ cuncta moderãte, ita homo malefacit quod vult, vt malè patiatur quod non vult.* Et Tertullia. cõtra Marcionem; *Deus initio*, inq. *tantùm bonus fuit, orto peccato factus eſt iuſtus, id eſt, cœpit exercere iuſtitiã. Hác ergo ratione*, ait Aug. *Deus malũ facit, quod nõ ipſi Deo malum eſt, ſed eis quos vindicat. Itaque ipſe, quantũ ad ſe pertinet, bonum facit, quia omne iuſtum bonũ eſt, & iuſta eſt illa vindicta. Quamuis enim malum ſit gehenna damnato, iuſtitia Dei bona eſt, & ipſe fructus eſt ex arbore bona.* Sic Aug. Et alibi: *Quã bonus Iſrael Deus? ſed quibus? rectis corde. peruerſis quid? peruerſus videtur. Nã vt ſol oculos puros habẽti tranquillus apparet; in oculos autẽ lippos quaſi tela aſpera iaculatur; intuentem illũ vegetat, hunc excruciat; nõ mutatus, ſed mutatum. Sic cùm cœperis eſſe peruerſus, & tibi Deus peruerſus eſſe videbitur; tu mutatus es, non ille. Ergo erit tibi pœna, quod bonis gaudium.*

Cont Adimant. c. 26.

Lib. 2. c. 11.

Ibid.

In pſal. 72.

Animæ quærenti illum, ſupple, bonus eſt. Et rectè ſpei ſubiecit quæſitionem; omnis enim qui ſperat quærit, & operam dat, vt inueniat, & obtineat id quod ſperat. Alioqui temeraria erit & ſtulta ſpes, ac potiùs præſumptio. Quæritur autem Deus, & inuenitur, ſi vadas per rectam viam mandatorum eius. Ergo *animæ quærenti illum*, id eſt, homini ſeruãti mandata eius, bonus eſt & benignus Dominus, quia dat eis ſeipſum, & vitam æternam in alio ſæculo: licet in hoc auferat bona temporalia, & caduca, ad exercitium virtutis.

Bonum eſt in ſilentio præſtolari ſalutare Dei. Bonum eſt, honeſtum, vtile, & delectabile. Honeſtum

quidem quia opus virtutis, ex ſpe & fide procedens cum charitate. Vtile autem, quia ſummum homini bonum parit & conciliat. Et eâdem ipſâ ratione ſuaue eſt & delectabile. Vnde Apoſtolus
Rom. 8. ait; *Spe gaudentes. Praſtolari*, exſpectare, ſeruat enim aliquid bonis, nempe ſeipſum, quamdiu differri
2. Pet. 3. videatur. *Non enim tardat Deus promiſſionem ſuam*, id eſt, non differt vltra tempus ſtatutum. Et; *Si moram fecerit, exſpecta eam, quia veniens veniet, & non tardabit. Cum ſilentio*, id eſt, ſine querelis & murmurationibus, & blaſphemijs aduerſus Dominum. Non vt Iudæi, qui vbi res primùm ad votum non ſuccedebat, ſtatim in murmurationes prorumpebant, in Ægyptum redire cupientes. Vnde Apoſtolus mo-
2. Cor. 10. net, *Neque murmurauerітis, ſicut quidam eorum mur-*
Philip. 2. *murauerunt, & perierunt ab exterminatore.* Et; *Omnia facite ſine murmurationibus.* Murmuratio enim eſt tinea & corruptio patientiæ. *Salutare Dei*, id eſt, ſalutem, ac liberationem ex malis omnibus, & periculis. Quæ ſalus hîc inchoatur per patientiam;
Luc. 21. quia *in patientia veſtra poſſidebitis animas veſtras.*

Bonum eſt viro cùm portauerit iugum Domini ab adoleſcentia ſua. Viro, vnicuique vtile eſt & commodũ. Nam Hebręis nomen (viri) ſumi folet diſtributiuè, pro eo quod eſt, vnuſquiſque, non habitâ ratione ſexus. *Cùm portauerit iugum Domini*, id eſt, quod aſſuefactus ſit obedire legi Domini, & ſeruare mandata eius. Propriè enim iugum, obedientia intelligitur. *Ab adoleſcentia ſua*; Quoniam;

Quo ſemel eſt imbuta recens ſeruabit odorem
Teſta diu, —

Prou. 22. ait Poëta. Et Salomon: *Adoleſcens iuxta viam ſuam, etiam cùm ſenuerit, non recedet ab ea.* Ex hac Prophetæ

D.

Digitized by Google

D.Thomas laudat conſuetudinem Eccleſiæ, quâ pueri in Religionibus recipiuntur, vt ibi educentur, & bonis moribus imbuantur: exemplo Ioannis Baptiſtæ, qui etiamnum puer ſeceſſit in eremum. Quàm autem religiosè & honeſtè educandi ſint pueri, multa & prudenter docet Quintilianus, vt erubeſcant Chriſtiani in ea re offendere, & negligentes eſſe, in qua etiam Ethnici tam vigilãtes erant. Multique alij Ethnicorum Poëtæ, & magiſtri ſummoperè commendant puerorum educationem. Prætermitto Patres inter quos D. Hiero. diligenter in epiſtolis monuit de recta puerorum educatione, quantique ea res ſit momenti, oſtendit. 2.2.q.189. a.5.

Sedebit ſolitarius, & tacebit, id eſt, abſtinebit ſe negotijs ſecularibus, & deſiderijs, atque confabulationibus, & ab omni turba ac tumultu vitæ, quantum in ipſo erit: & ſolâ Dei ſui conuerſatione & confabulatione contentus erit. Aut enim orando cum Deo ſuo loquetur aut legendo ipſum audiet loquentem; dicens ac ſentiens illud Prophetæ, *Mihi adhærere bonum eſt*. Et; *Meditatio cordis mei in conſpectu tuo ſemper. Quam quidem ſpeciem conuerſationis*, vt notat S.Hiero. *boni Eremitæ & Monachi, qui voto monaſticæ diſciplinæ obligati ſunt, imitari contendunt. Sed rara eſt*, (inq.) *& pauciſſimis dono Dei hæc perfectio conceſſa. Is enim verè & non ex parte perfectus eſt, qui & in eremo ſqualorem ſolitudinis, & in cœnobio infirmitates fratrum æquali magnanimitate ſuſtentat.* Pſal. 72. In hunc locum Ieremiæ.

Vbi nota illud verbum, *voto monaſticæ diſciplinæ obligati*. Contra hæreticos qui impudenter aſſerunt, temporibus D.Auguſt. & Hieron. monachos non ſe obligaſſe voto, ſed eſſe id noſtri ſæculi nouum

uum inuentum. Neque verò Monachi ſolùm, qui à ſolitudine nomen habent, ſolitudinem amare debent; & turbas fugere, ſed etiam omnes quibus ſua ſalus eſt curæ, vt ſolitudinem quidem ſemper in votis habeant, & ſequantur, atq; teneant ex inſtituto; turbæ autem ſeſe dedant ex neceſſitate, vbi id fratrum ſalus poſtulabit. Vnde Dominus tãquam ſingulare beneficium promittit animæ fideli, dicens; *Ego lactabo eam*, id eſt, alliciam, *& ducam eam in ſolitudinem, & loquar ad cor eius.* Quoniam videlicet, in turbis nec Deum alloqui poſſumus, nec loquentem audire. Quamobrem idem ipſe Dominus, qui nullum aut certè non magnum ex ſolitudine habebat emolumentum, vt nec ex turba perturbationem aut impedimentum, tamẽ notabiliter dicitur, quòd *dimiſſâ turbâ aſcendit in mõtem ſolus orare.* Quid? quod etiam ab ipſis diſcipulis ſuis, tres elegit duntaxat, cum quibus in hortum ſecederet, atque *ab ipſis etiam auulſus eſt, quantum iactus eſt lapidis*, vt poſitis genibus, oraret; dicens, *Pater, ſi vis, transfer calicem hunc à me.* An non pudefaciunt exempla iſta Monachos, quibus cella & monaſterium oneri, turba & platæa voluptati ſunt? Tu imitare Dominum tuum nec te tranſuerſum agant multorum praua exempla.

Ozeæ 2. · Matth. 14 · Matth. 26.

Et tacebit, id eſt, ſilentium aget, vel vt alij, expectabit, vterque ſenſus bonus: *Tacebit*, vt cum ſilentio audiat ſibi loquentem Dominum. *Tacebit*, id eſt, quietus & ſine cogitationum turbis & tumultu, & ſine querelis, & murmurationibus ſedebit ſolus, cum ſimplicitate, & humilitate coram Domino ſuo: *Audiam*, dicens, *quid loquatur in me Dominus meus.* *Tacebit*, de rebus iſtis terre-

Pſal. 83.

terrenis, quibus non afficitur, & linguæ frænum inijciet mẽbro periculoſo. Vides quomodo leges dat,& inſtitutiones condit Religioſis? qui & ſolitudinis,& ſilentij debent eſſe amatores. *Quia leuauit ſe ſupra ſe.* Leuauit ſe quoad animum; ſuper ſe quoad corpus: cogendo corpus ſuum obedire animæ & ſpiritui. Et quoniam hoc iuſtus, vel iuſtitiam diligens,& ad perfectionem aſpirans, continenter facit, idcirco poteſt ſolus ſedere atque tacere, quia corpus ſpiritui iam ſubditum habet. Caro enim vult turbam & platæas, vult fabulas, & garrulationes; ſpiritus contra amat ſolitudinem, & ſilentium. Qui deijciunt ſe infra ſe, ij ſequuntur ludos, iocos, riſus, cõfabulationes, turbas, platæas, ſecundùm carnem viuentes,& eam tanquam Dominam colentes, ſpiritum autem & animum ſuppeditantes & ſeruire facientes. Quibus vt verè atque eleganter dixit quidam; *Corpus voluptati, animus oneri eſt.* Oneri eſt, propter conſcientiam, quæ ſemper remordet; nec ſinit voluptuoſos omni ex parte & ſine aliqua interpellatione, voluptatibus frui. Saluſtius.

Duplicem igitur hominem Propheta in vnoquoque homine agnoſcit; quorum alterum ſuper alterum leuantes, ad felicitatem, vel miſeriam peruenimus. Nam ſi veterem hominem nouo, exteriorem inferiori ſubijcimus, beati: contrà, miſeri ſumus. Vnde Apoſtolus quoque ait, *Veterem hominem noſtrum, ſimul cum Chriſto crucifixum eſſe, vt deſtruatur corpus peccati, vt vltra non ſeruiamus peccato.* Veterem hominem appellans carnem ſpiritui dominantem. Et rurſus; *Condelector legi Dei, ſecundùm interiorem hominem.* Rom. 6. Rom. 7.

Video

Video autem aliam legem in membris meis, id eſt, in hômine exteriore, *repugnantem legi mentis meæ*, &c. Et ad Corinth. ipſum corpus vocat ſimpliciter exteriorem hominem, aut ipſum hominem, quatenus animaliter viuit, dicens; *Licet is qui foris eſt noſter ho-*
2. Cor. 4. *mo corrumpatur*, per ieiunia, pœnitentias alias, & labores, tamen animus his rebus non minuitur, ſed indies magis vigeſcit, & nouas vires accipit.

MONITVM CVI.

Qui intrat per oſtium, Paſtor eſt ouium.

Ioan. 10.

DE Paſtore qui Chriſtus eſt, tria potiſſimùm dicuntur in Euangelio. 1. *Vocat oues ſuas nominatim. Vocat*, quando conuertit, & fideles facit. Nō foris pulſans, vt nos, ſed intus cor illuſtrans, tan-
Aug. l. 3. gens, & mutans. *Nominatim*, id eſt, ſingulas, non
Conf. c. 10. omnes in genere, ſicut vnâ voce vocantur omnes quibus prædicatur veritas: ſed ſingularum curam gerit, *Sic vnamquamque curans, tanquam ſolam curet*;
Ibid. li. 5. cap 7. ſingulas proprijs modis ad ſe trahens: Vnam tali occaſione, aliam aliâ, quam ipſe ſuo tempore illis procurat. *Quæ enim procuratio ſalutis*, ait D. Augusti-
Pſal. 116. & ibi Aug. & Proſp. nus Deo, *præter manum tuam, Domine, reficientem, quæ feciſti?* Notum eſt, quo modo ad Deum conuerſus Antonius, Auguſtinus, Fulgentius, Ignatius, &c. Dicitur in Pſal. *Numerat multitudinem ſtellarum, &*

omnibus

omnibus eis nomina vocat. Per *ſtellas intelliguntur electi,*
inq. S. Auguſt. *qui in Eccleſia Dei ad conſolandam præ-*
ſentis temporis noctem, bonæ conuerſationis exemplo, & cæ-
leſtis doctrinæ luce reſplendent. Has ſtellas Deus numerat:
in æternam præelectas gloriam, & nominatim ex omnibus
gentibus aduocatas. Nouit enim Dominus qui ſunt eius,
cum quibus non computabuntur, quibus dicitur, Diſcedite
à me operarij iniquitatis: Non noui vos. De illis dicitur, 2. Tim. 2. Matth. 7.
quòd *multiplicati ſunt ſuper numerum*, quia licet prę-
dicatione Apoſtolorum accedant, non tamen ſunt
prædeſtinati.

2. *Ante oues vadit*, vt eas animet, exemplo virtutis,
ſpe præmij. præcedit eas, conuerſatione, paſſione,
reſurrectione. Hinc dicitur, primitię dormientiũ. 1. Cor. 15.
Et oues illum ſequuntur. Ideo enim paſſus, vt ſequamur ve-
ſtigia eius. Vnde Petrus, *Chriſto paſſo in carne, & vos eâ-* 1. Pet. 2.
dem cogitatione armamini. Qui dicit ſe in Chriſto mane- 1. Pet. 4.
re, debet ſicut ipſe ambulauit, & ipſe ambulare, inq. Ioan- 1. Ioan. 2.
nes. Sequuntur ergo illum oues, conuerſatione, fi-
de, ſpe; Quia enim eius veſtigijs hîc inhærent, &
perſeueranter inſiſtunt, hinc credunt & ſperant ſe
ad eandem cum illo immortalitatem peruenturas.
Sunt hîc in carne vna, in voce vna, in paſſione vna;
& cùm tranſierit iniquitas, erunt & in requie vna.
Vnde ipſe dicit; *Ego ſum via, & veritas, & vita. Via, ſci-* Ioan. 14.
licet in forma conuerſationis iuſtæ, ait D. Leo: *Veritas in* Ser. 18. de
exſpectatione rei certæ: Vita, in perceptione felicitatis æternæ. Paſſ.
Si periculoſum eſt imitari illos, de quibus dubitas an imitã-
di ſint, inq. S. Hieron. *hunc certè imitari tutiſſimum eſt,* Ad Celan-
atque eius veſtigia ſequi, qui dixit, Ego ſum via, veritas, & tiam.
vita. Nunquam enim errat, qui ſequitur veritatem. Ne de-
dignaretur homo, ait D. Auguſt. *imitari humilem homi-*
nem, Deus factus eſt humilis, vt vel ſic ſuperbia generis hu- In Pſal. 38. Conc. 1.
mani

Digitized by Google

Matth. 11. *mani non dedignaretur ſequi veſtigia Dei. Diſcite*, inq. *à me, quia mitis ſum, & humilis corde.*

3. *Et educit eas*: Non de Eccleſia, quia ſancti morientes non ſeparantur à corpore Eccleſiæ inquit Aug. ſed educit eas è miſeria huius vitæ, ſiue è ſtabulo fœtido in paſcua vitæ æternę, vbi herba ſemper viridis eſt, vbi vita ſapientia, vbi paſcitur Iſraël in æternum veritatis pabulo. Orat Dauid; *Educ de cuſtodia, ſeu carcere animam meam.* Et; *Dominus cuſtodiat exitum tuum.* Et nos oramus; *Da ſalutis exitum.* Magna fuit quorundam ſanctorum anxietas, metus, ſollicitudo in exitu, vel de exitu, vt Arſenij, Agathonis, Auguſtini, qui orans pro matre defuncta; *Fundo tibi* (Domine inq.) *iam aliud lachrymarum genus* (quàm ſcilicet cùm moreretur, quando poterat in eo carnalis affectus redargui) *pro illa famula tua, quod manat de concuſſo ſpiritu, conſideratione periculorum omnis animæ, quæ in Adam moritur.* Vnde Dauid orat; *Saluum me fac ex omnibus perſequentibus me, & libera me, ne quando rapiat vt leo animam meam.*

De ciuit. li. 20. ca. 9.

Pſal. 141.

Pſal. 120.

In hymno de Spir. S.

Lib. 9. Cōf. cap. vlt.

Pſal. 7. & ibi Baſil.

Sollicitus de præſenti vita & futura, inq. D. Baſil. Hîc enim petit ſaluari à perſequentibus, ne illis conſentiat; poſteà autem tempore reddendæ rationis liberari, nequando diabolus vt leo rapiat animam eius. Vnde tunc, id eſt, in morte dicit diabolum ad hominem venire, *vt examinet, an ex præcedentibus in vita certaminibus, vulnera vel notas peccati adhuc retineant, vt ſi eas deprehenderit, diſtineat eos. Fur enim non venit, niſi vt furetur, mactet, & perdat.* Ad Chriſtum etiam in cruce venit, vt idem Baſil. & Gregor. aſſerunt; Vnde ipſe Chriſtus; *Venit princeps huius mundi, & in me non habet quicquam. Is qui nihil vnquam admiſit peccati, rectè dicit, in me non habet quicquā,* inq.

Ioan. 10.

Ioan. 14.

Baſil. ibid.

Gregor. Hom. 39. in Euang.

Digitized by Google

inquit Diuus Baſilius. *Homini autem abundè fuerit, ſi auſit dicere; in me habet pauca & modica. Periculum itaque hæc pati fuerit, niſi nobiſcum protegentem, & liberantem Deum habeamus. Vnde orat Dauid, Domine Deus in te ſperaui, ſaluum me fac*, &c. vt ſuprà. Adfuit etiam S. Martino morienti, qui ita ad eum; *Quid hic aſtas, cruenta beſtia, nihil in me funeſte reperies.* Vocat cruentam beſtiam, & in Scriptura vocatur; *Draco rufus*, ob ſanguinem corporum quem effudit in Martyribus, & ob ſanguinem animarum, quas occidit quotidie. Illi conuenit illud dictum Regis Sodomorum ad Abraham; *Da mihi animas, cætera tolle tibi.* Et de eo D. Hieron. *Hoſtis callidus tarda ad mortem ſupplicia conquirebat, animas quærens iugulare, non corpora.*

Baſil. ibid. Gregor. Hom. 39. in Euang. Sulpit. in Vita. Geneſ. 14. In vita Pauli erem.

Hic ergo aſtat morientibus. 1. quia maximè *inſidiatur calcaneo hominis*, id eſt, eius fini; *Tu*, ait Deus ſerpenti, *inſidiaberis calcaneo eius*; exiſtimans tunc hominem ſuis tentationibus ac inſidijs maximè opportunum. Hinc tunc muniendus animus Sacramentis Eccleſiæ, & orandus Deus; *Ne proijcias me in tempore ſenectutis, cùm defecerit virtus mea, ne derelinquas me.* Eſt enim momentum vnde dependet æternitas, & tunc habet locum illud Sapientis; *Ibit homo in domum æternitatis ſuæ*; & vnumquemque iudicabit Deus, ſicut in morte inuenerit. 2. Scit eſſe extremum conflictum; ſi tunc nihil obtinet, nihil obtinebit poſtea, quia homo euaſit manus eius. In hac vita, etſi ſępè vincatur, *nunquam tamen ſolet deſperare victoriam*, inquit Diuus Chryſoſtomus, hinc ſæpiùs redit, vt vel vi, vel inſidijs, vel tædio, tandem aliquando hominem ſuperet.

Geneſ. 14. Pſalm. 70. Eccleſ. vlt. Hom. 34. in Matth.

Digitized by Google

Quanta autem erit conſolatio & fiducia morientis, qui hoc, quod Diuus Martinus, diabolo dicere poterit; *Nihil in me funeſte reperies.* Sed quis eſt ille? 1. Qui Dei timorem, & innocentiam ſuam ſemper ſeruauit. Sed quàm rarus eſt ille, qui inoffenſo pede viam huius vitæ decurrit, vbi tot ſunt tentationes, pericula, hoſtes, intus & foris? 2. Qui etſi peccauit, peccata tamen ſua purgauit, ac redemit eleëmoſynis, ieiunijs, orationibus, vſu Sacramentorum, &c. Quod enim dimiſit Deus, non poteſt exigere diabolus. Quærit Dauid, *Cur timebo in die mala?* id eſt, mortis, quæ malis mala. Reſpondet; *Iniquitas calcanei mei circundabit me.* Si illa eſt cauſa timoris tui, inquit S. Auguſtinus, ergo, *vt tunc non timeas, ſed ſecurus ſis, purga iniquitatem de calcaneo tuo. Impietas enim impij non nocebit ei,* ait Dominus per Prophetam, *in quacunque die conuerſus fuerit, ab impietate ſua; omnia peccata eius quæ peccauit, non imputabuntur ei.* Et, *omnia mandata facta deputantur,* inquit S. Auguſtinus, *quando quicquid non fit, ignoſcitur.*

Pſalm. 48.

In illum Pſalm.

Ezech. 33.

Lib. 1. Retract. c. 19.

MONITVM CVII.

Audi filia & vide, & inclina aurem tuam, & obliuiſcere pop. &c.

Pſalm. 44.

Filia Dei, anima eſt Chriſtiana; *Filia*, creatione, regeneratione, adoptione. Excitat hæc vox, gratitudinem, amorem, fiduciam. Quæ enim maior gratia, quàm ex filia diaboli, fieri filiam Dei? Et quid charius debet filijs eſſe, quàm pater? Et quando pater ſolet filiam repellere, ſi ſe vt bonam filiam gerat? *Audi*; parata eſſe debet ad audiendam vocem Domini. Varijs modis & varijs de rebus loquitur nobis Deus. *Loquitur per Scripturas, per ſermocinationes fratrum, per internas inſpirationes.* August. de Trinit. li. 1. cap. 3. Loquitur de fuga ſęculi, de vanitate mundi, de peccati fœditate, de virtutis pulchritudine, de cæleſti gloria, de damnatione æterna, &c. Multi aures aperiunt diabolo, carni, mundo. Sed Dauid, Pſalm. 84. *Audiam, quid loquatur in me Dominus Deus.* Et Samuel; 1. Reg. 3. *Loquere Domine, quia audit ſeruus tuus.* Et D. Auguſt. Lib. 4. Cōf. cap. 11. *Noli*, inq. *eſſe vana anima mea, & obſurdeſcere in aure cordis tumultu vanitatis. Audi & tu: Verbum ipſum clamat.*

Et vide, diligenter cognoſce, & perpende quæ audis. Non ſatis eſt obiter audire, ſed audita recondenda, ruminanda, expendenda; ſic ſalus & ſanitas conſequitur. *Concaluit cor meum intra me*, inquit Dauid, *& in meditatione mea exardeſcit ignis.* Pſalm. 38. *Cognouerunt diſcipuli Dominum in fractione panis.* Luc. 24.

Digitized by Google

Thren. 4. *Paruuli petierunt panem, & non erat qui frangeret eis.* Panis ſpiritualis Verbi Dei, frangendus dentibus
Luc. 5. meditationis, attentionis, inquiſitionis. Paralyticus
Auguſt. de Paſtorib. cap. 6. aperto tecto intus ſanatus eſt, intus erat medicus. *Filius ſenior foris ſtabat, nolebat intrare in domum cõuiuij:*
Luc. 15. *nos eruimus dulce ac ſalutare epulum ſpiritus, de ſterili ac inſipida litera tanquam granum de palea, de teſta nu-*
Serm. 73. in Cant. *cleum, de oſſe medullam*, inquit Diuus Bernardus. De
Luc. 2. Maria virgine dicit Lucas; *Conſeruabat omnia verba hæc, conferens in corde ſuo.*

Inclina aurem tuam, id eſt, humiliter obedias, ſubmittas te per humilem obedientiam. Aures ſpirituales, Intellectus & voluntas; ille cæcus & anguſtus eſt, non capit quæ Dei ſunt, & amat ſuum ſenſum; quod admodum periculoſum, ac pernitioſum. Voluntas corrupta, & ad malum prona, ad aliud ſemper impellens, quàm Deus iubet. Inclina ergo intellectum ad credenda omnia, quæ Deus docet; inclina voluntatem, ad facienda omnia quę iubet, etſi humanæ corruptioni in qua nati ſumus, repugnent.

Et obliuiſcere populum tuum, de quo, ſcilicet, egreſſa es, de populo barbaro, de ſæculari conuerſatione. Egreditur. 1. quando renuntiat diabolo & operibus eius; mundo & luxurię eius ac volupta-
Lib. de Iſaac & anim. c. 4. tibus. 2. *Egreditur, videlicet, à ſeruitio, à carnis imperio & dominatu, exit non in carne, ſed in ſpiritu, exit ad regimen*
Idē Ambr. lib. 1 de Abraham cap. 2. *poteſtatis*, inquit S. Ambroſ. 3. *Egreditur de corporis quadam commoratione, de qua exiuit Paulus, qui dixit; Noſtra conuerſatio in cœlis eſt.* Ad quod idem Paulus
Philip. 3. hortatur; *Quæ ſurſum quærite, ſapite, non quæ ſuper terram.* Non ſufficit egredi, oportet etiam obliuiſci.
Coloſ. 3. Vxor Loth egreſſa erat de Sodomis, ſed non obli-
ta, quia

Digitized by Google

ta, quia reſpexit retro & verſa in ſtatuam ſalis, vt homines condiat, & ſapere doceat. Iſraelitę egreſſi erant de Ægypto, ſed non obliti, quia recordabantur ollas carnium, &c. & grauiter puniti ſunt. Habet mundus & caro ſuas delectationes, illas oportet obliuiſci, aut ſi inuitis occurrant, abominari. *Quæ retro ſunt obliuiſcens,* ait Paulus. Saltem deſiderijs, operibus; nihil tale deſiderare, aut facere, quale in illo populo facere conſueuimus. Sic Auguſtinus loquens de rebus Venereis, quibus aſſueuerat; *Talium rerum imagines,* inquit, *concurſant quidem mihi vigilanti, ſed carentes viribus; reſiſtit enim talibus ſuggeſtionibus ratio, & ſi res ipſæ ingerantur, inconcuſſus maneo. Nemo mittens manum ſuam ad aratrum, & reſpiciens retro,* id eſt; rediens ad ea quæ reliquit, vel animo, vel opere; *aptus eſt regno Dei,* inquit Christus.

Geneſ. 19. Exod. 16. Philip. 3. Lib. 10. Conf. c. 30. Luc. 9.

Et domum patris tui, id eſt, familiam diaboli, qui pater eſt omnium impiorum, ſub cuius poteſtate omnes naſcimur. Inſufflauit primis parentibus virus peccati, & concupiſcentiæ prauæ, illi in nos transfuderunt. Congregatio impiorum domus diaboli, illis præeſt, illos regit ad ſuam voluntatem. De illa omnes fuimus, 1. reatu originis. 2. plerique etiam additamento propriæ voluntatis. Cum ſuperbis ſuperbi, cum immundis immundi, cum vanis vani fuimus; ſi non opere, fortè voluntate. Inde erepti miſericordiâ Saluatoris. *Vndecumque enim veniat homo ad Chriſtum, à diabolo venit. Etſi enim non omnes mali proficiunt in hoc, vt ſint boni, nemo tamen eſt niſi ex malo bonus.* Et quid agitur in domo patris iſtius? Ibi fiunt blaſphemiæ, luxuriæ, comeſſationes, ebrietates, rixæ, contentiones, ſacrilegia,

Auguſt. in Pſal. 144.

Digitized by Google

crilegia, iniuſtitiæ. &c. Hæc omnia obliuioni tra-
Pſalm. 25. denda; & dicendum cum Dauid, *Domine dilexi decorem domus tuæ, & locum habitationis gloriæ tuæ.* Domus Dei, congregatio bonorum; Decor huius domus eſt Charitas, pax, manſuetudo, caſtitas, &c. Hæc diligenda. In ea nemo ſe glorificat, ſed Deum omnis boni authorem. Ibi canitur, *Non nobis Domine, non nobis, ſed nomini tuo da gloriam.*

Et concupiſcet rex decorem tuum. Plerique ſtudent illi ſpeciei, quam concupiſcit mundus; nos illi ornatui ſtudeamus, quem concupiſcit Dominus.
Lib. 2. ca. 1. Narrat Valer. Max. apud antiquos Romanos, fœminas vt non triſtis earum & horrida pudicitia, ſed honeſto comitatis genere temperata eſſet, indulgentibus maritis, & auro abundanti, & multâ purpurâ vſas eſſe. Nulli enim tunc ſubſeſſores alienorum matrimoniorum oculi metuebantur, ſed pariter & videre ſanctè, & aſpici mutuo pudore
Lib. 9. ca. 1 cuſtodiebantur. Idem Valer. Fœminas, inquit & imbecillitas mentis, & grauiorum operum negata affectatio omne ſtudium ad curioſiorem ſui cul-
Ad Gaudēt. tum hortatur conferre. Et S. Hieron. *Philokroſmos genus fœmineum eſt ait, multaſq; etiam inſignis pudicitiæ, quamuis nulli virorum, tamen ſibi ſcimus libenter ornari.* In quo autem verus Chriſtianorum ornatus ſit,
In Morali. cap. 5. demonſtrat ex Apoſtolo D. Baſil. *Quod nullo modo debent mulieres nimis exquiſitæ in ornatu corporũ elegantiæ ſtudere, potiuſq; curam omnem in bona opera conferre: atque hunc verum atque germanum Chriſtianorum ornatum eſſe exiſtimamus.* Deinde ſubiungit verba Pauli
1. Tim. 2. ad Timotheum.

Apud Plutarch. in præc. connubiat. *Ornamentum*, inquit Crates, *eſt quod ornat; Ornat autem quod mulierem honeſtiorem facit. Talem verò præſtat,*

ſtat, non aurum, non ſmaragdus, non coccineus color, ſed quæcunque grauitatis, moderationis, & pudoris ſpecimen adhibent. Deiecta decoris cura, ait Diuus Ambroſius ad Virgines, *plus placet, & hoc ipſum quod vos non ornatis, ornatus eſt. Hoc ſtudium in ornando corpore, internam indicat deformitatem*, inquit S. Chryſoſtomus. *Fieri enim non poteſt, vt qui animæ curam habeat, eiuſq; pulchritudinem plurimi faciat, & externo cultui inhiet. Sicut & impoſſibile eſt, in externo illo cultu tantopere occupatum, illius agere curam. Quot pauperum ventres poſſent inde paſci? quot nuda corpora contegi?* &c. Monet Diuus Auguſtinus in regula; *Nec affectetis veſtibus placere, ſed moribus*. Non vtique mundam veſtem prohibens, ſicut nec Apoſtolus ornatum muliebrem moderatum, ſed mores bonos verum eſſe ornatum docens. Sicut cùm dicit Apoſtolus: *Non eſt regnum Dei eſca & potus*, non ea prohibet. Denique Tertullianus: *Veſtite*, inquit, *vos ſerico probitatis, byſſino ſanctitatis, purpurâ pudicitiæ; talibus pigmentatæ, Deum habebitis amatorem.*

Ambr. ad Virg.

Hom. 37. in Geneſ.

Epiſt. 019.

1. Timot. 2.

1. Petri 3.

De habitu mulierum.

Digitized by Google

MONITVM CVIII.

Quæ eſt iſta quæ aſcendit de deſerto, delitijs affluens, innixa ſuper dilectum ſuum?

Cant. 8.

DIcitur hoc cum quodam animi ſtupore & admiratione, *Quæ eſt iſta?* quaſi præclarum aliquod & heroicum opus aggrediatur, is qui ſæculum relinquit, & Deo ſe tradit. Deſertum enim, ſeculum hoc eſt, nequam, relictum à Deo, denſum tenebris errorum & peccatorum, vbi nullus ordo, cultura ſpiritualis nulla, vbi ſilueſcunt omnia, vbi maxima rerum omnium confuſio, vbi fera & venenata animalia, id eſt, homines impij, illis ſimiles; lupi, auari; leones, crudeles; porci, immundi, &c. *Quæ aſcendit,* ſublimem aliquem locum, cæteris eminentiorem; vt eſt ſtatus Religionis. Religioſi enim non ſunt contenti vulgari hominum iuſtitiâ, ac impletione mandatorum Dei, ſed multò plenius ac perfectiùs ea obſeruare conantur; ideoque amplectuntur Dei conſilia, quibus reijciuntur vitæ melioris ac perfectionis impedimẽta. De quo ſtatu D. Hieron. *Flos quidam & pretioſiſſimus lapis inter Eccleſiaſtica ornamenta, Monachorũ ac Virginum chorus eſt.* Et D. Cypria. de Virginibus loquens; *Flos eſt ille,* inq. *Eccleſiaſtici germinis, decus atque ornamentum gratia*

Vide D. Thom. Quodlib. 4 art. 23. in reſponſ.

In epiſt. ad Marcell.

De habitu Virg.

gratiæ ſpiritalis, illuſtrior portio gregis Domini. Vnde & S.Ignatius ad Heronem; *Virgines*, ait, *ſerua, tanquam pretioſa Chriſti monilia.* In epiſt. ad Heron.

Delitijs affluens. Hoc mirum, quomodo delitijs afflūat, cùm in Religione omnia videantur aſpera, ieiunia, vigiliæ, cilicia, diſciplinæ, mortificationes, pœnitentiæ, &c. Non enim in religione quærendum eſt otium, non cultus ventris aut carnis commoda vel ſimilia. Sed rectè quidam Spiritalis Doctor; *Inuenient ſuauiſſimam Sancti Spiritus conſolationem, qui pro amore Dei, carnalem abiecerunt delectationem. Et quantò plus ſe ab omni creaturarum ſolatio ſubtraxerint, tantò in Deo ſuauiores & potentiores conſolationes inuenient.* Habent ſeruitores mundi ſuas delectationes, & non haberent ſuas ſerui Dei? ita certè, & quidē multò ſuauiores & ſolidiores, quæ etiam in tribulationibus durant. Iſtas verò mundanas, *vel vna aufert ſebricula.* Febricitans enim omnia faſtidit, quibus ante delectabatur. Peruerſum mundanorum iudicium exprimit Propheta Iob; dicens; *Eſſe ſub ſentibus delitias computant.* Voluptates eorum ſentes ſunt, ſicut & Dominus in Euangelio ſpinas vocat, quia pungunt, cruentant, occidunt animas. Et Diuus Auguſt. de voluptatibus guſtus; *Calamitates*, inquit, *delitiæ vocantur.* Vere enim miſeria eſt huiuſmodi naturæ neceſſitatibus ſubiacere. *Habent quidem & hæc ima delectationes, vt mundus reputat, ſed non ſicut Deus, qui fecit ea, quia in ipſo delectatur iuſtus, & ipſe eſt delitiæ rectorum corde,* inquit Diuus Auguſtinus. Et rurſum; *Obſurdeſce aduerſus immunda illa membra, quæ ſunt ſuper terram, vt mortificentur. Narrant tibi delectationes, ſed non ſicut lex Domini Dei tui.*

Thom. Kemp. li. 3. cap. 11, 13.

Auguſt. de catech. rudib cap. 17.

Iob. 30.

Luc 8.

Lib. 10. cap. 31.

Lib. 2. ca. 5.

Lib. 8. c. 11.

Pſal. 118.

Auguſt. in Pſalm

Qui ergo ex carnalibus ſpirituales fiunt, *delectationes non perdunt*, vt mundus exiſtimat qui non alias quàm iſtas corporeas nouit nec guſtauit; *ſed mutant à carne ad ſpiritum, à ſenſibus ad conſcientiam.* Id in ſe expertus Auguſtinus, cùm ex carnali factus eſſet ſpiritalis; *Quàm ſuaue mihi ſubitò factum eſt*, ait in Confeſſ. *carere ſuauitatibus nugarum, & quas amittere metus fuerat, iam dimittere gaudiũ erat. Eijciebas enim eas à me, vera tu & ſumma ſuauitas, & intrabas pro eis, omni voluptate dulcior, ſed non carni & ſanguini.* Imò & ipſi labores, qui in religione ſunt & ſuſcipiuntur, quoniam amantium ſunt, non ſunt oneroſi, ſed delectant: *Si enim delectat labor, quo fera capitur, vt venantium; ſi delectat labor, quo nummus colligitur, vt negotiantium; quomodo non magis delectabit labor, quo Deus acquiritur, vt eſt eorum qui ei ſeruire elegerunt.*

Lib. 9. Cõf. cap. 1.

Auguſt de bono vidui tat. cap. 21.

Innixa ſuper dilectum ſuum. Quis dilectus noſter, niſi Chriſtus Dominus, qui dilexit nos & tradidit ſemetipſum pro nobis? Vnde & illum nos præcipuè redamare & omnes ad illius amorem trahere debemus. Sed quæret aliquis, Nonne arduum homini aſcendere, & ſupra vires? primò enim infirmus eſt, firmitatem ſuam priſtinam peccato amiſit: infirmi autem ambulare non poſſunt, multò minùs aſcendere. Deinde homo pondere concupiſcentiæ prauæ in qua naſcitur ſemper deorſum trahitur, & ſic aſcendendo contra naturam conatur, & ſuprà vires. *Nemo*, ait D. Proſper, *de ſuis viribus confidat, in quibus non habet niſi periculi facilitatem quæ etiam cùm integræ eſſent, non ſteterunt.* Quomodo ergo audet tentare aſcenſum? *Innixus eſt ſuper dilectum ſuum*, eius auxilio & gra-

Galat. 2.

De voc. gent. lib. 1. cap. 8.

Digitized by Google

& gratiæ fidit, & ſic fortis efficitur. *Quis ambulat in tenebris, & non eſt lumen ei?* vel ſcientiæ, vel iuſtitiæ. *Speret in nomine Domini, & innitatur ſuper Deum ſuum,* & ſic illuminabitur, & iuſtificabitur. *Nemo,* inquit Diuus Cyprianus, *ſuis viribus fortis eſt, ſed Dei miſericordia & indulgentia tutus eſt.* Et. S. Auguſtinus: *Firmitas noſtra quando tu es Domine, tunc eſt firmitas; quando autem noſtra eſt, tunc eſt infirmitas.* Iſai. 50. De Orat. Dominica. Lib. 4. Cōf. cap. vlt.

Sic innixus ſuper dilectum ingreſſus eſt Fulgentius, licet iuuenis delitioſus, Monaſterium. Qui cùm veniſſet ad Fauſtum Epiſcopum, virum ſanctiſſimum, eique votum ſui cordis fideliter indicaſſet; ille ſciens ſæcularem omnino iuuenem, verebatur talia credere polliceti, dicens ei: Quare, fili mentiris, vt ſeruos Dei fallere delecteris? Tune eris Monachus, aut antiquam delitiarum tuarum conſuetudinem ſic repentè mutabis, vt eſcarum vilium negligentior apparatus, & veſtium ſordidarum tuum animum non offendat abiectio? Ad hæc ille iuuenis magis ac magis inflammatus repellentis manum ſuppliciter oſculans, ſic oculis in terram depoſitis precabatur: *Potens eſt, Domine pater, dare volenti facultatem, qui nolenti tribuit voluntatem.* Permitte me tantùm tuis inhærere veſtigijs, aperi mihi ianuam Monaſterij, præbe ſanctæ ædificationis adiutorium, fac me vnum de diſcipulis tuis: & Deus nouit quomodo me liberet ab iniquitatibus meis. In Vita c. 4.

Dicitur & B. Laurentius Iuſtinianus, initio conuerſionis ſuæ animo propoſuiſſe, hinc omnia bona fortunæ, nobilitatem, Magiſtratus, honores, vxorem, liberos, pecuniam, & omnis præterea generis voluptates; illinc inædias, vigilias, æſtus, algorē, In Vita c. 1.

ſeruitu-

Digitized by Google

ſeruitutem: ſediſſe deinde quaſi iudicem inter iſta, & ab ſeſe ita exegiſſe: *Conſidera nunc etiam atque etiã Laurenti, quid agas: Putaſne hæc perferre poteris, aut illa contemnere? Tum ſeſe ad Domini crucem conuertiſſe; Tu es Domine, ſpes mea; ibi poſuiſti certiſſimum refugium tuum.* Sicque animo confirmatus, calcatis opibus & honoribus, & florentis ætatis illecebris, ad cœleſtem militiam profectus eſt.

Apud Platũ lib. 3. c. 16. Ioan 5.

Andreas Spinula, cùm prouectiori iam ætate, nempe, vt ipſemet humili quodam ioco de ſe queri ſolebat, triginta & octo annos habens in infirmitate, de ſæculo relinquendo deliberaret, atque in partem contrariam, tum valetudinis imbecillitas, tum delitiarum conſuetudo, familiæ nobilitas, dignitatiſ, quam in Eccleſia gerebat, amplitudo, denique diſciplinę difficultas, & multæ aliæ rationes quaſi agmine facto ad terrorem ei ſeſe offerrent, repentè Dei bonitas hunc verſiculum eius menti obiecit; *Deus Dominus fortitudo mea, & ponet pedes meos, quaſi ceruorum.* Eoque verſiculo, tanquam lumine quodam oborto, ita illuſtratus eſt, vt omnes illæ timidæ ac diffidentes cogitationes momento euanuerint, iſque animo penitus confirmato ac conſtanti aduerſus illa omnia incommoda permanſerit. Ecce, quomodo iſti Sancti aſcenderint de deſerto, ſed innixi ſuper dilectum ſuum; non nitentes ſuis viribus, ſed Dei adiutorio ac gratiæ fidentes. Liber aſſcribere quę eleganter de his rebus diſſerit D. Proſper. de vit. contempl.

Abac. 3.

Lib. 3. c. 16.

Quemlibet hominem, inquit, *donec ſe in eo quod elegerit certá definitione confirmet, quamdiù non vult quod volebat, modò velle incipit, quod nolebat; velut in quodam deliberationis incertæ biuio conſtitutum diſcerpit*

ipſa

ipſa diuerſitas voluntatum. Hinc eum virtus admonet ſuæ ſalutis, & vocat; inde conſuetudo vitioſa diſcedere à ſe volentem remoratur & reuocat: & pauliſper, à ſe auerſo, hæc ad virtutem plenè conuerſo vſitatæ voluptatis admonitione blanditur, & omnes illecebras, quibus olim perditè fruebatur, oſtendit. Turpia quoque deſideria quibus vinciatur immittit, ac iam penè faſtidienti blandum neſcio quid molliter inſuſurrat: & ſupplicat, ne præponat mollibus dura, lætis triſtia, certis dubia, præſenti voluptati futura: cogitet quàm pœnale ſit atque difficile, dulcibus carere delitijs, illecebris renuntiare carnalibus, abſtinentiæ iugis grauari laboribus, ieiuniorum ac vigiliarum continuatione torqueri, certâ carnis afflictione, præmium dubiæ remunerationis ambire, contra diabolum decipiendi peritum reſiſtendo arma corripere, inſidias eius ac fraudes vigilantis animi cautione vitare; quàm denique miſerum ſit enormitate tantæ aſperitatis euictum, ac diabolicâ fraude deceptum, ad repudiatâ redire, voluptatibus quas abiecerat frui, & omnibus quæ incautè laborioſum ſuſcipiendo propoſitum, contempſerat, delectari. His & talibus vitioſa conſuetudo, dubium ſanctæ definitionis affligit.

Vide Aug. lib. 8. Conf. cap. 11 & lib. 6. c. 11.

Virtus contrà, quæ continentia nominatur, morante confidenter obiurgat, ad delectationes puras caſtaſq; delitias, quibus fruuntur omnes ſui amatores, inuitat: offert nudo iuſtitiæ veſtimentum; illuminato ſui apparatus demonſtrat ornatum; diffidenti de ſe, protectionis ſuæ promittit auxilium; hortatur & prouocat, vt definitionis ambiguitate depoſitâ, propoſitum ſpirituale ſuſcipiat; perſeueraturum ſe in ſuſcepto labore propoſiti ſui, non ſua poſſibilitate, ſed Domini miſeratione confidat; nec ſuis viribus ſed gratiæ omnipotentis fretus auxilio, contra diabolicas impugnationes victricia arma corripiat; cogitet quanti & quantæ potuerunt, & poſſunt, quod ſe poſſe deſperat: vnde

Vide in vita S. Fulgent. cap. 2.

illi

Digitized by Google

illi vel illæ potuerunt, inde ſe poſſe firmiter credat: certâ ſpe ſpiritualia carnalibus, & terrenis cæleſtia, & futura præſentibus anteponat. Hactenus S. Proſper.

MONITVM CIX.

Cœpit lauare pedes diſcipulorum, &c.

Ioan. 13.

LOTIO iſta pedum facta videtur ob ſequentem Euchariſtiæ inſtitutionem & diſtributionem; quo ſcilicet exteriori quodam ſigno doceremur, quæ munditia requireretur in eo qui Euchariſtiam dignè eſſet percepturus. Non ſolùm ergo in exemplum humilitatis & dilectionis eſt adhibita, ſed etiam in myſterium ſpiritualis munditiei. Hoc ex verbis Chriſti ſatis patet, cùm Petro dicit; *Si non lauero te*, &c. *Qui lotus eſt*, &c. vt rectè colligit D. Bernardus. Quanquam autem pro ratione facti ſui, myſterium hoc non explicauerit, ſed ſolùm, *Exemplum dedi vobis*, &c. *Sed multa habebat illis dicere, quæ adhuc portare non poterant.* Et D. Auguſtinus ac Cyprian. ſignificant Dominum hâc ablutione demonſtraſſe, aliud lauachrum, quo poſt baptiſmum non iterabilem, à peccatis poſt baptiſmum contractis, ablui poſſemus, videlicet, lauachrum pœnitentiæ, ac mutuæ condonationis peccatorum; quæ ſpiritalis ablutio maximè neceſſaria eſt ad dignam Euchariſtiæ participationem. Vnde & Paulus præcipit, *vt quis ſe probet, ac ſic de pane illo edat.*

Vide Ianſe. in Cōcord.

In Serm. de cæna Domini.

Ioan. 14.

Auguſt. hic.

Cyprian de ablut. pedū.

1. Cor. 11.

Priùs

Priùs autem Euangeliſta ſignificat Chriſti celſitudinem, quæ comparata cum eximiæ humilitatis eius facto, ſummè illud ſtupendum facit: *Sciens quia omnia ei dedit Pater in manus*, ſecundùm diuinitatem quidem, per æternam generationem; ſecundùm humanitatem, per vnionem diuinitatis cum humanitate in vnitatem perſonæ. *Et quia à Deo exiuit*, cum in ſinu patris requieſcebat, homo factus eſt in mundo. *Et ad Deum vadit*, quia per diuinitatis virtutem humanam naturam in cælum ſubducturus erat, ac ſeſſurus in dextera patris. Similiter Paulus, exaggerans Chriſti pro nobis humiliationem, *Qui*, inquit, *cùm in forma Dei eſſet, non rapinam arbitratus eſt, eſſe ſe æqualem Deo, ſed ſemetipſum exinaniuit, formam ſerui*, &c. Talis ergo cùm eſſet, *ſurgit à cœna*, ac ſpeciem abiectiſſimi induit ſerui. Quod vt adhuc magis admirandum faciat, ſingula diligenter perſequitur: *Ponit*, ſcilicet, ipſemet, *veſtimenta ſua, accipit linteum, præcingit ſe*, ipſemet *mittit aquam in peluim, & lauat non manus, ſed pedes diſcipulorum*. Hæc autem humilitatis officia Apoſtolis ſemel exhibita, etiam omnibus nobis Chriſtus exhibuit, myſticè intellecta, quemadmodum intelligi ea poſſe indicat S. Aug. Veluti enim veſtimenta gloriæ ſuæ poſuit, dum in forma Dei exiſtens ſemetipſum exinaniuit. Veluti linteo ſe præcinxit, dum formam ſerui accepit. Velut aquam miſit in peluim, vnde lauari poſſint pedes noſtri, cùm ſanguinem ſuum in terram fudit, & lauachrum inſtituit, quo immunditia noſtrorum deleretur peccatorum. Veluti linteo quo erat præcinctus, pedes quos lauit terſit, cum carne qua erat indutus, veſtigia fidelium confortauit.

[Margin notes: Ioan 13. — Philip. 2. — In hunc locum Ioan.]

Fuit

Fuit ergo humilitas hæc nunc Apoſtolis exhibita, typus quidam humiliationis Chriſti pro ſalute omnium electorum. Stupenda ſanè humilitas, quâ non ſolum ſuam erga Apoſtolos dilectionem declarare, illoſque ſuo exemplo ad ſimilem inter ſeſe dilectionem prouocare voluit, ſed & omnem tumorem ac ſuperbiam, ab eorum omniumque fidelium mentibus eximere, vt qui per ſuperbiam à regni cæleſtis exciderant conſortio, per humilitatem ad illud rurſus ſubleuarentur. *Tanta eſt enim* ait D. Auguſt. *humanæ humilitatis vtilitas, vt eam ſuo commendaret exemplo, diuina ſublimitas: quia homo ſuperbus in æternum periret, niſi illum Deus humilis inueniret. Venit enim filius hominis quærere, & ſaluum facere quod perierat. Perierat autem ſuperbiam deceptoris ſecutus, ergo humilitatem redemptoris ſequatur inuentus.* Sic Auguſtinus.

Tract. 58. in Ioan.

Luc. 19.

Venit ergo ad Simonem Petrum. Græci putant, ſicut & Cyrill. Chriſtum à Iuda cœpiſſe, quo magis eum ab inſtituto ſcelere reuocaret. Auguſtinus autē à Petro, quod veriſimilius: magis conueniens conſuetudini Chriſti, quia is ſolitus ſemper fuit præferre Petrum alijs, & ab illo exordiri; honori Apoſtolorum, quia non eſt veriſimile eos in ſe paſſuros quod Petrus recuſauit, ſed ſimili reuerentia recuſaturos: feruori Petri, quod veriſimile ſit illum pro ſuo feruore non etiam admiſſurum, vt aliorū pedes abluere tentaret. Petrus autem conſiderans ſuam indignitatem, & Domini dignitatem, exhorruit inauditum humilitatis exemplum, eodemque animo refugiens à magiſtro lauari, quo Baptiſta detrectauerat eum lauare, dixit; *Domine tu mihi lauas pedes?* In quibus verbis magna empha-

Matth. 3.

ſis

Digitized by Google

phaſis eſt, Tu,& mihi: quam cogitandam potiùs vult S. Aug. quàm exprimẽdam. *Quid eſt*, inq. *Tu*; *Quid eſt, Mihi? cogitanda ſunt potiùs quàm dicẽda, ne fortè quod ex his verbis aliquatenus quidem dignè concipit anima, non explicet lingua.* Eſt & Emphaſis in dictione, pedes, quã explicat Theophylactus. Petro ex reuerentia & zelo detrectanti reſpõdit Dominus, *Quod ego facio, non intelligis modò, intelliges poſtea*, videlicet poſt lotionẽ, quãdo ſe Dominus in exemplũ illorũ feciſſe reſpondit, ſed pleniùs poſt acceptum Spiritum ſanctum, quando non ſolùm perfectè cognouit cùm alijs factum hoc fuiſſe eximium exemplum ſequendæ humilitatis, & dilectionis mutuò exhibendæ, ſed etiam fuiſſe myſterium neceſſariæ ablutionis, internæ & ſpiritualis. In illum locum Ioan.

Porrò Petrus ne hoc quidem reſponſo, quoniam non intelligebat, coërcitus, perſiſtit in cœpto feruore, imò etiam magis refugit, & per ſummam illam reuerentiam non conſiderans, quàm deberet illi obedientiam in omnibus, dixit; *Nunquam patiar vt mihi laues pedes.* Ne quidem altitudine prætenti myſterij à ſententia cedens, ſed magis in ea firmatus. Dominus autem vt hanc vehementem recuſationem ab amore proficiſcentem, veluti clauum clauo pelleret; minis cohibuit oportunis, vehementer ſcilicet amanti dilectionis damnum prætendens, ac ſignificans eum, ſi ſic amare pergeret, amari viciſſim non poſſe. Cùm enim præ omnibus alijs diſcipulis maximè deſideraret, eſſe cum Chriſto:(vnde poſtea dolenti animo rogat, *Domine quo vadis?* Et, *quare non poſſum te ſequi modò?*) Dominus quod maximè ſciebat animũ eius

 velli-

vellicaturum,incutit ei tanquam terriculamẽtum quoddam dicens; *Si non lauero te, non habebis partem mecum*,id eſt, non eris particeps hæreditatis meæ, & felicitatis in regno meo. Vel etiam non eris particeps conuictus & conſuetudinis meæ, ſed eijciam te è meo conſortio.

Dupliciter autem hoc intelligi poteſt. 1. de illa corporali pedum lotione; non quòd ablutio illa per ſe ad ſalutem fuerat neceſſaria, ſed quòd ob inobedientiam,ſi perſeueraret reſiſtere, eſſet reijciendus. Sic accipit D. Baſilius, cùm hunc locum expendens,hinc oſtendit terribilitatem diuini iudicij,quod Petro ob inobedientiam ex amore licet prodeuntem, Chriſtus comminatus ſit reiectionem & condemnationem. Similiter S. Aug. vt videtur,cùm admonet hoc dictum eſſe; *Si non lauero te,* cùm de ſolis pedibus ageretur, quomodo dici ſolet calcas me,quando ſola planta calcatur. 2. de ſpirituali ablutione, vt intelligatur Dominus factâ Anagoge, ab externa ad internam ablutionem extuliſſe ſermonem: quemadmodùm cum Samaritanam alloqueretur,à corporali aqua ſermonem tranſtulit ad ſpiritualem. Vnde notat Caietanus, non iam dixiſſe Dominum, ſi non lauero pedes tuos, ſed te, vt hac locutionis mutatione ſignificaret ſe iam nõ loqui de externa pedum ablutione,ſed interna ipſius Petri,quæ Chriſto eſt propria, & omni homini neceſſaria, qui cum Chriſto partem eſt habiturus. Et de tali ablutione intelligenda eſt ſequens Domini ſententia. Sic intelligit D. Cypria. ſermone prædicto. *Quicquid dicit Petrus,* inquit, orans Chriſtum, *neceſſe eſt, vt ipſe nos abluas, neque enim lauare nos poſſumus,*

In oratio. de iudicio Dei.

In hunc locum.

De ablutione pedum.

Digitized by Google

poſſumus,ſed in omnibus quæ agimus, indulgentiæ tuæ lauachro indigemus. Hinc ergo diſcamus non poſſe nos participare menſæ Domini, niſi ab illo abluamur, nec poſſe admitti nos in ſanctorum poſt hâc vitam conſortium, niſi & pedes noſtros abluat, quia *nihil coinquinatum intrabit in regnum cœlorum.* Apocal.21. Quare quòd minus hîc purgatum fuerit, poſt hâc vitam neceſſe eſt vt purgetur perfectè, priuſquam quis partē cùm Chriſto & apud Chriſtū obtineat.

Petrus tametſi non intelligebat, quid ſibi vellet ſermo Domini, tamen cùm audiret de periculo ſecluſionis à conſortio eius, quem vnicè diligebat, idque vehementer, & nihil magis abhorreret (dura quippe eſt amanti mentio diuortij) quàm vehemens fuerat in recuſando, tam vehemens ſubitò imò vehemētior factus eſt in admittendo, ſe totum lauandum offerēs. Quod factum Petri nobis eſt inſigne exemplum, vt & per humilitatem nos indignos planè diuinâ dignatione cēſeamus, & tamen per obedientiam auidè Dei dona, quæ ipſe in ſalutem noſtram parauit, amplexemur. Dedit ille corpus ſuum in cibum, & ſanguinem in potum. Noſtrum eſt vt nos ea participatione indignos planè reputemus; at quoniam ei placuit ad ſalutem noſtram nobis dare, dixitque, *Niſi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius ſanguinem, non habebitis vitam in vobis.* Sicut modo Ioan. 6. dixit Petro, *Si non lauero te, non habebis partem mecum.* Rurſum noſtrum eſt, vt non per humilita- Ioan. 13. tem deprimamur nimis, ſed per obedientiam, & Chriſti amorem, & ſalutis deſiderium, cupidè adſpiremus ad eorum participationem donorum, eaque non frigidè, ſed auidiſſimè ſuſcipiamus.

Digitized by Google

Deinde hoc Petri facto commodè vtemur cõtra eos qui indiſcretè & temerè ſe facturos quippiam ſtatuerunt, quod eis non prodeſt, ſed potiùs in ſalutis eorum diſpẽdium vergit, quod & iuramento cõfirmauerunt, ac deinde iuramenti irreuerẽtia, in eò quod ſtatuerũt, pertinaces eſſe perrexerunt. Proferendũ illis hoc Petri exemplũ, qui cũ propoſitum ſuũ, in quo pertinax eſſe decreuerat, audiret vergere in ſeparationẽ à Chriſto, ceſſit ab illo: vt hinc admoneamur prẹſũptuoſũ mutare decretũ, nec immorari illo, etſi iuramẽto illud ex magno impetu firmauerint. Hoc notauit Theo.

In hunc locum.

Qui lotus eſt, non indiget, niſi vt lauet pedes, ſed eſt mũdus totus. Priùs eius vehemẽtiam in recuſando repreſſit, hîc eius vehementiam coarctat in alteram partẽ: & ſenſus eſt; fruſtra manus & pedes offert, cùm ſufficiat pedũ ablutio. Sicut enim qui in balneis bene abluti ſunt, non habẽt opus toto rurſus ablui corpore, ſed tantùm vt pedes abluant, quos mox, vt egreſſi fuerint balneum, ex cõtactu terræ coinquinant: ita qui meo ſpiritu, meoq; baptiſmo ſunt iam loti & mundati, non neceſſe habẽt eodem rurſum purgari lauachro, ſed tantùm vt pedes, id eſt, animi affectus, qui ex terrenis rebus, in quibus verſantur, ſubinde in præſenti vita maculantur, identidem etiam purget, pœnitentiæ lachrymis, carnis caſtigatione, alijſque id genus virtutum remedijs. Vos autem mundi eſtis, meoque ſpiritu ſemel in baptiſmo abluti.

Poſtea reddit huius facti cauſã. *Et vos debetis alter alterius lauare pedes.* Vbi nõ tantum pedum ablutionem exegit, quãquàm & hanc conueniret exemplo Chriſti inter Chriſtianos eſſe receptiorem,

ob

ob quã Abrahã & Loth in Script. ſunt commẽdati, quam & in primitiua Eccleſia exemplo Chriſti Chriſtiani pleriq; hoſpitibus & peregrinis exhibebãt. Vnde Paulus viduam requirit, *quæ lauerit pedes ſanctorũ*. Et D. Aug. teſtatur ſuo ſeculo apud pleroſq; conſuetudinẽ fuiſſe huius humilitatis cũ ſeinuicẽ hoſpitio ſuſcipiũt, multoq; id melius eſſe dicit, & ſine cõtrouerſia verius, vt etiã manibus fiat opere ipſo corporali, ne dedignetur quod fecit Chriſtus, facere Chriſtianus. At nunc vt multorum refrixit charitas, & humilitas; ita cõſuetudo hęc penè tota exoleuit. Nõ ergo pedũ tantũ ablutionẽ exigit, ne ſine hac putemus præceptũ iſtud non obſeruari, ſed humilitatis ac verè dilectionis quæuis officia. Synecdoche enim eſt vt ex eo quod ſeruiliſſimũ videtur & abiectiſſimũ omnia officia intelligantur. Qui enim eò ſe demiſerit, vt fratri lauet pedes, imò & hoſti ſicut Chriſtus, quid ille miniſterij, quid officij detrectabit? Sic cùm Abigail diceret nuntijs Dauid; *Ecce famula tua ſit in ancillã, vt lauet pedes ſeruorũ Domini mei*, ſignificauit ſe vſq; adeò morigeram & ſubiectã fore Dauidi, vt quæuis officia etiam abiectiſſima non eſſet detractura. Seruat ergo præceptum Domini, ſecundùm ſcopum ab illo intentum, qui ſeruat præceptum Apoſtoli; *Honore inuicem præuenientes*. Et rurſum, *In humilitate ſuperiores ſibi inuicem arbitrãtes*: quiq; ex ſyncera erga proximos dilectione, nullũ grauatur ipſis impendere officiũ, etiam humile, ſiue in corpore, ſiue in anima, quod illis ſit commodum, ac dilectioni fouendæ & promouendæ conueniat. Singulari autem & eximiâ rationehoc præceptũ adimplent Chriſtiani, cùm ſibi mutuo peccata condonant.

Geneſ. 18.
Geneſ. 19.
1. Timoth. 5.
In hunc locum.
1. Reg. 26.
Rom. 12.
Philip. 2.

Digitized by Google

Inter reliqua enim humilitatis & dilectionis officia, præcipuum obtinet locum, humilitatemque ac dilectionem maximè prouocant, confiteri & condonare inuicem peccata. Hic denique myſticè lauamus pedes noſtros, eaq; facimus quæ ad Euchariſtiæ participationem maximè ſunt neceſſaria, & ad eam præparant.

MONITVM CX.

Tu es Sacerdos in æternum, ſecundùm ordinem Melchiſedech.

Pſal. 109.

DIcenda breuiter quædam de ſacrificio Miſſæ, conſecratione, communione ſub vtraq; ſpecie. Chriſtus preterquam quod ſe ipſum obtulit in cruce Deo Patri, ante corpus ſuum & ſanguinem eidem Deo Patri obtulit in cœna, & primam ibi Miſſam fecit iuxta Scripturam dicentem; *Tu es Sacerdos in æternum*, &c. De quo ſic ait D. Cypria. *Quod autem Melchiſedech typum Chriſti portaret, declarat Spiritus S. in Pſalmo ex perſona Patris ad filium dicens; Ante luciferum genui te. Iurauit Dominus, & non pœnitebit eum, tu es ſacerdos in æternum ſecundùm ordinem Melchiſedech. Qui ordo vtique hic eſt de ſacrificio illo veniens & inde deſcendens, quod Melchiſedech ſacerdos Dei ſummi fuit, quod panem & vinum obtulit, quod Abraham benedixit. Nam quis magis ſacerdos Dei ſummi, quàm Dominus noſter Ieſus Chriſtus, qui ſacrificium Deo Patri obtulit, & obtulit hoc idem, quod Melchiſedech obtulerat, id eſt, panem & vinum, ſuum, ſcilicet corpus & ſanguinem.* Hæc Cypria. Similia habēt D. Baſil & Auguſt. ſcribentes in illum Pſal. 109. & alij plures.

Pſal. 109.
In epiſt. ad Cæcilium.
Geneſ. 14.
In Pſal 109
De demonſt. Euangelica lib. 5. ca. 3.

Euſebius

Euſebius Cæſar. declarans pulchrè Chriſti ſacerdotium ſempiternum ſecundùm ordinē Melchiſedech, ita inquit: *Et ſanè oraculi exitus admirabilis ei qui contempletur quemadmodum Saluator noſter Ieſus, qui eſt Chriſtus Dei, ipſius Melchiſedech ritu ea, quæ ad ſacerdotium in hominibus gerendum ſpectant, per ſuos miniſtros perficiat. Nam quemadmodum ille qui ſacerdos gentium erat, nuſquam videtur corporalibus ſacrificijs functus, ſed vino ſolo ac pane, dum ipſi Abraham benedicit: ita ſanè primus ipſe Saluator ac Dominus noſter, deinde qui ab ipſo profecti ſunt Sacerdotes in omnibus gentibus ſpirituale ſecundùm Eccleſiaſticas ſanctiones ſacerdotij munus obeuntes, vino ac pane, & corporis illius & ſalutaris ſanguinis myſteria repreſentant. Quæ ſanè myſteria Melchiſedech tanto antè cognouerat.* Minatur Dominus pro magna plaga populo Iudaico, quòd *ſedebunt multos dies abſque ſacerdotio & ſacrificio.* Et Azarias deflet tanquam ingentem plagam, quòd *non haberent incenſum, ſacrificium, holocauſtum, ſacerdotem, locum primitiarum.* Geneſ. 14. Ozeæ. 3. 2. Paral. 15 Daniel. 3.

Si voluit igitur Chriſtus Eccleſiam ſuam tempore noui teſtamenti eſſe ſine ſacerdotio, & ſacrificio externo, non teſtamentum gratiæ tradidit populo ſuo, ſed magnę iræ, & maioris quàm in veteri teſtamento, id quod prorſus repugnat tempori gratiæ, de quo Chriſtus dicit, quod venit *prædicare annum Domini acceptum.* Et Paulus; *Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies ſalutis.* Aliter certè D. Auguſt. qui docet *vnicū ſacrificium corporis & ſanguinis Chriſti, quod in Eccleſia in Miſſa vbique offertur, ſucceſſiſſe omnibus ſacrificijs veteris teſtamenti.* Aliter quoque D. Cyprianus in lib. 1. ad Quirinum contra Iudæos cap. 16. 17. Aliter etiam S. Irenæus in hæc Luc. 4. 2. Cor. 6. De ciuit. li. 7 cap. 5. 20. & lib. 20. ca. 21. cōt. aduerſa. leg. & Proph. cap. 18. In Pſal. 39.

Digitized by Google

verba, *Chriſtus dans conſilium primitias Deo offerre ex ſuis creaturis, non quaſi indigēti, ſed vt ipſi nec infructuoſi nec ingrati ſint, eum qui ex creatura panis eſt, accepit, & gratias agit, dicens; Hoc eſt corpus meum: & calicem ſimiliter qui eſt ex ea creatura, quæ eſt ſecundùm nos, ſuum ſanguinem confeſſus eſt, & noui teſtamenti nouam docuit oblationem; quam Eccleſia ab Apoſtolis accipiens, in vniuerſo mundo offeri Deo, ei qui alimenta nobis præſtat primitias ſuorum munerum, in nouo teſtamento. De quo in duodecim Prophetis Malachias ſic præſignificauit; Non eſt mihi voluntas in vobis, dicit Dominus omnipotens, & ſacrificium non accipiam de manibus veſtris. Quoniam ab ortu ſolis vſque ad occaſum nomen meum glorificatur inter gentes, & in omni loco incenſum offertur nomini meo, & ſacrificium purum, quoniam magnum eſt nomē meum in gentibus, dicit Dominus omnipotens: manifeſtiſsimè ſignificans per hæc, quoniam prior quidem populus ceſſabit offerre Deo; omni autem loco ſacrificium offertur ei, & hoc purum; nomen autem eius glorificatur in gentibus.* Sic & Leo; *Cùm in atrio Caiphæ tractaretur quomodo Chriſtus poſſet occīdi, ille corporis ſui & ſanguinis ordinans Sacramentum, docebat qualis Deo hoſtia deberet offerri.* Ad eundem planè modum tractant alij Patres locum illum Malachiæ.

Lib. 4. cap. 32.

Malach. 1.

Ser 7. de paſſ.

Aug. de ciuit. lib. 16. cap. 35.

Hier. in comment. ſuper Malach.

Quo magis miranda eſt malignitas & peruerſitas hæreticorum, qui non verentur de Miſſa noſtra aſſerere, quòd ſit immunda oblatio panis, de qua Malach. cap. 1. cùm ille prorſus non meminerit alicuius immundæ oblationis, ſed ſolùm *mundæ oblationis, quam dicit vbique ſacrificari Deo.* Id quod prędicti omnes Doctores interpretantur de ſacrificio corporis & ſanguinis Domini, quod vbique terrarum in Miſſa offertur. Grandis eſt impuden-

tia

Digitized by Google

tia Scripturam ita peruertere, & fingere apud imperitos ſcriptum eſſe quod ſcriptum non eſt. Habet quidem Malachias contra ſacerdotes veteris legis, *Offertis ſuper altare meum panem pollutum.* At de Euchariſtia loquens, dicit *in omni loco & in omnibus gentibus offerri ſibi oblationem mundam.* Malach. 1.

Sacerdotes olim etiam fuiſſe ſacrificos (quod negant hæretici) patet ex S. Laurentio dicente Sixto Pontifici: *Tu nunquam ſine miniſtro ſacrificium offerre conſueueras:* Eique tanquam Diacono *commiſſa erat Dominici ſanguinis diſpenſatio.* Item ex altaribus quæ furore infidelium leguntur euerſa, quæ ſine viſibili ſacrificio nulla eſſe debuerunt. Item, quòd euerſis templis vel ereptis, ſacerdotes ſecretioribus vt poterant locis, adeoque ipſis in carceribus diuina myſteria celebrabant. Mentio altaris etiam in Scripturis noui Teſtamenti. Vt cùm Dominus dicit in Euang. etiam pro futuro tempore; *Cùm offers munus tuum ante altare.* &c. *relinque munus tuum ante altare,* &c. Et Paulus; *Habemus altare de quo edere non habent poteſtatem, qui tabernaculo deſeruiunt,* id eſt, qui adhuc veteribus cæremonijs inhærent. Et ad Corinthios, cùm ait; *Non poteſtis menſæ Domini participes eſſe, & menſæ demoniorum.* Per menſam non niſi altare intelligit. Vnde ibidem; *Qui edunt hoſtias, particeps ſunt altaris.* Apud Patres verò eorum frequens mentio; Optatus Mileuitanus; *Quid eſt altare,* inquit, *niſi ſedes corporis & ſanguinis Domini?* Ambroſius. *Non ego altaria tenebo, vitam obſecrans, ſed pro altaribus gratiùs immolabor. In quibus,* ait idem Optatus, *Vota populi, & membra Chriſti portata ſunt, quò Deus omnipotens inuocatus eſt;*

Ambro. li. 1. offic. cap. 41.

Vide Aug. cõt Donat. poſt collat. cap. 4. Victorem vtic. in Hiſtor.

Matth. 5.

Heb. 13.

1. Cor. 10.

Lib. 6. cont. Donat.

Epiſt. 33.

Ibidem.

quo poſtulatus deſcendit Spiritus S. vnde à multis pignus ſalutis æternæ, & tutela fidei, & ſpes reſurrectionis accepta eſt. Altaria, inquam, in quibus fraternitatis munera non iuſsit Saluator poni, niſi quæ eſſent de pace condita.

Ad Heliodor. Hieron. de miſeria ſui temporis querens: *Ad altaria,* inq. *Chriſti ſtabulati equi,* Et Aug. de Matre quod moriens petijt *memoriam ſui ad altare Domini fieri, vnde ſciebat diſpenſari victimam ſanctam, quâ deletum eſt Chyrographum,* &c. *cui nullius diei intermiſsione ſeruierat, ad quod nullâ die oblationem prætermiſerat.* Et rurſum; *Nunquid vbi audieris Sacerdotem Dei ad eius altare populum hortantem ad Deum orandum.* &c. Et Cypria. *Oportet,* ait, *Sacerdotes & miniſtros, qui altari & ſacrificijs deſeruiunt, integros atque immaculatos eſſe.* Idem etiam refert, *anteceſſores ſuos cenſuiſſe ne quis frater excedens, ad tutelam vel curam clericum nominaret: Ac ſi quis hoc feciſſet, non offerreretur pro eo, nec ſacrificium pro eius dormitione celebraretur. Neque enim,* inq. *meretur apud altare Dei nominari, in ſacerdotum prece, qui ab altari ſacerdotes & miniſtros voluit auocare.* Ac infinita alia de altaribus leguntur apud Patres.

Lib. 9. cõf. cap. vlt.

Epiſt. 107.

Epiſt. 72.

Epiſt. 66.

Dicunt etiam hæretici, ſententiam eorum qui dicunt, panem tranſubſtantiari in corpus Chriſti, & vinum in ſanguinem, aduerſari & pugnare cum aſcenſione Chriſti in cœlum. Sed libet eos interrogare, cur hoc dicant? Reſpondét, quia corpus Chriſti non poteſt eſſe in duobus locis, in cœlo, & in altari. Sed intereſt de qua potentia hoc intelligant, diuináne, an naturali ipſius corporis? Si de naturalis corporis potentia intelligant, reſpondemus cum D. Ambroſio; *Quid quæris naturæ ordinem in Chriſti corpore, cùm ipſe præter naturā ſit partus ex virgine?* Et iuxta tale Sophiſma neganda erit

De ijs qui myſter. initiant. cap. 1.

ſimiliter

ſimiliter conceptio Chriſti de virgine: nam iuxta naturam fœmina non niſi viro iuncta conſueuit concipere. Neganda erit etiam reſurrectio Chriſti & noſtra. Corporis enim mortui, hæc eſt natura, vt maneat mortuum. Sed ita loquũtur hæretici, quaſi ne diuinâ quidem potentiã poſſit idem corpus eſſe in pluribus locis. Vnde adhibent hanc ſimilitudinem; Deus non poteſt facere vt album ſit nigrum, & lux ſit tenebræ.

Atqui Chriſtus contra eos apertè oſtẽdit Deum non ſolùm poſſe ponere idem corpus in diuerſis locis, ſed etiam hoc feciſſe, dũ ipſe certo loco ſedens cum Apoſtolis ſuis in vltima cœna, de eo quod habebat in manibus ſuis, & Apoſtolis in os porrexit, dixit; *Hoc eſt corpus meum.* Erat ergo corpus idẽ in diuerſis locis, nempe in loco vbi Chriſtus ſedebat, & in manibus eius atque ore Apoſtolorum. Sic natura corporis habet, vt non poſſit ſimul eſſe in eodem loco cum alio corpore: ſed diuina potẽtia ſuperiorem ſe legibus naturę oſtẽdens, inuexit corpus Chriſti ad Apoſtolos ianuis clauſis, vt Ioannes teſtatur. Imò D. Auguſt. teſtatur *poteſtatẽ creatoris apud ſe habere, vt de omnibus rebus aliud faciat, quàm eorum quaſi ſeminales rationes habẽt.* Matth. 26. Ioan. 20. De geneſ. ad lit. c. 20.

Hæc ergo ſentẽtia dicens ſententiam quæ docet corpus Chriſti eſſe in Euchariſtia, pugnare cum aſcenſione Chriſti in cœlum, contraria eſt primo articulo fidei de omnipotentia Dei, & imitatur eos de quibus ſcriptum eſt; *Malè locuti ſunt de Deo: dixerunt; Nunquid poterit Deus parare menſam in deſerto? Quoniam percuſſit petram, & fluxerunt aquæ, & torrentes inundauerunt; Nunquid & panem poterit dare, aut parare menſam populo ſuo?* Et Caphernaitas illos, Pſal. 77. Ioan. 6.

Digitized by Google

illos, Nunquid poteſt hic nobis carnem ſuam dare ad manducandum? At noſtrum eſt imitari non horum infidelitatem, ſed fidem B. Mariæ, de qua ſcriptum eſt, *Beata quæ credidiſti*. Quæ propterea credidit Angelo Gabrieli, quia *non eſt impoſsibile apud Deum omne verbum*. Qui etiam poteſt efficere, vt *tranſeat camelus pro foramen acus, & verax eſt ac fidelis in omnibus verbis ſuis*, ſiue nos ea intelligamus, ſiue non. Credamus igitur omnipotenti Deo, & *demus eum aliquid poſſe, quod nos fateamur inueſtigare non poſſe, quia in rebus mirabiliter ab eo factis*, ait D. Auguſt. *tota ratio facti eſt omnipotentia facientis*. Sed conantur hæretici apertiſſima hæc verba Chriſti, *Hoc eſt corpus meum*, commentitiâ expoſitione, per Metonomyam illudere, videlicet, quaſi diceret Chriſtus, Hoc eſt ſignum vel figura corporis mei. Sicut olim eludebat Neſtorius hæc apertiſſima Dei patris verba, *Hic eſt filius meus dilectus*: dicens Ieſum filium Mariæ, non fuiſſe verum filium Dei naturalem, ſed tropicum tãtùm, ſeu adoptiuum, propter amicitiam quam habebat cum Deo. Iconoclaſtæ quoque dixerunt, Euchariſtiam eſſe imaginem corporis & ſanguinis Domini? Sed S. Patres in 7. Synodo, etſi approbauerunt ſanctorum imagines, tãquam quæ in recordationẽ prototyporum habendæ ſunt, Euchariſtiam tamen nullâ ratione dixerunt connumerari poſſe nudis imaginibus, aut veris ſignis. Sed docuerunt eſſe verum Chriſti corpus & ſanguinem, ſicut & alij veteres.

Luc. 1. Pſal. 144. Epiſt 3. ad Veluſia. Matth. 3. Synodus 7.

Quod autem cauſantur hæretici laicis grauem fieri iniuriam, dum calix eis in communione negatur: mentiuntur Chriſtum omnibus laicis præcepiſſe, vt de calice biberent, cùm nuſquam hoc præci-

prçcipiat; ſed illud, *Bibite ex eo omnes*, ad Apoſtolos tantum in cœna præſentes dictũ eſt; nec præcipientis eſt, ſed inuitantis tantummodo ad bibẽdum. Imò indicat potiùs Scriptura quòd hoc nõ exigatur ab omnibus. Ait enim; *Quotieſcumque bibetis calicem Domini, mortem Domini annuntiabitis.* Nõ ſicut de pane dicit; *Hoc facite in meam commemorationem*; hoc eſt, offerte, & manducate corpus meum in mei memoriam. Quia igitur Eccleſia ab antiquo nullum vidit præceptum de offerendo & bibendo ab omnibus calice, ſicut eſt præceptum de ſacrificando & manducando corpus Domini in memoriam paſſionis eius, ideo iudicauit Eccleſia plenè participẽ eſſe totius ſacrificij eum, qui vel paruam eius partem acceperit (cùm ſub qualibet parte ſacrificij totum ſit, quod ſub toto ſacrificio, & vtraq; ſpecie) ſicut in ſacrificijs alijs, totius quod in altari geritur particeps eſt, quiſquis vel partẽ eius ſumpſerit. Ideoq; permiſit Eccleſia conſuetudinẽ illã inoleſcere tanquam laudabilem, qua laici ſub vnica ſpecie communicant, maximè cùm ſciret (vt diximus) totum Chriſtum ſub vnica ſpecie contineri, & memoriam mortis Chriſti, ſacrificio perfici. Cõmunicarũt quidẽ Chriſtiani in principio Eccleſiæ maximè ex gentibus conuerſi, qui ſoliti erant ante bibere de idolorũ libaminibus; etiã de calice: & tamen dũ & ipſi interdũ, etiam ſub ſolius panis ſpecie cõmunicarunt, abundè declararunt ſentire ſeſe, neminem Chriſti prçcepto teneri, vt quãdo ſumeret corporis ſacramentũ, etiam ſanguinis ſumeret. Creſcẽte autem poſtea fidelium multitudine, multiſque periculis irreuerentiç, & præcipuè effuſionis Dominici ſanguinis

Marc. 14.
1. Cor. 11.

ſanguinis experientiâ probatis, & maximè exurgente hæreſi Berengarij, aſſerentis ſigna tantùm eſſe corporis & ſanguinis in hoc Sacramento, & non ipſum corpus & ſanguinem: cœpere fideles vti ſuâ libertate: & vt adhibita reuerentia magis declararent, quid in hoc ſacramento corporaliter eſſe crederent, nempe viuum Chriſti corpus viuo ſanguine plenũ; quodq́; magis rem ipſam quàm ſigna ſectarentur, cœperunt vnicâ ſpecie eſſe contenti, eâ ſcilicet, quam ſumi abſolutè Dominus præcepit, & ex qua minùs irreuerentiæ eſſet periculum.

Huic rei & alia ratio acceſſit, conuerſio populorum aquilonarium, apud quos nec naſcebatur vinum, nec importabatur niſi rariſſimè & maximis impenſis pro ſolis diuitibus: cùm feruor fidei (vt ex hiſtorijs intelligi poteſt) glaciem aquilonarem antè ſciderit, quàm mercatorum auaritia. Et hâc ergo occaſione cœpit vniuerſa Eccleſia vnicâ ſpecie eſſe contenta, maximè à charitate, quam Chriſtus in hoc ſacramento & docet, & exhibet, edoctâ, melius eſſe in rebus licitis condeſcendere infirmis ac rudibus, & pauperibus Chriſtianis, quàm vſu calicis eos contriſtare. Potuiſſet enim nec ſine ratione, Neophyti illi cogitare, minus ſe habere, in ſacramento vnitatis, & pacis, quàm reliqui Chriſtiani, apud quos eſt vini copia: ſeque Chriſto minùs curæ fuiſſe, quòd vini inopiâ laborarent, ſub cuius ſpecie communicandum præcepiſſet.

M O-

Digitized by Google

MONITVM CXI.

Accipite, & manducate.

1. Cor. 11.

TRia ſunt genera hominum qui Euchariſtiam ſumunt. Alij corporaliter ſeu ſacramentaliter tantùm accipiunt, vt peccatores, quibus os & cor impurum, quos dicit Apoſtolus *indignè manducare*; atque illi non ſolùm nullum inde fructum capiunt, ſed & manducando iudicium & damnationem ſibi conciliant. Sacramentum enim hoc dupliciter poteſt conſiderari; ſub ratione ſacrificij, & ſacramenti. Primo modo etiam mortuis poteſt prodeſſe: offertur enim vtiliter in Eccleſia nō ſolùm pro pœnitentibus vt reconcilientur, ſed & pro incredulis, vt fidei & pœnitentiæ ſpiritum accipiant. Non ſic ſecundo modo: Sacramentum enim non prodeſt, neque operatur, niſi ſumptione ſui, & applicatione corporali, vt autem ſic proſit, debet non indignè ſuſcipi. Sacrificium autē prodeſt alio modo, videlicet, per modum ſuffragij & orationis. 1. Cor. 11.

Alij verò ſpiritualiter tantùm accipiunt, qui nempe, deſiderio & voto comedunt, fide viuâ incenſi, *quæ per charitatem operatur*; quando mens hominis ex corpore & ſanguine Domini ſpiritualiter reficitur atque nutritur. Sic poteſt quilibet deuotus omni die & horâ ad ſpiritualem Chriſti communionem ſalubriter accedere. *Nam toties myſticè cōmunicat, & inuiſibiliter reficitur, quoties incarnationis Chriſti myſterium paſſionemq; deuotè recolit, & in* Vide Thō Kemp. lib. 4. cap. 10.

in amore eius accenditur.

Alij denique ſacramento & ſpiritu percipiunt, qui antea *ſe probant*, iuxta admonitionẽ Apoſtoli, & ornati *veſte nuptiali*, quæ charitas eſt Dei & proximi ad hanc menſam accedunt. Qui ex Euchariſtia vberrimos fructus percipiunt. Vnit enim Euchariſtia nos Chriſto, & ſecundùm ſpiritum & ſecundum carnem. 2. Quos fructus cibus corporalis operatur in corpore, eoſdem & hic cibus ſpiritualis operatur in anima. 3. Conſeruat & ſuſtentat animam in vita ſpirituali; ad hoc enim inſtituta eſt. 4. Remittit peccata venialia, præſeruat à mortalibus, & licet non proſit ad reatus ſupplicij ęterni remiſſionem, qui per pœnitẽtiam tollitur, prodeſt tamen ad pleniorem peccati mortalis remiſſionem ſecundùm reliquias temporalium pœnarum, vt plenior habeatur recõciliatio. 5. Carnis libidinem cohibet ac reprimit. Denique efficit vt mortale hoc corpus ad vitam immortalẽ reſurgat.

1. Cor. 11.

Cyrill. lib. 4. in Ioan. cap. 12. 14. & epiſt. 10. ad Neſtor.

Cyrill. li. 4. in Ioan. cap. 14.

Si autem quæras, quando ſumenda ſit Euchariſtia: Fuit olim tempus cùm fideles quotidie Euchariſtiam acciperent, quod ex Actis Apoſtolicis intelligimus. Vbi dicit Lucas; *Erant perſeuerantes in doctrina Apoſtolorum, & communicatione fractionis panis.* Et; *Quotidie quoque perdurantes vnanimiter in templo, & frangentes, circa domos, panes.* Omnes enim fideles (calente adhuc ſanguine Chriſti in cordibus hominum) verâ & ſyncerâ charitate ita ardebant (vnde tunc non erat opus legibus) vt cùm ſine intermiſſione orationibus, & alijs pietatis officijs vacarẽt, quotidie ad communicandũ parati inuenirentur. Hanc conſuetudinẽ, quæ intermitti videbatur, Anacletus Pontifex, aliqua ex parte reno-

Actor. 2.

Digitized by Google

renouauit, præcipiens vt miniſtri, qui Miſſæ Sacrificio intereſſent, communicarent; quod ita ab Apoſtolis conſtitutum eſſe affirmaret. Diu etiam in Eccleſia ille mos fuit, vt ſacerdos peracto Sacrificio, cum Euchariſtiam ſumpſiſſet, ad populum qui aderat conuerſus, his verbis ad ſacram menſam fideles inuitaret, *Venite fratres ad communionem*. Tunc qui parati erant ſumma cum reuerentia ſacroſancta myſteria ſumebant. Sed cùm deinde charitas & pietatis ſtudium adeò refrixiſſet, vt rarò admodum fideles ad communionem accederent, ſancitum eſt à Fabiano Pontifice, vt ter quotannis, natali Domini, & Reſurrectionis ac Pentecoſte omnes Euchariſtiam ſumerent. Ad extremum cũ res eò deducta eſſet, vt non modo ſancta illa & ſalutaris præceptio ſeruaretur, ſed in plures etiam annos differretur, decretũ eſt in Lateran. Cõcilio, vt ſemel ad minus ſingulis annis in Paſcha fideles omnes Sacrũ Domini corpus acciperẽt. Qui verò id facere neglexiſsẽt, Eccleſiæ aditu prohiberẽtur.

Epiſt. 1. Vide Dionyſ. Areop. de Eccl. Hier. p. 2. cap. 3.

Epiſt. 3.

Cap. 21.

Omniũ autem ſanctorum Patrũ hæc ſemper etiã ſollicitudo fuit, ne quis fideliũ abſq; Euchariſtia, inſtante morte, migraret; *Sciebãt enim*, vt inq. Chryſoſt. *virtute corporis Chriſti animã in cælũ ſubleuari*. Quare cõmunionem illã extremã, viaticũ, nominarũt; vt ait prima Synodus Arauſicana. Vnde etiã ſollicitè tẽpore perſecutionis ſingulis Dominicis, vt Iuſtinus teſtatur, infirmis qui cœtui Eccleſiaſtico intereſſe nõ poterãt, per Diaconos hoc Sacramentũ deferebatur. Et pro caſibus repentinis, vt ad ægros citò deferri poſſet, in Eccleſijs aſſeruabatur, vt teſtis eſt D. Chryſoſtomus & alij. Quin & feruente perſecutione dabatur etiam domum deferenda, vt patet ex S. Cypriano; ne fideles ad tormenta

Lib. 6 de Sacerd.

Cap. 3. In Apol.

Epiſt. ad Innoc. 1. De Lapſis.

& cædem à Tyrannis rapti propter Chriſti confeſſionem, dolorum acerbitate victi, ſalutari certamine deficerent, ſed Euchariſtiæ energiâ roborati & animati, certiùs de hoſte ſæuiente victoriam reportarent.

Ad frequentem autem communionem ſæpiùs exhortantur Patres. Quemadmodum enim corpori in ſingulos dies alimentum ſubminiſtrare neceſſarium putant homines, ita etiam ſæpiùs hoc Sacramento alendæ, & nutriendæ animæ curam abijcere non debent. Neque enim minus ſpirituali cibo anima, quàm naturali corpus indigere perſpicuum eſt. *Date operam*, ait S. Ignatius, *vt crebriùs congregemini ad Euchariſtiam & gloriam Dei*, &c. Et D. Cypr. *Hunc quotidie panem dari nobis poſtulamus, ne qui in Chriſto ſumus, & Euchariſtiam quotidie in cibū ſalutis accipimus, intercedente aliquo grauiore delicto, dum abſtenti & non communicantes à cæleſti pane prohibemur, à Chriſti corpore ſeparemur.* Sic & S. Hieron. *Scio Romæ hanc eſſe conſuetudinem, vt fideles ſemper Chriſti corpus accipiant: quod non reprehendo, nec probo.* Quod addit, quod nec is qui ſe nocte admiſcuiſſet vxori, à ſumenda Euchariſtia temperaret, vt ipſe ſubdit.

Epiſt. 14. De orat. Dom.

Epiſt. 50. cap. 28.

Lib. 4. in Ioan. c. 17.

Nos, inq. D. Cyrill. *ſi vitam æternam conſequi volumus, ſi largitorem immortalitatis habere in nobis deſideramus, ad recipiendam benedictionem libenter concurramus: caueamuſq́ue, ne loco laquei damnoſam religionem diabolus nobis prætendat. Rectè* (inq.) *dicis: ſcriptum tamen eſſe non ignoramus, iudicium ſibi comedere atque bibere illum, qui de pane comedit & de calice bibit indignè. Ego igitur probo meipſum, & indignum inuenio. Quando igitur, quicunque tu es, qui iſta dicis, dignus eris? quando Chriſto teipſum offeres? Nam ſi peccando indignus es, & peccare non deſinis*

Digitized by Google

(*quis enim delicta intelligit? ſecundùm Pſalmiſtam*) *expers omnino eris viuificæ huius ſanctificationis. Quare pias quæſo cogitationes ſuſcipias, ſtudioſè ſanctéq; viuas, & benedictionem participes: quæ (mihi crede) non mortem ſolùm, verùm etiam morbos omnes depellit*, &c. Denique Diuus Auguſtinus ex Sancto Ambroſio; *Quotidie peccas, quotidie ſume. Sed ſi quotidianus eſt panis, cur poſt annum illum ſumis? accipe quotidie, quod quotidie tibi proſit. Qui non meretur quotidie accipere; non meretur poſt annum accipere. Sic viue vt quotidie poſſis ſumere.* In Can. Apoſt. & Conc. Antioch. iubentur ab Eccleſia eijci, qui accedentes ad eam, non communicant. Pſal. 18. De verb. Dom. ſer. 28. Lib. 5. de Sacra. ca 4. & li. 4. ca. 6. Can. 10. Can. 2.

Erat abuſus Græcorum, qui rarò communicabant, quem repræhendit D. Baſil. & Chryſoſt. Dicebat B. Laurentius Iuſtinia. *Qui cùm poſſit Domino ſuo frui; non fruitur, facilè declarat, ſe Domini ſui curam nõ habere. O conſuetudinem*, ait Chryſoſt. *Sacrificium fruſtra quotidianum. Incaſſum aſſiſtimus altari: nullus qui communicetur. Hæc non dico*, inq. *vt temerè communicemini, ſed vt vos dignos reddatis. Si pura ſint veſtimenta, adora, & communica. Vaſa quibus ineſt Sacramentum; cernis quàm ſint terſa, quàm reſplendentia. Animas noſtras decet eſſe his puriores, ſanctiores, ſplẽdidiores* Et alibi oſtẽdens ſuum zelum erga Sacramenti honorem miniſtrantes alloquens; *Non parua*, ait, *imminet vobis pœna, ſi quẽ aliquâ improbitate teneri ſcientes, ei huius mẽſæ participationem permittatis: ſanguis enim eius de manibus veſtris requiretur. Si Dux igitur quiſpiam, ſi conſul ipſe, ſi qui diademate coronatus, indignè adeat, cohibe, coërce; maiorem tu illo habes poteſtatem.* Et rurſum; *Si ipſe pellere non audes, mihi indica: non permittam iſta fieri, animam prius tradam meam, quàm Dominicum alicui corpus indi-* In epiſt. ad Cæſar. Hom. 61. ad popul. In vita c. 9. Ibidem. Hom. 61. Hom. 83. Hom. 60.

gnè; ſanguinemq́; meum effundi patiar, quàm pretioſiſſimum illum ſanguinem; præterquam digno, concedam. Hęc de manifeſtis peccatoribus intelligens, vt ſubdit.

Ibidem. Et iterum; *Quantum contra proditorem indignaris, contra eos qui illum crucifixerunt, itaque conſidera ne tu quoque ſis reus corporis & ſanguinis Chriſti. Illi ſanctiſſimum corpus occiderunt, tu verò pollutâ ſuſcipis animâ, poſt tot beneficia. Diſpenſatione incarnationis iam conſummatâ,* inquit D. Cyrill. *poſt reſurrectionem ſuam non facilè vnicuique concedit ſui contactum, vt eam nobis regulam traderet, quam lex quoque Moſaica immolatione agni ſignificauit, de quo in figura Chriſti ſcribitur; Omnis incircunciſus non comedet ex eo. Incircunciſum porrò appellat omnem impurum. Vnde & accedentibus ad myſticam benedictionem miniſtri myſterij magnâ voce clamare ſolebant: Sancta Sanctis. Solis ſanctificatis ſpiritu tactum corporis Chriſti congruere ſignificantes,* inq. idem Cyrill.

Lib 12. in Ioan. c. 50. Exod. 12.

MONITVM CXII.

Mortuo ne prohibeas gratiam.

Eccleſ. 7.

ARticulus fidei de Purgatorio, & oratione pro defunctis, tam eſt creditu neceſſarius, quàm qui eſt de cœlo, de inferno, & ſimilibus. Ideoque in periculo ſunt amittendæ ſalutis, qui illum reijciunt, aut non magnifaciunt, quales multi hodie ſunt, etiam qui Catholici haberi volunt. Audiant

illi

illi S.Athanaſium,ita loquentem ; *Fidem Catholicam niſi quis integram inuiolatamq́ſeruauerit abſque dubio in æternum peribit.* Et iam olim hæretici ab Eccleſia iudicati ſunt, qui purgatorium, aut orationem & ſacrificium pro defunctis tollebant,vt Aeriani,tempore D. Epiphanij: & alij tempore D. Bernardi,qui dicebant animam ſolutam à corpore,ſtatim vel ad requiem tranſire, vel ad damnationem.: cõtra quos dicit; *Si nulla manet in futuro remiſsio,purgatioq́ peccati,quomodo ergo dictum eſt à Chriſto,eſſe quoddam peccatum, quod neque in hoc, neque in futuro ſæculo remittatur?* Quos etiam dicit *coërcendos gladio,illius ſcilicet, qui non ſine cauſa gladium portat, ne alios in ſuum errorem pertrahant.*

In Symbolo.

In hæreſi Aerij.

Ser.66.in Cant.

Matth. 12.

Rom.13.

Vt autem hæc res meliùs intelligatur, clarum eſt ex Scripturis & Patribus, remiſſâ culpâ, videlicet,quoad pœnam æternam, remanere reatum ad pœnam temporalem; *Productior eſt enim pœna quàm culpa*,inq. S. Auguſt.*ne parua putaretur culpa,ſi cum illa finiretur & pœna.* Patet hoc in paruulis innocentibus, qui etiam remiſſo per baptiſmum peccato Originali, quanta adhuc patiuntur? Sic Adam, etiam poſtquam eum *Deus eduxit à peccato ſuo*,quantis adhuc miſerijs per omnem vitam ſubiectus fuit? Et Rex Dauid ex ore Prophetæ Nathan audierat remiſſum illi eſſe peccatum homicidij & adulterij propter pœnitentiã,tamen quanta adhuc poſtea paſſus ob illud,etiam à proprio filio?Sic & Paulus Apoſtolus ob perſecutionis culpam,quæ in baptiſmo ipſi remiſſa erat, pœnas illas paſſus eſt,inq. D. Aug. de quibus Dominus ad Ananiam; *Ego oſtendam illi quanta oporteat eum pro nomine meo pati.*

Tract. vltimo in Ioan.

Sap. 10.

2. Reg. 12.

Aug.de pec.mer. lib.2.ca.30. & ſeq.

In expoſ. epiſt ad Galat.in fine.

Act.9.

Hæc ergo remanens pœna, ſi non ſoluatur hîc,
in purgatorio ſoluenda erit; ſicut & pœna venia-
lium, quæ hîc non ſunt purgata. Pœna autem pur-
In Pſal. 37. gatorij quanta ſit, declarat S. Aug. cùm eam dicit
Heb. 9. ſuperare omnes pœnas huius mundi, quòd ibi ſit
iudicij ſiue iuſtitiæ tempus: 1. Ob carentiam diuinę
viſionis, quâ per illud tempus anima priuatur, quæ
ſummo dolore eam afficit, quia egreſſa de corpore
ſummo impetu ferebatur in Deum, ad quem facta
Lib. 1. Cõf. cap. 1. eſt, vt inq. Aug. 2. propter ignem animam crucian-
tem, quem multi dicunt eundem eſſe cum igne
inferni, & duratione tantùm differre. Durat au-
tem pro ratione criminum, & pœnæ pro eis debi-
tæ, & hîc non ſolutæ.

Ex quibus tria colligenda; 1. Animas purgato-
2. Mach. 12 rij à nobis eſſe iuuandas, cùm ſint in maxima ne-
ceſſitate, & pœna; vnde dicitur ſancta eſſe cogita-
tio orare pro defunctis, quia præſtatur officium eis
debitum, tanquam commembris noſtris, adhuc e-
De ciuit. nim ad Eccleſiæ corpus pertinent, inq. D. Aug. etſi
lib. 20. c. 9. à ſuo corpore ſeparatæ. *Si quid autem patitur vnum*
1. Cor. 14. *membrum, cõpatiuntur omnia membra*, ait Apoſt. Vnde
Iob. 19. cogitandũ ipſas ad nos clamare; *Miſeremini mei, mi-*
ſeremini mei, ſaltẽ vos amici mei, quia manus Domini teti-
git me. 2. Cauendum ab omni peccato, etiã veniali,
quãtum fieri poteſt, nec hoc parui faciendũ; varijs
de cauſis; diſponit enim ad mortale, vnde Sapiẽs;
Eccleſ. 19. *Qui ſpernit modica, paulatim decidit*; deinde, quia de-
1. Ioan. 1. leri non poteſt, niſi Chriſti ſanguine; *Sanguis eius*,
inq. Ioannes, *emundat nos ab omni peccato*; denique
Apoc. 21. impoſſibile eſt cum eo ſaluari: *Nihil enim coinquina-*
tum intrabit in regnum cœlorum. Ergo etiam veniale
magnifaciendum, cuius cauſa Chriſtus animam
Chri-

Digitized by Google

Chriſtianam,ſponſam ſuam,ſuo priuat aſpectu, & tanto cruciat igne. 3. Oportere in hac vita agi pœnitentiam, vt grauiſſima illa pœna euadatur. Ex duobus enim malis minus eligendũ. Nonne malles vno aut duobus diebus ieiunare,&c. quàm vel ad horulã ardere? *Si noſmetipſos diiudicaremus*, ait Apoſt. *non vtique diiudicaremur*. Et D. Aug. *Peccata ſiue parua,ſiue magna,impunita eſſe non poßunt: quia aut homine pœnitente,aut Deo iudicante plectuntur. Ceßat autem vindicta diuina,ſi conuerſio præcedat humana. Amat enim Deus pœnitentibus parcere,& eos qui ſemetipſos iudicant,non iudicare.* 1. Cor. 11. Apud Proſp. Sent. 10.

Hæc autem cogitatio non ſolùm ſancta, ſed & ſalubris ac vtilis eſt. 1. Ob gratitudinem animæ iuſtæ,erga eum qui illam ſic iuuat. Ab eo enim duo beneficia accipit; quòd citò admittatur ad cõſpectum Dei,quòd eſt ſummum hominis bonum; & quòd à tanto ignis cruciatu liberetur. Quomodo ergo non erit ei grata,viciſſim pro eo orando,cùm iam præſens erit ad Dominum. Refertur in vita Franciſci Borgiæ. 3.Gener. Soc. Ieſu, ſæpe apparuiſſe ei animas,pro quibus orauerat,eique gratias egiſſe,ac promiſiſſe ſe idem in cœlo apud Dominum pro illo facturas. 2. Mach. 12. Lib. 4. c. 4. vitæ.

2. Quia cùm plurima ſint ſuffragia Eccleſiæ pro defunctis,dicunt non pauci Doctores, ea illis præcipuè prodeſſe, qui hîc defunctorum memores fuerunt. Certè beatos dicit Chriſtus eos; *qui ſunt miſericordes,ac miſeris ſuccurunt,quod hoc ita eis rependatur,vt & ipſi à miſeria liberentur*. Vnde non ſolùm in die animarum,ſed & quotidie earum memoriam habere bonum eſt; quod fideles ſemper in Eccleſia Catholica diligenter factitarunt, vt aliàs di- Matth. 5. Aug. de ſer. Dom. in monte lib. 1. cap. 2.

In vita eius apud Suriū. ctum. S. Odilo Abbas Cluniacenſis, cùm auditas in quibuſdam Siciliæ montibus & ſpeluncis animarum vociferationes accepiſſet; à ſe ſuiſque ordinis religioſis, querulis lamentationibus opem implorantium; decreto generali conſtituit, vt per ſua Monaſteria omnia, poſtridie omnium Sanctorum, animarum in Chriſto quieſcentium memoria fieret. Quam conſtitutionem comprobauit, & amplexa eſt poſtea Romana Eccleſia. Sanctus Malachias, vt eſt in eius vita apud Diuum Bernardum optabat mori in illa die ob multas preces, quæ tunc à viuis pro mortuis funduntur; quod & factum. Refertur de Sancto Dominico, quod ſingulis noctibus ter cathæna ferrea in dorſum ſuum ſæuiebat, 1. Pro ſeipſo. 2. Pro peccatoribus in mundo degentibus. 3. Pro animabus pœnas in Purgatorio luentibus. Franciſcus Xauier, per quem tam mirabilia Deus operatus eſt inter infideles, & alios, & qui primus è Societate Ieſu in Indiam & Iaponiam Euangelium inuexit; poſt ſolis occaſum Malacam obiens, incolas tintinnabulo excitatos, ſolenni carmine ſeu cantu admonebat, vt pro cruciatis purgatorio igne animabus, proque hominibus in peccato mortali exiſtentibus diuinam clementiam implorarent. Illo abeunte alius conſtitutus, qui idem faceret, alterâ manu laternam, altera tintinnabulum gerens. Quod & multæ aliæ inſulæ & vrbes ſecutæ.

In vita. l. 4. c. 9. apud eundem.

In vita. l. 2. cap. 17. li 3. cap. 7.

3. Vtilis eſt iſta cogitatio, quia in memoriam reducit ipſam mortem, & quid ſemel de nobis agēdum ſit. Vnde eſt & illud Sapientis; *Melius eſt ire ad domum luctus, quàm ad domum conuiuij, in illa enim finis cunctorum admonetur hominum, & viuens cogitat quid futu-*

Eccleſ. 7.

futurum ſit. Et Eccleſiaſticus defunctum introducit ita ad viuentes loquentem; *Memor eſto iudicij mei, ſic enim erit & tuum. Mihi heri, tibi hodie.* Libet hîc aſſcribere Epitaphium Petri Comeſtoris fratris olim ſententiarum Magiſtri huic loco non inconueniens, quod ſic habet: Eccleſ. 38.

Petrus eram quem petra tegit, dictuſq; Comeſtor,
Nunc comedor, viuus docui, nec ceſſo docere
Mortuus, vt diſcat qui me videt incineratum,
Quod ſumus, iſte fuit; erimus quandoq; quod hic eſt.

Memoria autem mortis efficit vt contemnamus mundum, & quæ in eo ſunt. Vnde D. Auguſt. *Si quid arriſiſſet proſperum, tedebat apprehendere, quia pene priuſquam teneretur, auolabat,* aut enim illud tibi, aut tu illi citò ſubtraheris. Et D. Hieron. ad Furiam, viduam iuuenem & nobilem; *Cogita,* inq. *quotidie te eſſe morituram, & nunquam de ſecundis nuptiis cogitabis.* Ad Paulinum quoque; *Facilè contemnit omnia, qui ſe ſemper cogitat eſſe moriturum.* Dicunt Epicuræi apud Apoſtolum; *Comedamus & bibamus, cras enim moriemur.* Quæ verba expendens S. Auguſt. ait cauſam hanc, quam afferunt, eiuſmodi eſſe, quæ potiùs à flagitioſa viuendi ratione eos debeat deterrere. Dicant ergo declinemus à malo & faciamus bonum; cras enim moriemur. Et de verbis Apoſtoli; *Illi dicunt,* inq. *ſe cras morituros. Veritas autem illos iam cum iſta dicunt inuenit mortuos; Vos autem filij reſurrectionis, cauete imitari eos, qui cras ſperando moriuntur, & hodie bibendo ſepeliuntur.* Talis nimirum erat Sabinianus ille, quem his verbis D. Hieron. inſectatur: *Deum ventrem vis habere pro Chriſto; ſeruis libidini, gloriaris in carne & confuſione tua, & quaſi pinguis hoſtia in mortem propriam ſaginaris.*

Lib. 6. Côf. cap. 6.

In epiſt ad Furiam.

Ad Paulinũ
1. Cor. 15.
In Pſal. 70. Ser. 23.

In epiſt. ad Sabinianũ.

Narratur de magno quodam peccatore, qui acceſſit ad Innocentium Pontificem pro abſolutione facinoris ſui, cumque ſe pœnitentiam facere poſſe negaret; tandem ei iniunxit Pontifex, vt ſaltem omni die cùm dormitum iret, diceret

Iſaiæ 38. cum ſigno crucis, *Morieris & non viues*: cuius dicti conſideratione compunctus; magnam pœnitentiam egit, & ſaluatus eſt. Ex Muſonio cùm quæſitum eſſet, quánam ratione vitæ curriculum quis bene ac beatè conficere poſſet, reſpondit; *Si extremum diem ſemper ſibi propinquum eſſe exiſtimet*. Refert Maximus Tyrius. Qui vult nauem regere, ponit ſe in fine nauis: & Sapiens conſideratione fi-

1. Ioan. 2. nis regit ſe in ijs quæ ſunt ad finem. In morte arguitur vanitatis quicquid in mundo eſt: Concupiſcentia oculorum, in hoc quod homo nudus reuertitur in terram, ſicut nudus venerat: Concupiſcentia carnis, quia corpus in delitijs nutritum, datur vermibus; Superbia vitæ, in hoc, quod qui volebat eſſe ſupra omnes, ponitur ſub omnibus, id eſt, in terra. Rectè ergo Sapiens; *Omnia vanitas*.

Digitized by Google

MONITVM CXIII.

Homo peregrè proficiſcens, vocauit ſeruos ſuos, & tradidit illis bona ſua.

Matth. 25.

C*Vm in populo Iſrael, nemo niſi gratiâ iuſtificatus ſit per ſpiritum fidei,* inq. D. Proſp. *quis ambigat, eos, qui de quibuſcunque nationibus, quibuſlibet temporibus Deo placere potuerunt, ſpiritu gratiæ Dei eſſe diſcretos?* Quæ etſi parcior anteà, atque occultior fuit, nullis tamen ſæculis ſe negauit, virtute vnâ, quantitate diuerſâ, conſilio incommutabili, opere multiformi. Nam & in his diebus quibus totum mundum ineffabilium donorum flumina rigant, non idem modus omnibus, nec eadem menſura confertur. Quamuis enim per miniſtros verbi & gratiæ Dei eadem cunctis veritas prædicetur, eadem cohortatio adhibeatur, *Dei tamen agricultura eſt, Dei ædificatio,* cuius virtus inuiſibiliter agit vt incremento proficiat, quod ędificatur aut colitur. Sicut atteſtatur Paulus dicens; *Quid igitur eſt Apollo? quid vero Paulus? miniſtri eius cui credidiſtis, & vnicuique ſicut Dominus dedit. Ego plantaui, Apollo rigauit, ſed Deus incrementum dedit. Itaque neque qui plantat eſt aliquid, neque qui rigat, ſed qui incrementum dat Deus. Qui plantat autem, & qui rigat, vnum ſunt. Vnuſquiſque autem pro-*

Lib. 2. de vocat. gent. cap. 5. & 6.

1. Cor. 3.

propriam mercedem accipiet ſecundùm ſuum laborem. Dei
1.Cor. 3. *enim ſumus adiutores, Dei agricultura eſtis, Dei ædificatio.*

Agriculturæ ergo huius atque ædificationis intantum quiſque adiutor & operarius, ac miniſter eſt, in quantum vnicuique dominus dederit. Et qui miniſtrorum labore excolũtur, ad eum proficiunt modum, ad quem illos incrementi author euexerit. In agro enim Domini non vniformis, nec vna plantatio eſt. Et quamuis in vnum decorem totius templi ſtructura conueniat, non idem tamen locus eſt, nec idem vſus omnium lapidum, *Sicut & in vno corpore non omnia membra eundem actũ habent*, dicente Apoſtolo: *Nunc autem poſuit Deus mẽbra, & vnumquodque eorum ſicut voluit. Hæc verò membra vnde apta, vnde vtilia, vnde ſint pulchra idem doctor exponit dicens; Ideo notũ vobis facio, quod nemo in ſpiritu Dei loquens, dicit anathema Ieſu. Et nemo poteſt dicere Dominum Ieſum niſi in Spiritu Sancto. Diuiſiones verò gratiarum ſunt, idem autem ſpiritus; & diuiſiones miniſtrationum ſunt, idem autem Dominus; & diuiſiones operationum ſunt, idem verò Deus, qui operatur omnia in omnibus. Vnicuique autem datur manifeſtatio ſpiritus ad vtilitatem; alij quidem per ſpiritum datur ſermo ſapientiæ, alij ſermo ſcientiæ ſecundum eundem ſpiritum; alteri fides in eodem ſpiritu; alij operatio virtutum, alij prophetatio, alij diſcretio ſpirituum, alij genera linguarum, alij interpretatio ſermonum. Hæc autem operatur vnus atque idem Spiritus, diuidens ſingulis prout vult.*

Rom. 12. 1.Cor. 12. D Proſp. ibid, cap 7. Ibidem.

Hæc magiſter gentium tantâ luce, tantâ euidẽtiâ prædicante, quâ ratione, quâ cauſâ dubitandũ eſt, an omnium nobis virtutum germen ex Deo ſit? vel quis niſi inſipientiſſimus de differentijs diuinorum munerum conqueratur? Aut imparibus

aſſcri-

aſſcribendum meritis arbitretur, quod non æqualiter de ſuperna liberalitate confertur? Si enim hæc diſtributio ſecundùm præcedentium operũ merita proueniret, non ipſorum donorum catalogum tali concluſione Apoſtolus terminaret, vt diceret; *hæc autem omnia operatur vnus atque idem ſpiritus diuidens ſingulis prout vult*. Vbi vtique ſi meritorũ cauſas voluiſſet intelligi, diceret: Diuidẽs ſingulis prout merẽtur, ſicut plãtatoribus, aut rigatoribus, præmiũ deuotionis ſpopõdit, dicẽs; *Vnusquiſq; propriã mercedẽ accipiet ſecundũ ſuũ laborẽ.* Datur ergo vnicuiq; ſine merito, vnde tẽdat ad meritũ; & datur ante vllũ laborẽ, vnde quiſq; mercedẽ accipiat ſecũdùm ſuũ laborẽ. Quod ita eſſe Euangelicæ veritatis teſtimonio agnoſcitur, vbi per cõparationem dicitur, *quod homo peregre proficiſcẽs vocauit ſeruos ſuos, & tradidit illis ſubſtantiã ſuã, & vni dedit quinq; talẽta, alij autẽ duo, alij verò vnũ; vnicuiq; ſecundũ propriã virtutẽ*, id eſt, ſecũdum propriã & naturalẽ poſſibilitatẽ: nõ autẽ ſecũdum proprium meritũ; quia aliud eſt poſſe operari, aliud operari; & aliud eſt, poſſe habere charitatem, aliud habere charitatẽ; & aliud eſt, eſſe capacem continentiæ, iuſtitiæ, ſapientiæ, aliud verò eſſe continentem, iuſtum, atq; ſapientem. Non itaque omnis reparabilis reparatur, nec omnis ſanabilis, ſanatus eſt; quia reparabilem & ſanabilem eſſe, de natura eſt; reparatum autem & ſanatum eſſe, de gratia eſt.

1. Cor. 12. D. Proſp. l. 2. de voc. gent. cap. 8.

Denique iſti, qui ſecundùm modulum capacitatis ſuæ, quem in eis diſtributor ſubſtantiæ præuidebat, diſpar creditus eſt numerus talentorum, nõ meriti remunerationẽ, ſed operis accepêre materiã. In qua duorũ ſeruorũ vigilãtiſſima induſtria nõ

ſolùm

ſolùm glorioſis laudibus honeſtatur, ſed etiam in *æterna Domini ſui gaudia intrare præcipitur.* Tertij verò pigrum otium, & deſidioſa nequitia ſic punitur, vt & vituperationis dedecoretur opprobrio, & portione quam acceperat exuatur. *Dignus enim erat perdere inutilem fidem, qui non exercuerat charitatem.* Vnde & in ſubſequenti ſermone, quo apertiſſimè declaratur forma futuri iudicij, ſedente filio hominis in ſede Maieſtatis ſuæ, antequam factâ congregatione omnium gentium, alij ducuntur ad dexteram, alij ad ſiniſtram conſtituendi, laudatis dextris de operibus charitatis; nihil aliud ſiniſtris obijcitur, quàm miſericordiæ beneuolentiæque neglectus. Acceperant ergo etiam iſti fidem, ſed non ſectati fuerant dilectionem. Nec de non ſeruato, ſed de non aucto munere damnabuntur. Quamuis enim omnia bona, dona ſint Dei; à Deo tamen quædã etiam non petita tribuuntur, vt per ipſa quæ accepta ſunt, ea quæ nondum ſunt donata quærantur. *Semen quippe quod iacitur in terram, non ob hoc ſeritur, vt ipſum ſolum maneat, ſed vt fructum afferendo, multiplex atque numeroſum ſit.* Qui quidem profectus ab illo eſt, qui dat incrementum: ſed terra viuens, & de gratiæ iam imbre fœcunda, habet quod ab ipſa exſpectetur ad id quod accepit augendum.

Matth. 25.

Ioan. 12.

Multis autem modis, & innumerabilibus differentijs gratiæ dona & opera variantur, inque ipſis ſingulis generibus munerum diſſimiles ſunt gradus & impares quantitates. Sicut enim in germinibus herbarum atque lignorum, quæ terra producit non vna ſpecies, nec vnum in omnibus genus eſt, ſed ſingula quæque in ſua ſeminis forma, & in ſuæ ſtirpis qualitate gignuntur, plenum autem de-

Proſp. eodẽ li, c. 11.

Digitized by Google

decorem nõ ſtatim vt edũtur, accipiunt, ſed certis & ordinatis prouehuntur augmentis, donec ad perfectam ſui habitus quantitatem per ſuccedentia ſibi incrementa perueniant: ita & ſemina chariſmatum, plantæque virtutum, non in omni agro cordis humani totum hoc pariter, quod ſunt futura, naſcuntur: nec facilè reperitur in exordio maturitas, & in inchoatione perfectio. Exerit quidem frequenter potens & miſericors Deus mirabiles iſtos ſuæ operationis effectus, & quibuſdam mentibus non exſpectata prouentuum mora, totum ſimul quicquid collaturus eſt, inuehit. *In Abrahæ lumbis Leui ſanctificatur, & ſimul cum eo domus Aaron, & ſacerdotalis ordo benedicitur.* In Iſaac de repromiſſione concepto, & contra ſpem ſterilium ſemini nato, omnium gentium vocatio, & tota Chriſti forma pręconditur. Iacob nullo merito ſuffragante dilectus antequam naſcatur, eligitur. Ieremiæ dicitur: *Priuſquam te formarem in vtero, noui te: & priuſquam exires de vulua, ſanctificaui te.* Ioannes intra Elizabeth matris viſcera *Spiritu Sancto repletus exultat*, & vt *nullus inter natos mulierum maior ſit*, priùs ſentit initia gratiæ quàm naturæ.

Heb. 7. Gen. 17. Rom. 4. Malach. 1. Rom. 9. Ierem. 1. Lucæ 2.

Sed cùm & alia ſimilium documentorum exempla non deſint, multo tamen crebrior multoque numeroſior pars illa hominum eſt, cui particulatim quicquid ſuperna largitas donat, accreſcit, vt conferendorum munerũ cauſæ, de his quæ ſunt collata, pariantur. Quidam acceptâ fide, diffidentiâ non carent, quam vtique ineſſe ſibi nouerat, qui dicebat; *Credo Domine, adiuua incredulitatem meam.* Quam nec illi abeſſe penitus à ſuis animis ſentiebant, qui dixerunt; *Domine adauge nobis fidem.*

Matth. 9. Lucæ 17.

Quidam

Quidam quod credunt, non intelligunt, & multi eorum diu in ſuæ ſimplicitatis modulo detinentur. Multi verò citò intellectus lumen accipiunt: ipſa autem intelligentia non in omnibus eundem habet vigorem, aut ſimilem facultatem. Et plurimi cum & fide & intellectu videantur ornati, laborant tamen indigentiâ charitatis, vt his quæ fide & intellectu vident nequeant inhærere, quoniam perſeuerare in eo non poteſt, quod non toto corde diligitur. Donum quoque ipſius charitatis non ſemper eiuſmodi eſt, vt quicquid ad plenitudinem ipſius pertinet, ſimul à percipiente ſumatur. *Eſt enim amor, qui poteſt alio amore ſuperari, & ſæpe ex mundi dilectione, dilectio Dei marceſsit, niſi ad eum feruorem Spiritu Sancto inflammante profecerit; qui nullo extingui frigore, nullo poſsit tepore languere.*

Cùm itaque in hoc inenarrabili dono Dei, omnium ſumma donorum, & quædam ſit cunctarum vita virtutum, ad hoc cætera conferuntur; vt habeat animæ fidelis intentio, per quæ ad perfectam charitatem poſſit eniti. Quæ quoniam
1. Ioan. 4
non ſolùm ex Deo, ſed etiam Deus eſt, ſtabiles & perſeuerantes, atque inſuperabiles facit, quos flumine voluptatis ſuæ impleuerit. Qui autem iſtarum aquarum dulcedinem neſciunt, & adhuc de mundi huius torrentibus bibunt, aut etiam ſi aliquid primoribus labris de vitæ fonte guſtauerint, *inebriari tamen aureo Babylonis calice delectantur*, ſuo prorſus decipiuntur arbitrio, ſuâ voluntate labuntur, & ſi in hac deſidia perſeuerant, ipſi ſe his quæ accepêre diſpoliant. Facilè enim quælibet bona ſine charitate poſſunt perire,

Apoc. 14. & 16.

quæ

Digitized by Google

quæ non poſſunt ſine charitate prodeſſe. 1.Cor. 13.

Dicebat Iulianus Pelagianis omnia in omnibus poſſe eſſe quæ vel ſingula inueniuntur in ſingulis. Quem refutat V. Beda. 1. Scripturâ. 2. experientiâ. *Contradicit enim Scripturæ*, inquit, *quæ ait; Omnia autem membra non eundem actum habent*, Et, *Multi vnum corpus ſumus in Chriſto, ſinguli autem alter alterius membra, habentes donationes ſecundùm gratiam quæ data eſt nobis differentes. At cùm mortale hoc induerit immortalitatem, tunc demum poſſunt eſſe omnia in omnibus bona virtutum. Et ne tunc quidem de naturæ bono, ſed per gratiam eius de quo ſcriptum eſt; vt ſit Deus omnia in omnibus.* Sed & quotidiana noſtræ fragilitatis documenta probant, *non omnia in omnibus eſſe poſſe: vbi tam multi inueniuntur, qui ſummâ nitentes inſtantiâ, nequaquam ad eas, quas alios vident habere, poſſunt peruenire virtutes.*

In Cant. Cant. lib. 1.

Rom. 12.

1.Cor. 15.

MONITVM CXIV.

Maria ſedens ſecus pedes Domini, audiebat verbum illius.

Lucæ 10.

DVÆ vitæ in his duabus ſororibus (Martha & Magdalena) ſignificantur, quæ ſunt in Eccleſia Chriſti, videlicet, Actiua, per Martham; Contemplatiua per Magdalenam. *Maria ſedens ſecus pedes Domini, audiebat verbum illius.* Quibus verbis notatur mira huius mulieris in audiendo auiditas, vt quæ rapta dulcedine verborum Chriſti, & amore veritatis diſcendæ, omnium oblita, fixè aſſederit pedibus IESV. Notatur item duplex conditio auidis doctrinæ diuinæ neceſſaria, nempe, tranquillitas ab omni mentis & corporis perturbatione, & diſtractione, & humilitas ac reuerentia doctoris. Et illud quidem notat verbum, ſedebat; iſtud verò quod ad pedes Ieſu ſediſſe dicitur. Illud neceſſarium eſſe docet Scriptura, dicens, *Vacate & videte, quoniam ego ſum Deus*; iſtud cùm dicit; *Humilibus dat gratiam.*

Vide Ianſe. in Conc. Euang.

Pſal 45. 1. Petr. 5.

Quantò autem, inquit D. Auguſt. *humiliùs ad pedes ſedebat, tantò amplius capiebat. Confluit enim aqua ad humilitatem conuallis, denatat de tumoribus collis.* Et benè ſpecialiter hæc mulier ſecus pedes Domini ſedere elegit, quòd illos oſculando & lachrymis rigando peccatorum ſuorum remiſſionem impetrauerit.

De verb. Domi. ſer. 27.

Digitized by Google

trauerit. *Martha autem ſatagebat*, diſtrahebatur *circa frequens miniſterium*, ſurſum ac deorſum curſitans, ac ſollicité ſatagens, ne quid omnium deeſſet, quæ ad ſuauiter ſuſcipiendum tantum hoſpitem cum diſcipulis pertinerent. Vtraque autem amore rapiebatur. Mariam amor Ieſu non patiebatur auelli ab illius pedibus; Martham verò idem amor ſurſum ac deorſum circumagebat, nec patiebatur adhærere Domino.

Significantur ergo duæ vitæ. Vitæ actiuę eſt, cum Martha occupatum eſſe circa corporalia miniſteria, vt circa filiorũ educationem, pauperum curam, & id genus alia, quæ non ſine corporali labore, fatigatione, ac diſtractione obeuntur. Contemplatiua verò eſt, cum Maria ſepoſitis curis corporalium occupationum, ac mentis diſtractionibus, vacare intelligentiæ ac meditationi rerum diuinarum. Docemur autem ex verbis Domini, vitam contemplatiuam, quâ Deo & diuinis rebus vacatur, præferendam actiuæ, etſi & illa in ſuo genere ſit bona. Vnde & Paulus *ſtatum virginalem præfert coniugio; hic enim ſollicitudo eſt vxoris, ibi Dei*, Secundò, eos qui ſe dederunt vitæ actiuæ, non debere obmurmurare tanquam otioſis, his qui requieti à corporalibus miniſterijs vacant cœleſti doctrinæ, ac diuinis rebus, nec tales temere auocandos ab optimo circa quod verſantur, ad corporalia miniſteria. Itaque hinc videre licet, quàm malè quidam hodie ſancto religioſorum & Sacerdotum otio inuidentes aut obmurmurantes, eos ad ſimilia negotia, & corporalia miniſteria auocant, volentes eos patres familias fieri, manibus laborare, vnde ſibi alijſque victum parent. 1. Cor. 7.

Rr 2 Verum

Verùm vt hi malè cum Martha Mariam ab optimo auocare ſtudent, ita videndum his qui Mariæ partem elegiſſe ſe profitentur, vt Mariam etiam verè imitentur, ita vt ſedeant quidem, id eſt, à ſæculi diſtractionibus ſint quieti, ſed *ſedeant iuxta pedes Ieſu, & audiẽtes verbum illius*, vt ne eorum otium ſit deſidioſum, ſed ſanctum. Sunt enim qui ſedent quidem & otiantur, ſed quaſi *iuxta ollas carnium*, quemadmodum Iſraëlitæ in Aegypto; nec ſedent audientes verbum Chriſti, ſed intenti fabulis ac rebus nihili. Iuxta pedes autem Ieſu ſedent audientes verbum illius; qui humiliter ſeſe Chriſto ſubmittunt, fixè veſtigijs ac exemplis conuerſationis eius inhærentes, intenti iugiter Scripturarum Sanctarum ac verborum Chriſti meditationi, aures ſuæ mentis diuinis inſpirationibus aperientes & præbentes, ſollicitè diſcentes quod eos in vera pietate alat aut proficere faciat, & alios etiam aliquando doceant.

Ad hoc autem imprimis neceſſe eſt, vt ſedeant, ſepoſitis ſcilicet mundanis negotijs, ac ſedatis animi perturbationibus & paſſionibus: Deinde vt ſedeāt iuxta pedes Ieſu, humiliando ſeipſos. *Remanſerunt*, inquit S. Auguſt. *in illa domo qua ſuſceperat Dominum in duabus fœminis, duæ vitæ, ambæ innocentes, ambæ laudabiles. Vna otioſa, altera laborioſa; nulla facinoroſa; nulla deſidioſa. Nulla facinoroſa, quam cauere debet laborioſa; nulla deſidioſa, quam cauere debet otioſa.*

De verb. Domini ſer. 27.

M O-

MONITVM CXV.

Tribulationem carnis habebunt huiuſmodi:

1. Cor. 7.

DIvvs Auguſtinus, vt eſt apud Poſſidonium in vita eius, Seruandum in vita & moribus hominis Dei referebat, quod in inſtitutis S. Ambroſij compererat; *Vt vxorem cuiquam nunquam poſceret, neque militare volentem ad hoc commendaret, neque in ſua patria petitus iret ad conuiuium.* De ſingulis rebus præſtans cauſas, ſcilicet, *ne dum inter ſe coniugati caſu iurgarent, ei maledicerent, per quem conuincti eſſent. Et ne militiæ commendatus, ſuam culpam malè agẽs ſuffragatori tribueret. Et ne per frequentiam in patria conuiuijs conſtitutus, temperantiæ amitteretur modus.* Cap. 27.

Incommoda Matrimonij ita recitat D. Hieron. contra Heluid. vbi tradit differentias virginum & maritatarum ex Apoſtolo; & addit: Idem tu putas eſſe diebus & noctibus vacare orationi, vacare ieiuniis, & ad aduẽtum mariti expolire faciem, greſſum frãgere, ſimulare blanditias? *Illa hoc agit vt turpior appareat, & naturæ bonum infuſcet iniuria: hæc ad ſpeculum pingitur, & in contumeliam artificis, conatur pulchrior eſſe, quàm nata eſt.* Inde infantes garriunt, familia perſtrepit, liberi ab oſculis & ab ore dependent, computantur ſumptus, impendia præparantur. Hinc cocorum accincta manus carnes terit, hinc textricum turba commurmurat, nuntiatur interim vir venire cum ſocijs. Illa ad hirũdinis modum luſtrat vniuerſa penetralia, ſi torus rigeat, ſi Hiero. aduerſus Heluidium.

pauimenta verrerint, ſi ornata ſint pocula, ſi prandium præparatum. Reſponde queſo, *inter iſta, vbi ſit Dei cogitatio*? Et hæ felices domus.

Cæterùm vbi tympana ſonant, tibia clamitat, lyra garrit, cymbalum concrepat, *quis ibi Dei timor*? Paraſitus in contumelijs gloriatur: ingrediuntur expolitæ libidinum victimæ: & tenuitate veſtium nudæ impudicis oculis ingeruntur; his infelix vxor aut lætatur, & perit: aut offenditur, & maritus in iurgia concitatur: hinc diſcordia, ſeminarium repudij. Aut ſi aliqua inuenitur domus, in qua iſta non fiunt, quæ rara auis eſt, tamen ipſa diſpenſatio domus, liberorum educatio, neceſſitates mariti, correctio ſeruulorũ, *quam à Dei cogitatione non auocent*? &c. Et alibi:

Lib. 1. cont Iouinianũ. cap. 28.

Fertur aureolus Theophraſti liber de nuptijs, in quo querit, an vir ſapiens ducat vxorem. Et cùm definiſſet, ſi pulchra eſſet, ſi benè morata, ſi honeſtis parentibus, ſi ipſe ſanus, ac diues, ſic ſapientem aliquando inire matrimonium, ſtatim intulit; Hęc autem in nuptijs rarò aliquando concordant. Non eſt ergo vxor ducenda ſapienti. Primùm enim *impediri ſtudia Philoſophiæ, nec poſſe quemquam libris & vxori pariter inſeruire*. Multa eſſe quæ matronarum vſibus neceſſaria ſint, pretioſæ veſtes, aurum, gemmæ, ſumptus, ancillæ, ſupellex varia, lecticæ, & eſſeda deaurata. Deinde per noctes totas garrulæ cõqueſtiones: Illa ornatior procedit in publicum; hæc honoratur ab omnibus; ego in conuentu fœminarum miſella deſpicior. Cur aſpiciebas vicinam? quid cum ancillula loquebaris? de foro veniens quid attuliſti? Non amicum habere poſſumus, non ſodalem. Alterius amorem ſuum odium ſuſpi-

Digitized by Google

ſuſpicatur. Si doctiſſimus præceptor in qualibet vrbium fuerit, nec vxorem relinquere, nec cum ſarcina ire poſſumus. *Pauperem alere, difficile eſt; diuitem ferre, tormentum.*

Adde, quoniam *nulla eſt vxoris electio, ſed qualiſcunque obuenerit habenda; ſi iracunda, ſi fatua, ſi deformis, ſi ſuperba, ſi fœtida: quodcumque vitij eſt, poſt nuptias diſcimus.* Equus, aſinus, bos, canis, & viliſſima mancipia, veſtes quoque & lebetes, ſedile ligneum, calix, & vrceolus fictilis probantur priùs, & ſic emuntur: Sola vxor non oſtenditur, ne ante diſpliceat, quàm ducatur. *Attendenda ſemper eius eſt facies, & pulchritudo laudanda: ne ſi alteram aſpexeris, ſe exiſtimet diſplicere.* Vocanda domina, celebrandus natalis eius, iurandum per ſalutem illius; vt ſit ſuperſtes, optandum: honoranda nutrix eius, & gerula, ſeruus, patrimus, & alumnus, & formoſus aſſecla, & procurator calamiſtratus, & in longam ſecuramq; libidinem exectus ſpado: ſub quibus nominibus adulteri deliteſcunt. Quoſcumque illa dilexerit, ingratis amãdi. Hiero. ibid.

Si totam domum ei regendam commiſeris, ſeruiendum eſt: ſi aliquid tuo arbitrio reſeruaueris, fidem ſibi haberi non putabit, ſed in odium vertetur ac iurgia; & niſi citò conſulueris, parabit venena. Anus, & aruſpices, & hariolos, & inſtitores gemmarum ſericarumque veſtium ſi intromiſeris, periculum pudicitiæ eſt; ſi prohibueris, ſuſpicionis iniuria. Verùm quid prodeſt etiam diligẽs cuſtodia, cùm *vxor ſeruari impudica non poſſit, pudica nõ debeat? Infida enim cuſtos eſt caſtitatis, neceſſitas: & illa verè pudica dicenda eſt, cui licuit peccare, ſi voluit. Pulchra citò adamatur, fœda facilè concupiſcit. Difficilè cuſtoditur, quod plures amãt.* Moleſtũ eſt poſſidere, quod nemo habere dignetur. Minore tamen miſeria de- Ibidem.

Digitized by Google

formis habetur, quã formoſa ſeruatur, *nihil tutum eſt in quod totius populi vota conſpirat. Alius formâ, alius ingenio, alius facetijs, alius liberalitate ſollicitat. Aliquo modo vel aliquando expugnatur, quod vndique inceßitur.*

Ibidem. Quod ſi propter diſpenſationem domus, & languoris ſolatia & fugam ſolitudinis ducuntur vxores; multò meliùs ſeruus fidelis diſpenſat, obediens auctoritati Domini, & diſpenſationi eius obtemperans, quàm vxor; quæ in eo ſe exiſtimat dominam, ſi aduerſus viri faciat voluntatem, id eſt, quod placet, non quod iubetur. Aſſidere autem ægrotanti magis poſſunt amici, & vernulæ, beneficijs obligati, quàm illa, quæ nobis imputat lachrymas ſuas, & hæreditatis ſpe vendit illuuiem; & ſollicitudinem iactans, languentis animum deſperatione conturbat. Quod ſi ipſa languerit, coægrotandum eſt, & nunquam ab eius lectulo recedendum, aut ſi bona fuerit, & ſuauis vxor, quæ tamen rara auis eſt; cum parturiente gemimus, cum periclitante torquemur. *Sapiens autem nunquam ſolus eſſe poteſt: habet ſecum omnes, qui ſunt, quique vnquam fuerunt boni: & animum liberum, quocunque vult, transfert: quod corpore non poteſt, cogitatione complectitur: & ſi hominum inopia fuerit, loquitur cum Deo, nunquam minus ſolus erit, quàm cùm ſolus fuerit.*

Ibidem. Porrò liberorum cauſa vxorem ducere, vt vel nomen noſtrum non intereat, vel habeamus ſenectutis preſidia, & certis vtamur hæredibus, ſtolidiſſimum eſt. Quid enim ad nos pertinet recedentes è mũdo, ſi nomine noſtro alius nominetur; cùm & filius non ſtatim patris vocabulum referat: & innumerabiles ſint, qui eodem appellentur nomine? Aut quæ ſenectutis auxilia ſunt, enutrire domi

domi qui aut prior te fortè moriatur, aut peruerſiſſimis ſit moribus, aut certę cum ad maturã ętatem venerit, tardè ei videaris mori? Hęredes autem meliores, & certiores amici ſunt, & propinqui, quos iudicio deligas, quàm, quos velis, nolis, habere cogaris. Licet certior hęreditas ſit, dum ad viuis, benè abuti ſubſtantia tua, quàm tuo labore quæſita, in incertos vſus relinquere. Hęc & huiuſmodi Theophraſtus diſſerens, inq. Hieron. quem non ſuffundat Chriſtianorum, *quorum conuerſatio eſt in cœlis, qui quotidie dicunt, Cupio diſſolui, & eſſe cum Chriſto!* &c.

Ibidem.

Phili[illegible].

Philip. 1.

Similiter D. Baſilius enumerat moleſtias & incommoda Matrimonij; Quæ mortali connubio coniuncta eſt, inquit, ad ſuam ipſius curam, viri quoque altera adiecta, geminam in vna anima ex coniuncto ſibi corpore ſollicitudinem neceſſariò ſuſtinet. Nec iam vnius tantum corporis laborat gratiâ, ſed *in vna* (vt dixi) *anima, & ad ſuum & ad viri corpus curandum iugiter intenta diuiditur.* Vbi verò filios poſt cubiculi ſolennia & ſecreta commercia parturire atque in lucem edere cœperit; *per vnumquemque naſcentem animo ſcinditur, etiam præſentibus triſtibus naſcituri cura ſemper adijcitur. Ac ſi quidem virum bonum blandúmque nacta fuerit, perpetuò, ne moriatur, metu viduitatis incommoda cruciatusq; iam ſuſtinet*, diram quandam & immitem curam & præſente illo & abſente, propter inſperatos caſus animo indeſinenter excipiens. *Si verò contrà, duro & immiti fuerit coniuncta, tota quidem vita illi cruciatus eſt*: & cum pudicitiæ ratione neutrum queat eligere, id eſt, nec viri mortem propter viduitatis anguſtias, nec vitam, ob moleſtiam incommodumque conuictus, ancipiti atque ineuitabili malo, acerrimiſ-

De vera Virginitate

que doloribus ſemper atteritur.

Ibidem.

Inde vbi filios edidit, aut ad bonam illi frugem euaſerunt, & maiores ex illorum abſentia dolores tolerat iugiter, quàm parturiens tulerat: aut malòs euaſiſſe conſiderat, & maius ex ea procreatione liberorum, quàm ſi permanſiſſet ſterilis, opprobrium ſuſtinet. Sæpè antequam dicta experiatur incommoda, vna & ſponſa & vidua efficitur, ac *ſine liberis in viduitatem delapſa, nec vxor iam, nec virgo, nec mater eſt.* Sic profectò omnibus quæ putantur læta coniugij ſemel amiſſis breuiſſimo voluptatis ſenſu, irreparabilem virginitatis perdidit florem; coniugijque tantum ſolummodo experta eſt, quantum illi ſatis eſſet ad dignoſcenda viduitatis incommoda. *Quod ſi relictâ viduâ pupillos enutriat filios, eius quem ex viri morte perceperat mœroris iuge illos monumentum cernit*, & ſemper in lachrymis, ſemper in gemitu, ſemper in ſollicitudine educandorum degens, nullum prçterito malo ſolatium inuenit.

Ibidem.

Præterea & propinquis & famulis, & filiorum curatoribus, ipſiſque poſtremò etiam filijs, vbi virilitatis annos attigerint, *cunctiſq; omninò ſe vexari volentibus, ad prædam miſerabiliter expoſita*, doloris luctuſque tragœdiam vitam ſuam omnium oculis ingeret. Et quid plura perſequi neceſſe eſt? Dominum ſibi cum dote infelix mulier coëmens virum, *ancilla pro libera efficitur, breuiſſimaq; voluptatis gratiâ naturali libertate ſe priuans, ianuam ſibi ineffabilem dolorum, perpetuiq; mœroris per huiuſmodi connubium aperit*, Sic Baſilius.

Lib. 3. proſ. 7. de conſolat. Philoſ.

Honeſtiſſima quidem coniugis liberorumque foret iucunditas, ait Boëtius, ſed *nimis è natura dictum eſt, neſcio quem filios habuiſſe tortores.* Quorũ quàm ſit mordax quæcunque conditio, non eſt neceſſe

admo-

Digitized by Google

admonere, cùm id ſatis experientiâ conſtet. In quo Euripidis ſententiam probo, qui *carentem liberis infortunio dixit eſſe felicem*. Cupiebat quis inſigne maleficiũ, inſigni ſupplicio punire: cùm alius cruces, alius neruos, alius aliud tormenti genus adferret; denique vnus ait, *ſi cupis illum immaniter & perpetuò torqueri, dato ei vxorem*. Cùm P. Iacobus Lainez 2. Generalis ſocietatis Ieſu adhuc adoleſcens, audiret illud Euang. *Qui vult venire poſt me, abneget ſemetipſum, tollat crucẽ ſuam, & ſequatur me*, cœpit dubitare num deberet vxorem ducere, quòd *non videret grauiorem crucem, quàm eorum qui ſunt in Matrimonio*. Diponates expertus incommoda Matrimonij: duos ſolummodo bonos dies in eo ſe habuiſſe dicebat, primum, & vltimum; *nuptiarum*, videlicet, *& mortis vxoris*. Dicit Comicus; *Vxorem duxi, quam ibi miſeriam non vidi?* Et; *Quod fortunatum iſti putant, vxorem nunquam habui.* Et; *Negotium habere qui volet, nauem & mulierem, hæc duo ſibi comparato.*

Hiero. Falet. Oratio. 9.

In vita l. 5. cap. 17.

Matth. 16.

In Theatro Mundi.

Terent.

Plaut.

Semper habet lites, alternaq; iurgia lectus
In quo nupta iacet, minimũ dormitur in illo, ait Iuuen.

Iuuenal. Sat.

Vnde & Horat. —— *Melius nil cœlibe vitâ.*

Horat. epiſt. 1.

MO-

MONITVM CXVI.

Cùm adhuc longè eſſet, vidit illum pater ipſius, &c.

Luc. 15.

COnſideranda hîc erit benignitas Dei patris in receptione peccatoris pœnitentis, & ad patrem redeuntis. *Cùm adhuc longè eſſet*; D. Auguſt. Domino loquens, in Confeſſ. *Non pedibus*, inquit, *aut ſpatijs locorum itur abs te, aut reditur ad te. Aut verò filius ille tuus iunior, equos aut currus, vel naues quæſiuit, aut auolauit pennâ viſibili, aut moto poplite iter egit, vt in longinqua regione viuens, prodigè diſſiparet quod dederas proficiſcenti. Sed longè receſſerat à vultu tuo in affectu tenebroſo, id eſt, libidinoſo.* Et ipſe Aug. de ſe adhuc à Deo alieno; *Quàm longè exulabam à delitijs domus tuæ, cùm accepit in me luxuria ſceptrum, & tot as manus ei dedi vęſaniæ libidinis, licentioſæ per dedecus humanum, illicitæ autem per leges tuas, Domine. Vidit illum pater ipſius.* Sic Dauid in perſona filij prodigi. *Intellexiſti cogitationes meas de longè. Longè enim eram profectus: ſed vbi non eſt quem deſerueram? Et tanquam deprahenſus fugitiuus, ſequente ſe vindicta legitima Dei vindicantis, in affectiones noſtras, quacunque ierimus, & quocunque progreſſi fuerimus, agnoſcimur. Loquitur; Semitam meam, quâ profectus ſum, & limitem meam quouſque perueni, inueſtigaſti. Non enim eram longinquus, ab oculis tuis: multum ierам, & tu ibi eras.*

Lib. 1. cap. 18.

Lib. 2. ca. 2.

Pſal. 138. vide ibi Aug.

Exeant & fugiant te inquieti, & iniqui, inquit Aug. *& tu vides eos, & diſtinguis vmbras, & ecce pulchra ſunt cum eis omnia, & ipſi turpes ſunt. Et quid nocuerunt tibi, aut in quo imperium tuum dehoneſtauerunt, à cœlo vſque in nouiſsima iuſtum & integrum? Quo enim fugerunt, cùm fugerent à facie tua, aut vbi tu non inuenis eos? ſed fugerunt vt non viderent te videntem ſe, atque excæcati in te offenderent, quia non deſeris aliquid eorum quæ feciſti. In te offenderent iniuſti, & iuſtè vexarentur, ſubtrahentes ſe lenitati tuæ, & offendentes in rectitudinem tuam, & cadentes in aſperitatem tuam; videlicet, neſciunt quod vbique ſis, quem nullus circumſcribit locus, & ſolus es præſens etiam his qui longè fiunt à te.* Sic Auguſt. Lib. 5. Cõfeſſ. cap. 2.

Miſericordia motus eſt. Vbi miſericordia nominatur, non niſi miſeria præſupponitur. Benefacere enim bene habenti, non miſericordia, ſed liberalitas vocatur; miſericordia eſt, ſi miſeriæ ſubueniatur. *Dei autem proprium dicitur miſereri, quia miſerendi cauſam ſumit ex proprio*, ait D. Bernardus, *vlciſcendi magis ex alieno.* Ser. 5. de Nat. *Quis enim ego, aut qualis ego, aut quantus ego*, inquit S. Auguſt. *quid non mali ego? An facta mea? aut ſi non facta, dicta mea? aut ſi non dicta, voluntas mea fuit? Tu autem Domine, bonus & miſericors, & dextera tua reſpiciens profunditatem mortis meæ & à fundo cordis mei exhauriens abyſſum corruptionis. Et hoc erat totum, nolle quod volebas, & velle quod nolebas.* Lib. 9. Cõf. cap. 1. Et rurſum; *Conuertantur ergo & quærant te; quia non ſicut ipſi deſeruerunt te creatorem ſuum, ita & tu deſeruiſti creaturam tuam. Ipſi conuertantur, & quærant te, & ecce ibi es, in corde eorum, in corde confitentium tibi, & proiicientium ſe in te, & plorantium in ſinu tuo, poſt vias ſuas difficiles, & tu facilis terges lachrymas eorum, vt magis plorent, & gaudeant in fletibus: quoniam tu domine, non aliquis* Lib. 5. c. 2.

homo, caro & ſanguis, ſed tu Domine, qui feciſti, reficis & conſolaris eos. Vnde ſequitur in Euang.

Et accurrens, cecidit ſuper collum eius. Signa dilectionis paternę. Tunc autem ille nos diligit, quando nos ſe diligere facit. Et quis non diligat, tam miſericordem & beneficum patrem? tamdiu peccata noſtra tolerantem? & poſt tot ſcelera adhuc in gratiam recipientem? *Dulcis pater quia dederas,* (prodigo proficiſcenti, ſubſtantiam,) *ſed egeno redeunti dulcior,* inquit S. Auguſt. Deum non diligeremus, ait idem, niſi prius dilexiſſet nos, & niſi nos faceret ſuos dilectores. *Tales nos amat Deus, quales futuri ſumus ipſius dono, non quales ſumus merito noſtro,* inquit Conc. Arauſ. *Qui ad Chriſtũ veniunt,* ait D. Proſp. *amore ducuntur; dilecti enim ſunt, & dilexerunt; quæſiti ſunt, & quæſierunt. Dixit autem Pater ad ſeruos.* Eos, videlicet, qui ſunt miniſtri reconciliationis. *Deus,* ait Apoſt. *reconciliauit nos ſibi per Chriſtum, & dedit nobis miniſterium reconciliationis.* Quia ipſorum eſt, prædicare fidem, pœnitentiam, charitatem, Sacramenta adminiſtrare, &c. quibus fit reconciliatio.

Lib. 1. Cōf. cap. 18.

Arauſ. 2. ca. 12.

De voc. gent. lib. 2. cap. 27.

2. Cor. 5.

Citò proferte ſtolam primam: Stola prima eſt, prima rectitudo, in qua homo creatus eſt. *Superior eram iſtis corporalibus,* inquit S. Auguſt. ad Dominum; *te verò inferior. Et tu gaudium verum mihi, ſubdito tibi: & tu mihi ſubieceras, quæ infra me creaſti. Et hoc erat rectum temperamentum, & media regio ſalutis meæ, vt manerem ad imaginem tuam, & tibi ſeruiens dominarer corpori. Sed cùm ſuperbè ſurgerem contra te, & currerem aduerſus Dominum, in ceruice craſſa ſcuti mei, etiam iſta infima ſupra me facta ſunt, & premebant, & nuſquam erat laxamentum, & reſpiramentum.*

Lib. 7. Cō-feſſ. cap. 7.

Induite illum. Veſtis noſtra, Chriſtus eſt. illum

vt

Digitized by Google

vt induamus, hortatur Apoſtolus. Induimus autem, quando illum in bonis moribus imitamur. Rom. 13.
De Iacob dicitur, quòd hædinis pellibus membra contexit. Hædus, Chriſtus, ob ſimilitudinem carnis peccati: illius pelles induit, qui eius vitam ac mores imitatur. *Annulus in manu*, eſt ſignaculum gratiæ, pignus Spiritus ſancti. Dicit Apoſtolus, quod *habemus primitias Spiritus*. De quibus & S. Augustinus: *Primitias*, inquit, *ſpiritus nunc habemus, vnde reipſa iam filij Dei facti ſumus: in cæteris verò in ſpe ſicut ſalui, ſicut renouati, ita filij Dei: re autem ipſa quia nondum ſalui, ideo nondum plenè innouati, nondum etiam filij Dei, ſed filij ſæculi. Proficimus ergo in renouationem, iuſtamq́ vitam, per quod filij Dei ſumus, & per hoc peccare omnino non poſſumus; donec totum in hoc tranſmutetur, etiam illud per quod adhuc filij ſæculi ſumus: per hoc enim & adhuc peccare poſſumus*, &c. Rom. 8. Lib. 2. de pec. merit. cap. 8.

Calceamenta pedibus adhibentur, vt non tangantur id eſt, non diligantur terrena. Amor terrenorum, totum hominis malum eſt. Hinc lex, *Non concupiſces, quid aliud imperat, niſi à terrenis & illicitis cupiditatibus continentiam? Animus quippe velut pondere, amore fertur, quocunque fertur. Iubemur itaque detrahere de pondere cupiditatis, quod accedat ad pondus charitatis, donec illud conſumatur, hoc perficiatur.* Aug. epiſt. 89.

Vitulus ſaginatus, Chriſtus Dominus eſt, 1. quia Spiritu Sancto plenus: *de cuius plenitudine nos omnes accepimus. Oleum effuſum nomen eius*. 2. quia repletus bonis operibus: 3. quia *ſaturatus opprobrijs*, & paſſionibus: tunc idoneus erat, vt occideretur. Adducitur autem vnicuique, quando eius incarnatio & aduentus ei prædicatur. Occiditur verò, *quando quis in morte eius baptiſatur*. Tunc enim prodeſt ei Ioan. 1. Thren. 3. Cant. 1. Aug. cont. Iul. lib. 6. cap. 5.

mors

mors Chriſti. Sic & manducatur, quando quis mortis eius & paſſionis fit particeps. Sic dicit. D. Auguſtinus manducationem carnis filij hominis omnibus eſſe neceſſariam, etiam paruulis; alioqui vt ipſemet Chriſtus teſtatur, *vitam non habebunt.* *Quod non niſi baptiſmate creditur in eos conferendum*, ait Innocentius primus. *Epulemur*; hæc eſt lætitia ſpiritualis Eccleſiæ, de donis gratiæ ipſi eiuſque membris collatis, & vocatur iubilus, ſiue iubilatio; quia tanta in corde ſentitur, vt voce non poſſit exprimi.

De Doct. Chriſt. lib. 3. cap. 16. De pecc. mer lib. 1. cap. 20. 24. Ioan. 6. Apud Aug. epiſt 93.

MONITVM CXVII.

Eleëmoſyna ab omni peccato, & à morte liberat.

Tobiæ 4.

Dan. 4.

DIcendum paucis quomodo eleëmoſynis dicantur *peccata redimi*, purgari, penitus tolli. Deinde quibus dandæ. Primò itaque qui largitur eleëmoſynas, vel iam iuſtus eſt, vel peccator; Si iuſtus eſt, cùm iuſtitiæ nullum peccatum mortale cohærere queat, profectò ipſius eleëmoſynæ non purgabunt vel tollent eius peccata; valebunt autem vel ad reliquias priorum peccatorum radicitus excindendas, vel ad expianda peccata venialia, quibus non carent iuſti, vel denique ad perſoluendam pœnam peccatis debitam, quæ ſcilicet, remiſſis omnibus peccatis, pœnaque æternâ condonatâ, ad tempus vel in præſenti vita, vel in purgatorio

per-

perſoluenda eſt. Vocabulum autem peccati, etiam pro pœna peccatis debita, non ſemel in Scripturis poni notum eſt. Confert præterea multum largitio eleëmoſynarum viro iuſto, ad præcauenda imminẽtia peccata. Etenim qui frequens & copioſus eſt in dandis eleëmoſynis, hunc ſingulariter protegit ac tuetur Deus, cunctaque peccandi irritamenta & occaſiones procul ab eo amouet, vel aduerſus eas animum eius valde præmunit ac roborat. 1.Cor. 15. 1.Ioan.1.

Si autem qui in peccatis eſt, eorum tamen pœnitens, & vitam in melius commutare ſatagens, crebris eleëmoſynis multorũ egeſtati opituletur, quo placitum ſibi & propitium faciat Deum, & ab eo veniã ſceleribus ſuis impetret, ea donatio eleëmoſynarũ, conducit plurimum ad remiſſionẽ peccatorum, non ſanè quod ipſa eam efficiat, ſolus enim Deus eam facit, eo temporis puncto, quo gratiã & iuſtitiã in animũ hominis infundit, ſed quod ad eam accipiendã præparet hominem, eumque idoneũ reddat & quodammodo dignũ, cui Deus eximium illud remiſſionis peccatorum munus impertiatur.

Porrò ſine fide, vel pœnitentia, aut dilectione Dei, quantalibet eleëmoſynarum effuſio, nihil homini ad remiſſionem peccatorum, & cœleſtis iuſtitiæ conſecutionem prodeſſe poteſt. Siquidem apertè dicit Scriptura, *Sine fide impoſſibile eſt placere Deo*. Et Alibi; *Niſi pœnitentiam egeritis, omnes ſimul peribitis*. Et rurſus; *Si diſtribuero in cibos pauperum, omnes facultates meas, charitatem autẽ non habuero, nihil mihi prodeſt*. Quocirca qui in flagitijs infixi hærẽt, & nihilominus tamẽ crebritate eleëmoſynarũ impunitatẽ ſperãt, volũtariè in clariſſima luce cæci Heb. 11. Luc. 13. 1.Cor. 13.

ſunt,& peſtiferâ opinione ſibi blandientes, ſeipſi fallunt ac perdunt. Vti docet S. Auguſt. in Enchiridio. Vbi addit; *Verùm qui vult eleëmoſynam ordinatè dare, à ſeipſo debet incipere, & ſibi eam primùm dare. Eſt autem eleëmoſyna opus miſericordiæ, ſed in libro Eccleſiaſtici ſcriptũ eſt; Miſerere animæ tuæ placẽs Deo.* Hæc eſt igitur præcipua eleëmoſyna, quæ mundat hominem; videlicet, ex qua vim habent ceteræ eleëmoſynæ, quæ in pauperes erogantur. Et de hac dicitur; *Date eleëmoſynam, & omnia munda ſunt vobis.* Idem D. Auguſt. de verb. Domini; *Mendicat*, inq. *à te anima tua, redi ad conſcientiam tuam, quicunque male viuis, & inuenies ibi mendicantem animam tuam ærumnoſam, & fortè egeſtate obmuteſcentem. Nam ſi mendicat, eſurit iuſtitiam; miſerere igitur animæ tuæ placens Deo.* Fac illi priùs eleëmoſynam ſpiritualem, vt deinde proſint tibi eleëmoſynæ corporales.

Cap. 75. 76. 77.

Eccl. 30.

Luc. 11.

Serm. 30.

Sed quibus dandæ eleemoſynæ? Dicit Eccleſiaſticus; *Si bene feceris, ſcito cui feceris. Benefac iuſto: da miſericordi, & ne ſuſcipias peccatorem. Da bono, & ne recipias peccatorem: benefac humili, & non dederis impio.* D. Auguſt. dicit *iuſto dandum eſſe tanquam iuſto, id eſt, quia iuſtus; nam ſi des cogitando ibi aliquid temporale, quia cauſa tua neceſſarius, &c. non tanquam iuſto das, nec accipis mercedem iuſti. Contra autem etiam peccatori dandum, ſed non tanquam peccatori. Quando enim in quo peccator eſt, hoc tibi placet vt des, Deum offẽdis; vt hiſtrioni, quia hiſtrio; meretrici, quia meretrix. Non ibi attendis naturam operis Dei, ſed nequitiam operis humani. Duo enim ſunt nomina, homo, peccator. Quod homo, opus eſt Dei; quod peccator, opus eſt hominis. Da operi Dei, noli operi hominis. Quid eſt dare operi hominis? Peccatori dare propter peccatum, placenti tibi propter peccatum, &c.*

Eccleſ. 12.

In Pſal. 102.

Vide de doct. Chriſt. lib. 3. c. 16.

Hæc

Hæc ergo ſententia Sapientis non eſt contraria doctrinæ Euangelicæ; *Diligite inimicos veſtros, benefacite his qui oderunt vos, orate pro perſequentibus & calumniantibus vos.* Matth. 5. Non enim agit potiſſimùm Sapiēs de collatione eleëmoſynarum, quæ fiunt pauperibus ex miſericordia, ſed de beneficētia vel amicitię, vel iuſtitiæ diſtributiuæ. In qua magnus ſanè delectus habendus, vt ſingularia amicitiæ beneficia, vel quę ex iuſtitia diſtributiua ſunt exhibenda, non præſtentur niſi dignis, & qui accepto beneficio & nō abutantur in pernitiem conferentis & Reipublicæ, & bene vtantur in Dei honorem, & conferentis ac aliorum vtilitatem. Itaque contra hanc doctrinam faciunt, qui vel propria bona liberaliter conferunt impijs, tanquam ſingularibus amicis, vel communia bona diſpenſant talibus, vt qui beneficia Eccleſiaſtica conferunt indignis.

Non nunquam tamen beneficia quædam pręſtanda ſunt impijs, non quidem vt eorum malitia foueatur, ad quod Sapiens reſpicit; ſed vt beneficijs victi amici fiant relictâ malitiâ, vel certè vt nocere deſinant, eorumque vexatio redimatur. In beneficentia autem miſericordiæ, quæ eleëmoſynis exhibetur, non eſt omnino talis delectus habendus, ſed obſeruanda eſt inprimis perſonarum miſeria, quæ cōmiſeratione & ſubſidio eſt digna, vbi vel certo vel probabiliter de ea conſtiterit. In huiuſmodi tamen beneficentiæ exhibitione prima etiam habenda eſt ratio iuſtorum, & inter eos illorum maximè, qui ob iuſtitiam bonis ſuis ſpoliati ſunt, aut ſeipſi bonis exuerunt, quo Chriſto eiuſque Eccleſiæ expeditiùs ſeruirent. Deinde etiam in beneficentia quæ malis ob paupertatem

Digitized by Google

præſtatur, cauendum, quantum fieri poteſt, ne per eam foueantur in inerti otio, aut malitia, ſed quod eis datur, ſolo paupertatis intuitu, propter Chriſtum detur, aut ne peiores fiant, aut ne noceant.

Dicit Tobias filio; *Et non manducabis ex eo* (pane & vino) *tum peccatoribus.* Quod tractans Diuus Gregorius in Paſtorali; *Panem ſuum & vinum peccatoribus præbet*, inquit *qui iniquis ſubſidia, pro eo quod iniqui ſunt, impendit. Vnde & nonnulli huius mundi diuites, cùm fame cruciantur pauperes, effuſis largitatibus nutriunt hiſtriones.* Quod ante eum ſic etiam deplorauit Sanctus Auguſtinus: *Glorioſa eſt effuſionis inſania, & opera miſericordiæ deridentur; ex his quæ diuitibus abundant, luxuriantur hiſtriones, & neceſſaria vix habent pauperes. Felix eſt illud horreum, & omnium fructuum multiplicatione digniſſimum*, ait Diuus Leo, *de quo egentium & debilium ſaturatur eſuries, de quo releuatur peregrini neceſſitas, de quo deſiderium fouetur infirmi. Quos ideo ſub diuerſis moleſtijs iuſtitia Dei laborare permiſit, vt & miſeros pro patientia, & miſericordes pro beneuolentia coronaret.*

Tob. 4.
Part. 3. adm. 21.
Epiſt. 5.
De ieiun. 10. menſ. ſer. 5.

Digitized by Google

MONITVM CXVIII.

Nunc Princeps huius mundi eijcietur foras.

Ioan. 12.

TRiplex eſt diaboli condemnatio. Prima quâ ex angelorum ordine,& ſublimiori loco eiectus eſt in hunc caliginoſum aërem. Sicut enim angeli ſancti pro ſuis quidem meritis ſedem cœleſtem ſibi habent præparatam,atque deſtinatam, ſed interim dum mundi huius curſus agitur, vna nobiſcum verſantur,noſtri cuſtodes,noſtręque ſalutis adiutores:Ita dæmones ſic in inferno deſtinati ſunt pro ſuæ ſuperbiæ meritis, vt hîc tamen circũcurſare ſinantur; vt eorum tentationibus alij quidem exerceantur,clarioreſque ſibi comparent coronas,alij deteriores reddantur,qui ipſis ſuâ voluntate conſenſerint. *Non enim extorquent, ſed petunt conſenſum.* Epheſ. 2.& 6. 2.Pet.2. Iudas in ep. Baſil hom. quod Deus non eſt author malo. Aug.de cor. & grat. ca. 10. Enchir. c.29. epiſt. 117. Vid. Aug. De gen. ad lit. lib. 11. c.26 de ciuit.lib. 11. cap. 28.

Eſt etiam veriſimile eum angelum qui primus per ſuperbiam cecidit, cæteriſque cadentibus authorfuit, natura fuiſſe omnium præſtantiſſimum & dignitate præcellentem, vt aiunt D.Gregor.& Iſidor. Tametſi S. Damaſcen.omnes dæmones de infimis ordinibus fuiſſe arbitretur; quæ tametſi minùs probabilis ſententia,non tamen reijcienda tanquam fidei contraria. Negandum autem non eſt angelos inferiores à Lucifero Principe, qui ſecum traxit *tertiam partem ſtellarum*, fuiſſe ad inobedientiam incitatos: ſicut Michaël Baſil.hō 9. Hier.in ca. 6 ad Epheſ. Lib. 2. c. 4. de Fide. Apoc. 12.

 bonis

Matth. 25. bonis ad perſeuerantiam in pia obedientia inuitator, & quaſi adhortator fuit, qui videlicet ſuperbiæ ſe opponens, præclarâ præ cæteris humilitate dixerit, ſeu ſenſerit, *Quis vt Deus?* Non itaque de

2. Pet. 1. nihilo eſt, quod aliquoties dicitur, *diabolus & angeli eius*. Cur enim angeli eius, niſi quia iuſto Dei iudicio illi ſubiecti ſint, à quo ſint peccati ſuggeſtione

Epiſt. ad Demetriad. ſuperati. Vnde D. Proſp. *Cum illis*, inq. *angelis, quos in conſenſum ſuæ impietatis contraxerat, à ſublimitate deiectus eſt.*

Miſerrimus autem effectus eſt diabolus, & ita

Idem de vit. cont. li. 1. cap. 3. in ſceleribus ſuis induratus, vt nec bene velit, nec bene velle poſſit. Sicut rectiſſimè dicitur poſt mortem nemo poſſe reuerti ad iuſtitiam, quam hîc neglexerit, quia id iuſto Dei fit iudicio, vt ad eã redeat nemo. Sic & de dæmonibus exiſtimandum eſt. In reprobis autem dum hîc viuunt quid fieri poſſit, etſi non appareat in ipſis, tamen in ſimilibus demonſtratur. Nec verò ideo illis liberum arbitrium ademptum eſt, quoniam plurimis malis in particulari propoſitis liberam habent electionem. Quod ſatis eſt ad liberi arbitrij rationem. Verùm hanc ipſam liberi arbitrij naturam, non habent liberam illo genere libertatis, quæ eſt libertas ad benefaciendum, ſicuti eſt apud D. Aug.

Epiſt. 107. Sicut angeli in amore boni ac iuſtitiæ ita ſunt cõfirmati, vt in ea felici quadam neceſſitate teneantur, ideoque ex ea parte non eſt arbitrij libertas, quæ ad vtrumque flecti poſſit, tamen circa particularia iuſtitię officia, liberâ prorſus electione verſantur. Nihil autem intereſt ad liberi arbitrij rationem, ſiue in malis ſit pluribus eligendis, ſiue in bonis; ſiue in malis & bonis. Hæc condemnatio in

pria-

Digitized by Google

principio mundi ante hominis lapſum facta eſt.

Vltima eſt, quâ præter ſupplicium ignis æterni, cui irreuocabiliter deſtinatus eſt, vltimo iudicio reſeruatur, iuxta illud Petri; *Angelis peccantibus non pepercit Deus, ſed rudentibus inferni detractos in tartarum tradidit cruciandos, in iudicium reſeruari.* Et iuxta illud Apocal. *Diabolus miſſus eſt in ſtagnum ignis & ſulphuris.* Præter has duas condemnationes extremas, alia eſt media, de qua ait Chriſtus; *Nunc iudicium eſt mūdi, nunc Princeps huius mundi eijcietur foras.* Et; *Princeps huius mundi iam iudicatus eſt.* Et; *Cùm fortis armatus cuſtodit atrium ſuum, in pace ſunt ea quæ poſſidet; ſi autem fortior eo ſuperueniens vicerit eum, vniuerſa arma eius auferet, in quibus fidebat, & ſpolia eius diuidet.* Per hāc mediā condemnationē eijcitur diabolus ex cordibus hominū, *ne teneat eos captiuos ad ſuā voluntatē, ne operetur in illis opera ſua, ne tentando cribret eos ſicut triticum, ne ſuperſeminet in eis zizania.* Per hanc condemnationem fit vt de poteſtate Principis tenebrarum eruti homines, intelligant aſtutias eius ac fraudes, & vincant eum per ſanguinem agni. Per hanc fit, vt Deus accuſationem eius contra genus humanum, non amplius admittat, vt pote iam placatus per Chriſtum. Per hanc fit, vt non audeat venire inter filios Dei, ſicut legitur veniſſe in libro Iob. Eiectus enim eſt foras, inq. Script. Sumpta Metaphora ab ijs qui condemnantur, & à tribunali exiguntur.

2. Pet. 2. Apoc. 20. Ioan. 12. & 16 Lucæ 11. 2. Tim. 2. Epheſ. 2. Lucæ 22. Matth. 13. Iob. 1. & 2. 3 Reg. 22. Ioan. 12.

De hac condemnatione dicitur in Apoc. quod diabolus tanquam malus cauſidicus eiectus ſit, ne accuſare amplius poſſit filios Dei ante conſpectū Dei: nec poſſit habitare in cælo, ſiue electis: neque ſic admittitur ad accuſandum, vt ſanctus angelus Apoc. 12.

Apoc. 12. ad orandum. Hæc autem eiectio facta eſt prælian-te ſupremo atque humilliſimo angelo, (qui ab excellentiæ diuinæ profeſſione quam in principio mundi, efferente ſe diabolo, profeſſus eſt) vocatur Michaël, ſiue, quis vt Deus? Pugnante, inquã, precibus contra accuſationes ſatanæ; Chriſti ſanguinem aduerſus peccata à diabolo producta, allegãte; vocanteq; homines *confratres ſuos*, propter Chriſti mortem. De hac condemnatione diaboli dicit Chriſtus in Euang. *Ecce dedi vobis poteſtatem calcandi*

Lucæ 10. *ſuper ſcorpiones & ſerpentes, & ſuper omnem virtutem inimici, & nihil vobis nocebit*. Rurſum in Pſal. *Iudicabit*

Pſal. 71. *pauperes populi, & ſaluos faciet filios pauperum, & humiliabit calumniatorem*. Hinc cum inſultatione & exſufflatione audemus in ceremonijs baptiſmi imperare diabolo; *Maledicte diabole agnoſce ſententiam tuam*, quâ ſcilicet condemnatus es, ne amplius occupes corda hominum; *& recede ab hac creatura Dei.*

Diabolus autem poſt Chriſti mortem, dũ iuxta Chriſti ſententiam experiretur ſe ex cordibus hominum eijci, grandem aduerſus nos iram concepit, cœpitque terrenorum & carnalium hominum

Ioan. 12. mentes, poſſidere firmius, arctiusque, ne ex ijs, videlicet, etiam expellatur. Scit enim ex hac ſua cõdemnatione modicum ſibi ſupereſſe temporis ad nocendum hominibus. Scit imminere diem iudicij. Vnde Ioannes in Apocal. *Va terræ & mari, quia*

Apoc. 12. *deſcendit diabolus ad vos, habens iram magnam, ſciẽs quod modicum tempus habet*. Contra ſanctos autem longè magis iratus eſt, vires ſuas omnes intendens, vt de ignominia ſe vindicet, quâ affectus ſibi videtur, dum hominum ei ereptum eſt dominium. Vnde

Ibid. ſubdit Ioannes; *Poſtquam vidit Draco, quod proiectus*

eſt

eſt in terram, perſecutus eſt mulierem, quæ peperit maſculum, hoc eſt, Eccleſiam primitiuam; *ſed poſtquam hæc euaſit manus eius, iratus eſt Draco in mulierem, & abijt facere prælium, cum reliquis de ſemine eius, qui cuſtodiunt mandata Dei, & habent teſtimonium Ieſu Chriſti.* Patet vtcunque, cur tam acriter diabolus, poſt Chriſti aduentum, ſanctos perſequatur.

Vt hoc addam. Peccatum diaboli, propter quod deiectus fuit, ſuperbia eſt. Vnde Sapiens; *Initium omnis peccati, ſuperbia.* Eccl. 10. Et Paulus; Non in Epiſcopatu neophytum eligendum, *ne in ſuperbiam elatus in iudicium incidat diaboli*, 1. Tim. 3. qui, videlicet, ob ſuperbiam eſt condemnatus & iudicatus. Idem ſignificat Chriſtus, Lucæ 10. vbi gloriantibus & Lucæ 10. ſe offerentibus diſcipulis, quod eis ſpiritus ſubijcerentur, dixit, quo hanc ſuperbiam reprimeret; *Videbam ſatanam ſicut fulgur de cœlo cadentem*; deiectum nimirum ob ſuperbiam, cuius pondus cœlum ferre non poterat. Item apud Ezechielem, in Ezech. 28. typum diaboli rex ſuperbus inducitur, atque inter cætera dicitur ei; *Eleuatum eſt cor tuum in decore tuo.* Superbiendo autem affectauit diuinitatem, ſiue Li. 22. c. 17. Dei ipſius ęqualitatẽ, vt D. Aug. prolixè cõt. Fauſtũ. Cõt. Secũd.

Quæ ſuperbia originem duxit, non ex errore ca. 17. tract. vel ignorantia, aut concupiſcentia: iuſti enim 17. in Ioan. erant ac integri, ac ſapientes omni ex parte; ſed In Pſal. 68. à conſideratione pulchritudinis propriæ, cui plus Proſp. ad æquo inhærentes, ac indulgentes, non eam ſa- Demetr. tis cum illa diuina incomparabili pulchritudine Greg l. 24. conferebant; ex qua ortus eſt amor ſui im- Mor. ca. 13. moderatior, & complacentia, quæ cæcita- Iſido. de tem adfert, quâ ſe exiſtimabant ſibi ſufficere ſum. bono. li. 1. ca. 12. Cyril. l. 3. cont. Iulia.

Digitized by Google

ad bene beateque viuendum, vnde & Deum ipſum contempſerunt, & principatum pro nihilo duxerunt, ita vt tandem diuinitatem ſibi etiam arrogarent; imò plus etiam ſe aliquid eſſe, quàm Deum, ſibi perſuaderent. Atque hîc eſt conſummatio diabolicę ſuperbiæ, quam etiam miſeris hominibus interdum perſuaſit, vt ſtultis Principibus, &c.

MONITVM CXIX.

Beatus quem elegiſti, & aſſumpſisti.

Pſal. 64.

De S. Bernardo nobis ſermo erit, quem conſtat claris, ac opimis ortum natalibus. Quod dicimus, non quòd habentibus grandia ſint, ſed quòd contemnentibus mirabilia. *Seculi homines ſuſpiciunt eos*, inq. S. Hieron. *qui huiuſmodi pollent priuilegijs, nos laudamus qui pro Saluatore iſta deſpexerint: & mirum in modum quos habentes parui pendimus, ſi noluerint habere, contemnentes prædicamus. Non laudis eſt poſsidere diuitias, ſed pro Chriſto eas contemnere; non tumêre ad honores, ſed pro Dei fide eas parui pendere*; Ita prædicamus Bernardum, quòd nobilibus ac diuitibus ortus parentibus omnia iſta contempſerit.

In Epitaph. Paulæ viduæ.

Quantus futurus eſſet, indicauit viſio matris, quod catulum latrãtem geſtaret. De qua re à matre

tre conſultus vir ſanctus; *Benè, inq. res agitur, optimi catuli mater eris, qui domus Dei cuſtos futurus, magnos pro ea contra inimicos fidei latratus edet. Erit enim egregius prædicator, & tanquam bonus canis, gratia linguæ medicinalis, in multis multos morbos curaturus eſt animarum.* Latrauit S. Bernardus contra hæreticos, Principes ſæculi, vexantes Eccleſiam, contra peccata & abuſus hominum etiam Eccleſiaſticorum. Queritur Dominus apud Ezechielem: *Nō aſcendiſtis ex aduerſo, neq; oppoſuiſtis murū pro domo Iſrael.* Hoc autem eſt *pro defenſione Eccleſiæ, voce libera huius mundi poteſtatibus cōtraire, & prauis decertantibus, ex iuſtitiæ amore reſiſtere:* inq. D. Gregor. Arguuntur Iſaiæ 56. *Canes, muti non valentes latrare.* In Scripturis per canes ſæpè prędicatores intelliguntur. *Sunt canes laudabiles,* inq. D. Aug. *ſeruantes fidem Domino ſuo, & pro eius domo contra inimicos latrantes, quorum lingua laudatur Pſal. 67. quoniam non fruſtra neç ſine magno ſacramento Gedeon eos ſolos iuſſus eſt ducere qui fluminis aquā, ſicut canes lābebant, &c.* Dicitur in hiſtoria de Lazaro, *Canes lingebāt vlcera, &c. Canū lingua,* inq. S. Greg. *dum vulnera tangit, ſanat: ſic Doctores dum in confeſſione peccati noſtri nos inſtruunt, quaſi per linguam vulnus mentis tangūt & curāt.* Aliquādo tamen Canes in malū intelliguntur, *Videte canes, videte malos operarios,* ait Apoſtolus. Sunt illi qui latrant contra veritatem incognitam, vt hæretici, infideles, etiam interdum indocti Catholici. De ſe adhuc Manichæo dicit D. Auguſt. *Eram latrator amarus & cæcus aduerſus literas de melle cæli melleas, & de lumine Dei luminoſas.*

Vide vitā. Cap. 13. In paſt. p. 2. cap. 4. In Pſal. 67. Iudic. 7. Hom 40. Philip. 3. Li. 9. conf. cap. 4.

Mater ergo à puero eum in ſtudijs erudiri fecit; & quia pulchrâ erat facie, ſæpe tentatus fuit à mulieribus ad impudicitiam. Forma periculoſa, vt in

Ioſeph,

Digitized by Google

Ioſeph, Suſanna; qui propter formam ad libidinem ſollicitati: *Deformitas optimum ſeruandæ caſtitatis præſidium*, inq. D. Baſil. Quem theſaurum, cæteraſque virtutes, vt faciliùs cuſtodiret, mundum relinquere, & ad Ordinem Ciſtercienſium, qui tunc primũ cœperat & ſanctitate florebat, ſe conferre conſtituit. In Euang. dicitur, quod *inuentus theſaurus abſconditur*, vt ſeruetur. *In præſenti enim vita*, inq. S. Gregor. *quaſi in via ſumus, qua ad patriam pergimus; latrunculi iter noſtrum obſident: deprædari ergo deſiderat, qui theſaurum publicè portat in via*. Arbores iuxta viam facile ſpoliãtur fructibus & floribus; non ſic quæ ſunt in locis concluſis. Hinc clauduntur Religioſę. Et pius quiſque quo ſe magis ſeparat à mundo, eo minus periclitatur de amittendo theſauro. *Quoties inter homines fui, minor homo redij*, dicebat ille. Maximi ſanctorum humana conſortia, vbi poterant, vitabant, & Deo in ſecreto viuere ſtudebant. Notanda eius prudentia in eligendo curandæ ſalutis loco. In quo duo conſideranda. Primum, quid te moueat ad ingreſſum Religionis: an honor Dei, & animæ ſalus; an verò otium, ambitio, cultus ventris, carnis commoda, &c. Secundum, ſi prius te mouet; an locus ad hoc ſit idoneus; primò ex parte ipſius loci, an charitas & pax ibi vigeat, an ſeruetur diſciplina bona, &c. Si non, imprudentia & temeritas eſt talem locum eligere. Deinde, an tu ſumptus habeas neceſſarios ad hanc turrim ædificandam, in animo, corpore, &c, an onera talis Religionis ferre poſſis, &c. an nudum Ieſum nudus ſequi.

De vera Virginit.

Matth. 19.

Seneca. Vide Tho. Kemp. li. 1. cap. 20.

Conſilio eius fratres cognito, conati ſunt eum à propoſito deterrere. In quo ipſe eloquentiòr fuit

ac

Digitized by Google

ac felicior,nam ſic eos aliosque permouit,vt cum eo.30.iuuenes,ac inter eos multi nobiles eandem Religionem ſuſceperint. Vide hîc vim & efficaciã gratiæ Dei,quomodo etiam rebelles ad ſe voluntates compellat.Duo præterea in S. Bernardo hîc conſidera;Primò,quòd florem ætatis Deo dicarit. Multi ſunt qui florem iuuentutis dant diabolo,fęcem ſenectutis Deo. Quibus dicendum, quod Deus dixit ad Cain; *Nō rectè diuidis*;quia Deo quod peius erat dabat Cain,ſibi meliora reſeruans.Abel & Abraham quod optimũ & chariſſimũ habebãt, Deo offerebãt.Monet Sapiens; *Memēto creatoris tui in diebus iuuentutis tuæ*.Et Ieremias,*Bonũ eſt viro*,inq. *cũ portauerit iugum Domini ab adoleſcētia ſua*.Secundò, quòd nō ſolus venerit ad Dominũ,ſed & alios ſecũ traxerit. *Qui audit* (vocē Domini & ſequitur eã) *dicat*(alijs qui nondũ audiũt vel ſequũtur)*veni*.(audite & vos & ſequimini eandem.) Dicitur in Exodo; *Nō apparebis in conſpectu meo vacuus:* Sic in Apoc. vt iã dictũ; *Qui audit,dicat,veni*; *Vt nimirum*, inq. D. Greg.*cui ſe vox interna inſinuat,illuc etiã clamando alios, quo ipſe rapitur trahat:ne clauſas fores etiam vocatus inueniat,ſi vocãti vacuus appropinquat*. Sic dicebat Dauid; *Spes mea in Deo eſt*: Statimq; conuerſus ad alios; *Sperate*,ait,*in eo omnis cōgregatio populi*.Rurſumq;,*Benedicam*,inq. *Dominum in omni tempore*,& non cōtentus quod ipſe benediceret Dominum, ſtatim ad alios ſe conuertit,dicens; *Magnificate Dominum mecum, & exaltemus nomen eius in idipſum*.

Gen. 4. Proſp. de voc. gent. li,2. cap.4. Eccleſ. 12. Thren. 3. Apoc. 22. Exod. 23. In Paſt. par. 3. adm. 22. Pſal. 61. Pſal. 33.

Quē verſiculũ tractãs D.Aug.*Excitate*,ait, *in vobis hũc amorē, & clamate vnicuiq; veſtrũ Magnificate Dominũ mecum. Si amatis Deum, rapite omnes ad amorem Dei qui vobis iunguntur, & omnes qui in domo veſtra ſunt.* In Pſal. 33.

Idem

Idem de ſe; *Ego, inq. perfectionem, de qua Dominus locutus eſt, quando ait diuiti adoleſcenti, Vade, vēde omnia quæ habes, & da pauperibus, &c. vehementer adamaui, & non meis viribus, ſed gratiâ ipſius adiuuante, ſic feci. Quantum autem in hac perfectionis via profecerim, magis quidem noui ego, quàm quiſquam alius homo, ſed magis Deus quàm ego. Et ad hoc propoſitum quantis poßum viribus alios exhortor, & in nomine Domini habeo conſortes, quibus hoc per meum miniſterium perſuaſum eſt.* Et generaliter omnes admonens; *Si placent*, ait, *corpora, Deum ex illis lauda, & in artificem eorum, retorque amorem. Si placent animæ, in Deo amentur, & rape ad eum tecum, quas potes, & dic eis; Hunc amemus, hunc amemus: ipſe fecit hæc, & non eſt longe. Non enim fecit, atque abijt, ſed ex illo, & in illo ſunt.*

Epiſt. 89. quæſt. 4. Matth. 19. Lib. 4. Cōf. cap. 11. 12.

MONITVM CXX.

Obſecro vos, vt dignè ambuletis vocatione, quâ vocati eſtis.

Epheſ. 4.

In vita. INgreſſus Monaſterium S. Bernardus, ita ſeipſum frequenter alloquens excitabat, *Bernarde, Bernarde, ad quid veniſti?* vt ſemper ſuæ vocationis ac inſtituti memor, eo dignè ambularet. Rectè monet Kemp. *Eſto vigilans & diligens in Dei ſeruitio, & cogita frequenter, ad quid veniſti, & cur ſæculum reliquiſti? Nonne vt Deo viueres, & ſpiritualis homo fieres? Igitur ad* pro-

Lib. 1. de Imit. c. vlt.

profectum ferueas,&c. Sic & S. Nicolaus iam Epiſcopus factus, ſibi dicebat, *Nicolae, Nicolae, hæc dies aliam vitam, alios mores poſtulat*. Quod ergo Bernardus, hoc quiſque in quolibet vitæ ſtatu conſtitutus, ſibi dicat, ad quid veniſti? vos coniugari, ad quid matrimonium inijſtis *Non luxuriæ cauſa, ſed ſolâ poſteritatis dilectione*, dicebat Tobias, *in qua benedicatur nomen Domini*. Si ſolam carnis voluptatem quæritis, peccatis, & matrimonium contrahendo, & illo etiam vtendo. Tob. 8.

Vos autem virgines quæ caſtitatem amatis, ad quid eam vouiſtis? Expendite quæ ad vos ſcribat S. Auguſtinus: *Si magnum amorem coniugibus deberetis, eum propter quem coniuges habere noluiſtis, quãtum amare debetis? Toto vobis figatur in corde, qui pro vobis fixus eſt in cruce. Totum teneat in animo veſtro, quicquid noluiſtis occupari connubio. Parum vobis amare non licet, propter quem non amaſtis, & quod liceret*. Et quod D. Hieron. ait; *Felix illa conſcientia, & beata virginitas, in cuius corde præter amorem Chriſti, qui eſt ſapientia, caſtitas, iuſtitia, cæteraq; virtutes, nullus alius verſatur amor*. De S. Virginit. Hiero. ad Demetriad.

Vos Religioſi vel religioſæ, ad quid religionem ingreſſi eſtis? nonne vt caſtam, pauperem, ac obedientem vitam ageretis? Videte igitur quomodo vos in ſtatu tam ſublimi geratis. Caſtitas veſtra angelica eſſe debet, corporis & animæ, nihil agentes omnino quod ei contrariatur, nec opere vel verbo foris, nec animo vel cogitatione intus. Obedientia integra, conformantes vitam & actiones omnes Regulæ, ac voluntati Superiorum, *Non iudicando de eorum ſententia, ſed credendo ſalutare quicquid illi iuſſerint, vbi nihil apparet diuinis mandatis contrarium*, promptè exequendo quod iuſſerint, non attendendo Hier. ad Ruſt. Ber. ad Adamum Monach.

Digitized by Google

& orationibus inſiſtas: *Cui ille*; *Noui hoc mihi neceſſe propter præterita peccata*. Et Angelus; *Verum dicis*; *Nam tibi aliſque multis neceſſe bonis operibus peccata redimere, ſed pauciſſimi hoc faciunt.* Siquidem modo totum hoc Monaſterium ex ordine perluſtrans, ſingulorum caſas, & lectos inſpexi, & neminem erga ſalutem animæ ſuæ occupatum repperi, præter te & omnes prorſus & viri & fœminæ, aut ſomno torpent inerti aut ad peccata vigilant. Nam & domunculæ quæ ad orandum vel legendum factæ erant, nunc in comeſſationum, potationum, ſaltationum, & cæterarum vilium illecebrarum cubilia conuerſæ. Virgines quoque Deo dicatæ contemptâ reuerentiâ ſuæ profeſſionis, quotieſcunque vacant, texendis ſubtilioribus indumentis operam dant, quibus aut ſeipſas ad vicem ſponſarũ in periculum ſui ſtatus adornent, aut externorum ſibi virorum amicitiam comparent. Vnde merito loco huic & habitatoribus eius, grauis de cœlo vindicta flammis ſæuientibus præparata eſt. Quam ille viſionem Matri Monaſterij referens, illa verò ſubiectis, ipſâ quidem viuente, nonnihil emendatæ, poſteà verò illis ad ingenium redeuntibus Monaſterium exuſtum eſt. Nota eſt hiſtoria in quodam Monaſterio geſta, quando Religioſi olim præcipui, apparentes, dixerunt, *Ambitio & crapula duxerunt nos ad tartara.*

Tria autem S. Bernardus, ſe maximè in ipſa Religione obſeruaſſe dicebat, ea magis familiaribus imitanda commendans. *Minus*, inq. *ſenſui meo, quàm alterius credidi. Læſus de lædente vindictam non expetiui. Nemini ſcandalum facere volui, & ſi quando incidit, ſedaui, vt potui. Breuiter & luculenter humilitatem, patien-* In vita.

bum frater tuus ſcandaliſatur, iam non ſecundùm charita- 1.Cor.8.
tem ambulas. Ipſe charitate plenus; *Si*, ait, *eſca ſcanda-*
liſat fratrem meum, non manducabo carnem in æternum,
ne fratrem meum ſcandaliſem. Et alios omnes monet; 1.Cor.10
Sine offenſione eſtote Iudæis, & gentibus, & Eccleſiæ Dei.
Vrget hoc grauiter, quando dicit; *Noli cibo tuo illum* 1.Cor.8.
perdere, propter quem Chriſtus mortuus eſt.

FINIS.

Digitized by Google

Digitized by Google

INDEX RERVM

Præcipuarum quæ hiſce Monitis continentur.

A.

ABundantiam rerum ſequitur luxuria, hanc omnium ſcelerum lues. Monitum 91.
Aduentus Domini, duplex, & vtriuſque differentia M. 1.
Aduentus prior cur tamdiu dilatus, Ibidem.
Adulterium corporale triplex. m. 93. Eius grauitas & varię pœnę. ibi. Adultera, an retinenda, ibi.
Adulterium ſpirituale quid ſit. M. 76. Eſt corporali deterius, ibidem.
Aetas prima Deo offerenda. M. 119.
Agnus quomodo dicitur occiſus ab origine mũdi. m. 2
Altare Sacerdotes requirit, m. 110. Quid ſit in altari, ibidem. Ad altare fit Sanctorum memoria. ibi.
Ambroſij virtus heroica, m. 48.
Amoris conditiones, m. 99. Amor amore ſuperatur, Mon. 113.
Amor qui non extinguitur, m. 113.
Amor onus non ſentit, labores non reputat, m. 21.
Amore anima velut pondere fertur, quocunque fertur, m. 53. 116.
Amor ſui bonus, & malus, m. 45.
Andreæ Spinolæ ingreſſus in religionem, m. 108.
Angeli quomodo & quando nobis reconciliati, m. 82.
Angelorũ varia officia quę præſtant hominibus, m. 19.
Angeli cur in ſpecie iuuenum appareant, m. 21.
Angeli etiam in Chriſti reſurrectione lætati, m. 21.
Animæ languor periculoſus, m. 38.

Digitized by Google

Animæ vita ſpiritualis duplex, m. 39. eiuſdem mors ſpiritualis duplex, ibi.
Animæ vita ſpiritualis, radix eſt æternæ, ibi.
Animę vita, in quo conſiſtat, m. 15.
Animæ ſalus, ſolus Deus, m. 104.
Animę duplices motus, quibus ſibi contrariatur. m. 51.
Animæ fortitudo, in quo ſita, m. 98. 99. In quo eiuſdem pretioſitas, ibi.
Animæ ſuæ quando quis benefacit, m. 99.
Animam odiſſe quid ſit, m. 51.
Animæ an ante corpora peccarint, m. 85.
Animæ infantis ſine baptiſmo morientis miſeranda conditio, m. 97. 193. Cur non omnes paruuli ad eum perueniant, m. 103.
Animę immortalitas etiam Philoſophis quibuſdam cognita, ſed non eius vera beatitudo, m. 15. 16.
Anima nulla vilis nobis eſſe debet, m. 24.
Animæ defunctorum quibus iuuentur, quibus non. mon. 97.
Anima & carne Deo ſeruiendum, m. 98.
Aromata ſpiritualia, quibus Chriſtus recreatur, m. 21.
Aſcenſionem Chriſti quæ præceſſerint, m. 79. Quomodo facta, & quę inde nobis vtilitates, ibi.
Aſcendit placidus, redibit terribilis, m. 79.
Aſtrologia, quæ damnanda, m. 89
Auxilium Chriſti quale ſit, m. 80.

B

BAptiſmus Chriſti diuerſus à Ioannis Bapt. M. 3.
Baptiſmi neceſſitas. M. 203.
Baptiſmum ficte accipiens. M. 3.
Baptiſmi Chriſti effectus varij. M. 3.
Baptiſato cur non imponitur ſatisfactio. M. 3.
Baptiſmus aufert crimina, non radit. M. 3.
Baptiſmo tribuenda omnis omnino ſanatio. M. 3.
Baptiſmus paruulorum verè eos regenerat & renouat M. 3

Digitized by Google

Beatitudo, finis hominis. M. 102.
Ad Beatitudinem tria requiruntur. M. 102.
Benedictio Chriſti efficax & operatoria. M. 43.
Benedictiones Propheticæ efficaces ibi.
Benedictio hominis quid efficiat. M. 43.
Beneficia Dei communia, vt propria habenda. M. 65.
Bernardi conuerſio. M. 119. & in religione conuerſatio. 120.
Bona terrena non habentibus grandia, ſed contemnentibus mirabilia, m. 119.
Bona noſtra alijs communicanda, m. 21. Periculum eorum qui non communicant, m. 22.
Boni operis difficultas ſuperanda, m. 21.
Bonorum conuerſatio quàm vtilis, m. 103.
Bonum benè fieri debet, m. 27. & ex toto corde bene faciendum, m. 22.
Nullus Bonus ſibi tantum bonus eſt, m. 103.
Bonum animæ quod ſit, m. 102.
Boni cur cum malis puniantur, m. 36.

C

CHaracter Baptiſmo impreſſus, quid ſit, m. 3.
Calices ſanguinis Chriſti portitores, m. 49.
Calicis forma de Eccleſia non exeat, m. 49.
Canes laudabiles & mali, m. 119.
Canum lingua dum vulnera tangit, ſanat, m. 119.
Canes gentiles, filij Iudæi, & quare, m. 91.
Caritas vita virtutum, m. 70.
Caritas ſola diſcernit inter filios Dei, & diaboli, m. 26.
Caritatis menſura, vſque ad mortem eſt, m. 11. Paulatim creſcit, nutrienda ne ſuffocetur, m. 11. Quid in homine efficiat, ibi.
Sine Caritate quælibet bona facilè pereunt, m. 113.
Caritas ordinata eſſe debet, m. 23.
Caſtitatis prælia duriora, m. 99.
Carnis nomine voluntas praua intelligitur, m.

Digitized by Google

Carnis & ſpiritus lucta inter ſe,m. 33.
Secundum carnem viuere,quid ſit,ibi.
Catholicus quis verus,m. 86.
Cato an benè fecerit ſe occidendo, m. 6.
Cæcitas mentis, quantum malum, m. 29.
Cęremonię Eccleſiæ approbantur,m. 5.
Chriſti paſſionis neceſſitas,m. 66. Eius participatio neceſſaria,m. 83.
Ex Chriſti paſſione quid Chriſtiano diſcendum,m. 66.
Chriſti paſſio multum diſtincta à paſſione aliorũ,m. 95.
Chriſtus quomodo lux,& cur ſe lucem vocet,m. 12.
Chriſti medicina cur non omnes ſanet,m. 92. Cur eius redemptionis non omnes participes,m. 92. Quando quis à Chriſto redimatur, ibi.
Chriſtus cur adibat conuiuia, m. 23.
Chriſtus vbique ſpecioſus etiam in miſerijs, m. 94.
Chriſti gratiarum actio,& benedictio efficax,m. 43.
Chriſtus quomodo via, veritas, & vita, m. 106. Quomodo laborantes & oneratos reficiat, m. 77.
Chriſtus quomodo ad ſolos Iudæos miſſus, m. 91.
Chriſtus quomodo omnem iuſtitiam impleuit, ibid.
Chriſti humilitas ſtupenda,m. 109.
Chriſti vita & paſsio noſtrum exemplar,m. 22. 23. In paſsione eius tria potiſsimum conſideranda,m. 65.
Chriſtus in veteri teſtamento in humana natura apparuit,m. 95.
Chriſti figura Dauid, & Noe, m. 94.
Chriſtus imitandus, M. 16. Sine illo, nulli ſalus,m. 2.
Chriſtiano nihil felicius,nihil laborioſius, &c.m. 25.
Chriſtianorum pugna, m. 25. ſtandi difficultas,ibi.
Chriſtiani ouibus ſimiles eſſe debent,m. 26. Sunt Reges & Sacerdotes,m. 33.
Chriſtianus quâ intentione quis fieri debeat, m. 58.
Chriſtiani cur olim Sarmentitij, & ſemiſſij appellati, mon. 84.
Cibus quomodo à nobis ſanctificatur, & benedicitur, mon. 43.
Cibus aliquis quomodo immundus,m. 43.
Ciuitates duæ, vna iniquorum, altera bonorum,m. 40.

Per-

Digitized by Google

Permixtæ corporibus, voluntatibus ſeparatæ, ibidē
Inter illas perpetua diſcordia, ibid.
Communio ſub altera ſpecie probanda, m. 110. Sub vtraque non eſt à Chriſto præcepta, ibid.
Communicantes indignè, arcendi, m. 111.
Concio ſacra, m. 60.
Concupiſcentia manet in baptiſato, ad agonem, m. 7. In eo tamen peccatum non eſt, ſine conſenſu, ibid. Ab ea nobis maximum periculum, ibi. & 25.
Concupiſcentia cur poſt baptiſmum adhuc peccatum vocetur, m. 9.
Concupiſcentia cur in alio maior, in alio minor, m. 7.
Concupiſcentia cur in homine peccatum, non in brutis, m. 7.
Concupiſcentia vna non ſanat aliam, ſed frænat, m. 17.
Concupiſcentiæ violentia, m. 32. Ab eius victoria, pendet omnis alia victoria, m 25.
Concupiſcentiæ qui ſeruit, diabolo ſeruit, m. 83.
Confeſſio fidei neceſſaria, m. 81. 84.
Confiteri fidem, Dei donum eſt, m. 81.
Confiteri oportet, non profiteri, ibid.
Conſcientiæ tormenta, m, 29. 33.
Conſcientia bona nil dulcius, m. 99.
Conſcientia vnde ſecura, m. 99 Quæ felix, m. 55.
Conſuetudo mala, quam periculoſa, m. 39. Ad eam quomodo perueniatur, ibi.
Conſtantij humilitas, m. 94.
Contentio quid ſit. & contentioſi varij, m. 75.
Contumelia, quid ſit, & quàm graue peccatum, m. 41.
Contumeliam qui patitur, quomodo ſe geret, ibidem. Quid faciet qui contumeliam intulit, ibidem.
Conuiuia quæ probanda. m. 23. An frequentanda. ibidem
Conuerſionis impedimenta, & quomodo ijs reſiſtendum, m. 16.
Corpus Chriſti in diuerſis locis. m. 100.
In Corpore Chriſti non eſt quærendus ordo naturæ. ibidem.
Corpora primorum parentum mortalia fuerunt,

Digitized by Google

non mortua, m. 85.
Correptio & conſolatio, m. 80.
Correptio fraterna quomodo adhibenda, m. 35. Ad eam omnes tenentur, ibidem. Eſt præceptum affirmatiuum, m. 36.
Corripientis & correpti qualitas, m. 36.
Corripienda quomodo peccata publica, quomodo priuata, m. 39.
Correptionem an impediat Gratia, m. 36.
Creator ex creaturis cognoſcitur, m. 27.
Crucifixi figura in Moyſe orante, m. 78.
Crucifixus quomodo credentibus virtus & ſapientia, m. 8.
In Cruce geſtis configuranda vita Chriſtiana, m. 18.
Crucifigunt Chriſtum qui ad peccata redeunt, ibid.
Crucis aſpectus ad quid hominem incitet, m. 71.
In Cruce gloriandum, m. 94. Crucis mortem cur elegerit Deus, m. 66.
Culpa remiſſa, cur non ſtatim omnis tollitur pœna. m. 112.
Cupiditates malæ duplices, m. 44. Fallaces ſunt & deceptrices, ibidem. Cum illis Chriſtiano aſſidua & moleſta lucta, ibidem.
Cupiditates prauæ non ſunt ex aſtris. m. 89.
Cur hiſce vitijs minus magiſue laborent homines, ibidem.

D.

DAuidis lapſus cauſa, m. 78. Grauis fuit lapſus ob varias cauſas. ibidem.
Debitum coniugale, m. 67.
Detractio quid ſit & quàm graue peccatum, m. 41. eſt vitium etiam ijs qui videntur ſancti, familiare. ibidem.
Detractores comparantur vulturibus & muſcis, m. 41.

Detra-

Detractorem libenter audiens, etiam grauiter peccat, m.41.
Detractori quid agendum, ibidem. Quomodo ſe geret audiens, ibidem.
Dei laudes maximè explicat nomen (Pater), m.28. Iſto nomine quæ excitentur in cordibus fidelium, ibidem.
Deus cur Pater hominum dicatur, ibidem.
Dei imperium vſque ad nouiſſima iuſtum & integrum, m.116.
Deus vnde cognoſcitur, m.5.
Deum deſerens, ſibi nocet non Deo, m.16.
Deus bona omnia, m.105.
Dei præſcientia, & prouidentia, ibidem.
Deus cur non ſtatim puniat peccatores, m.5.
Deo ſeruiendum ab ineunte ætate, m.21.
Quid cuique Deus ſit, m.24. Ex Deo eſſe qui dicantur, m.64.
Deus cur inæqualiter ſua diſtribuat, m.37.
Deo quomodo proprium miſereri, m.104.
Deus nos tales amat quales futuri ſumus ipſius dono, m.116.
Deus quomodo adſit ſuis vſque ad conſummationem ſeculi, m.31.
Dei ira maxima quę ſit, m.33.40.
Deus 2. modis negatur, m.62. multis modis quis eum confitetur. ibidem.
Deus non mole, ſed virtute magnus, m.95.
Deus opera mutat, non conſilium, m.4.
Deus an etiã oculis corporis videbitur à ſanctis, m.15.
Dei cognitio neceſſaria, quando beatos efficiat, m.42.
Dei ſemper cogitanda præſentia, m.19. Quàm hoc ſit vtile, ibidem.
Dæmones vbique ſecum ſuam gehennam trahunt, m.97. ſicut Angeli ſuam beatitudinem, ibidem.
Diabolus quid in homine maximè operetur, m.62.
Diabolus habet mille nocendi artes, m.125. Sæpe victus, redit tamen, ibidem. Ille in hominibus cogitandus, m.62.

Digitized by Google

Diaboli imbecillitas,m.29.Per carnis imbecillitatem nos oppugnat,m.33.
Diaboli poteſtas in cibum.m.43. Reliquis angelis lapſus author,m.118.
Diabolus cur poſt Chriſti aduentum factus acrior, & infeſtior, m.118.
Quomodo ex Diabolo ſint quidam. m. 64.91.
Diabolus morientibus maximè inſidiatur, m. 16. Quid tunc illis agendum,ibi.
Diabolus cur tarda ad mortem ſupplicia excogitarit, m. 106.
A Diabolo venit, quiſquis ad Chriſtum venit, m. 107.
Diaboli triplex condemnatio, m. 119.
Diabolus petit non extorquet conſenſum,ibid. & 64.
Diabolus cum ſuis in ſceleribus ſuis eſt obduratus, ibidem.
Dilectio Dei erga mundum admirabilis,m.30.Cauſæ admirationis variæ. ibidem.
Dilectio Dei ordinata quæ ſit, m.45.
Dilige & dic quod voles,m.36.
Dilectio Dei ſuper omnia quæ ſit, m. 87. Qui contra eam peccent ibidem.
Dilectio ſuipſius,quando vera & bona.m.45
Diligere debet qui proximum, vt ſeipſum, m. 45. & quando hoc faciat. ibidem.
Dilectionis præceptum cur primum & maximum, m.70,
Dilectio Dei ex toto corde ad futuram vitam pertinet.m.17.
Dilectio mutua Chriſtianorum continua eſſe debet, m.21.
Ad Diſcendum neceſſariò dupliciter ducimur, Autoritate & Ratione,m.29.
Diſpenſatores rerum à Deo donatarum,m. 37.
Diuinandi ars an aliqua ſit,m.89.
Diuitum ſuperflua,neceſſaria pauperum, m. 37. habentes ſuperflua,quærere debent quibus dent.ibid.
Doctrinæ nomine,quid intelligat Scriptura,m.18.

Dona

Digitized by Google

Dona Dei, gratuita ſunt, m 94. apud quoſcunque inueniuntur honoranda & magnifacienda, ibidem.
Donis Dei etiam ad aliorum vtilitatem vtendum, m, 98.

E

Eccleſia vera vnde cognoſcatur, m. 27. 31. 86.
Eccleſia per Rhaab ſignificata, m. 86.
Eccleſiæ perpetuitas, m. 31.
Eccleſia perſecutionibus augetur, m. 81.
Eccleſię & hæreſis conflictus, m. 86. Ad quid ſit vtilis. ibidem,
Eccleſia fidelis cuſtos depoſitorum dogmatum, m. 86.
In Eccleſia ſola operatur dona beatifica Deus, m. 92.
Eccleſia quomodo & per quos in fide cuſtodiatur, m. 54. Non deſerenda propter præpoſitos malos. ibid.
Eccleſia quæ in terris non eſt ſeparata ab ea quæ in cœlis, m. 96.
Eccleſiæ autoritas grauiſſima, m. 24. eius autoritate iuſtiſſimè mouemur ad credendum, etiam ante intelligentiam, ibidem.
Eccleſia eſt Diuini verbi miniſtra, & Diuinam autoritatem nobis manifeſtat, m. 24.
Eccleſia à variis perſecutiones paſſa, m, 29. Cauſę perſecutionum, ibidem.
Eccleſiæ ſuæ varijs modis adeſt Deus, m. 31.
Eccleſiæ duplex fundamentum, m. 47.
Eccleſiam non vincunt inferorum portæ, & quæ ſint illæ, m. 47.
Electi omnes ſaluantur, m. 31. 50. 92. Cur ſtellis comparentur m. 106.
Electio Dei gratuita eſt, m. 53. Quantũ ſit beneficium eligi de maſſa perditionis. m. 49. 53.
Eleemoſynas faciendi obligatio ex duabus radicibus, m. 37.
Eleemoſynæ neglectus quando ſit peccatum mortale, m 37.

Ad

Ad eleemoſynas faciendas cur tam frequenter hortentur Scripturę,m.37.
Eleemoſynis quomodo dicantur peccata purgari,redimi,tolli, m. 117.
Eleemoſyna ordinatè danda, m,117.& quomodo hoc fiat,ibidem.
Eleemoſyna quibus danda,m.117 an.etiam peccatori, ibidem.ad eam dandam motiua. m.37.
Eleemoſynæ cur potiſſimum in iudicio commemorentur,m.37.
Eleemoſyna in vita data,gratior,quàm poſt mortem, ibidem.
Eloquentia malè ſine moribus diſcitur,m.103.
Eucharistia non eſt imago corporis Chriſti, ſed verum eius corpus,m.110.
Euchariſtiæ fructus,& energia,m,34.& 175
In Euchariſtia cur alienâ ſpecie occultetur Chriſtus, m.34.Euchariſtæ violatores, ibidem.
Ad Euchariſtiæ confectionem conuenienter aſſumpti hi fructus terræ,panis & vinum, m.34.
In Euchariſtia non eſt quod natura formauit, ſed quod benedictio conſecrauit,m.43.Cur poſt conſecrationem adhuc panis appelletur,ibidem.
Euchariſtiam ſumentium tria genera,m.111.
Euchariſtiæ frequens ſumptio commendatur,m.111. Eius vtilitas.ibidem.
Euripides dixit carentem liberis infortunio felicem eſſe,m.115.
Exceſſus duplex,m.81.

F

FAmæ etiam ratio habenda,m.41.
Fides ſuperni Agricolæ prima plantatio,m.62.163.
Fides ante rationem,m.29.
Fides medicina eſt,cum qua venit Chriſtus,m.29.
Sine Fide falſa virtus etiam in optimis moribus, m.103.

Fides

Fides triplex neceſſaria,m.27.
Fides fortior, quando non quærit miracula, m. 34.100.
Fidem perdit inutilem, qui non exercet charitatem, m.113.
Fides Dei donum, m. 47. Quid ſit ex Apoſt, m. 24. Vbi vera fides inueniatur,m.80.
Fidem fortitudinem in Deum vocat Apoſt. m. 47. contrà, infidelis infirmitatem animi patitur,ibid.
Fides Catholicorum ab hæreticis ridebatur,m.24. & rationem promittebant, ibidem.
Sine Fide nulla poteſt iniri religio,m.24. eſt meritum viſionis, & intellectui viam aperit,ibidem.
Fides an ſit de eo quod videtur,m.24.
Fides vera quod verbis dicit, moribus non contra dicit,m.81.24.
Fides non ſufficit ſine confeſſione,m.84.
Fides varijs modis negatur. M.84.
Fides vnde magna dicatur,m.91.
Fides quomodo dicitur hominem ſaluare,m.1.13.
Fides ſpecialis hęreticorum confutatur,m. 13.
Filij Dei varij,vnus naturalis,m.28.
Filij diei, & noctis,m.42.
Forma periculoſa, deformitas caſtitatis præſidium, m.119.
Fortitudinem Chriſtianorum quid faciat,m.51.
Fornicatio quantum peccatum ſit, m. 93. duabus de cauſis vitanda,ibidem. Ea grauior eſt Meretricatus ibidem. Qui tamen permittitur, ne grauiora committantur,ibidem.
Fuga vtilis & neceſſaria,m.26.
S.Fulgentij ingreſſus in Religionem,m.108.

G

GAudium ſanctorum diuerſum à gaudio impiorum,m.33.108.
Gaudium quod verum & ſolidum,m.102.

Gordij Martyris præclara confeſſio, m.84.
Gratiæ neceſſitas, m.32.78. Vis & energia, m.119. Ad ſingulos bonos actus datur ratione vtentibus, m.32.
Gratia Dei diſcernuntur homines, m.113.
Gratia quomodo ſaluet, m.1.
Gratię incumbendum ne quis cadat, m.78.
Gratiarum varietas ex ſola Dei voluntate, m.113. Nemo omnes ſimul habet, ibidem.
Gratia vna datur, vt per illam quęratur alia, ibidem.
Gratia particulatim plerumque in homine accreſcit, m.113.
Gratiarum actio Chriſti, m.43.
Gratiarum actio hominis, vtilis admodum, m. 28.54. 94.
Gratiarum actio præmittenda ante orationem, m.28. Vnde maximê agendæ gratiæ, m.92.
Gratias Deo agebat Thom. Kempenſis maximè de quatuor, m.103.

H

HAereticorum omnium regularis temeritas, m. 29.
Hæretici audent metas præfigere Dei miſericordię, & potentiæ, m.58.
Hęreſis quę mala producat, m.55. Quid hæreſios tempore agendum, ibidem.
Hęręſes proſunt. m.86.
Hominis corruptio in quo ſita, m.116.
Hominis rectitudo in quo ſita, m.116.
Hominem Deus cur non ſtatim ſanet, m.25.
Homo vnde beatus iudicandus, m.47.
Homo totus immortalis futurus, m.15.
Hominis primi ante lapſum corpus mortale, non mortuum, vt nunc, m.85.
Hominem dixerunt Gentiles editum à natura, vt nouerca, m.85.
Homo quomodo voluit eſſe ſicut Deus, m.46.
Homines beſtijs ſimiles, m.91.

Hominis dignitas ex eius pretio agnoſcitur, m. 92.
Homo duobus modis turpis dici poteſt, m. 97.
Hominis corruptio, cum qua naſcitur, multiplex, m 104.
Homo quando ſibi noceat, m. 25.
Homo duplex, internus & externus, m. 105.
Homines hominum cauſa eſſe generatos, dicebant Stoici, m. 26
Homo quomodo poſſit ſanari, m. 49.
Humilitas Chriſti in paſſione, medicina mundi, m. 8.
Hydropiſis ſpiritualis quæ ſit, m. 23.

I

IAcula præuiſa minus feriunt, m 52.
Ieiunium an præceptum, m. 20. Cur præcipiatur, ibidem. Quàm graue ſit peccatum tranſgredi. ibid.
Ieiunium clericorum diſcretum à ieiunio laicorum, m. 20.
Ieiunij varij fructus, ibidem.
Ieiunia publica præferenda proprijs, m. 20.
Ieiunij hoſtes Iouinianus & Aerius, m. 20.
Ignorantia augens peccatum, m. 58.
Impiorum genus multiplex, m. 5
Impiorum felicitas infelix, m. 63.
Incarnationis cauſa, m. 57.
Incarnationis verbum plus complectitur, quàm vnionis aut commixtionis, m. 95.
Incarnatio cur Myſterium pietatis dicatur, m. 82. etiam antiquis profuit, ibidem. in illa mirabiliter apparet Dei gratia, ibidem.
Incarnatio cur tandiu dilata, m. 2. aliquot eius rationes, ibid. Dilationis cauſa falſa, m. 58.
Incarnatio opus Dei maximum & maximæ gratiæ, m. 91. per eam etiam angelis innotuit Dei ſapientia, m. 82. Quomodo Verbum dicitur incarnatum, m. 95.
Propter Incarnationem dicitur Chriſtus miſſus & venisse

veniſſe ad nos, m. 95. 57. Quomodo fieri potuit vt Deus eſſet homo, m. 95. aliquot eius ſimilitudines, ibidem.
Infidelium vox, m. 24.
Infidelitas triplex, de qua arguendi homines, m. 27.
Ingratitudo, quantum malum, m. 54.
Innocentia vera quæ ſit, m. 26.
Ionę Prophetæ ſignum, quod ſit, m. 101.
Iudęi cur relicti à Deo, m. 101. In fine conuertendi. ibid
Iudicium hominum peruerſum. M. 47. 63.
Iudicia Dei omnia iuſta, etſi occulta, m. 1.
Iudicauit Deus ab initio mundi, m. 1.
Iudicium Dei duplex, vniuerſale & particulare; occultum & manifeſtum, m. 1. Occultum duplex, & quid ibidem.
Cur præter Iudicium occultum, opus ſit manifeſto. M. 1.
Iudicium præteritum in angelos forma eſt iudicij futuri ſuper homines, m. 27. Eius recordatio vtilis, ibidem.
Iudicium quibuſdam erit cum miſericordia, alijs ſine miſericordia, m. 1.
Iudicabuntur omnes etiam paruuli, m. 1. & referent propria corporis, ibidem.
Iudicium futurum ſecundum cuiuſque opera, m. 1. etiam ijs qui in fine vitę conuertuntur, ibidem.
Iuramentum quando licitum, m. 75.
Iurare quomodo prohibeatur in Script. m. 75. Iurandi conſuetudo periculoſa, ibidem, Remedium contra. ibidem.
Iuramentum quomodo fiat per creaturas, m. 75. Et an tale Iuramentum obliget, ibidem.
Iuſtitia imputatitia à Deo aliena, m. 14.
De Iuſtitia etiam arguendi homines, m. 27.
Iuſtitia formam ſuam habet, ſed oculos quærit, m. 94. eam viderunt Martyres, ibidem.
Iuſtitia, nomen generale ad omnem virtutem, m. 104.
A Iuſtitia, non eſt abſceſſio niſi ad miſeriam, m. 44.
Iuſtitia huius vitæ in quo maximè conſiſtat, m. 14.

Digitized by Google

Iuſtificatio huius vitæ in quo ſita.m.104.
Iuſtificatio quid ſit,m.54.Eius duæ partes,ibidem. Diligenter hoc donum expendendum,ibidem.

L

LAbor vtilis & inutilis, m.42.
Labor duplex bonorum, m.42.
Laurentij Iuſtiniani ingreſſus in Religionem,m.108.
Laurentij Martyris virtus heroica, m. 51. In ea duo conſideranda ibidem.
Lectio menſę adhibenda,m.43.
Lepra ſpiritualis,hæreſis,& quælibet iniquitas.m.54
Legem viuendi remedia noſtra nobis ſanxerunt, m.18.
Leges aranearum telis ſimiles, dixit Philoſophus, m.10.
Lex naturę & Moyſis, infirma ad iuſtificandum & ſaluandum,m.18.
Liberum arbitrium non tollitur Dei præſcientia, m.5.
Liberæ voluntati non niſi Dei adiutorium nectendum,m.22.Quo deſtituta nihil poteſt, ibidem.
Linguam quomodo nullus hominum domare poteſt. m.104.
Linguę bonus vſus non niſi à Deo,m. 104. Eius bonum vſum à Deo petunt ſancti,ibidem.
Lucta carnis & ſpiritus in homine,m,33.

M

MAla duplicia,m 98
Mali cur infeſti bonis,m.40.
Mali infeliciores,cùm cupita perficiunt,m.63.
Martyres quibus ſe in perſecutionibus confortent, m.98.
Martyres cur dicantur,m.81.
Martyrum varia beneficia erga viuos,m.96.

Digitized by Google

Martyrium ſine ſanguine, m. 51.
Matrimonij corporalis incommoda varia, m. 115. Quæ ad eius deprauationem pertinent, m. 67.
Matrimonium ſpiritale, m. 67. 101. eius violatores, ibidem.
Meditatio, eiuſque vtilitas, m. 107.
Medicinæ duo officia, m. 54.
Mendacium omne vitandum, maximè pernitioſum, m. 84. Quod illud ſit, ibid.
Mercedem ſpectant iuſti in operibus bonis. m. 98.
Miracula Chriſti variè leguntur & audiuntur, monitum 39.
Miracula Chriſti à Prophetis prædicta, m. 103. hinc ei credendum, ibid.
Miracula an petenda, m. 101.
Miſſa Sacrificium ad quid proſit, m. 60.
Miſſam primam fecit Chriſtus in cęna, m. 110.
Morbi corporum quos Chriſtus ſanauit, ſignificant morbos animarum, m. 23.
Morbus medico oſtendendus, vt ſaneris, m. 17.
Monumentum, quaſi monens mentem, m. 21.
Mors ſanctorum natalis eorum, m. 25. Hic celebrandus, non natiuitatis, ibi.
Mortis memoria quàm ſit vtilis, m. 112.
Morientibus quę maxima ſit conſolatio, m. 106. Vnde illis metus & anxietas, ibid.
Mors vnde in natura humana, m. 15. 85. Quomodo à Deo, & quomodo non à Deo, m. 85.
Mortis ſeruitus non eſt natura hominis inſtituti, ſed pœna damnati, m. 85.
Mortis genus cuique ordinat Deus ſicut & ortus, m. 64.
Mors præmeditanda, m. 90.
Mori citò beneficium reputatur, m. 90.
Mortis neceſſitas cur manet, remiſſo peccato, m. 85.
Mortem deſiderant ſancti, m. 90.
Mors bona an mala ſit, m. 90. Quid facit malam mortem, ibid.
Mortuorum tria genera, m. 39.

Moyſes

Moyſes manibus extenſis orans, figura crucifixi, m. 17.
Myrrham diſtillant labia ſponſi, m. 18. Sic & Eccleſiæ manus, id eſt, operarij, ibid.

N

NAtalis dies Sanctorum, mors eorum, m. 25.
Natales hominum deflet Heſiodus, gaudet in funere, m. 25.
Natiuitatis diem deteſtantur ſancti, & qua[illegible]m. 25.
Niniue ſtans, quomodo euerſa, m. 83.
Nullius deſperanda correctio, aut ſalus, m. 59.

O

OBedientia commendatur, m. 26. Mater eſt omniũ cuſtoſque virtutum, m. 88. Qui eam maximè violent, ibi.
Obedientiam à nobis exigit vox Chriſti, & ſanguinis eius, m. 88.
Obedientium voces, m. 26.
Occidere ſeipſum an liceat, m. 6. & quando, ibi.
Odium Dei, ſcelus incomparabile, m. 87.
Odium ſui bonum & ſalutare, m. 51.
Odium fraternum mors animę, m. 29.
Odiſſe parentes, quid ſit, m. 51.
Onerati & laborantes, quomodo reficiantur, m. 77.
Opera bona reſpicit Deus, m. 83. etiam ante remiſſionem peccatorum, ibid.
Opes irritamenta malorum, m. 103.
Orationis Dominicæ excellentia, vtilitas, m. 28.
Oratio quando efficacior, m. 83.
Oratio aliquando exauditur in pœnam. m. 89.
Orans cur non ſtatim exaudiatur, m. 91.
Orandi modus duplex, m. 28.
Oranti duo cauenda, m. 50.
Oratio inchoanda à gratiarum actione, m. 54.

Oratio pro defunctis ſancta & ſalubris,m.112. & quare,ibidem.
Origenes an benefecerit ſe caſtrando,m.6. Cur id fecerit,ibidem.
Originalis peccati fides fundatiſſima, m. 56.
Originale peccatum quomodo intret in hominem, m.89.
Originale peccatum,quid ſit, m. 14.
Ornatus nimius omibus vitandus,m.107.
Ornatus verus Chriſtianorum,& Chriſtianarum, ibi.
Ornatus nimium ſtudium internam indicat deformitatem, ibid,
Os in occulto quod ſit, m.91.
Oſtium verbi, quod ſit, m. 50. Quomodo & quando aperitur,ibid.
Otium deſidioſum, otium ſanctum,m.114.
Oues Chriſti,quibus virtutibus ornatæ eſſe debeant, m. 26.

P

PAcis commendatio, m.100 Pax in quo ſita ibid. Pax Chriſtiana habet ſua pericula,m.38.
Parentum pietas,quantum proſit filijs,m. 103.
A Parentibus quid accipiamus,m, 91.
Partus Spiritualis, m.25.
Paſſio Chriſti, vide Chriſtus.
Patrum quanta autoritas, m.55.
Pauli conuerſio mirabilis,m. 57. Ad quid vtilis, ibid.
Paulus quomodo primus peccatorum, m.57. & quomodo quiſque ſe talem reputare debet,ibid.
Paupertatis vtilitas, m. 103.
Peccantium felicitate nihil infelicius,m 63.
Peccatum duplex, Originale & Actuale, m. 14. Et hoc etiam duplex, Mortale & veniale, ibidem. Quid vtrumque ſit, ibid.
Peccatum aliquod veniale eſt, 2.modis, ibid. Sine illo nemo viuit.ibid.

Pecca-

Digitized by Google

Peccatorum grauitas vnde penſanda ibid. non omniũ nobis peccatorum grauitas cognita, ibid.
Peccata hæc quomodo remittantur, m. 14.
Peccatum cur deteſtandum, m. 27.
Peccatorum cauſę, m. 91.
Peccatum omne, iniquitas; non contra, m. 9.
Peccata ſterilia ſemina dolorum, m. 44.
Peccatorum pœnæ occultæ in hac vita, m. 29.
Peccati cognitio neceſſaria ad remiſſionem, m. 9. Eius recordatio poteſt eſſe noxia, ibid.
Peccator quomodo arguendus. m. 27.
Peccatoris lapſus duas ob cauſas grauis, m. 10.
Peccata non facta, tanquam dimiſſa deputanda, m. 54.
Peccata nulla impunita, m. 72. 83.
Peccata etiam venialia diligenter vitanda, m, 112.
Peccatorum Stoica paritas confutatur, m. 88.
Peccata minima etiam pro maximis cauenda, m. 88. ad quid hoc prodeſt, ibid.
Peccati duplex dolor, m. 4.
Pectoris percuſſio quid ſignificet, m. 72.
Perſeuerantiæ auxilium non eſt tantum externum, m. 32.
Perſeuerantiæ cur maximè diabolus inſidiatur, m. ibi. & 53. Cur non omnibus detur, ibid.
Perſeuerantia ſemper petenda, m. 22. eius difficultas, m. 25.
Perſeuerant ſancti etiam in tribulationibus, m. 99.
Petri confeſſio, m. 46. Ex ea quid nobis vtilitatis, ibid.
Petro facta promiſſio. m. 48.
Petrus in multis Eccleſiæ perſonam gerit, m. 31.
Petri feruor & humilitas, m. 109.
Petrus cum Petra dicitur, fundamentum Eccleſię indicatur, m 47.
Phariſæi ſuperbia in quo ſita, m. 72.
Philoſophi patriarchæ hæreticorum, m. 29.
Platonici omnes pœnas purgatorias cenſebant, m. 97.
Pœnitentia via Domini, m. 4. Eius fructus, ibid.
Pœnitentiæ ſignificatio multiplex, m. 4.
Pœnitentia vt virtus, quid ſit, m. 4. Vnde oſtendatur

ad virtutem pertinere, ibid. Gradus quibus ad eam aſcenditur, ibidem.
Pœnitentia hic diligenter agenda, m. 112, & quare, ibidem.
Pœnitentia Niniuitarum, m. 83.
Pœnitētia ad quid neceſſaria, cum Chriſtus abundè ſatisfecerit, m. 83.
Pœna productior quàm culpa, & quare, M. 2. 14 Quid proſit temporalis pœna remanens, m. 14.
Pœnæ occultæ huius vitæ, m. 29 Dedecus culpæ nunquam eſt ſine decore condignæ pœnæ, ibidem.
Polycarpi virtus egregia, m. 84.
Potentia facientis, facti ratio, m. 110.
Prǽcepta Dei omnibus ęquo iure mandantur, m. 83.
Præcepta quæ maiora, quæ minora. m. 87. Eorum contemptus, & neglectus, ibidem,
Præceptores boni quantum proſint, m. 103.
Prædeſtinatio, eiusque effectus & indicia, m, 49.
Prædicatio Dei duplex ad hominem conuertendum, m. 49.
Præmiorum aut ſuppliciorum tempus non hic, ſed poſtea, m. 5.
Prępoſiti officium, m. 83. ijs iudicium duriſſimum, ibidem.
Prodigi filij receptio explicatur. m. 116.
Profectus neceſſarius, m. 16. Non proficientis periculum, ibidem.
Proficiens ſemper, meretur perfici, m. 16.
Proficere volenti quid agendum, m. 23.
Proficienti magna vi & contentione opus, m. 22.
Ad profectum quomodo ſe & alios hortantur ſancti, m. 16.
Prouidentia Dei. m. 105,
Prouidentiam Dei quare tollebant gentiles, m. 5. Etiam ad infima ſe porrigit, ibidem. Etiam impij, homines & dæmones illi ſubſunt, m, 64.
Publicani humilitas in quo ſita. 72.
Purgatorium negantes olim hæreſios damnati, m. 112. In eo quomodo purgentur animæ, & quæ, ibidem.

Digitized by Google

Purgatorij pœna quanta ſit, m. 112.
Purgatorij animæ cur omnino iuuandæ, m. 112. Cogitatio pro ijs exorandi ſancta & ſalubris, ibidem. à ſanctis frequentata, ibidem.
Purgatorium quid ſit, & quomodo diſtinguatur ab inferno, m. 97 In eo quomodo ſit ſatisfactio, ibidem. Eius pœna omnes huius vitę pœnas ſuperat, ibidē. Minor tamen infernali, ibidem.
Purgatio hominis bifariam intelligi poteſt, m. 97.
Purgatio quomodo in purgatorio intelligenda, m. 98.
De Purgatione quid D. Auguſt. dubitauerit, ibid.

Q

QVadraginta dies, tempus huius vitę ſignificant, m. 79.
Quadrageſimale ieiunium Apoſtolicum eſt, magni faciendum, m. 20. Vt ante Paſcha celebretur conſuetudo Eccleſiæ roborauit, ibidem.
Quadrageſimas tres faciūt in anno Montaniſtę, ibid.
Quomodo, non quærendum in operibus Dei, m. 100.

R

RAtionem promittunt hæretici vt fidem deſtruant, m. 29.
Rationis principatus in homine, m. 33.
Raziæ factum in Script. narratum, non laudatū. M. 6.
Regale ſacerdotium, quomodo ſint Chriſtiani, m. 33.
Religioſi, pretioſiſſimi lapides Eccleſię, m. 108 Eorum delectationes, ibidem.
In Religione quid quærendum, m. 108.
In Religione eligenda prudentia. m. 119. Quid ad eam amplectendam mouere debeat, ibidem.
In Religione tria maximè obſeruabat Bernardus, m. 120.
Religioſus quid ſemper ante oculos habere debet, m. 120.
Religioſi male viuentis ſtatus miſerabilis, m. 120.
Religioſi irreligioſè viuentes grauiter puniti, m. 120.

Digitized by Google

Religio fidiſſimus portus ſalutis,m.53.103. In ea vitantur præſentis vitæ naufragia, futuræ incendia, ibid.
Religioſorum caſtitas, obedientia, paupertas qualis eſſe debeat,m. 120.
Remedia conſequendę ſpiritualis ſanitatis, m. 23.
Remiſſio peccatorum quomodo gratia,m.10. Eſt azylum peccatorum,ibi.
Remiſſio, vbi, & ad quid proſit,m.14.
Remiſsionis peccatorum articulus, quibus conſolatorius, m. 14.
Reſurrectio Chriſti, feſtiuitas Angelorum & hominum,m.21. eſt exemplar & forma noſtræ,ibid.
In Reſurrectione præcipua ſpes & conſolatio ſanctorum,m.22.
Reſurrectio fiet in eodem corpore,& quare,m.15.
In Reſurrectione multa membra erunt ad ſpeciem, non ad vſum,m. 22.
Reſurrectio quomodo futura,m.22.
Reſurgentium corpora, qualia futura ſint,m.15.
Quomodo Reſurgent paruuli, ibid.

S.

SAbbathi obſeruatio quid ſignificet, m. 23. 60. Cur inſtitutum à Deo ibid.
Sabbathum cur à Chriſtianis non obſeruetur, m. 60.
Sabbathi loco, cur primus poſt id dies inſtitutus, m. 60. Et cur is Dominicus dicatur, ibi. Et ad quid eo die tenentur Chriſtiani,ibid.
Sacramenta apud hæreticos habentur ad pernitiem, m.86.
Sacerdotium noui teſtamenti, m.110.
Sacerdotes etiam olim ſacrifici,m.51. 110. Hoc etiam altaria indicant,quorum frequens mentio apud veteres, m.110.
Sacerdos præconis officium habet,m. 83.
Sacerdotum miniſterium diſpenſatorium eſt, m. 47. Quid inde ſequatur,ibid.

Sacri-

Sacrificium quid ſit m.69. Sacrificiorum varietas, ibi.
Sacrificium noui teſtamenti in pane & vino, m. 110. Vnicum ſucceſſit omnibus ſacrificijs veteribus, ibi.
Sacrilegium quid ſit, m.48.
Sancti recordantur mala quę euaſerunt, m.25.
Sanctorum felicitas & beatitudo quanta erit, m. 15.
Sanctorum exempla, m. 27.
Sancti quomodo videantur mala optare impijs, m.40.
Sanctorum quodundam metus in morte, m.106.
In Sanctis Deus conſtituit nobis præſidium & exemplum, m.51.
Sancti cur interdum cito moriantur, & durè. m.90.
Sanctorum animæ nouerunt preces noſtras, m.96. curam noſtri gerunt, ibid.
Sancti habent ſuper homines hic viuentes, poteſtatem m. 96.
Sancti ante iudicium mercedem à Deo accipiunt, m. 96.
Sancti in cœlo an præteritorum recordentur. M.25.
Sanguis Chriſti quomodo emundet ab omni peccato, m. 8. etiam nondum fuſus iuſtos iuſtificauit, ibid.
Sanguis Chriſti non emundat, niſi applicetur. ibid. & 66. quomodo hoc fiat, ibid.
Sapiens nec opes, nec paupertatem petebat, m. 103.
Sapientia vera vbi quærenda, m. 11. Inuenta, diligenter cuſtodienda, ibid.
Satisfactio duplex, alia in pœna, alia pro pœna, m. 97.
Saturi præclara confeſſio. m. 84.
Scandalum quid ſit, & quam graue peccatum, m. 19. cur diligenter vitandum, ibid.
Scelus proſperum ac felix, virtus vocatur, 63.
Scripturæ ſacrę, delitiæ caſtę, m.104. varios ſenſus admittunt, ibid.
Senecę error grauis.
Serpens æneus, figura Chriſti, m.17.
Serpenti cibus, terra. id eſt, terreni homines, m.55.
Seruorum & Dominorum mutua officia, m. 68.
Seruire duobus Dominis nemo poteſt, m. 83. Qui ſint illi, ibidem.

Sitis

Sitis duplex,m.11.
Societas bona quærenda,& quare,m.24.
Spadones ſpirituales qui ſint,m.6.
Spadones corporales habent Concupiſcentiæ carnalis affectus,m.6.
Spes,lucerna hominis,benè operantis,m.99.
Spiritus S varia nomina,m.22.
Stellæ aliquæ an maleficæ,m.89.
Suſurro quis dicatur, m. 84. Suſurratio quantum ſit malum,ibidem.

T

Templa ad quid conſtructa,m.48.
Templum locus eſt angelorum,regia cœli,cœlum ipſum.m 48.
Templi violatores grauiter puniendi,m.48. Sic & qui vaſa eius ſacra violant,ibidem.
Tentationes quatuor ex D.Aug.m.38.
Tentationes variæ ex D.Leone.m.38.
Tentationes item variæ, & quomodo illis reſiſtitur, m.78.
Theſaurum condit in cœlo qui Chriſtum paſcit in paupere,m,99.
Theſaurus abſconditus quid ſit,m.56.
Theſaurus abſconditur,vt ſeruetur,m.119.
Theophraſti querela de vitæ breuitate,m.85.
Theodoſij Imp. cura præcipua de filijs inſtruendis, m.103.
Thomæ Mori pręclara laus,m.84.
Timere quid debeat homo,m.26.
Timor virtutũ cuſtos, ſecuritas ad lapſũ facilis,m.13.
Tranſſubſtantiatio probatur,m.110.
Tribulationes temporales ad quid proſunt,m.80. In illis neſcimus,quid oremus, ibidem. expetunt eas qui ſunt firmiores,ibidem.
In tribulationibus 2.modis mundantur ſancti,m. ibi. & 52.
Tribulationum vtilitates,m. 63.98.
Turba declinanda,ſiue ſocietas vanorum,m. 49.

Vana

Digitized by Google

V

VAna relinquenda, ſequenda vtilia, m. 99.
Vana, omnia, m. 112.
Vbera ſponſi & ſponſę. m. 10. concutienda & premenda, ibidem.
Verbum Dei quàm ſit neceſſarium, m. 42.
Verbum Dei imber ſpiritualis. m. ibid. perdunt qui ad id non ambulant, ibidem
Verbi Dei vis & efficacia, m. 22.
Veritatem occultans, reus, m. 22.
Veſtis duplex ſpiritualis, quæ, m. 99.
Veſtis diſcolor, quę, ibid.
Via ſalutis, ardua, m. 99.
Vindictam quomodo rectè deſideret iuſtus. m. 10.
Virgines illuſtrior portio gregis Domini, m. 108. prętioſa Chriſti monilia, ibid.
Virginitatem ſuadere, non eſt laqueū inijcere, m. 76.
Virginibus quid cogitandum perpetuò, m. 120.
Virgines votifragæ, Chriſti adulteræ, m. 76. alijs adulteris peiores, ibid.
Virginitas carnis, virginitas mentis, m. 86.
Vita aliorum quomodo rectè obſeruetur, m. 23.
Vitâ cælibe nil melius dixit Poeta, m. 115.
Vitæ duæ, actiua & contemplatiua, m. 114. Ambæ innocentes, ambæ laudabiles, ibid. Contemplatiua tamen actiuæ præfertur, ibid.
Vita bona, efficit ſermonem efficaciorem, m. 22.
Vita mala, multis cauſa hæreſios, m. 62.
Vitæ breuitas & incertitudo quid moneat hominem, m. 16. in ea ſola merito locus, ibid.
Virtus quid, m. 9. Eius duplex præmium, m. 56.
Virtutis & Cupiditatis conflictus, m. 108.
Virtutis vera & breuis definitio, Ordo amoris, m. 87.
In vera Virtute duo conſideranda, m. 70.
Virtutum omnium germen ex Deo eſt. m. 113.
Virtutes omnes nudæ ſunt ſine charitate, m. 71.
Vitijs malè blandientibus amiciores plerique, quàm vtili virtutum aſperitati, m. 26.

Vitulus

Digitized by Google

Vitulus ſaginatus, quis ſit, m. 116. Quomodo cuique adducitur, occiditur, & quando manducatur, ibidem.
Viua vox magis afficit, m.103.
Vnanimitas commendatur, m. 221.
Vocatio Dei efficax, m. 106.
Vocat oues ſuas nominatim, & quomodo, m. 106.
Voluptas, eſca malorum, m. 44.
Votum cur Deo fiat, m.76. obligationem adfert, ibid.
Vouere an temerarium, an periculi plenum, m. *76*.
Vouens quomodo facilè votum implebit, m *76*.
Vouetur rectè Chriſtiana religio, m *76*.
Vota quàm impiè reijciant hæretici, m *76*.
Vox operis validior quàm oris, m. *45*.
Vulnerum cicatrices cur Chriſtus ſeruarit in corpore, m. 100. Eadem ſæpe Chriſtiano inſpicienda, ibidem. Ad quid hoc proſit, ibid.
Vxoris & mariti officia mutua, m. 67.
Vxoris ſubiectio, qualis ante, qualis poſt lapſum, m. 67

Z.

Zelus animarum, m. 119. Maximum Deo ſacrificium, m. 19.

Errata pauca ſic corrige.

Prior numerus paginam, poſterior lineam ſignificat.

49 *lin*. 17. *in marg*. lib. 1. de, *adde*. Nupt. 58. 10. igitur, *adde*, magis. 153. immundos, *adde*, angelos. 121. 1. *legè*, humiliauit, 240. vlt. reddet, nihil hic deeſt, niſi, & c. 241. 16. *lege* præſignatum. 273. 7. *le*. perfunditur, 280. 32 auaritia, *lege* impietate 343. 27. Nam, l. non. 353. 31. *le*. Principis, *ibi. le*. inuidia. 371. 1. maritum, *adde*, non 388. 23. *leg*. proſunt ib. 26. *leg* formata. 415. 29. l. excipiebant. 456. 10. paulat. *leg*. paululum. 464. 30. l. perficientem. 418 14. l. quæ 419. 14. l. fregeris. 428. 28. l. canentem. 434. 22. l. hominis. 448 *dele vlt. verb*. per. 452. *lin. vlt*. l. fiet 509 28 l longinquo 536 24. l. quieſcas *ibid*. 28. cum l. quam 570, 6, l. quamuis diu, 609, 8. l. offert. 629, 12. l. coniuncti,

C A:

CAROLVS SCRIBANIVS

Præpoſitus Prouincialis Societatis IESV, *per Flandriam, Hieronymo Verduſſen, Typographo.*

IVXTA Priuilegium à Sereniſſimis Principibus nobis conceſſum, poteſtatem tibi facio imprimendi tertiam partem Monitorum Sacrorum ADRIANI MANGOTIJ Goudani, Societatis noſtræ Sacerdotis; & eiuſdē Priuilegij tenore caueo, ne alius imprimat, aut alibi impreſſa in Belgio vendat, ſub pœnis in ipſo Priuilegij inſtrumento contentis. In cuius fidem has manu meâ ſubſignaui. Antuerpiæ anno 1615. 8. Martij.

CAROLVS SCRIBANIVS.

CENSVRA.

H*Vnc Tertium Librum* R. *Patris* ADRIANI MANGOTII, *Societatis* IESV *Theologi, Sacra Monita tum ex ſacris Biblijs, tum etiam ex SS. Patrum ſcriptis petita continentem vidit & approbauit; vtpote vtiliſſimum diuini verbi concionatoribus & alijs pietatis amatoribus;* 2. *Decembris, Anno* 1614.

Egbertus Spitholdius, S. T. L. Canonicus & Plebanus Antuerpienſis, librorum Cenſor.

Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZ.
ROMA
VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

RESTAURO del LIBRO ANTICO
Cav. G. DI GIACOMO
PESCARA

- GIU. 1970